ព្រះ
ត្រៃបិដកបាលី
នឹង
សេចក្ដីប្រែជាភាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស
តតិយភាគ
៦៦

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ
ព.ស ២៥០៣

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

តតិយភាគ

៦២

សុត្តន្តបិដកេ

ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តតិយោ ភាគោ

ចុទ្ទសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

(១) បុច្ឆាមិ តំ អាទិច្ចពន្ធុំ(១)
វិវេកំ សន្តិបទញ្ច មហេសិ(២)
កថំ ទិស្វា និព្វាតិ ភិក្ខុ
អនុបាទិយានោ លោកស្មឹ កិញ្ចិ ។

(២) បុច្ឆាមិ តំ អាទិច្ចពន្ធុន្តិ បុច្ឆាតិ តិស្សោ បុច្ឆា អទិដ្ឋជោតនា បុច្ឆា ទិដ្ឋសំសន្ទនា បុច្ឆា វិមតិច្ឆេទនា បុច្ឆា ។

កតមា អទិដ្ឋជោតនា បុច្ឆា ។ បកតិយា លក្ខណំ អញ្ញាតំ ហោតិ អទិដ្ឋំ អតុលិតំ អតីរិតំ(៣) អវិភូតំ អវិភាវិតំ តស្ស ញាណាយ ទស្សនាយ តុលនាយ តីរណាយ វិភាវនាយ បញ្ហំ បុច្ឆតិ អយំ អទិដ្ឋជោតនា បុច្ឆា ។

---

១ ម. អាទិច្ចពន្ធុ ។ ២ ម. មហេសី ។ ៣ ម.ម. អតីរិតំ ។

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

តតិយភាគ

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

(១) (ព្រះពុទ្ធនិម្មិត ពោលថា) ខ្ញុំសូមសួរនូវវិវេកផង
សន្តិបទផង ចំពោះព្រះអង្គ ជាអាទិច្ចពន្ធុ ទ្រង់ស្វែង
រកគុណដ៏ធំ ភិក្ខុឃើញដូចម្តេច ហើយញ៉ាំងកិលេស
ឲ្យរលត់ ទើបមិនប្រកាន់នូវរបស់អ្វីក្នុងលោក ។

(២) អធិប្បាយពាក្យថា ខ្ញុំសូមសួរចំពោះព្រះអង្គ ជាអាទិច្ចពន្ធុ ត្រង់ពាក្យថា សួរ បានដល់ការសួរ ៣ គឺការសួរជាគ្រឿងបំភ្លឺ នូវធម៌ដែលមិនទាន់ឃើញ ការសួរជាគ្រឿងប្រៀបធៀបនូវធម៌ ដែលឃើញហើយ ការសួរជាគ្រឿងកាត់សេចក្តីសង្ស័យ ។

ការសួរជាគ្រឿងបំភ្លឺនូវធម៌ ដែលមិនទាន់ឃើញ តើដូចម្តេច ។ លក្ខណៈដែលបុគ្គល មិនដឹង មិនឃើញ មិនថ្លឹង មិនត្រិះរិះ មិនប្រាកដ មិនជាក់ច្បាស់ តាមប្រក្រតី បុគ្គលសួរនូវប្រស្នា ដើម្បីការដឹង ការឃើញ ការថ្លឹង ការត្រិះរិះ ដើម្បីជាក់ច្បាស់នូវលក្ខណៈនោះ នេះ ការសួរជាគ្រឿងបំភ្លឺនូវធម៌ ដែលមិនទាន់ឃើញហើយ ។

កតមា ទិដ្ឋសំសន្ទនា បុច្ឆា ។ បកតិយា លក្ខណំ ញាតំ ហោតិ ទិដ្ឋំ តុលិតំ តីរិតំ វិភូតំ វិភាវិតំ អញ្ញេហិ បណ្ឌិតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទនត្ថាយ បញ្ហំ បុច្ឆតិ អយំ ទិដ្ឋសំសន្ទនា បុច្ឆា ។

កតមា វិមតិច្ឆេទនា បុច្ឆា ។ បកតិយា សំស-យបក្ខន្ទោ[១] ហោតិ វិមតិបក្ខន្ទោ[២] ទ្វេឡ្ហកជាតោ ឯវំ នុខោ ន នុខោ កិន្នុខោ កថំ នុខោតិ សោ វិមតិច្ឆេទនត្ថាយ បញ្ហំ បុច្ឆតិ អយំ វិមតិច្ឆេទនា បុច្ឆា ។ ឥមា តិស្សោ បុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា មនុស្សបុច្ឆា អមនុស្សបុច្ឆា និម្មិតបុច្ឆា ។

កតមា មនុស្សបុច្ឆា ។ មនុស្សា ពុទ្ធំ ភគវន្តំ ឧបសង្កមិត្វា បញ្ហំ បុច្ឆន្តិ ភិក្ខូ បុច្ឆន្តិ ភិក្ខុនិយោ បុច្ឆន្តិ ឧបាសកា បុច្ឆន្តិ ឧបាសិកាយោ បុច្ឆន្តិ រាជានោ បុច្ឆន្តិ ខត្តិយា បុច្ឆន្តិ ព្រាហ្មណា បុច្ឆន្តិ វេស្សា បុច្ឆន្តិ សុទ្ទា បុច្ឆន្តិ គហដ្ឋា បុច្ឆន្តិ បព្វជិតា បុច្ឆន្តិ អយំ មនុស្សបុច្ឆា ។

១ ម. សំសយបក្ខន្តោ ។ ២ ម. វិមតិបក្ខន្តោ ។

ការសួរជាគ្រឿងប្រៀបធៀបនូវធម៌ ដែលឃើញហើយ តើដូចម្ដេច ។ លក្ខណៈដែលបុគ្គល ដឹង ឃើញ ថ្លឹង ត្រិះរិះ ប្រាកដ ជាក់ច្បាស់ហើយ ដោយប្រក្រតី បុគ្គលសួរប្រស្នា ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់ការប្រៀបធៀប ជាមួយនឹងបណ្ឌិតទាំងឡាយ ដទៃ នេះ ការសួរជាគ្រឿងប្រៀបធៀប នូវធម៌ ដែលឃើញហើយ ។

ការសួរជាគ្រឿងកាត់សេចក្ដីសង្ស័យ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលទៅកាន់ការសង្ស័យ ទៅកាន់សេចក្ដីងឿងឆ្ងល់ ដោយប្រក្រតី បែកទៅជាពីរថា យ៉ាងនេះឬហ្ន៎ មិនមែនយ៉ាងនេះឬហ្ន៎ ដូចម្ដេចហ្ន៎ ដោយប្រការដូចម្ដេចហ្ន៎ បុគ្គលនោះ ក៏សួរប្រស្នា ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់ការកាត់សេចក្ដីងឿងឆ្ងល់ នេះ ការសួរជាគ្រឿងកាត់សេចក្ដីងឿងឆ្ងល់ ។ នេះ ការសួរ ៣ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួររបស់មនុស្ស ការសួររបស់អមនុស្ស ការសួររបស់និម្មិត ។

ការសួររបស់មនុស្ស តើដូចម្ដេច ។ មនុស្សទាំងឡាយ ចូលទៅ សួរប្រស្នា នឹងព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ គឺពួកភិក្ខុសួរ ពួកភិក្ខុនីសួរ ពួកឧបាសកសួរ ពួកឧបាសិកាសួរ ពួកព្រះរាជាសួរ ពួកក្សត្រសួរ ពួកព្រាហ្មណ៍សួរ ពួកវៃស្យៈសួរ ពួកសូទ្រៈសួរ ពួកគ្រហស្ថសួរ ពួកបព្វជិតសួរ នេះ ការសួររបស់មនុស្ស ។

កតមា អមនុស្សបុច្ឆា ។ អមនុស្សា ពុទ្ធំ ភគវន្តំ ឧបសង្កមិត្វា បញ្ហំ បុច្ឆន្តិ នាគា បុច្ឆន្តិ សុបណ្ណា បុច្ឆន្តិ យក្ខា បុច្ឆន្តិ អសុរា បុច្ឆន្តិ ទេវតា បុច្ឆន្តិ មហារាជានោ បុច្ឆន្តិ ឥន្ទា បុច្ឆន្តិ ព្រហ្មានោ បុច្ឆន្តិ ទេវកាយោ បុច្ឆន្តិ អយំ អមនុស្សបុច្ឆា ។

កតមា និម្មិតបុច្ឆា ។ យំ ភគវា រូបំ អភិនិម្មិនាតិ មនោមយំ សព្វង្គបច្ចង្គី អហីនិន្ទ្រិយំ[១] សោ និម្មិតោ ពុទ្ធំ ភគវន្តំ ឧបសង្កមិត្វា បញ្ហំ បុច្ឆតិ ភគវា[២] វិស្សជ្ជេតិ អយំ និម្មិតបុច្ឆា ។ ឥមា តិស្សោ បុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា អត្តត្ថបុច្ឆា បរត្ថបុច្ឆា ឧភយត្ថបុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា ទិដ្ឋធម្មិកត្ថបុច្ឆា សម្បរាយិកត្ថបុច្ឆា បរមត្ថបុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា អនវជ្ជត្ថបុច្ឆា និក្កិលេសត្ថបុច្ឆា វោទានត្ថបុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា អតីតបុច្ឆា អនាគតបុច្ឆា បច្ចុប្បន្នបុច្ឆា ។

១ ម. និក្កមេ គន្ធំ អន្ធំ ។ ២ ឱ.ម. និក្កមេ ភស្សតិ វិស្សជ្ជតិ ។

ការសួររបស់អមនុស្ស តើដូចម្ដេច ។ ពួកអមនុស្ស ចូលទៅសួរប្រស្នានឹងព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ គឺពួកនាគសួរ ពួកគ្រុឌសួរ ពួកយក្សសួរ ពួកអសុរសួរ ពួកទេវតាសួរ ពួកមហារាជសួរ ពួកព្រះឥន្ទ្រសួរ ពួកព្រហ្មសួរ ពួកទេវកាយសួរ នេះ ការសួររបស់អមនុស្ស ។

ការសួររបស់និម្មិត តើដូចម្ដេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់និម្មិតរូបណា ដែលសម្រេចដោយព្រះទ័យ មានអវយវៈតូចធំគ្រប់ មានឥន្ទ្រិយមិនខ្វះខាត រូបនិម្មិតនោះ ចូលទៅសួរប្រស្នានឹងព្រះមានព្រះភាគ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ដោះស្រាយ នេះការសួររបស់និម្មិត ។ នេះការសួរ ៣ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរប្រយោជន៍ខ្លួន ការសួរប្រយោជន៍បុគ្គលដទៃ ការសួរប្រយោជន៍ទាំងពីរ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរប្រយោជន៍បច្ចុប្បន្ន ការសួរប្រយោជន៍នៃលោកខាងមុខ ការសួរប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែង ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរប្រយោជន៍ មិនមានទោស ការសួរប្រយោជន៍ មិនមានកិលេស ការសួរប្រយោជន៍ ដ៏ផូរផង់ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរប្រារព្ធធម៌ ជាអតីត ការសួរប្រារព្ធធម៌ ជាអនាគត ការសួរប្រារព្ធធម៌ ជាបច្ចុប្បន្ន ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា អជ្ឈត្តបុច្ឆា ពហិទ្ធាបុច្ឆា អជ្ឈត្តពហិទ្ធាបុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា កុសលបុច្ឆា អកុសលបុច្ឆា អព្យាកតបុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា ខន្ធបុច្ឆា ធាតុបុច្ឆា អាយតនបុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា សតិប្បដ្ឋានបុច្ឆា សម្មប្បធានបុច្ឆា ឥទ្ធិបាទបុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា ឥន្ទ្រិយបុច្ឆា ពលបុច្ឆា ពោជ្ឈង្គបុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា មគ្គបុច្ឆា ផលបុច្ឆា និព្វានបុច្ឆា ។

បុច្ឆាមិ តន្តិ បុច្ឆាមិ តំ យាចាមិ តំ អជ្ឈេសាមិ តំ បសាទេមិ តំ កថយស្សុ មេតិ បុច្ឆាមិ តំ ។

អាទិច្ចពន្ធុន្តិ អាទិច្ចោ វុច្ចតិ សុរិយោ ។ សុរិយោ គោតមោ គោត្តេន ភគវាបិ គោតមោ គោត្តេន ។ ភគវា សុរិយស្ស គោត្តញាតកោ គោត្តពន្ធុ តស្មា ពុទ្ធោ អាទិច្ចពន្ធូតិ បុច្ឆាមិ តំ អាទិច្ចពន្ធុំ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺ ការសួរធម៌ខាងក្នុង ការសួរធម៌ខាងក្រៅ ការសួរធម៌ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរធម៌ ជាកុសល ការសួរធម៌ ជាអកុសល ការសួរធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរខន្ធ ការសួរធាតុ ការសួរអាយតនៈ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរសតិប្បដ្ឋាន ការសួរសម្មប្បធាន ការសួរឥទ្ធិបាទ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរឥន្ទ្រិយ ការសួរពលៈ ការសួរពោជ្ឈង្គ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរមគ្គ ការសួរផល ការសួរព្រះនិព្វាន ។

ពាក្យថា ខ្ញុំសូមសួរចំពោះព្រះអង្គ គឺខ្ញុំ សូមសួរព្រះអង្គ សូមអង្វរព្រះអង្គ អារាធនាព្រះអង្គ ញុំាងព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គទ្រង់សំដែងធម៌ ដល់ខ្ញុំ ហេតុនោះ (ត្រាស់សួរថា) ខ្ញុំសូមសួរ ចំពោះព្រះអង្គ ។

ពាក្យថា អាទិច្ចពន្ធុ សេចក្តីថា សុរិយៈ លោកហៅថា អាទិច្ចៈ ។ សុរិយៈ ជាគោតមៈ ដោយគោត្រ ព្រះមានព្រះភាគ ជាគោតមៈ ដោយគោត្រ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ជាព្រះញាតិព្រះអាទិត្យ ដោយគោត្រ ជាផៅពង្សដោយគោត្រ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធ ទើបថា អាទិច្ចពន្ធុ ហេតុនោះទ្រង់ត្រាស់ថា ខ្ញុំសូមសួរ ចំពោះព្រះអង្គ ជាអាទិច្ចពន្ធុ ។

(៣) វិវេកំ សន្តិបទញ្ច មហេសិន្តិ វិវេកោតិ តយោ វិវេកា កាយវិវេកោ ចិត្តវិវេកោ ឧបធិវិវេកោ ។

កតមោ កាយវិវេកោ ។ ឥធ ភិក្ខុ វិវិត្តំ សេនាសនំ ភជតិ អរញ្ញំ រុក្ខមូលំ បព្វតំ កន្ទរំ គិរិគុហំ សុសានំ វនបត្ថំ អព្ភោកាសំ បលាលបុញ្ជំ កាយេន ច វិវិត្តោ វិហរតិ សោ ឯកោ គច្ឆតិ ឯកោ តិដ្ឋតិ ឯកោ និសីទតិ ឯកោ សេយ្យំ កប្បេតិ ឯកោ គាមំ បិណ្ឌាយ បវិសតិ ឯកោ បដិក្កមតិ ឯកោ រហោ និសីទតិ ឯកោ ចង្កមំ អធិដ្ឋាតិ ឯកោ ចរតិ វិហរតិ ឥរិយតិ វត្តតិ បាលេតិ យបេតិ យាបេតិ អយំ កាយវិវេកោ ។

កតមោ ចិត្តវិវេកោ ។ បឋមំ ឈានំ សមាបន្នស្ស នីវរណេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ ទុតិយំ ឈានំ សមាបន្នស្ស វិតក្កវិចារេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ តតិយំ ឈានំ សមាបន្នស្ស បីតិយា ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ ចតុត្ថំ ឈានំ សមាបន្នស្ស សុខទុក្ខេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមាបន្នស្ស រូបសញ្ញាយ បដិឃសញ្ញាយ នានត្តសញ្ញាយ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ

(៣) អធិប្បាយពាក្យថា នូវវិវេកផង សន្តិបទផង ជារបស់ព្រះអង្គដែលស្វែងរកគុណដ៏ធំ ត្រង់ពាក្យថា វិវេក បានដល់វិវេក ៣ គឺ កាយវិវេក ចិត្តវិវេក ឧបធិវិវេក ។

កាយវិវេក តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ គប់រកសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ គឺព្រៃ គល់ឈើ ភ្នំ ជ្រោះ គុហាភ្នំ ព្រៃស្មសាន ព្រៃធំ ទីវាល គំនរចំបើង ទាំងជាអ្នកស្ងប់ស្ងាត់ ដោយកាយ ភិក្ខុនោះដើរម្នាក់ឯង ឈរម្នាក់ឯង អង្គុយម្នាក់ឯង ដេកម្នាក់ឯង ចូលទៅកាន់ស្រុក ដើម្បីបិណ្ឌបាតម្នាក់ឯង ត្រឡប់មកវិញម្នាក់ឯង អង្គុយក្នុងទីស្ងាត់ម្នាក់ឯង អធិដ្ឋានចង្ក្រមម្នាក់ឯង ត្រាច់ទៅ សម្រេចនៅ ទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យទៅម្នាក់ឯង នេះ កាយវិវេក ។

ចិត្តវិវេក តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុចូលបឋមជ្ឈាន ចិត្តស្ងប់ស្ងាត់ ចាកនីវរណធម៌ទាំងឡាយ ចូលទុតិយជ្ឈាន ចិត្តស្ងប់ស្ងាត់ ចាកវិតក្កៈ និងវិចារៈ ចូលតតិយជ្ឈាន ចិត្តស្ងប់ស្ងាត់ ចាកបីតិ ចូលចតុត្ថជ្ឈាន ចិត្តស្ងប់ស្ងាត់ ចាកសុខនិងទុក្ខ ចូលអាកាសានញ្ចាយតនៈ ចិត្តស្ងប់ស្ងាត់ ចាករូបសញ្ញា បដិឃសញ្ញា នានត្តសញ្ញា

វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមាបន្នស្ស អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញាយ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញាយ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញាយ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ សោតាបន្នស្ស សក្កាយទិដ្ឋិយា វិចិកិច្ឆាយ សីលព្វតបរាមាសា ទិដ្ឋានុសយា វិចិកិច្ឆានុសយា តទេកដ្ឋេហិ ច កិលេសេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ សកទាគាមិស្ស ឱឡារិកា កាមរាគសញ្ញោជនា បដិឃសញ្ញោជនា ឱឡារិកា កាមរាគានុសយា បដិឃានុសយា តទេកដ្ឋេហិ ច កិលេសេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ អនាគាមិស្ស អណុសហគតា កាមរាគសញ្ញោជនា បដិឃសញ្ញោជនា អណុសហគតា កាមរាគានុសយា បដិឃានុសយា តទេកដ្ឋេហិ ច កិលេសេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ អរហតោ រូបរាគា អរូបរាគា មានា ឧទ្ធច្ចា អវិជ្ជាយ មានានុសយា ភវរាគានុសយា អវិជ្ជានុសយា តទេកដ្ឋេហិ ច កិលេសេហិ ពហិទ្ធា ច សព្វនិមិត្តេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ អយំ ចិត្តវិវេកោ ។

ចូលវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ ចិត្តស្ងប់ស្ងាត់ ចាកអាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញា ចូលអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ចិត្តស្ងប់ស្ងាត់ ចាកវិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញា ចូលនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ចិត្តស្ងប់ស្ងាត់ ចាកអាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា ចិត្តរបស់សោតាបន្នបុគ្គល រមែងស្ងប់ស្ងាត់ ចាកសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា សីលព្វតបរាមាសៈ ទិដ្ឋានុស័យ វិចិកិច្ឆានុស័យ ទាំងចាកកិលេសទាំងឡាយ ដែលតាំងនៅជាមួយនឹងកិលេសទាំងនោះ ចិត្តរបស់សកទាគាមិបុគ្គល រមែងស្ងប់ស្ងាត់ ចាកកាមរាគសញ្ញោជនៈ បដិឃសញ្ញោជនៈដ៏គ្រោតគ្រាត ចាកកាមរាគានុស័យ បដិឃានុស័យដ៏គ្រោតគ្រាត ទាំងចាកកិលេសទាំងឡាយ ដែលតាំងនៅជាមួយនឹងកិលេសទាំងឡាយនោះ ចិត្តរបស់អនាគាមិបុគ្គល រមែងស្ងប់ស្ងាត់ ចាកកាមរាគសញ្ញោជនៈ បដិឃសញ្ញោជនៈដ៏ល្អិត ចាកកាមរាគានុស័យ បដិឃានុស័យដ៏ល្អិត ទាំងចាកកិលេសទាំងឡាយ ដែលតាំងនៅជាមួយនឹងកិលេសទាំងនោះ ចិត្តរបស់ព្រះអរហន្ត រមែងស្ងប់ស្ងាត់ ចាករូបរាគៈ អរូបរាគៈ មានៈ ឧទ្ធច្ចៈ អវិជ្ជា មានានុស័យ ភវរាគានុស័យ អវិជ្ជានុស័យ ចាកកិលេសទាំងឡាយ ដែលតាំងនៅជាមួយនឹងកិលេសទាំងនោះ ទាំងចាកនិមិត្តទាំងអស់ ជាខាងក្រៅ នេះ ចិត្តវិវេក ។

កតមោ ឧបធិវិវេកោ ។ ឧបធី វុច្ចន្តិ កិលេសា ច ខន្ធា ច អភិសង្ខារា ច ។ ឧបធិវិវេកោ វុច្ចតិ អមតំ និព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ សព្វូបធិប្បដិនិស្សគ្គោ តណ្ហក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្វានំ អយំ ឧបធិវិវេកោ ។

កាយវិវេកោ ច វូបកដ្ឋកាយានំ[1] នេក្ខម្មាភិរតានំ ចិត្តវិវេកោ ច បរិសុទ្ធចិត្តានំ បរមវោទានប្បត្តានំ ឧបធិវិវេកោ ច និរុបធីនំ បុគ្គលានំ វិសង្ខារគតានំ ។

សន្តីតិ ឯកេន អាការេន សន្តិបិ សន្តិបទម្បិ តញ្ញេវ អមតំ និព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ សព្វូបធិប្បដិនិស្សគ្គោ តណ្ហក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្វានំ ។ វុត្តំ ហេតំ ភគវតា សន្តមេតំ បទំ បណីតមេតំ បទំ យទិទំ សព្វសង្ខារសមថោ សព្វូបធិប្បដិនិស្សគ្គោ តណ្ហក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្វានន្តិ ។ អថ វា អបរេន អាការេន យេ ធម្មា សន្តាធិគមាយ សន្តិផុសនាយ សន្តិសច្ឆិកិរិយាយ សំវត្តន្តិ

---
១ ម. វូបកដ្ឋកាយានំ ។

ឧបធិវិវេក តើដូចម្តេច ។ កិលេសទាំងឡាយផង ខន្ធទាំងឡាយផង អភិសង្ខារទាំងឡាយផង លោកហៅថា ឧបធិ ។ អមតនិព្វាន លោកហៅថា ឧបធិវិវេក បានដល់ការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការលះបង់ចោលឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ការរលត់កិលេស និព្វាន នេះ ឧបធិវិវេក ។

កាយវិវេក (មាន) ដល់បុគ្គលទាំងឡាយ ដែលមានកាយគេចចេញ (ចាកពួក) ត្រេកអរក្នុងការចេញចាកកាម ចិត្តវិវេក (មាន) ដល់បុគ្គលទាំងឡាយ អ្នកមានចិត្តបរិសុទ្ធ ដល់នូវការផូរផង់ក្រៃលែង ឧបធិវិវេក (មាន) ដល់បុគ្គលមិនមានឧបធិ សម្រេចព្រះនិព្វានដែលប្រាសចាកសង្ខារ ។

ពាក្យថា សន្តិ គឺបទក្តីថា សន្តិក្តី សន្តិបទក្តី ដោយអាការមួយនេះ សន្តិបទនោះឯង ឈ្មោះថា អមតនិព្វាន បានដល់ការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការលះបង់ចោលឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ការរលត់ទុក្ខ និព្វាន សមដូចពាក្យនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា នេះបទស្ងប់រម្ងាប់ នេះបទដ៏ឧត្តម គឺការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការលះបង់ចោលឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ការរលត់ទុក្ខ និព្វាន ។ មួយទៀត ដោយអាការដទៃ ធម៌ទាំងឡាយណា ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបាននូវការស្ងប់រម្ងាប់ ដើម្បីពាល់ត្រូវនូវការស្ងប់រម្ងាប់ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវការស្ងប់រម្ងាប់

សេយ្យថីទំ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ចត្តារោ សម្មប្បធានា ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បញ្ច ពលានិ សត្ត ពោជ្ឈង្គា អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ឥមេ វុច្ចន្តិ សន្តិបទំ តាណបទំ លេណបទំ សរណបទំ អភយបទំ អច្ចុតបទំ អមតបទំ និព្ពានបទំ ។

មហេសិន្តិ មហេសី ភគវា ។ មហន្តំ សីលក្ខន្ធំ ឯសិ គវេសិ បរិយេសីតិ មហេសី ។ មហន្តំ សមាធិក្ខន្ធំ មហន្តំ បញ្ញាក្ខន្ធំ មហន្តំ វិមុត្តិក្ខន្ធំ មហន្តំ វិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធំ ឯសិ គវេសិ បរិយេសីតិ មហេសី ។ មហតោ តមោកាយស្ស បទាលនំ មហតោ វិបល្លាសស្ស បភេទនំ មហតោ តណ្ហាសល្លស្ស អព្ពុហនំ មហតោ ទិដ្ឋិសង្ឃាដស្ស វិនិវេឋនំ មហតោ មានធជស្ស បពាហនំ(១) មហតោ អភិសង្ខារស្ស វូបសមំ មហតោ ឱឃស្ស និត្ថរណំ មហតោ ភារស្ស និក្ខេបនំ មហតោ សំសារវដ្ដស្ស ឧបច្ឆេទំ មហតោ សន្តាបស្ស និព្ពាបនំ មហតោ បរិឡាហស្ស បដិប្បស្សទ្ធិំ មហតោ ធម្មទ្ធជស្ស ឧស្សាបនំ ឯសិ គវេសិ បរិយេសីតិ មហេសី ។

១ ម បបាតនំ ។

គឺ សតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ធម៌ទាំងនេះ លោកហៅថា សន្តិបទ តាណបទ (បទគឺទីពឹង) លេណបទ (បទគឺទីជ្រកកោន) សរណបទ (បទគឺទីរឭកទីរលឹក) អភយបទ (បទគឺមិនមានភ័យ) អច្ចុតបទ (បទគឺមិនច្យុត) អមតបទ (បទគឺមិនស្លាប់ និព្វានបទ (បទគឺនិព្វាន) ។

ពាក្យថា ព្រះឥសីស្វែងរកគុណធំ គឺព្រះមានព្រះភាគ ស្វែងរកគុណធំ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ស្វែង ស្វែងរក ស្វះស្វែងរកនូវសីលក្ខន្ធ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះឥសីស្វែងរកគុណធំ ។ ស្វែង ស្វែងរក ស្វះស្វែងរកនូវសមាធិក្ខន្ធ បញ្ញាខន្ធ វិមុត្តិខន្ធ វិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះឥសីស្វែងរកគុណធំ ។ ស្វែង ស្វែងរក ស្វះស្វែងរកនូវការកំចាត់បង់នូវងងឹតធំ ទំលាយបង់នូវវិបល្លាសធំ ដកចោលនូវសរគឺតណ្ហាធំ ទំលុះទំលាយនូវសម្ពះគឺទិដ្ឋិ បន្ទាក់បង់នូវមានះដូចជាទង់ធំ រម្ងាប់បង់នូវអភិសង្ខារធំ រលាស់ចោលនូវឱឃៈធំ ដាក់ចុះនូវភារៈធំ ផ្តាច់បង់នូវសង្សារវដ្តធំ រំលត់នូវសេចក្តីអន្ទះអន្ទែងធំ គ្របសង្កត់នូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយធំ លើកឡើងនូវទង់គឺធម៌ធំ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ព្រះឥសីស្វែងរកគុណធំ ។

មហន្តេ សតិបដ្ឋានេ មហន្តេ សម្មប្បធានេ មហន្តេ ឥទ្ធិបាទេ មហន្តានិ ឥន្ទ្រិយានិ មហន្តានិ ពលានិ មហន្តេ ពោជ្ឈង្គេ មហន្តំ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ មហន្តំ បរមត្ថំ អមតំ និព្វានំ ឯសតិ គវេសតិ បរិយេសតីតិ មហេសី ។ មហេសក្ខេហិ វា សត្តេហិ ឯសិតោ គវេសិតោ បរិយេសិតោ កហំ ពុទ្ធោ កហំ ភគវា កហំ ទេវទេវោ កហំ នរាសភោតិ មហេសីតិ វិវេកំ សន្តិបទញ្ច មហេសី ។

(៤) កថំ ទិស្វា និព្វាតិ ភិក្ខូតិ កថំ ទិស្វា បស្សិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា អត្តនោ រាគំ និព្វាបេតិ ទោសំ និព្វាបេតិ មោហំ និព្វាបេតិ កោធំ ឧបនាហំ មក្ខំ បឡាសំ ឥស្សំ មច្ឆរិយំ មាយំ សាឋេយ្យំ ថម្ភំ សារម្ភំ មានំ អតិមានំ មទំ បមាទំ សព្វេ កិលេសេ សព្វេ ទុច្ចរិតេ សព្វេ ទរថេ សព្វេ បរិឡាហេ សព្វេ សន្តាបេ សព្វាកុសលាភិសង្ខារេ និព្វាបេតិ សមេតិ ឧបសមេតិ វូបសមេតិ បដិប្បស្សម្ភេតិ ។ ភិក្ខូតិ កល្យាណបុថុជ្ជនោ វា ភិក្ខុ សេខោ វា ភិក្ខូតិ កថំ ទិស្វា និព្វាតិ ភិក្ខុ ។

ស្វែង ស្វែងរក ស្វះស្វែងរកនូវសតិប្បដ្ឋានធំ សម្មប្បធានធំ ឥទ្ធិបាទធំ ឥន្ទ្រិយធំ ពលៈធំ ពោជ្ឈង្គធំ អដ្ឋង្គិកមគ្គ ដ៏ប្រសើរធំ អមតនិព្វាន ប្រកបដោយប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែងធំ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាទ្រង់ស្វែងរកគុណធំ ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះមានព្រះភាគ គឺជាបុគ្គលដែលពួកសត្វមានសក្តិធំ ស្វែង ស្វែងរក ស្វះស្វែងរកថា ព្រះពុទ្ធ (គង់នៅ) ក្នុងទីណា ព្រះមានព្រះភាគ ក្នុងទីណា ព្រះមានព្រះភាគ ជាទេវតាដ៏ជាន់ទេវតា ក្នុងទីណា ព្រះមានព្រះភាគ ជានរៈប្រសើរ ក្នុងទីណា ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ស្វែងរកគុណធំ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) នូវវិវេកផង សន្តិបទផង ចំពោះព្រះអង្គស្វែងរកគុណធំ ។

(៤) ពាក្យថា ភិក្ខុឃើញដូចម្តេច ហើយញ៉ាំងកិលេសឲ្យរលត់ គឺ ភិក្ខុ ឃើញ មើល ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ ដូចម្តេច ទើបញ៉ាំងតម្រេករបស់ខ្លួនឲ្យរលត់ ញ៉ាំងទោសៈឲ្យរលត់ ញ៉ាំងមោហៈឲ្យរលត់ ញ៉ាំង ក្រោធៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា សាឋេយ្យៈ ថម្ភៈ សារម្ភៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេសទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់ សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងអស់ សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងអស់ អកុសលាភិសង្ខារទាំងអស់ ឲ្យរលត់ ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ឲ្យស្ងប់ស្ងៀម ឲ្យរម្ងាប់ចំពោះ ។ ពាក្យថា ភិក្ខុ គឺភិក្ខុ ជាកល្យាណបុថុជ្ជនក្តី ភិក្ខុជាសេក្ខៈក្តី ហេតុនោះ (ត្រាស់សួរថា) ភិក្ខុឃើញដូចម្តេច ហើយញ៉ាំងកិលេសឲ្យរលត់ ។

[៥] អនុបាទិយានោ លោកស្មឹ កិញ្ចីតិ ចតុហិ ឧបាទានេហិ អនុបាទិយមានោ អគ្គណ្ហយមានោ អបរាមសយមានោ[១] ។ លោកស្មិន្តិ អបាយលោកេ មនុស្សលោកេ ទេវលោកេ ខន្ធលោកេ ធាតុលោកេ អាយតនលោកេ ។ កិញ្ចីតិ កិញ្ចិ រូបគតំ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតន្តិ អនុបាទិយានោ លោកស្មឹ កិញ្ចិ ។ តេនាហ សោ និម្មិតោ

បុច្ឆាមិ តំ អាទិច្ចពន្ធុំ
វិវេកំ សន្តិបទញ្ច មហេសី
កថំ ទិស្វា និព្ពាតិ ភិក្ខុ
អនុបាទិយានោ លោកស្មឹ កិញ្ចីតិ ។

[៦] មូលំ បបញ្ចសង្ខាយាតិ ភគវា
មន្តា អស្មីតិ សព្វមុបរុន្ធេ
យា កាចិ តណ្ហា អជ្ឈត្តំ
តាសំ វិនយា សទា សតោ សិក្ខេ ។

១ ម. អបរាមសមានោ អនភិនិវិសមានោតិ ទិស្សតិ ។

[៥] ពាក្យថា មិនប្រកាន់របស់អ្វី ក្នុងលោក គឺមិនប្រកាន់ មិនកាន់យក មិនស្ទាបអង្អែល ដោយឧបាទានទាំងបួន ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺ ក្នុងអបាយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ។ ពាក្យថា របស់អ្វីមួយ គឺ រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ណាមួយ ហេតុនោះ (ត្រាស់សួរថា) មិនប្រកាន់របស់អ្វី ក្នុងលោក ។ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធនិម្មិតនោះ (ត្រាស់សួរថា)

ខ្ញុំសូមសួរ វិវេកធម៌ សន្តិបទធម៌ ចំពោះព្រះអង្គជាអាទិច្ចពង្ស
ទ្រង់ស្វែងរកគុណធំ ភិក្ខុឃើញដូចម្តេច ហើយញ៉ាំងកិលេស
ឲ្យរលត់ ទើបមិនប្រកាន់នូវរបស់អ្វី ក្នុងលោក ។

[៦] ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា បុគ្គលគប្បីលះមូល
គឺរបស់នៃបបញ្ចសញ្ញា និងអស្មិមានះទាំងពួងដោយការយល់
តណ្ហាទាំងឡាយណាមួយជាខាងក្នុង បុគ្គលគប្បីមានសតិ
សព្វកាល សិក្សាដើម្បីបន្ទោបង់តណ្ហាទាំងនោះ ។

(៧) មូលំ បបញ្ចសង្ខាយាតិ ភគវា មន្តា អស្មីតិ សព្វមុបរុន្ធេតិ បបញ្ចាយេវ បបញ្ចសង្ខា តណ្ហាបបញ្ចសង្ខា ទិដ្ឋិបបញ្ចសង្ខា ។

កតមំ តណ្ហាបបញ្ចស្ស មូលំ ។ អវិជ្ជា មូលំ អយោនិសោមនសិការោ មូលំ អស្មិមានោ មូលំ អហិរិកំ មូលំ អនោត្តប្បំ មូលំ ឧទ្ធច្ចំ មូលំ ឥទំ តណ្ហាបបញ្ចស្ស មូលំ ។

កតមំ ទិដ្ឋិបបញ្ចស្ស មូលំ ។ អវិជ្ជា មូលំ អយោនិសោមនសិការោ មូលំ អស្មិមានោ មូលំ អហិរិកំ មូលំ អនោត្តប្បំ មូលំ ឧទ្ធច្ចំ មូលំ ឥទំ ទិដ្ឋិបបញ្ចស្ស មូលំ ។

ភគវាតិ គារវាធិវចនំ ។ អបិច ភគ្គរាគោតិ ភគវា ។ ភគ្គទោសោតិ ភគវា ។ ភគ្គមោហោតិ ភគវា ។ ភគ្គមានោតិ ភគវា ។ ភគ្គទិដ្ឋីតិ ភគវា ។ ភគ្គកណ្ដកោតិ ភគវា ។ ភគ្គក្កិលេសោតិ ភគវា ។

[៧] ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា បុគ្គលគប្បីរំលស់ឫសគល់នៃបបញ្ចសញ្ញា ដែលអស្មិមានៈតាំងទុកនៅដោយការយល់ អធិប្បាយថា កិលេសជាគ្រឿងដ៏យឺតយូរ ឈ្មោះបបញ្ចសញ្ញា បានដល់តណ្ហាបបញ្ចសញ្ញានឹងទិដ្ឋិបបញ្ចសញ្ញា ។

ឫសគល់នៃតណ្ហាបបញ្ចសញ្ញា តើដូចម្ដេច ។ គឺអវិជ្ជាជាឫសគល់ អយោនិសោមនសិការៈជាឫសគល់ អស្មិមានៈជាឫសគល់ អហិរិកៈជាឫសគល់ អនោត្តប្បៈជាឫសគល់ ឧទ្ធច្ចៈជាឫសគល់ នេះឫសគល់នៃតណ្ហាបបញ្ចសញ្ញា ។

ឫសគល់នៃទិដ្ឋិបបញ្ចសញ្ញា តើដូចម្ដេច ។ គឺអវិជ្ជាជាឫសគល់ អយោនិសោមនសិការៈជាឫសគល់ អស្មិមានៈជាឫសគល់ អហិរិកៈជាឫសគល់ អនោត្តប្បៈជាឫសគល់ ឧទ្ធច្ចៈជាឫសគល់ នេះឫសគល់នៃទិដ្ឋិបបញ្ចសញ្ញា ។

ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ គឺជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុបំបាក់បង់នូវរាគៈ ។ ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុបំបាក់បង់នូវទោសៈ ។ ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុបំបាក់បង់នូវមោហៈ ។ ឈ្មោះថាមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុបំបាក់បង់នូវមានះ ។ ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុបំបាក់បង់នូវទិដ្ឋិ ។ ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុបំបាក់បង់នូវបន្លា ។ ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុបំបាក់បង់នូវកិលេស ។

ភជិ វិភជិ បដិវិភជិ ធម្មរតនន្តិ ភគវា ។ ភវានំ អន្តករោតិ ភគវា ។ ភាវិតកាយោតិ ភគវា ។ ភាវិតសីលោតិ ភាវិតចិត្តោតិ ភាវិតបញ្ញោតិ ភគវា (១)។ ភជិ(២) វា ភគវា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ អប្បសទ្ទានិ អប្បនិគ្ឃោសានិ វិជនវាតានិ មនុស្ស-រាហស្សេយ្យកានិ បដិសល្លានសារុប្បានីតិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលាន-បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានន្តិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា អត្ថរសស្ស ធម្មរសស្ស វិមុត្តិរសស្ស អធិ-សីលស្ស អធិចិត្តស្ស អធិបញ្ញាយាតិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា ចតុន្នំ ឈានានំ ចតុន្នំ អប្បមញ្ញានំ ចតុន្នំ អរូបសមាបត្តីនន្តិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា អដ្ឋន្នំ វិមោក្ខានំ អដ្ឋន្នំ អភិភាយតនានំ នវន្នំ អនុ-បុព្វវិហារសមាបត្តីនន្តិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា ទសន្នំ សញ្ញាភាវនានំ ទសន្នំ កសិណសមាបត្តីនំ អានាបាន-ស្សតិសមាធិស្ស អសុភសមាបត្តិយាតិ ភគវា ។

---

១ ម. ភាវិតកាយោ ភាវិតសីលោ ភាវិតចិត្តោ ភាវិតបញ្ញោតិ ភគវាតិ វុច្ចតិ ។
២ ម. ភាគី ។

ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុ ទ្រង់ចែករំលែកញែកនូវធម្មរតនៈ ។ ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុធ្វើនូវទីបំផុតនៃភពទាំងឡាយ ។ ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុចំរើនព្រះកាយ ។ ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុចំរើនសីល ព្រោះហេតុចំរើនចិត្ត ព្រោះហេតុចំរើនបញ្ញា ។ មួយទៀត ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គប់រកនូវសេនាសនៈទាំងឡាយដ៏ស្ងាត់ គឺព្រៃតូចនិងព្រៃធំ ជាព្រៃមិនមានសំឡេង មិនមានការគឹកកង ជាព្រៃប្រាសចាកខ្យល់គឺកាយនៃជន ជាព្រៃស្ងប់ស្ងាត់ចាកមនុស្ស សមគួរដល់ការពួនសម្ងំ ។ ឈ្មោះថាមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចំណែកនៃចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈនិងគិលានប្បច្ច័យភេសជ្ជបរិក្ខារ ។ មួយទៀត ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចំណែកនៃអត្ថរស ធម្មរស វិមុត្តិរស អធិសីល អធិចិត្ត អធិបញ្ញា ។ មួយទៀត ឈ្មោះថាមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចំណែកនៃឈាន ៤ អប្បមញ្ញា ៤ អរូបសមាបត្តិ ៤ ។ មួយទៀត ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចំណែកនៃវិមោក្ខធម៌ ៨ អភិភាយតនៈ ៨ អនុបុព្វវិហារសមាបត្តិ ៩ ។ មួយទៀត ឈ្មោះថាមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចំណែកនៃសញ្ញាភាវនា ១០ កសិណសមាបត្តិ ១០ អានាបានស្សតិ សមាធិ អសុភសមាបត្តិ ។

ភាគី វា ភគវា ចតុន្នំ សតិបដ្ឋានានំ ចតុន្នំ សម្មប្បធានានំ ចតុន្នំ ឥទ្ធិបាទានំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ បញ្ចន្នំ ពលានំ សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្សាតិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា ទសន្នំ តថាគតពលានំ ចតុន្នំ វេសារជ្ជានំ ចតុន្នំ បដិសម្ភិទានំ ឆន្នំ អភិញ្ញានំ ឆន្នំ ពុទ្ធធម្មានន្តិ ភគវា ។ ភគវាតិ នេតំ នាមំ មាតរា កតំ ន បិតរា កតំ ន ភាតរា កតំ ន ភគិនិយា កតំ ន មិត្តាមច្ចេហិ កតំ ន ញាតិសាលោហិតេហិ កតំ ន សមណព្រាហ្មណេហិ កតំ ន ទេវតាហិ កតំ វិមោក្ខន្តិកមេតំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ ពោធិយា មូលេ សហ សព្វញ្ញុតញ្ញាណស្ស បដិលាភា សច្ឆិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភគវាតិ(១) ។

មន្តា អស្មីតិ សព្វមុបរុន្ធេតិ មន្តា វុច្ចតិ បញ្ញា យា បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។ អស្មីតិ រូបេ អស្មីតិ មានោ អស្មីតិ ឆន្ទោ អស្មីតិ អនុសយោ វេទនាយ

១ ម. ម. ៦៩ បច្ឆិមេ មូលំ មហាបញ្ញាសព្វស្មាយាតិ ភគវាតិ ទិស្សតិ ។

មួយទៀត ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានភាគនៃសតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ មគ្គដ៏ប្រសើរប្រកបដោយអង្គ ៨ ។ មួយទៀត ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានភាគនៃតថាគតពលៈ ១០ វេសារជ្ជៈ ៤ បដិសម្ភិទា ៤ អភិញ្ញា ៦ ពុទ្ធធម៌ ៦ ។ ព្រះនាមថា មានព្រះភាគនេះ មិនមែនមាតាធ្វើ មិនមែនបិតាធ្វើ មិនមែនបងប្អូនប្រុសធ្វើ មិនមែនបងប្អូនស្រីធ្វើ មិនមែនពួកមិត្តអាមាត្យធ្វើ មិនមែនពួកញាតិសាលោហិតធ្វើ មិនមែនពួកសមណព្រាហ្មណ៍ធ្វើ មិនមែនពួកទេវតាធ្វើទេ នេះជាព្រះនាមកើតក្នុងទីបំផុតនៃវិមោក្ខ របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយមានព្រះភាគ បញ្ញត្តិថាមានព្រះភាគនុ៎ះ កើតដោយការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រមទាំងការបាននូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ទៀបគល់នៃពោធិព្រឹក្ស ។

ពីរពាក្យថា បុគ្គលគប្បីលះអស្មិមានះទាំងពួង ដោយការយល់ សេចក្តីថា បញ្ញា លោកហៅថាការយល់ ដូចខាងក្រោមថា ការដឹងច្បាស់ ។ល។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ។ ពាក្យថា អស្មិមានះ គឺការប្រកាន់ថា អញមានក្នុងរូប សេចក្តីពេញចិត្តថា អញមានការផេកក្រអើយ ។ ជាអញមានសេចក្តីប្រកាន់ថាអញមានក្នុងវេទនា

សញ្ញាយ សង្ខារេសុ វិញ្ញាណេ អស្មីតិ មានោ អស្មីតិ ឆន្ទោ អស្មីតិ អនុសយោ ។ មូលំ បបញ្ចសង្ខាយាតិ ភគវា មន្តា អស្មីតិ សព្វមុបរុន្ធេតិ បបញ្ចសង្ខាយ មូលញ្ច អស្មិមានញ្ច មន្តាយ សព្វំ រុន្ធេយ្យ ឧបរុន្ធេយ្យ និរោធេយ្យ វូបសមេយ្យ អត្ថង្គមេយ្យ បដិប្បស្សម្ភេយ្យាតិ មូលំ បបញ្ចសង្ខាយាតិ ភគវា មន្តា អស្មីតិ សព្វមុបរុន្ធេ ។

(៨) យា កាចិ តណ្ហា អជ្ឈត្តន្តិ យា កាចីតិ សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ និស្សេសំ បរិយាទាយវចនមេតំ យា កាចីតិ ។ តណ្ហាតិ រូបតណ្ហា ។បេ។ ធម្មតណ្ហា ។ អជ្ឈត្តន្តិ អជ្ឈត្តំ សមុដ្ឋាតិ(១) សា តណ្ហាតិ អជ្ឈត្តំ ។ អថវា អជ្ឈត្តំ វុច្ចតិ ចិត្តំ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ហទយំ បណ្ឌរំ មនោ មនាយតនំ មនិន្ទ្រិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ។ ចិត្តេន សហ សា តណ្ហា សហគតា សហជាតា សំសដ្ឋា សម្បយុត្តា ឯកុប្បាទា ឯកនិរោធា ឯកវត្ថុកា

១ ម. សមុដ្ឋានាតិ ។

សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ សេចក្តីពេញចិត្តថា អញមានការផេកក្រៃ ហើយ ។ ថា អញមាន ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា បុគ្គលគប្បីលះបង់មូលគល់នៃបបញ្ចសញ្ញា និងអស្មិមានះទាំងពួង ដោយការយល់ បានសេចក្តីថា បុគ្គលគប្បីលះ គប្បីចូលទៅលះ គប្បីលះមិនសល់ គប្បីរម្ងាប់ គប្បីឲ្យវិនាស គប្បីឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ នូវមូលគល់នៃបបញ្ចសញ្ញា និងអស្មិមានះផងទាំងពួង ដោយការយល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា បុគ្គលគប្បីលះបង់មូលគល់នៃបបញ្ចសញ្ញា និងអស្មិមានះទាំងពួងដោយការយល់ ។

(៨) អធិប្បាយពាក្យថា តណ្ហាទាំងឡាយណាមួយ ជាខាងក្នុង ត្រង់ពាក្យថា ណាមួយ គឺសព្វទាំងអស់ គ្រប់ទាំងអស់ ឥតសេសសល់ មិនមានសេសសល់ ពាក្យថា ណាមួយនុ៎ះ ជាពាក្យអស់រលីង ពាក្យថា តណ្ហា បានដល់រូបតណ្ហា ។ល។ ធម្មតណ្ហា ។ ពាក្យថា ជាខាងក្នុង គឺតណ្ហានោះ រមែងតាំងឡើងខាងក្នុង ហេតុនោះឈ្មោះថា ខាងក្នុង ។ ម្យ៉ាងទៀត ចិត្តលោកហៅថា ខាងក្នុង បានដល់ ចិត្ត មនះ មានសះ ហទយៈ បណ្ឌរៈ មនោ មនាយតនៈ មនិន្ទ្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណក្ខន្ធ ។ តណ្ហានោះ ទៅជាមួយគ្នា កើតជាមួយគ្នា ច្រឡំគ្នា ប្រកបព្រមដោយចិត្ត ដោយមនះ មានការកើតក្នុងទីជាមួយគ្នា មានការរលត់ក្នុងទីជាមួយគ្នា មានវត្ថុតែមួយ

ឯការម្មណានីតិបិ អជ្ឈត្តម្បិ យា តាវ តណ្ហា អជ្ឈត្តិកា ។

(៤) តាសំ វិនយា សទា សតោ សិក្ខេតិ សទាតិ សទា សព្វទា សព្វកាលំ និច្ចកាលំ ធុវ-កាលំ សតតំ សមិតំ អព្ពោកិណ្ណំ បោង្ខានុបោង្ខំ (១) ឧទកូមិកជាតំ(២) អវីចិ សន្តតិ សហិតំ ផុសិតំ បុរេភត្តំ បច្ឆាភត្តំ បុរិមយាមំ មជ្ឈិមយាមំ បច្ឆិមយាមំ កាឡេ ជុណ្ហេ វស្សេ ហេមន្តេ គិម្ហេ បុរិមេ វយោខន្ធេ មជ្ឈិមេ វយោខន្ធេ បច្ឆិមេ វយោខន្ធេ ។ សតោតិ ចតូហិ ការណេហិ សតោ កាយេ កាយានុបស្ស-នាសតិបដ្ឋានំ ភាវេន្តោ សតោ វេទនាសុ ចិត្តេ ធម្មេ-សុ ធម្មានុបស្សនាសតិបដ្ឋានំ ភាវេន្តោ សតោ ។ អបរេហិបិ ចតូហិ ការណេហិ សតោ អសតិបរិ-វជ្ជនាយ សតោ សតិករណីយានំ ធម្មានំ កតត្តា សតោ សតិបរិពន្ធានំ ធម្មានំ ហតត្តា សតោ សតិនិមិត្តានំ ធម្មានំ អសម្មុដ្ឋត្តា សតោ ។

១ ម. បោង្ខានុបោង្ខំ ។ ២ ម. ឧទកូមិកជាតំ ។

មានអារម្មណ៍តែមួយ ដូចពោលហើយ ឈ្មោះថា តាវតណ្ហា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តណ្ហាដ៏ខ្លួនណាមួយ ជាតាវតណ្ហា ។

(៤) គប្បីសិក្សាថា បុគ្គលគប្បីមានសតិសព្វកាល សិក្សា ដើម្បីបន្ទោបង់តណ្ហាទាំងនោះ ត្រង់ពាក្យថា សព្វកាល គឺសព្វកាល គ្រប់កាល អស់កាលជានិច្ច អស់កាលជាទៀង អស់កាលជាដ៏ទៀង អស់កាល មិនដាច់ អស់កាលរឿយៗ មិនរាយរាយ ថែមហើយថែមទៀត ជាប់ គ្នា មិនមានចន្លោះ ដូចជារលកទឹក ទង្គិចគ្នា ប៉ះពាល់គ្នា អស់បុរេភត្ត បច្ឆាភត្ត អស់បឋមយាម មជ្ឈិមយាម បច្ឆិមយាម អស់កាឡបក្ខ ជុណ្ហបក្ខ អស់រដូវភ្លៀង រដូវរងា រដូវក្តៅ អស់បឋមវ័យ អស់មជ្ឈិមវ័យ អស់បច្ឆិមវ័យ ។ ពាក្យថា មានសតិ គឺ មានសតិ ដោយហេតុ ៤ យ៉ាង គឺចំរើនកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ឈ្មោះថា មានសតិ (ចំរើន) វេទនាសុ វេទនានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ឈ្មោះថា មានសតិ (ចំរើន) ចិត្តានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ឈ្មោះថា មានសតិ (ចំរើន) ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ឈ្មោះថា មានសតិ ។ មានសតិដោយហេតុ ៤ ដទៃទៀត គឺមានសតិ ព្រោះ វៀរចេញនូវការមិនមានសតិ មានសតិព្រោះធ្វើនូវធម៌ទាំងឡាយ ដែលគួរ ធ្វើដោយសតិ មានសតិ ព្រោះកំចាត់បង់នូវធម៌ទាំងឡាយ ជាសត្រូវដល់ សតិ មានសតិ ព្រោះមិនភ្លេចធម៌ទាំងឡាយ ជានិមិត្ត របស់សតិ ។

អបរេហិបិ ចតូហិ ការណេហិ សតោ សតិយា សមន្នាគតត្តា សតោ សតិយា វសិតត្តា សតោ សតិយា បាគុញ្ញតាយ សតោ សតិយា អបច្ចោរោហណតាយ សតោ ។ អបរេហិបិ ចតូហិ ការណេហិ សតោ សតត្តា សតោ សន្តត្តា សតោ សមិតត្តា សតោ សន្តធម្មសមន្នាគតត្តា សតោ ។ ពុទ្ធានុស្សតិយា សតោ ធម្មានុស្សតិយា សតោ សង្ឃានុស្សតិយា សតោ សីលានុស្សតិយា សតោ ចាគានុស្សតិយា សតោ ទេវតានុស្សតិយា សតោ អានាបានស្សតិយា សតោ មរណស្សតិយា សតោ កាយគតស្សតិយា សតោ ឧបសមានុស្សតិយា សតោ ។ យា សតិ អនុស្សតិ បដិស្សតិ សតិ សរណតា ធារណតា អបិលាបនតា អសម្មុស្សនតា សតិ សតិន្ទ្រិយំ សតិពលំ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ឯកាយនមគ្គោ អយំ វុច្ចតិ សតិ ។ ឥមាយ សតិយា ឧបេតោ ហោតិ សមុបេតោ ឧបគតោ[១] សមុបគតោ[២] ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ[៣] សមន្នាគតោ សោ វុច្ចតិ សតោ ។

សិក្ខតិ តិស្សោ សិក្ខា អធិសីលសិក្ខា អធិចិត្ត-

១ ម. ឧបាគតោ ។ ២ ម. សមុបាគតោ ។ ៣ ម. សម្បន្នោ ។

មានសតិដោយហេតុ ៤ ដទៃទៀត គឺមានសតិ ព្រោះប្រកបដោយសតិ មានសតិ ព្រោះស្ទាត់ដោយសតិ មានសតិ ព្រោះជំនាញដោយសតិ មានសតិ ព្រោះមិនធ្លោយបង់សតិ ។ មានសតិដោយហេតុ ៤ ដទៃទៀត គឺមានសតិ ព្រោះមានសតិមិនដាច់ មានសតិ ព្រោះមានសតិជាប់ត មានសតិ ព្រោះមានសតិស្ងៀម ១ មានសតិ ព្រោះប្រកប ដោយធម៌ជាប់តៗគ្នា មានសតិ ព្រោះពុទ្ធានុស្សតិ មានសតិ ព្រោះធម្មានុស្សតិ មានសតិ ព្រោះសង្ឃានុស្សតិ មានសតិ ព្រោះសីលានុស្សតិ មានសតិ ព្រោះចាគានុស្សតិ មានសតិ ព្រោះទេវតានុស្សតិ មានសតិ ព្រោះអានាបានស្សតិ មានសតិ ព្រោះមរណស្សតិ មានសតិ ព្រោះកាយគតាសតិ មានសតិ ព្រោះឧបសមានុស្សតិ ។ សតិណា ការរលឹកឃើញ ១ រលឹកចំពោះ ធម្មជាតិជាគ្រឿងរលឹក ការរលឹក ការចាំបាន ការមិនភ្លេចសេចក្តីមិនវង្វេង ធម្មជាតិជាគ្រឿងរលឹក សតិន្ទ្រិយ សតិពលៈ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង នេះលោកហៅថាសតិ ។ បុគ្គលណាជាអ្នកចូលទៅជិត ប្រកប ចូលទៅជិត ប្រកបព្រម ចូលទៅកាន់ ចូលទៅកាន់ព្រម ចូលទៅដល់ ចូលទៅដល់ព្រម ប្រកបព្រមដោយសតិនេះ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា មានសតិ ។

ពាក្យថាសិក្សា បានដល់សិក្ខា ៣ គឺ អធិសីលសិក្ខា ១ អធិចិត្តសិក្ខា ១

សិក្ខា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ កតមា ច អធិសីលសិក្ខា ។ ឥធ ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ ខុទ្ទកា សីលក្ខន្ធា មហន្តា សីលក្ខន្ធា សីលំ បតិដ្ឋា អាទិ ចរណំ សំយមោ សំវរោ មុខំ បមុខំ កុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា អយំ អធិសីលសិក្ខា ។

កតមា អធិចិត្តសិក្ខា ។ ឥធ ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសា-ទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំ-វេទេតិ យន្តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារីតិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ

អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ១ ។ អធិសីលសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសា-សនានេះ មានសីល សង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខសំវរៈ បរិបូណ៌ដោយអាចារៈ និងគោចរៈ ឃើញភ័យក្នុងទោស សូម្បីបន្តិចបន្តួច សមាទាន សិក្សា ក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយ សីលក្ខន្ធតូច សីលក្ខន្ធធំ សីលជាទីតាំង សីល ជាខាងដើម ការប្រព្រឹត្ត ការសង្រួម ការរក្សា ជាប្រធាន ជាប្រមុខ ដើម្បីបានកុសលធម៌ទាំងឡាយ នេះ អធិសីលសិក្ខា ។

អធិចិត្តសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកស្ងាត់ ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ចូលបឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈ មានបីតិនិងសុខ ដែលកើតអំពី សេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ ចូលទុតិយជ្ឈាន ជាធម្មជាត កើតក្នុងសន្តានខ្លួន ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លានៃចិត្ត មានសភាពជា ចិត្តខ្ពស់ឯក មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ មានតែបីតិនិងសុខៈ ដែលកើត អំពីសមាធិ ។ ព្រោះនឿយណាយចាកបីតិផង ប្រកបដោយឧបេក្ខាផង មានស្មារតីដឹងខ្លួន ដោយប្រពៃផង ទទួលសុខដោយនាមកាយផង ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ តែងសរសើរបុគ្គលដែលបានតតិយជ្ឈាននោះថា បុគ្គលនោះ ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានស្មារតី មានធម៌ជាគ្រឿង នៅជាសុខដូច្នេះ ព្រោះតតិយជ្ឈានណា ក៏ចូលតតិយជ្ឈាននោះ

សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្វេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធឹ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អយំ អធិចិត្តសិក្ខា ។

កតមា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ឥធ ភិក្ខុ បញ្ញវា ហោតិ ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ អរិយាយ និព្វេធិកាយ សម្មាទុក្ខក្ខយគាមិនិយា សោ ឥទំ ទុក្ខន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ ទុក្ខនិរោធោតិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ យថាភូតំ បជានាតិ ឥមេ អាសវាតិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ អាសវសមុទយោតិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ អាសវនិរោធោតិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ យថាភូតំ បជានាតិ អយំ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។

ព្រោះលះបង់សុខផង ព្រោះលះបង់ទុក្ខផង ព្រោះវិនាសទៅនៃសោមនស្ស និងទោមនស្ស ក្នុងកាលមុន ចូលចតុត្ថជ្ឈាន ឥតទុក្ខ ឥតសុខ មានសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ដោយឧបេក្ខានិងសតិ នេះ អធិចិត្តសិក្ខា ។

អធិប្បញ្ញាសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញា ប្រកបដោយប្រាជ្ញា ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងសេចក្តីកើតឡើងនិងការវិនាស ជាប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរ ជាគ្រឿងទំលុះទំលាយ ជាដំណើរទៅដើម្បីការអស់ទុក្ខដោយប្រពៃ ភិក្ខុនោះ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះការឲ្យកើតទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះការរលត់ទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះបដិបទាជាដំណើរទៅដើម្បីរលត់ទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា ទាំងនេះជាអាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះការឲ្យកើតអាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះការរលត់អាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះបដិបទាជាដំណើរទៅដើម្បីការរលត់អាសវៈ នេះ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។

តាសំ វិនយេ សត្តា សត្តោ សិក្ខន្តិ តាសំ អនុត្តរំ វិនយោ បដិវិនយោ សមាទាយ វត្តស- មាយ បដិនិស្សជ្ជាយ បដិប្បស្សទ្ធិយា អធិសីលម្បិ សិក្ខេយ្យ អធិចិត្តម្បិ សិក្ខេយ្យ អធិប្បញ្ញម្បិ សិ- ក្ខេយ្យ ឥមា តិស្សោ សិក្ខា អាវជ្ជេន្តោ សិក្ខេយ្យ ជានន្តោ សិក្ខេយ្យ បស្សន្តោ សិក្ខេយ្យ បច្ចវេក្ខន្តោ សិក្ខេយ្យ ចិត្តំ អធិដ្ឋហន្តោ សិក្ខេយ្យ សទ្ធាយ អធិមុច្ចន្តោ សិក្ខេយ្យ វីរិយំ បគ្គណ្ហន្តោ សិក្ខេយ្យ សតឹ ឧបដ្ឋបេន្តោ សិក្ខេយ្យ ចិត្តំ សមាទហន្តោ សិក្ខេយ្យ បញ្ញាយ បជានន្តោ សិក្ខេយ្យ អភិ- ញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តោ សិក្ខេយ្យ បរិញ្ញេយ្យំ បរិជា- នន្តោ សិក្ខេយ្យ បហាតព្វំ បជហន្តោ សិក្ខេយ្យ ភាវេតព្វំ ភាវេន្តោ សិក្ខេយ្យ សច្ឆិកាតព្វំ សច្ឆិករោ- ន្តោ សិក្ខេយ្យ អាចរេយ្យ សមាចរេយ្យ សមា- ទាយ វត្តេយ្យាតិ តាសំ វិនយា សទា សតោ សិក្ខេ ។ តេនាហ ភគវា

មូលំ បបញ្ចសង្ខាយាតិ ភគវា
មន្តា អស្មីតិ សព្វមុបរុន្ធេ

ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីមានសតិសព្វកាល សិក្សា ដើម្បីបន្ទោបង់តណ្ហាទាំងនោះ បានសេចក្ដីថា គប្បីសិក្សាអធិសីលផង គប្បីសិក្សាអធិចិត្តផង គប្បីសិក្សាអធិប្បញ្ញាផង ដើម្បីនាំចេញ ដើម្បីនាំចេញចំពោះ ដើម្បីលះបង់ ដើម្បីរម្ងាប់ ដើម្បីរលាស់ចោល ដើម្បីស្រួលស្ងក់នូវតណ្ហាទាំងនោះ គប្បីនឹកសិក្សាសិក្ខាទាំង ៣ នេះ គប្បីដឹងសិក្សា គប្បីឃើញសិក្សា គប្បីពិចារណាសិក្សា គប្បីអធិដ្ឋានចិត្តសិក្សា គប្បីជឿដោយសទ្ធាសិក្សា គប្បីផ្គងព្យាយាមសិក្សា គប្បីតំកល់នូវសតិសិក្សា គប្បីតំកល់ចិត្តសិក្សា គប្បីដឹងច្បាស់ដោយបញ្ញាសិក្សា គប្បីដឹងចំពោះនូវអភិញ្ញេយ្យធម៌សិក្សា គប្បីកំណត់ដឹងនូវបរិញ្ញេយ្យធម៌សិក្សា គប្បីលះបង់នូវបហាតព្វធម៌សិក្សា គប្បីចំរើននូវភាវេតព្វធម៌សិក្សា គប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសច្ឆិកាតព្វធម៌សិក្សា ប្រព្រឹត្តទៅ ប្រព្រឹត្តទៅព្រម ប្រព្រឹត្តសមាទាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលគប្បីមានសតិសព្វកាល សិក្សា ដើម្បីបន្ទោបង់តណ្ហាទាំងនោះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា បុគ្គលគប្បីរលត់មូលគល់
នៃបបញ្ចសញ្ញា នឹងអស្មិមានះទាំងពួង ដោយការយល់

យា កាចិ តណ្ហា អជ្ឈត្តំ
តាសំ វិនយា សទា សតោ សិក្ខេ ។

(១០) យំ កិញ្ចិ ធម្មមភិជញ្ញា
អជ្ឈត្តំ អថវាបិ ពហិទ្ធា
ន ហិ តេន ថាមំ កុព្វេថ
ន ហិ សា និព្វុតិ សតំ វុត្តា ។

(១១) យំ កិញ្ចិ ធម្មមភិជញ្ញា អជ្ឈត្តន្តិ យំ កិញ្ចិ អត្តនោ គុណំ ជានេយ្យ កុសលេ វា ធម្មេ អព្យាកតេ វា ធម្មេ ។ កតមេ អត្តនោ គុណា ។ ឧច្ចាកុលា បព្វជិតោ វា អស្ស[១] មហាកុលា បព្វជិតោ វា អស្ស[២] មហាភោគកុលា បព្វជិតោ វា អស្ស ឧឡារភោគកុលា បព្វជិតោ វា អស្ស ញាតោ យសស្សី គហដ្ឋបព្វជិតានន្តិ វា អស្ស លាភិម្ហិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានន្តិ វា អស្ស សុត្តន្តិកោ វា អស្ស វិនយធរោ វា អស្ស ធម្មកថិកោ វា អស្ស អារញ្ញិកោ វា អស្ស បិណ្ឌបាតិកោ វា អស្ស

១ ម. សព្វត្ថ អស្សុន្តិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. មហាកុលា បព្វជិតោ វា អស្សុតិ ន ទិស្សតិ ។

តណ្ហាទាំងឡាយណាមួយ ជាខាងក្នុង បុគ្គលគប្បីមានសតិ
សព្វកាលសិក្សា ដើម្បីបន្ទោបង់នូវតណ្ហាទាំងនោះ ។

(១០) បុគ្គលគប្បីដឹង នូវធម៌ណាមួយ ជាខាងក្នុងឬខាងក្រៅ
មិនគប្បីធ្វើនូវកំឡាំង ដោយធម៌នោះ ការរលត់នោះ
ពួកសប្បុរសមិនបានពោលហើយ ។

(១១) ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីដឹងនូវធម៌ណាមួយជាខាងក្នុង អធិប្បាយថា បុគ្គលគប្បីដឹងនូវគុណណាមួយរបស់ខ្លួន ក្នុងកុសលធម៌ ក្នុងអព្យាកតធម៌ ។ គុណរបស់ខ្លួន តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គល (ចេញ) អំពីត្រកូលខ្ពស់ហើយបួសក្ដី អំពីត្រកូលធំហើយបួសក្ដី អំពីត្រកូលមានភោគៈច្រើនហើយបួសក្ដី អំពីត្រកូលមានភោគៈដ៏លើសលុបហើយបួសក្ដី (ដឹង) ថាអាត្មាអញ ជាអ្នកល្បីល្បាញ មានយសជាងពួកគ្រហស្ថនិងបព្វជិតក្ដី (ដឹង) ថាអញជាអ្នកបានចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ច័យភេសជ្ជបរិក្ខារក្ដី ជាអ្នកទ្រទ្រង់ព្រះសូត្រក្ដី ជាអ្នកទ្រទ្រង់វិន័យក្ដី ជាធម្មកថិកក្ដី ជាអ្នកប្រព្រឹត្តកាន់អារញ្ញិកធុតង្គក្ដី ជាអ្នកប្រព្រឹត្តបិណ្ឌបាតិកធុតង្គក្ដី

បំសុកូលិកោ វា អស្ស តេចីវរិកោ វា អស្ស សបទានចារិកោ វា អស្ស ខលុបច្ឆាភត្តិកោ វា អស្ស នេសជ្ជិកោ វា អស្ស យថាសន្ថតិកោ វា អស្ស បឋមស្ស ឈានស្ស លាភី វា អស្ស ទុតិយស្ស ឈានស្ស លាភី វា អស្ស តតិយស្ស ឈានស្ស លាភី វា អស្ស ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស លាភី វា អស្ស អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា លាភី វា អស្ស វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា លាភី វា អស្ស ឥមេ វុច្ចន្តិ អត្តនោ គុណា ។ យង្កិញ្ចិ អត្តនោ គុណំ ជានេយ្យ អាជានេយ្យ វិជានេយ្យ បដិវិជានេយ្យ បដិវិជ្ឈេយ្យាតិ យង្កិញ្ចិ ធម្មមភិជញ្ញា អជ្ឈត្តំ ។ អថវាបិ ពហិទ្ធាតិ ឧបជ្ឈាយស្ស វា អាចរិយស្ស វា តេ គុណា អស្សូតិ អជ្ឈត្តំ អថវាបិ ពហិទ្ធា ។

(១៦) ន តេន ថាមំ កុព្វេថាតិ អត្តនោ វា គុណេន បរេសំ វា គុណេន ថាមំ ន កយិរា ថម្ភំ ន កយិរា មានំ ន កយិរា ឧណ្ណតិំ ន កយិរា ឧណ្ណាមំ ន កយិរា ន តេន មានំ ជនេយ្យ ន តេន ថទ្ធោ[១] អស្ស

១ ម. តទ្ធោ ។

ជាអ្នកប្រព្រឹត្តបំសុកូលិកធុតង្គក្តី ជាអ្នកប្រព្រឹត្តតេចីវរិកធុតង្គក្តី ជាអ្នកប្រព្រឹត្តសបទានចារិកធុតង្គក្តី ជាអ្នកប្រព្រឹត្តខលុបច្ឆាភត្តិកធុតង្គក្តី ជាអ្នកប្រព្រឹត្តនេសជ្ជិកធុតង្គក្តី ជាអ្នកប្រព្រឹត្តយថាសន្ថតិកធុតង្គក្តី បានបឋមជ្ឈានក្តី បានទុតិយជ្ឈានក្តី បានតតិយជ្ឈានក្តី បានចតុត្ថជ្ឈានក្តី បានអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិក្តី បានវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិក្តី បានអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិក្តី បាននេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិក្តី ធម៌នេះ ហៅថា គុណរបស់ខ្លួន ។ បុគ្គលគប្បីដឹង គប្បីដឹងនូវ គប្បីដឹងវិសេស គប្បីដឹងចំពោះ គប្បីចាក់ធ្លុះ នូវគុណណាមួយរបស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីដឹងនូវធម៌ណាមួយជាខាងក្នុង ។ ពាក្យថា ខាងក្រៅ គឺគុណទាំងនោះ គប្បីមានដល់ឧបជ្ឈាយ៍ ឬអាចារ្យ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់) ថា ជាខាងក្នុង ឬខាងក្រៅ ។

(១៦) ពាក្យថា បុគ្គលមិនគប្បីធ្វើនូវកម្លាំង ដោយធម៌នោះ គឺមិនគប្បីធ្វើនូវកម្លាំង មិនគប្បីធ្វើនូវសេចក្តីរឹងត្អឹង មិនគប្បីធ្វើនូវសេចក្តីប្រកាន់ មិនគប្បីធ្វើនូវការប៉ោងឡើង មិនគប្បីធ្វើនូវការក្រអឺតក្រទម ដោយគុណ របស់ខ្លួនផង ដោយគុណ របស់បុគ្គលដទៃផង មិនគប្បីញុំាងសេចក្តីប្រកាន់ឲ្យកើត ដោយគុណនោះ មិនគប្បីរឹងរូស

ថទ្ធោ បគ្គហិតសិរោតិ ន តេន ថាមំ កុព្វេថ ។

(១៣) ន ហិ សា និព្វុតិ សតំ វុត្តាតិ សន្តានំ សត្តានំ សប្បុរិសានំ ពុទ្ធានំ ពុទ្ធសាវកានំ បច្ចេកពុទ្ធានំ សា និព្វុតិ[1] ន វុត្តា នប្បវុត្តា ន អាចិក្ខិតា ន ទេសិតា ន បញ្ញបិតា ន បដ្ឋបិតា ន វិវដា ន វិភត្តា ន ឧត្តានីកតា នប្បកាសិតាតិ ន ហិ សា និព្វុតិ សតំ វុត្តា ។ តេនាហ ភគវា

យំ កិញ្ចិ ធម្មមភិជញ្ញា
អជ្ឈត្តំ អថវាបិ ពហិទ្ធា
ន តេន ថាមំ កុព្វេថ
ន ហិ សា និព្វុតិ សតំ វុត្តាតិ ។

(១៤) សេយ្យោ ន តេន មញ្ញេយ្យ
នីចេយ្យោ អថវាបិ សរិក្ខោ
ផុដ្ឋោ អនេករូបេហិ
នាតុមានំ វិកប្បយំ តិដ្ឋេ ។

(១៥) សេយ្យោ ន តេន មញ្ញេយ្យាតិ សេយ្យោហមស្មីតិ មានំ[2] ន ជនេយ្យ ជាតិយា វា

[1] ម. និព្វុតីតិ ។ [2] ម. [illegible] ។

កើតស្រៀវក្រៀមន៍ មានក្លាយដើមឡើង ដោយគុណនោះ ហេតុនេះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីធ្វើនូវកម្លាំង ដោយធម៌នោះ ។

(១៣) ពាក្យថា សេចក្តីរលត់នោះ ពួកសប្បុរសមិនពោលហើយ គឺសេចក្តីរលត់នោះ ពួកអ្នកស្ងប់ អ្នកខ្ជាប់ សប្បុរស គឺព្រះពុទ្ធ សាវ័ករបស់ព្រះពុទ្ធ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធទាំងឡាយ មិនពោល មិនពោលសង្គ្រប់ មិនប្រាប់ មិនសំដែង មិនបញ្ញត្ត មិនតាំងទុក មិនបើក មិនចែក មិនធ្វើឲ្យរាក់ មិនប្រកាសហើយ ហេតុនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា សេចក្តីរលត់នោះ ពួកសប្បុរសមិនពោលហើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

បុគ្គល គប្បីដឹង នូវធម៌ណាមួយជាខាងក្នុង ឬ
ខាងក្រៅ បុគ្គលមិនគប្បីធ្វើនូវកម្លាំងដោយធម៌នោះ
សេចក្តីរលត់នោះ ពួកសប្បុរសមិនពោលហើយ ។

(១៤) បុគ្គល មិនគប្បីសំគាល់ថា ប្រសើរជាង ថាថោក
ទាបជាង ឬថាស្មើគ្នាដោយគុណនោះឡើយ បុគ្គល
ប៉ះត្រូវផស្សៈទាំងឡាយ មានសភាពជាអនេក
ត្រូវសង្កត់ហើយ មិនគប្បីតាំងខ្លួនទេ ។

(១៥) ពាក្យថា មិនគប្បីសំគាល់ថា ប្រសើរជាងដោយគុណនោះ គឺមិនគប្បីញ៉ាំងមានៈ ឲ្យកើតថា អញជាអ្នកប្រសើរជាងគេ ដោយជាតិក្តី

គោត្តេន ច កោលបុត្តិកេន ច វណ្ណពោក្ខរតាយ ច ធ-
នេន ច អជ្ឈេនេន ច កម្មាយតនេន ច សិប្បាយតនេន
ច វិជ្ជដ្ឋានេន ច សុតេន ច បដិភានេន ច អញ្ញត-
រញ្ញតរេន ច វត្ថុនា សេយ្យោ ន តេន មញ្ញេយ្យ ។

(១៦) និចេយ្យោ អថវាបិ សរិក្ខោតិ ហីនោ-
ហមស្មីតិ មានំ ន ជនេយ្យ ជាតិយា ច គោ-
ត្តេន ច ។បេ។ អញ្ញតរញ្ញតរេន ច វត្ថុនា ស-
ទិសោហមស្មីតិ មានំ ន ជនេយ្យ ជាតិយា ច គោត្តេន
ច កោលបុត្តិកេន ច[1] វណ្ណពោក្ខរតាយ ច
ធនេន ច អជ្ឈេនេន ច កម្មាយតនេន ច សិប្បាយ-
តនេន ច វិជ្ជដ្ឋានេន ច សុតេន ច បដិភានេន ច
អញ្ញតរញ្ញតរេន ច វត្ថុនា និចេយ្យោ អថវាបិ សរិក្ខោ ។

(១៧) ផុដ្ឋោ[2] អនេករូបេហីតិ អនេកវិធេហិ
អាការេហិ ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នា-
គតោតិ ផុដ្ឋោ អនេករូបេហិ ។

(១៨) នាតុមានំ វិកប្បយំ តិដ្ឋេតិ អាតុមាតិ[3]
វុច្ចតិ អត្តា អត្តានំ កប្បេន្តោ វិកប្បេន្តោ វិកប្បំ
អាបជ្ជន្តោ ន តិដ្ឋេយ្យាតិ នាតុមានំ វិកប្បយំ តិដ្ឋេ ។

---

១ ម. កោលបុត្តិយេន ។ ២ ឱ. ម. សព្វត្ថ ផុដ្ឋោតិ ទិស្សតិ ។ ៣ ម. អាតុមា ។

គោត្រក្តី ការកើតក្នុងជាកូនអ្នកមានត្រកូលក្តី ការកើតក្នុងមានសម្បុរល្អក្តី
ទ្រព្យក្តី ការស្វាធ្យាយមន្តក្តី ការងារក្តី សិល្បៈក្តី ឋានៃវិជ្ជាក្តី សុតៈក្តី
បដិភាណក្តី វត្ថុណាមួយក្តី ហេតុនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា មិនគប្បីសំគាល់
ថា ប្រសើរជាង ដោយវត្ថុណានោះ ។

(១៦) ពាក្យថា ថោកទាបជាង ឬ ជាស្មើគ្នា គឺបុគ្គលមិនគប្បី
ញុំាងសេចក្តីប្រកាន់ថា ខ្លួនកើតឡើងថា អញជាអ្នកថោកទាបជាងគេ
ដោយជាតិក្តី គោត្រក្តី ។បេ។ វត្ថុណាមួយក្តី មិនគប្បីញុំាងសេចក្តី
ប្រកាន់ឲ្យកើតឡើងថា អញជាអ្នកស្មើគ្នានឹងគេ ដោយជាតិក្តី គោត្រក្តី
ការកើតក្នុងជាកូនអ្នកមានត្រកូលក្តី ការកើតក្នុងមានសម្បុរល្អក្តី ទ្រព្យក្តី
ការស្វាធ្យាយមន្តក្តី ការងារក្តី សិល្បៈក្តី ឋានៃវិជ្ជាក្តី សុតៈក្តី បដិភាណ
ក្តី វត្ថុណាមួយក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ថោកទាបជាងឬជាស្មើគ្នា ។

(១៧) ពាក្យថា បុគ្គលប៉ះត្រូវអាការៈជាច្រើនយ៉ាង មានសភាពជា
អនេកត្រូវសង្កត់ហើយ គឺអាការៈមានប្រការៈជាអនេក ត្រូវសង្កត់
បៀតបៀន ប្រកប ដោយព្រមហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គល
ប៉ះត្រូវអាការៈជាច្រើនយ៉ាង មានសភាពជាអនេក ត្រូវសង្កត់ហើយ ។

(១៨) ពាក្យថា មិនគប្បីតាំងខ្លួន សេចក្តីថា អត្តា លោក
ហៅថា ខ្លួន បុគ្គលមិនគប្បីតាំង តែងតាំង ដល់នូវការតែង
តាំងខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីតាំងខ្លួន

តេនាហ ភគវា

សេយ្យោ ន តេន មញ្ញេយ្យ
នីចេយ្យោ អថវាបិ សរិក្ខោ
ផុដ្ឋោ អនេករូបេហិ
នាតុមានំ វិកប្បយំ តិដ្ឋេតិ ។

(១៩) អជ្ឈត្តមេវ ឧបសមេ
នាញ្ញតោ ភិក្ខុ សន្តិមេសេយ្យ
អជ្ឈត្តំ ឧបសន្តស្ស
នត្ថិ អត្តា[១] កុតោ និរត្តា[២] វា ។

(២០) អជ្ឈត្តមេវ ឧបសមេតិ អជ្ឈត្តំ រាគំ សមេយ្យ ទោសំ សមេយ្យ មោហំ សមេយ្យ កោធំ ឧបនាហំ មក្ខំ បឡាសំ ឥស្សំ មច្ឆរិយំ មាយំ សាឋេយ្យំ ថម្ភំ សារម្ភំ មានំ អតិមានំ មទំ បមាទំ សព្វេ កិលេសេ សព្វេ ទុច្ចរិតេ សព្វេ ទរថេ សព្វេ បរិឡាហេ សព្វេ សន្តាបេ សព្វាកុសលាភិសង្ខារេ សមេយ្យ ឧបសមេយ្យ វូបសមេយ្យ និព្វាបេយ្យ បដិនិស្សជ្ជេយ្យាតិ អជ្ឈត្តមេវ ឧបសមេ ។

១ ម. អត្តំ ។ ២ ម. និរត្តំ ។

ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា៖

បុគ្គលមិនគប្បីសំគាល់ថាប្រសើរជាង ថាថោកថយ
ជាង ឬថាស្មើ ដោយគុណនោះឡើយ បុគ្គល
ប៉ះត្រូវអាការៈជាច្រើន មានសភាពជាអនេក
គ្របសង្កត់ហើយ មិនគប្បីតាំងខ្លួនទេ ។

(១៩) ភិក្ខុ គប្បីរម្ងាប់កិលេស ខាងក្នុងតែម្យ៉ាង មិន
គប្បីស្វែងរក នូវការស្ងប់អំពីហេតុដទៃទេ ភិក្ខុ
រម្ងាប់កិលេសខាងក្នុង អត្តា មិនមាន ឬនិរត្តា នឹង
មានអំពីណា ។

(២០) ពាក្យថា គប្បីរម្ងាប់កិលេសខាងក្នុង តែម្យ៉ាង គឺគប្បីរម្ងាប់រាគៈ គប្បីរម្ងាប់ទោសៈ គប្បីរម្ងាប់មោហៈ ខាងក្នុង គប្បីរម្ងាប់ គប្បីចូលទៅរម្ងាប់ គប្បីឲ្យស្ងប់ គប្បីឲ្យរលត់ គប្បីឲ្យរម្ងាប់ចំពោះនូវកោធៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា សាឋេយ្យៈ ថម្ភៈ សារម្ភៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ នូវកិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងពួង អកុសលាភិសង្ខារទាំងពួង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីរម្ងាប់កិលេស ខាងក្នុងតែម្យ៉ាង ។

(៦១) នាញ្ញតោ ភិក្ខុ សន្តិមេសេយ្យាតិ អញ្ញតោ អសុចិមគ្គេន មិច្ឆាបដិបទាយ អនិយ្យានបថេន[១] អញ្ញត្រ សតិបដ្ឋានេហិ អញ្ញត្រ សម្មប្បធានេហិ អញ្ញត្រ ឥទ្ធិបាទេហិ អញ្ញត្រ ឥន្ទ្រិយេហិ អញ្ញត្រ ពលេហិ អញ្ញត្រ ពោជ្ឈង្គេហិ អញ្ញត្រ អរិយា អដ្ឋង្គិកា មគ្គា សន្តឹ ឧបសន្តឹ វូបសន្តឹ និព្វុតឹ បដិប្បស្សទ្ធឹ ន ឯសេយ្យ ន គវេសេយ្យ ន បរិយេសេយ្យាតិ នាញ្ញតោ ភិក្ខុ សន្តិមេសេយ្យ ។

(៦២) អជ្ឈត្តំ ឧបសន្តស្សាតិ អជ្ឈត្តំ រាគំ សន្តស្ស ទោសំ សន្តស្ស ។ បេ ។ សព្វាកុសលាភិសង្ខារេ សន្តស្ស ឧបសន្តស្ស វូបសន្តស្ស និព្វុតស្ស បដិប្បស្សទ្ធស្សាតិ អជ្ឈត្តំ ឧបសន្តស្ស ។

(៦៣) នត្ថិ អត្តំ កុតោ និរត្តំ វាតិ នត្ថីតិ បដិក្ខេបោ ។ អត្តន្តិ សស្សតទិដ្ឋិ[២] នត្ថិ និរត្តន្តិ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ នត្ថិ ។ អត្តាតិ គហិតំ នត្ថិ និរត្តាតិ មុញ្ចិតព្វំ នត្ថិ ។ យស្ស នត្ថិ[៣] គហិតំ តស្ស នត្ថិ[៤] មុញ្ចិតព្វំ ។

១ ម. អនិយ្យានិកេន ។ ២ ម. អត្តទិដ្ឋិ ។ ៣ ម. យស្សត្ថិ ។ ៤ ម. តស្សត្ថិ ។

(៦១) ពាក្យថា ភិក្ខុមិនគប្បីស្វែងរកនូវការរម្ងាប់ ដោយឧបាយដទៃទេ គឺភិក្ខុមិនគប្បីស្វែងរក មិនគប្បីគន់គេ មិនគប្បីគន់គេរឿយ ។ នូវការស្ងប់ ការចូលទៅជិតស្ងប់ ការរម្ងាប់ ការរលត់ ការស្ងប់រម្ងាប់ ដោយផ្លូវដទៃ ផ្លូវមិនបរិសុទ្ធ បដិបទាខុស ផ្លូវមិនមែនជាទីស្រោចស្រង់សត្វ វៀរលែងសតិប្បដ្ឋាន វៀរលែងសម្មប្បធាន វៀរលែងឥទ្ធិបាទ វៀរលែងឥន្ទ្រិយ វៀរលែងពលៈ វៀរលែងពោជ្ឈង្គ វៀរលែងអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុមិនគប្បីស្វែងរក នូវការរម្ងាប់ដោយឧបាយដទៃទេ ។

(៦២) ពាក្យថា ភិក្ខុរម្ងាប់កិលេសខាងក្នុងហើយ គឺរម្ងាប់រាគៈ រម្ងាប់ទោសៈ ខាងក្នុង ។ បេ ។ រម្ងាប់ ចូលទៅរម្ងាប់ ស្ងប់ រលត់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ នូវអកុសលាភិសង្ខារទាំងពួង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុរម្ងាប់កិលេសខាងក្នុងហើយ ។

(៦៣) អធិប្បាយពាក្យថា អត្តា មិនមាន ឬថានិរត្តា (ក៏មិនមាន) អំពីណា ត្រង់ពាក្យថា មិនមាន គឺជាពាក្យហាមឃាត់ ។

ពាក្យថា អត្តា គឺសស្សតទិដ្ឋិ មិនមាន ពាក្យថា និរត្តា គឺឧច្ឆេទទិដ្ឋិ មិនមាន ។ ការប្រកាន់ថា អត្តា មិនមាន ការគប្បីលែងថា និរត្តា មិនមាន ។ ការប្រកាន់នៃបុគ្គលណា មិនមាន ការគប្បីលែង នៃបុគ្គលនោះ មិនមាន ។

យស្សត្ថិ មុញ្ចិតព្វំ(១) តស្សត្ថិ គហិតំ(២) ។ គាហមុញ្ចនំ សមតិក្កន្តោ អរហា វុឌ្ឍិបរិហានិវីតិវត្តោ ។ សោ វុដ្ឋវាសោ ចិណ្ណចរណោ ។ បេ ។ នត្ថិ តស្ស បុនព្ភវោតិ នត្ថិ អត្តា កុតោ និរត្តំ វា ។ តេនាហ ភគវា

អជ្ឈត្តមេវ ឧបសមេ
នាញ្ញតោ ភិក្ខុ សន្តិមេសេយ្យ
អជ្ឈត្តំ ឧបសន្តស្ស
នត្ថិ អត្តា កុតោ និរត្តំ វា ។

(៦៦) មជ្ឈេ យថា សមុទ្ទស្ស
ឩមិ នោ ជាយតិ ឋិតោ ហោតិ
ឯវំ ឋិតោ អនេជស្ស
ឧស្សទំ ភិក្ខុ ន ករេយ្យ កុហិញ្ចិ ។

(៦៧) មជ្ឈេ យថា សមុទ្ទស្ស ឩមិ នោ ជាយតិ ឋិតោ ហោតីតិ សមុទ្ទោ ចតុរាសីតិយោជនសហស្សានិ ឧព្វេធេន គម្ភីរោ ហេដ្ឋា ចត្តារីសយោជនសហស្សានិ ឧទកំ មច្ឆកច្ឆបេហិ កម្បតិ ឧបរិ ចត្តារីសយោជនសហស្សានិ ឧទកំ វាតេហិ កម្បតិ

១ ម. តស្ស មុញ្ចិតព្វំ នត្ថិ ។ ២ ម. តស្ស គហិតំ ។

ការគប្បីលែងនៃបុគ្គលណាមាន ការប្រកាន់នៃបុគ្គលនោះក៏មាន ។ ព្រះអរហន្តកន្លង ផុតការប្រកាន់និងការលែង គឺប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសេចក្ដីចំរើន និងសេចក្ដីសាបសូន្យ ។ ព្រះអរហន្តនោះ មានការនៅ (ក្នុងអរិយវាស) នៅរួចហើយ មានការប្រព្រឹត្តសព្វរួចហើយ ។ បេ ។ ភពថ្មីនៃលោកមិនមានទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អត្តា មិនមាន ឬថា និរត្តា (នឹងមាន) អំពីណា ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា

ភិក្ខុគប្បីរម្ងាប់កិលេសខាងក្នុងតែម្យ៉ាង មិនគប្បីស្វែងរកនូវ
ការរម្ងាប់ ដោយធម៌ដទៃទេ ភិក្ខុរម្ងាប់កិលេសខាងក្នុង
ហើយ អត្តា មិនមានទេ ឬថា និរត្តា នឹងមានអំពីណា ។

(៦៦) រលក មិនកើត ត្រង់ទីពាក់កណ្ដាល នៃសមុទ្រ
(សមុទ្រនោះ) តាំងនៅនឹង យ៉ាងណាមិញ ភិក្ខុ
គប្បីតាំងនៅនឹងនួន មិនញាប់ញ័រ យ៉ាងនោះឯង
មិនគប្បីធ្វើ នូវការពូនឡើង ក្នុងហេតុណាមួយ ។

(៦៧) ពាក្យថា រលកមិនកើតត្រង់ទីពាក់កណ្ដាល នៃសមុទ្រ (សមុទ្រនោះ)តាំងនៅនឹង យ៉ាងណាមិញ អធិប្បាយថា សមុទ្រមានដំរៅជ្រៅចុះក្រោម ប្រាំបីម៉ឺនបួនពាន់យោជន៍ ទឹកខាងក្រោមបួនម៉ឺនយោជន៍ កម្រើកដោយហ្វូងត្រីនិងអណ្ដើក ទឹកខាងលើ បួនម៉ឺនយោជន៍ កម្រើកដោយខ្យល់

មជ្ឈេ ចតុរាសីតិយោជនសហស្សានិ ឧទកំ ន កម្បតិ ន វិកម្បតិ ន ចលតិ ន វេធតិ ន បវេធតិ ន សម្បវេធតិ អនេរិតោ អឃដ្ដិតោ អចលិតោ អលុឡិតោ អភន្តោ វូបសន្តោ តត្រ ឩមិ នោ ជាយតិ ឋិតោ ហោតិ សមុទ្ទោតិ ឯវម្បិ មជ្ឈេ យថា សមុទ្ទស្ស ឩមិ នោ ជាយតិ ឋិតោ ហោតិ ។ អថវា សត្តន្នំ បព្វតានំ អន្តរិកាសុ សីទន្តរសមុទ្ទោ(១) តត្រ ឧទកំ ន កម្បតិ ន វិកម្បតិ ន ចលតិ ន វេធតិ ន បវេធតិ ន សម្បវេធតិ អនេរិតោ អឃដ្ដិតោ អចលិតោ អលុឡិតោ អភន្តោ វូបសន្តោ តត្រ ឩមិ នោ ជាយតិ ឋិតោ ហោតិ សមុទ្ទោតិ ឯវម្បិ មជ្ឈេ យថា សមុទ្ទស្ស ឩមិ នោ ជាយតិ ឋិតោ ហោតិ ។

(៦៦) ឯវំ ឋិតោ អនេជស្សាតិ ឯវន្តិ ឱបម្មសម្បដិបាទនា ។ ឋិតោតិ លាភេបិ ន កម្បតិ អលាភេបិ ន កម្បតិ យសេបិ ន កម្បតិ អយសេបិ ន កម្បតិ បសំសាយបិ ន កម្បតិ និន្ទាយបិ ន កម្បតិ សុខេបិ ន កម្បតិ

១ ម. សីទន្តរ មហាសមុទ្ទា ។

ទឹកក្រោមកណ្ដាល ៨៤ ពាន់យោជន៍ មិនកម្រើក មិនរង្គើ មិនញ័រ មិនញាប់ មិនញាប់ខ្លាំង មិនរលៃ ជាសមុទ្រ មិនកម្រើក មិនរំជួល មិនកក្រើក មិនកករ មិនធ្លុល ជាសមុទ្រស្ងប់ស្ងាត់ រលកក្នុងទីនោះ មិនកើតឡើង តាំងនៅនឹង យ៉ាងណាមិញ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) រលកមិនកើតឡើងក្នុងទីពាក់កណ្ដាលសមុទ្រ តាំងនៅនឹង យ៉ាងណាមិញ (ភិក្ខុតាំងនៅនឹង) យ៉ាងនេះឯង ។ មួយវិញទៀត សីទន្តរសមុទ្រ ក្នុងចន្លោះភ្នំទាំង ៧ ទឹកក្នុងសមុទ្រនោះ មិនកម្រើក មិនរង្គើ មិនញ័រ មិនញាប់ មិនញាប់ខ្លាំង មិនរលៃ ជាសមុទ្រ មិនកម្រើក មិនរំជួល មិនកក្រើក មិនកករ មិនធ្លុល ជាសមុទ្រស្ងប់ស្ងាត់ រលកមិនកើតក្នុងសមុទ្រនោះ សមុទ្រតាំងនៅនឹង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) រលកមិនកើតក្នុងទីពាក់កណ្ដាលនៃសមុទ្រ (សមុទ្រនោះ) តាំងនៅនឹង យ៉ាងណាមិញ (ភិក្ខុតាំងនៅនឹង) យ៉ាងនេះឯង ។

(៦៦) អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុគប្បីតាំងនៅនឹងនួន មិនញាប់ញ័រ យ៉ាងនោះឯង ត្រង់ពាក្យថា យ៉ាងនោះ គឺជាពាក្យញ៉ាំងសេចក្ដីឧបមាឲ្យសម្រេច ពាក្យថា តាំងនៅនឹងនួន គឺមិនកម្រើក មិនកក្រើក ព្រោះលាភ មិនកម្រើក ព្រោះអលាភ មិនកម្រើក ព្រោះយស មិនកម្រើក ព្រោះអយស មិនកម្រើក ព្រោះសេចក្ដីសរសើរ មិនកម្រើក ព្រោះនិន្ទា មិនកម្រើក ព្រោះសេចក្ដីសុខ

ទុក្ខេបិ ន កម្បតិ ន វិកម្បតិ ន ចលតិ ន វេធតិ ន បវេធតិ ន សម្បវេធតីតិ ឋិតោ ។ អនេជស្សាតិ ឯជា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ យស្សេសា ឯជា តណ្ហា បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍា សោ វុច្ចតិ អនេជោ ។ ឯជាយ បហីនត្តា អនេជោ ។ សោ លាភេបិ ន ឥញ្ជតិ អលាភេបិ ន ឥញ្ជតិ យសេបិ ន ឥញ្ជតិ អយសេបិ ន ឥញ្ជតិ បសំសាយបិ ន ឥញ្ជតិ និន្ទាយបិ ន ឥញ្ជតិ សុខេបិ ន ឥញ្ជតិ ទុក្ខេបិ ន ឥញ្ជតិ ន ចលតិ ន វេធតិ ន បវេធតិ ន សម្បវេធតីតិ ឋិតោ អនេជស្ស ។

(៦៧) ឧស្សទំ ភិក្ខុ ន ករេយ្យ កុហិញ្ចីតិ ឧស្សទាតិ សត្តុស្សទា រាគុស្សទោ ទោសុស្សទោ មោហុស្សទោ មានុស្សទោ ទិដ្ឋុស្សទោ កិលេសុស្សទោ

មិនកម្រើក មិនឃ្លេងឃ្លោង មិនញាប់ញ័រ មិនញាប់ញ័រខ្លាំង មិនញាប់ញ័រព្រម ស្ងប់ព្រោះទុក្ខ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តាំងនៅនឹងយ៉ាងនោះឯង ។ ពាក្យថា មិនញាប់ញ័រ សេចក្ដីថា តណ្ហា ហៅថា ការញាប់ញ័រ បានដល់តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ល។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។ តណ្ហាជាគ្រឿងញាប់ញ័រនោះ បុគ្គលណាលះបង់ ផ្ដាច់ផ្ដិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថាអ្នកមិនញាប់ញ័រ ។ បុគ្គលអ្នកមិនញាប់ញ័រ ព្រោះលះបង់តណ្ហាជាគ្រឿងញាប់ញ័រ ។ បុគ្គលនោះរមែងមិនញាប់ញ័រ ស្ងប់ព្រោះលាភ មិនញាប់ញ័រ ស្ងប់ព្រោះមិនលាភ មិនញាប់ញ័រ ស្ងប់ព្រោះយស មិនញាប់ញ័រ ស្ងប់ព្រោះមិនយស មិនញាប់ញ័រ ស្ងប់ព្រោះសេចក្ដីសរសើរ មិនញាប់ញ័រ ស្ងប់ព្រោះនិន្ទា មិនញាប់ញ័រ ស្ងប់ព្រោះសុខ មិនញាប់ញ័រ មិនឃ្លេងឃ្លោង មិនរន្ធត់ មិនរន្ធត់ខ្លាំង មិនគ្រលួចរន្ធត់ព្រម ស្ងប់ព្រោះទុក្ខ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុគប្បីតាំងនៅនឹងនួន មិនញាប់ញ័រ យ៉ាងនោះឯង ។

(៦៧) អធិប្បាយពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើនូវការប៉ោងឡើង ក្នុងហេតុណាមួយ ត្រង់ពាក្យថា ការប៉ោងឡើង បានដល់ការប៉ោងឡើង ៧ គឺ ការប៉ោងឡើងគឺរាគៈ ការប៉ោងឡើងគឺទោសៈ ការប៉ោងឡើងគឺមោហៈ ការប៉ោងឡើងគឺមានះ ការប៉ោងឡើងគឺទិដ្ឋិ ការប៉ោងឡើងគឺកិលេស

កម្មុស្សទោ ។ តំ ន ករេយ្យ ន ជនេយ្យ ន សញ្ជនេយ្យ ន និព្វត្តេយ្យ នាភិនិព្វត្តេយ្យ ។ កុហិញ្ចីតិ កុហិញ្ចិ កិម្ហិចិ កត្ថចិ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វាតិ ឧស្សទំ ភិក្ខុ ន ករេយ្យ កុហិញ្ចិ ។ តេនាហ ភគវា

មជ្ឈេ យថា សមុទ្ទស្ស
ឩមិ នោ ជាយតិ ឋិតោ ហោតិ
ឯវំ ឋិតោ អនេជស្ស
ឧស្សទំ ភិក្ខុ ន ករេយ្យ កុហិញ្ចីតិ ។

(៦៨) អកិត្តយិ វិវដចក្ខុ
សក្ខិធម្មំ បរិស្សយវិនយំ
បដិបទំ វទេហិ ភទ្ទន្តេ
បាតិមោក្ខំ អថវាបិ សមាធឹ ។

(៦៩) អកិត្តយិ វិវដចក្ខូតិ អកិត្តយីតិ អកិត្តយិ បរិកិត្តយិ អាចិក្ខិ ទេសេសិ បញ្ញបេសិ បដ្ឋបេសិ វិវរិ វិភជិ ឧត្តានីអកាសិ បកាសេសីតិ(១) អកិត្តយិ ។

---

១ ម. កិត្តិតំ អាចិក្ខិតំ ទេសិតំ បញ្ញបិតំ បដ្ឋបិតំ វិវដំ វិភត្តំ ឧត្តានីកតំ បកាសិតន្តិ ។

ការប្រកាន់ឡើងនៃកម្ម ។ ភិក្ខុមិនគប្បីធ្វើ មិនគប្បីឲ្យកើត មិនគប្បីឲ្យកើតព្រម មិនគប្បីបង្កើត មិនគប្បីបង្កើតចំពោះនូវការប្រកាន់ឡើងនោះ ។ ពាក្យថា ក្នុងហេតុណាមួយ គឺក្នុងហេតុណាមួយ អ្វី ៗ ណា ៗ ខាងក្នុងក្ដី ខាងក្រៅក្ដី ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក្ដី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីធ្វើនូវការប្រកាន់ឡើង ក្នុងហេតុណាមួយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា

រលក មិនកើត ត្រង់ទីពាក់កណ្ដាល នៃសមុទ្រ
(សមុទ្រនោះ) តាំងនៅនឹង យ៉ាងណាមិញ ភិក្ខុ
គប្បីតាំងនៅនឹងនួន មិនញាប់ញ័រ យ៉ាងនោះដែរ
មិនគប្បីធ្វើនូវការប្រកាន់ឡើង ក្នុងហេតុណាមួយ ។

(៦៨) (ព្រះពុទ្ធនិម្មិតក្រាស់ថា) ព្រះអង្គមានចក្ខុបើក
ហើយ បានសំដែងធម៌ដែលព្រះអង្គជ្រាប ដោយ
ព្រះអង្គឯង ជាគ្រឿងនាំចេញនូវអន្តរាយ បពិត្រ
ព្រះអង្គដ៏ចំរើន សូមព្រះអង្គ សំដែងនូវបដិបទា
បាតិមោក្ខ នឹងសមាធិ ។

(៦៩) អធិប្បាយពាក្យថា ព្រះអង្គមានចក្ខុបើកហើយ បានសំដែង ត្រង់ពាក្យថា បានសំដែង គឺបានសំដែង ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តែងតាំង បើក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់)ថា បានសំដែង ។

វិវដចក្ខូតិ ភគវា បញ្ចហិ ចក្ខូហិ វិវដចក្ខុ មំសចក្ខុនាបិ វិវដចក្ខុ ទិព្វចក្ខុនាបិ វិវដចក្ខុ បញ្ញាចក្ខុនាបិ វិវដចក្ខុ ពុទ្ធចក្ខុនាបិ វិវដចក្ខុ សមន្តចក្ខុនាបិ វិវដចក្ខុ ។

កថំ ភគវា មំសចក្ខុនាបិ វិវដចក្ខុ ។ មំសចក្ខុម្ហិ(១) ភគវតោ បញ្ច វណ្ណា សំវិជ្ជន្តិ នីលោ ច វណ្ណោ បីតកោ ច វណ្ណោ លោហិតកោ ច វណ្ណោ កណ្ហោ ច វណ្ណោ ឱទាតោ ច វណ្ណោ(២) ។ យត្ថ ច អក្ខិលោមានិ បតិដ្ឋិតានិ តំ នីលំ ហោតិ សុនីលំ បាសាទិកំ ទស្សនេយ្យំ ឧម្មារបុប្ផសមានំ ។ តស្ស បរតោ បីតកំ ហោតិ សុបីតកំ សុវណ្ណវណ្ណំ បាសាទិកំ ទស្សនេយ្យំ កណ្ណិការបុប្ផសមានំ ។ ឧភយតោ ច អក្ខិកូដានិ(៣) ភគវតោ លោហិតកានិ ហោន្តិ សុលោហិតកានិ បាសាទិកានិ ទស្សនេយ្យានិ ឥន្ទគោបកសមានានិ ។ មជ្ឈេ កណ្ហំ ហោតិ សុកណ្ហំ អលូខំ សិនិទ្ធំ បាសាទិកំ ទស្សនេយ្យំ អទ្ទារិដ្ឋកសមានំ(៤) ។

១ ម. មំសចក្ខុកាបិ ។ ២ ម. ឯតន្តរេ អក្ខិលោមានិ ច ពទ្ធានិ ទិស្សន្តិ ។ ៣ ឱ. ម. អក្ខិកូដានិ ។ ៤ ម. អទ្ទារិដ្ឋកសមានំ ។

ពាក្យថា មានចក្ខុបើកហើយ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចក្ខុបើកហើយ ដោយចក្ខុ ៥ គឺមានចក្ខុបើក ដោយមំសចក្ខុ ១ មានចក្ខុបើក ដោយទិព្វចក្ខុ ១ មានចក្ខុបើក ដោយបញ្ញាចក្ខុ ១ មានចក្ខុបើក ដោយពុទ្ធចក្ខុ ១ មានចក្ខុបើក ដោយសមន្តចក្ខុ ១ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុបើក ដោយមំសចក្ខុ តើដូចម្តេច ។ គឺមំសចក្ខុរបស់ព្រះមានព្រះភាគ មានសម្បុរ ៥ គឺ សម្បុរខៀវ ១ សម្បុរលឿង ១ សម្បុរក្រហម ១ សម្បុរខ្មៅ ១ សម្បុរស ១ ។ រោមព្រះនេត្រប៉ិតនៅត្រង់ណា ទីនោះមានសម្បុរខៀវ ខៀវល្អ គួរជ្រះថ្លា គួររមិលមើល ប្រហែលនឹងផ្កាត្រកៀត ។ ទីក្រៅអំពីនោះ មានសម្បុរលឿង លឿងល្អ ដូចសម្បុរមាស គួរជ្រះថ្លា គួររមិលមើល ប្រហែលនឹងផ្កាកណ្ណិការ ។ រណ្តៅព្រះនេត្រទាំងពីរខាង របស់ព្រះមានព្រះភាគ មានសម្បុរក្រហម ក្រហមល្អ គួរជ្រះថ្លា គួររមិលមើល ប្រហែលនឹងអណ្តើកមាស ។ ត្រង់កណ្តាល មានសម្បុរខ្មៅ ខ្មៅល្អ មិនមានសៅហ្មង យ៉ាំងស្និទ្ធ គួរជ្រះថ្លា គួររមិលមើល ប្រហែលនឹងផ្លែផ្តៅ ។

តស្ស បរតោ ឱទាតំ ហោតិ សុឱទាតំ(១) សេតំ បណ្ឌរំ បាសាទិកំ ទស្សនេយ្យំ ឱសធិតារកសមានំ ។ តេន ភគវា បាកតិកេន មំសចក្ខុនា អត្តភាវបរិយាបន្នេន បុរិមសុចរិតកម្មាភិនិព្វត្តេន សមន្តា យោជនំ បស្សតិ ទិវា ចេវ រត្តិញ្ច ។ យទាបិ ចតុរង្គសមន្នាគតោ អន្ធការោ ហោតិ សុរិយោ ច អត្ថង្គមិតោ ហោតិ កាឡបក្ខោ ច ឧបោសថោ ហោតិ តិព្វោ ច វនសណ្ឌោ ហោតិ មហា ច អកាលមេឃោ(២) អព្ភុដ្ឋិតោ ហោតិ ឯវរូបេបិ ចតុរង្គសមន្នាគតេ អន្ធការេ សមន្តា យោជនំ បស្សតិ ។ នត្ថិ សោ កុដ្ដោ វា កវាដំ វា បាការោ វា បព្វតោ វា គច្ឆោ វា លតា វា អាវរណំ រូបានំ ទស្សនាយ ។ ឯកញ្ចេ តិលផលំ និមិត្តំ កត្វា តិលវាហេ បក្ខិបេយ្យ តញ្ញេវ តិលផលំ ឧទ្ធរេយ្យ ។ ឯវំ បរិសុទ្ធំ ភគវតោ បាកតិកមំសចក្ខុ ។ ឯវំ ភគវា មំសចក្ខុនាបិ ចក្ខុមា ។

កថំ ភគវា ទិព្វេន ចក្ខុនាបិ ចក្ខុមា ។ ភគវា ទិព្វេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ

១ ម. សុឱទាតំ ។ ២ ម. កាឡមេឃោ ។

ក្រៅអំពីទីនោះ មានសម្បុរស ស្អ សស្រស់ សស្គុះ គួរជ្រះថ្លា គួររមិលមើល ស្រដៀងនឹងផ្កាយព្រឹក ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទតឃើញជុំវិញចម្ងាយ ១ យោជន៍ ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ដោយព្រះមំសចក្ខុតាមប្រក្រតីនោះ ដែលរាប់ចូលក្នុងអត្តភាព កើតអំពីសុចរិតកម្មក្នុងកាលមុន ។ គ្រាបើងងឹតប្រកបដោយអង្គ ៤ គឺព្រះអាទិត្យអស្តង្គត ១ ថ្ងៃឧបោសថខាងកាឡបក្ខ ១ ដងព្រៃដែលស្ញឹក ១ កាលមេឃធំតាំងឡើង ១ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទតឃើញជុំវិញចម្ងាយ ១ យោជន៍ ក្នុងងងឹតប្រកបដោយអង្គ ៤ សូម្បីមានសភាពយ៉ាងនេះ ។ មិនមានជញ្ជាំង សន្លឹកទ្វារ កំពែង ភ្នំ គុម្ពឈើ វល្លិ ជាគ្រឿងបាំងដើម្បីឃើញរូបទាំងឡាយទេ ។ បើបុគ្គលដាក់គ្រាប់ល្ងមួយគ្រាប់ ក្នុងរទេះពេញដោយល្ងធ្វើឲ្យជាគ្រឿងចំណាំ ក៏នៅតែព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់រើសយកគ្រាប់ល្ងនោះបានវិញដដែល ។ ព្រះមំសចក្ខុជាប្រក្រតី របស់ព្រះមានព្រះភាគ បរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថា មានចក្ខុបើកហើយ ដោយមំសចក្ខុ យ៉ាងនេះឯង ។

ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុបើកហើយ ដោយទិព្វចក្ខុ តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចក្ខុដូចជាទិព្វបរិសុទ្ធកន្លងផុតចក្ខុរបស់មនុស្ស ទ្រង់ទតឃើញពួកសត្វ កំពុងច្យុត កំពុងកើត ជាសត្វថោកទាប ខ្ពង់ខ្ពស់

សុវណ្ណេ ទុព្វណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ ឥមេ[១] វត ភោន្តោ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា តេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា ឥមេ វា បន ភោន្តោ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា តេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នាតិ ឥតិ ទិព្វេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្វណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ ។ អាកង្ខមានោ ច ភគវា ឯកម្បិ លោកធាតុំ បស្សេយ្យ ទ្វេបិ លោកធាតុយោ បស្សេយ្យ តិស្សោបិ លោកធាតុយោ បស្សេយ្យ ចតស្សោបិ លោកធាតុយោ បស្សេយ្យ

១ ម. [illegible]

មានវណ្ណៈល្អ មានវណ្ណៈអាក្រក់ មានដំណើរល្អ មានដំណើរអាក្រក់ ក៏ដឹងច្បាស់នូវពួកសត្វ ដែលអន្ទោលទៅតាមកម្មថា អើហ្ន៎ ពួកសត្វដ៏ចំរើនទាំងឡាយនេះ ប្រកបដោយកាយទុច្ចរិត ប្រកបដោយវចីទុច្ចរិត ប្រកបដោយមនោទុច្ចរិត ជាអ្នកតិះដៀលពួកព្រះអរិយៈ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ សមាទានអំពើជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ សត្វទាំងនោះ លុះបែកធ្លាយនៃកាយស្លាប់ទៅ ក៏ទៅកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ម្យ៉ាងទៀត ពួកសត្វដ៏ចំរើនទាំងនេះ ប្រកបដោយកាយសុចរិត ប្រកបដោយវចីសុចរិត ប្រកបដោយមនោសុចរិត ជាអ្នកមិនតិះដៀល នូវពួកព្រះអរិយៈ ជាសម្មាទិដ្ឋិ សមាទានអំពើជាសម្មាទិដ្ឋិ សត្វទាំងនោះ លុះបែកធ្លាយនៃកាយស្លាប់ទៅ ក៏ទៅកើតក្នុងសុគតិ សួគ៌ ទេវលោក ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចក្ខុដូចជាទិព្វ បរិសុទ្ធកន្លងផុតចក្ខុរបស់មនុស្ស ទ្រង់ឃើញពួកសត្វ ដែលកំពុងច្យុត កំពុងកើត ជាសត្វថោកទាប ខ្ពង់ខ្ពស់ មានវណ្ណៈល្អ មានវណ្ណៈអាក្រក់ មានដំណើរល្អ មានដំណើរអាក្រក់ ទ្រង់ជ្រាបនូវពួកសត្វ ដែលអន្ទោលទៅតាមកម្ម យ៉ាងនេះ ។ មួយទៀត កាលបើព្រះមានព្រះភាគ ប្រាថ្នានឹងឃើញ គប្បីឃើញលោកធាតុមួយខ្លះ ឃើញលោកធាតុពីរខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ៣ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ៤ ខ្លះ

នវបិ លោកធាតុយោ បស្សេយ្យ ទសបិ លោកធាតុយោ បស្សេយ្យ វីសម្បិ លោកធាតុយោ បស្សេយ្យ តឹសម្បិ លោកធាតុយោ បស្សេយ្យ ចត្តាលីសម្បិ លោកធាតុយោ បស្សេយ្យ បញ្ញាសម្បិ លោកធាតុយោ បស្សេយ្យ សហស្សិម្បិ ចូឡនិកំ លោកធាតុំ បស្សេយ្យ ទ្វិសហស្សិម្បិ មជ្ឈិមិកំ លោកធាតុំ បស្សេយ្យ តិសហស្សិម្បិ លោកធាតុំ បស្សេយ្យ មហាសហស្សិម្បិ លោកធាតុំ បស្សេយ្យ ។ យាវតកំ បន អាកង្ខេយ្យ តាវតកំ បស្សេយ្យ ។ ឯវំ បរិសុទ្ធំ ភគវតោ ទិព្វចក្ខុ ។ ឯវំ ភគវា ទិព្វេន ចក្ខុនាបិ វិវដចក្ខុ ។

កថំ ភគវា បញ្ញាចក្ខុនាបិ វិវដចក្ខុ ។ ភគវា មហាបញ្ញោ បុថុបញ្ញោ ហាសបញ្ញោ ជវនបញ្ញោ តិក្ខបញ្ញោ និព្វេធិកបញ្ញោ បញ្ញាប្បភេទកុសលោ បភិន្នញាណោ អធិគតប្បដិសម្ភិទោ ចតុវេសារជ្ជប្បត្តោ ទសពលធារី បុរិសាសភោ បុរិសសីហោ បុរិសនាគោ បុរិសាជញ្ញោ បុរិសធោរយ្ហោ អនន្តញាណោ អនន្តតេជោ

ឃើញលោកធាតុ ៩ ខ្ទះ ឃើញលោកធាតុ ១០ ខ្ទះ ឃើញលោកធាតុ ២០ ខ្ទះ ឃើញលោកធាតុ ៣០ ខ្ទះ ឃើញលោកធាតុ ៤០ ខ្ទះ ឃើញលោកធាតុ ៥០ ខ្ទះ ឃើញលោកធាតុយ៉ាងតូច ១ ពាន់ខ្ទះ ឃើញលោកធាតុជាកណ្តាលមួយពាន់[1]ពីរជាន់ខ្ទះ ទោះឃើញលោកធាតុមួយពាន់[2]បីជាន់ ឈ្មោះថា ទោះឃើញមហាសហស្សីលោកធាតុក្តី ។ មួយទៀត បើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រាថ្នាត្រឹមណា គប្បីទតឃើញត្រឹមណោះ ។ ទិព្វចក្ខុរបស់ព្រះមានព្រះភាគ បរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថា មានចក្ខុបើកហើយ ដោយចក្ខុដូចជាទិព្វ យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចក្ខុបើកហើយ ដោយបញ្ញាចក្ខុ តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានប្រាជ្ញាច្រើន មានប្រាជ្ញាក្រាស់ មានប្រាជ្ញារីករាយ មានប្រាជ្ញារហ័ស មានប្រាជ្ញាមុត មានប្រាជ្ញាទំលុះទំលាយនូវកិលេស ឈ្លាសក្នុងប្រភេទនៃប្រាជ្ញា បែកព្រះញាណ ទ្រង់បានបដិសម្ភិទា ទ្រង់ដល់នូវសេចក្តីក្លៀវក្លា ៤ យ៉ាង ទ្រទ្រង់នូវកម្លាំង ១០ ជាបុរសដ៏ប្រសើរ ជាបុរសដូចសីហៈ ជាបុរសនាគ ជាបុរសអាជានេយ្យ ជាបុរសអាចនាំទៅនូវធុរៈ ជាអនន្តញាណ មានតេជៈជាអនន្ត

---

[1] ពាក្យថា មួយពាន់ពីរជាន់ គឺពាន់មួយពាន់ យកមួយពាន់គុណ ជា ១.០០០ ០០០ ។

[2] ពាក្យថា មួយពាន់បីជាន់ គឺពាន់មួយពាន់ យកមួយពាន់គុណពីរលើក ជា ១.០០០ ០០០.០០០ ហៅថា មហាសហស្សីលោកធាតុ ។ អង្គុត្តរ ។

អនន្តយសោ អឌ្ឍោ មហទ្ធនោ ធនវា នេតា វិនេតា អនុនេតា សញ្ញាបេតា[១] និជ្ឈាបេតា បេក្ខតា[២] បសាទេតា ។ សោ ហិ ភគវា អនុប្បន្នស្ស មគ្គស្ស ឧប្បាទេតា អសញ្ជាតស្ស មគ្គស្ស សញ្ជនេតា អនក្ខាតស្ស មគ្គស្ស អក្ខាតា មគ្គញ្ញូ មគ្គវិទូ មគ្គកោវិទោ ។ មគ្គានុគា ច បន ឯតរហិ សាវកា វិហរន្តិ បច្ឆា សមន្នាគតា ។ សោ ហិ ភគវា ជានំ ជានាតិ បស្សំ បស្សតិ ចក្ខុភូតោ ធម្មភូតោ ញាណភូតោ ព្រហ្មភូតោ វត្តា បវត្តា អត្ថស្ស និន្នេតា អមតស្ស ទាតា ធម្មស្សាមី តថាគតោ ។ នត្ថិ តស្ស ភគវតោ អញ្ញាតំ អទិដ្ឋំ អវិទិតំ អសច្ឆិកតំ អផុសិតំ[៣] បញ្ញាយ ។ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ ឧបាទាយ សព្វេ ធម្មា សព្វាការេន ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណមុខេ អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ ។ យំកិញ្ចិ នេយ្យំ នាម អត្ថិ[៤] ជានិតព្វំ អត្តត្ថោ វា បរត្ថោ វា ឧភយត្ថោ វា ទិដ្ឋធម្មិកោ វា អត្ថោ សម្បរាយិកោ វា អត្ថោ ឧត្តានោ វា អត្ថោ គម្ភីរោ វា

១ ម. បញ្ញាបេតា ។ ២ ម. បេក្ខិតា ។ ៣ ម. អផស្សិតំ ។ ៤ ម. [illegible] បទំ ទិស្សតិ ។

មានយសដ៏អនន្ត ទ្រង់ស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន មានធនធាន ដឹកនាំ ទូន្មាន ប្រៀនប្រដៅ ពន្យល់ ធ្វើសត្វឲ្យពិនិត្យ សំឡឹង ធ្វើសត្វឲ្យជ្រះថ្លា ។ ព្រោះថា ព្រះមានព្រះភាគនោះ ទ្រង់ញុំាងមគ្គ ដែលមិនទាន់កើតឡើង ឲ្យកើតឡើង ទ្រង់ញុំាងមគ្គ ដែលមិនទាន់កើតសព្វគ្រប់ ឲ្យកើតសព្វគ្រប់ ទ្រង់ប្រាប់ផ្លូវ ដែលមិនទាន់បានប្រាប់ ទ្រង់យល់ផ្លូវ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវផ្លូវ ទ្រង់ឈ្លាសវៃក្នុងផ្លូវ ។ ឯពួកសាវ័ក ក្នុងកាលឥឡូវនេះ គ្រាន់តែជាអ្នកដើរតាមផ្លូវ មកតាមក្រោយ ។ ព្រោះថា ព្រះមានព្រះភាគនោះ ទ្រង់ជ្រាបហេតុ ដែលគួរជ្រាប ទ្រង់ឃើញហេតុ ដែលគួរឃើញ ទ្រង់មានចក្ខុ មានធម៌ មានញាណ មានភាពដ៏ប្រសើរ ទ្រង់ពោលសំដែង បន្តឹមនូវប្រយោជន៍ ទ្រង់ប្រទានអមតធម៌ ជាម្ចាស់នៃធម៌ ជាព្រះតថាគត ។ ហេតុណាមួយ ដែលព្រះមានព្រះភាគនោះ មិនជ្រាប មិនឃើញ មិនជ្រាបច្បាស់ មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ មិនប៉ះពាល់ដោយបញ្ញា មិនមានទេ ។ ធម៌ទាំងពួង រាប់តាំងពីអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន រមែងមកកាន់គន្លងមុខព្រះញាណ នៃព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ដោយអាការៈគ្រប់យ៉ាង ។ ឈ្មោះថាហេតុណាមួយ ដែលគួរយល់ គួរដឹង គឺប្រយោជន៍ខ្លួនក្តី ប្រយោជន៍ជនដទៃក្តី ប្រយោជន៍ទាំងពីរក្តី ប្រយោជន៍ជាបច្ចុប្បន្នក្តី ប្រយោជន៍ក្នុងលោកខាងមុខក្តី ប្រយោជន៍រាក់ក្តី ប្រយោជន៍ជ្រៅក្តី

អត្ថោ គូឡ្ហោ(1) វា អត្ថោ បដិច្ឆន្នោ វា អត្ថោ នេយ្យោ វា អត្ថោ នីតោ វា អត្ថោ អនវជ្ជោ វា អត្ថោ និក្កិលេ-សោ វា អត្ថោ វោទានោ(2) វា អត្ថោ បរមត្ថោ វា(3) សព្វំ តំ អន្តោពុទ្ធញាណេ បរិវត្តតិ ។ អតីតេ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ អប្បដិហតំ ញាណំ អនាគតេ បច្ចុប្បន្នេ អប្បដិហតំ ញាណំ ។ សព្វំ កាយកម្មំ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណានុបរិវត្តិ សព្វំ វចីកម្មំ សព្វំ មនោកម្មំ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណានុបរិវត្តិ ។ យាវតកំ នេយ្យំ តាវតកំ ញាណំ យាវតកំ ញាណំ តាវតកំ នេយ្យំ នេយ្យបរិយន្តិកំ ញាណំ ញាណបរិយន្តិកំ នេយ្យំ នេយ្យំ អតិក្កមិត្វា ញាណំ នប្បវត្តតិ ញាណំ អតិក្កមិត្វា នេយ្យបថោ នត្ថិ អញ្ញមញ្ញំ បរិយន្តដ្ឋាយិនោ តេ ធម្មា ។ យថា ទ្វិន្នំ សមុគ្គបដលានំ សម្មាផុសិតានំ ហេដ្ឋិមំ សមុគ្គបដលំ ឧបរិមំ នាតិវត្តតិ ឧបរិមំ សមុគ្គបដលំ ហេដ្ឋិមំ នាតិវត្តតិ អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ ឯវមេវ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ នេយ្យញ្ច ញាណញ្ច អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ យាវតកំ នេយ្យំ

១ ឱ. គុឡ្ហោ វា ។ ២ ម. វោទានោ ។ ៣ ម. ឯត្តកំ អត្ថោតិ ទិស្សតិ ។

ប្រយោជន៍លាក់ក្តី ប្រយោជន៍កំបាំងក្តី ប្រយោជន៍ដែលត្រូវនាំចេញក្តី ប្រយោជន៍ដែលបាននាំចេញស្រាប់ហើយក្តី ប្រយោជន៍មិនមានទោសក្តី ប្រយោជន៍មិនមានកិលេសក្តី ប្រយោជន៍ផូរផង់ក្តី ប្រយោជន៍យ៉ាងសំខាន់ក្តី ទាំងអស់នោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងក្នុងនៃពុទ្ធញ្ញាណ ។ ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ មានព្រះញាណមិនទើសទាល់ក្នុងអតីត មានព្រះញាណមិនទើសទាល់ក្នុងអនាគត ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ កាយកម្មទាំងអស់ ប្រព្រឹត្តទៅតាមព្រះញាណ របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ វចីកម្មទាំងអស់ មនោកម្មទាំងអស់ ប្រព្រឹត្តទៅតាមព្រះញាណ របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ។ ហេតុដែលត្រូវដឹងមានត្រឹមណា ព្រះញាណក៏មានត្រឹមនោះ ព្រះញាណមានត្រឹមណា ហេតុដែលត្រូវដឹងក៏មានត្រឹមនោះ ព្រះញាណមានហេតុដែលត្រូវដឹងជាទីបំផុត ហេតុដែលត្រូវដឹងក៏មានញាណជាទីបំផុត ព្រះញាណមិនប្រព្រឹត្តកន្លងហេតុដែលត្រូវដឹង ហេតុដែលត្រូវដឹងក៏មិនប្រព្រឹត្តកន្លងព្រះញាណ ធម៌ទាំងនោះ រមែងឋិតនៅក្នុងទីបំផុតនៃគ្នានឹងគ្នា ។ បាតស្នុកទាំងពីរដែលស៊ប់ល្អ បាតស្នុកខាងក្រោម មិនប្រព្រឹត្តហួសបាតស្នុកខាងលើ បាតស្នុកខាងលើ មិនប្រព្រឹត្តហួសបាតស្នុកខាងក្រោម រមែងតាំងនៅក្នុងទីបំផុតនៃគ្នានឹងគ្នា យ៉ាងណា ហេតុដែលត្រូវដឹងផង ព្រះញាណផង របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ តាំងនៅក្នុងទីបំផុតនៃគ្នានឹងគ្នា យ៉ាងនោះដែរ គឺហេតុដែលត្រូវដឹងមានត្រឹមណា

តាវតកំ ញាណំ យាវតកំ ញាណំ តាវតកំ ញេយ្យំ ញេយ្យបរិយន្តិកំ ញាណំ ញាណបរិយន្តិកំ ញេយ្យំ ញេយ្យំ អតិក្កមិត្វា ញាណំ នប្បវត្តតិ ញាណំ អតិក្កមិត្វា ញេយ្យបថោ នត្ថិ អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ តេ ធម្មា ។ សព្វធម្មេសុ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណំ បវត្តតិ ។ សព្វេ ធម្មា ពុទ្ធស្ស ភគវតោ អាវជ្ជនប្បដិពទ្ធា អាកង្ខប្បដិពទ្ធា មនសិការប្បដិពទ្ធា ចិត្តុប្បាទប្បដិពទ្ធា ។ សព្វសត្តេសុ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណំ បវត្តតិ ។ សព្វេសំ សត្តានំ ភគវា អាសយំ ជានាតិ អនុសយំ ជានាតិ ចរិតំ ជានាតិ អធិមុត្តឹ ជានាតិ អប្បរជក្ខេ មហារជក្ខេ តិក្ខិន្ទ្រិយេ មុទិន្ទ្រិយេ ស្វាការេ ទ្វាការេ សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេ ភព្វាភព្វេ សត្តេ ជានាតិ ។ សទេវកោ លោកោ សមារកោ សព្រហ្មកោ សស្សមណព្រាហ្មណី បជា សទេវមនុស្សា អន្តោពុទ្ធញាណេ បរិវត្តតិ ។ យថា យេ កេចិ មច្ឆកច្ឆបា អន្តមសោ តិមិតិមិង្គលំ ឧបាទាយ អន្តោមហាសមុទ្ទេ បរិវត្តន្តិ

ព្រះញាណ ក៏មានត្រឹមនោះ ព្រះញាណមានត្រឹមណា ហេតុដែលត្រូវដឹង ក៏មានត្រឹមនោះ ព្រះញាណមានហេតុដែលត្រូវដឹងជាទីបំផុត ហេតុដែលត្រូវដឹង ក៏មានព្រះញាណជាទីបំផុត ព្រះញាណ មិនប្រព្រឹត្តកន្លងហេតុដែលត្រូវដឹង គន្លងដែលត្រូវដឹង មិនប្រព្រឹត្តកន្លងព្រះញាណ ធម៌ទាំងនោះ រមែងតាំងនៅក្នុងទីបំផុតនៃគ្នានឹងគ្នា ។ ព្រះញាណរបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងធម៌ទាំងពួង ។ ធម៌ទាំងអស់ជាប់ដោយការនឹក ជាប់ដោយការប្រាថ្នា ជាប់ដោយការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាប់ដោយចិត្តុប្បាទនៃព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ។ ព្រះញាណរបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសត្វទាំងពួង ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបអាសយៈ ជ្រាបអនុស័យៈ ជ្រាបចរិត ជ្រាបអធ្យាស្រ័យនៃសត្វទាំងពួង ជ្រាបពួកសត្វដែលមានធូលីតិចក្នុងភ្នែក មានធូលីច្រើនក្នុងភ្នែក មានឥន្ទ្រិយក្លៀវក្លា មានឥន្ទ្រិយទន់ មានអាការល្អ មានអាការអាក្រក់ ឲ្យដឹងបានដោយងាយ ឲ្យដឹងបានដោយក្រ ជាសត្វមានភ័ព្វនិងឥតភ័ព្វ ។ លោកព្រមទាំងទេវលោក ព្រមទាំងមារ ព្រមទាំងព្រហ្ម ពួកសត្វព្រមទាំងសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្សសាមញ្ញ រមែងប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុងនៃពុទ្ធញាណ ដូចត្រីនិងអណ្តើកណាមួយ ដោយហោចទៅកប់យកត្រីឈ្មោះតិមិតិមិង្គលៈ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងក្នុងនៃមហាសមុទ្រ យ៉ាងណា

ឋិតមេវ សទេវកោ លោកោ សមារកោ សព្រហ្មកោ សស្សមណព្រាហ្មណី បជា សទេវមនុស្សា អន្តោ-ពុទ្ធញាណេ បរិវត្តតិ ។ យថា យេ កេចិ បក្ខី អន្តមសោ គរុឡំ វេនតេយ្យំ ឧបាទាយ អាកាសស្ស បទេសេ បរិវត្តន្តិ ឯវមេវ យេបិ តេ សារីបុត្តសមា បញ្ញាយ តេបិ ពុទ្ធញាណស្ស បទេសេ បរិវត្តន្តិ ។ ពុទ្ធញាណំ ទេវមនុស្សានំ បញ្ញំ ផរិត្វា អភិភវិត្វា តិដ្ឋតិ ។ យេបិ តេ ខត្តិយបណ្ឌិតា ព្រាហ្មណបណ្ឌិតា គហបតិបណ្ឌិតា សមណបណ្ឌិតា និបុណា កតបរប្បវាទា(១) វាលវេ-ធិរូបា វោភិន្ទន្តា(២) មញ្ញេ ចរន្តិ បញ្ញាគតេន ទិដ្ឋិគតានិ តេ បញ្ហំ អភិសង្ខរិត្វា អភិសង្ខរិត្វា តថាគតំ ឧប-សង្កមិត្វា បុច្ឆន្តិ(៣) ។ កថិតា វិសជ្ជិតា ច តេ បញ្ហា ភគវតា ហោន្តិ និទ្ទិដ្ឋការណា ឧបក្ខិត្តកា ច ។ តេ ភគវតោ សម្បជ្ជន្តិ ។ អថខោ ភគវា តត្ថ អតិរោចតិ យទិទំ បញ្ញាយាតិ ។ ឯវំ ភគវា បញ្ញាចក្ខុនាបិ ចក្ខុមា ។

---

១. បរប្បវាទកា ។ ២ ម. វាលវេធិរូបា តែ ភិន្ទន្តា ។ ៣ ម. ឯត្ថន្តរេ គូឡ្ហានិ ច បដិច្ឆន្នានិ ចាតិ ទិស្សតិ ។

លោកព្រមទាំងទេវលោក ព្រមទាំងមារ ព្រមទាំងព្រហ្ម ពួកសត្វព្រមទាំងសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្សសាមញ្ញ ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុងនៃពុទ្ធញាណ យ៉ាងនោះដែរ ។ ហ្វូងបក្សីណាមួយ ដោយហោចទៅ ក៏យកគ្រុឌឈ្មោះវេនតេយ្យ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងប្រទេសនៃអាកាស យ៉ាងណា ពួកជនណាមានបញ្ញាស្មើនឹងព្រះសារីបុត្ត សូម្បីជនទាំងនោះ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងប្រទេសនៃព្រះពុទ្ធញាណ យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រះពុទ្ធញាណ រមែងផ្សាយគ្របបញ្ញានៃពួកទេវតានិងមនុស្ស ហើយឋិតនៅ ។ ពួកជនណាមួយជាខត្តិយបណ្ឌិតក្តី ព្រាហ្មណ-បណ្ឌិតក្តី គហបតិបណ្ឌិតក្តី សមណបណ្ឌិតក្តី ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាល្អិត មានវាទប្រកបទៅហើយ មានភាពដូចជាខ្មាន់ធ្នូ អ្នកបាញ់រោមកន្ទុយ ហាក់ដូចជាទំលុះទំលាយនូវទិដ្ឋិគតិផងខ្លួន ដោយប្រាជ្ញា ជនទាំងនោះតាក់តែងរឿយៗនូវប្រស្នា ហើយចូលទៅសួរព្រះតថាគត ។ ប្រស្នាទាំងនោះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បានសំដែង បានដោះហើយ ក៏ជាប្រស្នាដែលព្រះអង្គទ្រង់សំដែងចេញនូវហេតុ និងជាប្រស្នាដែលព្រះអង្គទ្រង់បញ្ជាក់ទុក ។ ជនទាំងនោះ នាំគ្នាចុះចូលព្រះមានព្រះភាគ ។ ក្នុងកាលនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់រុងរឿងក្រៃពេក ក្នុងប្រជុំនោះដោយប្រាជ្ញា ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថា មានចក្ខុហើយ ដោយបញ្ញាចក្ខុ យ៉ាងនេះឯង ។

កថំ ភគវា ពុទ្ធចក្ខុនាបិ វិវដចក្ខុ ។ ភគវា ពុទ្ធចក្ខុនា លោកំ វោលោកេន្តោ អទ្ទស សត្តេ អប្បរជក្ខេ មហារជក្ខេ តិក្ខិន្ទ្រិយេ មុទិន្ទ្រិយេ ស្វាការេ ទ្វាការេ សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេ អប្បេកច្ចេ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោ វិហរន្តេ ។ សេយ្យថាបិ នាម ឧប្បលិនិយំ វា បទុមិនិយំ វា បុណ្ឌរីកិនិយំ វា អប្បេកច្ចានិ ឧប្បលានិ វា បទុមានិ វា បុណ្ឌរីកានិ វា ឧទកេ ជាតានិ ឧទកេ សំវឌ្ឍានិ ឧទកានុគ្គតានិ អន្តោនិមុគ្គបោសីនិ អប្បេកច្ចានិ ឧប្បលានិ វា បទុមានិ វា បុណ្ឌរីកានិ វា ឧទកេ ជាតានិ ឧទកេ សំវឌ្ឍានិ សមោទកដ្ឋិតានិ អប្បេកច្ចានិ ឧប្បលានិ វា បទុមានិ វា បុណ្ឌរីកានិ វា ឧទកេ ជាតានិ ឧទកេ សំវឌ្ឍានិ ឧទកា អច្ចុគ្គម្ម តិដ្ឋន្តិ អនុបលិត្តានិ ឧទកេន ឯវមេវ ភគវា ពុទ្ធចក្ខុនា លោកំ វោលោកេន្តោ អទ្ទស សត្តេ អប្បរជក្ខេ មហារជក្ខេ តិក្ខិន្ទ្រិយេ មុទិន្ទ្រិយេ ស្វាការេ ទ្វាការេ សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេ អប្បេកច្ចេ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោ វិហរន្តេ ។ ជានាតិ ភគវា

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចក្ខុបើកហើយ ដោយពុទ្ធចក្ខុ តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រមើលមើលសត្វលោក ដោយពុទ្ធចក្ខុ បានទតឃើញពួកសត្វ ដែលមានធូលីតិចក្នុងភ្នែក មានធូលីច្រើនក្នុងភ្នែក មានឥន្ទ្រិយក្លៀវក្លា មានឥន្ទ្រិយទន់ មានអាការល្អ មានអាការអាក្រក់ ឲ្យដឹងបានដោយងាយ ឲ្យដឹងបានដោយក្រ ទាំងសត្វពួកខ្លះ ជាអ្នកឃើញទោសក្នុងបរលោកជាគួរខ្លាច ។ ដូចផលជាតិពួកខ្លះ គឺព្រលិតក្តី ឈូកក្រហមក្តី ឈូកសក្តី ក្នុងត្រពាំងព្រលិតក្តី ត្រពាំងឈូកក្រហមក្តី ត្រពាំងឈូកសក្តី ដុះក្នុងទឹក ចំរើនក្នុងទឹក លូតតាមទឹក លិចចុះខាងក្នុង ដែលទឹកចិញ្ចឹមហើយ ផ្កាផលជាតិពួកខ្លះ គឺព្រលិតក្តី ឈូកក្រហមក្តី ឈូកសក្តី ដុះក្នុងទឹក ចំរើនក្នុងទឹក ឋិតនៅស្មើនឹងទឹក ផលជាតិពួកខ្លះ គឺ ព្រលិតក្តី ឈូកក្រហមក្តី ឈូកសក្តី ដុះក្នុងទឹក ចំរើនក្នុងទឹក ឋិតនៅផុតអំពីទឹក មិនទទឹកដោយទឹក យ៉ាងណា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រមើលមើលសត្វលោកដោយពុទ្ធចក្ខុ បានទតឃើញពួកសត្វ ដែលមានធូលីតិចក្នុងភ្នែក មានធូលីច្រើនក្នុងភ្នែក មានឥន្ទ្រិយក្លៀវក្លា មានឥន្ទ្រិយទន់ មានអាការល្អ មានអាការអាក្រក់ ឲ្យដឹងបានដោយងាយ ឲ្យដឹងបានដោយក្រ ទាំងសត្វពួកខ្លះ ជាអ្នកឃើញទោស ក្នុងបរលោកជាគួរខ្លាច ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបថា

អយំ បុគ្គលោ រាគចរិតោ អយំ ទោសចរិតោ អយំ មោហចរិតោ អយំ វិតក្កចរិតោ អយំ សទ្ធាចរិតោ អយំ ញាណចរិតោតិ ។ រាគចរិតស្ស ខោ បុគ្គលស្ស អសុភកថំ កថេតិ ។ ទោសចរិតស្ស ខោ បុគ្គលស្ស មេត្តាភាវនំ អាចិក្ខតិ ។ មោហចរិតំ ខោ បុគ្គលំ ឧទ្ទេសេ បរិបុច្ឆាយ កាលេន ធម្មស្សវនេ កាលេន ធម្មសាកច្ឆាយ គរុសំវាសេ និវេសេតិ ។ វិតក្កចរិតស្ស ខោ បុគ្គលស្ស អានាបានស្សតិំ អាចិក្ខតិ ។ សទ្ធាចរិតស្ស ខោ បុគ្គលស្ស បាសាទនីយំ និមិត្តំ អាចិក្ខតិ ពុទ្ធសុពោធិំ ធម្មសុធម្មតំ សង្ឃសុប្បដិបត្តិំ សីលានិ ច អត្តនោ ។ ញាណចរិតស្ស ខោ បុគ្គលស្ស វិបស្សនានិមិត្តំ អាចិក្ខតិ អនិច្ចាការំ ទុក្ខាការំ អនត្តាការំ ។

សេលេ យថា បព្វតមុទ្ធនិដ្ឋិតោ
យថាបិ បស្សេ ជនតំ សមន្តតោ
តថូបមំ ធម្មមយំ សុមេធ
បាសាទមារុយ្ហ សមន្តចក្ខុ

បុគ្គលនេះ ជារាគចរិត នេះជាទោសចរិត នេះជាមោហចរិត នេះជាវិតក្កចរិត នេះជាសទ្ធាចរិត នេះជាញាណចរិត ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងអសុភកថា ចំពោះបុគ្គលជារាគចរិត ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ប្រាប់មេត្តាភាវនា ចំពោះបុគ្គលជាទោសចរិត ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ញុំាងបុគ្គលជាមោហចរិត ឲ្យតាំងនៅក្នុងឧទ្ទេស (ការរៀនបាលី) ក្នុងបរិបុច្ឆា (ការរៀនអដ្ឋកថា) ក្នុងការស្ដាប់ធម៌តាមកាល ក្នុងការសាកសួរធម៌តាមកាល ក្នុងការនៅរួមជាមួយនឹងគ្រូ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ប្រាប់អានាបានស្សតិ ចំពោះបុគ្គលជាវិតក្កចរិត ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ប្រាប់និមិត្តគួរជ្រះថ្លា គឺការត្រាស់ដឹងប្រពៃនៃព្រះពុទ្ធ ការទ្រទ្រង់ល្អនៃធម៌ ការប្រតិបត្តិប្រពៃនៃព្រះសង្ឃ និងសីលទាំងឡាយសម្រាប់ខ្លួន ចំពោះបុគ្គលជាសទ្ធាចរិត ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ប្រាប់នូវវិបស្សនានិមិត្ត គឺអាការមិនទៀង អាការជាទុក្ខ អាការមិនមែនខ្លួន ចំពោះបុគ្គលជាញាណចរិត ។

បុគ្គលឋិតនៅលើកំពូលភ្នំ គប្បីឃើញប្រជុំជនក្នុង
ទីជុំវិញបាន យ៉ាងណា បពិត្រព្រះសុមេធៈ ទ្រង់
មានសមន្តចក្ខុ ព្រះអង្គជាបុគ្គលប្រាសចាកសេចក្ដី
សោក សូមឡើងកាន់ប្រាសាទគឺធម៌ ហើយទត

សោកាវតិណ្ណំ(១) ជនតមបេតសោកោ
អវេក្ខស្សុ ជាតិជរាភិភូតន្តិ ។

ឯវំ ភគវា ពុទ្ធចក្ខុនាបិ វិវដចក្ខុ ។

កថំ ភគវា សមន្តចក្ខុនាបិ វិវដចក្ខុ ។ សមន្តចក្ខុ វុច្ចតិ សព្វញ្ញុតញ្ញាណំ ។ ភគវា សព្វញ្ញុតញ្ញាណេន ឧបេតោ សមុបេតោ ឧបគតោ សមុបគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្នាគតោ ។

ន តស្ស អទិដ្ឋមិធត្ថិ កិញ្ចិ
អថោ អវិញ្ញាតមជានិតព្វំ
សព្វំ អភិញ្ញាសិ យទត្ថិ នេយ្យំ
តថាគតោ តេន សមន្តចក្ខូតិ ។

ឯវំ ភគវា សមន្តចក្ខុនាបិ វិវដចក្ខូតិ អកិត្តយិ វិវដចក្ខុ ។

១ ម. សោកាតិណ្ណំ ។

មើលប្រជុំជន ដែលធ្លាក់ដោយសេចក្តីសោក ត្រូវ
ជាតិនិងជរាគ្របសង្កត់ យ៉ាងនោះដែរ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថា មានចក្ខុបើកហើយ ដោយពុទ្ធចក្ខុ យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចក្ខុបើកហើយ ដោយសមន្តចក្ខុ តើដូចម្តេច ។ ព្រះសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ហៅថា សមន្តចក្ខុ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រកប ប្រកបព្រម ចូលទៅជិត ចូលទៅជិតព្រម ចូលទៅដល់ ចូលទៅដល់ព្រម ប្រកបព្រម ដោយសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ។

ហេតុនីមួយគួរដឹងលោកនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ
នោះ ទ្រង់មិនឃើញឬថាមិនជ្រាប មិនយល់ មិន
មានទេ ហេតុណាដែលគួរដឹង ព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់ជ្រាបនូវហេតុ (នោះ) ទាំងអស់ ព្រោះ
ហេតុនោះ ព្រះតថាគត ទើបឈ្មោះថា សមន្តចក្ខុ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ឈ្មោះថា មានចក្ខុបើកហើយ ដោយសមន្តចក្ខុ យ៉ាងនេះឯង ហេតុនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា មានចក្ខុបើកហើយ បានសំដែង ។

(៣០) សត្ថុធម្មំ បរិស្សយវិនយន្តិ សត្ថុធម្មន្តិ ច ឥតិហិតិហំ ច ឥតិកិរាយ ច បរម្បរាយ ច បិដកសម្បទាយ ច តក្កហេតុ ច នយហេតុ ច អាការបរិវិតក្កេន ច ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា សាមំ សយមភិញ្ញាតំ អត្តបច្ចក្ខធម្មំ សត្ថុធម្មំ ។ បរិស្សយវិនយន្តិ បរិស្សយោតិ ទ្វេ បរិស្សយា បាកដបរិស្សយា ច បដិច្ឆន្នបរិស្សយា ច ។

កតមេ បាកដបរិស្សយា ។ សីហា ព្យគ្ឃា ទីបិ អច្ឆតរច្ឆា កោកា មហឹសា ហត្ថី អហិ វិច្ឆិកា សតបទី ចោរា វា អស្សុ មាណវា កតកម្មា វា អកតកម្មា វា ចក្ខុរោគោ សោតរោគោ ឃានរោគោ ជិវ្ហារោគោ កាយរោគោ សីសរោគោ កណ្ណរោគោ មុខរោគោ ទន្តរោគោ កាសោ សាសោ បិនាសោ ឌហោ ជរោ កុច្ឆិរោគោ មុច្ឆា បក្ខន្ទិកា សូលា វិសូចិកា កុដ្ឋំ គណ្ឌោ កិលាសោ សោសោ អបមារោ ទទ្ទុ កណ្ឌុ កច្ឆុ រខសា វិតច្ឆិកា លោហិតំ បិត្តំ មធុមេហោ អំសា បិឡកា ភគន្ទលា បិត្តសមុដ្ឋានា អាពាធា

[៣០] អធិប្បាយពាក្យថា ធម៌ដែលព្រះអង្គជ្រាបដោយព្រះអង្គឯង ជាគ្រឿងនាំចេញនូវអន្តរាយ ត្រង់ពាក្យថា ធម៌ដែលព្រះអង្គជ្រាបដោយព្រះអង្គឯង គឺមិនជឿតាមគេថាយ៉ាងនេះៗ មិនមែនដោយឮតៗគ្នា ១ មិនមែនដោយឮគេ ១ ថា មិនមែនដោយការផ្សព្វផ្សាយនៃគម្ពីរ មិនមែនដោយហេតុនៃសេចក្តីត្រិះរិះ មិនមែនដោយហេតុនៃការនឹកគិត មិនមែនដោយសេចក្តីត្រិះរិះនូវអាការៈ មិនមែនដោយហេតុ ដែលខ្លួនយល់ ខ្លួនពិនិត្យ ខ្លួនពេញចិត្តនោះ គឺព្រះអង្គជ្រាបដោយព្រះអង្គឯងពិត ជាធម៌ជាក់ច្បាស់ចំពោះព្រះអង្គ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ធម៌ដែលព្រះអង្គជ្រាបដោយព្រះអង្គឯង ។ ពាក្យថា ជាគ្រឿងនាំចេញនូវអន្តរាយ ត្រង់ពាក្យថា អន្តរាយ បានដល់អន្តរាយពីរ គឺអន្តរាយច្បាស់លាស់ ១ អន្តរាយកំបាំង ១ ។

អន្តរាយច្បាស់លាស់ តើដូចម្តេច ។ សីហៈ ខ្លាធំ ខ្លាដំបង ខ្លាឃ្មុំ ឆ្កែព្រៃ គោ ក្របី ដំរី ពស់ ខ្ទួយ ក្អែប ពួកចោរ ឬពួកមាណព ធ្វើទោសកម្មក្តី មិនទាន់ធ្វើទោសកម្មក្តី រោគភ្នែក រោគត្រចៀក រោគច្រមុះ រោគអណ្តាត រោគកាយ រោគក្បាល រោគក្នុងត្រចៀក រោគមាត់ រោគធ្មេញ ក្អក ហឺត ប៉ុសដូងច្រមុះ ក្តៅក្រហាយ ស្គាំងស្គម រោគផ្ទៃ វិលមុខ រាគឈាម ចុកសៀត ចុកផ្ទៃ ឃ្លង់ ពក ស្រែង រីងរៃ ឆ្កួតជ្រូក ដំណួចពិស រមាស់ គម រោគកើតកន្ទិទ្ធាដោយក្រចក ឃ្លុំដែក ឈាម ប្រមាត់ ប្រមេហ៍ផ្អែមមាត់ ឫសដូងដុះ បូស ឫសដូងបាត អាពាធកើតអំពីប្រមាត់

សេម្ហសមុដ្ឋានា អាពាធា វាតសមុដ្ឋានា អាពាធា សន្និបាតិកា អាពាធា ឧតុបរិណាមជា អាពាធា វិសមបរិហារជា អាពាធា ឱបក្កមិកា អាពាធា កម្មវិបាកជា អាពាធា សីតំ ឧណ្ហំ ជិឃច្ឆា បិបាសា ឧច្ចារោ បស្សាវោ ឌំសមកសវាតាតបសិរឹសបសម្ផស្សា ឥតិ វា ឥមេ វុច្ចន្តិ បាកដបរិស្សយា ។

កតមេ បដិច្ឆន្នបរិស្សយា ។ កាយទុច្ចរិតំ វចីទុច្ចរិតំ មនោទុច្ចរិតំ កាមច្ឆន្ទនីវរណំ ព្យាបាទនីវរណំ ថីនមិទ្ធនីវរណំ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចនីវរណំ វិចិកិច្ឆានីវរណំ រាគោ ទោសោ មោហោ កោធោ ឧបនាហោ មក្ខោ បឡាសោ ឥស្សា មច្ឆរិយំ មាយា សាឋេយ្យំ ថម្ភោ សារម្ភោ មានោ អតិមានោ មទោ បមាទោ សព្វេ កិលេសា សព្វេ ទុច្ចរិតា សព្វេ ទរថា សព្វេ បរិឡាហា សព្វេ សន្តាបា សព្វាកុសលាភិសង្ខារា ឥមេ វុច្ចន្តិ បដិច្ឆន្នបរិស្សយា ។

បរិស្សយាតិ កេនដ្ឋេន បរិស្សយា ។ បរិសហន្តីតិ បរិស្សយា ។ បរិហានាយ សំវត្តន្តីតិ បរិស្សយា ។ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

អាពាធកើតអំពីស្លេស្ម អាពាធកើតអំពីខ្យល់ អាពាធកើតអំពីប្រជុំធាតុបួន អាពាធកើត អំពីការប្រែប្រួលរដូវ អាពាធកើតអំពីការរក្សាអិរិយាបថមិនស្មើ អាពាធកើតអំពីសេចក្តីព្យាយាមរបស់គេ មានកាយវាចាជាដើម អាពាធកើតអំពីផលកម្ម ត្រជាក់ ក្តៅ ឃ្លាន ស្រេក ឧច្ចារៈ បស្សាវៈ សម្ផស្ស នៃរបោម មូស ខ្យល់ កំដៅថ្ងៃ ពស់តូច ពស់ធំ ទាំងនេះ លោកហៅថា អន្តរាយច្បាស់លាស់ ។

អន្តរាយកំបាំង តើដូចម្តេច ។ កាយទុច្ចរិត វចីទុច្ចរិត មនោទុច្ចរិត កាមច្ឆន្ទនីវរណៈ ព្យាបាទនីវរណៈ ថីនមិទ្ធនីវរណៈ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចនីវរណៈ វិចិកិច្ឆានីវរណៈ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ ការក្រោធ ការចងក្រោធទុក ការលុបគុណ ការវាយឫកស្មើ ការច្រណែន ការកំណាញ់ ការលាក់ទោសខ្លួន ការអួតអាង ការរឹងរូស ការប្រណាំងនឹងគេ ការប្រកាន់ ការមើលងាយ ការស្រវឹង ការប្រមាទ កិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងពួង អកុសលាភិសង្ខារទាំងពួង ទាំងនេះ លោកហៅថា អន្តរាយកំបាំង ។

អធិប្បាយពាក្យថា អន្តរាយ ចុះឈ្មោះថាអន្តរាយ តើដោយអត្ថថាដូចម្តេច ។ ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈគ្របសង្កត់ ។ ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យ ។ ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈអាស្រ័យនៅក្នុងអត្តភាពនោះ ។

កថំ បរិសហនដ្ឋេន បរិស្សយា ។ តេ បរិស្សយា តំ បុគ្គលំ សហន្តិ បរិសហន្តិ អភិភវន្តិ អជ្ឈោត្ថរន្តិ បរិយាទិយន្តិ មទ្ទន្តិ ។ ឯវំ បរិសហនដ្ឋេន បរិស្សយា ។

កថំ បរិហានាយ សំវត្តន្តីតិ បរិស្សយា ។ តេ បរិស្សយា កុសលានំ ធម្មានំ បរិហានាយ អន្តរាយាយ សំវត្តន្តិ ។ កតមេសំ កុសលានំ ធម្មានំ ។ សម្មាបដិបទាយ អនុលោមបដិបទាយ អបច្ចនីកបដិបទាយ អន្វត្ថបដិបទាយ ធម្មានុធម្មបដិបទាយ សីលេសុ បរិបូរការិតាយ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតាយ ភោជនេ មត្តញ្ញុតាយ ជាគរិយានុយោគស្ស សតិសម្បជញ្ញស្ស ចតុន្នំ សតិបដ្ឋានានំ ភាវនានុយោគស្ស ចតុន្នំ សម្មប្បធានានំ ចតុន្នំ ឥទ្ធិបាទានំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ បញ្ចន្នំ ពលានំ សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្ស ភាវនានុយោគស្ស ឥមេសំ កុសលានំ ធម្មានំ បរិហានាយ អន្តរាយាយ សំវត្តន្តិ ។ ឯវំ បរិហានាយ សំវត្តន្តីតិ បរិស្សយា ។

ពួកឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈគ្របសង្កត់ តើដូចម្តេច ។ អន្តរាយទាំងនោះ តែងសង្កត់សង្កិន គ្របសង្កត់ ជិះជាន់ ស្រង់គង្កិប រួបរឹត ញាំញី នូវបុគ្គលនោះ ។ ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈគ្របសង្កត់ យ៉ាងនេះ ។

ពួកឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យ តើដូចម្តេច ។ អន្តរាយទាំងនោះ តែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យ ដើម្បីអន្តរាយកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។ តែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសាបសូន្យ ដើម្បីអន្តរាយកុសលធម៌ទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ។ តែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសាបសូន្យ ដើម្បីអន្តរាយដល់កុសលធម៌ទាំងនេះ គឺ សេចក្តីប្រតិបត្តិដោយប្រពៃ សេចក្តីប្រតិបត្តិជាអនុលោម សេចក្តីប្រតិបត្តិមិនជាសត្រូវ សេចក្តីប្រតិបត្តិជាប្រយោជន៍សមគួរ សេចក្តីប្រតិបត្តិធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌ ការធ្វើឲ្យពេញក្នុងសីលទាំងឡាយ ការគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ការដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ការប្រកបរឿយ ៗ នូវការភ្ញាក់រឭក ការមានស្មារតីដឹងខ្លួន ការប្រកបរឿយ ៗ នូវការចំរើនសតិប្បដ្ឋាន ៤ ការប្រកបរឿយៗ នូវការចំរើនសម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គៈ ៧ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ ។ ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យ យ៉ាងនេះ ។

កថំ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។ តត្ថេតេ បាប-
កា អកុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ អត្តភាវសន្និស្សយា ។
យថា ពិលេ ពិលាសយា បាណា សយន្តិ ទកេ
ទកាសយា បាណា សយន្តិ វនេ វនាសយា បាណា
សយន្តិ រុក្ខេ រុក្ខាសយា បាណា សយន្តិ ឯវមេវ
តត្ថេតេ បាបកា អកុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ អត្តភា-
វសន្និស្សយាតិ ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

វុត្តំ ហេតំ ភគវតា សាន្តេវាសិកោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ
សាចរិយកោ ទុក្ខំ ន ផាសុ វិហរតិ កថញ្ច ភិក្ខវេ
ភិក្ខុ សាន្តេវាសិកោ សាចរិយកោ ទុក្ខំ ន ផាសុ
វិហរតិ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ឧប្បជ្ជន្តិ
បាបកា អកុសលា ធម្មា សរសង្កប្បា សញ្ញោជនិយា
ត្យាស្ស អន្តោ វសន្តិ អន្វាស្សវន្តិ បាបកា អកុសលា
ធម្មាតិ តស្មា សាន្តេវាសិកោតិ វុច្ចតិ តេ នំ សមុទាចរន្តិ
បាបកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្មា សាចរិយកោតិ វុច្ចតិ-

ចុះឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈអាស្រ័យនៅក្នុងអត្តភាពនោះ
តើដូចម្តេច ។ ធម៌អកុសលដ៏លាមកទាំងនោះ ជាអន្តរាយ អាស្រ័យ
ក្នុងអត្តភាព កើតឡើងក្នុងអត្តភាពនោះ ។ ពួកសត្វអាស្រ័យនឹងរន្ធ ដេក
ក្នុងរន្ធ ពួកសត្វអាស្រ័យនឹងទឹក ដេកក្នុងទឹក ពួកសត្វអាស្រ័យនឹងព្រៃ
ដេកក្នុងព្រៃ ពួកសត្វអាស្រ័យនឹងដើមឈើ ដេកលើដើមឈើ យ៉ាង
ណាមិញ ធម៌អកុសលដ៏លាមកទាំងនោះ ជាអន្តរាយ អាស្រ័យក្នុងអត្តភាព
កើតឡើងក្នុងអត្តភាពនោះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា
អន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈអាស្រ័យនៅក្នុងអត្តភាពនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

សមដូចព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងថា
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកនៅរួមនឹងសិស្ស អ្នកនៅរួមនឹងអាចារ្យ រមែង
នៅជាទុក្ខ មិនសប្បាយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកនៅរួមនឹងសិស្ស
នៅរួមនឹងអាចារ្យ រមែងនៅជាទុក្ខ មិនសប្បាយ តើដូចម្តេច ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ ធម៌ទាំងឡាយជាអកុសលដ៏លាមក ដែលបុគ្គលត្រិះរិះដោយសេចក្តី
ត្រូវ ជាទីតាំងនៃសញ្ញោជនៈ កើតឡើងដល់ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ព្រោះ
ឃើញរូបដោយភ្នែក ធម៌អកុសលដ៏លាមកទាំងនោះ រមែងនៅក្នុងខាងក្នុង
រមែងជាប់តាមភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ (ភិក្ខុនោះ គេហៅ) ហៅថា
អ្នកនៅរួមនឹងសិស្ស ធម៌អកុសលដ៏លាមកទាំងនោះ រមែងគ្របសង្កត់ភិក្ខុ
នោះ ព្រោះហេតុនោះ (ភិក្ខុនោះ គេហៅ) ហៅថា អ្នកនៅរួមនឹងអាចារ្យ

បុន ចបរំ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា កាយេន ផោដ្ឋព្វំ ផុសិត្វា មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ឧប្បជ្ជន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មា សរសង្កប្បា សញ្ញោជនិយា ត្យស្ស អន្តោ វសន្តិ អន្វាស្សវន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្មា សាន្តេវាសិកោតិ វុច្ចតិ តេ នំ សមុទាចរន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្មា សាចរិយកោតិ វុច្ចតិ ឯវំ ខោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ សាន្តេវាសិកោ សាចរិយកោ ទុក្ខំ ន ផាសុ វិហរតីតិ ។ ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

វុត្តំ ហេតំ ភគវតា តយោមេ ភិក្ខវេ អន្តរាមលា អន្តរាអមិត្តា អន្តរាសបត្តា អន្តរាវធកា អន្តរាបច្ចត្ថិកា កតមេ តយោ លោភោ ភិក្ខវេ អន្តរាមលោ អន្តរាអមិត្តោ អន្តរាសបត្តោ អន្តរាវធកោ អន្តរាបច្ចត្ថិកោ ទោសោ ភិក្ខវេ អន្តរាមលោ អន្តរាអមិត្តោ អន្តរាសបត្តោ អន្តរាវធកោ អន្តរាបច្ចត្ថិកោ មោហោ ភិក្ខវេ អន្តរាមលោ អន្តរាអមិត្តោ អន្តរាសបត្តោ អន្តរាវធកោ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ធម៌ទាំងឡាយជាអកុសលដ៏លាមក ដែលប្រកបត្រិះរិះដោយសេចក្ដីភ្លេច ជាទីតាំងនៃសញ្ញោជនៈ កើតឡើងដល់ភិក្ខុ ព្រោះឮសំឡេងដោយត្រចៀក ហិតក្លិនដោយច្រមុះ ជញ្ជក់រសដោយអណ្ដាត ប៉ះពាល់ផ្សព្វដោយកាយ ដឹងធម៌ដោយចិត្ត ធម៌អកុសលដ៏លាមកទាំងនោះ រមែងនៅខាងក្នុង រមែងជាប់តាមភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ (ភិក្ខុនោះ គប់គង) ហៅថា អ្នកនៅរួមនឹងសិស្ស ធម៌អកុសលដ៏លាមកទាំងនោះ រមែងគ្របសង្កត់ភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ(ភិក្ខុនោះគប់គង)ហៅថា អ្នកនៅរួមនឹងអាចារ្យ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកនៅរួមនឹងសិស្ស អ្នកនៅរួមនឹងអាចារ្យ រមែងនៅជាទុក្ខមិនសប្បាយ យ៉ាងនេះឯង ។ ឈ្មោះថា អន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈអាស្រ័យនៅក្នុងអត្តភាពនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

មួយទៀត ព្រះពុទ្ធដីកានេះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ទាំងឡាយ ៣ នេះ ជាមន្ទិលខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្តខាងក្នុង ជាសត្រូវខាងក្នុង ជាអ្នកសម្លាប់ខាងក្នុង ជាខ្មាំងខាងក្នុង ធម៌ ៣ តើដូចម្ដេច ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លោភៈជាមន្ទិលខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្តខាងក្នុង ជាសត្រូវខាងក្នុង ជាអ្នកសម្លាប់ខាងក្នុង ជាខ្មាំងខាងក្នុង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទោសៈ ជាមន្ទិលខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្តខាងក្នុង ជាសត្រូវខាងក្នុង ជាអ្នកសម្លាប់ខាងក្នុង ជាខ្មាំងខាងក្នុង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មោហៈ ជាមន្ទិលខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្តខាងក្នុង ជាសត្រូវខាងក្នុង ជាអ្នកសម្លាប់ខាងក្នុង

អន្តរាបច្ចត្ថិកោ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ តយោ អន្តរាមលា អន្តរាអមិត្តា អន្តរាសបត្តា អន្តរាវធកា អន្តរាបច្ចត្ថិកាតិ ។

អនត្ថជននោ លោភោ លោភោ ចិត្តប្បកោបនោ
ភយមន្តរតោ ជាតំ តំ ជនោ នាវពុជ្ឈតិ
លុទ្ធោ អត្ថំ ន ជានាតិ លុទ្ធោ ធម្មំ ន បស្សតិ
អន្ធតមំ តទា ហោតិ យំ លោភោ សហតេ នរំ
អនត្ថជននោ ទោសោ ទោសោ ចិត្តប្បកោបនោ
ភយមន្តរតោ ជាតំ តំ ជនោ នាវពុជ្ឈតិ
កុទ្ធោ អត្ថំ ន ជានាតិ កុទ្ធោ ធម្មំ ន បស្សតិ
អន្ធតមំ តទា ហោតិ យំ កោធោ សហតេ នរំ
អនត្ថជននោ មោហោ មោហោ ចិត្តប្បកោបនោ
ភយមន្តរតោ ជាតំ តំ ជនោ នាវពុជ្ឈតិ
មូឡ្ហោ អត្ថំ ន ជានាតិ មូឡ្ហោ ធម្មំ ន បស្សតិ

ជាខ្មាំងខាងក្នុង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌៣នេះឯង ជាមន្ទិលខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្តខាងក្នុង ជាសត្រូវខាងក្នុង ជាអ្នកសម្លាប់ខាងក្នុង ជាខ្មាំងខាងក្នុង ។

លោភៈឲ្យកើតវិនាស លោភៈជាគ្រឿងញុំាងចិត្តឲ្យ
កម្រើក ភ័យកើតឡើងខាងក្នុង តែជនមិនដឹង
នូវភ័យនោះ ។ ជនលោភ រមែងមិនដឹងនូវអត្ថ ជន
លោភ រមែងមិនឃើញនូវធម៌ លោភៈ គ្របសង្កត់
ជន ក្នុងកាលណា សេចក្ដីងងឹតងងល់ រមែងកើត
ក្នុងកាលនោះ ទោសៈឲ្យកើតវិនាស ទោសៈ ជា
គ្រឿងញុំាងចិត្តឲ្យកម្រើក ភ័យរមែងកើតខាងក្នុង តែ
ជនមិនដឹងនូវភ័យនោះ ជនក្រោធ រមែងមិនដឹង
អត្ថ ជនក្រោធ រមែងមិនឃើញធម៌ សេចក្ដីក្រោធ
គ្របសង្កត់ជន ក្នុងកាលណា ការងងឹតងងល់
រមែងកើត ក្នុងកាលនោះ មោហៈ ឲ្យកើតវិនាស
មោហៈ ជាគ្រឿងញុំាងចិត្តឲ្យកម្រើក ភ័យរមែងកើត
ខាងក្នុង តែជនមិនដឹងនូវភ័យនោះ ជនវង្វេង
រមែងមិនដឹងអត្ថ ជនវង្វេង រមែងមិនឃើញធម៌

ចុទ្ទសមោ ត្រិវិធកុសលសុត្តំ ទ្វេសោ

អន្ធតមំ តទា ហោតិ យំ មោហោ សហតេ នរន្តិ។
ជហេយ្យ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

វុត្តំ ហេតំ ភគវតា តយោ ខោ មហារាជ បុរិសស្ស ធម្មា អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជន្តិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អផាសុវិហារាយ កតមេ តយោ លោភោ ខោ មហារាជ បុរិសស្ស ធម្មោ អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមានោ ឧប្បជ្ជតិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អផាសុវិហារាយ ទោសោ ខោ មហារាជ បុរិសស្ស ធម្មោ អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមានោ ឧប្បជ្ជតិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អផាសុវិហារាយ មោហោ ខោ មហារាជ បុរិសស្ស ធម្មោ អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមានោ ឧប្បជ្ជតិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អផាសុវិហារាយ ឥមេ ខោ មហារាជ តយោ បុរិសស្ស ធម្មា អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជន្តិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អផាសុវិហារាយាតិ ។

លោភោ ទោសោ ច មោហោ ច បុរិសំ បាបចេតសំ
ហឹសន្តិ អត្តសម្ភូតា តចសារំវ សម្ផលន្តិ។

ត្រិវិធកុសលសុត្តទ្វេល ទី ១៤

មោហៈគ្របសង្កត់ជន ក្នុងកាល ណា ការងងឹត
ងងឹត រមែងកើត ក្នុងកាលនោះ ។
ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសត្រូវរកស្រ័យទៅ ក្នុងអត្តភាពនោះ
យ៉ាងនេះឯង ។

មួយវិញទៀត ព្រះពុទ្ធដីកានេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយថា បពិត្រមហារាជ ធម៌របស់បុរស ៣ កាលកើតឡើងខាងក្នុង រមែងកើតឡើង ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខ ដើម្បីការនៅមិនសប្បាយ ធម៌ ៣ តើដូចម្ដេច បពិត្រមហារាជ លោភៈ ជាធម៌របស់បុរស កាលកើតខាងក្នុង រមែងកើត ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខ ដើម្បីការនៅមិនសប្បាយ បពិត្រមហារាជ ទោសៈ ជាធម៌របស់បុរស កាលកើតខាងក្នុង រមែងកើត ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខ ដើម្បីការនៅមិនសប្បាយ បពិត្រមហារាជ មោហៈ ជាធម៌របស់បុរស កាលកើតឡើងខាងក្នុង រមែងកើត ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខ ដើម្បីការនៅមិនសប្បាយ បពិត្រមហារាជ ធម៌របស់បុរស ៣ នេះឯង កាលកើតឡើងខាងក្នុង រមែងកើត ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខ ដើម្បីការនៅមិនសប្បាយ ។

លោភៈ ទោសៈ មោហៈ កើតចេញអំពីខ្លួន រមែង
សម្លាប់បុរស ដែលមានចិត្តអាក្រក់ ដូចផ្លែឫស្សី
សម្លាប់ដើមឫស្សី ។

ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

វុត្តំ ហេតំ ភគវតា

រាគោ ច ទោសោ ច កុតោនិទានា
អរតី រតី លោមហំសោ កុតោ ជាតោ
កុតោ សមុដ្ឋាយ មនោវិតក្កា
កុមារកា ធង្កមិវោស្សជន្តីតិ ។

ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

បរិស្សយវិនយន្តិ បរិស្សយវិនយំ បរិស្សយប្បហានំ បរិស្សយវូបសមំ បរិស្សយប្បដិនិស្សគ្គំ បរិស្សយប្បដិប្បស្សទ្ធិំ(១) អមតំ និព្វានន្តិ សត្វាធម្មំ បរិស្សយវិនយំ ។

[៣១] បដិបទំ វទេហិ ភទ្ទន្តេតិ បដិបទំ វទេហិ សម្មាបដិបទំ អនុលោមបដិបទំ អបច្ចនីកបដិបទំ អន្វត្ថបដិបទំ

១ ម. បរិស្សយបដិនិស្សគ្គំ បរិស្សយបដិបស្សទ្ធិំ ។

ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈអាស្រ័យនៅ ក្នុងអត្តភាពនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះពុទ្ធដីកានេះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា

រាគៈ និង ទោសៈ មានអត្តភាពនេះជាហេតុ សេចក្តី
មិនត្រេកអរ ការត្រេក ការព្រឺរោម កើតអំពី
អត្តភាពនេះ សេចក្តីត្រិះរិះក្នុងចិត្ត ក៏កើតឡើង
អំពីអត្តភាពនេះ ដូចពួកក្មេងតូចលែងក្អែក ។

ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈអាស្រ័យនៅ ក្នុងអត្តភាពនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ជាគ្រឿងនាំចេញនូវអន្តរាយ គឺជាគ្រឿងនាំចេញអន្តរាយ ជាគ្រឿងលះបង់អន្តរាយ ជាគ្រឿងរម្ងាប់អន្តរាយ ជាគ្រឿងរលាស់ចោលអន្តរាយ ជាគ្រឿងរម្ងាប់អន្តរាយ គឺអមតនិព្វាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នូវធម៌ដែលព្រះអង្គជ្រាបដោយព្រះអង្គឯង ជាគ្រឿងនាំចេញនូវអន្តរាយ ។

[៣១] ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន សូមព្រះអង្គសំដែងនូវបដិបទា សេចក្តីថា សូមព្រះអង្គសំដែងនូវបដិបទា គឺសំដែង ត្រាប់ ពោល បញ្ញត្ត តែងតាំង បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាសនូវសម្មាបដិបទា អនុលោមបដិបទា បដិបទាមិនជាសត្រូវ បដិបទាជាប្រយោជន៍ដ៏សមគួរ

ធម្មានុធម្មប្បដិបទំ សីលេសុ បរិបូរការិតំ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតំ ភោជនេ មត្តញ្ញុតំ ជាគរិយានុយោគំ សតិសម្បជញ្ញំ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានេ ចត្តារោ សម្មប្បធានេ ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បញ្ច ពលានិ សត្ត ពោជ្ឈង្គេ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ និព្វានញ្ច និព្វានគាមិនិញ្ច បដិបទំ វទេហិ អាចិក្ខ ទេសេហិ បញ្ញបេហិ បដ្ឋបេហិ វិវរ វិភជ ឧត្តានីករោហិ បកាសេហីតិ បដិបទំ វទេហិ ។ ភទ្ទន្តេតិ សោ និម្មិតោ ពុទ្ធំ ភគវន្តំ អាលបតិ ។ អថវា យំ ត្វំ ធម្មំ អាចិក្ខិ ទេសេសិ បញ្ញបេសិ បដ្ឋបេសិ វិវរិ វិភជិ ឧត្តានីអកាសិ បកាសេសិ សព្វន្តំ សុន្ទរំ ភទ្ទកំ កល្យាណំ អនវជ្ជំ សេវិតព្វន្តិ បដិបទំ វទេហិ ភទ្ទន្តេ ។

[៣៦] បាតិមោក្ខំ អថាបិ សមាធិន្តិ បាតិមោក្ខន្តិ សីលំ បតិដ្ឋា អាទិ ចរណំ សំយមោ សំវរោ មុខំ បមុខំ កុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា ។ អថាបិ សមាធិន្តិ យា ចិត្តស្ស ឋិតិ សណ្ឋិតិ អវដ្ឋិតិ អវិសាហារោ អវិក្ខេបោ អវិសាហដមានសតា សមថោ សមាធិន្ទ្រិយំ សមាធិពលំ សម្មាសមាធីតិ

ការប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌ ការធ្វើពេញនូវសីលទាំងឡាយ ការគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ការដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ការប្រកបរឿយៗ នូវការភ្ញាក់រឭក ការមានស្មារតីដឹងខ្លួន សតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ មគ្គដ៏ប្រសើរប្រកបដោយអង្គ ៨ និព្វាន និងបដិបទាជាដំណើរទៅកាន់និព្វាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សូមព្រះអង្គសំដែងនូវបដិបទា ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន គឺព្រះពុទ្ធនិម្មិតនោះ ត្រាស់ហៅព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ។ មួយទៀត ព្រះអង្គប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តែងតាំង បើក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាសហើយនូវធម៌ណា ធម៌ទាំងអស់នោះ ជាធម៌ល្អ ជាធម៌ចំរើន ជាធម៌គួរពេញចិត្ត ជាធម៌មិនមានទោស ជាធម៌ដែលបុគ្គលគួរសេព ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន សូមព្រះអង្គសំដែងនូវបដិបទា ។

(៣៦) តំណពាក្យថា បាតិមោក្ខ និង សមាធិ ត្រង់ពាក្យថា បាតិមោក្ខ គឺសីល ទីតាំង ទីខាងដើម សេចក្តីប្រព្រឹត្ត សេចក្តីសង្រួម សេចក្តីរក្សា ប្រធាន ប្រមុខ នៃការបាននូវធម៌ទាំងឡាយជាកុសល ។ ពាក្យថា សមាធិ បានដល់ការតាំងនៅ ការតាំងនៅព្រម ការតាំងនៅស៊ប់នៃចិត្ត ការមិនគន្ធរ ការមិនរាយមាយ ភាពនៃចិត្តមិនគន្ធរក សេចក្តីស្ងប់ ឥន្ទ្រិយគឺសមាធិ កម្លាំងគឺសមាធិ ការតាំងចិត្តដោយប្រពៃ

បាតិមោក្ខំ អថវាបិ សមាធឹ ។ តេនាហ សោ និម្មិតោ

អកិត្តយិ វិវដចក្ខុ
សក្ខិធម្មំ បរិស្សយវិនយំ
បដិបទំ វទេហិ ភទ្ទន្តេ
បាតិមោក្ខំ អថវាបិ សមាធិន្តិ ។

(៣៣) ចក្ខូហិ នេវ លោលស្ស
គាមកថាយ អាវរយេ សោតំ
រសេ ច នានុគិជ្ឈេយ្យ
ន ច មមាយេថ កិញ្ចិ លោកស្មឹ ។

(៣៤) ចក្ខូហិ នេវ លោលស្សាតិ កថំ ចក្ខុលោលោ ហោតិ ។ ឥធេកច្ចោ ចក្ខុលោលោ ចក្ខុលោលិយេន សមន្នាគតោ ហោតិ អទិដ្ឋំ ទក្ខិតព្វំ ទិដ្ឋំ សមតិក្កមិតព្វន្តិ អារាមេន អារាមំ ឧយ្យានេន ឧយ្យានំ គាមេន គាមំ និគមេន និគមំ នគរេន នគរំ រដ្ឋេន រដ្ឋំ ជនបទេន ជនបទំ ទីឃចារិកំ អនវដ្ឋិតចារិកំ អនុយុត្តោ វិហរតិ រូបទស្សនាយ

ហេតុនោះ (ទើបត្រាស់ថា) បាតិមោក្ខ និងសមាធិ ។ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធនិម្មិតនោះ ត្រាស់ថា

ព្រះអង្គមានចក្ខុបើកហើយ បានសំដែងធម៌ ដែល
ព្រះអង្គជ្រាបដោយព្រះអង្គឯង ជាគ្រឿងនាំចេញ
នូវអន្តរាយ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន សូមព្រះអង្គ
សំដែងនូវបដិបទា បាតិមោក្ខ និងសមាធិ ។

(៣៣) (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់តបថា) បុគ្គលមិនគប្បី
ឡេះឡោះ ដោយភ្នែក គប្បីហាមត្រចៀកចាកគាម-
កថា មិនគប្បីជាប់ចំពាក់ ក្នុងរសផង មិនគប្បី
ប្រកាន់វត្ថុណាមួយ ក្នុងលោកផង ។

(៣៤) អធិប្បាយ ពាក្យថា បុគ្គលមិនគប្បីឡេះឡោះដោយភ្នែក សំនួរថា បុគ្គលអ្នកឡេះឡោះដោយភ្នែក តើដូចម្តេច បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកឡេះឡោះដោយភ្នែក ប្រកបដោយសេចក្តីឡេះឡោះដោយភ្នែក គិតថា អាត្មាអញគួរឃើញអារម្មណ៍ ដែលមិនធ្លាប់ឃើញ គួររំលងចោលអារម្មណ៍ដែលបានឃើញហើយ ប្រកបរឿយៗ នូវការត្រាច់ទៅឆ្ងាយៗ និងការត្រាច់ទៅមិនឈប់ឈរ គឺចេញអំពីអារាម ទៅអារាម អំពីឧទ្យាន ទៅឧទ្យាន អំពីស្រុក ទៅស្រុក អំពីនិគម ទៅនិគម អំពីក្រុង ទៅក្រុង អំពីដែន ទៅដែន អំពីជនបទ ទៅជនបទ ដើម្បីឃើញរូប

ឯវម្បិ ចក្ខុលោលោ ហោតិ ។ អថវា អន្តរឃរំ បវិដ្ឋោ វីថិំ បដិបន្នោ អសំវុតោ គច្ឆតិ ហត្ថិំ ឱលោកេន្តោ អស្សំ ឱលោកេន្តោ រថំ ឱលោកេន្តោ បត្តិំ ឱលោកេន្តោ ឥត្ថិយោ ឱលោកេន្តោ បុរិសេ ឱលោកេន្តោ កុមារកេ ឱលោកេន្តោ កុមារិកាយោ ឱលោកេន្តោ អន្តរាបណំ ឱលោកេន្តោ ឃរមុខានិ ឱលោកេន្តោ ឧទ្ធំ ឱលោកេន្តោ អធោ ឱលោកេន្តោ ទិសាវិទិសំ បេក្ខមានោ គច្ឆតិ ឯវម្បិ ចក្ខុលោលោ ហោតិ ។ អថវា ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា និមិត្តគ្គាហី ហោតិ អនុព្យញ្ជនគ្គាហី យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ ន បដិបជ្ជតិ ន រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ ចក្ខុន្ទ្រិយេ ន សំវរំ អាបជ្ជតិ ឯវម្បិ ចក្ខុលោលោ ហោតិ យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ វិសូកទស្សនំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ សេយ្យថីទំ នច្ចំ គីតំ វាទិតំ បេក្ខំ អក្ខានំ បាណិស្សរំ វេតាឡំ

ជាអ្នករវើរវាយដោយភ្នែក យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត បុគ្គលចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ ដើរតាមថ្នល់ ជាអ្នកមិនសង្រួម តែងក្រឡេកមើលដំរី ក្រឡេកមើលសេះ ក្រឡេកមើលរថ ក្រឡេកមើលពលថ្មើរជើង ក្រឡេកមើលពួកស្រី ក្រឡេកមើលពួកប្រុស ក្រឡេកមើលពួកក្មេងប្រុស ក្រឡេកមើលពួកក្មេងស្រី ក្រឡេកមើលរានផ្សារ ក្រឡេកមើលមុខផ្ទះ ក្រឡេកមើលលើ ក្រឡេកមើលក្រោម ដើរសំឡឹងទិសតូចទិសធំ ជាអ្នករវើរវាយដោយភ្នែក យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត បុគ្គលឃើញរូបដោយភ្នែក ហើយជាអ្នកប្រកាន់និមិត្ត ជាអ្នកប្រកាន់អនុព្យញ្ជនៈ ធម៌ទាំងឡាយជាអកុសលដ៏លាមក គឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស គប្បីជាប់តាមភិក្ខុ អ្នកមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយនុ៎ះ ព្រោះហេតុតែមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយណា ក៏មិនប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយនោះ មិនរក្សានូវចក្ខុន្ទ្រិយ មិនដល់នូវសេចក្ដីសង្រួមក្នុងចក្ខុន្ទ្រិយ ជាអ្នករវើរវាយដោយភ្នែក យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ដូចជាសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយដ៏ចំរើន បរិភោគភោជនដែលគេឲ្យដោយសទ្ធាហើយ តែសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ តែងប្រកបរឿយៗ នូវការស្ដាប់និងមើលល្បែងដែលជាសត្រូវ មានសភាពយ៉ាងនេះ គឺរាំ ច្រៀង ប្រគំ មហោស្រព ចម្រៀងតោកាគន៍និទានមកត្បូងជាដើម គង គាំង

កុម្ភថូនំ សោភនករណំ ចណ្ឌាលំ វំសំ ធោវនំ ហត្ថិយុទ្ធំ អស្សយុទ្ធំ មហិំសយុទ្ធំ ឧសភយុទ្ធំ អជយុទ្ធំ(១) មេណ្ឌយុទ្ធំ កុក្កុដយុទ្ធំ វដ្ដកយុទ្ធំ ទណ្ឌយុទ្ធំ មុដ្ឋិយុទ្ធំ និព្វុទ្ធំ ឧយ្យោធិកំ ពលគ្គំ សេនាព្យូហំ អណីកទស្សនំ ឥតិ វា ឯវំ ចក្ខុលោលោ ហោតិ ។

កថំ ន ចក្ខុលោលោ ហោតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ អន្តរឃរំ បវិដ្ឋោ វីថឹ បដិបន្នោ សំវុតោ គច្ឆតិ ន ហត្ថឹ ឱលោកេន្តោ ន អស្សំ ឱលោកេន្តោ ន រថំ ឱលោកេន្តោ ន បត្តឹ ឱលោកេន្តោ ន ឥត្ថិយោ ឱលោកេន្តោ ន បុរិសេ ឱលោកេន្តោ ន កុមារកេ ឱលោកេន្តោ ន កុមារិកាយោ ឱលោកេន្តោ ន អន្តរាបណំ ឱលោកេន្តោ ន ឃរមុខានិ ឱលោកេន្តោ ន ឧទ្ធំ ឱលោកេន្តោ ន អធោ ឱលោកេន្តោ ន ទិសាវិទិសំ បេក្ខមានោ(២) គច្ឆតិ ឯវំ ន ចក្ខុលោលោ ហោតិ ។ អថវា ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី

១ ម. គោយុទ្ធំ ។ ២ ម. ទិសាវិទិសំ វិបេក្ខមានោ ។

ស្គរមានប្រដាប់បួន គូរកន្ទុយរបាំ ល្បែងដំដែក ល្បែងកំរ ការលាងឆ្អឹង ប្រជល់ដំរី ប្រជល់សេះ ប្រជល់ក្របី ប្រជល់គោ ប្រជល់ពពែ ប្រជល់ចៀម ប្រជល់មាន់ ប្រជល់ចាប ល្បែងគុណដំបង ប្រដាល់ ចំបាប់ ចម្បាំង ទីសម្រាប់រៀបពល ទីនៅកងទ័ព ការមើលកងទ័ព ជាអ្នកខ្សឹះខ្សោះដោយភ្នែក យ៉ាងនេះឯង ។

ភិក្ខុជាអ្នកមិនខ្សឹះខ្សោះដោយភ្នែក តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ ដើរតាមថ្នល់ ក៏សង្រួម មិនក្រឡេកមើលដំរី មិនក្រឡេកមើលសេះ មិនក្រឡេកមើលរថ មិនក្រឡេកមើលពលថ្មើរជើង មិនក្រឡេកមើលពួកស្រី មិនក្រឡេកមើលពួកបុរស មិនក្រឡេកមើលពួកក្មេងប្រុស មិនក្រឡេកមើលពួកក្មេងស្រី មិនក្រឡេកមើលក្នុងផ្សារ មិនក្រឡេកមើលមុខផ្ទះ មិនក្រឡេកមើលលើ មិនក្រឡេកមើលក្រោម មិនដើរសំឡឹងទិសតូច ឬទិសធំ ជាអ្នកមិនខ្សឹះខ្សោះដោយភ្នែក យ៉ាងនេះឯង ។ មួយទៀត ភិក្ខុឃើញរូបដោយភ្នែក ហើយជាអ្នកមិនប្រកាន់និមិត្ត មិនប្រកាន់អនុព្យញ្ជនៈ

យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈា-ទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្ស-វេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ ចក្ខុន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ ឯវម្បិ ន ចក្ខុលោលោ ហោតិ ។ យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ វិសូក-ទស្សនំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ សេយ្យថីទំ នច្ចំ គីតំ វាទិតំ បេក្ខំ អក្ខានំ ។ បេ ។ អនីកទស្សនំ ឥតិ វា ឯវរូបា វិសូកទស្សនានុយោគា បដិវិរតោ ហោតិ ឯវម្បិ ន ចក្ខុលោលោ ហោតិ ។

ចក្ខូហិ នេវ លោលស្សាតិ ចក្ខុលោលិយំ បជ-ហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យ ចក្ខុលោលិយា អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខ-ន្តោ និស្សដោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរេយ្យាតិ ចក្ខូហិ នេវ លោលស្ស ។

ធម៌ជាបាបទាំងឡាយជាអកុសលរមែងហូរមក គឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស គប្បីជាប់តាមភិក្ខុអ្នកមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយនុ៎ះ ព្រោះហេតុតែមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយណា ក៏ប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយនោះ រក្សាចក្ខុន្ទ្រិយ ដល់នូវការសង្រួមក្នុងចក្ខុន្ទ្រិយ ជាអ្នកមិនរវើររវាយដោយភ្នែក យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ដូចជាសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើនពួកខ្លះ បរិភោគភោជនដែលគេឲ្យដោយសទ្ធាហើយ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ មិនប្រកបរឿយ ៗ នូវការស្តាប់និងការមើលល្បែង ដែលជាសត្រូវ មានសភាពយ៉ាងនេះ គឺល្បែងរាំ-ច្រៀង ប្រគំ មហោស្រព ចម្រៀងមហាភារត ទីកងមេក្តីជាដើម ។ល។ ការមើលកងទ័ព ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកការប្រកបរឿយ ៗ នូវការស្តាប់និងការមើលល្បែងដែលជាសត្រូវ មានសភាពយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនរវើររវាយដោយភ្នែក យ៉ាងនេះខ្លះ ។

ពាក្យថា បុគ្គលមិនគប្បីរវើររវាយដោយភ្នែក ប្រាកដសេចក្តីថា បុគ្គលគប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យដាច់បង់ នូវការរវើររវាយដោយភ្នែក ហើយជាអ្នកឆ្ងាយ វៀរចេញ វៀរស្រឡះ ឃ្លាតចេញ រលាស់ចោល ផុតស្រឡះ ប្រកបប្រាស ចាកការរវើររវាយដោយភ្នែក សម្រេចនៅដោយចិត្ត ដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមិនគប្បីរវើររវាយដោយភ្នែក ។

(៣៥) គាមកថាយ អាវរយេ សោតន្តិ គាមកថា វុច្ចតិ ពត្តឹស តិរច្ឆានកថា ។ សេយ្យថីទំ ។ រាជកថា ចោរកថា មហាមត្តកថា សេនាកថា ភយកថា យុទ្ធកថា អន្នកថា បានកថា វត្ថកថា យានកថា សយនកថា មាលាកថា គន្ធកថា ញាតិកថា គាមកថា និគមកថា នគរកថា ជនបទកថា ឥត្ថីកថា បុរិសកថា សូរកថា វិសិខាកថា កុម្ភដ្ឋានកថា បុព្វបេតកថា នានត្តកថា លោកក្ខាយិកា សមុទ្ទក្ខាយិកា ឥតិភវាភវកថា ឥតិ វា ឥតិ គាមកថាយ ។ អាវរយេ សោតន្តិ គាមកថាយ សោតំ អាវរេយ្យ និវារេយ្យ សំវរេយ្យ រក្ខេយ្យ គោបេយ្យ បិទហេយ្យ បច្ឆិន្ទេយ្យាតិ គាមកថាយ អាវរយេ សោតំ ។

(៣៦) រសេ ច នានុគិជ្ឈេយ្យាតិ រសោតិ មូលរសោ ខន្ធរសោ តចរសោ បត្តរសោ បុប្ផរសោ ផលរសោ អម្ពិលំ មធុរំ តិត្តកំ(១) កដុកំ លោណិកំ ខារិកំ លម្ពិលំ(២) កសាវោ សាទុ អសាទុ សីតំ ឧណ្ហំ ។

១ ម. តិត្តកំ ។ ២ ម. អម្ពិលំ ។

(៣៥) ពាក្យថា គប្បីរាំងនូវត្រចៀកចាកគាមកថា សេចក្តីថា តិរច្ឆានកថា ៣២ លោកហៅថា គាមកថា ។ តិរច្ឆានកថានោះ ដូចម្តេច ។ គឺនិយាយអំពីព្រះរាជា និយាយអំពីចោរ និយាយអំពីមហាមាត្យ និយាយអំពីសេនា និយាយអំពីភ័យ និយាយអំពីចម្បាំង និយាយអំពីបាយ និយាយអំពីទឹក និយាយអំពីសំពត់ និយាយអំពីយាន និយាយអំពីទីដេក និយាយអំពីផ្កាកម្រង និយាយអំពីគ្រឿងក្រអូប និយាយអំពីញាតិ និយាយអំពីស្រុក និយាយអំពីនិគម និយាយអំពីនគរ និយាយអំពីជនបទ និយាយអំពីស្ត្រី និយាយអំពីបុរស និយាយអំពីយោធាដែលក្លៀវក្លា និយាយអំពីច្រក និយាយអំពីកំពង់ទឹក និយាយអំពីញាតិដែលចែកឋានទៅកាន់បរលោកហើយ និយាយអំពីពាក្យដែលឥតប្រយោជន៍មានសភាពផ្សេងៗ និយាយអំពីលោក និយាយអំពីសមុទ្រ និយាយអំពីសេចក្តីចំរើននិងសេចក្តីមិនចំរើន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ចាកគាមកថា ។ ពាក្យថា គប្បីរាំងនូវត្រចៀក គឺគប្បីរាំង ហាមឃាត់ ការពារ រក្សា គ្រប់គ្រង បិទ ផ្តាច់បង់នូវត្រចៀកចាកគាមកថា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីរាំងនូវត្រចៀក ចាកគាមកថា ។

(៣៦) អធិប្បាយពាក្យថា មិនគប្បីជាប់ចំពាក់ក្នុងរស ត្រង់ពាក្យថា រស គឺរសមើម រសដើម រសសម្បក រសស្លឹក រសផ្កា រសផ្លែ រសជូរ ផ្អែម ល្វីង ហឹរ ប្រៃ ចាវ ជូរផ្អែម ចត់ ឆ្ងាញ់ មិនឆ្ងាញ់ ត្រជាក់ ក្តៅ ។

សន្តេកេ សមណព្រាហ្មណា រសគិទ្ធា ។ តេ ជិវ្ហគ្គេន រសគ្គានិ បរិយេសន្តា អាហិណ្ឌន្តិ ។ តេ អម្ពិលំ លភិត្វា អនម្ពិលំ បរិយេសន្តិ អនម្ពិលំ លភិត្វា អម្ពិលំ បរិយេសន្តិ ។ បេ ។ សីតំ លភិត្វា ឧណ្ហំ បរិយេសន្តិ ឧណ្ហំ លភិត្វា សីតំ បរិយេសន្តិ ។ តេ យំ យំ លភិត្វា តេន តេន ន តុស្សន្តិ អបរាបរំ បរិយេសន្តិ មនាបិកេសុ រសេសុ រត្តា គិទ្ធា គធិតា មុច្ឆិតា អជ្ឈោបន្នា លគ្គា លគ្គិតា បលិពុទ្ធា ។ យេសំ សា រសតណ្ហា បហីនា សមុច្ឆិន្នា ។ បេ ។ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍា តេ បដិសង្ខា យោនិសោ អាហារំ អាហារេន្តិ នេវ ទវាយ ន មទាយ ន មណ្ឌនាយ ន វិភូសនាយ យាវទេវ ឥមស្ស កាយស្ស ឋិតិយា យាបនាយ វិហឹសូបរតិយា ព្រហ្មចរិយានុគ្គហាយ ។ បេ ។ ផាសុវិហារោ ចាតិ ។ យថា វណំ អាលិម្បេយ្យ យាវទេវ រុហណត្ថាយ យថា វា បន អក្ខំ អព្ភញ្ជេយ្យ យាវទេវ ភារស្ស និត្ថរណត្ថាយ យថា វា បន បុត្តមំសំ អាហារេយ្យ

សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ជាប់ចំពាក់ក្នុងរស ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ តែងត្រាច់ស្វែងរករស ដ៏ប្រសើរ ដោយចុងនៃអណ្តាត ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ បានរសជូរ ស្វែងរករសមិនជូរ បានរសមិនជូរហើយ ស្វែងរករសជូរ ។ បេ ។ បានរសត្រជាក់ហើយ ស្វែងរករសក្តៅ បានរសក្តៅហើយ ស្វែងរកនូវរសត្រជាក់ ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ បានរសណា ៗ មិនត្រេកអរនឹងរសនោះ ៗ ស្វែងរករសឯទៀត ។ ជាអ្នកត្រេកអរ ជាប់ចំពាក់ ល្មោភ ជក់ជាប់ ញោម ជាប់ស្អិត មានអាការជាប់ស្អិត ក្រៀន ក្នុងរសដ៏ឆ្ងាញ់ជាទីគាប់ចិត្ត ។ បុគ្គលណា បានលះបង់ បានផ្តាច់ផ្តិលនូវតណ្ហាក្នុងរសនុ៎ះ ។ បេ ។ ដុតដោយភ្លើង គឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ ពិចារណាដោយត្រូវទំនងហើយ បរិភោគអាហារ មិនមែនដើម្បីលេង មិនមែនដើម្បីស្រវឹង មិនមែនដើម្បីប្រដាប់ មិនមែនដើម្បីស្អិតស្អាង គ្រាន់តែដើម្បីឋិតនៅនៃកាយនេះ ដើម្បីឲ្យកាយប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបំបាត់បង់សេចក្តីលំបាក ដើម្បីអនុគ្រោះព្រហ្មចរិយៈ ។ បេ ។ ការនៅសប្បាយផង ។ បុគ្គលលាបដំបៅ គ្រាន់តែប្រយោជន៍ឲ្យដុះសាច់ យ៉ាងណា មួយទៀត បុគ្គលលាបប្រេងទេះ គ្រាន់តែប្រយោជន៍ដល់ការដឹកនាំ នូវភារៈ យ៉ាងណា មួយទៀត បុគ្គលបរិភោគសាច់កូន

យាវទេវ កន្តារស្ស និត្ថរណត្ថាយ ឯវមេវ ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ អាហារំ អាហារេតិ នេវ ទវាយ ។បេ។ អនវជ្ជតា ច ផាសុវិហារោ ចាតិ រសតណ្ហំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យ រសតណ្ហាយ អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរេយ្យាតិ រសេ ច នានុគិជ្ឈេយ្យ ។

(៣៧) ១០ មមាយេថ កិញ្ចិ លោកស្មិន្តិ មមត្តាតិ ទ្វេ មមត្តា តណ្ហាមមត្តញ្ច ទិដ្ឋិមមត្តញ្ច ។បេ។ ឥទំ តណ្ហាមមត្តំ ។បេ។ ឥទំ ទិដ្ឋិមមត្តំ ។ តណ្ហាមមត្តំ បហាយ ទិដ្ឋិមមត្តំ បដិនិស្សជ្ជិត្វា ចក្ខុំ ន មមាយេយ្យ ន គណ្ហេយ្យ ន បរាមសេយ្យ នាភិនិវិសេយ្យ សោតំ ឃានំ ជិវ្ហំ កាយំ រូបេ សទ្ទេ គន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្វេ កុលំ គណំ អាវាសំ លាភំ យសំ បសំសំ សុខំ ចីវរំ បិណ្ឌបាតំ សេនាសនំ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ កាមធាតុំ រូបធាតុំ អរូបធាតុំ កាមភវំ រូបភវំ អរូបភវំ សញ្ញាភវំ អសញ្ញាភវំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាភវំ ឯកវោការភវំ ចតុវោការភវំ

ព្រោះតែប្រយោជន៍ដល់ការឆ្លងឲ្យផុតផ្លូវដាច់ស្រយាល យ៉ាងណា ភិក្ខុពិចារណាដោយត្រូវទំនងហើយបរិភោគអាហារ មិនដើម្បីលេង ។បេ។ សេចក្តីមិនមានទោសផង ការនៅសប្បាយផង ក៏យ៉ាងនោះដែរ បុគ្គលលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យដល់នូវការផុតបង់ នូវចំណង់ក្នុងរស ជ្រះ ចាកឆ្ងាយ វៀរ វៀរស្រឡះ ឃ្លាតចេញ លោះលះចោល រួចស្រឡះ មិនប្រកបដោយចំណង់ក្នុងរស សម្រេចនៅដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីជាប់ចំពាក់ក្នុងរស ។

(៣៧) អធិប្បាយពាក្យថា មិនគប្បីប្រកាន់វត្ថុណាមួយក្នុងលោក ត្រង់ពាក្យថា ប្រកាន់ បានដល់សេចក្តីប្រកាន់ពីរ គឺ សេចក្តីប្រកាន់ដោយតណ្ហា ១ សេចក្តីប្រកាន់ដោយទិដ្ឋិ ១ ។បេ។ នេះ សេចក្តីប្រកាន់ដោយតណ្ហា ។បេ។ នេះ សេចក្តីប្រកាន់ដោយទិដ្ឋិ ។ បុគ្គលលះបង់សេចក្តីប្រកាន់ដោយតណ្ហា លះបង់ចោលសេចក្តីប្រកាន់ដោយទិដ្ឋិ មិនគប្បីប្រកាន់ មិនកាន់យក មិនស្ទាបអង្អែល មិនប្រកាន់ស្អិតនូវចក្ខុ មិនគប្បីប្រកាន់ មិនកាន់យក មិនស្ទាបអង្អែល មិនប្រកាន់ស្អិតនូវត្រចៀក ច្រមុះ អណ្តាត កាយ រូប សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ត្រកូល ពួក អាវាស លាភ យស សេចក្តីសរសើរ សុខ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ កាមធាតុ រូបធាតុ អរូបធាតុ កាមភព រូបភព អរូបភព សញ្ញាភព អសញ្ញាភព នេវសញ្ញានាសញ្ញាភព ឯកវោការភព ចតុវោការភព

បញ្ចុភេកាគេ អតីតំ អនាគតំ បច្ចុប្បន្នំ ទិដ្ឋសុតមុត-វិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ ន មមាយេយ្យ ន គណ្ហេយ្យ ន បរាមសេយ្យ នាភិនិវិសេយ្យ ។ កិញ្ចីតិ កិញ្ចិ រូបគតំ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ ។ លោកស្មិន្តិ អបាយលោកេ ។បេ។ អាយតនលោកេតិ ន ច មមាយេថ កិញ្ចិ លោកស្មិំ ។ តេនាហ ភគវា

ចក្ខូហិ នេវ លោលស្ស
គាមកថាយ អាវរយេ សោតំ
រសេ ច នានុគិជ្ឈេយ្យ
ន ច មមាយេថ កិញ្ចិ លោកស្មិន្តិ ។

(៣៨) ផស្សេន យទា ផុដ្ឋស្ស
បរិទេវំ ភិក្ខុ ន ករេយ្យ កុហិញ្ចិ
ភវញ្ច នាភិជប្បេយ្យ
ភេរវេសុ ច ន សម្បវេធេយ្យ ។

(៣៩) ផស្សេន យទា ផុដ្ឋស្សាតិ[1] រោគផស្សេន ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ អស្ស ចក្ខុរោគេន ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ អស្ស

[1] ម. ឯត្ថន្តរេ ទិស្សតិ ទិស្សតិ

បញ្ចុកេកាគេត អតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន និងធម៌ដែលខ្លួនឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬគប្បីដឹង ។ ពាក្យថា អ្វីណាមួយ គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ណាមួយ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក ។បេ។ ក្នុងអាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីប្រកាន់អ្វីណាមួយ ក្នុងលោក ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

បុគ្គលមិនគួរល្មោភល្មោះ ដោយភ្នែក គប្បីកាំង
ត្រចៀកចាកគាមកថា មិនគប្បីជាប់ចំពាក់ក្នុងរស
ផង មិនគប្បីប្រកាន់អ្វីណាមួយ ក្នុងលោកផង ។

(៣៨) ភិក្ខុត្រូវផស្សៈប៉ះពាល់ហើយ ក្នុងកាលណា
ក្នុងកាលនោះ មិនគប្បីធ្វើនូវការទួញយំ ក្នុងទី
ណាមួយទេ មួយទៀត មិនគប្បីប្រាថ្នាភព មិន
គប្បីញាប់ញ័រ ក្នុងអារម្មណ៍ ដែលគួរខ្លាចព័ន
ឡាយឡើយ ។

(៣៩) ពាក្យថា ភិក្ខុត្រូវផស្សៈប៉ះពាល់ហើយ ក្នុងកាលណា អធិប្បាយថា ភិក្ខុត្រូវផស្សៈគឺរោគ ប៉ះពាល់ គ្របសង្កត់ ប្រជុំចុះ ប្រកបព្រម គឺត្រូវរោគភ្នែក ប៉ះពាល់ គ្របសង្កត់ ប្រជុំចុះ ប្រកបព្រម

សោតរោគោ ឃានរោគោ ជិវ្ហារោគោ កាយរោគោ សីសរោគោ កណ្ណរោគោ មុខរោគោ ទន្តរោគោ កាសោ សាសោ បិនាសោ ឌាហោ ជរោ កុច្ឆិរោគោ មុច្ឆា បក្ខន្ទិកា សូលា វិសូចិកា កុដ្ឋំ គណ្ឌោ កិលាសោ សោសោ អបមារោ ទទ្ទុ កណ្ឌុ កច្ឆុ រខសា វិតច្ឆិកា លោហិតំ បិត្តំ មធុមេហោ អំសា បិឡកា ភគណ្ឌលា បិត្តសមុដ្ឋានា អាពាធា សេម្ហសមុដ្ឋានា អាពាធា វាតសមុដ្ឋានា អាពាធា សន្និបាតិកា អាពាធា ឧតុបរិណាមជា អាពាធា វិសមបរិហារជា អាពាធា ឱបក្កមិកា អាពាធា កម្មវិបាកជា អាពាធា(១) សីតំ ឧណ្ហំ ជិឃច្ឆា បិបាសា ឧច្ចារោ បស្សាវោ ឌំសមកសវាតាតបសិរឹសបសម្ផស្សេហិ ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ អស្សាតំ ជាស្សេន យេន ផុដ្ឋស្ស ។

១ ម. ភគណ្ឌលេន ។ បេ ។ អាពាធេន ។

ក្រៅរោគត្រចៀក រោគច្រមុះ រោគអណ្តាត រោគកាយ រោគក្បាល រោគក្នុងត្រចៀក រោគមាត់ រោគធ្មេញ ក្អក ហឺត ឫសដូងច្រមុះ ក្តៅក្រហាយ ស្គាំងស្គម រោគផ្ទៃ វិលមុខ រាគឈាម ចុកសៀត ចុះផ្ទៃ ឃ្លង់ ពក ស្រែង រីងរៃ ឆ្កួតជ្រូក ដំណួចពិស រមាស់ កម រោគកើតក្នុងទ្វារដោយក្រចក ឃ្លង់ផែក ឈាម ប្រមាត់ ប្រមេះផ្អែមមាត់ ឫសដូងដុះ បូស ឫសដូងបាត អាពាធកើតអំពីប្រមាត់ អាពាធកើតអំពីស្លេស្ម អាពាធកើតអំពីខ្យល់ អាពាធកើតអំពីប្រជុំធាតុបួន អាពាធកើតអំពីការប្រែប្រួលរដូវ អាពាធកើតអំពីការរក្សាឥរិយាបថមិនស្មើ អាពាធកើតអំពីសេចក្តីព្យាយាម (របស់គេ មានវាយចងជាដើម) អាពាធកើតអំពីផលកម្ម ត្រជាក់ ក្តៅ ឃ្លាន ស្រេក ឧច្ចារៈ បស្សាវៈ សម្ផស្សនៃរបោម មូស ខ្យល់ កំដៅថ្ងៃ និងពស់តូចធំ ប៉ះពាល់ គ្របសង្កត់ ប្រជុំចុះ ប្រកបព្រម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ត្រូវផស្សៈប៉ះពាល់ហើយ ក្នុងកាលណា ។

(៦០) បរិទេវិតំ ភិក្ខុ ន ការេយ្យ កុហិញ្ចីតិ អាទេវំ បរិទេវំ អាទេវនំ បរិទេវនំ អាទេវិតត្តំ បរិទេវិតត្តំ វាចាបលាបំ វិប្បលាបំ លាលប្បំ លាលប្បាយនំ លាលប្បាយិតត្តំ ន ការេយ្យ ន ជនេយ្យ ន សញ្ជនេយ្យ ន និព្វត្តេយ្យ នាភិនិព្វត្តេយ្យ ។ កុហិញ្ចីតិ កុហិញ្ចិ កិស្មិញ្ចិ កត្ថចិ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វាតិ បរិទេវំ ភិក្ខុ ន ការេយ្យ កុហិញ្ចិ ។

(៦១) ភវញ្ច នាភិជប្បេយ្យាតិ កាមភវំ ន ជប្បេយ្យ រូបភវំ ន ជប្បេយ្យ អរូបភវំ ន ជប្បេយ្យ ន បជប្បេយ្យ នាភិជប្បេយ្យាតិ ភវញ្ច នាភិជប្បេយ្យ ។

(៦២) ភេរវេសុ ច ន សម្បវេធេយ្យាតិ ភេរវាតិ ឯកេន អាការេន ភយម្បិ ភេរវម្បិ តញ្ញេវ ។ វុត្តំ ហេតំ ភគវតា ឯតំ[១] នូន តំ ភយំ ភេរវំ អាគច្ឆតីតិ ។ ពហិទ្ធារម្មណំ វុត្តំ សីហា ព្យគ្ឃា ទីបី អច្ឆា តរច្ឆា កោកា មហឹសា ហត្ថី អហិ វិច្ឆិកា សតបទី ចោរា វា អស្សុ មាណវា កតកម្មា វា

១ ម. ឯវំ

(៦០) ពាក្យថា ភិក្ខុ មិនគប្បីធ្វើនូវការខ្សឹកយំ ក្នុងទីណាមួយ គឺ ភិក្ខុ មិនគប្បីធ្វើ មិនគប្បីឲ្យកើត មិនគប្បីឲ្យកើតព្រម មិនគប្បីបង្កើត មិនគប្បីបង្កើតចំពោះនូវការយំ យំរៀបរាប់ អាការនៃការយំ អាការនៃការយំរៀបរាប់ ភាពនៃការយំ ភាពនៃការយំរៀបរាប់ ការរៀបរាប់ដោយវាចា ការរៀបរាប់ផ្សេងៗ ការរវេរវាយ អាការនៃការរវេរវាយ ភាពនៃការរវេរវាយ ។ ពាក្យថា ក្នុងទីណាមួយ គឺក្នុងកន្លែងណាមួយ ក្នុងទីណាៗ ក្នុងវិហារ ដែលជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុ មិនគប្បីធ្វើនូវការខ្សឹកយំ ក្នុងទីណាមួយឡើយ ។

(៦១) ពាក្យថា មួយទៀត មិនគប្បីប្រាថ្នាភព គឺ មិនគប្បីប្រាថ្នាកាមភព មិនគប្បីប្រាថ្នារូបភព មិនគប្បីប្រាថ្នា មិនគប្បីប៉ុនប៉ង មិនគប្បីចង់បាននូវអរូបភព ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មួយទៀត មិនគប្បីប្រាថ្នាភព ។

(៦២) អធិប្បាយពាក្យថា មិនគប្បីញាប់ញ័រ ក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរខ្លាចទាំងឡាយឡើយ ត្រង់ពាក្យថា អារម្មណ៍ដែលគួរខ្លាច គឺភ័យក្តី អារម្មណ៍គួរខ្លាចក្តី ដោយអាការៈតែមួយនេះ គឺមានន័យដូចគ្នា ។ សមដូចព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយថា ភ័យខ្លាច ការញាប់ញ័រ នោះ តែងមកដល់យ៉ាងនេះ ។ អារម្មណ៍ខាងក្រៅដែលលោកពោលហើយ គឺសីហៈ ខ្លាធំ ខ្លាដម្បង ខ្លាឃ្មុំ ឆ្កែព្រៃ ឆ្កែចចក គោ ក្របី ដំរី ពស់ ខ្ទួយ ក្អែប ម្រាត ពួកចោរ ឬពួកមាណពមានការងារធ្វើហើយក្តី

អត្តទណ្ឌា ភ ។ អថាបរេន អាការេន ភយំ វុត្តំ អជ្ឈត្តិកំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ភយំ ភយានកំ ឆម្ភិតត្តំ លោមហំសោ ចេតសោ ឧព្វេគោ ឧត្រាសោ ជាតិភយំ ជរាភយំ ព្យាធិភយំ មរណភយំ រាជភយំ ចោរភយំ អគ្គិភយំ ឧទកភយំ អត្តានុវាទភយំ បរានុវាទភយំ ទណ្ឌភយំ ទុគ្គតិភយំ ឩមិភយំ កុម្ភិលភយំ អាវដ្ដភយំ សុំសុការភយំ អាជីវកភយំ អសិលោកភយំ បរិសាយ សារជ្ជភយំ[១] ភយានកំ ឆម្ភិតត្តំ លោមហំសោ ចេតសោ ឧព្វេគោ ឧត្រាសោ ។ ភេរវេសុ ច ន សម្បវេធេយ្យាតិ ភេរវេ បស្សិត្វា វា សុណិត្វា វា ន វេធេយ្យ ន បវេធេយ្យ ន សម្បវេធេយ្យ ន តសេយ្យ ន ឧត្តសេយ្យ ន បរិត្តសេយ្យ ន ភាយេយ្យ ន សន្តាសំ អាបជ្ជេយ្យ អភីរុ អស្ស អច្ឆម្ភី អនុត្រាសី អបលាយី បហីនភយភេរវោ វិគតលោមហំសោ វិហរេយ្យាតិ ភេរវេសុ ច ន សម្បវេធេយ្យ ។ តេនាហ ភគវា

ដាស្សេន យតា ទុដ្ឋស្ស

១ ម. ឆព្ពុ មទនភយំ ទុគ្គតិភយំ ភយន្តិ ទិស្សតិ ។

មានការមិនពាន់ធ្វើហើយក្តី ។ មួយទៀត បើដោយអាការៈដទៃវិញ ការខ្លាច សេចក្តីខ្លាច ការញាប់ញ័រ ជាខាងក្នុង មានចិត្តជាសមុដ្ឋាន ការព្រឺរោម ការរន្ធត់ចិត្ត ការតក់ស្លុត ភ័យអំពីជាតិ ភ័យអំពីជរា ភ័យអំពីព្យាធិ ភ័យអំពីមរណៈ ភ័យអំពីព្រះរាជា ភ័យអំពីចោរ ភ័យអំពីភ្លើង ភ័យអំពីទឹក ភ័យអំពីការតិះដៀលខ្លួនឯង ភ័យអំពីអ្នកដទៃតិះដៀល ភ័យអំពីអាជ្ញា ភ័យអំពីទុគ្គតិ ភ័យអំពីរលក ភ័យអំពីក្រពើ ភ័យអំពីអន្លង់ ភ័យអំពីត្រីសុសុមារ ភ័យអំពីការចិញ្ចឹមជីវិត ភ័យអំពីគេមិនសរសើរ ភ័យអំពីសេចក្តីក្រែងអាងក្នុងបរិស័ទ្យ សេចក្តីខ្លាច ការញាប់ញ័រ ការព្រឺរោម ការរន្ធត់ចិត្ត ការតក់ស្លុត លោកហៅថា ភ័យ ។ ពាក្យថា មិនគប្បីញាប់ញ័រក្នុងអារម្មណ៍ ដែលគួរខ្លាចទាំងឡាយ បានសេចក្តីថា ភិក្ខុឃើញក្តី ឮក្តី នូវអារម្មណ៍ដែលគួរខ្លាចទាំងឡាយហើយ មិនគប្បីរន្ធត់ មិនគប្បីរន្ធត់ខ្លាំង មិនគប្បីញាប់ញ័រ មិនគប្បីតក់ស្លុត មិនគប្បីស្ញប់ មិនគប្បីស្ញប់ស្ញែង មិនគប្បីខ្លាច មិនគប្បីដល់នូវសេចក្តីតក់ស្លុត ជាបុគ្គលមិនរន្ធត់ មិនញាប់ញ័រ មិនតក់ស្លុត មិនរត់ លះបង់ភ័យដែលគួរខ្លាច ប្រាសចាកការព្រឺរោម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីញាប់ញ័រ ក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរខ្លាចទាំងឡាយឡើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភិក្ខុ ត្រូវផ្សះផ្សាបង់ហើយ ក្នុងកាលណា

បរិទេវំ ភិក្ខុ ន ករេយ្យ កុហិញ្ចិ
ភវញ្ច នាភិជប្បេយ្យ
ភេរវេសុ ច ន សម្បវេធេយ្យាតិ ។

(៦៣) អន្នានមថោ បានានំ
ខាទនីយានំ អថោបិ វត្ថានំ
លទ្ធា ន សន្និធិំ កយិរា
ន ច បរិត្តសេ តានិ អលភមានោ ។

(៦៤) អន្នានមថោ បានានំ ខាទនីយានំ អថោបិ វត្ថានន្តិ អន្នានន្តិ ឱទនោ កុម្មាសោ សត្តុ មច្ឆោ មំសំ ។ បានានន្តិ អដ្ឋ បានានិ អម្ពបានំ ជម្ពុបានំ ចោចបានំ មោចបានំ មធុកបានំ មុទ្ទិកបានំ សាលុកបានំ ផារុសកបានំ ។ អបរានិបិ អដ្ឋ បានានិ កោសម្ពបានំ កោលបានំ ពទរបានំ ឃតបានំ តេលបានំ យាគុបានំ បយោបានំ រសបានំ ។ ខាទនីយានន្តិ បិដ្ឋខាទនីយំ បូវខាទនីយំ មូលខាទនីយំ តចខាទនីយំ បត្តខាទនីយំ បុប្ផខាទនីយំ ផលខាទនីយំ ។ វត្ថានន្តិ ឆ ចីវរានិ ខោមំ កប្បាសិកំ កោសេយ្យំ កម្ពលំ

ក្នុងកាលនោះ មិនគប្បីធ្វើនូវការខ្ញាញ់ ក្នុងទីណា មួយទេ មួយទៀត មិនគប្បីប្រាថ្នាភព មិនគប្បីញាប់ញ័រ ក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរខ្លាចទាំងឡាយឡើយ ។

(៦៣) ភិក្ខុបានបាយក្តី ទឹកក្តី បន្ទឹមក្តី សំពត់ក្តី មិនគប្បីធ្វើនូវការសន្សំទុកទេ មួយទៀត កាលបើមិនបានវត្ថុទាំងនោះ ក៏មិនគប្បីតក់ស្លុតឡើយ ។

(៦៤) អធិប្បាយពាក្យថា បាយក្តី ទឹកក្តី បន្ទឹមក្តី សំពត់ក្តី ត្រង់ពាក្យថា បាយ គឺ បាយ នំ សព្វ ត្រី សាច់ ។ ពាក្យថា ទឹក គឺ ទឹក ៨ យ៉ាង គឺ ទឹកស្វាយ ទឹកព្រីង ទឹកចេកមានគ្រាប់ ទឹកចេកឥតគ្រាប់ ទឹកស្រល់ ទឹកចន្ទ ទឹកក្រអៅឈូក ទឹកមាក់ប្រាង ។ ទឹក ៨ យ៉ាងដទៃទៀត គឺ ទឹកសង្ក្រូវ ទឹកពុទ្រាតូច ទឹកពុទ្រាធំ ទឹកដោះថ្លា ទឹកគឺប្រេង ទឹកបបរ ទឹកដោះស្រស់ ទឹករស (ស្លឹកឈើជាដើម) ។ ពាក្យថា បន្ទឹម គឺ បន្ទឹមដែលធ្វើអំពីម្សៅ បន្ទឹមនំ បន្ទឹមមើមឈើ បន្ទឹមសម្បកឈើ បន្ទឹមស្លឹកឈើ បន្ទឹមផ្កាឈើ បន្ទឹមផ្លែឈើ ។ ពាក្យថា សំពត់ បានដល់សំពត់ ៦ យ៉ាង គឺ សំពត់សម្បកឈើ ១ សំពត់អំបោះ ១ សំពត់សូត្រ ១ សំពត់រោមសត្វ ១

សាណំ ភង្គំ អន្នានមថោ បានានំ ខាទនីយានំ

អថោបិ វត្ថានំ ។

(២៨) លទ្ធា ន សន្និធិំ កយិរាតិ លទ្ធា លភិត្វា អធិគន្ត្វា វិន្ទិត្វា បដិលភិត្វា ច កុហនាយ ច លបនាយ ច នេមិត្តកតាយ ច និប្បេសិកតាយ ច លាភេន លាភំ និជិគីសនតាយ ច ទារុទានេន ច វេឡុទានេន ច បត្តទានេន ច បុប្ផទានេន ច ផល-ទានេន ច សិនានទានេន ច ចុណ្ណទានេន ច មត្តិក-ទានេន ច ទន្តកដ្ឋទានេន ច មុខោទកទានេន ច ចាតុកម្យតាយ ច មុគ្គសូប្យតាយ ច បារិភដ្យតាយ ច បីឋមទ្ទិកតាយ ច វត្ថុវិជ្ជាយ តិរច្ឆានវិជ្ជាយ ច អង្គវិជ្ជាយ ច នក្ខត្តវិជ្ជាយ

សំពត់សម្បកឈើ ១ សំពត់ដែលធ្វើដោយវត្ថុទាំងនោះលាយចម្រុះគ្នា ១ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បាយក្តី ទឹកក្តី ចំណីក្តី សំពត់ក្តី ។

(២៨) អធិប្បាយពាក្យថា បានហើយ មិនគប្បីធ្វើនូវការសន្សំទុកទេ ត្រង់ពាក្យថា បាន គឺ បាន បានហើយ យកមកហើយ បានសម្រេចហើយ បានទទួលហើយ មិនមែន (បាន) ដោយការកុហក គឺញ៉ាំងសត្វលោកឲ្យភាន់ភាំង មិនមែនដោយការពោលពាក្យរាក់ទាក់ មិនមែនដោយការធ្វើនិមិត្ត គឺពោលបញ្ឆិតបញ្ឆៀង មិនមែនដោយការកិនកំទេចខ្ទីគុណគេ មិនមែនដោយការស្វែងរកលាភដោយលាភ មិនមែនដោយការឲ្យឈើ មិនមែនដោយការឲ្យឫស្សី មិនមែនដោយការឲ្យស្លឹកឈើ មិនមែនដោយការឲ្យផ្កាឈើ មិនមែនដោយការឲ្យផ្លែឈើ មិនមែនដោយការឲ្យល្អិតសម្រាប់ងូត មិនមែនដោយការឲ្យល្អិតសម្រាប់លាប មិនមែនដោយការឲ្យដីស្អិត មិនមែនដោយការឲ្យឈើស្ទន់ មិនមែនដោយការឲ្យទឹកសម្រាប់លុបមុខ មិនមែនដោយការពោលលើកតម្កើងអ្នកដទៃ មិនមែនដោយការពោលពាក្យមិនពិត ដូចសម្លសណ្តែកបាយ មិនមែនដោយការថ្នាក់ថ្នម (នូវកូនត្រកូល) មិនមែនដោយការទូលពារអង្គុយលើតាំងក្នុងផ្ទះយ៉ាងរហ័ស មិនមែនដោយវត្ថុវិជ្ជា (ការចេះទាយនូវទីភូមិស្ថាន) មិនមែនដោយតិរច្ឆានវិជ្ជា មិនមែនដោយអង្គវិជ្ជា (ការចេះទាយអវយវៈ) មិនមែនដោយនក្ខត្តវិជ្ជា (ការចេះទាយនក្ខត្តឫក្ស)

ន ធុត្តកម្មេន ន បរិហាសកម្មេន ន ជង្ឃប្បេសនិកេន ន វេជ្ជកម្មេន ន ទូតកម្មេន ន បិណ្ឌបដិបិណ្ឌកេន ន ទានានុប្បទានេន ធម្មេន សមេន លទ្ធា លភិត្វា អធិគតា វិន្ទិត្វា បដិលភិត្វាតិ លទ្ធា ។ ន សន្និធឹ កយិរាតិ អន្នសន្និធឹ បានសន្និធឹ វត្ថសន្និធឹ យានសន្និធឹ សយនសន្និធឹ គន្ធសន្និធឹ អាមិសសន្និធឹ ន ករេយ្យ ន ជនេយ្យ ន សញ្ជនេយ្យ ន និព្វត្តេយ្យ នាភិនិព្វត្តេយ្យាតិ លទ្ធា ន សន្និធឹ កយិរា ។

(៤៦) ន ច បរិត្តសេ តានិ អលភមានោតិ អន្នំ វា ន លភាមិ បានំ វា ន លភាមិ វត្ថំ វា ន លភាមិ កុលំ វា ន លភាមិ គណំ វា ន លភាមិ អាវាសំ វា ន លភាមិ លាភំ វា ន លភាមិ យសំ វា ន លភាមិ បសំសំ វា ន លភាមិ សុខំ វា ន លភាមិ ចីវរំ វា ន លភាមិ បិណ្ឌបាតំ វា ន លភាមិ

មិនមែនដោយការទៅធ្វើខុសជាចូក មិនមែនដោយការនាំធ្វើខុសជាអ្នកនាំដំណើរដែលគេជួល មិនមែនដោយការធ្វើជាអ្នកបំរើគេដោយស្មុគ មិនមែនដោយវេជ្ជកម្ម មិនមែនដោយទូតកម្ម មិនមែនដោយការឲ្យបិណ្ឌបាតដោយដុំបាយ មិនមែនដោយការឲ្យទៅឲ្យមក គឺបាន បានហើយ យកមកហើយ បានសិចហើយ បានចំពោះហើយដោយធម៌ដ៏ស្មើ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បានហើយ ។ ពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើនូវការសន្សំទេ គឺមិនគប្បីធ្វើ មិនគប្បីឲ្យកើត មិនគប្បីឲ្យកើតព្រម មិនគប្បីបង្កើត មិនគប្បីបង្កើតចំពោះ នូវការសន្សំបាយ ការសន្សំទឹក ការសន្សំសំពត់ ការសន្សំយាន ការសន្សំទីដេក ការសន្សំគ្រឿងក្រអូប ការសន្សំអាមិសៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បានហើយ មិនគប្បីធ្វើនូវការសន្សំទេ ។

(៤៦) ពាក្យថា កាលបើមិនបានវត្ថុទាំងនោះទេ ក៏មិនគប្បីតក់ស្លុត គឺមិនគប្បីតក់ស្លុត មិនគប្បីរន្ធត់ មិនគប្បីញាប់ញ័រ មិនគប្បីខ្លាច មិនគប្បីដល់នូវការតក់ស្លុត ជាអ្នកមិនភ័យ មិនរន្ធត់ មិនតក់ស្លុត មិនរត់ ជាអ្នកមានការភ័យដែលខ្លួនលះបង់ហើយ ប្រាសចាកការព្រឺរោមដោយគិតថា អញមិនបានបាយក្តី មិនបានទឹកក្តី មិនបានសំពត់ក្តី មិនបានត្រកូលក្តី មិនបានគណៈក្តី មិនបានអាវាសក្តី មិនបានលាភក្តី មិនបានយសក្តី មិនបានសេចក្តីសរសើរក្តី មិនបានសុខក្តី មិនបានចីវរក្តី មិនបានបិណ្ឌបាតក្តី

សេនាសនំ វា ន លភាមិ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជ-បរិក្ខារំ វា ន លភាមិ គិលានុបដ្ឋាកំ វា ន លភាមិ អប្បញ្ញាតោម្ហីតិ ន តសេយ្យ ន ឧត្តសេយ្យ ន បរិត្តសេយ្យ ន ភាយេយ្យ ន សន្តាសំ អាបជ្ជេយ្យ អភីរុ អស្ស អច្ឆម្ភី អនុត្រាសី អបលាយី បហីនភយ-ភេរវោ វិគតលោមហំសោ វិហរេយ្យាតិ ន ច បរិត្តសេ តានិ អលភមានោ ។ តេនាហ ភគវា

អន្នានមថោ បានានំ
ខាទនីយានំ អថោបិ វត្ថានំ
លទ្ធា ន សន្និធឹ កយិរា
ន ច បរិត្តសេ តានិ អលភមានោ ។

(៦៧) ឈាយី ន បាទលោលស្ស
វិរមេ កុក្កុច្ចា នប្បមជ្ជេយ្យ
អថាសនេសុ សយនេសុ
អប្បសទ្ទេសុ ភិក្ខុ វិហរេយ្យ ។

(៦៨) ឈាយី ន បាទលោលស្សាតិ ឈាយីតិ បឋមេនបិ ឈានេន ឈាយី ទុតិយេនបិ ឈានេន ឈាយី តតិយេនបិ ឈានេន ឈាយី

មិនបានសេនាសនៈក្តី មិនបានគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារក្តី មិនបានបុគ្គលអ្នកបំរើជម្ងឺក្តី (ព្រោះ) អញជាអ្នកមិនល្បីល្បាញ ហេតុនោះ (ព្រួយក្រស់) ថា កាលបើមិនបាន នូវគ្រឿងទាំងនោះ មិនគប្បីតក់ស្លុតឡើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ភិក្ខុបានបាយក្តី ទឹកក្តី បង្អែមក្តី សំពត់ក្តី មិនគប្បី
ធ្វើនូវការសន្សំទុកទេ មួយទៀត កាលបើមិនបាន
គ្រឿងទាំងនោះ ក៏មិនគប្បីតក់ស្លុតឡើយ ។

(៦៧) ភិក្ខុជាអ្នកមានឈាន មិនគប្បីឡេះឡោះដោយ
ជើងទេ គប្បីវៀរចាកកុក្កុច្ចៈ (ការតិសង្កាការធ្វើ)
មិនគប្បីប្រហែសទេ មួយទៀត គប្បីនៅក្នុងទីអង្គុយ
ទីដេក ដែលមិនមានសំឡេង ។

(៦៨) អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុជាអ្នកមានឈាន មិនគប្បីឡេះឡោះដោយជើង ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកមានឈាន គឺជាអ្នកមានឈានដោយបឋមជ្ឈានក្តី មានឈានដោយទុតិយជ្ឈានក្តី មានឈានដោយតតិយជ្ឈានក្តី

ចតុត្ថេនបិ ឈានេន ឈាយី សវិតក្កសវិចារេនបិ ឈានេន ឈាយី អវិតក្កវិចារមត្តេនបិ ឈានេន ឈាយី អវិតក្កអវិចារេនបិ ឈានេន ឈាយី សប្បី-តិកេនបិ ឈានេន ឈាយី និប្បីតិកេនបិ ឈានេន ឈាយី បីតិសហគតេនបិ ឈានេន ឈាយី សាត-សហគតេនបិ ឈានេន ឈាយី សុខសហគតេនបិ ឈានេន ឈាយី ឧបេក្ខាសហគតេនបិ ឈានេន ឈាយី សុញ្ញតេនបិ ឈានេន ឈាយី អនិមិត្តេនបិ ឈានេន ឈាយី អប្បណិហិតេនបិ ឈានេន ឈាយី លោកិយេនបិ ឈានេន ឈាយី លោកុត្តរេនបិ ឈានេន ឈាយី ឈានរតោ ឯកត្តមនុយុត្តោ[១] សទត្ថគរុកោតិ ឈាយី ។ ន បាទលោលស្សា-តិ កថំ បាទលោលោ ហោតិ ។ ឥធេកច្ចោ បាទលោលោ បាទលោលិយេន សមន្នាគតោ ហោតិ អារាមេន អារាមំ ឧយ្យានេន ឧយ្យានំ គាមេន គាមំ និគមេន និគមំ នគរេន នគរំ រដ្ឋេន រដ្ឋំ

---

១ ម. ឯកត្តមនុយុត្តា ។

មានឈាន ដោយចតុត្ថជ្ឈានក្តី មានឈានដោយឈាន ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈនិងវិចារៈក្តី មានឈានដោយឈាន ដែលមិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈក្តី មានឈានដោយឈាន ដែលមិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈក្តី មានឈានដោយឈាន ដែលប្រកបដោយបីតិក្តី មានឈានដោយឈាន ដែលមិនមានបីតិក្តី មានឈានដោយឈាន ដែលប្រកបដោយបីតិក្តី មានឈានដោយឈាន ប្រកបដោយសេចក្តីសប្បាយក្តី មានឈានដោយឈាន ប្រកបដោយសុខក្តី មានឈានដោយឈាន ប្រកបដោយឧបេក្ខាក្តី មានឈានដោយសុញ្ញតជ្ឈានក្តី មានឈានដោយអនិមិត្តជ្ឈានក្តី មានឈានដោយអប្បណិហិតជ្ឈានក្តី មានឈានដោយលោកិយជ្ឈានក្តី មានឈានដោយលោកុត្តរជ្ឈានក្តី ជាអ្នកត្រេកអរក្នុងឈាន ជាអ្នកប្រកបរឿយ ៗ នូវចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ជាអ្នកធ្ងន់ក្នុងប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកមានឈាន ។ ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកមិនគប្បីរើសរេដោយជើង (មានពាក្យបុច្ឆាថា) ជាអ្នកមិនរើសរេដោយជើង តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នករើសរេដោយជើង ប្រកបដោយការរើសរេដោយជើង គឺជាអ្នកប្រកបរឿយ ៗ នូវការត្រាច់ទៅឆ្ងាយ ៗ និងការត្រាច់ទៅមិនឈប់ឈរ គឺចេញអំពីអារាមទៅអារាម អំពីឧទ្យានទៅឧទ្យាន អំពីស្រុកទៅស្រុក អំពីនិគមទៅនិគម អំពីនគរទៅនគរ អំពីដែនទៅដែន

ជនបទេន ជនបទំ ទីឃចារិកំ អនវត្ថិតចារិកំ អនុ-
យុត្តោ វិហរតិ ឯវម្បិ បាទលោលោ ហោតិ ។ អថវា
ភិក្ខុ អន្តោសង្ឃារាមេ បាទលោលិយេន សមន្នាគ-
តោ ហោតិ ន អត្ថហេតុ ន ការណហេតុ ឧទ្ធតោ
អវូបសន្តចិត្តោ បរិវេណតោ បរិវេណំ គច្ឆតិ វិហា-
រតោ វិហារំ គច្ឆតិ អឌ្ឍយោគតោ អឌ្ឍយោគំ
គច្ឆតិ បាសាទតោ បាសាទំ គច្ឆតិ ហម្មិយតោ
ហម្មិយំ គច្ឆតិ គុហាតោ គុហំ គច្ឆតិ លេណតោ
លេណំ គច្ឆតិ កុដិតោ កុដឹ គច្ឆតិ កូដាគារតោ
កូដាគារំ គច្ឆតិ អដ្ដតោ អដ្ដំ គច្ឆតិ មាឡតោ មាឡំ
គច្ឆតិ ឧទ្ទណ្ឌតោ ឧទ្ទណ្ឌំ គច្ឆតិ ឧទ្ទោសិតតោ
ឧទ្ទោសិតំ គច្ឆតិ ឧបដ្ឋានសាលតោ ឧបដ្ឋានសាលំ
គច្ឆតិ មណ្ឌលមាឡតោ មណ្ឌលមាឡំ គច្ឆតិ រុក្ខ-
មូលតោ រុក្ខមូលំ គច្ឆតិ យត្ថ វា បន ភិក្ខូ
និសីទន្តិ តហឹ គច្ឆតិ ។ តត្ថ ឯកស្ស វា ទុតិយោ
ហោតិ ទ្វិន្នំ វា តតិយោ ហោតិ តិណ្ណំ វា ចតុត្ថោ ហោតិ
តត្ថ ពហុំ សម្ផប្បលាបំ លបតិ សេយ្យថីទំ រាជកថំ
ចោរកថំ មហាមត្តកថំ សេនាកថំ ភយកថំ

អំពីជនបទទៅជនបទ បុគ្គលជាអ្នករវើសដោយជើង យ៉ាងនេះខ្លះ ។
មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកប្រកបដោយការរវើសដោយជើង ខាងក្នុង
អារាមនៃសង្ឃ មិនមែនព្រោះហេតុនៃប្រយោជន៍ មិនមែនព្រោះហេតុ
នៃកិច្ច (ខ្វល់កិច្ចរបស់សង្ឃ) ជាអ្នករាយមាយ មានចិត្តមិនស្ងប់រម្ងាប់
ចេញអំពីបរិវេណទៅបរិវេណ អំពីវិហារទៅវិហារ អំពីអឌ្ឍយោគទៅ
អឌ្ឍយោគ អំពីប្រាសាទទៅប្រាសាទ អំពីប្រាសាទក្រឡិលទៅប្រាសាទ
ក្រឡិល អំពីគុហាទៅគុហា អំពីលេណៈ (ទីជ្រកកោន) ទៅលេណៈ
អំពីកុដិទៅកុដិ អំពីផ្ទះកំពូលទៅផ្ទះកំពូល អំពីបញ្ជរទៅបញ្ជរ អំពី
រោងទៅរោង អំពីទីជ្រកគាស្រើយ ទៅទីជ្រកគាស្រើយ អំពីឃ្លាំងទៅ
ឃ្លាំង អំពីឧបដ្ឋានសាលាទៅឧបដ្ឋានសាលា អំពីរោងមូលទៅរោងមូល
អំពីគល់ឈើទៅគល់ឈើ ពួកភិក្ខុគង់នៅក្នុងទីណា ក៏ទៅគង់ទីនោះ ។
បើគង់ទីនោះភិក្ខុ ១ រូប មានភិក្ខុជាគំរប់ពីររូប ពួកភិក្ខុ ២ រូប មានភិក្ខុ
ជាគំរប់បីរូប ពួកភិក្ខុ ៣ រូប មានភិក្ខុជាគំរប់ ៤ រូប គង់ទីនោះ ភិក្ខុ
នោះ តែងនិយាយនូវពាក្យឥតប្រយោជន៍ច្រើន គឺពោលអំពីព្រះរាជា
ពោលអំពីចោរ ពោលអំពីមហាមាត្យ ពោលអំពីសេនា ពោលអំពីភ័យ

យុទ្ធកថំ អន្នកថំ បានកថំ វត្ថកថំ យានកថំ សយនកថំ មាលាកថំ គន្ធកថំ ញាតិកថំ គាមកថំ និគមកថំ នគរកថំ ជនបទកថំ ឥត្ថីកថំ បុរិសកថំ សូរកថំ វិសិខាកថំ កុម្ភដ្ឋានកថំ បុព្វបេតកថំ នានត្តកថំ លោកក្ខាយិកំ សមុទ្ទក្ខាយិកំ ឥតិភវាភវកថំ ឥតិ វា ឯវម្បិ បាទលោលោ ហោតិ ។ ន បាទលោលស្សាតិ បាទលោលិយំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យ បាទលោលិយា អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរេយ្យ ចរេយ្យ សមាចរេយ្យ ឥរិយេយ្យ វត្តេយ្យ បាលេយ្យ យបេយ្យ យាបេយ្យ ។ បដិសល្លានារាមោ អស្ស បដិសល្លានរតោ សោ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថមនុយុត្តោ អនិរាកតជ្ឈានោ វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ ឈាយី ឈានរតោ ឯកត្តមនុយុត្តោ សទត្ថគរុកោតិ ឈាយី ន បាទលោលស្ស ។

ពោលអំពីចម្បាំង ពោលអំពីបាយ ពោលអំពីទឹក ពោលអំពីសំពត់ ពោលអំពីយាន ពោលអំពីដំណេក ពោលអំពីផ្កាកម្រង ពោលអំពីគ្រឿងក្រអូប ពោលអំពីញាតិ ពោលអំពីស្រុក ពោលអំពីនិគម ពោលអំពីក្រុង ពោលអំពីជនបទ ពោលអំពីស្រី ពោលអំពីប្រុស ពោលអំពីអ្នកក្លៀវក្លា ពោលអំពីច្រក ពោលអំពីកំពង់ទឹក ពោលអំពីបុរស ដែលចែកឋានទៅកាន់បរលោក ក្នុងកាលមុន ពោលពាក្យមានសភាពៈផ្សេងៗ ពោលអំពីរឿងលោក ពោលអំពីសមុទ្រ ឬពោលអំពីសេចក្តីចំរើននិងវិនាសជាដើមដូច្នេះ ភិក្ខុជាអ្នករវើសដោយជើង យ៉ាងនេះឯង ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមិនគប្បីរវើសដោយជើង បានសេចក្តីថា គប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានការរវើសដោយជើង ជាអ្នកឆ្ងាយ វៀរ វៀរចាក ឃ្លាតចេញ ចេញចាក រួចស្រឡះ មិនប្រកបដោយការរវើស ដោយជើង ហើយសម្រេចនៅ ប្រព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តព្រម នៅ ប្រព្រឹត្ត រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែនកិលេស ។ បុគ្គលនោះ គប្បីជាអ្នកមានទីស្ងាត់សម្រាប់ជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរក្នុងទីស្ងាត់ ប្រកបរឿយៗនូវសេចក្តីស្ងប់ចិត្តខាងក្នុង មានឈានមិនបានឃ្លាតចេញ ប្រកបដោយវិបស្សនា ចំរើនសុញ្ញាគារផង មានឈាន ត្រេកអរក្នុងឈាន ប្រកបរឿយៗ នូវចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ជាអ្នកធ្ងន់ក្នុងប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ដោយហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកមានឈាន មិនគប្បីរវើសដោយជើង ។

(៦៩) វិរមេ កុក្កុច្ចា នប្បមជ្ជេយ្យាតិ កុក្កុច្ចន្តិ ហត្ថកុក្កុច្ចម្បិ កុក្កុច្ចំ បាទកុក្កុច្ចម្បិ កុក្កុច្ចំ ហត្ថបាទកុក្កុច្ចម្បិ កុក្កុច្ចំ អកប្បិយេ អកប្បិយសញ្ញិតា អកប្បិយេ កប្បិយសញ្ញិតា អវជ្ជេ វជ្ជសញ្ញិតា វជ្ជេ អវជ្ជសញ្ញិតា យំ ឯវរូបំ កុក្កុច្ចំ កុក្កុច្ចាយនា កុក្កុច្ចាយិតត្តំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ឥទំ វុច្ចតិ កុក្កុច្ចំ ។ អបិច ទ្វីហិ ការណេហិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ កតត្តា ច អកតត្តា ច ។ កថំ កតត្តា ច អកតត្តា ច ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។ កតំ មេ កាយទុច្ចរិតំ អកតំ មេ កាយសុចរិតន្តិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។ កតំ មេ វចីទុច្ចរិតំ កតំ មេ មនោទុច្ចរិតំ កតោ មេ បាណាតិបាតោ អកតា មេ បាណាតិបាតា វេរមណីតិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ។ បេ ។ មនោវិលេខោ ។ កតំ មេ អទិន្នាទានំ កតោ មេ កាមេសុមិច្ឆាចារោ កតោ មេ មុសាវាទោ កតា មេ

(៦៩) អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីវៀរចាកកុក្កុច្ចៈ មិនគប្បីប្រហែសទេ ត្រង់ពាក្យថា កុក្កុច្ចៈ គឺការពើសដៃ ហៅថា កុក្កុច្ចៈ ការពើសជើង ហៅថា កុក្កុច្ចៈ ការពើសដៃនិងជើង ហៅថា កុក្កុច្ចៈ សេចក្ដីសំគាល់ក្នុងរបស់គួរថាជារបស់មិនគួរ សេចក្ដីសំគាល់ក្នុងរបស់មិនគួរថាជារបស់គួរ សេចក្ដីសំគាល់ក្នុងរបស់មិនមានទោសថាជារបស់មានទោស សេចក្ដីសំគាល់ក្នុងរបស់មានទោសថាជារបស់មិនមានទោស កុក្កុច្ចៈ អាការនៃកុក្កុច្ចៈ ភាពនៃកុក្កុច្ចៈ សេចក្ដីក្ដៅក្រហាយនៃចិត្ត ការស្ដាកស្ដាមនៃចិត្ត ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះហៅថា កុក្កុច្ចៈ ។ មួយវិញទៀត កុក្កុច្ចៈ សេចក្ដីក្ដៅក្រហាយនៃចិត្ត ការស្ដាកស្ដាមនៃចិត្ត រមែងកើតដោយហេតុ ២ គឺ ការនៃអំពើដែលខ្លួនធ្វើហើយ ឬ មិនបានធ្វើ ១ កុក្កុច្ចៈ ការក្ដៅក្រហាយនៃចិត្ត ការស្ដាកស្ដាមនៃចិត្ត រមែងកើតឡើងព្រោះអំពើដែលធ្វើហើយ ឬមិនបានធ្វើ តើដូចម្ដេច ។ កុក្កុច្ចៈ ការក្ដៅក្រហាយនៃចិត្ត ការស្ដាកស្ដាមនៃចិត្តកើតឡើងថា កាយទុច្ចរិតអាញបានធ្វើហើយ កាយសុចរិតអាញមិនបានធ្វើទេ ។ កុក្កុច្ចៈ ។ បេ ។ ការស្ដាកស្ដាមនៃចិត្តកើតឡើងថា វចីទុច្ចរិតអាញបានធ្វើហើយ មនោទុច្ចរិតអាញបានធ្វើហើយ បាណាតិបាតអាញបានធ្វើហើយ ការវៀរចាកបាណាតិបាតអាញមិនបានធ្វើទេ ។ កុក្កុច្ចៈ ការក្ដៅក្រហាយនៃចិត្ត ការស្ដាកស្ដាមនៃចិត្ត កើតឡើងថា អទិន្នាទានអាញធ្វើហើយ កាមេសុមិច្ឆាចារអាញធ្វើហើយ មុសាវាទអាញធ្វើហើយ

ចុទ្ទសមោ គុវិនិកសុត្តន្តុទ្ទេសោ

បិសុណា វាចា កតា មេ ផរុសា វាចា កតា មេ សម្ផប្បលាបោ កតោ មេ អភិជ្ឈា កតា មេ ព្យាបាទោ កតោ មេ មិច្ឆាទិដ្ឋិ អកតា មេ សម្មា-ទិដ្ឋីតិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។ ឥតិ កតត្តា ច អកតត្តា ច ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។ អបិច សីលេសុម្ហិ អបរិបូរការីតិ ឥន្ទ្រិយេសុម្ហិ អគុត្ត-ទ្វារោតិ ភោជនេ អមត្តញ្ញូម្ហីតិ ជាគរិយំ អននុយុត្ត-ម្ហីតិ ន សតិសម្បជញ្ញេន សមន្នាគតោម្ហីតិ អភាវិតា មេ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានាតិ អភាវិតា មេ ចត្តារោ សម្មប្បធានាតិ អភាវិតា មេ ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទាតិ អភាវិតានិ មេ បញ្ចិន្ទ្រិយានីតិ អភាវិតានិ មេ បញ្ច ពលានីតិ អភាវិតា មេ សត្ត ពោជ្ឈង្គាតិ អភាវិតោ មេ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោតិ ទុក្ខំ មេ អបរិញ្ញាតន្តិ សមុទយោ មេ អប្បហីនោតិ មគ្គោ មេ អភាវិតោតិ និរោធោ មេ អសច្ឆិកតោតិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។ វិរមេ កុក្កុច្ចាតិ កុក្កុច្ចា អារមេយ្យ វិរមេយ្យ បដិវិរមេយ្យ

គុវិនិកសុត្តខ្មែរ ទី ១៤

បិសុណាវាចាអញ្ញធ្វើហើយ ផរុសវាចាអញ្ញធ្វើហើយ សម្ផប្បលាបៈអញ្ញធ្វើហើយ អភិជ្ឈាអញ្ញធ្វើហើយ ព្យាបាទអញ្ញធ្វើហើយ មិច្ឆាទិដ្ឋិអញ្ញធ្វើហើយ សម្មាទិដ្ឋិអញ្ញមិនបានធ្វើទេ ។ កុក្កុច្ចៈ ការក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត ការស្តាយក្រោយនៃចិត្ត រមែងកើតឡើងព្រោះអំពើដែលធ្វើហើយ ឬមិនបានធ្វើ យ៉ាងនេះឯង ។ មួយទៀត កុក្កុច្ចៈ ការក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត ការស្តាយក្រោយនៃចិត្ត រមែងកើតឡើងថា អញជាអ្នកមិនបានធ្វើឲ្យពេញលេញក្នុងសីល ជាអញជាអ្នកមិនបានគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយ ជាអញជាអ្នកមិនដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ជាអញជាអ្នកមិនប្រកបនូវការភ្ញាក់រឭក ជាអញជាអ្នកមិនប្រកបដោយសតិសម្បជញ្ញៈ ជាសតិប្បដ្ឋាន ៤ អញមិនបានចំរើន ជាសម្មប្បធាន ៤ អញមិនបានចំរើន ជាឥទ្ធិបាទ ៤ អញមិនបានចំរើន ជាឥន្ទ្រិយ ៥ អញមិនបានចំរើន ជាពលៈ ៥ អញមិនបានចំរើន ជាពោជ្ឈង្គៈ ៧ អញមិនបានចំរើន ជាអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរអញមិនបានចំរើន ជាទុក្ខអញមិនបានកំណត់ដឹង ជាសមុទយៈអញមិនបានលះបង់ ជាមគ្គអញមិនបានចំរើន ជានិរោធអញមិនបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ការក្យា អប់រៀបចាកកុក្កុច្ចៈ គឺអប់ក្តាយ រៀប រៀបចំគោះចាកកុក្កុច្ចៈ

កុក្កុច្ចំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវង្គមេយ្យ កុក្កុច្ចា អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរេយ្យាតិ វិនយេ កុក្កុច្ចំ ។ ន បមជ្ជេយ្យាតិ សក្កច្ចការី អស្ស សាតច្ចការី អដ្ឋិតការី អនោលីនវុត្តិកោ អនិក្ខិត្តឆន្ទោ អនិក្ខិត្តធុរោ អប្បមត្តោ[១] កុសលេសុ ធម្មេសុ ។ កថាហំ អបរិបូរំ វា សីលក្ខន្ធំ បរិបូរេយ្យំ បរិបូរំ វា សីលក្ខន្ធំ តត្ថ បញ្ញាយ អនុគ្គណ្ហេយ្យន្តិ យោ តត្ថ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ សម្បជញ្ញញ្ច អាតប្បំ បធានំ អធិដ្ឋានំ អនុយោគោ អប្បមាទោ កុសលេសុ ធម្មេសុ ។ កថាហំ អបរិបូរំ វា សមាធិក្ខន្ធំ បញ្ញាក្ខន្ធំ វិមុត្តិក្ខន្ធំ វិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធំ

១ ម. អប្បមាទោ ។

គឺគប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានកុក្កុច្ចៈ គឺជាគប្បីជាបុគ្គលឆ្ងាយ វៀរ វៀរចំពោះ ឃ្លាតចេញ រលាស់ចោល រួចស្រឡះ មិនប្រកបដោយកុក្កុច្ចៈ គប្បីសម្រេចនៅដោយចិត្ត ដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីវៀរចាកកុក្កុច្ចៈ ។ ពាក្យថា មិនគប្បីប្រមាទ គឺគប្បីជាអ្នកធ្វើដោយគោរព ធ្វើរឿយៗ ធ្វើមិនដាច់ ប្រព្រឹត្តមិនរួញរា មិនដាក់ឆន្ទៈ មិនដាក់ធុរៈ មិនប្រមាទក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។ គឺបានខាងការពេញចិត្ត ការព្យាយាម ការខំស្វាហ៍ ការប្រឹងប្រែង កំឡាំង ការមិនប្រែត្រឡប់វិញ សតិសម្បជញ្ញៈ សេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ការតាំងព្យាយាម អធិដ្ឋាន ការប្រកបរឿយៗ និងការមិនប្រមាទក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយថា កាលណា អញនឹងបំពេញសីលក្ខន្ធ ដែលមិនទាន់បំពេញហើយ ឬថែទាំសីលក្ខន្ធ ដែលពេញហើយដោយប្រាជ្ញា ក្នុងសីលក្ខន្ធនោះ ។ មួយទៀត បានខាងការពេញចិត្ត ការព្យាយាម ការខំស្វាហ៍ ការប្រឹងប្រែង កំឡាំង ការមិនប្រែត្រឡប់វិញ សតិសម្បជញ្ញៈ សេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ការតាំងព្យាយាម អធិដ្ឋាន ការប្រកបរឿយៗ និងសេចក្តីមិនប្រមាទក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយថា កាលណា អញនឹងបំពេញសមាធិក្ខន្ធ បញ្ញាក្ខន្ធ វិមុត្តិក្ខន្ធ វិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធ ដែលមិនទាន់ពេញក្តី

កេនាហំ អបរិញ្ញាតំ វា ទុក្ខំ បរិជានេយ្យំ អប្បហីនេ វា កិលេសេ បជហេយ្យំ អភាវិតំ វា មគ្គំ ភាវេយ្យំ អសច្ឆិកតំ វា និរោធំ សច្ឆិករេយ្យន្តិ យោ តត្ថ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច ថាមោ ច អប្បដិវានី ច សតិសម្បជញ្ញំ អាតប្បំ បធានំ អធិដ្ឋានំ អនុយោគោ អប្បមាទោ កុសលេសុ ធម្មេសូតិ វិរមេ កុក្កុច្ចា ឧប្បមជ្ជេយ្យ ។

[៨០] អជាសនេសុ សយនេសុ អប្បសទ្ទេសុ ភិក្ខុ វិហរេយ្យាតិ អជាតិ បនសទ្ធំ ។បេ។ អាសនំ វុច្ចតិ យត្ថ និសីទតិ មញ្ចោ បីឋំ ភិសិ តដ្ដិកា ចម្មខណ្ឌោ(១) តិណសន្ថារោ បណ្ណសន្ថារោ បលាលសន្ថារោ ។ សយនំ វុច្ចតិ សេនាសនំ វិហារោ អឌ្ឍយោគោ បាសាទោ ហម្មិយំ គុហាតិ អជាសនេសុ សយនេសុ ។ អប្បសទ្ទេសុ ភិក្ខុ វិហរេយ្យាតិ

១ ម. ចម្មខណ្ឌោ ។

ក៏ដោយហេតុណា អញ្ញគប្បីកំណត់ដឹងទុក្ខ ដែលមិនទាន់កំណត់ដឹងក្តី ដឹងលះបង់កិលេសដែលមិនទាន់លះបង់ក្តី ដឹងចំរើនមគ្គ ដែលមិនទាន់ចំរើនក្តី ដឹងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ ដែលមិនទាន់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ក្តី ហេតុនោះ (ព្រះត្រាស់ថា) គប្បីរៀរចាកកុក្កុច្ចៈ មិនគប្បីប្រមាទ ។

(៨០) គប្បីជ្រាបពាក្យថា មួយទៀត គប្បីនៅក្នុងទីអង្គុយ ទូទីដេក ដែលមិនមានសំឡេង ត្រង់ពាក្យថា មួយទៀតគឺជាបទភ្ជាប់ ។ បេ ។ ក៏ក្នុងអង្គុយ ក្នុងទីណា គឺ គ្រែតាំង ពូក កន្ទេល កំណាត់ស្បែក កម្រាលស្មៅ កម្រាលស្លឹក កម្រាលចំបើង ទីនោះ លោកហៅថា ទីអង្គុយ ។ សេនាសនៈ វិហារ អឌ្ឍយោគ ប្រាសាទ ប្រាសាទ គ្រឹះ គុហា លោកហៅថា ទីដេក ហេតុនោះ(ព្រះត្រាស់ថា)មួយទៀត ក្នុងទីអង្គុយ ឬ ទីដេក ។ ពាក្យថា គប្បីនៅ ក្នុងទីដែលមិនមានសំឡេង

អប្បសទ្ទេសុ អប្បនិគ្ឃោសេសុ វិជនវាតេសុ មនុស្ស-រាហស្សេយ្យកេសុ បដិសល្លានសារុប្បេសុ សេនា-សនេសុ ចរេយ្យ វិហរេយ្យ ឥរិយេយ្យ វត្តេយ្យ បាលេយ្យ យបេយ្យ យាបេយ្យាតិ អថាសនេសុ សយនេសុ អប្បសទ្ទេសុ ភិក្ខុ វិហរេយ្យ ។ តេនាហ ភគវា

ឈាយី ន បាទលោលស្ស
វិរមេ កុក្កុច្ចា នប្បមជ្ជេយ្យ
អថាសនេសុ សយនេសុ
អប្បសទ្ទេសុ ភិក្ខុ វិហរេយ្យាតិ ។

[៨៥] និទ្ទំ ន ពហុលីករេយ្យ
ជាគរិយំ ភជេយ្យ អាតាបី
តន្ទឹ មាយំ ហស្សំ ខិឌ្ឌំ
មេថុនំ វិប្បជហេ សវិភូសំ ។

(៨៦) និទ្ទំ ន ពហុលីករេយ្យាតិ រត្តិន្ទិវំ ឆកោដ្ឋាសំ ករិត្វា បញ្ចកោដ្ឋាសំ ជាគរេយ្យ ឯកកោដ្ឋាសំ និបជ្ជេយ្យាតិ និទ្ទំ ន ពហុលីករេយ្យ ។

ផុតសេចក្តីថា គប្បីត្រាច់ទៅ គប្បីនៅ គប្បីទៅ គប្បីប្រព្រឹត្ត គប្បីរក្សា គប្បីយាត្រា គប្បីឲ្យយាត្រាទៅក្នុងសេនាសនៈ ដែលមិនមានសំឡេង មិនមានការកឹកកង ប្រាសចាកខ្យល់កាយនៃជន ជាទីស្ងប់ស្ងាត់ចាកមនុស្ស ជាទីដ៏សមគួរដល់ការពួនសម្ងំ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីនៅក្នុងទីអង្គុយឬទីដេក ដែលមិនមានសំឡេង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភិក្ខុ ជាអ្នកមានឈាន មិនគប្បីកើស ជើង
ជើង គប្បីវៀរចាកកុក្កុច្ចៈ (ការកើសប្បកៀស) មិន
គប្បីប្រហែសទេ ម្យ៉ាងទៀត គប្បីនៅក្នុងទីអង្គុយ
ឬទីដេក ដែលមិនមានសំឡេង ។

(៨៥) ភិក្ខុមានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស មិន
គប្បីធ្វើការដេកលក់ឲ្យច្រើនទេ គប្បីគប់រកនូវការ
ភ្ញាក់ឮក គប្បីលះបង់នូវសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស មាយា
ការសើច ការលេង មេថុនធម្ម ព្រមទាំង
ការស្អិតស្អាងចេញ ។

(៨៦) ពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើការដេកលក់ឲ្យច្រើន គឺធ្វើយប់និងថ្ងៃឲ្យមាន ៦ ចំណែក គប្បីភ្ញាក់ឮក ៥ ចំណែក គប្បីដេក ១ ចំណែក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីធ្វើការដេកលក់ឲ្យច្រើនទេ ។

(៨៣) ជាគរិយំ ភជេយ្យ អាតាបីតិ ឥធ ភិក្ខុ ទិវសំ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេយ្យ រត្តិយា បឋមំ យាមំ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេយ្យ រត្តិយា មជ្ឈិមំ យាមំ ទក្ខិណេន បស្សេន សីហសេយ្យំ កប្បេយ្យ បាទេ បាទំ អច្ចាធាយ សតោ សម្បជានោ ឧដ្ឋានសញ្ញំ មនសិករិត្វា រត្តិយា បច្ឆិមំ យាមំ បច្ចុដ្ឋាយ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេយ្យ ។ ជាគរិយំ ភជេយ្យាតិ ជាគរិយំ ភជេយ្យ សម្ភជេយ្យ បដិសេវេយ្យាតិ ជាគរិយំ ភជេយ្យ ។ អាតាបីតិ អាតប្បំ វុច្ចតិ វីរិយំ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ និក្កមោ បរក្កមោ ឧយ្យាមោ វាយាមោ ឧស្សាហោ ឧស្សោឡ្ហី ថាមោ ធិតិ អសិថិលបរក្កមតា អនិក្ខិត្តច្ឆន្ទតា អនិក្ខិត្តធុរតា ធុរសម្បគ្គាហោ វីរិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ វីរិយពលំ សម្មាវាយាមោ

(៨៣) ពាក្យថា ភិក្ខុមានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស គប្បីសេពគប់ការភ្ញាក់រឭក អធិប្បាយថា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ គប្បីជម្រះចិត្តចាកពួកធម៌ជាគ្រឿងរាំង ដោយការចង្ក្រម ដោយឥរិយាអង្គុយ អស់វេលាថ្ងៃ គប្បីជម្រះចិត្តចាកពួកធម៌ជាគ្រឿងរាំង ដោយការចង្ក្រម ដោយឥរិយាអង្គុយ អស់បឋមយាមនៃរាត្រី គប្បីសម្រេចសីហសេយ្យាសន ដោយចំហៀងខាងស្តាំ អស់មជ្ឈិមយាមនៃរាត្រី យកជើងត្រួតលើជើង ជាអ្នកមានស្មារតីដឹងខ្លួន ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវឧដ្ឋានសញ្ញា ក្រោកឡើង ហើយជម្រះចិត្ត ចាកពួកធម៌ជាគ្រឿងរាំង ដោយការចង្ក្រម ដោយឥរិយាអង្គុយ អស់បច្ឆិមយាមនៃរាត្រី ។ ពាក្យថា គប្បីសេពគប់ការភ្ញាក់រឭក គឺ គប្បីសេពគប់ គប្បីសេពគប់ព្រម គប្បីសេពចំពោះ នូវការភ្ញាក់រឭក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីសេពគប់ការភ្ញាក់រឭក ។ ពាក្យថា មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស សេចក្តីថា ការព្យាយាម លោកហៅថា ការព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស បានដល់ ការព្យាយាមណាដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការប្រារព្ធ ការសន្ទុះ ការស្ទុះស្ទា ការព្យាយាម ការឧស្សាហ៍ ការប្រឹងប្រែង កម្លាំងចិត្ត ការព្យាយាមខ្ជាប់ ការប្រឹងប្រែងមិនធូរថយ ការមិនដាក់ឆន្ទៈចោល ការមិនដាក់ធុរៈចោល ការផ្គងនូវធុរៈ សេចក្តីព្យាយាម ការព្យាយាមជាធំ ព្យាយាមជាកម្លាំង ព្យាយាមដោយប្រពៃ

ឥមិនា អាតាប្បេន ឧបេតោ សមុបេតោ ឧបគតោ សមុបគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្នាគតោ សោ វុច្ចតិ អាតាបីតិ ជាគរិយំ ភជេយ្យ អាតាបី ។

(៧៦) តន្ទឹ មាយំ ហស្សំ ខិឌ្ឌំ មេថុនំ វិប្បជហេ សវិភូសន្តិ តន្ទីតិ យា(១) តន្ទិ តន្ទិយនា តន្ទិយិតត្តំ តន្ទិមនកតា អាលស្យំ(២) អាលស្យាយនា អាលស្យាយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ តន្ទិ ។ មាយាតិ(៣) មាយា វុច្ចតិ វញ្ចនិកា ចរិយា ។ ឥធេកច្ចោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា មនសា ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា តស្ស បដិច្ឆាទនហេតុ បាបិកំ ឥច្ឆំ បណិទហតិ(៤) មា មំ ជញ្ញាតិ ឥច្ឆតិ មា មំ ជញ្ញាតិ សង្កប្បេតិ មា មំ ជញ្ញាតិ វាចំ ភាសតិ មា មំ ជញ្ញាតិ កាយេន បរក្កមតិ ។ យា ឯវរូបា មាយា មាយាវិតា អច្ចសរា វញ្ចនា និកតិ និកិរណា បរិហរណា គូហនា បរិគូហនា ឆាទនា បដិច្ឆាទនា អនុត្តានីកម្មំ

---

១ ម. យាតន្ទិ ។ ២ ម. តន្ទិមនកតា អាលសិយា ។ ៣ ម. អយំ វុច្ចតិ តន្ទិ ។ មាយាតិតិ ។ ៤ ទស្សន្តិ ។ ៥ ឱ. បណិធេតិ ។ ម. បណិទហតិ ។

បុគ្គលនោះ ព្រមព្រៀង មូលម៉ត់ ចូលទៅដល់ ដែលបានប ទៀតហើយ ផ្គត់ផ្គង ប្រកប ដោយការព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេសនេះ ហើយ លោកហៅថា អ្នកមានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុមានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស គប្បីសេពការភ្ញាក់រឭក ។

(៧៦) អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីលះបង់នូវសេចក្ដីខ្ជិលច្រអូស មាយា ការសើច ការលេង មេថុនធម្ម ព្រមទាំងការស្អិតស្អាង ត្រង់ពាក្យថា សេចក្ដីខ្ជិលច្រអូស គឺសេចក្ដីខ្ជិលច្រអូស កាការនៃការខ្ជិលច្រអូស ភាពនៃការខ្ជិលច្រអូស ភាពនៃចិត្តខ្ជិលច្រអូស សេចក្ដីខ្ជិល ការខ្ជិល ភាពនៃសេចក្ដីខ្ជិល ណា នេះ លោកហៅថា សេចក្ដីខ្ជិលច្រអូស ។ ពាក្យថា មាយា គឺការប្រព្រឹត្តប្រកបដោយការបញ្ឆោត លោកហៅថា មាយា ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយកាយ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយវាចា ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយចិត្ត តាំងសេចក្ដីប្រាថ្នាដ៏លាមក ព្រោះហេតុនៃការបិទបាំងនូវទុច្ចរិតនោះ តែងប្រាថ្នាថា អ្នកដទៃកុំដឹងអញ ត្រិះរិះថា អ្នកដទៃកុំដឹងអញ ពោលនូវវាចាថា អ្នកដទៃកុំស្គាល់អញ ប្រឹងប្រែងដោយកាយថា អ្នកដទៃកុំដឹងអញ ។ មាយា ភាពនៃមាយា ការបំភ្លេច ការបញ្ឆោត ការបំភ័ន្ត ការកេងកាង ការចៀសចេញ ការក្បួចក្បត់ ការលាក់ពុត ការលាក់លៀម ការបិទបាំង ការគ្របបិទបាំង អំពើដ៏ជ្រៅ

អនាវិកម្មំ វោច្ឆាទនា បាបកិរិយា អយំ វុច្ចតិ មាយា ។ ហសន្តិ ឥធេកច្ចោ អតិវេលំ ទន្តវិទំសកំ ហសតិ ។ វុត្តំ ហេតំ ភគវតា កោមារកមិទំ ភិក្ខវេ អរិយស្ស វិនយេ យទិទំ អតិវេលំ ទន្តវិទំសកំ ហសិតន្តិ ។

ខិឌ្ឌាតិ ទ្វេ ខិឌ្ឌា កាយិកា ច ខិឌ្ឌា វាចសិកា ច ខិឌ្ឌា ។

កតមា កាយិកា ខិឌ្ឌា ។ ហត្ថីហិបិ កីឡន្តិ អស្សេហិបិ កីឡន្តិ រថេហិបិ កីឡន្តិ ធនូហិបិ កីឡន្តិ អដ្ឋបទេហិបិ កីឡន្តិ ទសបទេហិបិ កីឡន្តិ អាកាសេហិបិ កីឡន្តិ បរិហារបថេហិបិ កីឡន្តិ សន្តិកាយបិ កីឡន្តិ ខលិកាយបិ កីឡន្តិ ឃដិកាយបិ កីឡន្តិ សលាកហត្ថេនបិ កីឡន្តិ អក្ខេនបិ កីឡន្តិ បង្គចីរេនបិ កីឡន្តិ វង្កកេនបិ កីឡន្តិ មោក្ខចិកាយបិ កីឡន្តិ ចិង្គុលកេនបិ កីឡន្តិ បត្តាឡ្ហកេនបិ កីឡន្តិ រថកេនបិ កីឡន្តិ ធនុកេនបិ កីឡន្តិ អក្ខរិកាយបិ កីឡន្តិ មនេសិកាយបិ កីឡន្តិ យថាវជ្ជេនបិ កីឡន្តិ អយំ កាយិកា ខិឌ្ឌា ។

អំពើដ៏កំបាំង ការគ្របដណ្ដប់ កិរិយាអាក្រក់ ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ លោកហៅថា មាយា ។ ពាក្យថា ការសើច គឺបុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ សើចបង្ហាញធ្មេញហួសប្រមាណ ។ សមដូចព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការសើចបង្ហាញធ្មេញហួសប្រមាណ ឯណា នេះ ជាអាការរបស់ក្មេងក្នុងអរិយវិន័យ ។

ពាក្យថា ការលេង បានដល់ការលេង ២ គឺ ការលេងប្រកបដោយកាយ ១ ការលេងប្រកបដោយវាចា ១ ។ ការលេងប្រកបដោយកាយ តើដូចម្ដេច ។ ដូចតទៅនេះ លេងដំរីខ្លះ លេងសេះខ្លះ លេងរថខ្លះ លេងធ្នូខ្លះ លេងបាស្កាមានក្រឡាប្រាំបីខ្លះ លេងបាស្កាមានក្រឡាដប់ខ្លះ លេងបាស្កាគូរអាកាសខ្លះ លេងកន្ទុំផែលត្រួកនខ្លះ លេងផ្ទាត់គ្រាប់មានគ្រាប់ក្រួសជាដើមខ្លះ លេងបាស្កាគូលានសម្រាប់លេងខ្លះ លេងហ៊ឹងខ្លះ លេងដោយបាចស្លាកលោលទឹកល័ខជាដើម ឲ្យតាមរូបខ្លះ លេងអង្គុញខ្លះ លេងប៉ីស្លឹកខ្លះ លេងនង្គ័លតូចខ្លះ លេងដាំដូងខ្លះ លេងកង្ហារខ្លះ លេងគ្រឿងកល់ធ្វើដោយស្លឹកខ្លះ លេងរថតូចខ្លះ លេងធ្នូតូចខ្លះ លេងឲ្យទាយអក្សរខ្លះ លេងទាយចិត្ត (ស្តោចន៍) ខ្លះ លេងធ្វើត្រាប់តាមខ្លះ នេះ ហៅថា ការលេងប្រកបដោយកាយ ។

កតមា វាចសិកា ខិឌ្ឌា ។ មុខភេរិយំ មុខា-ឡម្ពរំ មុខទេណ្ឌិមកំ(១) មុខវលិមកំ មុខភេរុឡកំ(២) មុខទទ្ទរិកំ នាដកំ លាសំ គីតំ ទវកម្មំ អយំ វាចសិកា ខិឌ្ឌា ។

មេថុនធម្មោ នាម យោ សោ អសទ្ធម្មោ គាមធម្មោ វសលធម្មោ ទុដ្ឋុល្លោ ឱទកន្តិកោ រហ-ស្សោ ទ្វយំទ្វយសមាបត្តិ ។ កិំការណា វុច្ចតិ មេ-ថុនធម្មោ ។ ឧភិន្នំ រត្តានំ សារត្តានំ អវស្សុតានំ បរិយុដ្ឋិតានំ បរិយាទិន្នចិត្តានំ ឧភិន្នំ សទិសានំ ធម្មោតិ តំការណា វុច្ចតិ មេថុនធម្មោ ។ យថា ឧភោ កលហការកា ឧភោ ភណ្ឌនការកា ឧភោ ភស្សការកា ឧភោ វិវាទការកា ឧភោ អធិ-ករណការកា ឧភោ វាទិនោ ឧភោ សល្លា-បកា មេថុនកាតិ វុច្ចន្តិ ឯវមេវ ឧភិន្នំ រត្តានំ សារត្តានំ អវស្សុតានំ បរិយុដ្ឋិតានំ បរិយាទិន្នចិត្តានំ

១ ម. មុខភេរិកំ មុខាលម្ពរំ មុខទិណ្ឌិមកំ ។ ២ ម. មុខភេរុឡកំ ។

ការលេងប្រកបដោយវាចា តើដូចម្តេច ។ ការធ្វើឲ្យដូចជាស្គរដោយសំឡេងមាត់ ការធ្វើគ្រាប់ស្គរដោយមាត់ ការធ្វើសំឡេងដោយមាត់ដូចជាស្គរដែលគេវាយហើយ ការធ្វើសំឡេងដោយអណ្តាតទល់បបូរមាត់ ការបញ្ចេញសំឡេងដូចស្គរដោយមាត់ ការធ្វើឲ្យដូចជាស្គរតូចដោយមាត់ ការនិយាយពន្យល់ឲ្យអ្នកក ការស្រែកហ៊ោ ការច្រៀង អំពើសើចលេង នេះហៅថា ការលេងប្រកបដោយវាចា ។

ឈ្មោះថា មេថុនធម្ម គឺជាធម៌អសប្បុរស ធម៌របស់អ្នកស្រុក ធម៌របស់អ្នកខ្ចាត ធម៌អាក្រក់ មានទឹកជាទីបំផុត ធម៌កំបាំង ការជួបជុំ-របស់បុគ្គល ២ នាក់ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ទើបលោកហៅថា មេថុនធម្ម ។ ធម៌របស់បុគ្គល ២ នាក់ ដែលត្រេកអរ ត្រេកអរព្រមពេក មានចិត្តទទឹកជោកជាំ មានកិលេសរួបរឹត មានចិត្តដែលកិលេសគ្របសង្កត់ ធម៌របស់បុគ្គល ២ នាក់ស្មើគ្នា ព្រោះហេតុនោះ លោកហៅថា មេថុនធម្ម ។ ពួកជនអ្នកធ្វើជំទាស់ ២ នាក់ អ្នកធ្វើការប្រកាន់ ២ នាក់ អ្នកធ្វើការឈ្លោះ-គ្នា ២ នាក់ អ្នកធ្វើការជជែក ២ នាក់ អ្នកធ្វើអធិករណ៍ ២ នាក់ អ្នកនិយាយ ២ នាក់ អ្នកចរចា ២ នាក់ លោកហៅថា អ្នកធ្វើធម៌ជាគូ យ៉ាងណា ធម៌របស់បុគ្គល ២ នាក់ ដែលត្រេកអរ ត្រេកអរព្រមពេក មានចិត្តទទឹកជោកជាំ មានកិលេសរួបរឹត មានចិត្តដែលកិលេសគ្របសង្កត់

ទ្វយំទ្វយសមាបត្តិ តំការណា វុច្ចតិ មេថុនធម្មោ ។

វិភូសាតិ ទ្វេ វិភូសា អត្ថិ អាគារិយស្ស វិភូសា អត្ថិ បព្វជិតស្ស វិភូសា ។

កតមា អាគារិយស្ស វិភូសា ។ កេសា ច មស្សុ ច មាលា ច គន្ធា ច វិលេបនា ច អាភរណា ច បិឡន្ធនា ច វត្ថញ្ច បារុបនញ្ច វេឋនញ្ច ឧច្ឆាទនំ បរិមទ្ទនំ ន្ហាបនំ សម្ពាហនំ អាទាសំ អញ្ជនំ មាលាវិលេបនំ មុខចុណ្ណកំ មុខលេបំ ហត្ថពន្ធំ សិខាពន្ធំ ទណ្ឌំ នាឡិយំ(១) ខគ្គំ ឆត្តំ ចិត្រា ឧបាហនា ឧណ្ហីសំ មណឹ វាលវីជនឹ ឱទាតានិ វត្ថានិ ទីឃទសានិ ឥតិ វា អយំ អាគារិយស្ស វិភូសា ។

កតមា បព្វជិតស្ស វិភូសា ។ ចីវរមណ្ឌនា បត្តមណ្ឌនា សេនាសនមណ្ឌនា ឥមស្ស វា បូតិកាយស្ស ពាហិរានំ បរិក្ខារានំ មណ្ឌនា វិភូសនា កេឡនា បរិកេឡនា គេធិតតា គេធិតត្តំ ចបលតា ចាបល្យំ អយំ បព្វជិតស្ស វិភូសា ។

១ ម. នាលិកំ ។

ជាធម៌របស់បុគ្គល ២ នាក់ ស្មើគ្នា ព្រោះហេតុនោះ លោកហៅថា មេថុនធម្ម យ៉ាងនោះឯង ។

ពាក្យថា ការស្អិតស្អាង បានដល់ការស្អិតស្អាង ២ គឺ ការស្អិតស្អាងរបស់គ្រហស្ថ ១ ការស្អិតស្អាងរបស់បព្វជិត ១ ។

ការស្អិតស្អាងរបស់គ្រហស្ថ តើដូចម្តេច ។ សក់ ពុកមាត់ ពុកចង្កា ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប គ្រឿងអាភរណៈ គ្រឿងប្រដាប់ សំពត់ គ្រឿងស្អិតស្អាង ឆ្នូតក្បាល គ្រឿងអប់ ការច្របាច់រឹត ការផ្ងូតទឹក ការគក់ច្របាច់ កញ្ចក់ គ្រឿងបន្តក់ កម្រងផ្កា និងគ្រឿងលាប គ្រឿងលំអិតសម្រាប់ប្រស់មុខ ថ្នាំសម្រាប់លាបមុខ គ្រឿងប្រដាប់ដៃ ចំណងក្បាលសក់ ដំបង បំពង់ថ្នាំហិត ព្រះខ័ន ឆត្រ ស្បែកជើងវិចិត្រ មកុដឬក្បាំងមុខ សៀតសក់ កែវមណី ផ្លិតធ្វើពីរោមកន្ទុយសត្វ និងសំពត់សទាំងវែងជាយ នេះ ហៅថា ការស្អិតស្អាងរបស់គ្រហស្ថ ។

ការស្អិតស្អាងរបស់បព្វជិត តើដូចម្តេច ។ ការប្រដាប់ចីវរ ការប្រដាប់បាត្រ ការប្រដាប់ ការស្អិតស្អាង ការលេង ការលេងដោយប្រការៈ ការជាប់ចិត្ត ភាពនៃការជាប់ចិត្ត ការរង្គើរគ្រឿងប្រដាប់ ភាពនៃការរង្គើរគ្រឿងប្រដាប់ នូវកាយស្អុយនេះក្តី នូវបរិក្ខារទាំងឡាយជាខាងក្រៅក្តី នេះ ហៅថា ការស្អិតស្អាងរបស់បព្វជិត ។

តន្ទឹ មាយំ ហស្សំ ខិឌ្ឌំ មេថុនំ វិប្បជហេ សវិភូសន្តិ តន្ទិញ្ច មាយញ្ច ហស្សញ្ច ខិឌ្ឌញ្ច មេថុនធម្មញ្ច សវិភូសំ សបរិភណ្ឌំ សបរិក្ខារំ ជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យាតិ តន្ទឹ មាយំ ហស្សំ ខិឌ្ឌំ មេថុនំ វិប្បជហេ សវិភូសំ ។ តេនាហ ភគវា

និទ្ទំ ន ពហុលីករេយ្យ
ជាគរិយំ ភជេយ្យ អាតាបី
តន្ទឹ មាយំ ហស្សំ ខិឌ្ឌំ
មេថុនំ វិប្បជហេ សវិភូសន្តិ ។

(៨៨) អាថព្វណំ សុបិនំ លក្ខណំ
នោ វិទហេ អថោបិ នក្ខត្តំ
វិរុតញ្ច គព្ភករណំ
តិកិច្ឆំ មាមកោ ន សេវេយ្យ ។

(៨៩) អាថព្វណំ សុបិនំ លក្ខណំ នោ វិទហេ

ពាក្យថា គប្បីលះបង់នូវសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស មាយា ការសើច ការលេង មេថុនធម្ម ព្រមទាំងការស្អិតស្អាង បានសេចក្តីថា គប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវសេចក្តីខ្ជិលច្រអូសផង មាយាផង ការសើចផង ការលេងផង មេថុនធម្ម ព្រមទាំងការស្អិតស្អាង ព្រមទាំងបរិវារ ព្រមទាំងគ្រឿងប្រើប្រាស់ ព្រមទាំងបរិក្ខារ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីលះបង់នូវសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស មាយា ការសើច ការលេង មេថុនធម្ម ព្រមទាំងការស្អិតស្អាង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ភិក្ខុមានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស មិន
គប្បីធ្វើការដេកលក់ឲ្យច្រើនទេ គប្បីគប់រកនូវការ
ភ្ញាក់រឭក គប្បីលះបង់នូវសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស មាយា
ការសើច ការលេង មេថុនធម្ម ព្រមទាំងការ
ស្អិតស្អាង ។

(៨៨) ភិក្ខុអ្នកកាន់អាង (ព្រះរតនត្រ័យ) មិនគប្បីគប់
នូវអំពើធ្មប់ផង សុបិនផង លក្ខណៈផង នក្ខត្តឫក្ស
ផង មិនគប្បីសេព នូវមន្តសម្រាប់ទាយសំរែក
សត្វផង ថ្នាំសម្រាប់ធ្វើកូនឲ្យតាំងនៅផង ការ
រក្សារោគផង ។

(៨៩) ពាក្យថា ភិក្ខុមិនគប្បីគប់នូវអំពើធ្មប់ផង សុបិនផង លក្ខណៈផង

អជោមំ ឆក្ខុត្តិ អាថព្វណិកា អាថព្វណំ បយោជេន្តិ នគរេ វា រុទ្ធេ សង្គាមេ វា បច្ចុបដ្ឋិតេ បច្ចត្ថិកេសុ បច្ចាមិត្តេសុ ឦតឹ ឧប្បាទេន្តិ ឧបទ្ទវំ ឧប្បាទេន្តិ រោគំ ឧប្បាទេន្តិ សូលំ ករោន្តិ វិសូចិកំ ករោន្តិ បជ្ជរកំ ករោន្តិ បក្ខន្ទិកំ ករោន្តិ ឯវំ អាថព្វណិកា អាថព្វណំ បយោជេន្តិ ។ សុបិនបាឋកា សុបិនំ អាទិសន្តិ យោ បុព្វណ្ហសមយំ សុបិនំ បស្សតិ ឯវំវិបាកោ ហោតិ យោ មជ្ឈន្តិកសមយំ សុបិនំ បស្សតិ ឯវំវិបាកោ ហោតិ យោ សាយណ្ហសមយំ សុបិនំ បស្សតិ ឯវំវិបាកោ ហោតិ យោ បុរិមេ យាមេ យោ មជ្ឈិមេ យាមេ យោ បច្ឆិមេ យាមេ យោ ទក្ខិណេន បស្សេន និបន្នោ យោ វាមេន បស្សេន និបន្នោ យោ ឧត្តានំនិបន្នោ[1] យោ អវកុជ្ជំនិបន្នោ យោ ចន្ទំ បស្សតិ យោ សុរិយំ បស្សតិ យោ មហាសមុទ្ទំ បស្សតិ យោ សិនេរុបព្វតរាជំ បស្សតិ យោ ហត្ថឹ បស្សតិ យោ អស្សំ បស្សតិ

[1] ម. ឧត្តានំ និបន្នោ

ទត្តប្បក្សថន អធិប្បាយថា ពួកគ្រូធ្មប់ ដែលប្រកបអាថ៌ធ្មប់ កាលបើទីក្រុងគេបិទហើយ ឬសង្គ្រាមតទល់គ្នាហើយ ក៏ញុំាងចង្រៃឲ្យកើត ញុំាងឧបទ្រពឲ្យកើត ញុំាងរោគឲ្យកើត ធ្វើឲ្យចុក ធ្វើឲ្យចុកសៀត ធ្វើឲ្យគ្រុនក្តៅ ធ្វើឲ្យចុះឈាម ចំពោះពួកបច្ចាមិត្រជាសត្រូវ ពួកគ្រូធ្មប់ដែលប្រកបអាថ៌ធ្មប់ យ៉ាងនេះ ។ ពួកគ្រូទាយសុបិន ដែលទាយសុបិនថា បុគ្គលណា យល់សប្តក្នុងវេលាព្រឹកព្រហាម វិបាករមែងមាន យ៉ាងនេះ បុគ្គលណា យល់សប្តក្នុងវេលាថ្ងៃត្រង់ វិបាករមែងមាន យ៉ាងនេះ បុគ្គលណា យល់សប្តក្នុងវេលាថ្ងៃរសៀល វិបាករមែងមាន យ៉ាងនេះ បុគ្គលណា យល់សប្តក្នុងបឋមយាម ក្នុងមជ្ឈិមយាម ក្នុងបច្ឆិមយាម បុគ្គលណា ដេកដោយចំហៀងខាងស្តាំ បុគ្គលណាដេកដោយចំហៀងខាងឆ្វេង បុគ្គលណាដេកផ្ងារ បុគ្គលណាដេកផ្កាប់ បុគ្គលណាយល់សប្តឃើញព្រះចន្ទ បុគ្គលណាយល់សប្តឃើញព្រះអាទិត្យ បុគ្គលណាយល់សប្តឃើញមហាសមុទ្រ បុគ្គលណាយល់សប្តឃើញស្តេចភ្នំ ឈ្មោះសិនេរុ បុគ្គលណា យល់សប្តឃើញដំរី បុគ្គលណា យល់សប្តឃើញសេះ

យោ រជំ បស្សតិ យោ មត្តំ បស្សតិ យោ សោធា-
ត្យហំ បស្សតិ យោ អាកាសកមណោយត្តំ បស្សតិ
យោ វនកមណោយត្តំ បស្សតិ យោ ភូមិកមណោ-
យត្តំ បស្សតិ យោ ហេត្ថារណីកមណោយត្តំ
បស្សតិ ឯវំ វិបាកោ ហោតិ ឯវំ សុបិនបាឋកា
សុបិនំ អាទិសន្តិ ។ លក្ខណបាឋកា លក្ខណំ
អាទិសន្តិ មណិលក្ខណំ ទណ្ឌលក្ខណំ វត្ថលក្ខណំ
អសិលក្ខណំ ឧសុលក្ខណំ ធនុលក្ខណំ អាវុធ-
លក្ខណំ ឥត្ថីលក្ខណំ បុរិសលក្ខណំ កុមារីលក្ខណំ
កុមារលក្ខណំ ទាសីលក្ខណំ ទាសលក្ខណំ ហត្ថិ-
លក្ខណំ អស្សលក្ខណំ មហិសលក្ខណំ ឧសភ-
លក្ខណំ(១) អជលក្ខណំ មេណ្ឌលក្ខណំ កុក្កុដ-
លក្ខណំ វដ្ដកលក្ខណំ គោធាលក្ខណំ កណ្ណិកា-
លក្ខណំ កច្ឆបលក្ខណំ មិគលក្ខណំ ឥតិ វា
ឯវំ លក្ខណបាឋកា លក្ខណំ អាទិសន្តិ ។
នក្ខត្តបាឋកា នក្ខត្តំ អាទិសន្តិ អដ្ឋវីសតិ
នក្ខត្តានិ ឥមិនា នក្ខត្តេន ឃរប្បវេសោ កាតព្វោ

១ ម. ឯត្ថន្តរេ គោណលក្ខណន្តិ ទិស្សតិ ។

បុគ្គលណាយល់សប្តិឃើញរាថ បុគ្គលណាយល់សប្តិឃើញគលធ្មើរផើង
បុគ្គលណាយល់សប្តិឃើញសេតក្បូរ: បុគ្គលណា យល់សប្តិឃើញ
ស្ទួនចាំក្រេកអរ បុគ្គលណាយល់សប្តិឃើញព្រៃចាំក្រេកអរ បុគ្គល
ណាយល់សប្តិឃើញភូមិចាំក្រេកអរ បុគ្គលណាយល់សប្តិឃើញស្រះ
ឈូកចាំក្រេកអរ វិបាករមែងមាន យ៉ាងនេះ ពួកគ្រូទាយសុបិន
តែងទាយសុបិន យ៉ាងនេះ ។ ពួកគ្រូទាយលក្ខណៈ តែងទាយ
លក្ខណៈ គឺលក្ខណៈកែវមណី លក្ខណៈដំបងឬឈើច្រត់ លក្ខណៈ
សំពត់ លក្ខណៈដាវ លក្ខណៈព្រួញ លក្ខណៈធ្នូ លក្ខណៈអាវុធ
លក្ខណៈស្រី លក្ខណៈប្រុស លក្ខណៈក្មេងស្រី លក្ខណៈក្មេង
ប្រុស លក្ខណៈខ្ញុំស្រី លក្ខណៈខ្ញុំប្រុស លក្ខណៈដំរី លក្ខណៈសេះ
លក្ខណៈក្របី លក្ខណៈគោឧសភ លក្ខណៈពពែ លក្ខណៈចៀម
លក្ខណៈមាន់ លក្ខណៈទាបង្គ្រប លក្ខណៈទន្សង លក្ខណៈគ្រឿង
ប្រដាប់ផ្ទះ ឬកំពូលផ្ទះ លក្ខណៈអណ្ដើក លក្ខណៈម្រឹគ ពួកគ្រូទាយ
លក្ខណៈ តែងទាយលក្ខណៈយ៉ាងនេះ ។ ពួកគ្រូទាយនក្ខត្តឫក្សតែង
ទាយថា នក្ខត្តឫក្ស ២៨ - ការចូលកាន់ផ្ទះ គួរធ្វើដោយនក្ខត្តឫក្សនេះ

ឥមិនា នក្ខត្តេន មកុដំ ពន្ធិតព្វំ ឥមិនា នក្ខត្តេន វារេយ្យំ ការេតព្វំ ឥមិនា នក្ខត្តេន ពីជនីហារោ កាតព្វោ ឥមិនា នក្ខត្តេន ឃរាវាសោ កាតព្វោតិ ឯវំ នក្ខត្តបាឋកា នក្ខត្តំ អាទិសន្តិ ។ អាថព្វណំ សុបិនំ លក្ខណំ នោ វិទហេ អថោបិ នក្ខត្តន្តិ អាថព្វណញ្ច សុបិនញ្ច លក្ខណញ្ច នក្ខត្តញ្ច នោ វិទហេយ្យ ន ចរេយ្យ ន សមាចរេយ្យ ន សមាទាយ វត្តេយ្យ អថវា ន គណ្ហេយ្យ ន ឧគ្គណ្ហេយ្យ ន ធារេយ្យ ន ឧបធារេយ្យ ន ឧបលក្ខេយ្យ ន បវត្តេយ្យាតិ[1] អាថព្វណំ សុបិនំ លក្ខណំ នោ វិទហេ អថោបិ នក្ខត្តំ ។

(៨៣) វិរុតញ្ច គព្ភករណំ តិកិច្ឆំ មាមកោ ន សេវេយ្យាតិ វិរុតំ វុច្ចតិ មិគចក្កំ ។ មិគចក្កបាឋកា មិគចក្កំ[2] អាទិសន្តិ សកុណានំ វា ចតុប្បទានំ វា រុតំ វស្សិតំ ជានន្តិ ឥតិ មិគចក្កបាឋកា មិគចក្កំ អាទិសន្តិ ។ គព្ភករណីយា គព្ភំ សណ្ឋាបេន្តិ ។ ទ្វីហិ ការណេហិ គព្ភោ ន សណ្ឋាតិ

១ ម. នប្បយោជេយ្យាតិ ។ ២ ម. មិគចក្កបាឋកា មិគចក្កំ ។

មកុដគេត្រូវចង ដោយនក្ខត្តឫក្សនេះ ការដណ្ដឹងគ្នាគេ ត្រូវធ្វើដោយនក្ខត្តឫក្សនេះ ការនាំពូជ (ដើម្បីសាបព្រោះ) ត្រូវធ្វើដោយនក្ខត្តឫក្សនេះ ការគ្រប់គ្រងផ្ទះ ត្រូវធ្វើដោយនក្ខត្តឫក្សនេះ ពួកគ្រូទាយនក្ខត្តឫក្ស រមែងទាយនក្ខត្តឫក្ស យ៉ាងនេះ ។ ពាក្យថា ភិក្ខុមិនគប្បីគប់នូវអាថព្វណ៍ផង សុបិនផង លក្ខណៈផង នក្ខត្តឫក្សផង បានសេចក្ដីថា មិនគប្បីគប់ មិនគប្បីប្រព្រឹត្ត មិនគប្បីប្រព្រឹត្តព្រម មិនគប្បីប្រព្រឹត្តសមាទាន ឬមិនគប្បីកាន់យក មិនគប្បីរៀន មិនគប្បីទ្រទ្រង់ មិនគប្បីចងចាំ មិនគប្បីកំណត់ មិនគប្បីប្រកប នូវអាថព្វណ៍ផង សុបិនផង លក្ខណៈផង នក្ខត្តឫក្សផង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុមិនគប្បីគប់នូវអាថព្វណ៍ផង សុបិនផង លក្ខណៈផង នក្ខត្តឫក្សផង ។

(៨៣) ពាក្យថា ភិក្ខុអ្នកកាន់តាម (ព្រះតថាគត) មិនគប្បីសេពនូវមន្តសម្រាប់ទាយសំឡេងសត្វផង ថ្នាំសម្រាប់ធ្វើគភ៌ឲ្យតាំងនៅផង ការព្យាបាលផង អធិប្បាយថា សំឡេងម្រឹគ លោកហៅថា សំឡេងសត្វ ។ ពួកគ្រូទាយសំឡេងម្រឹគ រមែងទាយសំឡេងម្រឹគ រមែងដឹងនូវសំឡេងស្រែករបស់ពួកសត្វស្លាប ឬពួកសត្វចតុប្បាទ ពួកគ្រូទាយសំឡេងម្រឹគ រមែងទាយសំឡេងម្រឹគយ៉ាងនេះ ។ ពួកគ្រូពេទ្យធ្វើគភ៌ រមែងញុំាងគភ៌ឲ្យតាំងនៅបាន ។ គភ៌មិនតាំងនៅដោយហេតុ ២ គឺ

ចាណកេហិ វា ភគ្គប្បេហិ វា ។ ចាណកានំ វា ភគ្គប្បានំ វា បដិយាតាយ ឱសធំ ទេន្តិ បរិគ្គហណាយ តត្ថ សណ្ឋាបេន្តិ ។ តិកិច្ឆាតិ បញ្ច តិកិច្ឆា សាលាកិយំ សល្លកត្តិយំ កាយតិកិច្ឆិយំ ភូតិយំ កោមារភច្ចំ(១) ។ មាមកោតិ ពុទ្ធមាមកោ ធម្មមាមកោ សង្ឃមាមកោ សោ ហិ ភគវន្តំ មមាយតិ ភគវា ច នំ បុគ្គលំ បរិគ្គណ្ហាតិ ។ វុត្តំ ហេតំ ភគវតា យេ តេ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ កុហា ថទ្ធា លបា សិង្គី ឧន្នឡា អសមាហិតា ន មេ តេ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ មាមកា អបគតា ច តេ ភិក្ខូ ឥមស្មា ធម្មវិនយា ន ច តេ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ វិរុឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជន្តិ យេ ច ខោ តេ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ និក្កុហា និល្លបា ធីរា អថទ្ធា សុសមាហិតា តេ ច ខោ មេ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ មាមកា អនបគតា ច តេ ភិក្ខូ ឥមស្មា ធម្មវិនយា តេ ច ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ វិរុឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជន្តីតិ ។

១ ម. កោមារភច្ចំ

ដោយភ្លុកជន្ទ្វីរ ឬដោយខ្សែកន្ត្រើក ។ ពួកគ្រូពេទ្យតែងឲ្យឱសថដើម្បីការពារភ្លុកជន្ទ្វីរ ឬ ខ្សែកន្ត្រើក ពួកគ្រូពេទ្យធ្វើគត់ រមែងញុំាងគត់ឲ្យតាំងនៅ ដោយវិធីយ៉ាងនេះ ។ ពាក្យថា ការព្យាបាល បានដល់ការព្យាបាល ៥ គឺ ពេទ្យកម្មខាងភ្នែក ១ ពេទ្យកម្មខាងវះ ១ ពេទ្យកម្មខាងការព្យាបាលកាយ ១ ពេទ្យកម្មខាងភូត ១ ពេទ្យកម្មខាងកុមារ ១ ។ ពាក្យថា អ្នកកាន់តាម (ព្រះតថាគត) គឺអ្នកកាន់តាមព្រះពុទ្ធ កាន់តាមព្រះធម៌ កាន់តាមព្រះសង្ឃ បុគ្គលនោះ កាន់តាមព្រះមានព្រះភាគ ព្រះមានព្រះភាគក៏លើកតម្កើងបុគ្គលនោះ ។ សមដូចព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកភិក្ខុណាជាអ្នកកុហក រឹងរូស ពោលរែបរប មានកិលេសដូចស្នែង មានមានះខ្ពស់ឡើង មានចិត្តមិនតាំងមាំ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុទាំងនោះ មិនឈ្មោះថា អ្នកកាន់តាមតថាគតទេ ភិក្ខុទាំងនោះ ឈ្មោះថា ជាអ្នកប្រាសចាកធម្មវិន័យនេះផង ភិក្ខុទាំងនោះ មិនដល់នូវសេចក្តីចំរើន លូតលាស់ ធំទូលាយ ក្នុងធម្មវិន័យនេះផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចំណែកភិក្ខុណា ជាអ្នកមិនកុហក មិនពោលរែបរប ជាអ្នកប្រាជ្ញ មិនរឹងរូស មានចិត្តតាំងមាំ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុទាំងនោះ ឈ្មោះថាកាន់តាមតថាគតផង ភិក្ខុទាំងនោះ ឈ្មោះថាមិនប្រាសចាកធម្មវិន័យនេះផង ភិក្ខុទាំងនោះរមែងដល់ នូវសេចក្តីចំរើន លូតលាស់ ធំទូលាយ ក្នុងធម្មវិន័យនេះផង ។

កុហា ថទ្ធា លបា សិង្គី ឧន្នឡា អសមាហិតា
ន តេ ធម្មេ វិរូហន្តិ សម្មាសម្ពុទ្ធទេសិតេ
និក្កុហា និល្លបា ធីរា អត្ថទ្ធា សុសមាហិតា
តេ វេ ធម្មេ វិរូហន្តិ សម្មាសម្ពុទ្ធទេសិតេតិ ។

វិរុតំ គព្ភករណំ តិកិច្ឆំ មាមកោ ន សេវេយ្យាតិ វិរុតញ្ច គព្ភករណញ្ច តិកិច្ឆញ្ច មាមកោ ន សេវេយ្យ ន និសេវេយ្យ ន បដិសេវេយ្យ ន ចរេយ្យ ន សមាចរេយ្យ ន សមាទាយ វត្តេយ្យ អថវា ន គណ្ហេយ្យ ន ឧគ្គណ្ហេយ្យ ន ធារេយ្យ ន ឧបធារេយ្យ ន ឧបលក្ខេយ្យ នប្បយោជេយ្យាតិ វិរុតំ គព្ភករណំ តិកិច្ឆំ មាមកោ ន សេវេយ្យ ។ តេនាហ ភគវា

ពួកភិក្ខុណា ជាអ្នកកុហក រឹងរូស ពោលពាក្យ
រៃរប មានគំនិតលើសដូចស្នែង មានមានះខ្ពស់ឡើង
មានចិត្តមិនតាំងមាំ ភិក្ខុទាំងនោះ រមែងមិនលូត
លាស់ក្នុងធម៌ ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធត្រាស់ទុកហើយ
ពួកភិក្ខុណា ជាអ្នកមិនកុហក មិនពោលរៃរប
ជាអ្នកប្រាជ្ញ មិនរឹងរូស មានចិត្តតាំងមាំ ភិក្ខុ
ទាំងនោះ រមែងលូតលាស់ក្នុងធម៌ ដែលព្រះ
សម្មាសម្ពុទ្ធត្រាស់ទុកហើយ ។

ពាក្យថា ភិក្ខុអ្នកកាន់តាម (ព្រះរតនត្រ័យ) មិនគប្បីសេពនូវមន្តសម្រាប់ទាយសម្រែកសត្វផង ទាំងសម្រាប់ធ្វើគភ៌ឲ្យតាំងនៅផង ការព្យាបាលផង ប្រាថ្នាសេចក្តីថា បុគ្គលអ្នកកាន់តាមព្រះរតនត្រ័យ មិនគប្បីសេព មិនគប្បីគប់រក មិនគប្បីសេពចំពោះ មិនគប្បីប្រព្រឹត្ត មិនគប្បីអើពើ មិនគប្បីប្រព្រឹត្តសមាទាន ឬមិនគប្បីកាន់យក មិនគប្បីរៀន មិនគប្បីទ្រទ្រង់ មិនគប្បីចងចាំ មិនគប្បីកំណត់ មិនគប្បីប្រកបនូវមន្តសម្រាប់ទាយសម្រែកសត្វផង ទាំងសម្រាប់ធ្វើគភ៌ឲ្យតាំងនៅផង ការព្យាបាលផង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុអ្នកកាន់តាម (ព្រះរតនត្រ័យ) មិនគប្បីសេពនូវមន្តសម្រាប់ទាយសម្រែកសត្វផង ទាំងសម្រាប់ធ្វើគភ៌ឲ្យតាំងនៅផង ការព្យាបាលផង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

អាថព្វណំ សុបិនំ លក្ខណំ
នោ វិទហេ អថោបិ នក្ខត្តំ
វិរុតញ្ច គព្ភករណំ
តិកិច្ឆំ មាមកោ ន សេវេយ្យាតិ ។

(៤៨) និន្ទាយ នប្បវេធេយ្យ
ន ឧណ្ណមេយ្យ បសំសិតោ ភិក្ខុ
លោភំ សហ មច្ឆរិយេន
កោធំ បេសុណិយញ្ច បនុទេយ្យ ។

(៤៩) និន្ទាយ នប្បវេធេយ្យាតិ ឥធេកច្ចេ ភិក្ខុំ និន្ទន្តិ ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិយេន វា វណ្ណបោក្ខរតាយ វា ធនេន វា អជ្ឈេនេន វា កម្មាយតនេន វា សិប្បាយតនេន វា វិជ្ជដ្ឋានេន វា សុតេន វា បដិភានេន វា អញ្ញតរញ្ញតរេន វា វត្ថុនា និន្ទន្តិ គរហន្តិ ឧបវទន្តិ ។

ភិក្ខុអ្នកកាន់អាង (ព្រះតេជស្រ័យ) មិនគប្បីគប់នូវ អាថព្វណ៍ផង សុបិនផង លក្ខណៈផង នក្ខត្តឫក្ស ផង មិនគប្បីរៀនមន្តសម្រាប់ពាក្យសម្រែក សត្វផង ថ្នាំសម្រាប់ធ្វើគភ៌ឲ្យតាំងនៅផង ការ ព្យាបាលផង ។

(៤៨) ភិក្ខុមិនគប្បីញាប់ញ័រ ដោយនិន្ទា បើត្រូវគេ សរសើរហើយ មិនគប្បីឡើងដំនោរ គប្បីបន្ទោបង់ លោភៈ ព្រមទាំងមច្ឆរិយ ផង ការក្រោធផង ការ ញុះញង់ផង ។

(៤៩) ពាក្យថា ភិក្ខុមិនគប្បីញាប់ញ័រដោយនិន្ទា អធិប្បាយថា បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ និន្ទាភិក្ខុ គឺនិន្ទា តិះដៀល ត្មាស ដោយ ជាតិខ្លះ គោត្រខ្លះ ការនៃខ្លួនជាកូនមានត្រកូលខ្លះ ការនៃខ្លួនមាន ពណ៌សម្បុរល្អខ្លះ ទ្រព្យខ្លះ ការរៀនមន្តខ្លះ ការងារខ្លះ សិល្បៈខ្លះ ឋាននៃវិជ្ជាខ្លះ ការចេះដឹងខ្លះ ការឆ្លើយខ្លះ វត្ថុណាមួយខ្លះ ។

និន្ទិតោ គរហិតោ ឧបវទិតោ និន្ទាយ គរហាយ ឧបវាទេន អកិត្តិយា អវណ្ណហារិកាយ ន វេធេយ្យ នប្បវេធេយ្យ ន សម្បវេធេយ្យ ន តសេយ្យ ន ឧត្តសេយ្យ ន បរិត្តសេយ្យ ន ភាយេយ្យ ន សន្តាសំ អាបជ្ជេយ្យ អភីរុ អស្ស អច្ឆម្ភី អនុត្រាសី អបលាយី បហីនភយភេរវោ វិគតលោមហំសោ វិហរេយ្យាតិ និន្ទាយ នប្បវេធេយ្យ ។

(២០) ន ឧណ្ណមេយ្យ បសំសិតោ ភិក្ខូតិ ឥធេ-កច្ចេ ភិក្ខុំ បសំសន្តិ ជាតិយា វា ។បេ។ អញ្ញតរញ្ញតរេន វា វត្ថុនា បសំសន្តិ ថោមេន្តិ កិត្តេន្តិ វណ្ណេន្តិ ។ បសំសិតោ ថោមិតោ កិត្តិតោ វណ្ណិតោ បសំសាយ ថោមនេន កិត្តិយា វណ្ណហារិកាយ ឧណ្ណតឹ ន ករេយ្យ ឧណ្ណាមំ ន ករេយ្យ មានំ ន ករេយ្យ ថម្ភំ ន ករេយ្យ ន តេន ថទ្ធោ អស្ស បត្ថទ្ធោ បគ្គហិតសិរោតិ ន ឧណ្ណមេយ្យ បសំសិតោ ភិក្ខុ ។

(២១) លោភំ សហ មច្ឆរិយេន កោធំ បេសុណិយញ្ច បនុទេយ្យាតិ លោភោតិ យោ លោភោ លុព្ភនា លុព្ភិតត្តំ សារាគោ

ភិក្ខុត្រូវគេនិន្ទា តិះដៀល ពោលទោសហើយ មិនគប្បីញាប់ញ័រ មិនគប្បីញាប់ញ័រខ្លាំង មិនគប្បីញ័ររំភើប មិនគប្បីតក់ស្លុត មិនគប្បីតក់ស្លុតខ្លាំង មិនគប្បីស្ញុតស្ញោ មិនគប្បីខ្លាច មិនគប្បីដល់នូវការតក់ស្លុត ជាអ្នកមិនភ័យ ជាអ្នកមិនរន្ធត់ ជាអ្នកមិនតក់ស្លុត ជាអ្នកមិនរត់ ជាអ្នកលះបង់ភ័យដែលគួរខ្លាចហើយ ប្រាសចាកការព្រឺរោម នៅដោយនិន្ទា ដំនៀល ពាក្យត្មះ ការបង្អាប់ក្តី ការនាំមកនូវទោស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីញាប់ញ័រដោយនិន្ទា ។

(២០) ពាក្យថា បើត្រូវគេសរសើរហើយ មិនគប្បីឡើងដំកោរ អធិប្បាយថា បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ សរសើរភិក្ខុ គឺសរសើរ ស្ញើច តំកើង ពណ៌នា ដោយជាតិខ្លះ ។ បេ ។ វត្ថុណាមួយខ្លះ ។ ភិក្ខុត្រូវគេសរសើរ ស្ញើច តំកើង ពណ៌នា មិនគប្បីធ្វើនូវការឡើងដំកោរ មិនគប្បីធ្វើការខ្ពស់ឡើង មិនគប្បីធ្វើមានះ មិនគប្បីធ្វើការរឹងត្អឹង ព្រោះការសរសើរ ស្ញើច តំកើង ការនាំមកនូវគុណ មិនត្រូវរឹងត្អឹង រឹងរូស មានក្បាលងើប ព្រោះដំណើរនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បើត្រូវគេសរសើរហើយ មិនគប្បីឡើងដំកោរ ។

(២១) អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីបន្ទោបង់លោភៈ ព្រមទាំងមច្ឆរិយៈផង ការក្រោធផង ការញុះញង់ផង ត្រង់ពាក្យថា លោភៈ បានដល់ការជាប់ចិត្ត អាការនៃការជាប់ចិត្ត ភាពនៃការជាប់ចិត្ត ការត្រេកមានកំឡាំង

សារជ្ជនា សារជ្ជិតត្តំ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ មច្ឆរិយន្តិ បញ្ច មច្ឆរិយានិ អាវាសមច្ឆរិយំ ។បេ។ គាហោ វុច្ចតិ មច្ឆរិយំ ។ កោធោតិ យោ ចិត្តស្ស អាឃាតោ បដិឃាតោ បដិឃំ បដិវិរោធោ កោបោ បកោបោ សម្បកោបោ ទោសោ បទោសោ សម្បទោសោ ចិត្តស្ស ព្យាបត្តិ មនោបទោសោ កោធោ កុជ្ឈនា កុជ្ឈិតត្តំ ទោសោ ទុស្សនា ទុស្សិតត្តំ ព្យាបត្តិ ព្យាបជ្ជនា ព្យាបជ្ជិតត្តំ វិរោធោ បដិវិរោធោ ចណ្ឌិក្កំ អសុរោបោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស ។ បេសុណិយន្តិ ឥធេកច្ចោ បិសុណវាចោ ហោតិ ឥតោ សុត្វា អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ភេទាយ អមុត្រ វា សុត្វា ឥមេសំ អក្ខាតា អមូសំ ភេទាយ ឥតិ សមគ្គានំ វា ភេត្តា(១) ភិន្នានំ វា អនុប្បទាតា វគ្គារាមោ វគ្គរតោ វគ្គនន្ទី វគ្គករណឹ វាចំ ភាសិតា ហោតិ ឥទំ វុច្ចតិ បេសុញ្ញំ ។ អបិច ទ្វីហិ ការណេហិ បេសុញ្ញំ ឧបសំហរតិ បិយកម្យតាយ វា ភេទាធិប្បាយោ(២) វា ។

១ ម. ភេត ។ ២ ម. ភេទាធិប្បាយេន វា ។

អាការនៃការត្រេកអរខ្លាំង ភាពនៃការត្រេកអរខ្លាំង អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។ ពាក្យថា កំណាញ់ បានដល់កំណាញ់ ៥ គឺ កំណាញ់អាវាស ។បេ។ សេចក្តីប្រកាន់ លោកហៅថា កំណាញ់ ។ ពាក្យថា ក្រោធ បានដល់សេចក្តីគុំគួន សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ សេចក្តីគាំងគឹង សេចក្តីជំទាស់នៃចិត្ត ការទាស់ ការទាស់ខ្លាំង ការទាស់ក្រៃលែង សេចក្តីប្រទូស្ត សេចក្តីប្រទូស្តខ្លាំង សេចក្តីប្រទូស្តក្រៃលែង ការព្យាបាទនៃចិត្ត ការប្រទូស្តក្នុងចិត្ត សេចក្តីក្រោធ អាការក្រោធ ភាពនៃក្រោធ ការប្រទូស្ត អាការប្រទូស្ត ភាពនៃការប្រទូស្ត ការព្យាបាទ អាការព្យាបាទ ភាពនៃការព្យាបាទ ការទុស ការតាក់អន់ ភាពកាច ការបញ្ចេញទឹកភ្នែក សេចក្តីមិនត្រេកអរនៃចិត្ត ។ ពាក្យថា ការញុះញង់ សេចក្តីថា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមានវាចាញុះញង់ ឮអំពីពួកជនឯណោះ ហើយ ប្រាប់ពួកជនឯណោះ ដើម្បីការបំបែកពួកជនឯនេះ ឬឮអំពីពួកជនឯណោះហើយ ប្រាប់ពួកជនឯនេះ ដើម្បីការបំបែកពួកជនឯណោះ ជាអ្នកបំបែកពួកជនដែលព្រមព្រៀងគ្នាហើយផង ជាអ្នកបន្ថែមកំឡាំងដល់ពួកជនដែលបែកគ្នាហើយផង ជាអ្នកមានពួកជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរក្នុងពួក រីករាយក្នុងពួក ជាអ្នកពោលនូវវាចាធ្វើឲ្យជាពួក នេះ លោកហៅថា ការញុះញង់ ។ មួយទៀត បុគ្គលបង្កការញុះញង់ដោយហេតុ ២ គឺដោយសេចក្តីប្រាថ្នាឲ្យគេស្រឡាញ់ខ្លួន ឬជាអ្នកប្រុងបំបែកឲ្យគេបែកគ្នា ។

កថំ បិយកម្យតាយ បេសុញ្ញំ ឧបសំហរតិ ។ ឥមស្ស បិយោ ភវិស្សាមិ មនាបោ ភវិស្សាមិ វិស្សាសិកោ ភវិស្សាមិ អព្ភន្តរិកោ ភវិស្សាមិ សុហទយោ ភវិស្សាមីតិ ឯវំ បិយកម្យតាយ បេសុញ្ញំ ឧបសំហរតិ ។ កថំ ភេទាធិប្បាយោ(១) បេសុញ្ញំ ឧបសំហរតិ ។ កថំ ឥមេ នានា អស្សុ វិនា អស្សុ វគ្គា អស្សុ ទ្វិធា អស្សុ ទ្វេជ្ឈា អស្សុ ទ្វេបក្ខា អស្សុ ភិជ្ជេយ្យុំ ន សមាគច្ឆេយ្យុំ ទុក្ខំ ន ផាសុ វិហរេយ្យុន្តិ ឯវំ ភេទាធិប្បាយោ(២) បេសុញ្ញំ ឧបសំហរតិ ។ លោភំ សហ មច្ឆរិយេន កោធំ បេសុណិយញ្ច បនុទេយ្យាតិ លោភញ្ច មច្ឆរិយញ្ច កោធញ្ច បេសុញ្ញញ្ច បនុទេយ្យ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យាតិ លោភំ សហ មច្ឆរិយេន កោធំ បេសុណិយញ្ច បនុទេយ្យ ។ តេនាហ ភគវា

និន្ទាយ នប្បវេធេយ្យ
ន ឧណ្ណមេយ្យ បសំសិតោ ភិក្ខុ

១ ២ ឱ. ម. ភេទាធិប្បាយេន ។

បុគ្គលនេះនឹកការញុះញង់ ដោយប្រាថ្នាឲ្យគេស្រឡាញ់ខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលនេះនឹកការញុះញង់ ដោយប្រាថ្នាឲ្យគេស្រឡាញ់ខ្លួន យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងបានជាទីស្រឡាញ់ ជាទីគាប់ចិត្ត ជាទីស្និទ្ធស្នាល ជាអ្នកខាងក្នុង ជាមិត្រសំឡាញ់នៃជននេះ ។ បុគ្គលចង់បំបែកគ្នា ហើយនឹកការញុះញង់ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចង់បំបែកគ្នា ហើយនឹកការញុះញង់យ៉ាងនេះថា ធ្វើដូចម្តេច ជនទាំងអម្បាលនេះគប្បីផ្សេងគ្នា គប្បីព្រាត់ប្រាសគ្នា គប្បីជាពួក គប្បីជាចំណែកគ្នា គប្បីបែកជាពីរ គប្បីបែកជាពីរពួក គប្បីបែកគ្នា មិនគប្បីមកជួបគ្នា គប្បីនៅជាទុក្ខ មិនសប្បាយ ។ ពាក្យថា គប្បីបន្ទោបង់លោភៈ ព្រមទាំងមច្ឆរិយៈផង ការក្រោធផង ការញុះញង់ផង បានសេចក្តីថា គប្បីបន្ទោបង់ លះបង់ បញ្ចោះបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ឲ្យដល់នូវការមិនកើតមាន នូវលោភៈផង មច្ឆរិយៈផង ការក្រោធផង ការញុះញង់ផង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីបន្ទោបង់លោភៈ ព្រមទាំងមច្ឆរិយៈផង ការក្រោធផង ការញុះញង់ផង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភិក្ខុមិនគប្បីញាប់ញ័រ ដោយនិន្ទា បើគេ
សរសើរហើយ មិនគប្បីឡើងជាគោ

លោភំ សហ មច្ឆរិយេន
កោធំ បេសុណិយញ្ច បនុទេយ្យ ។

(៦៦) កយវិក្កយេ ន តិដ្ឋេយ្យ
ឧបវាទំ ភិក្ខុ ន ករេយ្យ កុហិញ្ចិ
គាមេ ច នាភិសជ្ជេយ្យ
លាភកម្យា ជនំ ន លបយេយ្យ ។

(៦៧) កយវិក្កយេ ន តិដ្ឋេយ្យាតិ យោ កយវិក្កយោ វិនយេ បដិក្ខិត្តោ ន សោ ឥមស្មិំ អត្ថេ អធិប្បេតោ ។ កថំ កយវិក្កយេ តិដ្ឋតិ ។ បញ្ចន្នំ សទ្ធឹ បត្តំ វា ចីវរំ វា អញ្ញំ វា កិញ្ចិ បរិក្ខារំ វញ្ចនិយំ វា ករោន្តោ ឧទយំ វា បត្ថយន្តោ បរិវត្តេតិ ឯវំ កយវិក្កយេ តិដ្ឋតិ ។ កថំ កយវិក្កយេ ន តិដ្ឋតិ ។ បញ្ចន្នំ សទ្ធឹ បត្តំ វា ចីវរំ វា អញ្ញំ វា កិញ្ចិ បរិក្ខារំ ន វញ្ចនិយំ វា ករោន្តោ ន ឧទយំ វា បត្ថយន្តោ បរិវត្តេតិ ឯវំ កយវិក្កយេ ន តិដ្ឋតិ ។ កយវិក្កយេ ន តិដ្ឋេយ្យាតិ កយវិក្កយេ ន តិដ្ឋេយ្យ ន សន្តិដ្ឋេយ្យ

គប្បីបន្ទោបង់លោភៈ ព្រមទាំងមច្ឆរិយៈផង
ការក្រោធផង ការញុះញង់ផង ។

[៦៦] ភិក្ខុមិនគប្បីតាំងនៅ ក្នុងការទិញនិងការលក់
មិនគប្បីធ្វើនូវការតិះដៀលក្នុងទីណាមួយ មិន
គប្បីជាប់ក្នុងស្រុក មិនគប្បីពោលកក់ពាក់នឹងជន
ព្រោះប្រាថ្នាលាភទេ ។

[៦៧] ពាក្យថា ភិក្ខុមិនគប្បីតាំងនៅក្នុងការទិញនិងការលក់ អធិប្បាយថា ការទិញនិងការលក់ទាំងឡាយណា ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ហាមឃាត់ក្នុងវិន័យ ការទិញនិងការលក់ទាំងនោះ លោកមិនបំណងយកក្នុងសេចក្តីនេះទេ ។ ភិក្ខុតាំងនៅក្នុងការទិញនិងការលក់ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុប្តូររបស់បន្លំ ប្រាថ្នាចំណេញក្តី ឬបាត្រក្តីចីវរក្តីបរិក្ខារដទៃណាមួយ ជាមួយនឹងសហធម្មិកទាំង៥ ឈ្មោះថា តាំងនៅក្នុងការទិញនិងការលក់យ៉ាងនេះ ។ ភិក្ខុមិនតាំងនៅក្នុងការទិញនិងការលក់ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុមិនប្តូររបស់បន្លំ មិនប្រាថ្នាចំណេញក្តី ឬបាត្រក្តីចីវរក្តីបរិក្ខារដទៃណាមួយ ជាមួយនឹងសហធម្មិកទាំង ៥ ឈ្មោះថា មិនតាំងនៅក្នុងការទិញនិងការលក់យ៉ាងនេះ ។ ពាក្យថា មិនគប្បីតាំងនៅក្នុងការទិញនិងការលក់ គួរសេចក្តីថា មិនតាំងនៅ មិនតាំងនៅព្រម ក្នុងការទិញនិងការលក់

កយវិក្កយំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យ កយវិក្កយា អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរេយ្យាតិ កយវិក្កយេ ន តិដ្ឋេយ្យ ។

(៦៦) ឧបវាទំ ភិក្ខុ ន ករេយ្យ ក្វហញ្ចីតិ កតមេ ឧបវាទករា កិលេសា ។ សន្តេកេ សមណព្រាហ្មណា ឥទ្ធិមន្តោ ទិព្វចក្ខុកា បរចិត្តវិទុនោ តេ ទូរតោបិ បស្សន្តិ អាសន្នាបិ ន ទិស្សន្តិ ចេតសាបិ ចិត្តំ បជានន្តិ ។ ទេវតាបិ ខោ សន្តិ ឥទ្ធិមន្តិនិយោ ទិព្វចក្ខុកា បរចិត្តវិទុនិយោ តា ទូរតោបិ បស្សន្តិ អាសន្នាបិ ន ទិស្សន្តិ ចេតសាបិ ចិត្តំ បជានន្តិ ។ តេ ឱឡារិកេហិ វា កិលេសេហិ មជ្ឈិមេហិ វា កិលេសេហិ សុខុមេហិ វា កិលេសេហិ ឧបវទេយ្យុំ ។ កតមេ ឱឡារិកា កិលេសា ។ កាយទុច្ចរិតំ វចីទុច្ចរិតំ មនោទុច្ចរិតំ ឥមេ វុច្ចន្តិ ឱឡារិកា កិលេសា ។ កតមេ មជ្ឈិមា កិលេសា ។ កាមវិតក្កោ

គឺគប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ឲ្យដល់នូវការមិនកើតមាន នូវការទិញនឹងការលក់ គប្បីជាអ្នកឆ្ងាយ វៀរ វៀរស្រឡះ ចាកចេញ រលាស់ចោល រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកការទិញនឹងការលក់ គប្បីនៅដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីតាំងនៅ ក្នុងការទិញនឹងការលក់ ។

(៦៦) ពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើនូវការឲ្យគេតិះដៀល ក្នុងទីណាមួយ សេចក្ដីថា ពួកកិលេសជាគ្រឿងធ្វើនូវការឲ្យគេតិះដៀល តើដូចម្ដេច ។ មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ មានឫទ្ធិ មានទិព្វចក្ខុ ដឹងចិត្តរបស់បុគ្គលដទៃ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឃើញអំពីចម្ងាយខ្លះ មិនឃើញក្នុងទីជិតខ្លះ ដឹងចិត្តដោយចិត្តខ្លះ ។ មានពួកទេវតាខ្លះ មានឫទ្ធិ មានទិព្វចក្ខុ ដឹងចិត្តរបស់បុគ្គលដទៃ ទេវតាទាំងនោះ ឃើញអំពីចម្ងាយខ្លះ មិនឃើញក្នុងទីជិតខ្លះ ដឹងច្បាស់នូវចិត្តដោយចិត្តខ្លះ ។ ជនទាំង ២ ពួកនោះ រមែងឲ្យគេតិះដៀល ដោយកិលេសគ្រោតគ្រាតខ្លះ ដោយកិលេសជាកណ្ដាលខ្លះ ដោយកិលេសដ៏ល្អិតខ្លះ ។ ពួកកិលេសគ្រោតគ្រាត តើដូចម្ដេច ។ កាយទុច្ចរិត វចីទុច្ចរិត មនោទុច្ចរិត ទាំងនេះហៅថា កិលេសគ្រោតគ្រាត ។ ពួកកិលេសជាកណ្ដាល តើដូចម្ដេច ។ កាមវិតក្កៈ

ព្យាបាទវិតក្កោ វិហឹសាវិតក្កោ ឥមេ វុច្ចន្តិ មជ្ឈិមា កិលេសា ។ កតមេ សុខុមា កិលេសា ។ ញាតិវិតក្កោ ជនបទវិតក្កោ អមរវិតក្កោ បរានុទ្ទយតាបដិសញ្ញុត្តោ វិតក្កោ លាភសក្ការសិលោកបដិសញ្ញុត្តោ វិតក្កោ អនវញ្ញត្តិបដិសញ្ញុត្តោ វិតក្កោ ឥមេ វុច្ចន្តិ សុខុមា កិលេសា ។ តេ ឱឡារិកេហិ វា កិលេសេហិ មជ្ឈិមេហិ វា កិលេសេហិ សុខុមេហិ វា កិលេសេហិ ឧបវទេយ្យុំ ។ ឧបវាទំ ន ករេយ្យ ឧបវាទករេ កិលេសេ ន ករេយ្យ ន ជនេយ្យ ន សញ្ជនេយ្យ ន និព្វត្តេយ្យ នាភិនិព្វត្តេយ្យ ឧបវាទករេ កិលេសេ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យ ឧបវាទករេហិ កិលេសេហិ អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរេយ្យ ។ ក្រុហិញ្ចីតិ ក្រុហិញ្ចិ កិម្ហិចិ កត្ថចិ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វាតិ ឧបវាទំ ភិក្ខុ ន ករេយ្យ ក្រុហិញ្ចិ ។

ព្យាបាទវិតក្កៈ វិហឹសាវិតក្កៈ ទាំងនេះ ហៅថា កិលេសជាកណ្ដាល ។ ពួកកិលេសដ៏ល្អិត តើដូចម្ដេច ។ ការត្រិះរិះចំពោះញាតិ ការត្រិះរិះចំពោះជនបទ ការត្រិះរិះចំពោះការមិនចេះស្លាប់ ការត្រិះរិះប្រកបដោយសេចក្ដីករុណាក្នុងជនដទៃ ការត្រិះរិះប្រកបដោយលាភសក្ការៈនិងសេចក្ដីសរសើរ ការត្រិះរិះប្រកបដោយការមិនឱ្យគេមើលងាយ ទាំងនេះ ហៅថា កិលេសដ៏ល្អិត ។ ជនទាំងពួកនោះ គប្បីឱ្យគេតិះដៀលដោយពួកកិលេសគ្រោតគ្រាតខ្លះ ដោយពួកកិលេសជាកណ្ដាលខ្លះ ដោយពួកកិលេសដ៏ល្អិតខ្លះ ។ ភិក្ខុមិនគប្បីធ្វើនូវការឱ្យគេតិះដៀល គឺមិនគប្បីធ្វើ មិនគប្បីឱ្យកើត មិនគប្បីឱ្យកើតព្រម មិនគប្បីឱ្យល្អូតលាស់ មិនគប្បីឱ្យដុះដាល នូវពួកកិលេសជាគ្រឿងធ្វើនូវការឱ្យគេតិះដៀល គឺគប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឱ្យវិនាសឱ្យដល់នូវការមិនកើតមាន នូវកិលេសជាគ្រឿងធ្វើនូវការឱ្យគេតិះដៀល គប្បីជាអ្នកឆ្ងាយ វៀរ វៀរស្រឡះ ចាកចេញ រលាស់ចោល រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកពួកកិលេសជាគ្រឿងធ្វើនូវការឱ្យគេតិះដៀល ហើយនៅដោយចិត្ត ដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ។ ពាក្យថា ក្នុងទីណាមួយ គឺ ក្នុងទីដូចម្ដេច ក្នុងទីណា ក្នុងទីមួយ ទោះជាខាងក្នុង ឬខាងក្រៅ ឬទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីធ្វើនូវការឱ្យគេតិះដៀល ក្នុងទីណាមួយ ។

(២៥) គាមេ ច នាភិសជ្ជេយ្យាតិ កថំ គាមេ សជ្ជតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ គាមេ គិហីហិ សំសដ្ឋោ វិហរតិ សហនន្ទី សហសោកី សុខិតេសុ សុខិតោ ទុក្ខិតេសុ ទុក្ខិតោ ឧប្បន្នេសុ កិច្ចករណីយេសុ អត្តនា វោយោគំ អាបជ្ជតិ ឯវម្បិ គាមេ សជ្ជតិ ។ អថ វា ភិក្ខុ បុព្វណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ បវិសតិ អរក្ខិតេនេវ កាយេន អរក្ខិតាយ វាចាយ អរក្ខិតេន ចិត្តេន អនុបដ្ឋិតាយ សតិយា អសំវុតេហិ ឥន្ទ្រិយេហិ សោ តត្រ តត្រ សជ្ជតិ តត្រ តត្រ គណ្ហាតិ តត្រ តត្រ ពជ្ឈតិ តត្រ តត្រ អនយព្យសនំ អាបជ្ជតិ ឯវម្បិ គាមេ សជ្ជតិ ។ កថំ គាមេ ន សជ្ជតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ គាមេ គិហីហិ អសំសដ្ឋោ វិហរតិ ន សហនន្ទី ន សហសោកី ន សុខិតេសុ សុខិតោ ន ទុក្ខិតេសុ ទុក្ខិតោ ន ឧប្បន្នេសុ កិច្ចករណីយេសុ ន អត្តនា វោយោគំ អាបជ្ជតិ ឯវម្បិ គាមេ ន សជ្ជតិ ។ អថ វា ភិក្ខុ បុព្វណ្ហសមយំ និវាសេត្វា

(២៥) ពាក្យថា មិនគប្បីជាប់ក្នុងស្រុក អធិប្បាយថា ភិក្ខុជាប់ក្នុងស្រុក តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ នៅច្រឡូកច្រឡំដោយពួកគ្រហស្ថក្នុងស្រុក គឺ ជាអ្នកត្រេកត្រអាលជាមួយ មានសេចក្តីសោកជាមួយ កាលពួកគ្រហស្ថដល់នូវសុខ ក៏ដល់នូវសុខ កាលពួកគ្រហស្ថដល់នូវទុក្ខ ក៏ដល់នូវទុក្ខ កាលបើករណីយកិច្ចកើតឡើង ក៏ដល់នូវការខ្វល់ខ្វាយចំពោះខ្លួនឯង ភិក្ខុជាប់ក្នុងស្រុក យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត ភិក្ខុស្លៀកក្នុងវេលាព្រឹកព្រហាម ហើយកាន់យកបាត្រនឹងចីវរ ចូលទៅស្រុកឬនិគម ដើម្បីបិណ្ឌបាត ដោយកាយដែលមិនបានរក្សា ដោយវាចាដែលមិនបានរក្សា ដោយចិត្តដែលមិនបានរក្សា ដោយស្មារតីដែលមិនបានតាំងមាំ ដោយឥន្ទ្រិយដែលមិនបានសង្រួម ភិក្ខុនោះជាប់ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ៗ កាន់ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ៗ ចំពាក់ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ៗ ដល់នូវវិនាសក្នុងអារម្មណ៍នោះ ៗ ភិក្ខុជាប់ក្នុងស្រុក យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ភិក្ខុមិនជាប់ក្នុងស្រុក តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មិននៅច្រឡូកច្រឡំដោយពួកគ្រហស្ថក្នុងស្រុក គឺជាអ្នកមិនត្រេកអរជាមួយ មិនសោកជាមួយ កាលពួកគ្រហស្ថដល់នូវសុខ ក៏មិនដល់នូវសុខជា(មួយ) កាលបើពួកគ្រហស្ថដល់នូវទុក្ខ ក៏មិនដល់នូវទុក្ខ (ជាមួយ) កាលបើករណីយកិច្ចកើតឡើង ក៏មិនដល់នូវការខ្វល់ខ្វាយ ដោយខ្លួនឯង ភិក្ខុមិនជាប់ក្នុងស្រុក យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត ភិក្ខុស្លៀកក្នុងវេលាព្រឹកព្រហាម

បត្តចីវរមាទាយ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ បវិសតិ រក្ខិតេនេវ កាយេន រក្ខិតាយ វាចាយ រក្ខិតេន ចិត្តេន ឧបដ្ឋិតាយ សតិយា សំវុតេហិ ឥន្ទ្រិយេហិ ។ សោ តត្រ តត្រ ច សជ្ជតិ តត្រ តត្រ ច គណ្ហាតិ តត្រ តត្រ ច ពជ្ឈតិ តត្រ តត្រ ច អនយព្យសនំ អាបជ្ជតិ ឯវម្បិ កាមេ ច សជ្ជតិ ។ កាមេ ច នាតិសជ្ជេយ្យាតិ កាមេ ច សជ្ជេយ្យ ន គណ្ហេយ្យ ន ពជ្ឈេយ្យ ន បលិពជ្ឈេយ្យ អគិទ្ធោ អស្ស អគធិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈោបន្នោ វីតគេធោ វិគតគេធោ ចត្តគេធោ ។បេ។ ព្រហ្មភូតេន អត្តនា វិហរេយ្យាតិ កាមេ ច នាតិសជ្ជេយ្យ ។

(៦៦) លាភកម្យា ជនំ ន លាបយេយ្យាតិ កតមា លបនា ។ លាភសក្ការសិលោកសន្និស្សិតស្ស បាបិច្ឆស្ស ឥច្ឆាបកតស្ស អាមិសចក្ខុកស្ស លោកធម្មគរុកស្ស យា បរេសំ អាលបនា លបនា សល្លបនា ឧល្លបនា សមុល្លបនា ឧន្នហនា សមុន្នហនា ឧក្កាចនា សមុក្កាចនា អនុប្បិយភាណិតា ចាដុកម្យតា មុគ្គសូប្យតា បារិភដ្យតា បរបិដ្ឋិមំសិកតា

ហើយកាន់យកនូវបាត្រនិងចីវរ ចូលទៅស្រុកឬនិគម ដើម្បីបិណ្ឌបាត ដោយកាយដែលរក្សាហើយ ដោយវាចាដែលរក្សាហើយ ដោយចិត្តដែលរក្សាហើយ ដោយស្មារតីដែលតំកល់មាំហើយ ដោយឥន្ទ្រិយដែលសង្រួមហើយ ភិក្ខុនោះមិនជាប់ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ៗ មិនកួចកាន់ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ៗ មិនចំពាក់ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ៗ មិនដល់នូវការវិនាសក្នុងអារម្មណ៍នោះ ៗ ភិក្ខុមិនជាប់ក្នុងស្រុក យ៉ាងនេះឯង ។ ពាក្យថា មិនគប្បីជាប់ក្នុងស្រុក បានសេចក្តីថា មិនគប្បីជាប់ មិនគប្បីកួចកាន់ មិនគប្បីចំពាក់ មិនគប្បីកន្លល់ក្នុងស្រុក ជាអ្នកមិនជាប់ចិត្ត មិនភ្វាក់ខ្លះ មិនជ្រុះជ្រប់ មិននិលនិប៉ ប្រាសចាកការជាប់ចំពាក់ ឃ្លាតចាកការជាប់ចំពាក់ លះបង់ការជាប់ចំពាក់ ។បេ។ គប្បីនៅដោយចិត្តដ៏ប្រសើរ ព្រោះនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីជាប់ក្នុងស្រុក ។

(៦៦) ពាក្យថា មិនគប្បីពោលរាក់ទាក់នឹងជន ព្រោះប្រាថ្នាលាភ អធិប្បាយថា ការរាក់ទាក់ តើដូចម្តេច ។ ការបោរក ការពោលរាក់ទាក់ ការពោលស្រស់ស្រាយ ការពោលស្រួសស្រួល ការពោលស្រពយ ការបួនលោម ការបន្ទន់ចិត្តគ្រហស្ថ ការលើកបញ្ជោរ ការលើកតំកើង ការពោលពាក្យជាទីស្រឡាញ់រឿយៗ ការបន្ទាបខ្លួនកាយ ការពោលពាក្យដូចសម្លសណ្តែកបាយ ការថ្នាក់ថ្នមកូនរបស់គ្រហស្ថ ការពោលពាក្យដូចស៊ីខ្នងជនដទៃ នៅកណ្តុកជនដទៃ ណា

យា តត្ថ សណ្ហវាចតា សខិលវាចតា មេត្តវាចតា អផរុសវាចតា អយំ វុច្ចតិ លបនា ។ អបិច ឆហិ អាការេហិ ជនំ លបតិ អត្តានំ វា នីចំ ឋបេន្តោ បរំ ឧច្ចំ ឋបេន្តោ ជនំ លបតិ អត្តានំ វា ឧច្ចំ ឋបេន្តោ បរំ នីចំ ឋបេន្តោ ជនំ លបតិ ។

កថំ អត្តានំ នីចំ ឋបេន្តោ បរំ ឧច្ចំ ឋបេន្តោ ជនំ លបតិ ។ តុម្ហេ មេ ពហូបការា អហំ តុម្ហេ និស្សាយ លភាមិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ យេបិ មេ អញ្ញេ ទាតុំ វា កាតុំ វា មញ្ញន្តិ តុម្ហេ និស្សាយ តុម្ហេ សម្បស្សន្តា យម្បិ មេ បុរាណំ មាតាបិតិកំ នាមធេយ្យំ តម្បិ មេ អន្តរហិតំ តុម្ហេហិ អហំ ញាយាមិ អសុកស្ស កុលុបកោ អសុកាយ កុលុបកោតិ ឯវំ អត្តានំ នីចំ ឋបេន្តោ បរំ ឧច្ចំ ឋបេន្តោ ជនំ លបតិ ។

នៃភិក្ខុអ្នកអាស្រ័យលាភៈសក្ការៈ និងសេចក្ដីសរសើរ មានប្រាថ្នាដ៏លាមក ត្រូវសេចក្ដីប្រាថ្នាគ្របសង្កត់ ជាអ្នកសំឡឹងនូវអាមិស អ្នកធ្ងន់នូវលោកធម៌ ឬការពោលពាក្យផ្អែមល្ហែម ការពោលពាក្យទន់ ការពោលពាក្យប្រកបដោយមេត្តា ការពោលពាក្យមិនអាក្រក់ណា ចំពោះជនទាំងនោះ នេះលោកហៅថា ការពោលរាក់ទាក់ ។ ម្យ៉ាងទៀត ភិក្ខុពោលរាក់ទាក់នឹងជន ដោយហេតុ ៦ គឺ ភិក្ខុដាក់ខ្លួនឲ្យទាប លើកបុគ្គលដទៃឲ្យខ្ពស់ ពោលរាក់ទាក់នឹងជន ឬលើកខ្លួនឯងឲ្យខ្ពស់ ដាក់បុគ្គលដទៃឲ្យទាប ពោលរាក់ទាក់នឹងជន ។

ភិក្ខុដាក់ខ្លួនឲ្យទាប លើកបុគ្គលដទៃឲ្យខ្ពស់ ពោលរាក់ទាក់នឹងជន តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុពោលថា អ្នកទាំងឡាយមានឧបការៈច្រើនដល់អាត្មា អាត្មាអាស្រ័យនឹងពួកអ្នកទើបបានចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងគិលានប្បច្ច័យភេសជ្ជបរិក្ខារ ឯពួកជនដទៃណាសំគាល់ដើម្បីឲ្យ ឬដើម្បីធ្វើ ដល់អាត្មា ពួកជននោះ ក៏អាស្រ័យអ្នកទាំងឡាយ យល់អ្នកទាំងឡាយ មួយទៀត ឈ្មោះដើមណាដែលមាតាបិតាឲ្យ ឈ្មោះរបស់អាត្មានោះបាត់ទៅហើយ អាត្មាដែលបានឈ្មោះថាជាជិតនឹងត្រកូលឯណោះ ជាជិតនឹងឧបាសិកាឯណោះ ក៏ដោយសារអ្នកទាំងឡាយ ភិក្ខុដាក់ខ្លួនឲ្យទាប លើកបុគ្គលដទៃឲ្យខ្ពស់ ពោលរាក់ទាក់នឹងជន យ៉ាងនេះឯង ។

កថំ អត្តានំ ឧក្កំសេត្វា បរំ វម្ភេត្វា ជប្បតិ ។ អហំ សត្ថា ពហូបការោ តុម្ហេ មំ អាគម្ម ពុទ្ធំ សរណំ គតា ធម្មំ សរណំ គតា សង្ឃំ សរណំ គតា បាណាតិបាតា បដិវិរតា អទិន្នាទានា បដិវិរតា កាមេសុ មិច្ឆាចារា បដិវិរតា មុសាវាទា បដិវិរតា សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា បដិវិរតា អហំ តុម្ហាកំ ឧទ្ទេសំ ទេមិ បរិបុច្ឆំ ទេមិ ឧបោសថំ អាចិក្ខាមិ នវកម្មំ អធិដ្ឋាមិ អថ ច បន តុម្ហេ មំ ឧស្សជ្ជិត្វា អញ្ញេ សក្ករោថ គរុករោថ មានេថ បូជេថាតិ ឯវំ អត្តានំ ឧក្កំសេត្វា បរំ វម្ភេត្វា ជប្បតិ ។ លោកកម្យា ជប្បំ ន លបយេយ្យាតិ លោកហេតុ លោកការណា លោកាភិនិព្វត្តិយា លោកំ បរិចារេន្តោ ជប្បំ ន លបយេយ្យ លបនំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យ អាលបនា អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរេយ្យាតិ លោកកម្យា ជប្បំ ន លបយេយ្យ ។

កិរិយាលើកខ្លួនឯងឡើងខ្ពស់ ដាក់បុគ្គលដទៃឲ្យទាប ពោលកក់ទាក់ទីទែងផង តើដូចម្តេច ។ កិរិយាពោលថា សាស្តាមានឧបការៈច្រើន ដល់អ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយអាស្រ័យនឹងសាស្តា ទើបដល់ព្រះពុទ្ធជាទីពឹង ដល់ព្រះធម៌ជាទីពឹង ដល់ព្រះសង្ឃជាទីពឹង វៀរចាកបាណាតិបាត វៀរចាកអទិន្នាទាន វៀរចាកកាមេសុមិច្ឆាចារៈ វៀរចាកមុសាវាទ វៀរចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទគឺផឹកសុរានិងមេរ័យ សាស្តាឲ្យនូវឧទ្ទេស ឲ្យបរិបុច្ឆា ប្រាប់ឧបោសថ អធិដ្ឋាននូវនវកម្ម ដល់អ្នកទាំងឡាយ ម្យ៉ាងទៀត អ្នកទាំងឡាយ មិនសមបើបោះបង់សាស្តាចោល ទៅធ្វើសក្ការៈ ធ្វើគោរព រាប់អាន បូជាបុគ្គលដទៃវិញសោះ កិរិយាលើកខ្លួនឯងឡើងខ្ពស់ ដាក់បុគ្គលដទៃឲ្យទាប ពោលកក់ទាក់ទីទែងផងដែរ យ៉ាងនេះឯង ។ ពាក្យថា មិនគប្បីពោលកក់ទាក់ទីទែងព្រោះប្រាថ្នាលោក បានសេចក្តីថា កិរិយាប្រាថ្នានូវលោក មិនពោលកក់ទាក់ទីទែងព្រោះហេតុនៃលោក ព្រោះការណ៍នៃលោក ព្រោះការកើតនៃលោក គឺគប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ឲ្យដល់នូវការមិនកើតមាន នូវការពោលកក់ទាក់ គប្បីជាអ្នកឆ្ងាយ វៀរ វៀរស្រឡះ ឃ្លាតចេញ លោះចោល រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកការកក់ទាក់ នៅដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីពោលកក់ទាក់ទីទែង ព្រោះប្រាថ្នាលោក ។

តេនាហ ភគវា

កយវិក្កយេ ន តិដ្ឋេយ្យ
ឧបវាទំ ភិក្ខុ ន ករេយ្យ កុហិញ្ចិ
គាមេ ច នាភិសជ្ជេយ្យ
លាភកម្យា ជនំ ន លបយេយ្យាតិ ។

(២៧) ន ច កត្ថិកា សិយា ភិក្ខុ
ន ច វាចំ បយុត្តំ ភាសេយ្យ
បាគព្ភិយំ ន សិក្ខេយ្យ
កថំ វិគ្គាហិកំ ន កថយេយ្យ ។

(២៨) ន ច កត្ថិកា សិយា ភិក្ខូតិ ឥធេកច្ចោ កត្ថី ហោតិ វិកត្ថី សោ កត្ថតិ អហមស្មិ សីលសម្បន្នោតិ វា វត្តសម្បន្នោតិ វា សីលព្វតសម្បន្នោតិ វា ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិយេន វា វណ្ណបោក្ខរតាយ វា ធនេន វា អជ្ឈេនេន វា កម្មាយតនេន វា សិប្បាយតនេន វា វិជ្ជាដ្ឋានេន វា សុតេន វា បដិភានេន វា អញ្ញតរញ្ញតរេន វា វត្ថុនា ឧច្ចាកុលា បព្វជិតោតិ វា មហាភោគកុលា បព្វជិតោតិ វា

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភិក្ខុមិនគប្បីតាំងនៅក្នុងការទិញនិងការលក់ មិន
គប្បីធ្វើនូវការតិះដៀលក្នុងទីណាមួយ មិន
គប្បីជាប់ក្នុងស្រុក មិនគប្បីពោលពក់ពាក់នឹង
ជន ព្រោះប្រាថ្នាលាភទេ ។

(២៧) ភិក្ខុមិនគប្បីជាអ្នកអួតអាង មិនគប្បីពោល
វាចាកៀរគរ មិនគប្បីសិក្សានូវអំពើប្រឹសយ្ហន៍
មិនគប្បីពោលពាក្យផ្ទុញផ្ទាល់ ។

(២៨) ពាក្យថា ភិក្ខុមិនគប្បីជាអ្នកអួតអាង សេចក្តីថា ភិក្ខុខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកអួតអាង ជាអ្នកពោលអួត ភិក្ខុនោះអួតអាង អួតអាង ពោលអួតថា ខ្ញុំជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយសីល ឬថាជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយវត្ត ឬក៏ថាជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយសីលនិងវត្ត ដោយជាតិ ដោយគោត្រ ដោយភាពនៃខ្លួនជាកូនអ្នកមានត្រកូល ដោយភាពនៃខ្លួនមានសម្បុរល្អ ដោយទ្រព្យ ដោយការរៀន ដោយការងារ ដោយសិល្បៈ ដោយដ្ឋាននៃវិជ្ជា ដោយការចេះដឹង ដោយបដិភាណ ឬដោយវត្ថុណាមួយ ថាជាអ្នកចេញអំពីត្រកូលខ្ពស់ហើយបួស

ឧឡារភោគកុលា បព្វជិតោ វា សុត្តន្តិកោ វា វិនយធរោ វា ធម្មកថិកោ វា អារញ្ញិកោ វា ។ បេ ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា លាភីតិ វា កត្ថតិ វិកត្ថតិ ។ តំ កត្ថំ វិកត្ថំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យ កត្ថនា អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរេយ្យាតិ ន ច កត្ថិតា សិយា ភិក្ខុ ។

[៦៤] ន ច វាចំ បយុត្តំ ភាសេយ្យាតិ កតមា បយុត្តកថា ។ ឥធេកច្ចោ ចីវរបយុត្តំ វាចំ ភាសតិ បិណ្ឌបាតបយុត្តំ វាចំ ភាសតិ សេនាសនបយុត្តំ វាចំ ភាសតិ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារបយុត្តំ វាចំ ភាសតិ អយំ(១) វុច្ចតិ បយុត្តកថា ។

១ ម. អយម្បិ ។

ឬជាជាអ្នកចេញអំពីត្រកូល មានភោគៈច្រើនហើយបួស ជាជាអ្នកចេញអំពីត្រកូល មានភោគៈដ៏លើសលប់ហើយបួស ជាជាអ្នកទរទ្រង់ព្រះសូត្រ ជាជាអ្នកទ្រទ្រង់វិន័យ ជាជាធម្មកថិក ជាជាអ្នកប្រព្រឹត្តអារញ្ញិកធុតង្គ ។ បេ ។ ឬជាជាអ្នកបាននូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ។ ភិក្ខុមិនគប្បីពោលអួត គឺគប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ឲ្យដល់នូវការមិនកើតមាន នូវការពោលអួត គឺជាអ្នកឆ្ងាយ វៀរ វៀរស្រឡះ ឃ្លាតចេញ រលាស់ចោល រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកការពោលអួត គប្បីនៅដោយចិត្ត ដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស យ៉ាងនេះឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុមិនគប្បីជាអ្នកអួតអាង ។

(៦៤) ពាក្យថា មិនគប្បីពោលនូវពាក្យគៀងគរ សំដៅថា ចុះពាក្យគៀងគរ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពោលពាក្យគៀងគរចីវរ ពោលពាក្យគៀងគរបិណ្ឌបាត ពោលពាក្យគៀងគរសេនាសនៈ ពោលពាក្យគៀងគរគិលានប្បច្ច័យភេសជ្ជបរិក្ខារ នេះលោកហៅថា ពាក្យគៀងគរ ។

អថវា ចីវរហេតុ បិណ្ឌបាតហេតុ សេនាសនហេតុ គិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារហេតុ សច្ចម្បិ ភណតិ មុសាបិ ភណតិ បិសុណម្បិ ភណតិ អបិសុណម្បិ ភណតិ ផរុសម្បិ ភណតិ អផរុសម្បិ ភណតិ សម្ផប្បលាបម្បិ ភណតិ អសម្ផប្បលាបម្បិ ភណតិ មន្តាបិ វាចំ ភាសតិ អយម្បិ វុច្ចតិ បយុត្តវាចា ។ អថវា បសន្នចិត្តោ បរេសំ ធម្មំ ទេសេតិ អហោ វត មេ ធម្មំ សុណេយ្យុំ សុត្វា ច ធម្មំ បសីទេយ្យុំ បសន្នា ច មេ បសន្នាការំ ករេយ្យុន្តិ អយំ វុច្ចតិ បយុត្តវាចា ។ ន ច វាចំ បយុត្តំ ភាសេយ្យាតិ អត្តមនោ ធម្មទេសនាកំ ឧទាហរ បយុត្តកំ ន ភាសេយ្យ ន កថេយ្យ ន ភណេយ្យ ន ទីបយេយ្យ ន វោហរេយ្យ បយុត្តកំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យ បយុត្តវាចាយ អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទីកតេន ចេតសា វិហរេយ្យាតិ ន ច វាចំ បយុត្តំ ភាសេយ្យ ។

មួយទៀត ភិក្ខុ៖ពោលពាក្យពិតខ្លះ ពោលពាក្យកុហកខ្លះ ពោលពាក្យញុះញង់ខ្លះ ពោលពាក្យមិនញុះញង់ខ្លះ ពោលពាក្យគ្រោតគ្រាតខ្លះ ពោលពាក្យមិនគ្រោតគ្រាតខ្លះ ពោលសម្ផប្បលាបៈខ្លះ ពោលពាក្យមិនមែនជាសម្ផប្បលាបៈខ្លះ ពោលពាក្យដោយប្រាជ្ញាខ្លះ ព្រោះហេតុចីវរៈ ព្រោះហេតុបិណ្ឌបាត ព្រោះហេតុសេនាសនៈ ព្រោះហេតុគិលានប្បច្ច័យភេសជ្ជបរិក្ខារ នេះ លោកហៅថា ពាក្យប្រកៀក ។ មួយទៀត ភិក្ខុមានចិត្តជ្រះថ្លា សំដែងធម៌ដល់ពួកជនដទៃ ដោយគិតថា ធ្វើដូចម្ដេចហ្ន៎ ពួកជនគប្បីស្ដាប់ធម៌របស់អាត្មាអញ លុះស្ដាប់ហើយ គប្បីជ្រះថ្លានឹងធម៌ លុះជ្រះថ្លាហើយ គប្បីធ្វើអាការជ្រះថ្លាដល់អាត្មាអញ នេះ លោកហៅថា ពាក្យប្រកៀក ។ ពាក្យថា មិនគប្បីពោលពាក្យប្រកៀក បានសេចក្ដីថា មិនគប្បីពោល មិនគប្បីសំដែង មិនគប្បីពណ៌នា មិនគប្បីបំភ្លឺ មិនគប្បីប្រើនូវពាក្យប្រកៀក ដោយរាប់បញ្ចូលយកធម្មទេសនាជាដើម គប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ឲ្យដល់នូវការមិនកើតមាន នូវពាក្យប្រកៀក គប្បីជាអ្នកឆ្ងាយ វៀរ វៀរស្រឡះ ឃ្លាតចេញ រលាស់ចេញ រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកពាក្យប្រកៀក គប្បីនៅដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីពោលពាក្យប្រកៀក ។

(៧០) បាគព្ភិយំ ន សិក្ខេយ្យាតិ បាគព្ភិយន្តិ តីណិ បាគព្ភិយានិ កាយិកំ បាគព្ភិយំ វាចសិកំ បាគព្ភិយំ ចេតសិកំ បាគព្ភិយំ ។

កតមំ កាយិកំ បាគព្ភិយំ ។ ឥធេកច្ចោ សង្ឃគតោបិ កាយិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ គណគតោបិ កាយិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ ភោជនសាលាយបិ កាយិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ ជន្តាឃរេបិ កាយិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ ឧទកតិត្ថេបិ កាយិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ អន្តរឃរំ បវិសន្តោបិ កាយិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ អន្តរឃរំ បវិដ្ឋោបិ កាយិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ ។

កថំ សង្ឃគតោ កាយិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ ។ ឥធេកច្ចោ សង្ឃគតោ អចិត្តីការកតោ ថេរេ ភិក្ខូ ឃដ្ដយន្តោបិ តិដ្ឋតិ ឃដ្ដយន្តោបិ និសីទតិ បុរតោបិ តិដ្ឋតិ បុរតោបិ និសីទតិ ឧច្ចេបិ អាសនេ និសីទតិ សសីសំ បារុបិត្វាបិ និសីទតិ ឋិតកោបិ ភណតិ ពាហាវិក្ខេបកោបិ ភណតិ ឯវំ សង្ឃគតោ កាយិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ ។

[៧០] អធិប្បាយពាក្យថា មិនគប្បីសិក្សានូវសេចក្តីឃ្នើសឃ្នង ត្រង់ពាក្យថា សេចក្តីឃ្នើសឃ្នង បានដល់សេចក្តីឃ្នើសឃ្នង ៣ គឺ សេចក្តីឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ ១ សេចក្តីឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយវាចា ១ សេចក្តីឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយចិត្ត ១ ។

សេចក្តីឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ នៅក្នុងសង្ឃ សំដែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយក៏មាន នៅក្នុងគណៈ សំដែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយក៏មាន សំដែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ ក្នុងរោងបាយក៏មាន សំដែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ ក្នុងរោងភ្លើងក៏មាន សំដែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ ក្នុងកំពង់ទឹកក៏មាន កំពុងចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ សំដែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយក៏មាន ចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ ហើយ សំដែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយក៏មាន ។

ភិក្ខុនៅក្នុងសង្ឃ សំដែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ នៅក្នុងសង្ឃ មិនធ្វើសេចក្តីកោតក្រែង ឈរប្រជ្រៀតពួកភិក្ខុជាថេរៈខ្លះ អង្គុយប្រជ្រៀតខ្លះ ឈរខាងមុខខ្លះ អង្គុយខាងមុខខ្លះ អង្គុយលើអាសនៈខ្ពស់ខ្លះ អង្គុយដណ្តប់ក្បាលខ្លះ ឈរនិយាយខ្លះ និយាយក្រវាត់ដៃខ្លះ ភិក្ខុនៅក្នុងសង្ឃ សំដែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ យ៉ាងនេះ ។

កថំ គណគតោ កាយិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ ។ ឥធេកច្ចោ គណគតោ អចិត្តីការកតោ ថេរានំ ភិក្ខូនំ អនុបាហនានំ ចង្កមន្តានំ សឧបាហនោ ចង្កមតិ នីចេ ចង្កមេ ចង្កមន្តានំ ឧច្ចេ ចង្កមេ ចង្កមតិ ឆមាយំ ចង្កមន្តានំ ចង្កមេ ចង្កមតិ ឃដ្ដយន្តោបិ តិដ្ឋតិ ឃដ្ដយន្តោ(១) និសីទតិ បុរតោបិ តិដ្ឋតិ បុរតោបិ និសីទតិ ឧច្ចេបិ អាសនេ និសីទតិ សសីសំ បារុបិត្វា និសីទតិ ឋិតកោបិ ភណតិ ពាហាវិក្ខេបកោបិ ភណតិ ឯវំ គណគតោ កាយិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ ។

កថំ ភោជនសាលាយ កាយិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ ។ ឥធេកច្ចោ ភោជនសាលាយ អចិត្តីការកតោ ថេរេ ភិក្ខូ អនុបខជ្ជ និសីទតិ នវេបិ ភិក្ខូ អាសនេន បដិពាហតិ ឃដ្ដយន្តោបិ តិដ្ឋតិ ឃដ្ដយន្តោបិ និសីទតិ បុរតោបិ តិដ្ឋតិ បុរតោបិ និសីទតិ ឧច្ចេបិ អាសនេ និសីទតិ សសីសំ បារុបិត្វា និសីទតិ ឋិតកោបិ ភណតិ ពាហាវិក្ខេបកោបិ ភណតិ

១ ម. ឃដ្ដយន្តោបិ ។

ភិក្ខុនៅក្នុងគណៈ សំដែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ នៅក្នុងគណៈ មិនធ្វើសេចក្តីគោរពក្រែង គឺកាលពួកភិក្ខុជាថេរៈ មិនពាក់ស្បែកជើងចង្ក្រម ខ្លួនពាក់ស្បែកជើងចង្ក្រម កាលពួកភិក្ខុជាថេរៈ ចង្ក្រមក្នុងទីចង្ក្រមទាប ខ្លួនចង្ក្រមលើទីចង្ក្រមខ្ពស់ កាលពួកភិក្ខុជាថេរៈ ចង្ក្រមលើផែនដី ខ្លួនចង្ក្រមលើទីចង្ក្រម ឈរប្រជ្រៀតខ្លះ អង្គុយប្រជ្រៀតខ្លះ ឈរខាងមុខខ្លះ អង្គុយខាងមុខខ្លះ អង្គុយលើអាសនៈខ្ពស់ខ្លះ អង្គុយទទូរក្បាលខ្លះ ឈរនិយាយខ្លះ និយាយគក់សំដៃខ្លះ ភិក្ខុនៅក្នុងគណៈ សំដែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ យ៉ាងនេះ ។

ភិក្ខុសំដែងការឃ្នើសឃ្នង ប្រកបដោយកាយ ក្នុងរោងឆាន់ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ មិនធ្វើសេចក្តីគោរពក្រែង ក្នុងរោងឆាន់ គឺអង្គុយប្រជ្រៀតពួកភិក្ខុជាថេរៈ ឃាត់ពួកភិក្ខុថ្មី ដោយអាសនៈខ្លះ ឈរប្រជ្រៀតពួកភិក្ខុជាថេរៈខ្លះ អង្គុយប្រជ្រៀតខ្លះ ឈរខាងមុខខ្លះ អង្គុយខាងមុខខ្លះ អង្គុយលើអាសនៈខ្ពស់ខ្លះ អង្គុយទទូរក្បាលខ្លះ ឈរនិយាយ នឹងពួកភិក្ខុជាថេរៈខ្លះ និយាយគក់សំដៃខ្លះ

ឯវំ ភោជនសាលាយ កាយិកំ ចាបល្លិយំ ទស្សេតិ ។

កថំ ជន្តាឃរេ កាយិកំ ចាបល្លិយំ ទស្សេតិ ។ ឥធេកច្ចោ ជន្តាឃរេ អចិត្តីការកតោ ថេរេ ភិក្ខូ ឃដ្ដយន្តោបិ តិដ្ឋតិ ឃដ្ដយន្តោបិ និសីទតិ បុរតោបិ តិដ្ឋតិ បុរតោបិ និសីទតិ ឧច្ចេបិ អាសនេ និសីទតិ អនាបុច្ឆាបិ កដ្ឋំ បក្ខិបតិ អនាបុច្ឆាបិ ទ្វារំ បិទហតិ ឯវំ ជន្តាឃរេ កាយិកំ ចាបល្លិយំ ទស្សេតិ ។

កថំ ឧទកតិត្ថេ កាយិកំ ចាបល្លិយំ ទស្សេតិ ។ ឥធេកច្ចោ ឧទកតិត្ថេ អចិត្តីការកតោ ថេរេ ភិក្ខូ ឃដ្ដយន្តោបិ ឱតរតិ បុរតោបិ ឱតរតិ ឃដ្ដយន្តោបិ ន្ហាយតិ បុរតោបិ ន្ហាយតិ ឧបរិបិ ន្ហាយតិ ឃដ្ដយន្តោបិ ឧត្តរតិ បុរតោបិ ឧត្តរតិ ឧបរិបិ ឧត្តរតិ ឯវំ ឧទកតិត្ថេ កាយិកំ ចាបល្លិយំ ទស្សេតិ ។

កថំ អន្តរឃរំ បវិសន្តោ កាយិកំ ចាបល្លិយំ ទស្សេតិ ។ ឥធេកច្ចោ អន្តរឃរំ បវិសន្តោ អចិត្តីការកតោ ថេរេ ភិក្ខូ ឃដ្ដយន្តោបិ គច្ឆតិ បុរតោបិ គច្ឆតិ វោក្កម្មបិ ថេរានំ ភិក្ខូនំ បុរតោ គច្ឆតិ ឯវំ អន្តរឃរំ បវិសន្តោ កាយិកំ ចាបល្លិយំ ទស្សេតិ ។

ភិក្ខុសំដែងការឃ្លើសឃ្លូនប្រកបដោយកាយ ក្នុងរោងឆាន់ យ៉ាងនេះ ។

ភិក្ខុសំដែងការឃ្លើសឃ្លូនប្រកបដោយកាយ ក្នុងរោងភ្លើង តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ មិនធ្វើសេចក្ដីកោតក្រែងក្នុងរោងភ្លើង គឺឈរប្រជ្រៀតពួកភិក្ខុជាថេរៈខ្លះ អង្គុយប្រជ្រៀតខ្លះ ឈរខាងមុខខ្លះ អង្គុយខាងមុខខ្លះ អង្គុយលើអាសនៈខ្ពស់ខ្លះ មិនប្រាប់សិនហើយដាក់ឧសខ្លះ មិនប្រាប់សិនហើយបិទទ្វារខ្លះ ភិក្ខុសំដែងការឃ្លើសឃ្លូនប្រកបដោយកាយ ក្នុងរោងភ្លើង យ៉ាងនេះ ។

ភិក្ខុសំដែងការឃ្លើសឃ្លូនប្រកបដោយកាយ ក្នុងកំពង់ទឹក តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ មិនធ្វើសេចក្ដីកោតក្រែងក្នុងកំពង់ទឹក គឺចុះទៅប្រជ្រៀតពួកភិក្ខុជាថេរៈខ្លះ ចុះខាងមុខខ្លះ ងូតប្រជ្រៀតខ្លះ ងូតខាងមុខខ្លះ ងូតខាងលើខ្លះ ឡើងប្រជ្រៀតខ្លះ ឡើងខាងមុខខ្លះ ឡើងខាងលើខ្លះ ភិក្ខុសំដែងការឃ្លើសឃ្លូន ប្រកបដោយកាយក្នុងកំពង់ទឹក យ៉ាងនេះ ។

ភិក្ខុកាលចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ សំដែងការឃ្លើសឃ្លូនប្រកបដោយកាយ តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ កាលចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ មិនធ្វើសេចក្ដីកោតក្រែង គឺដើរប្រជ្រៀតពួកភិក្ខុជាថេរៈខ្លះ ដើរខាងមុខខ្លះ ដើរហួសទៅក៏មុខពួកភិក្ខុជាថេរៈខ្លះ ភិក្ខុកាលចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ សំដែងការឃ្លើសឃ្លូនប្រកបដោយកាយ យ៉ាងនេះ ។

កថំ អន្តរឃរំ បវិដ្ឋោ កាយិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ ។ ឥធេកច្ចោ អន្តរឃរំ បវិដ្ឋោ ន បវិស ភន្តេតិ វុច្ចមានោ បវិសតិ ន តិដ្ឋ ភន្តេតិ វុច្ចមានោ តិដ្ឋតិ ន និសីទ ភន្តេតិ វុច្ចមានោ និសីទតិ អនោកាសម្បិ បវិសតិ អនោកាសេបិ តិដ្ឋតិ អនោកាសេបិ និសីទតិ យានិ តានិ ហោន្តិ កុលានំ ឱវរកានិ គូឡ្ហានិ ច បដិច្ឆន្នានិ ច យត្ថ កុលិត្ថិយោ កុលធីតាយោ កុលសុណ្ហាយោ កុលកុមារិយោ និសីទន្តិ តត្ថបិ សហសា បវិសតិ កុមារកស្សបិ សីសំ បរាមសតិ ឯវំ អន្តរឃរំ បវិដ្ឋោ កាយិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ ។ ឥទំ កាយិកំ បាគព្ភិយំ ។

កតមំ វាចសិកំ បាគព្ភិយំ ។ ឥធេកច្ចោ សង្ឃគតោបិ វាចសិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ គណគតោបិ វាចសិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ អន្តរឃរំ បវិដ្ឋោបិ វាចសិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ ។

កថំ សង្ឃគតោ វាចសិកំ បាគព្ភិយំ ទស្សេតិ ។ ឥធេកច្ចោ សង្ឃគតោ អចិត្តីការកតោ

ភិក្ខុចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ ហើយសំដែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះហើយ គេមិនទាន់និយាយថា លោកម្ចាស់សូមចូលមក ក៏ចូលមក គេមិនទាន់និយាយថា លោកម្ចាស់សូមឈរនៅ ក៏នៅឈរ គេមិនទាន់និយាយថា លោកម្ចាស់សូមគង់ ក៏អង្គុយ ចូលទៅកាន់ទីមិនមែនទីឱកាសខ្លះ ឈរក្នុងទីមិនមែនឱកាសខ្លះ អង្គុយក្នុងទីមិនមែនឱកាសខ្លះ ម្យ៉ាងចូលទៅក្នុងបន្ទប់ទាំងឡាយ របស់ត្រកូលទាំងឡាយ ជាទីដែលគេពួនផង បិទបាំងផង ជាទីដែលពួកស្រីក្នុងត្រកូល ពួកកូនស្រីរបស់ត្រកូល ពួកកូនប្រសាស្រីរបស់ត្រកូល ពួកកុមារីរបស់ត្រកូលអង្គុយខ្លះ ស្ទាបអង្អែលក្បាលរបស់ពួកកុមារខ្លះ ភិក្ខុចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ ហើយសំដែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ យ៉ាងនេះ ។ នេះឈ្មោះថាកិរិយាឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ ។

កិរិយាឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយវាចា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ នៅក្នុងសង្ឃ សំដែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយវាចា ក៏មាន នៅក្នុងគណៈ សំដែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយវាចាក៏មាន ចូលទៅចន្លោះផ្ទះ ហើយសំដែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយវាចាក៏មាន ។

ភិក្ខុនៅក្នុងសង្ឃ សំដែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយវាចា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ នៅក្នុងសង្ឃមិនធ្វើសេចក្តីកោតក្រែង

ថេរេ ភិក្ខូ អនាបុច្ឆា វា អនជ្ឈិដ្ឋោ វា អារាមគតានំ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ភណតិ បញ្ហំ វិសជ្ជេតិ បាតិមោក្ខំ ឧទ្ទិសតិ ឋិតកោ ភណតិ ពាហាវិក្ខេបកោ ភណតិ ឯវំ សង្ឃគតោ វាចសិកំ ចាបល្លំ អាសេវតិ ។

កថំ គណគតោ វាចសិកំ ចាបល្លំ អាសេវតិ ។ ឥធេកច្ចោ គណគតោ អចិត្តីការកតោ ថេរេ ភិក្ខូ អនាបុច្ឆា វា អនជ្ឈិដ្ឋោ វា អារាមគតានំ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ភណតិ បញ្ហំ វិសជ្ជេតិ ឋិតកោ ភណតិ ពាហាវិក្ខេបកោ ភណតិ អារាមគតានំ ភិក្ខុនីនំ ឧបាសកានំ ឧបាសិកានំ ធម្មំ ភណតិ បញ្ហំ វិសជ្ជេតិ ឋិតកោ ភណតិ ពាហាវិក្ខេបកោ ភណតិ ឯវំ គណគតោ វាចសិកំ ចាបល្លំ អាសេវតិ ។

កថំ អន្តរឃរំ បវិដ្ឋោ វាចសិកំ ចាបល្លំ អាសេវតិ ។ ឥធេកច្ចោ អន្តរឃរំ បវិដ្ឋោ ឥត្ថឹ វា កុមារឹ វា អាហ ឥត្ថំនាមេ ឥត្ថំគោត្តេ កឹ អត្ថិ យាគុ អត្ថិ ភត្តំ អត្ថិ ខាទនីយំ អត្ថិ កឹ បិវិស្សាម កឹ ភុញ្ជិស្សាម កឹ ខាទិស្សាម កឹ វា អត្ថិ កឹ វា មេ ទស្សថាតិ

គឺមិនប្រាប់ពួកភិក្ខុជាថេរៈ ឬពួកភិក្ខុជាថេរៈមិនបានអារាធនា ក៏សំដែងធម៌ ឆ្លើយប្រស្នា សំដែងបាតិមោក្ខ ដល់ពួកភិក្ខុនៅក្នុងអារាម ឈរនិយាយខ្លះ និយាយកសាំដៃខ្លះ ភិក្ខុនៅក្នុងសង្ឃ សំដែងការឃ្លើសឃ្លងប្រកបដោយវាចា យ៉ាងនេះ ។

ភិក្ខុនៅក្នុងគណៈ សំដែងការឃ្លើសឃ្លងប្រកបដោយវាចា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ នៅក្នុងគណៈ មិនធ្វើសេចក្តីកោតក្រែង គឺមិនប្រាប់ពួកភិក្ខុជាថេរៈ ឬពួកភិក្ខុជាថេរៈមិនបានអារាធនា ក៏សំដែងធម៌ ឆ្លើយប្រស្នា ដល់ពួកភិក្ខុនៅក្នុងអារាម ឈរនិយាយខ្លះ និយាយកសាំដៃខ្លះ សំដែងធម៌ ឆ្លើយប្រស្នាដល់ពួកភិក្ខុនី ពួកឧបាសក ពួកឧបាសិកា ដែលនៅក្នុងអារាម ឈរនិយាយខ្លះ និយាយកសាំដៃខ្លះ ភិក្ខុនៅក្នុងគណៈ សំដែងការឃ្លើសឃ្លងប្រកបដោយវាចា យ៉ាងនេះ ។

ភិក្ខុចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ ហើយសំដែងការឃ្លើសឃ្លងប្រកបដោយវាចា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ ចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះហើយ និយាយនឹងស្ត្រី ឬនឹងកុមារី និយាយយ៉ាងនេះថា នែនាងឈ្មោះនេះ នែនាងគោត្រនេះ មានអ្វីទេ មានបបរទេ មានបាយទេ មានបង្អែមទេ ពួកយើងនឹងផឹកអ្វី បរិភោគអ្វី ស៊ីអ្វី មានអ្វីទេ ពួកនាងនឹងឲ្យអ្វីដល់អាត្មា

វិប្បលបតិ យំ ឯវរូបំ បរិដ្ឋា វាចសិកំ បាគព្ភិយំ ធរេស្សតិ ។ ឥទំ វាចសិកំ បាគព្ភិយំ ។

កតមំ ចេតសិកំ បាគព្ភិយំ ។ ឥធេកច្ចោ ន ឧច្ចាកុលា បព្វជិតោ សមានោ ឧច្ចាកុលា បព្វជិ-តេន សទ្ធឹ សទិសំ អត្តានំ ករោតិ ចិត្តេន ន មហា-កុលា បព្វជិតោ សមានោ ន មហាភោគកុលា បព្វ-ជិតោ សមានោ ន ឧឡារភោគកុលា បព្វជិតោ សមានោ ឧឡារភោគកុលា បព្វជិតេន សទ្ធឹ សទិសំ អត្តានំ ករោតិ ចិត្តេន ន សុត្តន្តិកោ សមានោ សុត្តន្តិកេន សទ្ធឹ សទិសំ អត្តានំ ករោតិ ចិត្តេន ន វិនយធរោ សមានោ ន ធម្មកថិកោ សមានោ ន អារញ្ញិកោ សមានោ ន បិណ្ឌបាតិ-កោ សមានោ ន បំសុកូលិកោ សមានោ ន តេចីវរិកោ សមានោ ន សបទានចារិកោ សមានោ ន ខលុបច្ឆាភត្តិកោ សមានោ ន នេសជ្ជិកោ សមានោ ន យថាសន្ថតិកោ សមានោ យថាសន្ថតិកេន សទ្ធឹ សទិសំ អត្តានំ ករោតិ ចិត្តេន ន បឋមស្ស ឈានស្ស លាភី សមានោ

និយាយរាយមាយតាមចិត្តខ្លួន ហើយសំដែងការព្រហើនប្រកបដោយវាចា យ៉ាងនេះ ។ នេះ ឈ្មោះថា អំពើព្រហើនប្រកបដោយវាចា ។

អំពើព្រហើនប្រកបដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនា នេះ ជាអ្នកមិនចេញ អំពីត្រកូលខ្ពស់ហើយបួសទេ តែតាំងចិត្តធ្វើខ្លួនឲ្យប្រៀបស្មើនឹងបុគ្គល ដែលចេញអំពីត្រកូលខ្ពស់ហើយបួស ជាអ្នកមិនចេញអំពីត្រកូលធំហើយបួស ជាអ្នកមិនចេញអំពីត្រកូលមានភោគៈច្រើនហើយបួស ជាអ្នកមិនចេញអំពីត្រកូល មានភោគៈដ៏លើសលប់ហើយបួសទេ តែតាំងចិត្តធ្វើខ្លួនឲ្យប្រៀបស្មើ នឹងបុគ្គលដែលចេញអំពីត្រកូលមានភោគៈលើសលប់ហើយបួស ជាអ្នកមិនចេះព្រះសូត្រទេ តែតាំងចិត្តធ្វើខ្លួនឲ្យប្រៀបស្មើនឹងបុគ្គលដែលចេះព្រះសូត្រ ជាអ្នកមិនទ្រទ្រង់ព្រះវិន័យ មិនមែនជាធម្មកថិក មិនប្រព្រឹត្តអារញ្ញិកធុតង្គ មិនប្រព្រឹត្តបិណ្ឌបាតិ-កធុតង្គ មិនប្រព្រឹត្តបំសុកូលិកធុតង្គ មិនប្រព្រឹត្តតេចីវរិកធុតង្គ មិនប្រព្រឹត្តសបទានចារិកធុតង្គ មិនប្រព្រឹត្តខលុបច្ឆាភត្តិកធុតង្គ មិនប្រព្រឹត្តនេសជ្ជិក-ធុតង្គ មិនប្រព្រឹត្តយថាសន្ថតិកធុតង្គទេ តែតាំងចិត្តធ្វើខ្លួនឲ្យប្រៀបស្មើនឹងបុគ្គលដែលប្រព្រឹត្តយថាសន្ថតិកធុតង្គ ជាអ្នកមិនបានបឋមជ្ឈានទេ

បឋមស្ស ឈានស្ស លាភិតា សទ្ធិំ សទ្ធិំ អត្តំ ករោតិ ចិត្តេន ន ទុតិយស្ស ឈានស្ស លាភី សមានោ ន តតិយស្ស ឈានស្ស លាភី សមានោ ន ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស លាភី សមានោ ន អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា លាភី សមានោ ន វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា លាភី សមានោ ន អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា លាភី សមានោ ន នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា លាភី សមានោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា លាភិតា សទ្ធិំ សទ្ធិំ អត្តំ ករោតិ ចិត្តេន ឥទំ ចេតសិកំ ថាមគ្គិយំ ។ ថាមគ្គិយំ ន សិក្ខេយ្យាតិ ថាមគ្គិយំ ន សិក្ខេយ្យ ន អាចរេយ្យ ន សមាចរេយ្យ ន សមាទាយ វត្តេយ្យ ថាមគ្គិយំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំគមេយ្យ ថាមគ្គិយា អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរេយ្យាតិ ថាមគ្គិយំ ន សិក្ខេយ្យ ។

តែតាំងចិត្តធ្វើខ្លួនឲ្យប្រហែល នឹងបុគ្គលដែលបានបឋមជ្ឈាន ជាអ្នកមិនបានទុតិយជ្ឈាន មិនបានតតិយជ្ឈាន មិនបានចតុត្ថជ្ឈាន មិនបានអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ មិនបានវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ មិនបានអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ មិនបាននេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិទេ តែតាំងចិត្តធ្វើខ្លួនឲ្យប្រហែល នឹងបុគ្គលដែលបាននេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ នេះ ឈ្មោះថា គំកើតឃ្លើសឃ្លងប្រកបដោយចិត្ត ។ ពាក្យថា មិនគប្បីសិក្សា នូវគំកើតឃ្លើសឃ្លង បានសេចក្តីថា មិនគប្បីសិក្សា មិនគប្បីប្រព្រឹត្ត មិនគប្បីប្រព្រឹត្តព្រម មិនគប្បីប្រព្រឹត្តសមាទាននូវគំកើតឃ្លើសឃ្លង គឺគប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ឲ្យដល់នូវការមិនកើតមាននូវគំកើតឃ្លើសឃ្លង គប្បីជាអ្នកឆ្ងាយ វៀរ វៀរស្រឡះ ឃ្លាតចេញ រលាស់ចោល រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកគំកើតឃ្លើសឃ្លង គប្បីនៅដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីសិក្សានូវគំកើតឃ្លើសឃ្លង ។

(៨០) កថំ វិគ្គាហិកំ ន កថយេយ្យាតិ កត-មា វិគ្គាហិកា កថា ។ ឥធេកច្ចោ ឯវរូបឹ កថំ កត្តា ហោតិ ន ត្វំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានាសិ ។ បេ ។ និព្វេឋេហិ វា សចេ បហោសីតិ ។ វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វិគ្គាហិកាយ ខោ មោគ្គល្លាន កថាយ សតិ កថា-ពាហុល្លំ បាដិកង្ខំ កថាពាហុល្លេ សតិ ឧទ្ធច្ចំ ឧទ្ធ-តស្ស អសំវរោ អសំវុតស្ស អារា ចិត្តំ សមាធិម្ហាតិ ។ កថំ វិគ្គាហិកំ ន កថយេយ្យាតិ វិគ្គាហិកកថំ ន កថេយ្យ ន ភណេយ្យ ន ទីបយេយ្យ ន វោហរេយ្យ វិគ្គាហិកកថំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យ វិគ្គាហិកកថាយ អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរេយ្យាតិ កថំ វិគ្គាហិកំ ន កថយេយ្យ ។ តេនាហ ភគវា

ន ច កត្ថិតា សិយា ភិក្ខុ
ន ច វាចំ បយុត្តំ ភាសេយ្យ
បាគព្ភិយំ ន សិក្ខេយ្យ
កថំ វិគ្គាហិកំ ន កថយេយ្យាតិ ។

[៨០] ពាក្យថា មិនគប្បីពោលពាក្យផ្ទញ់ផ្ទាល់ សំនួរថា ពាក្យផ្ទញ់ផ្ទាល់ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុពួកខ្លះក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកធ្វើនូវពាក្យពោលមានសភាពយ៉ាងនេះថា អ្នកមិនយល់ធម៌វិន័យនេះទេ ។ បេ ។ ឬថាបើអ្នកអាច ចូរដោះខ្លួន ។ សមដូចព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយថា ម្នាលមោគ្គល្លាន កាលបើពាក្យផ្ទញ់ផ្ទាល់មាន សំដីច្រើនក៏កើតប្រាកដ កាលបើពាក្យច្រើនមានហើយ សេចក្តីរាយមាយក៏កើតប្រាកដ កាលបើបុគ្គលមានចិត្តរាយមាយហើយ សេចក្តីមិនសង្រួម ក៏កើតប្រាកដ កាលបើបុគ្គលមិនសង្រួមហើយ ចិត្តក៏ឆ្ងាយអំពីសមាធិ ។

ពាក្យថា មិនគប្បីពោលនូវពាក្យផ្ទញ់ផ្ទាល់ គឺមិនគប្បីពោល មិនគប្បីពណ៌នា មិនគប្បីបំភ្លឺ មិនគប្បីថ្លែង នូវពាក្យផ្ទញ់ផ្ទាល់ គឺគប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យកើតមាន នូវពាក្យផ្ទញ់ផ្ទាល់ គប្បីជាអ្នកឆ្ងាយ វៀរ វៀរស្រឡះ ចាកចេញ រលាស់ចោល រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកពាក្យផ្ទញ់ផ្ទាល់ គប្បីនៅដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីពោលនូវពាក្យផ្ទញ់ផ្ទាល់ ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភិក្ខុមិនគប្បីជាអ្នកអួតអាង មិនគប្បីពោលនូវវាចា
ទៀតគេ មិនគប្បីសិក្សា នូវអំពើឃ្នើសឃ្នង
មិនគប្បីពោលពាក្យផ្ទញ់ផ្ទាល់ ។

(៧២) មោសវជ្ជេ ន(១) និយ្យេថ

សម្បជានោ សឋានិ ន កយិរា

អថ ជីវិតេន បញ្ញាយ

សីលព្វតេន នាញ្ញមតិមញ្ញេ ។

(៧៣) មោសវជ្ជេ ន និយ្យេថាតិ មោសវជ្ជំ វុច្ចតិ មុសាវាទោ ។ ឥធេកច្ចោ សភគ្គតោ វា បរិសគ្គតោ វា ។ បេ ។ អាមិសកិញ្ចិក្ខហេតុ វា សម្បជានមុសា ភាសិតា ហោតិ ឥទំ វុច្ចតិ មោសវជ្ជំ ។ អបិច តីហាការេហិ មុសាវាទោ ហោតិ បុព្វេវស្ស(២) ហោតិ មុសា ភណិស្សន្តិ ភណន្តស្ស ហោតិ មុសា ភណាមីតិ ភណិតស្ស ហោតិ មុសា មយា ភណិតន្តិ ឥមេហិ តីហាការេហិ មុសាវាទោ ហោតិ ។ អបិច ចតូហាការេហិ បញ្ចហាការេហិ ឆហាការេហិ សត្តហាការេហិ អដ្ឋហាការេហិ មុសាវាទោ ហោតិ បុព្វេវស្ស ហោតិ មុសា ភណិស្សន្តិ ភណន្តស្ស ហោតិ មុសា ភណាមីតិ ភណិតស្ស ហោតិ មុសា មយា ភណិតន្តិ

១ ម. មោសវជ្ជេ ន និយ្យេថ ។ ២ ម. បុព្វេវស្ស ។

(៧២) បុគ្គលគប្បីវៀរចាកការពោលពាក្យកុហក គប្បីជាអ្នកដឹងខ្លួន មិនធ្វើនូវការពោលអួតតាំងឡើយ តាំងមិនគប្បីមើលងាយនូវបុគ្គលដទៃ ដោយការចិញ្ចឹមជីវិត ដោយបញ្ញា ដោយសីលនិងវ័តឡើយ ។

(៧៣) ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីវៀរ ចាកការពោលពាក្យកុហក អធិប្បាយថា មុសាវាទ លោកហៅថា ការពោលពាក្យកុហក ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ទៅកាន់ទីប្រជុំ ទៅកាន់បរិស័ទ្យ ។បេ។ ជាអ្នកពោលពាក្យកុហកទាំងដឹងខ្លួន ព្រោះហេតុតែអាមិសតិចតួច នេះលោកហៅថា ការពោលពាក្យកុហក ។ ម្យ៉ាងទៀត មុសាវាទតែងមានដោយអាការៈ ៣ គឺមុសាវាទរបស់បុគ្គលនោះកើតមានមុនថា អញនឹងពោលពាក្យកុហក ១ មុសាវាទរបស់បុគ្គលដែលកំពុងពោលថា អញកំពុងពោលពាក្យកុហក ១ មុសាវាទរបស់បុគ្គលដែលពោលហើយថា អញពោលពាក្យកុហកហើយ ១ មុសាវាទតែងមានដោយអាការៈ ៣ នេះ ។ មួយទៀត មុសាវាទតែងមានដោយអាការៈ ៤ ដោយអាការៈ ៥ ដោយអាការៈ ៦ ដោយអាការៈ ៧ ដោយអាការៈ ៨ មុសាវាទរបស់បុគ្គលនោះ កើតមានមុនថា អញនឹងពោលពាក្យកុហក ១ មុសាវាទរបស់បុគ្គលដែលកំពុងពោលថា អញកំពុងពោលពាក្យកុហក ១ មុសាវាទរបស់បុគ្គលដែលពោលហើយថា អញពោលពាក្យកុហកហើយ ១

វិនិធាយ ទិដ្ឋិំ វិនិធាយ ខន្តិំ វិនិធាយ រុចិំ វិនិធាយ សញ្ញំ វិនិធាយ ភាវំ ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ មុសាវាទោ ហោតិ ។ មោសវជ្ជេ ន និយ្យេថាតិ មោសវជ្ជំ និយ្យេថ មោសវជ្ជំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យ មោសវជ្ជា អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរេយ្យាតិ មោសវជ្ជេ ន និយ្យេថ ។

(៧៦) សម្បជានោ សឋានិ ន កយិរាតិ កតមំ សាឋេយ្យំ ។ ឥធេកច្ចោ សឋោ ហោតិ បរិសឋោ យំ តត្ថ សឋំ សឋតា សាឋេយ្យំ កក្ករតា កក្ករិយំ បរិក្ខត្តតា បារិក្ខត្តិយំ ឥទំ វុច្ចតិ សាឋេយ្យំ ។ សម្បជានោ សឋានិ ន កយិរាតិ សម្បជានោ ហុត្វា សាឋេយ្យំ ន ករេយ្យ ន ជនេយ្យ ន សញ្ជនេយ្យ ន និព្វត្តេយ្យ នាភិនិព្វត្តេយ្យ

(មុសាវាទរបស់បុគ្គល) ព្រោះបិទបាំងសេចក្ដីយល់ ១ ព្រោះបិទបាំងសេចក្ដីចូលចិត្ត ១ ព្រោះបិទបាំងសេចក្ដីគាប់ចិត្ត ១ ព្រោះបិទបាំងសេចក្ដីសំគាល់ ១ ព្រោះបិទបាំងនូវការកើត ១ មុសាវាទរមែងមានដោយអាការៈ ៨ នេះ ។ ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីវៀរចាកការពោលពាក្យកុហក បានសេចក្ដីថា គប្បីវៀរចាកការពោលពាក្យកុហក គប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យកើតមានទៀតនូវការពោលពាក្យកុហក គប្បីជាអ្នកងាកចេញ វៀរ វៀរស្រឡះ ចាកចេញ រលាស់ចោល រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកការពោលពាក្យកុហក គប្បីនៅដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលគប្បីវៀរចាកការពោលពាក្យកុហក ។

(៧៦) អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីជាអ្នកដឹងខ្លួន មិនធ្វើនូវការពោលអួតអាងឡើយ សំនួរថា ភាពនៃការពោលអួត តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកពោលអួត ពោលអួតគ្រប់យ៉ាង [illegible] ពោលអួត ភាពនៃការពោលអួត សេចក្ដីពោលអួត សំដីត្រោគត្រាគ សំដីគគ្រើម ការអួតខ្លាំង សេចក្ដីអួតខ្លាំង ក្នុងសំណើនោះ នេះលោកហៅថា ភាពនៃការអួត ។ ពាក្យថា គប្បីជាអ្នកដឹងខ្លួន មិនធ្វើនូវការពោលអួតអាងឡើយ បានសេចក្ដីថា ជាអ្នកដឹងខ្លួន មិនគប្បីធ្វើ មិនគប្បីបង្កើត មិនគប្បីបង្កើតក្រៃលែង មិនគប្បីបញ្ចេញ មិនគប្បីបញ្ចេញចំពោះ

សាវេយ្យំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យ សាវេយ្យា សាវតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរេយ្យាតិ សម្បជានោ សាហសំ ន ករេយ្យ ។

(៧៥) អថ ជីវិតេន បញ្ញាយ សីលព្វតេន ញាណមតិ- មញ្ញេតិ អថាតិ បទសន្ធិ ។ បេ ។ បទានុបុព្វតាមេតំ អថាតិ ។ ឥធេកច្ចោ លូខជីវិកោ(១) ជីវន្តោ បរំ បណីតជីវិកំ(២) ជីវន្តំ អតិមញ្ញតិ កិំ បនាយំ ពហុលាជីវោ សព្វំ សម្ភុញ្ជតិ សេយ្យថីទំ មូលពីជំ ខន្ធពីជំ ផលុពីជំ អគ្គពីជំ ពីជពីជមេវ បញ្ចមំ អសនិវិច- ក្កទន្តកុដសមណប្បវាទេនាតិ ។ សោ តាយ លូខជីវិកាយ បរំ បណីតជីវិកំ ជីវន្តំ អតិមញ្ញតិ ។

១ ម. លូខជីវិកំ ។ ២ ម. បណីតជីវិកំ ។

ខ្ញុំការពោលម្ដេច គឺគប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យកើតមាន ខ្ញុំការពោលម្ដេច គប្បីជាអ្នកខ្ជាយ វៀរ វៀរស្រឡះ ឃ្លាតចេញ រលាស់ចោល រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកការពោលម្ដេច គប្បីនៅ ដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីជាអ្នកដឹងខ្លួន មិនធ្វើខ្ញុំការពោលម្ដេចតាំងឡើយ ។

(៧៥) អធិប្បាយពាក្យថា ចាំងមិនគប្បីមើលងាយខ្ញុំបុគ្គលដទៃ ដោយជីវិត ដោយបញ្ញា ដោយសីលនិងវ័ត គ្រង់ពាក្យថា ចាំង នឹង ជាពាក្យតំណាងបទ ។ បេ ។ ពាក្យថា ចាំង នេះ គឺជាលំដាប់ លំដោយនៃបទ ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ កាលចិញ្ចឹមជីវិតដ៏សៅហ្មង មើលងាយបុគ្គលដទៃ ដែលចិញ្ចឹមជីវិតដ៏ឧត្ដមថា បុគ្គលនេះ ចិញ្ចឹមជីវិត ដោយវត្ថុច្រើនយ៉ាង បរិភោគវត្ថុគ្រប់មុខ គឺពូជដែលកើតអំពីមើម ពូជដែលកើតអំពីដើម ពូជដែលកើតអំពីថ្នាំង ពូជដែលកើតអំពីត្រួយ ពូជដែលកើតអំពីគ្រាប់ ជាគំរប់ ៥ មិនខ្វះសេចក្ដីព្យាយាម ដ៏ស្មើដោយគាំទ្រដងខ្សែរនៃអន្ទក់(១) ។ ព្រោះការចិញ្ចឹមជីវិតដ៏សៅហ្មង នោះ បុគ្គលនោះ មើលងាយបុគ្គលដទៃ ដែលចិញ្ចឹមជីវិតដ៏ឧត្ដម ។

១— បាលីនេះមិនឃើញមានក្នុងវិគ្គហៈ យើងខ្ញុំសន្និដ្ឋានថាក្រែងប្រែថា "មិនខ្វះសេចក្ដីព្យាយាមស្មើដោយចុងរន្ទះនិងចញ្ចៀលកង់" ខ្លួនត្រូវតែនឹង ។

ឥធេកច្ចោ បណីតជីវិតំ ជីវន្តោ បរំ លូខជីវិតំ ជីវន្តំ អតិមញ្ញតិ តំ បជាយំ អប្បបុញ្ញោ អប្បេសក្ខោ ច លាភី ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជ-បរិក្ខារានន្តិ ។ សោ តាយ បណីតជីវិតាយ បរំ លូខជីវិតំ ជីវន្តំ អតិមញ្ញតិ ។ ឥធេកច្ចោ បញ្ញា-សម្បន្នោ ហោតិ សោ បុដ្ឋោ បញ្ហំ វិស្សជ្ជេតិ ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ អហមស្មិ បញ្ញាសម្បន្នោ ឥមេ បនញ្ញេ ន បញ្ញាសម្បន្នាតិ ។ សោ តាយ បញ្ញាសម្បទាយ បរំ អតិមញ្ញតិ ។ ឥធេកច្ចោ សីលសម្បន្នោ ហោតិ បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហ-រតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ អហមស្មិ សីលសម្បន្នោ ឥមេ បនញ្ញេ ភិក្ខូ ទុស្សីលា បាបធម្មាតិ ។ សោ តាយ សីលសម្បទាយ បរំ អតិមញ្ញតិ ។ ឥធេកច្ចោ វត្តសម្បន្នោ អារញ្ញិកោ វា បិណ្ឌបាតិកោ វា បំសុកូលិកោ វា តេចីវរិកោ វា សបទា-នចារិកោ វា ខលុបច្ឆាភត្តិកោ វា នេសជ្ជិកោ វា

បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ចិញ្ចឹមជីវិតដ៏ឧត្តម មើលងាយបុគ្គលដទៃ ដែលចិញ្ចឹមជីវិតដ៏សៅហ្មងថា បុគ្គលនេះមានបុណ្យតិច មានសក្តិតិចផង ម្យ៉ាងមិនបានបច្ច័យគឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងគិលានប្បច្ច័យភេសជ្ជ-បរិក្ខារ ។ ព្រោះការចិញ្ចឹមជីវិតដ៏ឧត្តមនោះ បុគ្គលនោះមើលងាយបុគ្គលដទៃ ដែលចិញ្ចឹមជីវិតដ៏សៅហ្មង ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយបញ្ញា បុគ្គលនោះគេសួរប្រស្នាហើយក៏ឆ្លើយប្រស្នា ។ បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អញជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយបញ្ញា ឯពួកបុគ្គលឯទៀតនេះមិនបរិបូណ៌ដោយបញ្ញាទេ ។ ព្រោះការបរិបូណ៌ដោយបញ្ញានោះ បុគ្គលនោះមើលងាយបុគ្គលដទៃ ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយសីល សង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខសំវរៈ បរិបូណ៌ដោយអាចារៈនិងគោចរៈ ឃើញភ័យក្នុងទោសទាំងឡាយ សូម្បីបន្តិចបន្តួច សមាទាន សិក្សាក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយ ។ បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អញជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយសីល ឯពួកភិក្ខុឯទៀតនេះទ្រុស្តសីល មានធម៌អាក្រក់ ។ ព្រោះការបរិបូណ៌ដោយសីលនោះ បុគ្គលនោះមើលងាយបុគ្គលដទៃ ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងសាសនានេះ បរិបូណ៌ដោយវត្ត គឺជាអ្នកប្រព្រឹត្តអារញ្ញិកធុតង្គ ប្រព្រឹត្តបិណ្ឌបាតិកធុតង្គ ប្រព្រឹត្តបំសុកូលិកធុតង្គ ប្រព្រឹត្តតេចីវរិកធុតង្គ ប្រព្រឹត្តសបទានចារិកធុតង្គ ប្រព្រឹត្តខលុបច្ឆាភត្តិកធុតង្គ ប្រព្រឹត្តនេសជ្ជិកធុតង្គ

យថាសន្ថតិកោ វា ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ អហមស្មិ វត្តសម្បន្នោ ឥមេ បនញ្ញេ ន វត្តសម្បន្នាតិ ។ សោ តាយ វត្តសម្បទាយ បរំ អតិមញ្ញតិ ។ អថ ជីវិតេន បញ្ញាយ សីលព្វតេន នាញ្ញមតិមញ្ញេតិ លូខជីវិកាយ វា បណីតជីវិកាយ វា បញ្ញាសម្បទាយ វា សីលសម្បទាយ វា វត្តសម្បទាយ វា បរំ នាតិមញ្ញេយ្យ នាវជានេយ្យ ន តេន មានំ ជនេយ្យ ន តេន ថទ្ធោ អស្ស បត្ថទ្ធោ បគ្គហិតសិរោតិ អថ ជីវិតេន បញ្ញាយ សីលព្វតេន នាញ្ញមតិមញ្ញេ ។

តេនាហ ភគវា

មោសវជ្ជេ ន និយ្យេថ
សម្បជានោ សឋានិ ន កយិរា
អថ ជីវិតេន បញ្ញាយ
សីលព្វតេន នាញ្ញមតិមញ្ញេ ។

(៧៦) សុត្វា ទូសិតោ ពហុំ វាចំ
សមណានំ វា បុថុជ្ជនានំ

ប្រព្រឹត្តយថាសន្ថតិកធុតង្គ ។ បុគ្គលនោះមានសេចក្ដីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា អញជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយវត្ត ឯពួកភិក្ខុឯទៀតនេះមិនបរិបូណ៌ដោយវត្តទេ ។ ព្រោះការបរិបូណ៌ដោយវត្តនោះ បុគ្គលនោះមើលងាយបុគ្គលដទៃ ។ ពាក្យថា ក៏មិនគប្បីមើលងាយនូវបុគ្គលដទៃ ដោយការចិញ្ចឹមជីវិត ដោយបញ្ញា ដោយសីលនិងវត្ត គឺសេចក្ដីថា មិនគប្បីមើលងាយ មិនគប្បីបន្ទាប បុគ្គលដទៃ ដោយការចិញ្ចឹមជីវិតដ៏សៅហ្មង ដោយការចិញ្ចឹមជីវិតដ៏ឧត្តម ដោយការបរិបូណ៌ដោយបញ្ញា ដោយការបរិបូណ៌ដោយសីល ដោយការបរិបូណ៌ដោយវត្ត មិនគប្បីបង្កើតមានះដោយហេតុនោះ មិនគប្បីជាអ្នករឹងរូស រឹងត្អឹង មានក្បាលងើបឡើងដោយហេតុនោះឡើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ក៏មិនគប្បីមើលងាយនូវបុគ្គលដទៃ ដោយការចិញ្ចឹមជីវិត ដោយបញ្ញា ដោយសីលនិងវត្ត ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

បុគ្គលគប្បីវៀរចាកការពោលពាក្យកុហក គប្បីជា
អ្នកដឹងខ្លួន មិនធ្វើនូវការពោលអួតអាងឡើយ ក៏
មិនគប្បីមើលងាយនូវបុគ្គលដទៃ ដោយការចិញ្ចឹម
ជីវិត ដោយបញ្ញា ដោយសីលនិងវត្តឡើយ ។

[៧៦] បុគ្គលត្រូវគេប្រទូស្តហើយ ហើយឮនូវសំដីច្រើនរបស់
សមណៈទាំងឡាយ ឬរបស់ជនមានមាត់ពាក្យច្រើន

ផរុសេន នេ ន បដិវជ្ជា
ន ហិ សន្តោ បដិសេនិករោន្តិ(១) ។

(៨៨) សុត្វា ទុស្សិតោ ពហុំ វាចំ សមណានំ វា បុថុវចនានន្តិ ទុស្សិតោតិ ទុស្សិតោ រុសិតោ(២) ឃដ្ដិតោ វដ្ដិតោ គរហិតោ ឧបវទិតោ ។ សមណានន្តិ ។ យេ កេចិ ឥតោ ពហិទ្ធា បរិព្វាជូបគតា បរិព្វាជសមាបន្នា ។ បុថុវចនានន្តិ ខត្តិយា ច ព្រាហ្មណា ច វេស្សា ច សុទ្ទា ច គហដ្ឋា ច បព្វជិតា ច ទេវា ច មនុស្សា ច ។ តេ ពហុកាហិ វាចាហិ អនិដ្ឋាហិ អកន្តាហិ អមនាបាហិ អក្កោសេយ្យុំ បរិភាសេយ្យុំ រោសេយ្យុំ វិរោសេយ្យុំ ហេឋេយ្យុំ វិហេឋេយ្យុំ ឃាតេយ្យុំ ឧបឃាតេយ្យុំ ឧបឃាតំ ករេយ្យុំ ។ តេសំ ពហុំ វាចំ អនិដ្ឋំ អកន្តំ អមនាបំ សុត្វា សុណិត្វា ឧគ្គហិត្វា ឧបធារយិត្វា ឧបលក្ខយិត្វាតិ សុត្វា ទុស្សិតោ ពហុំ វាចំ សមណានំ វា បុថុវចនានំ ។

១ ម. បដិសេនិករោន្តិ ។ ២ ម. រុសិតោ ។

ទាំងឡាយហើយ មិនគួរតោលតបនឹងជនទាំងនោះ
ដោយពាក្យអាក្រក់ទេ ព្រោះថា ជនអ្នកស្ងប់រម្ងាប់
មិនធ្វើនូវសត្រូវតបឡើយ ។

(៨៨) អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលត្រូវគេប្រទូស្តហើយ ព្រោះឮនូវសំដីច្រើនរបស់សមណៈទាំងឡាយ ឬ របស់ជនមានមាត់ពាក្យច្រើនទាំងឡាយហើយ ត្រង់ពាក្យថា ត្រូវគេប្រទូស្តហើយ គឺត្រូវគេប្រទូស្ត ជេរ ដោសស្រែ ប្រទេច តិះដៀល បន្តុះបង្អាប់ហើយ ។ ពាក្យថា របស់សមណៈទាំងឡាយ គឺពួកជនណាមួយ ក្រៅអំពីសាសនានេះ ទៅកាន់ពួកបរិព្វាជក ប្រកបគន៏ពួកបរិព្វាជក ។ ពាក្យថា របស់ជនមានមាត់ពាក្យច្រើនទាំងឡាយ គឺពួកក្សត្រិយ៍ផង ព្រាហ្មណ៍ផង វេស្សៈផង សុទ្ទៈផង គ្រហស្ថផង បព្វជិតផង ទេវតាផង មនុស្សផង ។ ពួកជននោះ គប្បីជេរ គប្បីគំរាម គប្បីខឹង គប្បីខឹងខ្លាំង គប្បីបៀតបៀន គប្បីបៀតបៀនខ្លាំង គប្បីធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ គប្បីធ្វើទុក្ខខ្លាំង គប្បីធ្វើនូវការបៀតបៀន ដោយពាក្យដ៏ច្រើន ដែលមិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្ត ។ បើឮ ស្តាប់ ចាប់បាន ចាំបាន កំណត់បាន នូវសំដីច្រើនរបស់ពួកជននោះ ដែលមិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្ត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលត្រូវគេប្រទូស្តហើយ ព្រោះឮសំដីច្រើនរបស់សមណៈទាំងឡាយ ឬរបស់ជនមានមាត់ពាក្យច្រើនទាំងឡាយ ។

(៧៨) ផរុសេន នេ ន បដិវជ្ជាតិ ផរុសេនាតិ កក្ខឡេន ។ ន បដិវជ្ជាតិ ន បដិភណេយ្យ អក្កោសន្តំ ន បច្ចក្កោសេយ្យ រោសន្តំ ន បដិរោសេយ្យ ភណ្ឌន្តំ ន បដិភណ្ឌេយ្យ ន កលហំ ករេយ្យ ន ភណ្ឌនំ ករេយ្យ ន វិគ្គហំ ករេយ្យ ន វិវាទំ ករេយ្យ ន មេធគំ ករេយ្យ កលហភណ្ឌនវិគ្គហវិវាទមេធគំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យ កលហភណ្ឌនវិគ្គហវិវាទមេធគា អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរេយ្យាតិ ផរុសេន នេ ន បដិវជ្ជា ។

(៧៩) ន ហិ សន្តោ បដិសេនិំ ករោន្តីតិ សន្តោតិ រាគស្ស សន្តត្តា សន្តោ ទោសស្ស មោហស្ស កោធស្ស ឧបនាហស្ស ។បេ។ សព្វាកុសលាភិសង្ខារានំ សន្តត្តា សមិតត្តា វូបសមិតត្តា វិជ្ឈាតត្តា និព្វុតត្តា វិគតត្តា បដិប្បស្សទ្ធត្តា សន្តោ ឧបសន្តោ វូបសន្តោ និព្វុតោ បដិប្បស្សទ្ធោតិ សន្តោ ។ ន ហិ សន្តោ បដិសេនិំ ករោន្តីតិ

(៧៨) អធិប្បាយពាក្យថា មិនត្រូវពោលតបនឹងជនទាំងនោះដោយពាក្យអាក្រក់ គ្រង់ពាក្យថា ដោយពាក្យអាក្រក់ គឺដោយពាក្យរឹងរូស ។ ពាក្យថា មិនត្រូវពោលតប សេចក្តីថា មិនគប្បីពោលតប គឺមិនគប្បីជេរតបនឹងជនដែលជេរ មិនគប្បីខឹងតបនឹងជនដែលខឹង មិនគប្បីប្រកួតតបនឹងជនដែលប្រកួត មិនគប្បីធ្វើជម្លោះ មិនគប្បីធ្វើសេចក្តីប្រកួត មិនគប្បីធ្វើនូវការទាស់ទែង មិនគប្បីធ្វើនូវវិវាទ មិនគប្បីធ្វើនូវសេចក្តីបែកខ្ញែកគ្នាទេ គឺគប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានតទៅបាននូវជម្លោះ ការប្រកួត សេចក្តីទាស់ទែង វិវាទ ការបែកខ្ញែកគ្នា គប្បីជាអ្នកឃ្លាត វៀរ វៀរស្រឡះ ឃ្លាតចេញ រលាស់ចោល រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកការជម្លោះ សេចក្តីប្រកួត ការទាស់ទែង វិវាទ ការបែកខ្ញែកគ្នា គប្បីនៅដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនត្រូវពោលតបនឹងជននោះ ដោយពាក្យអាក្រក់ទេ ។

(៧៩) ពាក្យថា ព្រោះថា ជនអ្នកស្ងប់ រមែងមិនធ្វើសត្រូវតបឡើយ គ្រង់ពាក្យថា ជនអ្នកស្ងប់ គឺឈ្មោះថាអ្នកស្ងប់ ព្រោះស្ងប់ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ ក្រោធៈ ឧបនាហៈ ។បេ។ ឈ្មោះថា អ្នកស្ងប់ អ្នករម្ងាប់ អ្នកស្ងប់ អ្នកស្ងប់វិសេស អ្នករលត់ អ្នករម្ងាប់ ព្រោះស្ងប់ម្ងាប់ ម្ងាប់វិសេស ដុត រលត់ ឃ្លាតចេញ ម្ងាប់នូវអកុសលាភិសង្ខារទាំងអស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនអ្នកស្ងប់ ។ ពាក្យថា ព្រោះថា ជនអ្នកស្ងប់រមែងមិនធ្វើសត្រូវតបឡើយ

សន្តោ បដិសេនី បដិមល្លេ បដិកណ្ដកេ[1] បដិបក្ខេ ន ករោន្តិ ន ជនេន្តិ ន សញ្ជនេន្តិ ន និព្វត្តេន្តិ នាភិនិព្វត្តេន្តីតិ ន ហិ សន្តោ បដិសេនិករោន្តិ ។ តេនាហ ភគវា

សុត្វា ទូសិតោ ពហុំ វាចំ
សមណានំ វា បុថុវចនានំ
ផរុសេន នេ ន បដិវជ្ជា
ន ហិ សន្តោ បដិសេនិករោន្តីតិ ។

(៨០) ឯតញ្ច ធម្មមញ្ញាយ
វិចិនំ ភិក្ខុ សទា សតោ សិក្ខេ
សន្តីតិ និព្វុតឹ ញត្វា
សាសនេ គោតមស្ស ន បមជ្ជេយ្យ ។

(៨១) ឯតញ្ច ធម្មមញ្ញាយាតិ ឯតន្តិ អាចិក្ខិតំ ទេសិតំ បញ្ញបិតំ បដ្ឋបិតំ វិវដំ វិភត្តំ ឧត្តានីកតំ បកាសិតំ ។ ធម្មមញ្ញាយាតិ ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វាតិ [illegible] ឯតញ្ច ធម្មមញ្ញាយ ។

១ ឱ. បដិកណ្ឋំ ។ ម. បដិកណ្ដំ ។

ពុនសេចក្ដីថា ជនអ្នកស្ងប់ មិនធ្វើ មិនបង្កើត មិនបង្កើតព្រម មិនឲ្យកើតឡើង មិនឲ្យកើតឡើងចំពោះ នូវសត្រូវតប នូវចំបាប់តប នូវបន្លាតប នូវបដិបក្ខ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះថា ជនអ្នកស្ងប់ មិនធ្វើនូវសត្រូវតបឡើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

បុគ្គលត្រូវគេប្រទូស្តហើយ បើឮនូវសំដីច្រើនរបស់
សមណៈទាំងឡាយ ឬរបស់ជន មានពាក្យ
ច្រើនទាំងឡាយហើយ មិនត្រូវពោលតប នឹង
ជនទាំងនោះ ដោយពាក្យអាក្រក់ទេ ព្រោះថា
ជនអ្នកស្ងប់រមែងមិនធ្វើ នូវសត្រូវតបឡើយ ។

(៨០) ភិក្ខុដឹងនូវធម៌នេះហើយ គប្បីពិចារណា មានស្មារតី
សិក្សា សព្វកាល ដឹងនូវការរលត់ ថាជាការ
ស្ងប់ហើយ មិនគប្បីប្រមាទ ក្នុងសាសនា នៃ
ព្រះគោតម ។

(៨១) អធិប្បាយពាក្យថា ដឹងធម៌នេះហើយ ត្រង់ពាក្យថា ធម៌នេះ គឺធម៌ដែលតថាគតប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំង បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាសហើយ ។ ពាក្យថា ដឹងធម៌ គឺដឹង ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដឹងធម៌នេះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

អថវា សមញ្ច វិសមញ្ច បថញ្ច វិបថញ្ច សាវជ្ជញ្ច អនវជ្ជញ្ច ហីនញ្ច បណីតញ្ច កណ្ហញ្ច សុក្កញ្ច វិញ្ញូគរហិតញ្ច វិញ្ញូបសត្ថញ្ច ធម្មេ អញ្ញាយ ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា ឯវម្បិ ញត្វា ធម្មមញ្ញាយ ។ អថវា សម្មាបដិបទំ អនុលោមបដិបទំ អបច្ចនីកបដិបទំ អន្វត្ថបដិបទំ ធម្មានុធម្មបដិបទំ សីលេសុ បរិបូរការិតំ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតំ ភោជនេ មត្តញ្ញុតំ ជាគរិយានុយោគំ សតិសម្បជញ្ញំ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានេ ចត្តារោ សម្មប្បធានេ ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បញ្ច ពលានិ សត្ត ពោជ្ឈង្គេ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ និព្វានញ្ច និព្វានគាមិនិញ្ច បដិបទំ ធម្មេ អញ្ញាយ ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា ឯវម្បិ ញត្វា ធម្មមញ្ញាយ ។

(៤៦) វិចិនំ ភិក្ខុ សទា សតោ សិក្ខេតិ វិចិនន្តោ បវិចិនន្តោ តុលយន្តោ តីរយន្តោ វិភាវយន្តោ វិភូតំ ករោន្តោ សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ ។បេ។

ម្យ៉ាងទៀត យល់ ដឹង ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដហើយ នូវធម៌ជាស្មើផង ធម៌មិនស្មើផង ធម៌ជាផ្លូវផង ធម៌មិនមែនជាផ្លូវផង ធម៌មានទោសផង ធម៌មិនមានទោសផង ធម៌ថោកទាបផង ធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់ផង ធម៌ខ្មៅផង ធម៌សផង ធម៌ដែលអ្នកចេះដឹងតិះដៀលផង ធម៌ដែលអ្នកចេះដឹងសរសើរផង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដឹងធម៌ហើយ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត យល់ ដឹង ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដហើយ នូវធម៌គឺសម្មាបដិបទា អនុលោមបដិបទា អបច្ចនីកបដិបទា អន្វត្ថបដិបទា ធម្មានុធម្មបដិបទា ការបំពេញគុណសីលទាំងឡាយ ការគ្រប់គ្រងទ្វារគឺឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ការដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ការប្រកបរឿយៗ នូវសេចក្តីភ្ញាក់រលឹក សតិនិងសម្បជញ្ញៈ សតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គៈ ៧ មគ្គដ៏ប្រសើរប្រកបដោយអង្គ ៨ និព្វាន និងនិព្វានគាមិនីបដិបទា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដឹងធម៌ហើយ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

(៤៦) អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុកាលពិនិត្យ មានស្មារតី សព្វកាល ត្រង់ពាក្យថា ពិនិត្យ គឺពិនិត្យ ពិចារណា ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា សង្ខារទាំងអស់មិនទៀង ។បេ។

យត្តិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធធម្មន្តិ វិជានន្តោ បជានន្តោ តុលយន្តោ តីរយន្តោ វិភាវយន្តោ វិភូតំ ករោន្តោតិ វិចិនំ ភិក្ខុ ។ សតោតិ សទា សព្វទា សព្វកាលំ ។បេ។ បច្ឆិមេ វយោខន្ធេ ។ សតោតិ ចតូហិ ការណេហិ សតោ កាយេ កាយានុបស្ស-នាសតិបដ្ឋានំ ភាវេន្តោ ។បេ។ សោ វុច្ចតិ សតោ ។ សិក្ខេតិ តិស្សោ សិក្ខា អធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។បេ។ អយំ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ឥមា តិស្សោ សិក្ខា អាវជ្ជន្តោ សិក្ខេយ្យ ។បេ។ សិក្ខេយ្យ អាចរេយ្យ សមាចរេយ្យ សមាទាយ វត្តេយ្យាតិ វិចិនំ ភិក្ខុ សទា សតោ សិក្ខេ ។

(៨៣) សន្តីតិ និព្វុតី ញត្វាតិ រាគស្ស និព្វុតី សន្តីតិ ញត្វា ទោសស្ស មោហស្ស ។បេ។ សព្វា-កុសលាភិសង្ខារានំ និព្វុតី សន្តីតិ ញត្វា ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វាតិ សន្តីតិ និព្វុតី ញត្វា ។

(៨៤) សាសនេ គោតមស្ស នប្បមជ្ជេយ្យា-តិ គោតមសាសនេ ពុទ្ធសាសនេ ជិនសាសនេ

ពិនិត្យពិចារណា ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា របស់ណាមួយ មានការកើតឡើងជាធម្មតា របស់ទាំងអស់នោះ មានការរលត់ទៅជាធម្មតា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីពិនិត្យ ។ ពាក្យថា សព្វកាល គឺសព្វកាល សព្វគ្រា គ្រប់កាលទាំងពួង ។បេ។ គ្រប់វេលានៃវ័យជាបច្ឆិម ។ ពាក្យថា មានស្មារតី គឺមានស្មារតី ដោយហេតុ ៤ គឺ ភិក្ខុចំរើនកាយេកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ។បេ។ ភិក្ខុនោះ លោកហៅថា អ្នកមានស្មារតី ។ ពាក្យថា គប្បីសិក្សា បានដល់សិក្ខា ៣ គឺអធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។បេ។ នេះអធិប្បញ្ញា-សិក្ខា ។ គប្បីនឹកសិក្សានូវសិក្ខាទាំង ៣ នេះ ។បេ។ គប្បីសិក្សា គប្បីប្រព្រឹត្ត គប្បីប្រព្រឹត្តស្មើ គប្បីប្រព្រឹត្តសមាទាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុគប្បីពិនិត្យ មានស្មារតី សិក្សាសព្វកាល ។

(៨៣) ពាក្យថា ដឹងនូវការរលត់ថាជាការស្ងប់ គឺដឹងនូវការរលត់នៃរាគៈ ថាជាការស្ងប់ ដឹង ស្គាល់ ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ នូវការរលត់នៃទោសៈ មោហៈ ។បេ។ អកុសលាភិសង្ខារទាំងអស់ ថាជាការស្ងប់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដឹងនូវការរលត់ថាជាការស្ងប់ ។

(៨៤) ពាក្យថា មិនគប្បីប្រមាទក្នុងសាសនានៃព្រះគោតម គឺក្នុងសាសនារបស់ព្រះគោតម ក្នុងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ក្នុងសាសនារបស់

តថាគតសាសនេ ទេវសាសនេ អរហន្តសាសនេ ។ នប្បមជ្ជេយ្យាតិ សក្កច្ចការី អស្ស សាតច្ចការី អដ្ឋិតការី អនោលីនវុត្តិកោ អនិក្ខិត្តច្ឆន្ទោ អនិក្ខិត្តធុរោ អប្បមត្តោ កុសលេសុ ធម្មេសុ កទាហំ អបរិបូរំ វា សីលក្ខន្ធំ បរិបូរេយ្យំ ។ បេ ។ អបរិបូរំ វា សមាធិក្ខន្ធំ បញ្ញាក្ខន្ធំ វិមុត្តិក្ខន្ធំ វិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធំ កទាហំ អបរិញ្ញាតំ វា ទុក្ខំ បរិជានេយ្យំ អប្បហីនេ វា កិលេសេ បជហេយ្យំ អភាវិតំ វា មគ្គំ ភាវេយ្យំ អសច្ឆិកតំ វា និរោធំ សច្ឆិករេយ្យន្តិ យោ តត្ថ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច ថាមោ ច អប្បដិវានី ច សតិសម្បជញ្ញញ្ច អាតប្បំ បធានំ អធិដ្ឋានំ អនុយោគោ អប្បមាទោ កុសលេសុ ធម្មេសូតិ សាសនេ គោតមស្ស នប្បមជ្ជេយ្យ ។ តេនាហ ភគវា

ឯតញ្ច ធម្មមញ្ញាយ
វិចិនំ ភិក្ខុ សទា សតោ សិក្ខេ
សន្តីតិ និព្វុតឹ ញត្វា

ព្រះជិនស្រី គឺសាសនារបស់ព្រះតថាគត គឺសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធជាទេវតា គឺសាសនារបស់ព្រះអរហន្ត ។ ពាក្យថា មិនគប្បីប្រហែស គឺគប្បីជាអ្នកធ្វើដោយសេចក្ដីគោរព ធ្វើមិនដាច់ ធ្វើមិនឈប់ មិនប្រព្រឹត្តរួញរា មិនដាក់ឆន្ទៈ មិនដាក់ធុរៈ មិនធ្វេសប្រហែសក្នុងធម៌ជាកុសលទាំងឡាយថា កាលណា អញគប្បីញ៉ាំងសីលក្ខន្ធដែលមិនទាន់ពេញលេញឲ្យពេញលេញបាន ។ បេ ។ ឬគប្បីញ៉ាំងសមាធិក្ខន្ធ បញ្ញាខន្ធ វិមុត្តិក្ខន្ធ វិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធ ដែលមិនទាន់ពេញលេញឲ្យពេញបាន ឬកាលណាអញគប្បីកំណត់ដឹងនូវទុក្ខដែលមិនទាន់កំណត់ដឹង ឬគប្បីលះបង់កិលេសទាំងឡាយដែលមិនទាន់លះបង់ ឬគប្បីចំរើនមគ្គដែលមិនទាន់ចំរើន ឬគប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធដែលមិនទាន់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ គឺបានដល់ឆន្ទៈ ការព្យាយាម ការឧស្សាហ៍ ការព្យាយាមដ៏មាំ កម្លាំងចិត្ត ការមិនត្រឡប់វិញ សតិនិងសម្បជញ្ញៈ ការព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ការតំកល់ព្យាយាម ការអធិដ្ឋាន ការប្រកបរឿយៗ និងការមិនប្រមាទ ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយនោះ ហេតុនោះ (ព្រះទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីប្រហែសក្នុងសាសនានៃព្រះគោតម ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភិក្ខុដឹងច្បាស់ធម៌នេះហើយ គប្បីពិចារណា មានស្មារតី សិក្សា
សព្វកាល ដឹងនូវការរលត់ថា ជាការស្ងប់ហើយ

សាសនេ គោតមស្ស នប្បមជ្ជេយ្យាតិ ។

(៨៤) អភិភូ ហិ សោ អនភិភូតោ

សក្ខិធម្មំ អនីតិហមទស្សី

តស្មា ហិ តស្ស ភគវតោ សាសនេ

អប្បមត្តោ សទា នមស្សមនុសិក្ខេតិ ភគវា ។

(៨៥) អភិភូ ហិ សោ អនភិភូតោតិ អភិភូតរូបា អភិភូតសទ្ទា អភិភូតគន្ធា អភិភូតរសា អភិភូតផោដ្ឋព្វា អភិភូតធម្មា អភិភូ[1] អនភិភូតោ កេហិចិ កិលេសេហិ អភិភូ ហិ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ សង្កិលេសិកេ បោនោភវិកេ សទរេ ទុក្ខវិបាកេ អាយតិំ ជាតិជរាមរណីយេតិ អភិភូ ហិ សោ អនភិភូតោ ។

(៨៦) សក្ខិធម្មំ អនីតិហមទស្សីតិ សក្ខិធម្មន្តិ

[1] ម. អភិភូតិ រូបាភិភូ សទ្ទាភិភូ គន្ធាភិភូ រសាភិភូ ផោដ្ឋព្វាភិភូ ធម្មាភិភូតិ ទិស្សន្តិ ។

មិនគប្បីប្រមាទ ក្នុងសាសនានៃព្រះគោតម ។

(៨៤) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ព្រះមានព្រះភាគ អង្គនោះ ទ្រង់គ្របសង្កត់(នូវការម្មណ៍) ព្រោះអង្គមិនមានអ្វីគ្របសង្កត់បានទេ បានឃើញធម៌ជាក់ច្បាស់ មិនមែនដោយការជឿស្ដាប់បុគ្គលដទៃ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលគប្បីមិនប្រមាទ ថ្វាយបង្គំ សិក្សារឿយៗ សព្វកាល ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគនោះ ។

(៨៥) ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់គ្របសង្កត់ (នូវការម្មណ៍) ព្រោះអង្គមិនមានអ្វីគ្របសង្កត់បានទេ គឺឈ្មោះថាទ្រង់គ្របសង្កត់ (ការម្មណ៍) ព្រោះទ្រង់គ្របសង្កត់រូប គ្របសង្កត់សំឡេង គ្របសង្កត់ក្លិន គ្របសង្កត់រស គ្របសង្កត់ផោដ្ឋព្វៈ គ្របសង្កត់ធម្មារម្មណ៍ ព្រោះអង្គមិនត្រូវពួកកិលេសណាមួយគ្របសង្កត់បានទេ ព្រោះថាទ្រង់គ្របសង្កត់នូវអកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ជាធម៌ប្រកបដោយសេចក្ដីសៅហ្មង ប្រកបដោយភពថ្មីទៀត មានសេចក្ដីក្រវល់ក្រវាយ មានសេចក្ដីទុក្ខជាវិបាក ជាបច្ច័យនៃជាតិជរានិងមរណៈតទៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រះមានព្រះភាគនោះ ទ្រង់គ្របសង្កត់(នូវការម្មណ៍) ព្រោះអង្គមិនមានអ្វីគ្របសង្កត់បានៈ ។

(៨៦) ពាក្យថា បានឃើញធម៌ ជាក់ច្បាស់ មិនមែនដោយការជឿ ស្ដាប់ បុគ្គលដទៃ ត្រង់ពាក្យថា ធម៌ជាក់ច្បាស់

ន ឥតិហិតិហំ ន ឥតិកិរាយ ន បរម្បរាយ ន បិដកសម្បទាយ ន តក្កហេតុ ន នយហេតុ ន អាការបរិវិតក្កេន ន ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា សាមំ សយមភិញ្ញាតំ អត្តបច្ចក្ខំ ធម្មំ អទ្ទស អទ្ទក្ខិ អបស្សិ បដិវិជ្ឈីតិ សក្ខិធម្មំ អនីតិហមតស្សី ។

(៨៨) តស្មា ហិ តស្ស ភគវតោ សាសនេតិ តស្មាតិ តស្មា តំការណា តំហេតុ តប្បច្ចយា តំនិទានា ។ តស្ស ភគវតោ សាសនេតិ តស្ស ភគវតោ សាសនេ គោតមសាសនេ ពុទ្ធសាសនេ ជិនសាសនេ តថាគតសាសនេ ទេវសាសនេ អរហន្តសាសនេតិ តស្មា ហិ តស្ស ភគវតោ សាសនេ ។

គឺបានឃើញ បានយល់ បានប្រទះ បានចាក់ធ្លុះនូវធម៌ដោយខ្លួនឯង ដែលត្រាស់ដឹងដោយខ្លួនឯង ជាក់ច្បាស់ចំពោះខ្លួន មិនមែនដោយជឿស្តាប់ បុគ្គលដទៃ មិនមែនដោយឮថាដូច្នេះៗ មិនមែនតាមទំនៀម មិនមែនដោយការផ្ទៀងផ្ទឹមនឹងគម្ពីរ មិនមែនដោយហេតុនៃការត្រិះរិះ មិនមែនដោយហេតុ នៃការគ្គាន់ មិនមែនដោយការជញ្ជឹង នូវអាការៈ មិនមែនដោយការយល់ ការពិនិត្យ នឹងការចូលចិត្តឡើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បានឃើញធម៌ជាក់ច្បាស់ មិនមែនដោយការជឿស្តាប់ បុគ្គលដទៃ ។

(៨៨) ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគនោះ ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ គឺព្រោះហេតុនោះ ព្រោះរឿងនោះ ព្រោះដើមចមនោះ ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះនិទាននោះ ។ ពាក្យថា ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគនោះ គឺក្នុងសាសនារបស់ព្រះមានព្រះភាគ ក្នុងសាសនារបស់ព្រះគោតម ក្នុងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ក្នុងសាសនារបស់ព្រះជិនស្រី ក្នុងសាសនារបស់ព្រះតថាគត ក្នុងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធជាទេវតា ក្នុងសាសនារបស់ព្រះអរហន្តនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគនោះ ។

(៨៩) អប្បមត្តោ សទា នមស្សមនុសិក្ខេតិ ភគវាតិ អប្បមត្តោតិ សក្កច្ចការី អស្ស ។ បេ ។ អប្បមត្តោ កុសលេសុ ធម្មេសុ ។ សទាតិ សទា សព្វទា ។ បេ ។ បច្ឆិមេ វយោខន្ធេ ។ នមស្សន្តិ កាយេន វា នមស្សមានោ វាចាយ វា នមស្សមានោ ចិត្តេន វា នមស្សមានោ អន្វត្ថប្បដិបត្តិយា នមស្សមានោ ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិយា នមស្សមានោ សក្ការមានោ គរុការមានោ មានយមានោ បូជយមានោ អបចាយមានោ ។ អនុសិក្ខេតិ តិស្សោ សិក្ខា អធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ បេ ។ អយំ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ឥមា តិស្សោ សិក្ខា អាវជ្ជន្តោ សិក្ខេយ្យ ។ បេ ។ សច្ឆិកាតព្វំ សច្ឆិករោន្តោ សិក្ខេយ្យ អាចរេយ្យ សមាចរេយ្យ សមាទាយ វត្តេយ្យ ។ ភគវាតិ គារវាធិវចនំ ។ បេ ។ សច្ឆិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភគវាតិ អប្បមត្តោ សទា នមស្សមនុសិក្ខេតិ ភគវា ។ តេនាហ ភគវា

(៨៩) អធិប្បាយពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា បុគ្គលគប្បីមិនប្រមាទ ថ្វាយបង្គំ សិក្សារឿយៗ សព្វកាល ត្រង់ពាក្យថា គប្បីមិនប្រមាទ គឺគប្បីជាអ្នកធ្វើដោយគោរព ។ បេ ។ មិនប្រមាទក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។ ពាក្យថា សព្វកាល គឺសព្វកាល សព្វគ្រា ។ បេ ។ ក្នុងវ័យខាងក្រោយជាបច្ឆិម ។ ពាក្យថា ថ្វាយបង្គំ គឺថ្វាយបង្គំដោយកាយ ថ្វាយបង្គំដោយវាចា ថ្វាយបង្គំដោយចិត្ត ថ្វាយបង្គំដោយអន្វត្ថប្បដិបត្តិ ថ្វាយបង្គំ ធ្វើសក្ការៈ ធ្វើគោរព រាប់អាន បូជា កោតក្រែង ដោយធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិ ។ ពាក្យថា គប្បីសិក្សារឿយៗ បានដល់សិក្ខា ៣ គឺអធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ បេ ។ នេះ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ គប្បីនឹកសិក្សាសិក្ខា ៣ នេះ ។ បេ ។ គប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សិក្សា ប្រព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តស្មើ ប្រព្រឹត្តសមាទាន[illegible] ដែលត្រូវធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា មានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា បុគ្គលគប្បីមិនប្រមាទ ថ្វាយបង្គំ សិក្សារឿយៗ សព្វកាល ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

អភិភូ ហិ សោ អនភិភូតោ
សក្ខិធម្មំ អនីតិហមទស្សី
តស្មា ហិ តស្ស ភគវតោ សាសនេ
អប្បមត្តោ សទា នមស្សមនុសិក្ខេតិ ភគវាតិ ។

ចុទ្ទសមោ តុវដ្ដកសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គ
នោះ ទ្រង់គ្របសង្កត់ (នូវអារម្មណ៍) ព្រះអង្គមិន
មានអ្វីគ្របសង្កត់បានទេ បានឃើញធម៌ជាក់ច្បាស់
មិនមែនដោយជឿស្តាប់បុគ្គលដទៃ ព្រោះហេតុនោះ
បុគ្គលគប្បីមិនប្រហែស ថ្វាយបង្គំ សិក្សារឿយ ៗ
សព្វកាលក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ។

ចប់ តុវដ្ដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤ ។

បណ្ណរសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

(៩០) អត្តទណ្ឌា ភយំ ជាតំ ជនំ បស្សថ មេធគំ
សំវេគំ កិត្តយិស្សាមិ យថា សំវិជិតំ មយា ។

(៩១) អត្តទណ្ឌា ភយំ ជាតន្តិ ទណ្ឌាតិ តយោ ទណ្ឌា កាយទណ្ឌោ វចីទណ្ឌោ មនោទណ្ឌោ ។ តិវិធំ កាយទុច្ចរិតំ កាយទណ្ឌោ ចតុព្វិធំ វចីទុច្ចរិតំ វចីទណ្ឌោ តិវិធំ មនោទុច្ចរិតំ មនោទណ្ឌោ ។ ភយន្តិ ទ្វេ ភយានិ ទិដ្ឋធម្មិកញ្ច ភយំ សម្បរាយិកញ្ច ភយំ ។ កតមំ ទិដ្ឋធម្មិកំ ភយំ ។ ឥធេកច្ចោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរតិ វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរតិ មនសា ទុច្ចរិតំ ចរតិ បាណម្បិ ហនតិ អទិន្នម្បិ អាទិយតិ សន្ធិម្បិ ឆិន្ទតិ និល្លោបម្បិ ហរតិ ឯកាគារិកម្បិ ករោតិ បរិបន្ថេបិ តិដ្ឋតិ បរទារម្បិ គច្ឆតិ មុសាបិ ភណតិ ។ តមេនំ គហេត្វា រញ្ញោ ទស្សេន្តិ អយំ ទេវ ចោរោ អាគុចារី ឥមស្ស យំ ឥច្ឆសិ តំ ទណ្ឌំ បណេហីតិ ។

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

(៩០) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ភ័យកើតអំពីអាជ្ញារបស់ខ្លួន អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលជន
អ្នកឈ្លោះគ្នា តថាគត នឹងសំដែងសំវេគពិត
តាមដែលតថាគតធ្លាប់សំវេគហើយ ។

(៩១) អធិប្បាយពាក្យថា ភ័យកើតអំពីអាជ្ញារបស់ខ្លួន ត្រង់ពាក្យថា អាជ្ញា បានដល់អាជ្ញា ៣ គឺ អាជ្ញាដោយកាយ អាជ្ញាដោយវាចា អាជ្ញាដោយចិត្ត ។ កាយទុច្ចរិត ៣ ប្រការ ឈ្មោះថា អាជ្ញាដោយកាយ វចីទុច្ចរិត ៤ ប្រការ ឈ្មោះថា អាជ្ញាដោយវាចា មនោទុច្ចរិត ៣ ប្រការ ឈ្មោះថា អាជ្ញាដោយចិត្ត ។ ពាក្យថា ភ័យ បានដល់ភ័យ ២ ប្រការ គឺទិដ្ឋធម្មិកភ័យ ១ សម្បរាយិកភ័យ ១ ។

ទិដ្ឋធម្មិកភ័យ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយកាយ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយវាចា ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយចិត្ត សម្លាប់សត្វខ្លះ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យខ្លះ កាត់ទូតែណ (ខែផ្ទះ) ខ្លះ ប្លន់ខ្លះ គំរាមយកទ្រព្យក្នុងផ្ទះមួយខ្លះ ឈរស្កាត់ផ្លូវខ្លះ គប់រកភរិយារបស់អ្នកដទៃខ្លះ ពោលពាក្យកុហកខ្លះ ។ ពួកជនប្រុស ចាប់បុគ្គលនោះ ថ្វាយព្រះរាជា ទូលថា បពិត្រព្រះសម្មតិទេព បុគ្គលនេះ ជាចោរ ប្រព្រឹត្តអាក្រក់ ព្រះអង្គទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យនឹងទណ្ឌកម្មណា ចំពោះចោរនេះ សូមទ្រង់ដាក់នូវទណ្ឌកម្មនោះចុះ ។

តមេនំ រាជា បរិភាសតិ ។ សោ បរិភាសបច្ចយាបិ(១) ទុក្ខទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ ឯតំ ភយំ ទុក្ខទោមនស្សំ កុតោ តស្ស ។ អត្តតណ្ហាតោ ជាតិ សញ្ជាតិ និព្វត្តិ អភិនិព្វត្តិ ជាតុភូតំ ។ ឯត្តកេនបិ រាជា ន តុស្សតិ ។ តមេនំ រាជា គណ្ហាបេតិ អន្ទុពន្ធនេន វា រជ្ជុពន្ធនេន វា សង្ខលិកពន្ធនេន វា វេត្តពន្ធនេន វា លតាពន្ធនេន វា បក្ខេបពន្ធនេន វា បរិក្ខេបពន្ធនេន វា គាមពន្ធនេន វា(២) នគរពន្ធនេន វា រដ្ឋពន្ធនេន វា ជនបទពន្ធនេន វា អន្តមសោ សវចនីយម្បិ ករោតិ ន តេ លព្ភា ឥតោ បក្កមិតុន្តិ ។ សោ ពន្ធបច្ចយាបិ ទុក្ខទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ ឯតំ ភយំ ទុក្ខទោមនស្សំ កុតោ តស្ស ។ អត្តតណ្ហាតោ ជាតិ សញ្ជាតិ និព្វត្តិ អភិនិព្វត្តិ ជាតុភូតំ ។ ឯត្តកេនបិ រាជា ន តុស្សតិ ។ តមេនំ រាជា តស្ស ធនំ អាហរាបេតិ សតំ វា សហស្សំ វា សតសហស្សំ វា ។ សោ ធនជានិប្បច្ចយាបិ ទុក្ខទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។

១ ម. បរិភាសបច្ចយា ភយម្បិ ។ ២ ម. ឥតោ បរំ និគមពន្ធនេន វាតិ ទិស្សតិ ។

ព្រះរាជាក៏គំរាមបុរសនោះ ។ បុរសនោះ ទទួលទុក្ខទោមនស្ស ព្រោះការគំរាមជាបច្ច័យក៏មាន ។ ភ័យទុក្ខទោមនស្សនុ៎ះ កើតមកពីណាដល់បុរសនោះ ។ ភ័យទុក្ខទោមនស្សកើតឡើង ចំរើនឡើង ដុះដាលឡើង លូតលាស់ឡើង កើតប្រាកដឡើង អំពីតណ្ហារបស់ខ្លួន ។ ព្រះរាជាមិនពេញព្រះទ័យ ដោយអំពើសម្បូរត្រឹមប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះរាជាត្រាស់បង្គាប់ឲ្យចងបុរសនោះ ដោយចំណងគឺខ្នោះក្តី ដោយចំណងគឺខ្សែក្តី ដោយចំណងគឺច្រវាក់ក្តី ដោយចំណងគឺផ្តៅក្តី ដោយចំណងគឺវល្លិ៍ក្តី ដោយចំណងគឺគុកក្តី ដោយចំណងគឺរបងក្តី ដោយចំណងគឺស្រុកក្តី ដោយចំណងគឺនគរក្តី ដោយចំណងគឺដែនក្តី ដោយចំណងគឺជនបទក្តី ដោយហោចទៅព្រះរាជាគ្រាន់តែធ្វើ (នូវបុរសនោះ) ឲ្យស្តាប់បង្គាប់ថា អ្នកមិនត្រូវបានចៀសចេញទៅអំពីទីនេះទេ ។ បុរសនោះ ទទួលនូវទុក្ខទោមនស្ស ព្រោះចំណងជាបច្ច័យក៏មាន ។ ភ័យទុក្ខទោមនស្សប៉ុណ្ណុ៎ះ កើតមកពីណាដល់បុរសនោះ ។ ភ័យទុក្ខទោមនស្សកើតឡើង ចំរើនឡើង ដុះដាលឡើង លូតលាស់ឡើង កើតប្រាកដឡើង អំពីតណ្ហារបស់ខ្លួន ។ ព្រះរាជាមិនពេញព្រះទ័យ ដោយអំពើសម្បូរត្រឹមប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះរាជាញ៉ាំងបុរសនោះឲ្យនាំទ្រព្យមួយរយក្តី មួយពាន់ក្តី មួយម៉ឺនក្តី មកថ្វាយព្រះអង្គ ។ បុរសនោះ ទទួលនូវទុក្ខទោមនស្ស ព្រោះការវិនាសទ្រព្យជាបច្ច័យក៏មាន ។

ឯតំ ភយំ ទុក្ខទោមនស្សំ កុតោ តស្ស ។ អត្ត-
ទណ្ឌតោ ជាតំ សញ្ជាតំ និព្វត្តំ អភិនិព្វត្តំ បាតុភូតំ ។
ឯត្តកេនបិ រាជា ន តុស្សតិ ។ តមេនំ រាជា វិវិធា
កម្មការណា ការាបេតិ កសាហិបិ តាឡេតិ(១)
វេត្តេហិបិ តាឡេតិ(២) អឌ្ឍទណ្ឌកេហិបិ តាឡេតិ(៣)
ហត្ថម្បិ ឆិន្ទតិ បាទម្បិ ឆិន្ទតិ ហត្ថបាទម្បិ ឆិន្ទតិ
កណ្ណម្បិ ឆិន្ទតិ នាសម្បិ ឆិន្ទតិ កណ្ណនាសម្បិ
ឆិន្ទតិ ពិលង្គថាលិកម្បិ ករោតិ សង្ខមុណ្ឌិកម្បិ
ករោតិ រាហុមុខម្បិ ករោតិ ជោតិមាលិកម្បិ ករោតិ
ហត្ថបជ្ជោតិកម្បិ ករោតិ ឯរកវត្តិកម្បិ(៤) ករោតិ
ចីរកវាសិកម្បិ ករោតិ ឯណេយ្យកម្បិ ករោតិ
ពឡិសមំសិកម្បិ ករោតិ កហាបណកម្បិ ករោតិ
ខារាបតច្ឆិកម្បិ(៥) ករោតិ បលិឃបរិវត្តិកម្បិ ករោតិ

១-២-៣ ម. តាឡេន្តិ ។ ៤ ម. ឯរកបត្តិកម្បិ ។ ៥ ម. ខារាបតិច្ឆិកម្បិ ។

ភ័យទុក្ខទោមនស្សនុ៎ះ កើតមកពីណា ដល់បុគ្គលនោះ ។ ភ័យទុក្ខទោម-
នស្ស កើតឡើង បង្កើតឡើង ដុះដាលឡើង លូតលាស់ឡើង កើត
ប្រាកដឡើង អំពីអាជ្ញារបស់ខ្លួន ។ ព្រះរាជាមិនពេញព្រះទ័យ ដោយ
អំពើសូម្បីត្រឹមប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់ពួករាជបុរសឲ្យធ្វើទោស
នោះ ដោយកម្មករណ៍ផ្សេងៗ គឺវាយដោយរំពាត់ខ្លះ វាយដោយផ្តៅខ្លះ
វាយដោយដំបងខ្លីខ្លះ កាត់ដៃខ្លះ កាត់ជើងខ្លះ កាត់ទាំងដៃទាំងជើងខ្លះ
កាត់ស្លឹកត្រចៀកខ្លះ កាត់ច្រមុះខ្លះ កាត់ទាំងស្លឹកត្រចៀកទាំងច្រមុះខ្លះ
ធ្វើនូវពិលង្គថាលិកកម្ម (អំពើដែលពុះលលាដ៍ក្បាលធ្វើឲ្យដូចជាឆ្នាំងស្រក់)ខ្លះ
ធ្វើនូវសង្ខមុណ្ឌិកកម្ម (អំពើដែលគេបកស្បែកក្បាលឲ្យរលីងដូចស័ង្ខ) ខ្លះ
ធ្វើនូវរាហុមុខកម្ម (អំពើដែលផ្ដក់ហែកមាត់ឲ្យដូចជាមាត់រាហូ) ខ្លះ ធ្វើ
នូវជោតិមាលិកកម្ម (អំពើដែលរុំខ្លួនដុត) ខ្លះ ធ្វើនូវហត្ថបជ្ជោតិកកម្ម
(អំពើដែលរុំដៃដុត) ខ្លះ ធ្វើនូវឯរកវត្តិកកម្ម (អំពើដែលពន្លាត់ស្បែកតដល់
កជើង) ខ្លះ ធ្វើនូវចីរកវាសិកកម្ម (អំពើដែលបកស្បែកធ្វើឲ្យដូចជាស្លៀក
សំពត់សំបកឈើ) ខ្លះ ធ្វើនូវឯណេយ្យកកម្ម (អំពើដែលដាក់កងត្រង់ជើងដោត
ឲ្យឈរហើយដុត) ខ្លះ ធ្វើនូវពលិសមំសិកកម្ម (អំពើដែលឆ្កាសាច់ដោយ
សន្ទូច) ខ្លះ ធ្វើនូវកហាបណកកម្ម (អំពើដែលពោះសាច់ប្រមាណប៉ុនៗ
កហាបណៈ) ខ្លះ ធ្វើនូវខារាបតច្ឆិកកម្ម (អំពើដែលយកទឹកផ្សារស្រោច) ខ្លះ
ធ្វើនូវបលិឃបរិវត្តិកកម្ម (អំពើដែលឲ្យដេកផ្ទៀង ហើយដោតទម្លុះប្រហោង

បលាលបីឋកម្បិ ករោតិ តត្តេនបិ តេលេន និសិញ្ចតិ សុនខេហិបិ ខាទាបេតិ ជីវន្តម្បិ សូលេ ឧត្តាសេតិ អសិនាបិ សីសំ ឆិន្ទតិ ។ សោ កម្មការណាប្បច្ចយាបិ ទុក្ខទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ ឯតំ ភយំ ទុក្ខទោមនស្សំ កុតោ តស្ស ។ អត្តទណ្ឌតោ ជាតំ សញ្ជាតំ និព្វត្តំ អភិនិព្វត្តំ បាតុភូតំ ។ រាជា ឥមេសំ ចតុន្នំ ទណ្ឌានំ ឥស្សរោ ។ សោ សកេន កម្មេន កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ ។ តមេនំ និរយបាលា បញ្ចវិធពន្ធនំ នាម កម្មការណំ ការេន្តិ តត្តំ អយោខិលំ ហត្ថេ គមេន្តិ តត្តំ អយោខិលំ ទុតិយេ ហត្ថេ គមេន្តិ តត្តំ អយោខិលំ បាទេ គមេន្តិ តត្តំ អយោខិលំ ទុតិយេ បាទេ គមេន្តិ តត្តំ អយោខិលំ មជ្ឈេ ឧរស្មឹ គមេន្តិ ។ សោ តត្ថ ទុក្ខា តិព្វា ខរា កដុកា វេទនា វេទេតិ ន ច តាវ កាលំ ករោតិ យាវ ន តំ បាបកម្មំ ព្យន្តីហោតិ ។ ឯតំ ភយំ ទុក្ខទោមនស្សំ កុតោ តស្ស ។

ក្រោទៀតទៅក្នុងដីដែលជីកបន្តិចទុកត្រឹមតែដើមក) ខ្លះ ធ្វើនូវបលាលបីឋកកម្ម (សំពងដែលគេកិនឆ្អឹងឲ្យខ្ទេចហើយយកសក់ប្តូរឡើង ធ្វើឲ្យដូចជាកណ្តាប់ចំបើងខ្លះ) ស្រោចដោយប្រេងក្តៅខ្លះ ឲ្យឆ្កែខាំខ្លះ ឲ្យដេកចុះលើឈើអណ្តាតទាំងរស់ខ្លះ កាត់ក្បាលដោយដាវខ្លះ ។ បុគ្គលនោះ ទទួលនូវទុក្ខទោមនស្ស ព្រោះហេតុនៃកម្មករណ៍ជាបច្ច័យក៏មាន ៗ ភ័យទុក្ខទោមនស្សនុ៎ះ កើតមកពីណាដល់បុគ្គលនោះ ។ ភ័យទុក្ខទោមនស្សកើតឡើង ចំរើនឡើង ដុះដាលឡើង លូតលាស់ឡើង កើតប្រាកដឡើង អំពីអាជ្ញារបស់ខ្លួន ។ ព្រះរាជាជាធំ (រាជទ័ណ្ឌ) នូវអាជ្ញាទាំង ៤ យ៉ាងនេះឯង ។ បុគ្គលនោះលុះបែកធ្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ ក៏កើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ព្រោះកម្មរបស់ខ្លួន ។ ពួកនិរយបាលតែងឲ្យ ក៏ធ្វើនូវកម្មករណ៍ ឈ្មោះចំណង ៥ ប្រការ ចំពោះសត្វនោះ គឺបោះដែកគោលដ៏ក្តៅក្រហមដៃ (ម្ខាង) បោះដែកគោលដ៏ក្តៅក្រហមដៃទីពីរ បោះដែកគោលដ៏ក្តៅក្រហមជើង (ម្ខាង) បោះដែកគោលដ៏ក្តៅក្រហមជើងទីពីរ បោះដែកគោលដ៏ក្តៅក្រហមកណ្តាលដើមទ្រូង ។ សត្វនោះ ក៏ទទួលនូវវេទនា ជាទុក្ខដ៏ក្រៀមក្រំ ក្តៅផ្សាក្នុងនរកនោះ បាបកម្មនោះ មិនទាន់អស់ដរាបណា សត្វនោះក៏មិនធ្វើកាលកិរិយាដរាបនោះ ។ ភ័យទុក្ខទោមនស្សនុ៎ះ កើតមកពីណា ដល់បុគ្គលនោះ ។

អត្តទណ្ឌតោ ជាតំ សញ្ជាតំ និព្វត្តំ អភិនិព្វត្តំ បាតុភូតំ ។ តមេនំ និរយបាលា សំវេសេត្វា(១) កុឋារីហិ តច្ឆន្តិ ។ សោ តត្ថ ទុក្ខា តិព្វា កដុកា វេទនា វេទេតិ ន ច តាវ កាលំ ករោតិ យាវ ន តំ បាបកម្មំ ព្យន្តីហោតិ ។ តមេនំ និរយបាលា ឧទ្ធំបាទំ អធោសិរំ គហេត្វា វាសីហិ តច្ឆន្តិ ។ តមេនំ និរយបាលា រថេ យោជេត្វា អាទិត្តាយ បឋវិយា សម្បជ្ជលិតាយ សជោតិភូតាយ សារេន្តិបិ បច្ចាសារេន្តិបិ ។បេ។ តមេនំ និរយបាលា មហន្តំ អង្គារបព្វតំ អាទិត្តំ សម្បជ្ជលិតំ សជោតិភូតំ អារោបេន្តិបិ ឱរោបេន្តិបិ ។បេ។ តមេនំ និរយបាលា ឧទ្ធំបាទំ អធោសិរំ គហេត្វា តត្តាយ លោហកុម្ភិយា បក្ខិបន្តិ អាទិត្តាយ សម្បជ្ជលិតាយ សជោតិភូតាយ សោ តត្ថ ផេណុទ្ទេហកំ បច្ចតិ ។ សោ តត្ថ ផេណុទ្ទេហកំ បច្ចមានោ សកិម្បិ ឧទ្ធំ គច្ឆតិ សកិម្បិ អធោ គច្ឆតិ សកិម្បិ តិរិយំ គច្ឆតិ ។ សោ តត្ថ ទុក្ខា តិព្វា កដុកា វេទនា វេទេតិ

១ ម. ឆវេសេត្វា ។

កើតព្រមតាមខ្សែ កើតចំពោះ ផុសផុល លូតលាស់ កើតប្រាកដ អំពីអាជ្ញារបស់ខ្លួន ។ នាយនិរយបាលទាំងឡាយផ្តួលសត្វនោះ ហើយចាំងដោយដឹងទាំងឡាយ ។ សត្វនោះ ក៏ទទួលវេទនា ជាទុក្ខដ៏ក្លៀវក្លា ក្តៅផ្សា ក្នុងនរកនោះ បាបកម្មនោះ មិនទាន់អស់ដរាបណា សត្វនោះ ក៏មិនធ្វើកាលកិរិយាដរាបនោះ ។ នាយនិរយបាលទាំងឡាយ ចាប់សត្វនោះ ឲ្យមានជើងឡើងលើ ឲ្យមានក្បាលចុះក្រោមហើយ ក៏ចាំងដោយកាំបិតព្រាទាំងឡាយ ។ នាយនិរយបាលទាំងឡាយ ទឹមសត្វនោះក្នុងរថហើយ ក៏បររទៅខ្លះ បរមកវិញខ្លះ លើផែនដីដ៏ក្តៅដែលភ្លើងកំពុងឆេះសន្ធោសន្ធៅ ។បេ។ នាយនិរយបាលទាំងឡាយ ឲ្យសត្វនោះឡើងទៅលើភ្នំរងើកភ្លើងធំ ដែលភ្លើងកំពុងឆេះព្រលោមសន្ធោសន្ធៅខ្លះ ឲ្យចុះខ្លះ ។បេ។ នាយនិរយបាលទាំងឡាយ ចាប់សត្វនោះ ឲ្យមានជើងឡើងលើ ឲ្យមានក្បាលចុះក្រោមហើយ បោះចុះទៅក្នុងខ្ទះទង់ដែងដ៏ក្តៅ ដែលភ្លើងកំពុងឆេះ ព្រលោមសន្ធោសន្ធៅ ។ សត្វនោះ ត្រូវគេស្ងោរពុះឡើងដូចពពុះទឹកក្នុងខ្ទះនោះ ។ សត្វនោះ ត្រូវគេស្ងោរពុះឡើងដូចពពុះទឹកក្នុងខ្ទះនោះ ក៏អណ្តែតឡើងលើម្តង ទៅក្រោមម្តង ទៅទទឹងម្តង ។ សត្វនោះ ទទួលវេទនាជាទុក្ខដ៏ក្លៀវក្លា ក្តៅផ្សា ក្នុងនរកនោះ

ន ច តាវ កាលំ ករោតិ យាវ ន តំ បាបកម្មំ ព្យន្តីហោតិ ។ ឯតំ ភយំ ទុក្ខទោមនស្សំ កុតោ តស្ស ។ អត្តទណ្ឌតោ ជាតំ សញ្ជាតំ និព្វត្តំ អភិនិព្វត្តំ ពាតុភូតំ ។ តមេនំ និរយបាលា មហានិរយេ បក្ខិបន្តិ ។ សោ ខោ បន មហានិរយោ

ចតុក្កណ្ណោ ចតុទ្វារោ វិភត្តោ ភាគសោ មិតោ
អយោបាការបរិយន្តោ អយសា បដិកុជ្ជិតោ ។
តស្ស អយោមយា ភូមិ ជលិតា តេជសា យុតា
សមន្តា យោជនសតំ ផរិត្វា តិដ្ឋតិ សព្វទា ។
កទរិយា តបនា ឃោរា អច្ចិមន្តោ ទុរាសទា
លោមហំសនរូបា ច ភិស្មា បដិភយា ទុក្ខា ។
បុរត្ថិមាយ ច ភិត្តិយា អច្ចិក្ខន្ធោ សមុដ្ឋិតោ
ឌហន្តោ បាបកម្មន្តេ បច្ឆិមាយ បដិហញ្ញតិ ។
បច្ឆិមាយ ច ភិត្តិយា អច្ចិក្ខន្ធោ សមុដ្ឋិតោ
ឌហន្តោ បាបកម្មន្តេ បុរត្ថិមាយ បដិហញ្ញតិ ។

បាបកម្មនោះ មិនទាន់អស់ដរាបណា សត្វនោះ ក៏មិនធ្វើកាលកិរិយា ដរាបនោះ ។ ភ័យទុក្ខទោមនស្សនុ៎ះ កើតមកអំពីណា ដល់ជននោះ ។ ភ័យទុក្ខទោមនស្ស កើត ចំរើន ដុះដាល លូតលាស់ កើតប្រាកដ អំពីអាជ្ញារបស់ខ្លួន ។ ពួកនិរយបាលចាំនិរយ ចាប់បោះសត្វនោះទៅក្នុងមហានរក ។ ឯមហានរកនោះសោត

មានជ្រុង ៤ មានទ្វារ ៤ ដែលបុគ្គលចែកកាត់តែង
ដោយចំណែក ព័ទ្ធដោយកំពែងដែក គ្របដោយ
ដែក ។ ផែនមហានរកនោះជាដែកសុទ្ធ ដែលរុងរឿង
ប្រកបដោយកំដៅ ផ្សាយទៅអស់មួយរយយោជន៍
ដោយជុំវិញឋិតនៅសព្វកាល ។ មហានរកទាំង
នោះ ក្តៅដ៏ក្លៀវក្លាអស់ការជានិច្ច មានអណ្តាត
ភ្លើង ដែលបុគ្គលចូលទៅបានដោយក្រ មាន
សភាពគួរឲ្យព្រឺរោម តក់ស្លុត ជាទុក្ខ គួរខ្លាច ។
គំនរអណ្តាតភ្លើង ដែលតាំងឡើងអំពីជញ្ជាំងខាង
កើត ឆាបឆេះសត្វកំណាច ដែលមានបាបកម្ម
ផ្ទប់ទៅនឹងជញ្ជាំងខាងលិច ។ គំនរអណ្តាតភ្លើង
ដែលតាំងឡើងអំពីជញ្ជាំងខាងលិច ឆាបឆេះសត្វ
កំណាច ដែលមានបាបកម្ម ផ្ទប់ទៅនឹងជញ្ជាំង

ឧត្តរាយ ច ភិត្តិយា អច្ចិដ្ឋានោ សមុដ្ឋិតោ
ឧហច្ចោ តាបកម្មន្តេ ទក្ខិណាយ បដិហញ្ញតិ ។
ទក្ខិណាយ ច ភិត្តិយា អច្ចិដ្ឋានោ សមុដ្ឋិតោ
ឧហច្ចោ តាបកម្មន្តេ ឧត្តរាយ បដិហញ្ញតិ ។
ហេដ្ឋិតោ ច សមុដ្ឋាយ អច្ចិដ្ឋានោ ភយានកោ
ឧហច្ចោ តាបកម្មន្តេ ឆទនស្មឹ បដិហញ្ញតិ ។
ឆទនម្ហា សមុដ្ឋាយ អច្ចិដ្ឋានោ ភយានកោ
ឧហច្ចោ តាបកម្មន្តេ ភូមិយំ បដិហញ្ញតិ ។
អយោកបាលំ អាទិត្តំ សន្តត្តំ ជលិតំ យថា
ឯវំ អវីចិនិរយោ ហេដ្ឋា ឧបរិ បស្សតោ ។
តត្ថ សត្តា មហាលុទ្ទា មហាកិព្ពិសការិនោ
អច្ចន្តបាបកម្មន្តា បច្ចន្តិ ន ច មិយ្យរេ ។
ជាតវេទសមោ កាយោ តេសំ និរយវាសិនំ

ខាងកើត ។ គំនរអណ្ដាតភ្លើង ដែលតាំងឡើងអំពីជញ្ជាំងខាងជើង ឆាបឆេះសត្វទាំងឡាយដែលមានបាបកម្ម ផ្ទប់ទៅទីជញ្ជាំងខាងត្បូង ។ គំនរអណ្ដាតភ្លើង ដែលតាំងឡើងអំពីជញ្ជាំងខាងត្បូង ឆាបឆេះសត្វទាំងឡាយដែលមានបាបកម្ម ផ្ទប់ទៅទីជញ្ជាំងខាងជើង ។ គំនរអណ្ដាតភ្លើង គួរខ្លាច តាំងឡើងអំពីខាងក្រោម ឆាបឆេះសត្វទាំងឡាយដែលមានបាបកម្ម ផ្ទប់ទៅទីដំបូល ។ គំនរអណ្ដាតភ្លើង ដ៏គួរខ្លាច តាំងឡើងអំពីដំបូល ឆាបឆេះ សត្វទាំងឡាយដែលមានបាបកម្ម ផ្ទប់មកទីផែនដី ។ អម្បែងដែក កំពុងឆេះក្ដៅ សព្វទ្រទៀងយ៉ាងណា នរកអវិចី (ក៏ប្រាកដ) ដល់សត្វដែលតាំងនៅអំពីខាងក្រោម ខាងលើ អំពីខាង ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ សត្វទាំងឡាយ ជាអ្នកលោភធំ ធ្វើអំពើអាក្រក់ច្រើនយ៉ាង មានអំពើបាបតែមួយយ៉ាង រមែងឆេះ តែមិនស្លាប់ក្នុងនរកនោះ ។ កាយនៃសត្វទាំងឡាយ ដែលអាស្រ័យនៅក្នុងនរកនោះ ប្រាកដស្មើដោយភ្លើង

បស្ស កម្មានំ ផលុត្តំ ចកស្មា ហោន្តិ ចវិ មសំ(១) ។
បុរត្ថិមេនបិ ធាវន្តិ ឋិតោ ធាវន្តិ បច្ឆតោ(២)
ឧត្តរេនបិ ធាវន្តិ ឋិតោ ធាវន្តិ ទក្ខិណំ ។
យំ យំ ទិសម្បិ ធាវន្តិ តំ តំ ទ្វារំ បិធីយតិ
អភិនិក្ខមិតាសា តេ សត្តា មោក្ខំ(៣) គវេសិនោ ។
ន តេ ឥតោ និក្ខមិតុំ លភន្តិ កម្មបច្ចយា
តេសញ្ច(៤) បាបកម្មន្តំ អវិបក្កំ កតំ ពហុន្តិ ។

ឯតំ ភយំ ទុក្ខ ជាមឧស្សំ កុតោ តស្ស ។ អត្តទណ្ឌតោ ជាតំ សញ្ជាតំ និព្វត្តំ អភិនិព្វត្តំ បាតុភូតំ ។ យានិ ច នេរយិកានំ ទុក្ខានិ យានិ ច តិរច្ឆានយោនិកានំ ទុក្ខានិ យានិ ច បេត្តិវិសយិកានំ ទុក្ខានិ យានិ ច មានុសិកានិ ទុក្ខានិ តានិ កុតោ ជាតានិ កុតោ សញ្ជាតានិ កុតោ និព្វត្តានិ កុតោ អភិនិព្វត្តានិ កុតោ បាតុភូតានិ ។

---

១ ម. មំសំបិ ។ ២ ម. បច្ឆិមំ ។ ៣ ឱ. ជាមោក្ខំ ។ ៤ ឱ. តេសញ្ច ។

អ្នកចូរមើលផលនៃកម្មទាំងមូលចុះ សត្វទាំងនោះ មិនទៅជាវេះ មិនទៅជាស្បូន ។ សត្វនរកទាំងឡាយ រមែងស្ទុះទៅទិសខាងកើត ស្ទុះរកទិសនោះ មកទិសខាងលិចខ្លះ ស្ទុះទៅទិសខាងជើង ស្ទុះរកទិសនោះ មកទិសខាងត្បូងខ្លះ ។ សត្វនរកទាំងនោះ ស្ទុះទៅទិសណា ៗ ទ្វារក្នុងទិសនោះ ៗ ក៏បិទជិតឯង សត្វនរកទាំងនោះ ស្វែងរកសេចក្តីរួចផុត ដើម្បីចេញ ស្វែងរកផ្លូវការរួចចេញ ។ ប៉ុន្តែ សត្វនរកទាំងនោះមិនបានចេញអំពីនរកនោះ ព្រោះកម្មជាបច្ច័យ បាបកម្មរបស់សត្វទាំងនោះ មានច្រើនយ៉ាង ដែលខ្លួនធ្វើហើយ ជាកម្មឲ្យផលមិនទាន់អស់ ។

ភ័យទុក្ខតាមខស្សនុំ កើតមកអំពីណា ដល់សត្វនោះ ។ ភ័យទុក្ខតាមខស្ស កើតចំពោះ ដុះដាលស្លុតណាស់ កើតប្រាកដ អំពីណាជារបស់ខ្លួន ។ ទុក្ខក្នុងនរកណា ទុក្ខក្នុងកំណើតតិរច្ឆានណា ទុក្ខក្នុងបិត្តិវិស័យណា ទុក្ខក្នុងមនុស្សណា ទុក្ខទាំងនោះ កើតអំពីណា ចំរើនអំពីណា ដុះដាលអំពីណា ស្លុតណាស់អំពីណា កើតប្រាកដឡើងអំពីណា ។

អត្តទណ្ឌតោ ជាតំ សញ្ជាតំ និព្វត្តំ អភិនិព្វត្តំ បាតុភូតន្តិ អត្តទណ្ឌា ភយំ ជាតំ ។

(៨៦) ជនំ បស្សថ មេធគន្តិ ជនន្តិ ខត្តិយេ ច ព្រាហ្មណេ ច វេស្សេ ច សុទ្ទេ ច គហដ្ឋេ ច បព្ពជិតេ ច ទេវេ ច មនុស្សេ ច ។ មេធគន្តិ មេធគំ ជនំ កលហំ ជនំ វិរុទ្ធំ ជនំ បដិវិរុទ្ធំ ជនំ អាហតជនំ[១] បច្ចាហតជនំ[២] អាឃាតិតជនំ បច្ចាឃាតិតជនំ បស្សថ ទក្ខថ ឱលោកេថ និជ្ឈាយេថ ឧបបរិក្ខថាតិ ជនំ បស្សថ មេធគំ ។

(៨៧) សំវេគំ កិត្តយិស្សាមីតិ សំវេគំ ឧព្វេគំ ឧត្រាសំ ភយំ បីឡនំ ឃដ្ដនំ ឧបទ្ទវំ ឧបសគ្គំ កិត្តយិស្សាមិ បកិត្តយិស្សាមិ អាចិក្ខិស្សាមិ ទេសិស្សាមិ បញ្ញបេស្សាមិ បដ្ឋបេស្សាមិ វិវរិស្សាមិ វិភជិស្សាមិ ឧត្តានីករិស្សាមិ បកាសិស្សាមីតិ សំវេគំ កិត្តយិស្សាមិ ។

(៨៨) យថា សំវិជិតំ មយាតិ យថា មយា អត្តនាយេវ សំវេជិតោ ឧព្វេជិតោ សំវេគមាបាទិតោតិ យថា សំវិជិតំ មយា ។ តេនាហ ភគវា

១ ម. ឧប្បតំ ជនំ ។ ២ ម. បច្ចាហតំ ជនំ ។

ទុក្ខដ៏ទំនេរ កើត ចំរើន ដុះដាល លូតលាស់ កើតប្រាកដ អំពីអាជ្ញា របស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភ័យកើតអំពីអាជ្ញារបស់ខ្លួន ។

(៨៦) ពាក្យថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលជនអ្នកឈ្លោះគ្នា ត្រង់ពាក្យថា ជន បានដល់ក្សត្រ ព្រាហ្មណ៍ វេស្សៈ សុទ្ទៈ គ្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតា នឹងមនុស្ស ។ ពាក្យថា អ្នកឈ្លោះគ្នា គឺអ្នកទាំងឡាយ ចូរមើល ចូរឃើញ ចូរក្រឡេកមើល ចូរពិនិត្យមើល ចូរពិចារណាមើល នូវជនអ្នកឈ្លោះគ្នា ជនអ្នកប្រកែកគ្នា ជនទាស់ទែងគ្នា ជនប្រឆាំងទាស់ទែងគ្នា ជនដែលបៀតបៀនគ្នា ជនដែលតបតគ្នា ជនដែលគុំគួនគ្នា ជនដែលគុំគួនចំពោះគ្នា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលជនអ្នកឈ្លោះគ្នា ។

(៨៧) ពាក្យថា តថាគតនឹងសំដែងសំវេគធម៌ គឺតថាគតនឹងសំដែង នឹងបង្ហាញ ប្រាប់ ពន្យល់ បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស នូវសំវេគធម៌ សេចក្តីខ្លាច តក់ស្លុត ភ័យ បៀតបៀន ចង្អៀតចង្អល់ ឧបទ្រពចង្រៃ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតនឹងសំដែងសំវេគធម៌ ។

(៨៨) ពាក្យថា តាមដែលតថាគតធ្លាប់សង្វេគហើយ គឺតថាគត សង្វេគ ខ្លាច ដល់នូវការសង្វេគហើយ ដោយខ្លួនឯង យ៉ាងណា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តាមដែលតថាគតសង្វេគហើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

អត្តទណ្ឌា ភយំ ជាតំ ជនំ បស្សថ មេធគំ
សំវេគំ កិត្តយិស្សាមិ យថា សំវិជិតំ មយា ។

(៤៨) ផន្ទមានំ បជំ ទិស្វា មច្ឆេ អប្បោទកេ យថា
អញ្ញមញ្ញេហិ ព្យារុទ្ធេ ទិស្វា មំ ភយមាវិសិ ។

(៤៩) ផន្ទមានំ បជំ ទិស្វាតិ បជាតិ សត្តាធិវចនំ ។ បជំ តណ្ហាផន្ទនាយ ផន្ទមានំ ទិដ្ឋិផន្ទនាយ ផន្ទមានំ កិលេសផន្ទនាយ ផន្ទមានំ ទុច្ចរិតផន្ទនាយ ផន្ទមានំ បយោគផន្ទនាយ ផន្ទមានំ វិបាកផន្ទនាយ ផន្ទមានំ រត្តំ រាគេន ផន្ទមានំ ទុដ្ឋំ ទោសេន ផន្ទមានំ មូឡ្ហំ មោហេន ផន្ទមានំ វិនិពទ្ធំ មានេន ផន្ទមានំ បរាមដ្ឋំ ទិដ្ឋិយា ផន្ទមានំ វិក្ខេបគតំ ឧទ្ធច្ចេន ផន្ទមានំ អនិដ្ឋង្គតំ វិចិកិច្ឆាយ ផន្ទមានំ ថាមគតំ អនុសយេហិ ផន្ទមានំ

ភ័យកើតអំពីអាជ្ញារបស់ខ្លួន អ្នកទាំងឡាយ ចូរ
មើលជនអ្នកឈ្លោះគ្នា តថាគតនឹងសំដែងសំវេគ-
ធម៌ តាមដែលតថាគតសំវេគហើយ ។

(៤៨) ភ័យ ចូលមកកាន់តថាគត ព្រោះឃើញប្រជា-
ជនកំពុងញាប់ញ័រ ដូចពួកត្រី ក្នុងទឹកតិច
ព្រោះឃើញពួកជនដែលទាស់ទែងគ្នា ។

(៤៩) អធិប្បាយពាក្យថា ព្រោះឃើញប្រជាជន កំពុងញាប់ញ័រ ត្រង់ពាក្យថា ប្រជាជន គឺជាឈ្មោះរបស់សត្វ ។ ប្រជាជនកំពុងញាប់ញ័រ ដោយការញាប់ញ័រ ព្រោះតណ្ហា កំពុងញាប់ញ័រដោយការញាប់ញ័រព្រោះទិដ្ឋិ កំពុងញាប់ញ័រដោយការញាប់ញ័រ ព្រោះកិលេស កំពុងញាប់ញ័រដោយការញាប់ញ័រព្រោះទុច្ចរិត កំពុងញាប់ញ័រ ដោយការញាប់ញ័រ ព្រោះបយោគ កំពុងញាប់ញ័រដោយការញាប់ញ័រ ព្រោះវិបាក កំពុងញាប់ញ័រដោយរាគៈ ដែលត្រេកអរហើយ កំពុងញាប់ញ័រដោយទោសៈដែលប្រទុស្តហើយ កំពុងញាប់ញ័រដោយមោហៈ ដែលវង្វេងហើយ កំពុងញាប់ញ័រដោយមានៈ ដែលជាប់ចំពាក់ហើយ កំពុងញាប់ញ័រដោយទិដ្ឋិដែលស្ទាបអង្អែលហើយ កំពុងញាប់ញ័រដោយឧទ្ធច្ចៈ ដែលរាយមាយហើយ កំពុងញាប់ញ័រដោយវិចិកិច្ឆាដែលមិនចូលចិត្តហើយ កំពុងញាប់ញ័រដោយអនុស័យៈ ដែលដល់ហើយនូវកំឡាំង

លាភេន ផន្ទមានំ អលាភេន ផន្ទមានំ យសេន ផន្ទមានំ អយសេន ផន្ទមានំ បសំសាយ ផន្ទមានំ និន្ទាយ ផន្ទមានំ សុខេន ផន្ទមានំ ទុក្ខេន ផន្ទមានំ ជាតិយា ផន្ទមានំ ជរាយ ផន្ទមានំ ព្យាធិនា ផន្ទមានំ មរណេន ផន្ទមានំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសេហិ ផន្ទមានំ នេរយិកេន ទុក្ខេន ផន្ទមានំ តិរច្ឆានយោនិកេន ទុក្ខេន ផន្ទមានំ បេត្តិវិសយិកេន ទុក្ខេន ផន្ទមានំ មានុសិកេន ទុក្ខេន ផន្ទមានំ គព្ភោក្កន្តិមូលកេន ទុក្ខេន គព្ភដ្ឋិតិមូលកេន ទុក្ខេន គព្ភាវុដ្ឋានមូលកេន ទុក្ខេន ជាតស្សូបនិពន្ធកេន ទុក្ខេន ជាតស្ស បរាធេយ្យកេន ទុក្ខេន អត្តូបក្កមេន ទុក្ខេន បរូបក្កមេន ទុក្ខេន ទុក្ខទុក្ខេន សង្ខារទុក្ខេន វិបរិណាមទុក្ខេន ចក្ខុរោគេន សោតរោគេន ឃានរោគេន ជិវ្ហារោគេន កាយរោគេន សីសរោគេន កណ្ណរោគេន មុខរោគេន ទន្តរោគេន កាសេន សាសេន បិនាសេន

កំពុងញាប់ញ័រដោយលាភ កំពុងញាប់ញ័រដោយការមិនមានលាភ កំពុងញាប់ញ័រដោយយស កំពុងញាប់ញ័រ ដោយការមិនមានយស កំពុងញាប់ញ័រ ដោយសេចក្តីសរសើរ កំពុងញាប់ញ័រដោយនិន្ទា កំពុងញាប់ញ័រដោយសុខ កំពុងញាប់ញ័រដោយទុក្ខ កំពុងញាប់ញ័រដោយជាតិ កំពុងញាប់ញ័រដោយជរា កំពុងញាប់ញ័រដោយព្យាធិ កំពុងញាប់ញ័រដោយមរណៈ កំពុងញាប់ញ័រដោយសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ កំពុងញាប់ញ័រដោយទុក្ខក្នុងនរក កំពុងញាប់ញ័រដោយទុក្ខក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន កំពុងញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខក្នុងបិត្តិវិស័យ កំពុងញាប់ញ័រដោយទុក្ខជារបស់មនុស្ស ដោយទុក្ខមានការចុះកាន់គភ៌ជាមូល ដោយទុក្ខមានការឋិតនៅក្នុងគភ៌ជាមូល ដោយទុក្ខមានការចេញចាកគភ៌ជាមូល ដោយទុក្ខមានការជាប់ចំពាក់នៃសត្វដែលកើតហើយ ដោយទុក្ខដែលពាក់ទងអំពីបុគ្គលដទៃនៃសត្វដែលកើតហើយ ដោយទុក្ខគឺការព្យាយាមរបស់ខ្លួន ដោយទុក្ខគឺការព្យាយាម របស់បុគ្គលដទៃ ដោយទុក្ខទុក្ខ ដោយទុក្ខគឺសង្ខារ ដោយទុក្ខព្រោះការប្រែប្រួល ដោយទុក្ខគឺរោគភ្នែក រោគត្រចៀក រោគច្រមុះ រោគអណ្តាត រោគកាយ រោគក្បាល រោគត្រង់ស្លឹកត្រចៀក រោគមាត់ រោគធ្មេញ ក្អក ហឺត ឫសដូងច្រមុះ

ឌាហោ ជរោ កុច្ឆិរោគោ មុច្ឆា បក្ខន្ទិកា
សូលា វិសូចិកា កុដ្ឋំ គណ្ឌោ កិលាសោ
សោសោ អបមារោ ទទ្ទុ កណ្ឌុ កច្ឆុ
រខសា វិតច្ឆិកា លោហិតំ បិត្តំ មធុមេហោ
អំសា បិឡកា ភគន្ទលា បិត្តសមុដ្ឋានា
អាពាធា សេម្ហសមុដ្ឋានា អាពាធា វាតសមុ-
ដ្ឋានា អាពាធា សន្និបាតិកា អាពាធា
ឧតុបរិណាមជា អាពាធា វិសមបរិហារជា
អាពាធា ឱបក្កមិកា អាពាធា កម្មវិបាក-
ជា អាពាធា សីតំ ឧណ្ហំ ជិឃច្ឆា បិបា-
សា ឧច្ចារោ បស្សាវោ ឌំសមកសវាតាតបសិរឹ-
សបសម្ផស្សំ មាតុមរណំ ទុក្ខំ បិតុមរណំ
ទុក្ខំ ភាតុមរណំ ទុក្ខំ ភគិនិមរណំ
ទុក្ខំ បុត្តមរណំ ទុក្ខំ ធីតុមរណំ
ទុក្ខំ ញាតិមរណំ ទុក្ខំ ភោគព្យសនេន
ទុក្ខំ រោគព្យសនេន ទុក្ខំ សីលព្យសនេន
ទុក្ខំ ទិដ្ឋិព្យសនេន ទុក្ខំ ឃដ្ដមានំ សង្ឃដ្ដមានំ
វិឃដ្ដមានំ វេធមានំ បវេធមានំ សម្បវេធមានំ ។

ក្ដៅក្រហាយ ក្អាំងស្គម រោគក្នុងផ្ទៃ វិលមុខ ធ្លាក់ឈាម ចុកសៀត
ចុះរាគ ឃ្លង់ ពក ស្រែង រីងរៃ ឆ្កួតជ្រូក ដំបៅកិស រមាស់ កម
រោគក្ដួនទឹករងាយក្រចក ឃ្លង់ផែក ឈាម ប្រមាត់ ទឹកមូត្រផ្អែម
ឫសដូងផុស បូស ឫសដូងបាត អាពាធកើតឡើងអំពីប្រមាត់ អាពាធ
កើតឡើងអំពីស្លេស្ម អាពាធកើតឡើងអំពីខ្យល់ អាពាធកើតឡើងអំពី
ការប្រជុំធាតុ អាពាធកើតអំពីផ្លាស់រដូវ អាពាធកើតអំពីការរក្សាឥរិយាបថ
មិនស្មើ អាពាធកើតអំពីការព្យាយាមខ្លាំង អាពាធកើតអំពីផលកម្ម គ្រ-
ជាក់ ក្ដៅ ឃ្លាន ស្រេក ឧច្ចារៈ បស្សាវៈ សម្ផស្សនៃរបោម មូស
ខ្យល់ កំដៅថ្ងៃ និងពស់ កំពុងញាប់ញ័រ ញាប់ញ័រខ្លាំង អន្ទះអន្ទែង អន្ទះសា
រន្ធត់ ប្រែប្រួលខ្លាំង ដោយទុក្ខព្រោះមរណៈមាតា ដោយទុក្ខព្រោះមរណៈបិតា
ដោយទុក្ខព្រោះមរណៈបងប្អូនប្រុស ដោយទុក្ខព្រោះមរណៈបងប្អូនស្រី
ដោយទុក្ខព្រោះមរណៈបុត្រ ដោយទុក្ខព្រោះមរណៈធីតា ដោយទុក្ខ
ព្រោះមរណៈញាតិ ដោយទុក្ខព្រោះវិនាសភោគៈ ដោយទុក្ខព្រោះវិនាស
គឺរោគ ដោយទុក្ខព្រោះវិនាសសីល ដោយទុក្ខព្រោះវិនាសទិដ្ឋិ ។

ទិស្វាតិ បស្សិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វាតិ ផន្ទមានំ បជំ ទិស្វា ។

(៤៧) មច្ឆេ អប្បោទកេ យថាតិ យថា មច្ឆា អប្បោទកេ បរិត្តោទកេ ឧទកបរិយាទានេ កាកេហិ វា កុលលេហិ វា ពលាកាហិ វា បរិបាតិយមានា ឧក្ខិបិយមានា ខជ្ជមានា ផន្ទន្តិ សម្ផន្ទន្តិ វិប្ផន្ទន្តិ វេធន្តិ បវេធន្តិ សម្បវេធន្តិ ឯវមេវ បជា តណ្ហាផន្ទនាយ ផន្ទន្តិ ។ បេ ។ ទិដ្ឋិព្យសនេន ទុក្ខេន ផន្ទន្តិ សម្ផន្ទន្តិ វិប្ផន្ទន្តិ វេធន្តិ បវេធន្តិ សម្បវេធន្តីតិ មច្ឆេ អប្បោទកេ យថា ។

(៤៨) អញ្ញមញ្ញេហិ ព្យារុទ្ធេតិ អញ្ញមញ្ញំ សត្តា វិរុទ្ធា បដិវិរុទ្ធា អាហតា បច្ចាហតា អាឃាតិតា បច្ចាឃាតិតា រាជានោបិ រាជូហិ វិវទន្តិ ខត្តិយាបិ ខត្តិយេហិ វិវទន្តិ ព្រាហ្មណាបិ ព្រាហ្មណេហិ វិវទន្តិ គហបតីបិ គហបតីហិ វិវទន្តិ មាតាបិ បុត្តេន វិវទតិ បុត្តោបិ មាតរា វិវទតិ បិតាបិ បុត្តេន វិវទតិ បុត្តោបិ បិតរា វិវទតិ ភាតាបិ ភាតរា វិវទតិ ភគិនីបិ ភគិនិយា វិវទតិ

ពាក្យថា ព្រោះឃើញ គឺព្រោះឃើញ ថ្លឹង ពិចារណា ឃើញយល់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះឃើញប្រជាជនកំពុងញាប់ញ័រ ។

(៤៧) ពាក្យថា ដូចពួកត្រីក្នុងទីមានទឹកតិច សេចក្តីថា ត្រីក្នុងទីមានទឹកតិច មានទឹកស្តួចស្តើង មានទឹករីងទៅ ត្រូវពួកក្អែកក្តី ខ្លែងក្តី កុកក្តី ចាប់ឆក់ ចឹកស៊ី ក៏រមែងញាប់ញ័រ ញាប់ញ័រខ្លាំង អន្ទះអន្ទែង អន្ទះសា ប្រែប្រួលខ្លាំង យ៉ាងណាមិញ ពួកប្រជាជនក៏រមែងញាប់ញ័រដោយការញាប់ញ័រព្រោះតណ្ហា ។ បេ ។ ញាប់ញ័រ ញាប់ញ័រខ្លាំង អន្ទះអន្ទែង អន្ទះសា ខ្លាំង ប្រែប្រួលខ្លាំង ដោយទុក្ខព្រោះវិនាសនៃទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដូចពួកត្រីក្នុងទីមានទឹកតិច ។

(៤៨) ពាក្យថា ទាស់ទែងគ្នា សេចក្តីថា ពួកសត្វទទឹង ទទឹងតប បៀតបៀន បៀតបៀនតប គុំគួន គុំគួនតបនូវគ្នានឹងគ្នា គឺពួកព្រះរាជាទាស់ទែងនឹងពួកព្រះរាជាខ្លះ ពួកក្សត្រទាស់ទែងនឹងពួកក្សត្រខ្លះ ពួកព្រាហ្មណ៍ទាស់ទែងនឹងពួកព្រាហ្មណ៍ខ្លះ ពួកគហបតីទាស់ទែងនឹងពួកគហបតីខ្លះ មាតាទាស់ទែងនឹងបុត្រខ្លះ បុត្រទាស់ទែងនឹងមាតាខ្លះ បិតាទាស់ទែងនឹងបុត្រខ្លះ បុត្រទាស់ទែងនឹងបិតាខ្លះ បងប្អូនប្រុសទាស់ទែងនឹងបងប្អូនប្រុសខ្លះ បងប្អូនស្រីទាស់ទែងនឹងបងប្អូនស្រីខ្លះ

ភាតាបិ ភគិនិយា វិរុទ្ធោ ភគិនីបិ ភាតរា វិរុទ្ធា សហាយោបិ សហាយេន វិរុទ្ធោ ។ តេ តត្ថ កលហវិគ្គហវិវាទាបន្នា អញ្ញមញ្ញំ បាណីហិបិ ឧបក្កមន្តិ លេឌ្ឌុហិបិ ឧបក្កមន្តិ ទណ្ឌេហិបិ ឧបក្កមន្តិ សត្ថេហិបិ ឧបក្កមន្តិ ។ តេ តត្ថ មរណម្បិ គច្ឆន្តិ មរណមត្តម្បិ ទុក្ខំ អញ្ញមញ្ញេហិ ព្យារុទ្ធេ ។

(៥៥) ទិស្វា មំ ភយមាវិសីតិ ទិស្វាតិ ទិស្វា បស្សិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា ភយំ បីឡនំ ឃដ្ដនំ ឧបទ្ទវោ ឧបសគ្គោ អាវិសតីតិ ទិស្វា មំ ភយមាវិសិ ។ តេនាហ ភគវា

ផន្ទមានំ បជំ ទិស្វា មច្ឆេ អប្បោទកេ យថា
អញ្ញមញ្ញេហិ ព្យារុទ្ធេ ទិស្វា មំ ភយមាវិសិ ។

បងប្អូនប្រុសតាំងខែងនឹងបងប្អូនស្រីខ្លះ បងប្អូនស្រីតាំងខែងនឹងបងប្អូនប្រុសខ្លះ សំឡាញ់តាំងខែងនឹងសំឡាញ់ខ្លះ ។ ពួកជនទាំងនោះ ដល់នូវជំលោះ ប្រកែក តាំងខែង ក្នុងទីនោះហើយប្រហារនូវគ្នានឹងគ្នា ដោយដៃខ្លះ ប្រហារដោយដុំដីខ្លះ ប្រហារដោយដំបងខ្លះ ប្រហារដោយគ្រឿងសស្ត្រាវុធខ្លះ ។ ពួកជនទាំងនោះ ក្នុងទីនោះ ក៏ដល់នូវសេចក្ដីស្លាប់ខ្លះ ដល់នូវទុក្ខជិតស្លាប់ខ្លះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តាំងខែងគ្នា ។

(៥៥) ពាក្យថា ភ័យចូលមកកាន់តថាគតព្រោះឃើញ ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះឃើញ សេចក្ដីថា ភ័យ សេចក្ដីលំបាក ការចង្អៀតចង្អល់ ឧបទ្រពចង្រៃ រមែងចូលមក (កាន់តថាគត) ព្រោះឃើញ យល់ ថ្លឹង ពិចារណា ញែកយល់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភ័យចូលមកកាន់តថាគតព្រោះឃើញ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភ័យចូលមក កាន់តថាគត ព្រោះឃើញប្រជាជន
កំពុងញាប់ញ័រ ដូចពួកត្រីក្នុងទឹកមានទឹកតិច ព្រោះ
ឃើញពួកជន ដែលតាំងខែងគ្នា ។

(១០០) សមន្តមសារោ លោកោ ទិសា សព្វា សមេរិតា
ឥច្ឆំ ភវនមត្តនោ នាទ្ទសាសឹ អនោសិតំ ។

(១០១) សមន្តមសារោ លោកោតិ និរយលោកោ តិរច្ឆានយោនិលោកោ បេត្តិវិសយលោកោ មនុស្សលោកោ ទេវលោកោ ខន្ធលោកោ ធាតុលោកោ អាយតនលោកោ អយំ លោកោ បរោ លោកោ សព្រហ្មលោកោ សទេវលោកោ អយំ វុច្ចតិ លោកោ ។ និរយលោកោ អសារោ និស្សារោ សារាបគតោ និច្ចសារសារេន វា សុខសារសារេន វា អត្តសារសារេន វា និច្ចេន វា ធុវេន វា សស្សតេន វា អវិបរិណាមធម្មេន វា ។ តិរច្ឆានយោនិលោកោ បេត្តិវិសយលោកោ មនុស្សលោកោ ទេវលោកោ ខន្ធលោកោ ធាតុលោកោ អាយតនលោកោ អយំ លោកោ បរោ លោកោ សព្រហ្មលោកោ សទេវលោកោ អសារោ និស្សារោ សារាបគតោ និច្ចសារសារេន វា សុខសារសារេន វា អត្តសារសារេន វា និច្ចេន វា ធុវេន វា សស្សតេន វា អវិបរិណាមធម្មេន វា ។

(១០០) លោក មិនមានខ្លឹមដោយជុំវិញ សព្វទិស
ទាំងអស់ ញាប់ញ័រ តថាគត កាលប្រាថ្នា
សេចក្តីចំរើនដើម្បីខ្លួន មិនបានឃើញ (នូវទី-
ណាមួយ ដែលទុក្ខមិនញាំញីឡើយ ។

(១០១) អធិប្បាយពាក្យថា លោកមិនមានខ្លឹមដោយជុំវិញ (ដូចតទៅនេះ) និរយលោក តិរច្ឆានយោនិលោក បិត្តិវិសយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក លោកនេះ លោកមុខ ព្រមទាំងព្រហ្មលោក ព្រមទាំងទេវលោក នេះហៅថា លោក ។ និរយលោក មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម គឺចាកខ្លឹមគឺខ្លឹមទៀងក្តី ចាកខ្លឹមគឺខ្លឹមសុខក្តី ចាកខ្លឹមគឺខ្លឹមខ្លួនក្តី ចាកសភាវៈទៀងក្តី ចាកការឋិតថេរក្តី ចាកការមាំមួនក្តី ចាកសភាវៈមិនប្រែប្រួលក្តី ។ តិរច្ឆានយោនិលោក បិត្តិវិសយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក លោកនេះ លោកមុខ ព្រមទាំងព្រហ្មលោក ព្រមទាំងទេវលោក ជាសភាវៈ មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម គឺចាកខ្លឹមគឺខ្លឹមទៀងក្តី ចាកខ្លឹមគឺខ្លឹមសុខក្តី ចាកខ្លឹម គឺខ្លឹមខ្លួនក្តី ចាកសភាវៈទៀងក្តី ចាកការឋិតថេរក្តី ចាកការមាំមួនក្តី ចាកសភាវៈមិនប្រែប្រួលក្តី ។

យថា(១) នឡោ អស្សារកោ និស្សារកោ សារាបគតោ យថា ឯរណ្ឌោ អស្សារកោ និស្សារកោ សារាបគតោ យថា ឧទុម្ពរោ អស្សារកោ និស្សារកោ សារាបគតោ យថា សេតគច្ឆោ អស្សារកោ និស្សារកោ សារាបគតោ យថា បាលិភទ្ទកោ(២) អស្សារកោ និស្សារកោ សារាបគតោ យថា ផេណុបិណ្ឌោ អស្សារកោ និស្សារកោ សារាបគតោ យថា ពុព្ពុឡំ(៣) អស្សារំ និស្សារំ សារាបគតំ យថា មរីចិ អស្សារកា និស្សារកា សារាបគតា យថា កទលិក្ខន្ធោ អស្សារកោ និស្សារកោ សារាបគតោ យថា មាយា អស្សារកា និស្សារកា សារាបគតា ឯវមេវ និរយលោកោ អស្សារកោ និស្សារកោ សារាបគតោ និច្ចសារសារេន វា សុខសារសារេន វា អត្តសារសារេន វា និច្ចេន វា ធុវេន វា សស្សតេន វា អវិបរិណាមធម្មេន វា តិរច្ឆានយោនិលោកោ បេត្តិវិសយលោកោ មនុស្សលោកោ ។ បេ ។ សទេវលោកោ អស្សារកោ និស្សារកោ

១ ម. និឡោ ចនស្ដោ អង្គំ ។ ២ ម. បារិភទ្ទកោ ។ ៣ ឱ. ម. ពុព្ពុឡុំ ។

ដើមបបុស មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណា ដើមល្ហុង មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណា ដើមល្វា មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណា ដើមគន្ធាំងព្រាយស មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណា ដើមល្លួសបាយ មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណា ដុំពពុះទឹក មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណា ក្រពេញទឹក មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណា ថ្ងៃបណ្ដើរកូន មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណា ដើមចេក មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណា ល្បិចមិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណា និរយលោក មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម គឺចាកខ្លឹមគឺខ្លឹមទៀងក្ដី ចាកខ្លឹមគឺខ្លឹមសុខក្ដី ចាកខ្លឹមគឺខ្លឹមខ្លួនក្ដី ចាកសភាវៈទៀងក្ដី ចាកភាពឋិតថេរក្ដី ចាកភាពមាំមួនក្ដី ចាកសភាវៈមិនប្រែប្រួលក្ដី តិរច្ឆានយោនិលោកក្ដី បេត្តិវិសយលោក មនុស្សលោក ។ បេ ។ ព្រមទាំងទេវលោក មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម

សារាបគតោ និច្ចសារសារេន វា សុខសារសារេន វា អត្តសារសារេន វា និច្ចេន វា ធុវេន វា សស្សតេន វា អវិបរិណាមធម្មេន វាតិ សមន្តមសារោ លោកោ ។

[៧០៦] ទិសា សព្វា សមេរិតាតិ យេ បុរត្ថិមាយ ទិសាយ សត្តា តេបិ ឯរិតា សមេរិតា ចលិតា ឃដ្ដិតា អនិច្ចតាយ ជាតិយា អនុគតា ជរាយ អនុសដា ព្យាធិនា អភិភូតា មរណេន អព្ភាហតា ទុក្ខេ បតិដ្ឋិតា អតាណា អលេណា អសរណា អសរណីភូតា ។ យេ បច្ឆិមាយ ទិសាយ សត្តា យេ ឧត្តរាយ ទិសាយ សត្តា យេ ទក្ខិណាយ ទិសាយ សត្តា យេ បុរត្ថិមាយ អនុទិសាយ សត្តា យេ បច្ឆិមាយ អនុទិសាយ សត្តា យេ ឧត្តរាយ អនុទិសាយ សត្តា យេ ទក្ខិណាយ អនុទិសាយ សត្តា យេ ហេដ្ឋិមាយ ទិសាយ សត្តា យេ ឧបរិមាយ ទិសាយ សត្តា យេ ទសទិសាសុ សត្តា តេបិ ឯរិតា សមេរិតា

ប្រាសចាកខ្លឹម គឺចាកខ្លឹមគឺខ្លឹមទៀងក្តី ចាកខ្លឹមគឺខ្លឹមសុខក្តី ចាកខ្លឹមគឺខ្លឹមខ្លួនក្តី ចាកសភាវៈទៀងក្តី ចាកភាវៈឋិតថេរក្តី ចាកភាវៈមាំមួនក្តី ចាកសភាវៈមិនប្រែប្រួលក្តី ដោយន័យនោះឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លោកមិនមានខ្លឹមដោយជុំវិញ ។

[៧០៦] ពាក្យថា សត្វគ្រប់ទិសញាប់ញ័រ អធិប្បាយថា ពួកសត្វណា ក្នុងទិសខាងកើត សត្វទាំងនោះឯង រំភើប ញាប់ញ័រ កម្រើក ភ្ញាក់ខ្លួន ជាប់តាមដោយជាតិ ព្រោះសភាពសត្វនោះ មិនទៀង គឺត្រូវជរាជ្រួតជ្រាបចូល ត្រូវព្យាធិគ្របសង្កត់ ត្រូវមរណៈញាំញី ជាសត្វតាំងនៅក្នុងសេចក្តីទុក្ខ ពុំមានទីពំនាក់ ពុំមានទីជ្រកកោន ពុំមានទីពឹង ពុំមានទីពុំពាក់ឡើយ ។ ពួកសត្វណា ក្នុងទិសខាងលិច ពួកសត្វណា ក្នុងទិសខាងជើង ពួកសត្វណា ក្នុងទិសខាងត្បូង ពួកសត្វណា ក្នុងទិសអាគ្នេយ៍ ពួកសត្វណា ក្នុងទិសពាយព្យ ពួកសត្វណា ក្នុងទិសឦសាន ពួកសត្វណា ក្នុងទិសនិរតី ពួកសត្វណា ក្នុងទិសខាងក្រោម ពួកសត្វណា ក្នុងទិសខាងលើ ពួកសត្វណា ក្នុងទិសទាំង ១០ ពួកសត្វទាំងនោះឯង រំភើប ញាប់ញ័រ

ចលិតា ឃដ្ដិតា អនិច្ចតាយ ជាតិយា អនុគតា ជរាយ អនុសដា ព្យាធិនា អភិភូតា មរណេន អព្ភាហតា ទុក្ខេ បតិដ្ឋិតា អតាណា អលេណា អសរណា អសរណីភូតា ។ ភាសិតម្បិ ចេតំ

កាយញ្ចាបិ ចេតំ ជលតិ វិមានំ
ឱភាសយំ ឧត្តរិយំ ទិសាយ
រូបេ រណំ ទិស្វា សទា បវេធិតំ
តស្មា ន រូបេ រមតិ សុមេធោ

មច្ចុនាព្ភាហតោ លោកោ ជរាយ បរិវារិតោ តណ្ហាសល្លេន ឱតិណ្ណោ ឥច្ឆាធូមាយិតោ សទា សព្វោ អាទីបិតោ លោកោ សព្វោ លោកោ បធូបិតោ[១] សព្វោ បជ្ជលិតោ លោកោ សព្វោ លោកោ បកម្បិតោតិ។ ទិសា សព្វា សមេរិតា ។

(១០៣) ឥច្ឆំ ភវនមត្តនោតិ អត្តនោ ភវនំ[២] តាណំ លេណំ សរណំ គតិំ បរាយនំ ឥច្ឆន្តោ សាទិយន្តោ បត្ថយន្តោ បិហយន្តោ អភិជប្បន្តោតិ ឥច្ឆំ ភវនមត្តនោ ។

១ ម. បធូបិតោ ។ ២ ម. ភវនំ ។

កម្រើក ក្តុំខ្ទប់ ជាប់តាមដោយជាតិ ព្រោះសភាពសង្ខារមិនទៀង គឺត្រូវជរាជ្រួតជ្រាបចូល ត្រូវព្យាធិគ្របសង្កត់ ត្រូវមរណៈញាំញី ជាសត្វតាំងនៅក្នុងទុក្ខ គ្មានទីពំនាក់ គ្មានទីជ្រកកោន គ្មានទីពឹង គ្មានទីពំនាក់ឡើយ ។ សមដូចពាក្យនុះ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

វិមាននុះ ភ្លឺរុងរឿងភ្លាំង ក្នុងទិស ក៏មែនពិត
ហើយ (តែ) បុគ្គលអ្នកមានប្រាជ្ញាល្អ ឃើញ
ទោស ដែលញាប់ញ័រក្នុងរូបសព្វកាល ព្រោះ
ហេតុនោះ ទើបមិនត្រេកអរក្នុងរូប

លោក ត្រូវមច្ចុគ្របសង្កត់ ត្រូវជរាពោមរោម ត្រូវ
សរគឺតណ្ហាមុត ប្រកបដោយផ្សែង គឺសេចក្តីប្រាថ្នា
គ្រប់កាល លោកទាំងមូល ត្រូវភ្លើងឆេះ លោកទាំង
មូល ព្រោលព្រាល លោកទាំងមូល សន្ធោសន្ធៅ
លោកទាំងមូល រំភើប ។

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សត្វក្នុងទិសទាំងអស់ ញាប់ញ័រ ។

(១០៣) ពាក្យថា កាលប្រាថ្នាសេចក្តីចំរើន ដើម្បីខ្លួន គឺកាលចង់បាន ត្រេកអរ ប្រាថ្នា ស្រឡាញ់ ស្ងួតគាប់ ចំពោះសេចក្តីចំរើន ទីពំនាក់ ទីជ្រកកោន ទីពឹង ដំណើរទៅ ប្រព្រឹត្តទៅមុខ ដើម្បីខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលប្រាថ្នាសេចក្តីចំរើន ដើម្បីខ្លួន ។

បណ្ណរសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

(១០៦) នាទ្ទសាសឹ អនោសិតន្តិ អនជ្ឈោសិតំ ន អទ្ទសំ អជ្ឈោសិតញ្ញេវ អទ្ទសំ ។ សព្វំ យោព្វញ្ញំ ជរាយ ឱសិតំ សព្វំ អារោគ្យំ ព្យាធិនា ឱសិតំ សព្វំ ជីវិតំ មរណេន ឱសិតំ សព្វំ លាភំ អលាភេន ឱសិតំ សព្វំ យសំ អយសេន ឱសិតំ សព្វំ បសំសំ និន្ទាយ ឱសិតំ សព្វំ សុខំ ទុក្ខេន ឱសិតំ ។

លាភោ អលាភោ យសោ អយសោ ច
និន្ទា ច បសំសា ច សុខទុក្ខញ្ច
ឯតេ អនិច្ចា មនុជេសុ ធម្មា
អសស្សតា វិបរិណាមធម្មាតិ ។

នាទ្ទសាសឹ អនោសិតំ ។ តេនាហ ភគវា

សមន្តមសារោ លោកោ ទិសា សព្វា សមេរិតា
ឥច្ឆំ ភវនមត្តនោ នាទ្ទសាសឹ អនោសិតន្តិ ។

(១០៧) ឱសានេ ត្វេវ ព្យារុទ្ធេ ទិស្វា មេ អរតី អហុ

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

(១០៦) ពាក្យថា តថាគតមិនឃើញ (នូវទីណាមួយដែលទុក្ខ) មិនញាំញី គឺមិនបានឃើញទីដែលទុក្ខមិនគ្រោបចុះ បានឃើញតែទីដែលទុក្ខគ្រោបចុះតែម្យ៉ាង ។ សេចក្តីចំរើនទាំងឡាយ ត្រូវជរាញាំញី ភាពនៃការមិនមានរោគទាំងឡាយ ត្រូវព្យាធិញាំញី ជីវិតទាំងឡាយ ត្រូវមរណៈញាំញី លាភទាំងឡាយត្រូវអលាភញាំញី យសទាំងឡាយត្រូវអយសញាំញី សេចក្តីសរសើរទាំងឡាយ ត្រូវនិន្ទាញាំញី សុខទាំងឡាយ ត្រូវទុក្ខញាំញី ។

ពួកលោកធម៌ទាំងនុះ គឺ លាភ អលាភ យស អយស និន្ទា
បសំសា សុខនិងទុក្ខ ជាសភាពមិនទៀង មិនឋិត
ថេរ មានការប្រែប្រួលជាធម្មតា ក្នុងពួកមនុស្ស

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតមិនឃើញ (នូវទីណាមួយ) ដែលទុក្ខមិនញាំញីឡើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

លោកមិនមានខ្លឹមសារជុំវិញ សព្វទិសទាំង
អស់ ញាប់ញ័រ តថាគត កាលប្រាថ្នាសេចក្តីចំរើន
ដើម្បីខ្លួន មិនបានឃើញ (នូវទីណាមួយ ដែល
ទុក្ខ) មិនញាំញីឡើយ ។

(១០៧) សេចក្តីមិនត្រេកអរ កើតមាន ដល់តថាគត
ព្រោះឃើញសត្វទាំងឡាយ ដែលទាស់ចិត្ត ក្នុង
កាលជាទីសាបសូន្យ តែម្យ៉ាង ទាំងតថាគតបាន

អាជេន្តុ សព្វំ អនុត្ថំ ទុក្ខសំ ហានយស្សំ ។

[១០៦] នាសន្តេ ព្យាបន្នេតិ នាសន្តេ ភវតិ សត្តំ យោព្វញ្ញំ ជរា នាសេតិ សត្តំ អារោគ្យំ ព្យាធិ នាសេតិ សត្តំ ជីវិតំ មរណំ នាសេតិ សត្តំ លាភំ អលាភោ នាសេតិ សត្តំ យសំ អយសោ នាសេតិ សត្តំ បសំសំ និន្ទា នាសេតិ សត្តំ សុខំ ទុក្ខំ នាសេតិ នាសន្តេ ។

ព្យាបន្នេតិ យោព្វញ្ញកាមា សត្តា ជរាយ បដិវិរុទ្ធា អារោគ្យកាមា សត្តា ព្យាធិនា បដិវិរុទ្ធា ជីវិតកាមា សត្តា មរណេន បដិវិរុទ្ធា លាភកាមា សត្តា អលាភេន បដិវិរុទ្ធា យសកាមា សត្តា អយសេន បដិវិរុទ្ធា បសំសកាមា សត្តា និន្ទាយ បដិវិរុទ្ធា សុខកាមា សត្តា ទុក្ខេន វិរុទ្ធា បដិវិរុទ្ធា អាហតា បច្ចាហតា អាឃាតិតា បច្ចាឃាតិតា នាសន្តេ ព្យាបន្នេ ។

បើញាសកើតក្នុងសត្វទាំង៖ ជាសភាពស្រយ៉ះនៅក្នុង
ហេតុដែលគេគម្រាមយ៉ាងខ្លាំង ។

[១០៦] អតិប្បាយពាក្យថា ដែលទាស់ចិត្តក្នុងកាលជាទីសាបសូន្យនៃម្ហូប ត្រង់ពាក្យថាក្នុងកាលជាទីសាបសូន្យនៃម្ហូប សេចក្តីថា ជរាញ៉ាំងភាពក្មេងរបស់សត្វឲ្យសាបសូន្យ ព្យាធិញ៉ាំងភាពមិនមានរោគរបស់សត្វឲ្យសាបសូន្យ មរណៈញ៉ាំងជីវិតរបស់សត្វឲ្យសាបសូន្យ អលាភញ៉ាំងលាភរបស់សត្វឲ្យសាបសូន្យ អយសញ៉ាំងយសរបស់សត្វឲ្យសាបសូន្យ និន្ទាញ៉ាំងសេចក្តីសរសើររបស់សត្វឲ្យសាបសូន្យ ទុក្ខញ៉ាំងសុខរបស់សត្វឲ្យសាបសូន្យ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ក្នុងកាលជាទីសាបសូន្យនៃម្ហូប ។ ពាក្យថា ទាស់ចិត្ត សេចក្តីថា សត្វទាំងឡាយ អ្នកប្រាថ្នាភាពក្មេង ជាប់ជំពាក់នឹងជរា សត្វទាំងឡាយ អ្នកប្រាថ្នាភាពមិនមានរោគ ជាប់ជំពាក់នឹងព្យាធិ សត្វទាំងឡាយ អ្នកប្រាថ្នាជីវិត ជាប់ជំពាក់នឹងមរណៈ សត្វទាំងឡាយ អ្នកប្រាថ្នាលាភ ជាប់ជំពាក់នឹងអលាភ សត្វទាំងឡាយអ្នកប្រាថ្នាយស ជាប់ជំពាក់នឹងអយស សត្វទាំងឡាយអ្នកប្រាថ្នាសេចក្តីសរសើរ ជាប់ជំពាក់នឹងនិន្ទា សត្វទាំងឡាយអ្នកប្រាថ្នាសុខ ទាស់ ជាប់ជំពាក់ ខ្ទាំងខ្ទាស់ ខ្ទាំងខ្ទាស់ចំពោះ បង្អៀតបង្អល់ មានចិត្តដោយសារទុក្ខ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទាស់ចិត្តក្នុងកាលជាទីសាបសូន្យនៃម្ហូប ។

(១០៧) ទិស្វា មេ អរតី អហុតិ ទិស្វាតិ ទិស្វា បស្សិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វាតិ ទិស្វា ។ មេ អរតីតិ យា អរតិ យា អនភិរតិ យា អនភិរមណា យា ឧក្កណ្ឋិតា យា បរិតស្សិតា អហុតិ ទិស្វា មេ អរតី អហុ ។

(១០៨) អថេត្ថ សល្លំ អទ្ទក្ខិន្តិ អថាតិ បទសន្ធិ ។ បេ ។ បទានុបុព្វតាមេតំ អថាតិ ។ ឯត្ថាតិ សត្តេសុ ។ សល្លន្តិ សត្ត សល្លានិ រាគសល្លំ ទោសសល្លំ មោហសល្លំ មានសល្លំ ទិដ្ឋិសល្លំ សោកសល្លំ កថំកថាសល្លំ ។ អទ្ទក្ខិន្តិ អទ្ទសំ អទ្ទក្ខិំ អបស្សិំ បដិវិជ្ឈិន្តិ អថេត្ថ សល្លំ អទ្ទក្ខិំ ។

(១០៩) ទុទ្ទសំ ហទយនិស្សិតន្តិ ទុទ្ទសន្តិ

(១០៧) ពាក្យថា សេចក្តីមិនត្រេកអរ កើតមាន ដល់តថាគត ព្រោះឃើញ ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះឃើញ គឺព្រោះជួប យល់ ថ្លឹង ពិចារណា ញែកយល់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះឃើញ ។ ពាក្យថា សេចក្តីមិនត្រេកអរ (កើតមាន) ដល់តថាគត គឺសេចក្តីមិនត្រេកអរណា សេចក្តីមិនរីករាយណា សេចក្តីមិនស្រស់ស្រាយណា សេចក្តីអផ្សុកណា សេចក្តីតក់ស្លុតណា មានហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្តីមិនត្រេកអរ កើតមាន ដល់តថាគត ព្រោះឃើញ ។

(១០៨) ពាក្យថា តំណែតថាគតបានឃើញសរ ក្នុងពួកសត្វនុ៎ះ ត្រង់ពាក្យថា តំណែ គឺជាបទតភ្ជាប់ ។ បេ ។ ពាក្យថា តំណែ នុ៎ះជាលំដាប់នៃបទ ។ ពាក្យថា នុ៎ះ បានដល់ ក្នុងពួកសត្វ ។ ពាក្យថា សរ បានដល់សរ ៧ សរគឺរាគៈ សរគឺទោសៈ សរគឺមោហៈ សរគឺមានះ សរគឺទិដ្ឋិ សរគឺសោក សរគឺសង្ស័យ ។ ពាក្យថា បានឃើញ គឺបានប្រទះ យល់ ឃើញ ចាក់ធ្លុះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តំណែតថាគតបានឃើញសរ ក្នុងពួកសត្វនុ៎ះ ។

(១០៩) អធិប្បាយពាក្យថា ជាសរអាស្រ័យនៅក្នុងហឫទ័យ ដែលគេក្រឃើញបាន ត្រង់ពាក្យថា ដែលគេក្រឃើញបាន

ទុទ្ទសំ ទុទ្ទក្ខំ ទុប្បស្សំ ទុព្ពុជ្ឈំ ទុរនុពុជ្ឈំ ទុប្បដិវិជ្ឈំ ។ ហទយស្សិតន្តិ ហទយំ វុច្ចតិ ចិត្តំ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ហទយំ បណ្ឌរំ មនោ មនាយតនំ មនិន្ទ្រិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ។ ហទយស្សិតន្តិ ហទយនិស្សិតំ ចិត្តនិស្សិតំ ចិត្តសន្និស្សិតំ ចិត្តេន សហគតំ សហជាតំ សំសដ្ឋំ សម្បយុត្តំ ឯកុប្បាទំ ឯកនិរោធំ ឯកវត្ថុកំ ឯការម្មណន្តិ ទុទ្ទសំ ហទយស្សិតំ ។ តេនាហ ភគវា

ឱសានេត្វេវ ព្យារុទ្ធេ ទិស្វា មេ អរតី អហុ
អថេត្ថ សល្លំ អទ្ទក្ខឹ ទុទ្ទសំ ហទយស្សិតន្តិ ។

(១១០) យេន សល្លេន ឱតិណ្ណោ ទិសា សព្វា វិធាវតិ

គឺជួបប្រទះបានដោយក្រ យល់បានដោយក្រ ឃើញបានដោយក្រ ត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ ឈ្វេងយល់បានដោយក្រ ចាក់ធ្លុះបានដោយក្រ ។ ពាក្យថា ជាសភាពអាស្រ័យនៅក្នុងហឫទ័យ សេចក្តីថា ចិត្ត លោកហៅថា ហឫទ័យ បានដល់ ចិត្ត មនះ មានសៈ ហទយៈ បណ្ឌរៈ មនះ មនាយតនៈ មនិន្ទ្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីមនះនោះ ។ ពាក្យថា ជាសភាពអាស្រ័យនៅក្នុងហឫទ័យ បានសេចក្តីថា អាស្រ័យនៅក្នុងហឫទ័យ អាស្រ័យនូវចិត្ត អាស្រ័យនៅព្រមក្នុងចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ កើតជាមួយ ច្រឡំព្រម ប្រកបព្រម កើតជាមួយគ្នា រលត់ជាមួយគ្នា មានវត្ថុជាមួយគ្នា មានអារម្មណ៍ជាមួយគ្នានឹងចិត្ត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាសភាពអាស្រ័យនៅក្នុងហឫទ័យ ដែលគេកម្រឃើញបាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

សេចក្តីមិនត្រេកអរ កើតមានដល់តថាគត ព្រោះ
ឃើញសត្វទាំងឡាយ ដែលទាស់ចិត្តក្នុងទីគាល់ជា
ទិសាបសូត្រទៀតម្យ៉ាង ទាំងតថាគតបានឃើញសរ
ក្នុងពួកសត្វនុ៎ះ ជាសភាពអាស្រ័យនៅក្នុងហឫទ័យ
ដែលគេកម្រឃើញបាន ។

(១១០) បុគ្គលដែលត្រូវសរណាមួយហើយ រមែងស្ទុះទៅ

តមេវ សល្លំ អព្ពុយ្ហ ន ធាវតិ ន សីទតិ ។

(១១១) យេន សល្លេន ឱតិណ្ណោ ទិសា សព្វា វិធាវតីតិ សល្លន្តិ សត្ត សល្លានិ រាគសល្លំ ទោសសល្លំ មោហសល្លំ មានសល្លំ ទិដ្ឋិសល្លំ សោកសល្លំ កថំកថាសល្លំ ។

កតមំ រាគសល្លំ ។ យោ រាគោ សារាគោ អនុនយោ អនុរោធោ នន្ទិ[១] នន្ទិរាគោ ចិត្តស្ស សារាគោ ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ឥទំ រាគសល្លំ ។

កតមំ ទោសសល្លំ ។ អនត្ថំ មេ អចរីតិ អាឃាតោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ ចរតីតិ អាឃាតោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ ចរិស្សតីតិ អាឃាតោ ជាយតិ ។បេ។ ចណ្ឌិក្កំ អសុរោបោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស ឥទំ ទោសសល្លំ ។

កតមំ មោហសល្លំ ។ ទុក្ខេ អញ្ញាណំ ។បេ។ ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ អញ្ញាណំ បុព្វន្តេ អញ្ញាណំ អបរន្តេ អញ្ញាណំ បុព្វន្តាបរន្តេ អញ្ញាណំ

១ ម. នន្ទិ នន្ទី ។

កាន់ទិសទាំងពួង បុគ្គលដកសរនោះហើយ ទើប
មិនស្ទុះទៅ មិនលិចចុះ ។

(១១១) អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលដែលត្រូវសរណាមួយហើយ រមែងស្ទុះទៅកាន់ទិសទាំងពួង គឺពាក្យថា សរ បានដល់សរ ៧ សរគឺរាគៈ សរគឺទោសៈ សរគឺមោហៈ សរគឺមានះ សរគឺទិដ្ឋិ សរគឺសេចក្តីសោក សរគឺសេចក្តីសង្ស័យ ។

សរគឺរាគៈ តើដូចម្តេច រាគៈតម្រេក តម្រេកខ្លាំង សេចក្តីស្រើបស្រាល សេចក្តីត្រេកត្រអាល សេចក្តីរីករាយ តម្រេកដែលប្រកបដោយសេចក្តីរីករាយ តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ណា នេះ សរគឺរាគៈ ។

សរគឺទោសៈ តើដូចម្តេច ។ គំនុំកើតឡើងថា គេបានប្រព្រឹត្តនូវសេចក្តីវិនាសដល់អាត្មាអញ គំនុំកើតឡើងថា គេកំពុងប្រព្រឹត្តនូវសេចក្តីវិនាសដល់អាត្មាអញ គំនុំកើតឡើងថា គេនឹងប្រព្រឹត្តនូវសេចក្តីវិនាសដល់អាត្មាអញ ។ បេ ។ ភាពនៃចិត្តកាច ការញ៉ុះនឹងកន្ត្រាក់ស្រក់ ភាពនៃចិត្តមិនត្រេកអរ នេះ សរគឺទោសៈ ។

សរគឺមោហៈ តើដូចម្តេច ។ ការមិនដឹងក្នុងទុក្ខ ។ បេ ។ ការមិនដឹងនូវសេចក្តីប្រតិបត្តិជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់ទុក្ខ ការមិនដឹងនូវទីបំផុតខាងដើម ការមិនដឹងនូវទីបំផុតខាងចុង ការមិនដឹងនូវទីបំផុតខាងដើមនិងទីបំផុតខាងចុង

ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ អញ្ញាណំ យំ ឯវរូបំ អទស្សនំ អនភិសមយោ អននុពោធោ អសម្ពោធោ អប្បដិវេធោ អសង្គាហនា អបរិយោគាហនា អសមបេក្ខនា អបច្ចវេក្ខនា អបច្ចក្ខកម្មំ ទុម្មេជ្ឈំ ពាល្យំ មោហោ បមោហោ សម្មោហោ អវិជ្ជា អវិជ្ជោឃោ អវិជ្ជាយោគោ អវិជ្ជានុសយោ អវិជ្ជាបរិយុដ្ឋានំ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ ឥទំ មោហសល្លំ ។

កតមំ មានសល្លំ ។ សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ សទិសោហមស្មីតិ មានោ ហីនោហមស្មីតិ មានោ យោ ឯវរូបោ មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧន្នតិ ឧន្នាមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស ឥទំ មានសល្លំ ។

កតមំ ទិដ្ឋិសល្លំ ។ វីសតិវត្ថុកា សក្កាយទិដ្ឋិ ទសវត្ថុកា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទសវត្ថុកា អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ យា ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ទិដ្ឋិគហនំ ទិដ្ឋិកន្តារោ ទិដ្ឋិវិសូកាយិកំ ទិដ្ឋិវិប្ផន្ទិតំ ទិដ្ឋិសំយោជនំ គាហោ បដិគ្គាហោ អភិនិវេសោ បរាមាសោ

ការមិនដឹង ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើតឡើង អាស្រ័យគ្នានឹងគ្នា ព្រោះរបស់នេះជាបច្ច័យ ការមិនឃើញ ការមិនយល់ច្បាស់ ការមិនក្រាស់ត្រូក ការមិនត្រាស់ដឹង ការមិនចាក់ធ្លុះ ការមិនកាន់យកស៊ប់ ការមិនស្ទង់ចុះស៊ប់ ការសំឡឹងមើលមិនស្មើ ការមិនពិចារណា អំពើមិនជាក់ច្បាស់ ការមិនខ្ជួរខ្ជង់ ភាពនៃសេចក្ដីល្ងង់ខ្លៅ សេចក្ដីវង្វេង សេចក្ដីវង្វេងខ្លាំង សេចក្ដីវង្វេងជ្រប់ អវិជ្ជា អន្លង់គឺអវិជ្ជា យោគៈគឺអវិជ្ជា អនុស័យគឺអវិជ្ជា បរិយុដ្ឋានគឺអវិជ្ជា គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ អកុសលមូល ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ សរគឺមោហៈ ។

សរគឺមានះ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីប្រកាន់ថា អាត្មាអញជាបុគ្គលប្រសើរ ការប្រកាន់ថា អាត្មាអញជាបុគ្គលស្មើ ការប្រកាន់ថា អាត្មាអញជាបុគ្គលថោកទាប សេចក្ដីប្រកាន់ ការប្រកាន់ ភាពនៃសេចក្ដីប្រកាន់ ការផ្ទើងឡើង ការក្រអឺតក្រអោង សភាពដូចទង់ ការប្រកាន់ចិត្ត ភាពនៃចិត្តប្រាថ្នាដូចទង់ ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ សរគឺមានះ ។

សរគឺទិដ្ឋិ តើដូចម្ដេច ។ សក្កាយទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ២០ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ព្រៃស្បាតគឺទិដ្ឋិ ផ្លូវលំបាកគឺទិដ្ឋិ ប្រែប្រួលគឺទិដ្ឋិ ការញាប់ញ័រគឺទិដ្ឋិ សំយោជនៈគឺទិដ្ឋិ ការកាន់យក ការតាំងមាំ ការប្រកាន់ ការស្ទាបអង្អែល

កុម្មគ្គោ មិច្ឆាបថោ មិច្ឆត្តំ តិត្ថាយតនំ វិបរិយេសគ្គាហោ វិបរីតគ្គាហោ វិបល្លាសគ្គាហោ មិច្ឆាគាហោ អយាថាវកស្មឹ យាថាវកន្តិ គាហោ យាវតា ទ្វាសដ្ឋី ទិដ្ឋិគតានិ ឥទំ ទិដ្ឋិសល្លំ ។

កតមំ សោកសល្លំ ។ ញាតិព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស ភោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស រោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស សីលព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស ទិដ្ឋិព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន វា ព្យសនេន សមន្នាគតស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន វា ទុក្ខធម្មេន ផុដ្ឋស្ស សោកោ សោចនា សោចិតត្តំ អន្តោសោកោ អន្តោបរិសោកោ អន្តោទាហោ អន្តោបរិទាហោ ចេតសោ បរិជ្ឈាយនា ទោមនស្សំ[1] ឥទំ សោកសល្លំ ។

កតមំ កថំកថាសល្លំ ។ ទុក្ខេ កង្ខា ទុក្ខសមុទយេ កង្ខា ទុក្ខនិរោធេ កង្ខា ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ កង្ខា បុព្វន្តេ កង្ខា អបរន្តេ កង្ខា បុព្វន្តាបរន្តេ កង្ខា ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ កង្ខា យា ឯវរូបា កង្ខា

១ ម. ឥទំ វុច្ចតិ សោកសល្លំតិ ទិស្សតិ ។

ផ្លូវកោងក្រេក គន្លងខុស ភាពនៃសេចក្ដីខុស លំនៅជួបជុំតិត្ថិយ ការប្រកាន់ដោយការវិបរិតខុស ការប្រកាន់វិបរិត ការប្រកាន់វៀចវេរ ការប្រកាន់ខុស ការប្រកាន់ក្នុងវត្ថុមិនពិតថាជាវត្ថុពិត ទិដ្ឋិ ៦២ ដរាបដែលមាន មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ សរគឺទិដ្ឋិ ។

សរគឺសេចក្ដីសោក តើដូចម្ដេច ។ ការសោក អាការសោក ភាពនៃការសោក ការសោកស្ដាយក្នុង ការក្រហាយក្នុង ការក្ដៅក្នុង ការក្ដៅក្រហាយក្នុង ការសោកស្ដាយនៃចិត្ត ការខ្វល់ចិត្ត របស់បុគ្គល ដែលត្រូវវិនាសញាតិប៉ះពាល់ក្ដី ត្រូវវិនាសភោគៈប៉ះពាល់ក្ដី ត្រូវវិនាសរោគប៉ះពាល់ក្ដី ត្រូវវិនាសសីលប៉ះពាល់ក្ដី ត្រូវវិនាសទិដ្ឋិប៉ះពាល់ក្ដី ឬប្រកបដោយវិនាសណាមួយក្ដី ត្រូវទុក្ខធម៌ណាមួយប៉ះពាល់ក្ដី នេះ សរគឺសេចក្ដីសោក ។

សរគឺសេចក្ដីសង្ស័យ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីសង្ស័យក្នុងទុក្ខ សេចក្ដីសង្ស័យក្នុងទុក្ខសមុទ័យ សេចក្ដីសង្ស័យក្នុងទុក្ខនិរោធ សេចក្ដីសង្ស័យក្នុងទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទា សេចក្ដីសង្ស័យក្នុងទីបំផុតខាងដើម សេចក្ដីសង្ស័យក្នុងទីបំផុតខាងចុង សេចក្ដីសង្ស័យក្នុងទីបំផុតខាងដើមនិងទីបំផុតខាងចុង សេចក្ដីសង្ស័យក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើតឡើង អាស្រ័យគ្នានឹងគ្នា ព្រោះរបស់នេះជាបច្ច័យ សេចក្ដីសង្ស័យ

កង្ខាយនា កង្ខាយិតត្តំ វិមតិ វិចិកិច្ឆា ទ្វេឡ្ហកំ ទ្វេធាបថោ សំសយោ អនេកំសគ្គាហោ អាសប្បនា បរិសប្បនា អបរិយោគាហនា ឆម្ភិតត្តំ ចិត្តស្ស មនោវិលេខោ ឥទំ កថំកថាសល្លំ ។

(១១៦) យេន សល្លេន ឱតិណ្ណោ ទិសា សព្វា វិធាវតីតិ រាគសល្លេន ឱតិណ្ណោ វិទ្ធោ ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរតិ វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរតិ មនសា ទុច្ចរិតំ ចរតិ បាណម្បិ ហនតិ អទិន្នម្បិ អាទិយតិ សន្ធិម្បិ ឆិន្ទតិ និល្លោបម្បិ ហរតិ ឯកាគារិកម្បិ ករោតិ បរិបន្ថេបិ តិដ្ឋតិ បរទារម្បិ គច្ឆតិ មុសាបិ ភណតិ ។ ឯវម្បិ រាគសល្លេន ឱតិណ្ណោ វិទ្ធោ ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ ធាវតិ វិធាវតិ សន្ធាវតិ សំសរតិ ។ អថវា រាគសល្លេន ឱតិណ្ណោ វិទ្ធោ ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ ភោគេ បរិយេសន្តោ នាវាយ មហាសមុទ្ទំ បក្ខន្ទតិ សីតស្ស បុរក្ខតោ ឧណ្ហស្ស បុរក្ខតោ ឌំសមកសវាតាតបសរីសបសម្ផស្សេហិ

ការសង្ស័យ ការនៃសេចក្ដីសង្ស័យ ការប្រាសចាកសេចក្ដីយល់ ការងឿងឆ្ងល់ ផ្លូវបែកជាពីរ ការសល់អែក ការកាន់យកនូវចំណែកច្រើនយ៉ាង ការស្ទាក់ស្ទើរ ការអន្ទឹងអន្ទែ ការមិនចុះចិត្តស៊ប់ ភាពនៃចិត្តច្រួលច្របល់ ការសាំញ៉ាំនៃចិត្ត ឯណា ធម៌សភាពយ៉ាងនេះ នេះ ហៅថាសេចក្ដីសង្ស័យ ។

(១១៦) ពាក្យថា បុគ្គលត្រូវសរណាមុតហើយ រមែងស្ទុះទៅកាន់ទិសទាំងពួង អធិប្បាយថា បុគ្គលត្រូវសរគឺរាគៈ មុត ទុះ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ញាំញី ចូលត្រាំហើយ រមែងប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយកាយ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយវាចា ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយចិត្ត សម្លាប់សត្វខ្លះ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឱ្យខ្លះ កាត់ទ្វារ (នៃផ្ទះ) ខ្លះ ប្លន់ខ្លះ ធ្វើការប្លន់តែផ្ទះមួយខ្លះ ឈរស្ទាក់ប្លន់ផ្លូវខ្លះ គប់រកភរិយារបស់អ្នកដទៃខ្លះ ពោលពាក្យកុហកខ្លះ ។ បុគ្គលដែលត្រូវសរគឺរាគៈ មុត ទុះ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ញាំញី ចូលត្រាំហើយ រមែងស្ទុះទៅ រត់ទៅ រលះរលាំងទៅ អន្ទោលទៅ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត បុគ្គលដែលត្រូវសរគឺរាគៈ មុត ទុះ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ញាំញី ចូលត្រាំហើយ កាលស្វែងរកភោគៈទាំងឡាយ រមែងស្ទុះទៅកាន់មហាសមុទ្រដោយនាវា ត្រូវត្រជាក់បៀតបៀន ត្រូវកំដៅបៀតបៀន សំបុកដោយសម្ផស្ស នៃរបោម មូស ខ្យល់ កំដៅថ្ងៃ ពស់តូចនឹងពស់ធំ

រិស្សមានោ(១) ខុប្បិបាសាយ បីឡិយមានោ(២) គុម្ពំ គច្ឆតិ តក្កោលំ គច្ឆតិ តក្កសិលំ គច្ឆតិ កាលមុខំ គច្ឆតិ មរណបារំ(៣) គច្ឆតិ វេសុង្គំ គច្ឆតិ វេរាបថំ គច្ឆតិ ជវំ គច្ឆតិ តមលិង្គំ(៤) គច្ឆតិ វង្គំ គច្ឆតិ ឯឡវទ្ធនំ គច្ឆតិ សុវណ្ណកូដំ គច្ឆតិ សុវណ្ណភូមឹ គច្ឆតិ តម្ពបណ្ណឹ គច្ឆតិ សុប្បារំ គច្ឆតិ ភរុកំ(៥) គច្ឆតិ សុរដ្ឋំ(៦) គច្ឆតិ អង្គណេកំ(៧) គច្ឆតិ គង្គណំ(៨) គច្ឆតិ បរមគង្គណំ(៩) គច្ឆតិ យោនំ គច្ឆតិ វិនកំ គច្ឆតិ(១០) អល្លសណ្ឌំ(១១) គច្ឆតិ មរុកន្តារំ គច្ឆតិ ជណ្ណុបថំ គច្ឆតិ អជបថំ គច្ឆតិ មេណ្ឌបថំ គច្ឆតិ សង្កុបថំ គច្ឆតិ ឆត្តបថំ គច្ឆតិ វំសបថំ គច្ឆតិ សកុណបថំ គច្ឆតិ មូសិកបថំ គច្ឆតិ ទរិបថំ គច្ឆតិ វេត្តាចារំ(១២) គច្ឆតិ ។ បរិយេសន្តោ ន លភតិ

---

១ ម. បីឡិយមានោ ។ ២ ម. មិយ្យមានោ ។ ៣ ម. មុបុរំ ។ ៤ ឱ. ម. តមលឹ ។ ៥ ឱ. ភារុកច្ឆិ ។ ម. ភារុកច្ឆំ ។ ៦ ម. សុរដ្ឋំ ។ ៧ ម. កង្កណេកំ ។ ៨ ម. កង្គណំ ។ ៩ ម. បរមកង្គណំ ។ ១០ ឱ. ម. មេយោនំ គច្ឆតិ ។ ម. បរមយោនំ គច្ឆតិ ។ វិទកំ គច្ឆតិ ។ ១១ ម. អល្លសន្ទំ ។ ១២ ម. វេត្តាចារំ ។

ត្រូវសេចក្តីស្រេកឃ្លានបៀតបៀន ក៏ទៅកាន់ដែន ឈ្មោះគុម្ពៈ ទៅកាន់ស្រុកតក្កោលៈ ទៅកាន់ស្រុកតក្កសិលា ទៅកាន់ស្រុកកាលមុខៈ ទៅកាន់ស្រុកមរណបារៈ ទៅកាន់ស្រុកវេសុង្គៈ ទៅកាន់ស្រុកវេរាបថៈ ទៅកាន់ស្រុកជវៈ ទៅកាន់ស្រុកតមលិង្គៈ ទៅកាន់ស្រុកវង្គៈ ទៅកាន់ស្រុកឯឡវទ្ធនៈ ទៅកាន់ស្រុកសុវណ្ណកូដៈ ទៅកាន់ស្រុកសុវណ្ណភូមិ ទៅកាន់ស្រុកតម្ពបណ្ណិ ទៅកាន់ស្រុកសុប្បារៈ ទៅកាន់ស្រុកភរុកៈ ទៅកាន់ស្រុកសុរដ្ឋៈ ទៅកាន់ស្រុកអង្គណេកៈ ទៅកាន់ស្រុកគង្គណៈ ទៅកាន់ស្រុកបរមគង្គណៈ ទៅកាន់ស្រុកយោនៈ ទៅកាន់ស្រុកវិនកៈ ទៅកាន់អល្លសណ្ឌៈ ទៅកាន់មរុកន្តារៈ ទៅកាន់ជណ្ណុបថ ទៅកាន់អជបថ ទៅកាន់មេណ្ឌបថ ទៅកាន់សង្កុបថ ទៅកាន់ឆត្តបថ ទៅកាន់វំសបថ ទៅកាន់សកុណបថ ទៅកាន់មូសិកបថ ទៅកាន់ទរិបថ ទៅកាន់វេត្តាចារៈ ។ កាលស្វែងរកមិនបាន

អលាភមូលកម្បិ ទុក្ខទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ បរិយេសន្តោ លភតិ លទ្ធា អារក្ខមូលកម្បិ ទុក្ខទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ កិន្តិ មេ ភោគេ នេវ រាជានោ ហរេយ្យុំ ន ចោរា ហរេយ្យុំ ន អគ្គិ ឌហេយ្យ ន ឧទកំ វហេយ្យ ន អប្បិយា ទាយាទា ហរេយ្យុន្តិ ។ តស្ស ឯវំ អារក្ខតោ គោបយតោ តេ ភោគា វិប្បលុជ្ជន្តិ ។ សោ វិប្បយោគមូលកម្បិ ទុក្ខទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។

ឯវម្បិ រាគសល្លេន ឱតិណ្ណោ វិទ្ធោ ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ ធាវតិ វិធាវតិ សន្ធាវតិ សំសរតិ ។ ទោសសល្លេន មោហសល្លេន មានសល្លេន ឱតិណ្ណោ វិទ្ធោ ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរតិ វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរតិ មនសា ទុច្ចរិតំ ចរតិ បាណម្បិ ហនតិ អទិន្នម្បិ អាទិយតិ សន្ធិម្បិ ឆិន្ទតិ និល្លោបម្បិ ហរតិ ឯកាគារិកម្បិ ករោតិ បរិបន្ថេបិ តិដ្ឋតិ បរទារម្បិ គច្ឆតិ មុសាបិ ភណតិ ។ ឯវំ មានសល្លេន ឱតិណ្ណោ វិទ្ធោ ផុដ្ឋោ

រមែងទទួលទុក្ខទោមនស្ស មានការមិនបានជាមូលខ្លះ កាលស្វែងរកក៏រកបាន លុះបានហើយ ក៏ទទួលទុក្ខទោមនស្ស មានការរក្សាជាមូលថា ធ្វើដូចម្តេចហ្ន៎ ព្រះរាជាមិនគប្បីយកភោគៈទាំងឡាយ ចោរទាំងឡាយមិនគប្បីលួចយកភោគៈទាំងឡាយ របស់អាត្មាអញ ភ្លើងមិនគប្បីឆេះ ទឹកមិនគប្បីបណ្តែត ពួកទាយាទទាំងឡាយមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនគប្បីនាំយកទៅបាន ដូច្នេះខ្លះ ។ បុគ្គលនោះ កាលរក្សាគ្រប់គ្រងយ៉ាងនេះ ភោគៈទាំងនោះក៏វិនាសទៅ ។ បុគ្គលនោះ ក៏ទទួលទុក្ខទោមនស្ស មានការព្រាត់ប្រាសជាមូលខ្លះ ។ បុគ្គលដែលត្រូវសរគឺរាគៈមុត ដុះ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ញាំញី ចូលគ្រងហើយ រមែងស្ទុះទៅ រត់ទៅ រលះរលាំទៅ អន្ទោលទៅ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ បុគ្គលដែលត្រូវសរគឺទោសៈ សរគឺមោហៈ សរគឺមានៈ មុត ដុះ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ញាំញី ចូលគ្រងហើយ រមែងប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយកាយ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយវាចា ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយចិត្ត សម្លាប់សត្វខ្លះ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យខ្លះ កាត់ឆ្នុកខ្លះ ប្លន់ខ្លះ ធ្វើការប្លន់ក្នុងផ្ទះមួយខ្លះ ឈរស្ទាក់ផ្លូវខ្លះ គប់រកភរិយារបស់អ្នកដទៃខ្លះ ពោលពាក្យកុហកខ្លះ ។ បុគ្គលដែលត្រូវសរគឺមានៈ មុត ដុះ ពាល់ត្រូវ

បរោតោ សមោហារោ សមញ្ញកោ ជាតិ វិជាតិ សច្ចាតិ សំសតិ ។

និជ្ជិសល្វេន ទុត្តិណ្ណោ វិក្ខា ជុជ្ជោ បរោតោ សមោហារោ សមញ្ញកោ អចេលកោ ហោតិ មុត្តាចារោ ហត្ថាបលេខនោ[1] ន ឯហិភទ្ទន្តិកោ ន តិដ្ឋភទ្ទន្តិកោ នាភិហដំ ន ឧទ្ទិស្សកតំ ន និមន្តនំ សាទិយតិ ។ សោ ន កុម្ភិមុខា បដិ-គ្គណ្ហាតិ ន កឡោបិមុខា បដិគ្គណ្ហាតិ ន ឯឡក-មន្តរំ ន ទណ្ឌមន្តរំ ន មុសលមន្តរំ ន ទ្វិន្នំ ភុញ្ជមានានំ ន គព្ភិនិយា ន បាយមានាយ ន បុរិសន្តរគតាយ ន សង្កិត្តីសុ ន យត្ថ សា ឧបដ្ឋិ-តោ ហោតិ ន យត្ថ មក្ខិកា សណ្ឌសណ្ឌចារិនី ន មច្ឆំ ន មំសំ[2] ន មេរយំ ន ថុសោទកំ បិវតិ ។ សោ ឯកាគារិកោ វា ហោតិ ឯកាលោបិកោ

១ ម. ហត្ថាបលេខនោ ។ ២ ម. ឯត្ថន្តរេ ន សុរំ ។

គ្របសង្កត់ ញាំញី ខ្ទេចខ្ទីហើយ រមែងស្អុះទៅ រលាយទៅ លេបលាក់ទៅ អន្តរធានទៅ យ៉ាងនេះឯង ។

បុគ្គលដែលត្រៀវសាទិចង្គិ មុត ជុះ ពាល់ត្រៀ គ្របសង្កត់ ញាំញី ខ្ទេចខ្ទីហើយ រមែងទៅជាអចេលក៍ (គ្មានសំពត់) លះបង់មារយាទ ស៊ីលិទ្ធដៃ (និងជម្រះខ្លួនដោយម្រាមដៃ) ជាអ្នកមិនទទួលភក្តដែលមានគេហៅថា លោកម្ចាស់និមន្តមក ជាអ្នកមិនទទួលភក្តដែលមានគេហៅថា លោកម្ចាស់និមន្តឈប់ មិនទទួលភក្តដែលគេនាំមកមុន មិនទទួលភក្តដែលគេធ្វើចំពោះ មិនត្រេកអរនឹងកិច្ចនិមន្ត ។ អចេលកនោះ មិនទទួលភក្តដែលឃើញគេដាក់អំពីមាត់ឆ្នាំង មិនទទួលភក្តដែលឃើញគេដាក់ អំពីមាត់កញ្ជើ មិនទទួលភក្តនៅចន្លោះធរណីទ្វារ មិនទទួលភក្តនៅចន្លោះកំណាត់ឈើ មិនទទួលភក្តនៅចន្លោះអង្រែ មិនទទួលភក្តរបស់មនុស្សពីរនាក់កំពុងបរិភោគ មិនទទួលភក្តរបស់ស្ត្រីមានគភ៌ មិនទទួលភក្តរបស់ស្ត្រីកំពុងបំបៅកូន មិនទទួលភក្តរបស់ស្ត្រីកំពុងនៅរួមនឹងបុរស មិនទទួលភក្តដែលគេរៃអង្គាសមក មិន(ទទួលភក្ត) ក្នុងទីដែលមានឆ្កែចាំ មិនទទួលភក្តក្នុងទីដែលមានរុយរោម មិនស៊ីត្រី មិនស៊ីសាច់ មិនផឹកមេរ័យ មិនផឹកទឹកជ្រាំដែលត្រាំដោយស្រូវពិនកូន ។ អចេលកនោះ ជាអ្នកទទួលភក្តក្នុងផ្ទះមួយ ញុំាងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយដុំបាយមួយពំនូតខ្លះ

ទ្វាគារិកោ វា ហោតិ ទ្វាលោបិកោ ។បេ។ សត្តាគារិកោ វា ហោតិ សត្តាលោបិកោ ឯកិស្សាបិ ទត្តិយា យាបេតិ ទ្វីហិបិ ទត្តីហិ យាបេតិ ។បេ។ សត្តហិបិ ទត្តីហិ យាបេតិ ឯកាហិកម្បិ អាហារំ អាហារេតិ ទ្វីហិកម្បិ អាហារំ អាហារេតិ ។បេ។ សត្តាហិកម្បិ អាហារំ អាហារេតិ ឥតិ ឯវរូបំ អឌ្ឍមាសិកម្បិ បរិយាយភត្តភោជនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ ។ ឯវម្បិ គិដ្ឋិសល្លេខ ទុក្ករណ្ណា វិទ្ធា ផុដ្ឋោ ឋានោ សមោហិតោ សមញ្ញាកតោ ជាតិ វិជាតិ សញ្ញាតិ សំសរតិ ។ អថវា គិដ្ឋិសល្លេខ ទុក្ករណ្ណា វិទ្ធា ផុដ្ឋោ ឋានោ សមោហិតោ សមញ្ញាកតោ សោ សាកភក្ខោ វា ហោតិ សាមាកភក្ខោ វា ហោតិ នីវារភក្ខោ វា ហោតិ ទទ្ទុលភក្ខោ វា ហោតិ ហដភក្ខោ វា ហោតិ[១] អាចាមភក្ខោ វា ហោតិ បិញ្ញាកភក្ខោ វា ហោតិ[២] តិណភក្ខោ វា ហោតិ គោមយភក្ខោ វា ហោតិ វនមូលផលាហារោ

១ ម. ឯត្ថន្តរេ កណភក្ខោ វា ហោតីតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. ឯត្ថន្តរេ ធញ្ញភក្ខោ វា ហោតីតិ ទិស្សតិ ។

ទទួលភត្តតែក្នុងផ្ទះពីរ ញុំាងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយដុំបាយតែពីរដុំខ្លះ ។បេ។ ទទួលភត្តតែក្នុងផ្ទះ ៧ ញុំាងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយដុំបាយ ៧ ដុំខ្លះ ញុំាងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយភត្ត ១ ភាជន៍តូចខ្លះ ញុំាងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយភត្ត ២ ភាជន៍តូចខ្លះ ។បេ។ ញុំាងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយភត្ត ៧ ភាជន៍តូចខ្លះ ស៊ីអាហារតែលើក ១ ថ្ងៃខ្លះ ស៊ីអាហារតែលើក ២ ថ្ងៃខ្លះ ។បេ។ ស៊ីអាហារតែលើក ៧ ថ្ងៃខ្លះ កន្លះខែ ប្រកបដោយសេចក្ដីព្យាយាមក្នុងការស៊ីភត្តវេនដល់ទៅតែលើកតែភត្តវេលក្នុងថ្ងៃខ្លះ មានសភាពយ៉ាងនេះផ្សេងៗ បុគ្គលដែលស្រាតសរតែចិត្ត មុខ ខ្លះ កាល់ត្រៅ ក្រសៀក ញាំញី ខ្ទ្រោះហើយ តែងតែស្ទុះទៅ រត់ទៅ វេះវល់ដើរទៅ សន្ធាលទៅ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត បុគ្គលដែលស្រាតនេះចិត្ត មុខ ខ្លះ កាល់ត្រៅ ក្រសៀក ញាំញី ខ្ទ្រោះហើយ បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមានបន្លែស្រស់ជាអាហារខ្លះ មានអង្ករស្រាវដ៏ជាអាហារខ្លះ មានស្លូយជាអាហារខ្លះ មានចំរៀវស្បែកជាអាហារខ្លះ មានស្វាយសាកយជាអាហារខ្លះ មានបាយក្ដាំងជាអាហារខ្លះ មានម្សៅល្ងជាអាហារខ្លះ មានស្មៅជាអាហារខ្លះ មានអាចម៍គោជាអាហារខ្លះ មានមើមនិងផ្លែឈើ កើតក្នុងព្រៃជាអាហារ

យាបេតិ បវត្តផលភោជី ។ សោ សាណានិបិ ធារេតិ មសាណានិបិ ធារេតិ ឆវទុស្សានិបិ ធារេតិ តិរីដានិបិ ធារេតិ អជិនានិបិ ធារេតិ បំសុកូលានិបិ ធារេតិ អជិនក្ខិបម្បិ ធារេតិ កុសចីរម្បិ ធារេតិ វាកចីរម្បិ ធារេតិ ផលកចីរម្បិ ធារេតិ កេសកម្ពលម្បិ ធារេតិ ឧលូកបក្ខម្បិ ធារេតិ កេសមស្សុលោចកោបិ ហោតិ កេសមស្សុលោចនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ ឧព្ភដ្ឋកោបិ ហោតិ អាសនបដិក្ខិត្តោ ឧក្កុដិកោបិ ហោតិ ឧក្កុដិកប្បធានមនុយុត្តោ កណ្ដកាបស្សយិកោបិ ហោតិ កណ្ដកាបស្សយេ សេយ្យំ កប្បេតិ ផលកសេយ្យម្បិ កប្បេតិ ថណ្ឌិលសេយ្យម្បិ(១) កប្បេតិ ឯកបស្សយិកោបិ ហោតិ រជោជល្លធរោ អព្ភោកាសិកោបិ ហោតិ យថាសន្ថតិកោបិ ហោតិ វេកដិកោបិ ហោតិ វិកដភោជនានុយោគមនុយុត្តោ អបានកោបិ ហោតិ អបានកត្តមនុយុត្តោ សាយតតិយកម្បិ ឧទកោរោហនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ

១ ម. ថណ្ឌិលសេយ្យម្បិ ។

បរិភោគនូវផ្លែឈើដែលជ្រុះឯងខ្លះ ។ បុគ្គលនោះ ទ្រទ្រង់សំពត់សំបកធ្មៃខ្លះ ទ្រទ្រង់សំពត់ដែលត្បាញលាយគ្នាខ្លះ ទ្រទ្រង់សំពត់ដែលបកចេញអំពីសាកសពខ្លះ ទ្រទ្រង់សំបកឈើខ្លះ ទ្រទ្រង់ស្បែកខ្លាខ្លះ ទ្រទ្រង់សំពត់បង្សុកូលខ្លះ ទ្រទ្រង់ស្បែកខ្លាទាំងក្រចកខ្លះ ទ្រទ្រង់ស្បូវក្រែងខ្លះ ទ្រទ្រង់សំពត់ត្បាញដោយសំបកក្រចៅខ្លះ ទ្រទ្រង់បន្ទះក្ដារធ្វើជាសំពត់ខ្លះ ទ្រទ្រង់សំពត់កម្ពលដែលត្បាញដោយសក់មនុស្សខ្លះ ទ្រទ្រង់សំពត់ដែលត្បាញដោយស្លាបមៀមខ្លះ ដកសក់និងពុកមាត់ខ្លះ ជាអ្នកប្រកបរឿយ ៗ នូវការព្យាយាមក្នុងការដកសក់និងពុកមាត់ ជាអ្នកឈរហើយឡើងលើហាមឃាត់អាសនៈខ្លះ អង្គុយច្រហោងប្រព្រឹត្តតាំងក្នុងការព្យាយាមអង្គុយច្រហោងខ្លះ ដេកលើបន្លាខ្លះ សម្រេចការដេកលើបន្លាខ្លះ សម្រេចការដេកលើបន្ទះក្ដារខ្លះ សម្រេចការដេកលើផែនដីទទេខ្លះ ប្រព្រឹត្តដេកផ្អៀងតែម្ខាងខ្លះ ទ្រទ្រង់ធូលីខ្លះ(២) ប្រព្រឹត្តនៅក្នុងទីវាលខ្លះ ប្រព្រឹត្តនៅក្នុងទីតាមតែប្រទះខ្លះ ជាអ្នកស៊ីលាមកខ្លះ ប្រកបក្នុងការបរិភោគលាមកខ្លះ មិនផឹកទឹកត្រជាក់ ប្រកបក្នុងការបរិភោគនូវកម្មមិនបាច់ផឹកទឹកត្រជាក់ខ្លះ ប្រកបរឿយ ៗ នូវព្យាយាមក្នុងការចុះត្រាំទឹកជាគំរប់បីដងនឹងពេលល្ងាចខ្លះ

២ មានខ្លួនលាបប្រេង ហើយឈរនៅក្នុងទីដែលមានធូលីហុយឡើង ។ អដ្ឋកថា ។

ឥតិ ឯវរូបំ អនេកវិហិតំ កាយស្ស អាតាបនបរិតា-បនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ ។ ឯវម្បិ ទិដ្ឋិសល្លេន ឱតិណ្ណោ វិទ្ធោ ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នា-គតោ ធាវតិ វិធាវតិ សន្ធាវតិ សំសរតិ ។

សោកសល្លេន ឱតិណ្ណោ វិទ្ធោ ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ សម្មោហំ អាបជ្ជតិ ។ វុត្តំ ហេតំ ភគវតា ភូតបុព្វំ ព្រាហ្មណ ឥមិស្សាយេវ សាវត្ថិយា អញ្ញតរិស្សា ឥត្ថិយា មាតា កាលមកាសិ ។ សា តស្សា កាលកិរិយាយ ឧម្មត្តិកា ខិត្តចិត្តា រថិយា រថិយំ សិង្ឃាដកេន សិង្ឃាដកំ ឧបសង្កមិត្វា ឯវមាហ អបិ មេ មាតរំ អទ្ទសថ អបិ មេ មាតរំ អទ្ទសថាតិ ។ ភូតបុព្វំ ព្រាហ្មណ ឥមិស្សាយេវ សាវត្ថិយា អញ្ញតរិស្សា ឥត្ថិយា បិតា កាលមកាសិ ភាតា កាលមកាសិ ភគិនី កាលមកាសិ បុត្តោ កាលមកាសិ ធីតា កាលមកាសិ សាមិកោ កាលមកាសិ ។

បុគ្គលជាអ្នកប្រកបរឿយ ៗ នូវព្យាយាមក្នុងការធ្វើកំដៅកាយច្រើនប្រការ មានសភាពយ៉ាងនេះដូច្នេះឯង ។ បុគ្គលដែលត្រូវសរគឺទិដ្ឋិ មុត ចុះ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ញាំញី ប្រកបហើយ រមែងស្ទុះទៅ រត់ទៅ រសេះ-រសាំងទៅ អន្ទោលទៅ យ៉ាងនេះ ។

បុគ្គលដែលត្រូវសរគឺសោក មុត ចុះ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ញាំញី ប្រកបហើយ រមែងស្ដាយស្រណោះ លំបាក ខ្សឹកខ្សួល គក់ទ្រូង ដល់នូវសេចក្ដីវង្វេង ។ សមដូចពាក្យនេះដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ រឿងធ្លាប់មានមកហើយ មាតារបស់ស្ត្រីម្នាក់ ក្នុងក្រុងសាវត្ថីនេះឯង បានធ្វើមរណកាលហើយ ស្ត្រីនោះទៅជាឆ្កួត មានចិត្តរវើរវាយ ព្រោះកាលកិរិយានៃមាតានោះ ហើយក៏ដើរចេញអំពីច្រក ចូលទៅច្រក ចេញអំពីផ្លូវក្រឡែងកែង ចូលទៅផ្លូវក្រ-ឡែងកែង ហើយពោលយ៉ាងនេះថា អ្នកទាំងឡាយបានឃើញមាតារបស់ខ្ញុំដែរឬ អ្នកទាំងឡាយ បានឃើញមាតារបស់ខ្ញុំដែរឬ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ រឿងធ្លាប់មានមកហើយ បិតារបស់ស្ត្រីម្នាក់ ក្នុងក្រុងសាវត្ថីនេះឯង បានធ្វើមរណកាលហើយ បងប្អូនប្រុស បានធ្វើមរណកាលហើយ បងប្អូនស្រី បានធ្វើមរណកាលហើយ បុត្របានធ្វើមរណកាលហើយ ធីតាបានធ្វើមរណកាលហើយ ស្វាមីបានធ្វើមរណកាលហើយ ។

សា តស្ស កាលកិរិយាយ ឧម្មត្តិកា ខិត្តចិត្តា រថិយា រថិយំ សិង្ឃាដកេន សិង្ឃាដកំ ឧបសង្កមិត្វា ឯវមាហ អបិ មេ សាមិកំ អទ្ទសថ អបិ មេ សាមិកំ អទ្ទសថាតិ ។ ភូតបុព្វំ ព្រាហ្មណ ឥមិស្សាយេវ សាវត្ថិយា អញ្ញតរស្ស បុរិសស្ស មាតា កាលមកាសិ ។ សោ តស្សា កាលកិរិយាយ ឧម្មត្តកោ ខិត្តចិត្តោ រថិយា រថិយំ សិង្ឃាដកេន សិង្ឃាដកំ ឧបសង្កមិត្វា ឯវមាហ អបិ មេ មាតរំ អទ្ទសថ អបិ មេ មាតរំ អទ្ទសថាតិ ។ ភូតបុព្វំ ព្រាហ្មណ ឥមិស្សាយេវ សាវត្ថិយា អញ្ញតរស្ស បុរិសស្ស បិតា កាលមកាសិ ភាតា កាលមកាសិ ភគិនី កាលមកាសិ បុត្តោ កាលមកាសិ ធីតា កាលមកាសិ បជាបតី កាលមកាសិ ។ សោ តស្សា កាលកិរិយាយ ឧម្មត្តកោ ខិត្តចិត្តោ រថិយា រថិយំ សិង្ឃាដកេន សិង្ឃាដកំ ឧបសង្កមិត្វា ឯវមាហ អបិ មេ បជាបតឹ អទ្ទសថ

ស្ត្រីនោះ ក៏ទៅជាឆ្កួត មានចិត្តរវើរវាយ ព្រោះកាលកិរិយានៃស្វាមីនោះ ហើយក៏ដើរចេញអំពីច្រក ចូលទៅកាន់ច្រក ចេញអំពីផ្លូវក្រៀវឡូនីកន ចូលទៅកាន់ផ្លូវក្រៀវឡូនីកន ហើយពោលយ៉ាងនេះថា អ្នកទាំងឡាយបានឃើញស្វាមីរបស់ខ្ញុំដែរឬ អ្នកទាំងឡាយបានឃើញស្វាមីរបស់ខ្ញុំដែរឬ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ហេតុធ្លាប់មានមកហើយ មាតារបស់បុរសម្នាក់ ក្នុងក្រុងសាវត្ថីនេះឯង បានធ្វើមរណកាលហើយ ។ បុរសនោះ ក៏ទៅជាឆ្កួត មានចិត្តរវើរវាយ ព្រោះកាលកិរិយានៃមាតានោះ ហើយដើរចេញអំពីច្រក ចូលទៅកាន់ច្រក ចេញអំពីផ្លូវក្រៀវឡូនីកន ចូលទៅកាន់ផ្លូវក្រៀវឡូនីកន ហើយពោលយ៉ាងនេះថា អ្នកទាំងឡាយបានឃើញមាតារបស់ខ្ញុំដែរឬ អ្នកទាំងឡាយបានឃើញមាតារបស់ខ្ញុំដែរឬ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ហេតុធ្លាប់មានមកហើយ បិតារបស់បុរសម្នាក់ ក្នុងក្រុងសាវត្ថីនេះឯង បានធ្វើមរណកាលហើយ បងប្អូនប្រុស បានធ្វើមរណកាលហើយ បងប្អូនស្រី បានធ្វើមរណកាលហើយ បុត្របានធ្វើមរណកាលហើយ ធីតាបានធ្វើមរណកាលហើយ ភរិយា បានធ្វើមរណកាលហើយ ។ បុរសនោះ ក៏ទៅជាឆ្កួត មានចិត្តរវើរវាយ ព្រោះកាលកិរិយានៃភរិយានោះ ហើយដើរចេញអំពីច្រក ចូលទៅកាន់ច្រក ចេញអំពីផ្លូវក្រៀវឡូនីកន ចូលទៅកាន់ផ្លូវក្រៀវឡូនីកន ហើយពោលយ៉ាងនេះថា អ្នកទាំងឡាយបានឃើញភរិយារបស់ខ្ញុំដែរឬ

អបិ មេ បជាបតឹ អន្តរធាបេតិ ។ ភូតបុព្វំ ព្រាហ្មណ ឥមិស្សាយេវ សាវត្ថិយា អញ្ញតរា ឥត្ថី ញាតិកុលំ អគមាសិ ។ តស្សា តេ ញាតកា សាមិកំ អច្ឆិន្ទិត្វា អញ្ញស្ស ទាតុកាមា ។ សា ច តំ ន ឥច្ឆតិ ។ អថខោ សា ឥត្ថី សាមិកំ ឯតទវោច អយំ មំ អយ្យបុត្ត ញាតកា តំ អច្ឆិន្ទិត្វា អញ្ញស្ស ទាតុកាមា ន ចោ មយំ មរិស្សាមាតិ ។ អថខោ សោ បុរិសោ តំ ឥត្ថឹ ទ្វិធា ឆេត្វា អត្តានំ ឧព្វាហេសិ ឧភោ បេច្ច ភវិស្សាមាតិ ។ ឯវំ សោកសល្លេន ឱតិណ្ណោ វិទ្ធោ ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ ធាវតិ វិធាវតិ សន្ធាវតិ សំសរតិ ។

កថំកថាសល្លេន ឱតិណ្ណោ វិទ្ធោ ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ សំសយបក្ខន្ទោ ហោតិ វិមតិបក្ខន្ទោ ទ្វេឡ្ហកជាតោ អហោសិ នុ ខោ អហំ អតីតមទ្ធានំ ន នុ ខោ អហោសឹ អតីតមទ្ធានំ កឹ នុ ខោ អហោសឹ អតីតមទ្ធានំ កថំ នុ ខោ អហោសឹ អតីតមទ្ធានំ កឹ ហុត្វា កឹ អហោសឹ នុ ខោ អហំ អតីតមទ្ធានំ ភវិស្សាមិ នុ ខោ អហំ អនាគតមទ្ធានំ

អ្នកទាំងឡាយ បានឃើញកិរិយា របស់ខ្ញុំដែរឬ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ហេតុធ្លាប់មានមកហើយ ស្ត្រីម្នាក់ ក្នុងក្រុងសាវត្ថីនេះឯង បានទៅកាន់ត្រកូលញាតិ ។ ពួកជនជាញាតិទាំងនោះ មានប្រាថ្នាផ្តាច់ស្វាមីរបស់ស្ត្រីនោះ ហើយឲ្យទៅដល់បុរសឯទៀត ។ តែស្ត្រីនោះ មិនចង់បានបុរសនោះទេ ។ គ្រានោះ ស្ត្រីនោះ បានពោលពាក្យនេះ នឹងស្វាមីថា ម្នាលអយ្យបុត្ត ពួកជនជាញាតិទាំងនេះ មានប្រាថ្នាផ្តាច់អ្នក ហើយឲ្យខ្ញុំដល់បុរសឯទៀត យើងទាំងពីរនាក់ នឹងស្លាប់ ។ គ្រានោះ បុរសនោះ កាត់ស្ត្រីនោះជាពីរកំណាត់ ហើយសម្លាប់ខ្លួនឯងថា យើងទាំងពីរនាក់ នឹងបានជួបគ្នាក្នុងបរលោក ។ បុគ្គលដែលត្រូវសរគឺសោក មុត ចុះ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ញាំញី ប្រកបហើយ រមែងស្ទុះទៅ តែងទៅ រសាត់ទៅ អន្ទោលទៅ យ៉ាងនេះ ។

បុគ្គលដែលត្រូវសរគឺសេចក្តីសង្ស័យ មុត ចុះ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ញាំញី ប្រកបហើយ ជាអ្នកស្ទុះទៅកាន់សេចក្តីសង្ស័យ ស្ទុះទៅកាន់សេចក្តីយល់ខុស ជាអ្នកយល់បែកជាពីរថា ក្នុងអតីតកាល អាត្មាអញ បានកើតឬហ្ន៎ ក្នុងអតីតកាល អាត្មាអញ មិនបានកើតទេឬហ្ន៎ ក្នុងអតីតកាល អាត្មាអញ បានកើតជាអ្វីហ្ន៎ ក្នុងអតីតកាល អាត្មាអញបានកើត ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ ក្នុងអតីតកាល អាត្មាអញមានសភាពដូចម្តេច បានកើតដូចម្តេចហ្ន៎ ក្នុងអនាគតកាល

ច នុ ខោ ភវិស្សាមិ អនាគតមទ្ធានំ កឹ នុ ខោ ភវិស្សាមិ អនាគតមទ្ធានំ កថំ នុ ខោ ភវិស្សាមិ អនាគតមទ្ធានំ កឹ ហុត្វា កឹ ភវិស្សាមិ នុ ខោ អហំ អនាគតមទ្ធានន្តិ ។ ឯតរហិ បច្ចុប្បន្នមទ្ធានំ អជ្ឈត្តំ កថំកថី ហោតិ អហំ នុខោស្មិ នោ នុខោស្មិ កឹ នុខោស្មិ កថំ នុខោស្មិ[១] សត្តោ កុតោ អាគតោ សោ កុហឹ គាមី ភវិស្សតីតិ ។ ឯវំ កថំកថាសល្លេន ឱតិណ្ណោ វិទ្ធោ ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ ធាវតិ វិធាវតិ សន្ធាវតិ សំសរតិ ។ តេ ច[២] សល្លេ អភិសង្ខរោតិ តេ សល្លេ អភិសង្ខរោន្តោ សល្លាភិសង្ខារវសេន បុរត្ថិមទិសំ ធាវតិ បច្ឆិមទិសំ ធាវតិ ឧត្តរទិសំ ធាវតិ ទក្ខិណទិសំ ធាវតិ ។ តេ សល្លាភិសង្ខារា អប្បហីនា សល្លាភិសង្ខារានំ អប្បហីនត្តា គតិយា ធាវតិ និរយេ ធាវតិ តិរច្ឆានយោនិយា ធាវតិ បេត្តិវិសយេ ធាវតិ មនុស្សលោកេ ធាវតិ ទេវលោកេ ធាវតិ

១ ម. ឯត្ថន្តរេ អយំ នុខោតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. ចសទ្ទោ នត្ថិ ។

អាត្មាអញនឹងមានឬហ្ន៎ ក្នុងអនាគតកាល អាត្មាអញនឹងមិនមានទេឬហ្ន៎ ក្នុងអនាគតកាល អាត្មាអញនឹងមានដូចម្ដេចហ្ន៎ ក្នុងអនាគតកាល អាត្មាអញនឹងមានដោយប្រការដូចម្ដេចហ្ន៎ ក្នុងអនាគតកាល អាត្មាអញមានសភាពដូចម្ដេច នឹងមានទៀតដូចម្ដេចហ្ន៎ ។ បុគ្គលអ្នកមានសេចក្ដីសង្ស័យ ក្នុងសន្តាន ក្នុងបច្ចុប្បន្នឥឡូវនេះថា អាត្មាអញមានឬហ្ន៎ អាត្មាអញមិនមានទេឬហ្ន៎ អាត្មាអញមានដូចម្ដេចហ្ន៎ អាត្មាអញមានដោយប្រការដូចម្ដេចហ្ន៎ សត្វមកអំពីណា សត្វនោះ នឹងទៅក្នុងទីណា ។ បុគ្គលដែលត្រូវសរគឺសេចក្ដីសង្ស័យ មុត ចុះ ពាល់ត្រូវ គ្រប សង្កត់ ញាំញី ព្រួញនោះហើយ រមែងស្ទុះទៅ រត់ទៅ រេរាំងទៅ អន្ទោលទៅ យ៉ាងនេះ ។ បុគ្គលបង្កើតសរទាំងនោះ កាលបើបង្កើតសរទាំងនោះ រមែងស្ទុះទៅក្នុងបុរត្ថិមទិស ស្ទុះទៅក្នុងបច្ឆិមទិស ស្ទុះទៅក្នុងឧត្តរទិស ស្ទុះទៅក្នុងទក្ខិណទិស ដោយអំណាចនៃការបង្កើតសរ ។ ការបង្កើតសរទាំងនោះ បើបុគ្គលមិនបានលះបង់ហើយ បុគ្គលក៏រមែងស្ទុះទៅក្នុងគតិ ស្ទុះទៅក្នុងនរក ស្ទុះទៅក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ស្ទុះទៅក្នុងបិត្តិវិស័យ ស្ទុះទៅក្នុងមនុស្សលោក ស្ទុះទៅក្នុងទេវលោក

គតិយា គតី ឧបបត្តិយា ឧបបត្តី បដិសន្ធិយា បដិសន្ធី ភវេន ភវំ សំសារេន សំសារំ វដ្ដេន វដ្ដំ ធាវតិ វិធាវតិ សន្ធាវតិ សំសរតិ យេន សល្លេន ឱតិណ្ណោ ទិសា សព្វា វិធាវតិ ។

(១១៣) តមេវ សល្លំ អព្វុយ្ហ ន ធាវតិ ន សីទតីតិ តមេវ រាគសល្លំ ទោសសល្លំ មោហ-សល្លំ មានសល្លំ ទិដ្ឋិសល្លំ សោកសល្លំ កថំ-កថាសល្លំ អព្វុយ្ហ អព្វុហិត្វា ឧទ្ធរិត្វា សមុទ្ធរិត្វា ឧប្បាដយិត្វា សមុប្បាដយិត្វា បជហិត្វា វិនោទេត្វា ព្យន្តីករិត្វា អនភាវង្គមិត្វា ន បុរត្ថិមំ ទិសំ ធាវតិ ន បច្ឆិមំ ទិសំ ធាវតិ ន ឧត្តរំ ទិសំ ធាវតិ ន ទក្ខិណំ ទិសំ ធាវតិ ។ តេ សង្ខារាភិសង្ខារា បហីនា សង្ខារាភិសង្ខារានំ បហីនត្តា គតិយា ន ធាវតិ និរយេ ន ធាវតិ តិរច្ឆានយោនិយា ន ធាវតិ បេត្តិវិសយេ ន ធាវតិ មនុស្សលោកេ ន ធាវតិ ទេវលោកេ ន ធាវតិ ន គតិយា គតី ន ឧបបត្តិយា ឧបបត្តី ន បដិសន្ធិយា បដិសន្ធី ន ភវេន ភវំ ន សំសារេន សំសារំ ន វដ្ដេន វដ្ដំ ធាវតិ វិធាវតិ សន្ធាវតិ សំសរតិ

ព្រោះការបង្កើតសង្ខារដែលខ្លួនមិនទាន់លះបង់បាន រមែងស្ទុះទៅ រត់ទៅ ស្ទុះសាំងទៅ អន្ទោលទៅអំពីគតិ កាន់គតិ អំពីកំណើត កាន់កំណើត អំពីបដិសន្ធិ កាន់បដិសន្ធិ អំពីភព កាន់ភព អំពីសង្សារ កាន់សង្សារ អំពីវដ្ដៈ កាន់វដ្ដៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលដែលត្រូវសរណាមុតហើយ រមែងស្ទុះទៅកាន់ទិសទាំងពួង ។

(១១៣) ពាក្យថា បុគ្គលដកសរនោះហើយ ទើបមិនស្ទុះទៅ មិនលិចចុះ សេចក្តីថា បុគ្គល ដក ដោះ ទាញ ស្រង់ គាស់ រំលើង លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវសរគឺរាគៈ សរគឺទោសៈ សរគឺមោហៈ សរគឺមានះ សរគឺទិដ្ឋិ សរគឺសោកៈ សរគឺសេចក្តីសង្ស័យនោះឯងបាន ទើបមិនស្ទុះទៅកាន់បូព៌ទិស មិនស្ទុះទៅកាន់បច្ឆិមទិស មិនស្ទុះទៅកាន់ឧត្តរទិស មិនស្ទុះទៅកាន់ទក្ខិណទិសទេ ។ ការបង្កើតសង្ខារទាំងនោះ ដែលបុគ្គលលះបង់បានហើយ បុគ្គលរមែងមិនស្ទុះទៅកាន់គតិ មិនស្ទុះទៅកាន់នរក មិនស្ទុះទៅកាន់កំណើតតិរច្ឆាន មិនស្ទុះទៅកាន់បិត្តិវិស័យ មិនស្ទុះទៅកាន់មនុស្សលោក មិនស្ទុះទៅកាន់ទេវលោក ព្រោះការបង្កើតសង្ខារដែលបុគ្គលលះបង់បានហើយ គឺបុគ្គលមិនស្ទុះអំពីគតិ កាន់គតិ មិនស្ទុះអំពីកំណើត កាន់កំណើត មិនស្ទុះអំពីបដិសន្ធិកាន់បដិ-សន្ធិ មិនស្ទុះអំពីភព កាន់ភព មិនស្ទុះអំពីសង្សារ កាន់សង្សារ មិនស្ទុះទៅ ស្ទុះសាំង អន្ទោលអំពីវដ្ដៈ កាន់វដ្ដៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)

មហានិទ្ទេសោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

តមេវ សល្លំ អព្ពុយ្ហ ន ធាវតិ ។ ន សីទតីតិ កាមោឃេ ន សីទតិ ភវោឃេ ន សីទតិ ទិដ្ឋោឃេ ន សីទតិ អវិជ្ជោឃេ ន សីទតិ ន សំសីទតិ ន ឱសីទតិ ន អវសីទតិ[១] ន អវគច្ឆតីតិ តមេវ សល្លំ អព្ពុយ្ហ ន ធាវតិ ន សីទតិ ។ តេនាហ ភគវា

យេន សល្លេន ឱតិណ្ណោ ទិសា សព្វា វិធាវតិ
តមេវ សល្លំ អព្ពុយ្ហ ន ធាវតិ ន សីទតីតិ ។

(១៦៦) តត្ថ សិក្ខានុគីយន្តិ (យានិ លោកេ គធិតានិ)
ន តេសុ បសុតោ សិយា
និព្វិជ្ជ សព្វសោ កាមេ សិក្ខេ និព្វានមត្តនោ ។

១ ម. [illegible] ។

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

បុគ្គលដកសរនោះហើយ ទើបមិនស្ទុះទៅ ៗ ពាក្យថា មិនលិចចុះ គឺ មិនលិចចុះក្នុងអន្លង់គឺកាម មិនលិចចុះក្នុងអន្លង់គឺភព មិនលិចចុះក្នុងអន្លង់គឺទិដ្ឋិ មិនលិចចុះ មិនជ្រមុជ មិនស្រយុតចុះ មិនធ្លាក់ចុះ មិនលិចចុះ ក្នុងអន្លង់គឺអវិជ្ជា ហេតុនោះ (ទើបទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលដកសរនោះហើយ ទើបមិនស្ទុះទៅ មិនលិចចុះ ៗ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា

បុគ្គលដែលត្រូវសរណាមួយមុតហើយ
រមែងស្ទុះទៅកាន់ទិសទាំងពួង បុគ្គល
ដកសរនោះហើយ ទើបមិនស្ទុះទៅ
មិនលិចចុះ ៗ

(១៦៦) (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា កាមគុណទាំង
ឡាយណា ក្នុងលោក ដែលសត្វជាប់ចំពាក់) ការ
សិក្សា ក្នុងកាមគុណទាំងនោះ គេតែងរៀន បុគ្គល
មិនគប្បីខ្វល់ខ្វាយ ក្នុងគ្រឿងជាប់ចំពាក់ទាំងនោះទេ
គប្បីយល់ច្បាស់នូវកាមទាំងឡាយ ដោយសព្វគ្រប់
ហើយគប្បីសិក្សា នូវព្រះនិព្វានដើម្បីខ្លួន ៗ

(១០៥) តត្ថ សិក្ខានុគីយន្តិ យានិ លោកេ គធិតានីតិ សិក្ខាតិ ហត្ថិសិក្ខា អស្សសិក្ខា រថសិក្ខា ធនុសិក្ខា សាលាកិយំ សល្លកត្តិយំ កាយតិកិច្ឆំ ភូតិយំ កោមារតិកិច្ឆំ[១] ។ គីយន្តីតិ គីយន្តិ កថិយន្តិ ភណិយន្តិ ទីបិយន្តិ វោហារិយន្តិ ។ អថវា គីយន្តិ គណ្ហិយន្តិ ឧគ្គណ្ហិយន្តិ ធារិយន្តិ ឧបធារិយន្តិ ឧបលក្ខិយន្តិ គធិតប្បដិលាភាយ ។ គធិតា វុច្ចន្តិ បញ្ចកាមគុណា ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា ។ កិំការណា គធិតា វុច្ចន្តិ បញ្ចកាមគុណា ។ យេភុយ្យេន ទេវមនុស្សា បញ្ចកាមគុណេ ឥច្ឆន្តិ សាទិយន្តិ បត្ថយន្តិ អភិជប្បន្តិ តំការណា គធិតា វុច្ចន្តិ បញ្ចកាមគុណា ។ លោកេតិ មនុស្សលោកេ ។ តត្ថ សិក្ខានុគីយន្តិ យានិ លោកេ គធិតានិ ។

(១០៦) ន តេសុ បសុតោ សិយាតិ

១ ម. កោមារភច្ចំ ។

(១០៥) អធិប្បាយពាក្យថា អារម្មណ៍ទាំងឡាយណា ក្នុងលោក ដែលសត្វជាប់ចំពាក់ ការសិក្សា ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនោះ នៅតែងរៀន ត្រង់ពាក្យថា ការសិក្សា បានដល់ ការសិក្សាខាងដំរី ការសិក្សាខាងសេះ ការសិក្សាខាងរថ ការសិក្សាខាងធ្នូ វេជ្ជកម្មដោយស្លាក វេជ្ជកម្មដោយការវះកាត់ វេជ្ជកម្មដោយការរក្សាកាយ វេជ្ជកម្មខាងខ្មោច វេជ្ជកម្មខាងការរក្សាក្មេង ។ ពាក្យថា នៅតែងរៀន គឺនៅតែងរៀន សំដែង និយាយ ប្រាប់ បញ្ចេញ ។ ឬនៅតែងរៀន កាន់ ទន្ទេញ ទ្រទ្រង់ ចងចាំ កំណត់ ដើម្បីបាននូវអារម្មណ៍ដែលជាប់ចំពាក់ ។ កាមគុណ ៥ គឺរូបទាំងឡាយ ដែលដឹងច្បាស់ដោយចក្ខុ ជាទីប្រាថ្នា ត្រេកអរ ពេញចិត្ត ស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាមដែលគួរត្រេកអរ លោកហៅថា គ្រឿងជាប់ចំពាក់ ។ កាមគុណ ៥ លោកហៅថា គ្រឿងជាប់ចំពាក់ ដោយហេតុដូចម្តេច ។ (ព្រោះថា) ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ច្រើនតែប្រាថ្នា ត្រេកអរ ស្រឡាញ់ ប្តូលចិត្ត ចំពោះកាមគុណ ៥ ហេតុនោះ កាមគុណ ៥ លោកហៅថា គ្រឿងជាប់ចំពាក់ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងមនុស្សលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អារម្មណ៍ទាំងឡាយណា ក្នុងលោក ដែលសត្វជាប់ចំពាក់ ការសិក្សាក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនោះ នៅតែងរៀន ។

(១០៦) ពាក្យថា បុគ្គលមិនគប្បីខ្វល់ខ្វាយក្នុងគ្រឿងចំពាក់ទាំងនោះ

តាសុ វា សិក្ខាសុ តេសុ វា បញ្ចកាមគុណេសុ ន បសុតោ សិយា ន តន្និន្នោ អស្ស ន តប្បោណោ ន តប្បព្ភារោ ន តទធិមុត្តោ ន តទាធិបតេយ្យោតិ ន តេសុ ន បសុតោ សិយា ។

(១០៧) និព្ពិជ្ឈ សព្វសោ កាមេតិ និព្ពិជ្ឈាតិ បដិវិជ្ឈិត្វា សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ បដិវិជ្ឈិត្វា សព្វេ សង្ខារា ទុក្ខាតិ ។បេ។ យង្កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធធម្មន្តិ បដិវិជ្ឈិត្វា ។ សព្វសោតិ សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ និស្សេសំ បរិយា-ទាយ វចនមេតំ សព្វសោតិ ។ កាមាតិ ឧទ្ទានតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច កិលេសកាមា ច ។បេ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្ថុកាមា ។បេ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេស-កាមាតិ និព្ពិជ្ឈ សព្វសោ កាមេ ។

(១០៨) សិក្ខេ និព្វានមត្តនោតិ សិក្ខាតិ តិស្សោ សិក្ខា អធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិបញ្ញាសិក្ខា ។បេ។ អយំ អធិបញ្ញាសិក្ខា ។

សេចក្ដីថា បុគ្គលមិនគប្បីរួសរាយ ក្នុងការសិក្សាទាំងនោះ ឬក្នុងកាម-គុណ ៥ ទាំងនោះ មិនគប្បីបង្អោនទៅកាន់កាមគុណនោះ មិនគប្បីទោរទន់ទៅរកកាមគុណនោះ មិនគប្បីឈមទៅរកកាមគុណនោះ មិនគប្បីចុះចិត្តក្នុងកាមគុណនោះ មិនគប្បីយកកាមគុណនោះជាធំ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមិនគប្បីរួសរាយក្នុងគ្រឿងចំពាក់ទាំងនោះទេ ។

(១០៧) ពាក្យថា គប្បីយល់ច្បាស់នូវកាមទាំងឡាយដោយសព្វគ្រប់ គ្រង់ពាក្យថា យល់ច្បាស់ គឺយល់ច្បាស់ យល់ច្បាស់ថា សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួងមិនទៀង យល់ច្បាស់ថា សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួងជាទុក្ខ ។បេ។ យល់ច្បាស់ថា ធម្មជាតណាមួយមានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះមានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។ ពាក្យថា ដោយសព្វគ្រប់ គឺគ្រប់ទាំងអស់ សព្វទាំងអស់ មិនមានសល់ ឥតសេសសល់ ពាក្យថា សព្វគ្រប់ នុ៎ះ ជាពាក្យអស់លើង ។ ពាក្យថា កាម បើតាមឧទ្ទាន បានដល់កាម ២ គឺ វត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។បេ។ នេះ ហៅថា វត្ថុកាម ។បេ។ នេះ ហៅថា កិលេសកាម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីយល់ច្បាស់នូវកាមទាំងឡាយដោយសព្វគ្រប់ ។

(១០៨) អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីសិក្សា នូវព្រះនិព្វាន ដើម្បីខ្លួន គ្រង់ពាក្យថា សិក្សា បានដល់សិក្ខា ៣ គឺ អធិសីលសិក្ខា ១ អធិចិត្តសិក្ខា ១ អធិបញ្ញាសិក្ខា ១ ។បេ។ នេះ អធិបញ្ញាសិក្ខា ។

និព្វានមត្តនោតិ អត្តនោ រាគស្ស និព្វាបនាយ(១) ទោ-
សស្ស និព្វាបនាយ មោហស្ស និព្វាបនាយ ។បេ។
សព្វាកុសលាភិសង្ខារានំ សមាយ ឧបសមាយ
វូបសមាយ និព្វាបនាយ បដិនិស្សគ្គាយ បដិប្បស្ស-
ទ្ធិយា អធិសីលម្បិ សិក្ខេយ្យ អធិចិត្តម្បិ សិក្ខេយ្យ
អធិបញ្ញម្បិ សិក្ខេយ្យ ។ ឥមា តិស្សោ សិក្ខា
អាវជ្ជន្តោ សិក្ខេយ្យ ជានន្តោ សិក្ខេយ្យ ។បេ។
សច្ឆិកាតព្វំ សច្ឆិករោន្តោ សិក្ខេយ្យ អាចរេយ្យ
សមាចរេយ្យ សមាទាយ វត្តេយ្យាតិ សិក្ខេ និព្វាន-
មត្តនោ ។ តេនាហ ភគវា

តត្ថ សិក្ខានុគីយន្តិ (យានិ លោកេ គធិតានិ)
ន តេសុ បសុតោ សិយា
និព្វិជ្ឈ សព្វសោ កាមេ សិក្ខេ និព្វានមត្តនោតិ ។

(១០៩) សច្ចោ សិយា អប្បគព្ភោ អមាយោ រិត្តបេសុណោ
អក្កោធនោ លោភបាបំ វេវិច្ឆំ វិតរេ មុនិ ។

១ ម. សព្វត្ថ និព្វាបនាយាតិ ទិស្សតិ ។

ពាក្យថា ព្រះនិព្វានដើម្បីខ្លួន សេចក្តីថា បុគ្គលគប្បីសិក្សាអធិសីលផង គប្បីសិក្សាអធិចិត្តផង គប្បីសិក្សាអធិបញ្ញាផង ដើម្បីរលត់រាគៈ ដើម្បីរលត់ទោសៈ ដើម្បីរលត់មោហៈរបស់ខ្លួន ។បេ។ ដើម្បីរម្ងាប់ ដើម្បីស្ងប់ ដើម្បីស្ងប់រម្ងាប់ ដើម្បីរលត់ ដើម្បីលះបង់ចេញ ដើម្បីលះបង់ ដើម្បីកំចាត់បង់នូវអភិសង្ខារជាអកុសលទាំងពួង ។ បុគ្គលគប្បីពិចារណាសិក្សានូវសិក្ខាទាំង ៣ នេះ គប្បីដឹង សិក្សា ។ បេ ។ គប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់សិក្សា ប្រព្រឹត្តដោយល្អិត ប្រព្រឹត្តដោយត្រឹមត្រូវ ប្រព្រឹត្តខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះនោះ (ទើបត្រាស់ថា) គប្បីសិក្សានូវព្រះនិព្វានដើម្បីខ្លួន ។ ព្រោះនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

(អារម្មណ៍ទាំងឡាយណា ក្នុងលោកដែលសត្វជាប់
ចំពាក់) ការសិក្សា ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនោះ គេតែង
រៀន ភិក្ខុនោះមិនគប្បីខ្វល់ខ្វាយ ក្នុងរឿងចំពាក់
ទាំងនោះទេ គប្បីយល់ច្បាស់ នូវកាមទាំងឡាយ
ដោយសព្វគ្រប់ ហើយសិក្សានូវព្រះនិព្វានដើម្បីខ្លួន ។

(១០៩) មុនិ គប្បីជាអ្នកមានសច្ចៈ ជាអ្នកមិនឃ្នើស
ឃ្នង មិនមានមាយា មានពាក្យញុះញង់លះបង់ហើយ
ជាអ្នកមិនក្រោធ រមែងឆ្លងផុតលោភៈដ៏លាមក និង
សេចក្តីកំណាញ់ផង ។

(១៦០) សច្ចោ សិយា អប្បគព្ភោតិ សច្ចោ សិយាតិ សច្ចវាចាយ សមន្នាគតោ សិយា សម្មាទិដ្ឋិយា សមន្នាគតោ សិយា អរិយេន អដ្ឋង្គិកេន មគ្គេន សមន្នាគតោ សិយាតិ សច្ចោ សិយា ។ អប្បគព្ភោតិ តីណិ បាគព្ភិយានិ កាយិកំ បាគព្ភិយំ វាចសិកំ បាគព្ភិយំ ចេតសិកំ បាគព្ភិយំ ។បេ។ ឥទំ ចេតសិកំ បាគព្ភិយំ ។ យស្សិមានិ តីណិ បាគព្ភិយានិ បហីនានិ សមុច្ឆិន្នានិ វូបសន្តានិ បដិប្បស្សទ្ធានិ អភព្វុប្បត្តិកានិ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍានិ សោ វុច្ចតិ អប្បគព្ភោតិ សច្ចោ សិយា អប្បគព្ភោ ។

(១៦១) អមាយោ រិត្តបេសុណោតិ មាយា វុច្ចតិ វញ្ចនិកា ចរិយា ។ ឥធេកច្ចោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា មនសា ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា តស្ស បដិច្ឆាទនហេតុ បាបិកំ ឥច្ឆំ បណិទហតិ មា មំ ជញ្ញាតិ ឥច្ឆតិ មា មំ ជញ្ញាតិ សង្កប្បេតិ មា មំ ជញ្ញាតិ វាចំ ភាសតិ មា មំ ជញ្ញាតិ កាយេន បរក្កមតិ ។

(១៦០) អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីជាអ្នកមានសច្ចៈ ជាអ្នកមិនឃើសឃើន ត្រង់ពាក្យថា គប្បីជាអ្នកមានសច្ចៈ គឺគួរជាអ្នកប្រកបដោយសច្ចវាចា គួរប្រកបដោយសម្មាទិដ្ឋិ គួរប្រកបដោយមគ្គដ៏ប្រសើរមានអង្គ ៨ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីជាអ្នកមានសច្ចៈ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមិនឃើសឃើន បានដល់ ការឃើសឃើន ៣ គឺការឃើសឃើនដោយកាយ ១ ការឃើសឃើនដោយវាចា ១ ការឃើសឃើនដោយចិត្ត ១ ។បេ។ នេះ ការឃើសឃើនដោយចិត្ត ។ ការឃើសឃើន ៣ នេះ បុគ្គលណា បានលះបង់ ផ្ដាច់ផ្ដិល រម្ងាប់ ស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនឃើសឃើន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីជាអ្នកមានសច្ចៈ ជាអ្នកមិនឃើសឃើន ។

(១៦១) ពាក្យថា មិនមានមាយា មានពាក្យញុះញង់លះបង់ហើយ អធិប្បាយថា ការប្រព្រឹត្តជាគ្រឿងបញ្ឆោត លោកហៅថា មាយា ។ បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយកាយ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយវាចា ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយចិត្ត តាំងប្រាថ្នាដ៏លាមក ព្រោះហេតុនៃការបិទបាំងនូវអំពើទុច្ចរិតនោះ រមែងប្រាថ្នាថា សូមកុំឲ្យអ្នកដទៃដឹងនូវអញ រមែងត្រិះរិះថា សូមកុំឲ្យអ្នកដទៃដឹងនូវអញ ពោលវាចាថា សូមកុំឲ្យអ្នកដទៃដឹងនូវអញ ប្រឹងប្រែងដោយកាយថា សូមកុំឲ្យអ្នកដទៃដឹងនូវអញ ។

យា ឯវរូបា មាយា មាយាវិតា អច្ចសរា វញ្ចនា និកតិ និកិរណា បរិហរណា គូហនា បរិគូហនា ឆាទនា បដិច្ឆាទនា អនុត្តានីកម្មំ អនាវិកម្មំ វោច្ឆាទនា បាបកិរិយា អយំ វុច្ចតិ មាយា ។

យស្សេសា មាយា បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍា សោ វុច្ចតិ អមាយោ ។ រិត្តបេសុណោតិ បេសុញ្ញន្តិ ឥធេកច្ចោ បិសុណវាចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯវំ ភេទាធិប្បាយោ បេសុញ្ញំ ឧបសំហរតិ ។ យស្សេតំ បេសុញ្ញំ បហីនំ សមុច្ឆិន្នំ វូបសន្តំ បដិប្បស្សទ្ធំ អភព្វុប្បត្តិកំ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍំ សោ វុច្ចតិ រិត្តបេសុណោ វិវិត្តបេសុណោតិ(១) អមាយោ រិត្តបេសុណោ ។

(១៦៦) អក្កោធនោ លោភបាបំ វេវិច្ឆំ វិតរេ មុនីតិ អក្កោធនោតិ ហិ ខោ វុត្តំ ។

១ ម. រិត្តបេសុណោ បរិត្តបេសុណោតិបិ ទិស្សតិ ។

មាយា ភាពនៃបុគ្គលមានកលលាក់ពុត ការប្រព្រឹត្តិល្បិចកល ការបញ្ឆោត ការលាក់ខ្លួន ការលួចគំនិត ការកំសាកន៍ ការគេចរឹក ការលាក់លៀម ការវែកញែក ការបិទបាំង ការបិទខ្ទប់ដោយជុំវិញ អំពើមិនងាយ អំពើមិនច្បាស់ ការបិទជិតស្និទ្ធ កិរិយាដ៏លាមក ណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះលោកហៅថា មាយា ។ មាយានុ៎ះ បុគ្គលណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ ស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានមាយា ។ ពាក្យថា មានពាក្យញុះញង់ លះបង់ហើយ ត្រង់ពាក្យថា ញុះញង់ សេចក្តីថា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកពោលពាក្យញុះញង់ ។បេ ។ បុគ្គលមានសេចក្តីប្រុងប្រៀងដើម្បីបំបែក រមែងនាំមកនូវពាក្យញុះញង់ យ៉ាងនេះឯង ។ ពាក្យញុះញង់នុ៎ះ បុគ្គលណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ ស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះលោកហៅថា អ្នកមានពាក្យញុះញង់លះបង់ហើយ គឺមានពាក្យញុះញង់ប្រាសចេញហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមិនមានមាយា មានពាក្យញុះញង់លះបង់ហើយ ។

(១៦៦) អធិប្បាយពាក្យថា មុនិ ជាអ្នកមិនក្រោធ រមែងឆ្លងផុតលោភៈ ដ៏លាមក និងសេចក្តីកំណាញ់បាន ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកមិនក្រោធ លោកបានពោលហើយ ក៏ពិតមែនហើយ ។

អបិច ហោតោ ភាវិតត្តោ ។ ឆសុ ឯកាការេហិ ហោតោ ជាយតិ ។បេ។ យស្សេសោ ហោតោ បហីនោ សមុច្ឆិន្នោ វូបសន្តោ បដិប្បស្សទ្ធោ អភព្វុប្បត្តិកោ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍោ សោ វុច្ចតិ អក្កោធនោ ។ កោធស្ស បហីនត្តា អក្កោធនោ កោធវត្ថុស្ស បរិញ្ញាតត្តា អក្កោធនោ កោធហេតុស្ស ឧច្ឆិន្នត្តា អក្កោធនោ ។ លោភោតិ យោ លោភោ លុព្ភនា លុព្ភិតត្តំ ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ វេវិច្ឆំ វុច្ចតិ បញ្ច មច្ឆរិយានិ អាវាសមច្ឆរិយំ ។បេ។ គាហោ វុច្ចតិ មច្ឆរិយំ ។ មុនីតិ មោនំ វុច្ចតិ ញាណំ យា បញ្ញា បជានានា ។បេ។ សង្គជាលមតិច្ច សោ មុនីតិ ។ អក្កោធនោ លោភបាបំ វេវិច្ឆំ វិនយេ មុនីតិ មុនិ លោភបាបកញ្ច វេវិច្ឆញ្ច អតិ ទុក្ខំ បត្តំ សម តិក្កមេ វីតិក្កមេ វីតិវត្តេយ្យាតិ អក្កោធនោ លោភបាប. តំ វេវិច្ឆំ វិនយេ មុនិ ។ តេនាហ ភគវា

នៃឧទ្ទេសពោលពីសេចក្តីក្រោធ ជាមុនសិន ។ សេចក្តីក្រោធ រមែងកើតឡើងដោយអាការៈ ១០ យ៉ាង ។បេ។ សេចក្តីក្រោធខ្ពុះ បុគ្គលណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ ស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនក្រោធ ។ បុគ្គលឈ្មោះថា អ្នកមិនក្រោធ ព្រោះលះបង់ក្រោធ ឈ្មោះថា អ្នកមិនក្រោធ ព្រោះកំណត់ដឹងវត្ថុក្រោធ ឈ្មោះថា អ្នកមិនក្រោធ ព្រោះផ្តាច់ផ្តិលហេតុក្រោធ ។ ពាក្យថា លោភៈ បានដល់សេចក្តីជាប់ចំពាក់ អាការជាប់ចំពាក់ ភាពនៃចិត្តជាប់ចំពាក់ ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។ សេចក្តីកំណាញ់ លោកពោលសំដៅមច្ឆរិយៈ ៥ គឺអាវាសមច្ឆរិយៈ ។បេ។ ការប្រកាន់ស្អិត លោកហៅថា សេចក្តីកំណាញ់ ។ ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា មោនៈបានខាងប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។បេ។ មុនិនោះ កន្លងនូវបណ្តាញ ជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ។ ពាក្យថា មុនិ ជាអ្នកមិនក្រោធ រមែងគួរនឹងផុតលោភៈដ៏លាមក នឹងសេចក្តីកំណាញ់បាន បានសេចក្តីថា មុនិបាននូវនូវឡើង នូវកាត់ ឈានកន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លង លោកលះ នូវលោភៈដ៏លាមក នឹងសេចក្តីកំណាញ់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិ ជាអ្នកមិនក្រោធ រមែងគួរផុតលោភៈដ៏លាមក នឹងសេចក្តីកំណាញ់បាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

សតោ សិយា អប្បគព្ភោ អមាយោ រិត្តបេសុណោ

អក្កោធនោ លោភបាបំ វេវិច្ឆំ វិតរេ មុនិ ។

(១៦៣) និទ្ទំ តន្ទឹ សហេ ថីនំ បមាទេន ន សំវសេ

អតិមានេ ន តិដ្ឋេយ្យ និព្ពានមនសោ នរោ ។

(១៦៦) និទ្ទំ តន្ទឹ សហេ ថីនន្តិ និទ្ទាតិ យា កាយស្ស អកល្យតា អកម្មញ្ញតា ឱនាហោ បរិ. យោនាហោ អន្តោសមោរោធោ មិទ្ធំ សោប្បំ(១) បច-លាយិកា(២) សុបនា សុបិតត្តំ ។ តន្ទីតិ យា តន្ទិ តន្ទិយនា តន្ទិមនកតា អាលស្យំ អាលស្យាយនា អាលស្យាយិតត្តំ ។ ថីនន្តិ យា ចិត្តស្ស អកល្យតា អកម្មញ្ញតា ឱលីយនា សល្លីយនា លីនំ លីយនា លីយិតត្តំ ថីនំ ថីយនា ថីយិតត្តំ ចិត្តស្ស ។

១ ម. សុប្បំ ។ ២ ម ឯកច្ចេសុ សុប្បន្តំ ទិស្សតិ ។

មុនិគប្បីជាអ្នកមានសតិ ជាអ្នកមិនឃ្លើសឃ្លង មិនមានមាយា មានពាក្យញុះញង់លះបង់ហើយ ជាអ្នកមិនក្រោធ ប្រឹងឆ្លងផុតលោភៈដ៏លាមក និង សេចក្តីកំណាញ់ផង ។

(១៦៣) ជនមានចិត្តស្ទុះទៅកាន់ព្រះនិព្វាន គប្បីគ្រប់សង្កត់ នូវការងោកលក់ នូវការខ្ជិល នូវការរួញរា មិនគប្បីនៅរួមជាមួយសេចក្តីប្រមាទ មិនគប្បីតាំងនៅក្នុងការមើលងាយឡើយ ។

(១៦៦) អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីគ្រប់សង្កត់នូវការងោកលក់ នូវការខ្ជិល នូវការរួញរា ត្រង់ពាក្យថា ការងោកលក់ បានដល់ភាពនៃកាយឈឺចាប់ ភាពនៃកាយមិនគួរដល់ការងារ ការទន់ទាបចុះ ការរឹតតឹង ការរុំព័ទ្ធស្រឡេកខាងក្នុងសន្តានៈ ការងុយដេក ការលក់ ការញៀរក្របកភ្នែក អាការជាទីលក់ ភាពនៃចិត្តលក់សប់ ។ ពាក្យថា ការខ្ជិល បានដល់ សេចក្តីខ្ជិល អាការកំជិល ភាពនៃចិត្តខ្ជិល សេចក្តីច្រអូស អាការច្រអូស ភាពនៃចិត្តច្រអូស ។ ពាក្យថា ការរួញរា បានដល់ ភាពនៃចិត្តឈឺចាប់ ភាពនៃចិត្តមិនគួរដល់ការងារ អាការជាទីរួញថយ ការរួញថយ ការកៀចក្រួញ អាការជាទីកៀចក្រួញ ភាពនៃចិត្តកៀចក្រួញ ការរួញ អាការជាទីរួញ ភាពនៃចិត្តរួញ ។

ឆន្ទំ ឥទ្ធិ សាហោ ជំនត្តំ ឆិន្ទញ្ញ កន្ទិញ្ញ ជំនញ្ញ សាហេយ្យំ បរិសាហេយ្យំ អតិការេយ្យំ អជ្ឈោត្តរេយ្យំ បរិយាធិយេយ្យំ មន្ទយ្យាតិ ឆន្ទំ ឥទ្ធំ សាហោ ជំ ។

(១៦៨) បមាទេន ច សំវាសេតិ បមាទោ វត្តព្វោ ។ កាយទុច្ចរិតេ វា វចីទុច្ចរិតេ វា មនោទុច្ចរិតេ វា បញ្ចសុ វា កាមគុណេសុ ចិត្តស្ស វោស្សគ្គោ វោស្សគ្គានុប្បទានំ កុសលានំ វា ធម្មានំ ភាវនាយ អសក្កច្ចកិរិយតា អសាតច្ចកិរិយតា អនដ្ឋិតកិរិយតា ឱលីនវុត្តិតា និក្ខិត្តឆន្ទតា និក្ខិត្តធុរតា អនាសេវនា អភាវនា អពហុលីកម្មំ អនធិដ្ឋានំ អននុយោគោ បមាទោ យោ ឯវរូបោ បមាទោ បមជ្ជនា បមជ្ជិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ បមាទោ ។ បមាទេន ច សំវាសេតិ បមាទេន ច សំវាសេយ្យ ច ភាវេយ្យ

ពាក្យថា គប្បីត្រេកអរ ខ្លួនការដកលក់ ខ្លួនការទ្រើល ខ្លួនការព្រួល បានសេចក្តីថា គប្បីរកអរ គប្បីត្រេកអរ គប្បីបញ្ជៀវ គប្បីសង្កត់សង្កិន គប្បីបៀត គប្បីញាំញី នូវការដកលក់ ១ ការទ្រើល ១ ការព្រួល ១ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីត្រេកអរ នូវការដកលក់ នូវការទ្រើល និងការព្រួល ។

(១៦៨) អធិប្បាយពាក្យថា មិនគប្បីនៅរួមដោយសេចក្តីប្រមាទ និងសេចក្តីប្រមាទ ប្រែថាការដែលគេពោលនេះ ។ ការលះបង់ចិត្ត ការឲ្យតម្កល់ចិត្តដែលការលះបង់ចិត្តទៅក្នុងកាយទុច្ចរិតក្តី ក្នុងវចីទុច្ចរិតក្តី ក្នុងមនោទុច្ចរិតក្តី ក្នុងកាមគុណ ៥ ក្តី ឬការធ្វើដោយមិនគោរព ការធ្វើមិនឲ្យជឿយ ៗ ការធ្វើមិនឈប់ឈរ ការប្រព្រឹត្តិរួញរា ការដាក់ចោលនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ការដាក់ចោលនូវធុរៈ ការមិនសេព ការមិនចំរើន ការធ្វើមិនឲ្យច្រើន ការមិនតាំងចិត្ត ការមិនប្រកបរឿយៗ ការធ្វេសប្រហែសក្នុងការចំរើននូវកុសលធម៌ ការប្រមាទ កិរិយាប្រមាទ ភាពនៃចិត្តប្រមាទ ណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះលោកហៅថា សេចក្តីប្រមាទ ។ ពាក្យថា មិនគប្បីនៅរួមដោយសេចក្តីប្រមាទ បានសេចក្តីថា មិនគប្បីនៅរួម មិនគប្បីនៅក្បែរ

ន បរិវសេយ្យ បមាទំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យ បមាទា អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន[1] ចេតសា វិហរេយ្យាតិ បមាទេន ន សំវសេ ។

(១៦៦) អតិមានេ ន តិដ្ឋេយ្យាតិ អតិមានោតិ ឥធេកច្ចោ បរំ អតិមញ្ញតិ ជាតិយា វា គោត្តេន វា ។បេ។ អញ្ញតរញ្ញតរេន វា វត្ថុនា ។ យោ ឯវរូបោ មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧន្នតិ ឧន្នាមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ អតិមានោ ។ អតិមានេ ន តិដ្ឋេយ្យាតិ អតិមានេ ន តិដ្ឋេយ្យ ន សន្តិដ្ឋេយ្យ អតិមានំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យ អតិមានា អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរេយ្យាតិ អតិមានេ ន តិដ្ឋេយ្យ ។

[1] ម. វិមរិយាទិកតេន ចិស្សត្ថិយោ ។

មិនគប្បីនៅជិត ដោយការប្រមាទ គប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានទៀតនូវការប្រមាទ គឺគប្បីជាបុគ្គលវៀរផង គេចចេញ វៀរស្រឡះ ចេញ រលាស់ចេញ រួចចេញ ប្រាសចេញ ចាកការប្រមាទ គប្បីជាអ្នកមានចិត្តប្រាសចាកសេចក្ដីសល់វល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីនៅរួមដោយសេចក្ដីប្រមាទ ។

(១៦៦) អតិប្បាយពាក្យថា មិនគប្បីតាំងនៅ ក្នុងការមើលងាយ ត្រង់ពាក្យថា ការមើលងាយ សេចក្ដីថា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ រមែងមើលងាយអ្នកដទៃទៀត ដោយជាតិក្ដី ដោយគោត្រក្ដី ។បេ។ ដោយវត្ថុដ៏ណាមួយក្ដី ។ សេចក្ដីប្រកាន់ កិរិយាប្រកាន់ ភាពនៃចិត្តប្រកាន់ ការផ្ទើងឡើង កិរិយាផ្ទើងឡើង ចិត្តដូចទង់ជ័យ ការប្រកាន់ខ្ពង់ ភាពនៃចិត្តប្រាថ្នាដូចទង់ ណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះលោកហៅថា ការមើលងាយ ។ ពាក្យថា មិនគប្បីតាំងនៅក្នុងការមើលងាយ គឺមិនគប្បីឋិតនៅ មិនគប្បីតាំងនៅក្នុងការមើលងាយ បានសេចក្ដីថា គប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានទៀតនូវការមើលងាយ គឺគួរវៀរផង គេចចេញ វៀរស្រឡះ ចេញ រលាស់ចេញ រួចចេញ ប្រាសចេញ ចាកការមើលងាយ គប្បីជាអ្នកមានចិត្តប្រាសចាកសេចក្ដីសល់វល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីតាំងនៅក្នុងការមើលងាយ ។

(១៦៧) និព្វាននិន្នមានសោ នាមាតិ ឥធេកច្ចោ ទានំ ទេន្តោ សីលំ សមាទិយន្តោ ឧបោសថកម្មំ ករោន្តោ បានីយំ បរិភោជនីយំ ឧបដ្ឋបេន្តោ បរិវេណំ សម្មជ្ជន្តោ ចេតិយំ វន្ទន្តោ ចេតិយេ គន្ធមាលំ អារោបេន្តោ ចេតិយំ បទក្ខិណំ ករោន្តោ យំកិញ្ចិ តេធាតុកំ កុសលាភិសង្ខារំ អភិសង្ខរោន្តោ ន គតិហេតុ ន ឧបបត្តិហេតុ ន បដិសន្ធិហេតុ ន ភវហេតុ ន សំសារហេតុ ន វដ្ដហេតុ សព្វន្តំ វិសំយោគាធិប្បាយោ និព្វាននិន្នោ និព្វានបោណោ និព្វានបព្ភារោ អភិសង្ខរោតិ ឯវម្បិ និព្វាននិន្នមានសោ នាម ។ អថវា សព្វសង្ខារធាតុយា ចិត្តំ បដិវាបេត្វា អមតាយ ធាតុយា ចិត្តំ ឧបសំហរតិ ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណីតំ យទិទំ សព្វសង្ខារសមថោ សព្វូបធិបដិនិស្សគ្គោ តណ្ហក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្វានន្តិ ឯវម្បិ និព្វាននិន្នមានសោ នាម ។

(១៦៨) ពាក្យថា ជនមានចិត្តស្ទុះទៅកាន់ព្រះនិព្វាន គឺបុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ កាលឲ្យទាន សមាទានសីល ធ្វើឧបោសថ-កម្ម តាំងទុកទឹកដែលគួរផឹក និងគ្រឿងដែលគួរបរិភោគ បោសសម្អាតបរិវេណ ថ្វាយបង្គំព្រះចេតិយ លើកគ្រឿងក្រអូបនិងកម្រងផ្កាថ្វាយព្រះចេតិយ ធ្វើប្រទក្សិណព្រះចេតិយ តាក់តែងអភិសង្ខារជាកុសលណាមួយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ មិនមែនព្រោះហេតុគតិ មិនមែនព្រោះហេតុការកើត មិនមែនព្រោះហេតុបដិសន្ធិ មិនមែនព្រោះហេតុភព មិនមែនព្រោះហេតុសំសារ មិនមែនព្រោះហេតុវដ្ដៈ រមែងជាអ្នកមានបំណងដើម្បីប្រាសចាកយោគៈ ជាអ្នកឱនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន លំទោរទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ផ្អៀងទៅកាន់ព្រះនិព្វាន តាក់តែងកុសលទាំងអស់នោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនមានចិត្តស្ទុះទៅកាន់ព្រះនិព្វាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត បុគ្គលញ៉ាំងចិត្តឲ្យត្រឡប់ចេញចាកសង្ខារធាតុទាំងពួង ហើយប្រមូលចិត្ត ដើម្បីអមតធាតុ (ព្រះនិព្វាន) ថា គុណជាតនុ៎ះស្ងប់ គុណជាតនុ៎ះប្រណីត គឺការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការលះបង់ចេញនូវឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ការរលត់ និព្វាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនមានចិត្តស្ទុះទៅកាន់ព្រះនិព្វានយ៉ាងនេះខ្លះ ។

ន បណ្ឌិតា ឧបធិសុខស្ស ហេតុ
ទទន្តិ ទានានិ បុនព្ភវាយ
កាមញ្ច តេ ឧបធិបរិក្ខយាយ
ទទន្តិ ទានំ អបុនព្ភវាយ ។
ន បណ្ឌិតា ឧបធិសុខស្ស ហេតុ
ភាវេន្តិ ឈានានិ បុនព្ភវាយ
កាមញ្ច តេ ឧបធិបរិក្ខយាយ
ភាវេន្តិ ឈានានិ អបុនព្ភវាយ ។
តេ និព្វុតឹ អភិមនា ទទន្តិ
តច្ចិត្តា តទធិមុត្តា
នជ្ជោ យថា សាគរមជ្ឈគតា[1]
ភវន្តិ និព្វានបរាយនា តេតិ ។

និព្វានមនសោ នរោ ។ តេនាហ ភគវា

និទ្ទំ តន្ទឹ សហេ ថីនំ បមាទេន ន សំវសេ
អតិមានេ ន តិដ្ឋេយ្យ និព្វានមនសោ នរោតិ ។

---

១ ម. សាគរមជ្ឈូបេតា ។

បណ្ឌិតទាំងឡាយ ឲ្យទាន មិនមែនព្រោះហេតុសុខនៃឧបធិ ដើម្បីកើតថ្មីទេ បណ្ឌិតទាំងនោះ ឲ្យទាន ដើម្បីការអស់ឧបធិ មិនដើម្បីកើតថ្មី ដោយពិត ។ បណ្ឌិតទាំងឡាយ ចំរើនឈាន មិនមែនព្រោះហេតុសុខនៃឧបធិ ដើម្បីកើតថ្មីទេ បណ្ឌិតទាំងនោះ ចំរើនឈាន ដើម្បីការអស់ឧបធិ មិនដើម្បីកើតថ្មី ដោយពិត ។ បណ្ឌិតទាំងនោះ មានចិត្តត្រេកអរចំពោះការរលត់ទុក្ខ ទើបឲ្យទាន មានចិត្តទន់ទាបទៅកាន់ព្រះនិព្វាននោះ មានចិត្តចុះស៊ប់ទៅកាន់ព្រះនិព្វាននោះ បណ្ឌិតទាំងនោះ មានព្រះនិព្វានជាទីប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ ដូចស្ទឹងទាំងឡាយ ដែលហូរទៅកាន់ទីកណ្ដាលនៃសាគរ ។

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនមានចិត្តស្ទុះទៅ កាន់ព្រះនិព្វាន ។

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ជនមានចិត្តស្ទុះទៅ កាន់ព្រះនិព្វាន គប្បីគ្របសង្កត់ នូវការងោកងុក នូវការខ្ជិល នូវការព្រួញ មិនគប្បីនៅរួម ដោយសេចក្ដីប្រមាទ មិនគប្បីតាំងនៅ ក្នុងការមើលងាយឡើយ ។

(១៦៨) មោសវជ្ជេ ន និយ្យេថ រូបេ ស្នេហំ ន កុព្វយេ

មានញ្ច បរិជានេយ្យ សាហសា វិរតោ ចរេ ។

(១៦៩) មោសវជ្ជេ ន និយ្យេថាតិ មោសវជ្ជំ វុច្ចតិ មុសាវាទោ ។ ឥធេកច្ចោ សភគ្គតោ វា បរិសគ្គតោ វា ញាតិមជ្ឈគតោ វា បូគមជ្ឈគតោ វា រាជកុលមជ្ឈគតោ វា អភិនីតោ សក្ខិបុដ្ឋោ ឯហម្ភោ បុរិស យំ ជានាសិ តំ វទេហីតិ សោ អជានំ វា អាហ ជានាមីតិ ជានំ វា អាហ ន ជានាមីតិ អបស្សំ វា អាហ បស្សាមីតិ បស្សំ វា អាហ ន បស្សាមីតិ ឥតិ អត្តហេតុ វា បរហេតុ វា អាមិសកិញ្ចិក្ខហេតុ វា សម្បជានមុសា ភាសិតា ហោតិ ឥទំ(១) វុច្ចតិ មោសវជ្ជំ ។ អបិច តីហាការេហិ ចតុប្បញ្ចសត្តអដ្ឋហាការេហិ ។បេ។ ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ មុសាវាទោ ហោតិ ។ មោសវជ្ជេ ន និយ្យេថាតិ មោសវជ្ជេន ន យាយេយ្យ ន វុយ្ហេយ្យ ន សំហរេយ្យ មោសវជ្ជំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ

១ ឱ. ភាសិតានិ ។ ម. ភាសិតំ ។

(១៦៨) បុគ្គលគប្បីគេចចេញចាកពាក្យកុហក មិនគប្បីធ្វើសេចក្តីស្នេហាក្នុងរូប គប្បីស្គាល់មានះ តាំងគប្បីប្រព្រឹត្តវៀរស្រឡះ ចាកសាហសាចារៈ(១) ។

(១៦៩) ពាក្យថា គប្បីគេចចេញចាកពាក្យកុហក អធិប្បាយថា មុសាវាទ លោកហៅថា ពាក្យកុហក ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ នៅក្នុងទីប្រជុំក្តី នៅក្នុងបរិសទ្យក្តី នៅក្នុងកណ្តាលញាតិក្តី នៅក្នុងកណ្តាលពួកក្តី នៅក្នុងកណ្តាលរាជត្រកូលក្តី ដែលគេនាំយកទៅ សួរជាសាក្សីថា នែបុរសដ៏ចំរើន អ្នកចូរមក អ្នកដឹងហេតុណា ចូរអ្នកប្រាប់ហេតុនោះ បុគ្គលនោះមិនដឹង និយាយថា ខ្ញុំដឹងក្តី ដឹង និយាយថា ខ្ញុំមិនដឹងក្តី មិនឃើញ និយាយថា ខ្ញុំឃើញក្តី ឃើញ និយាយថា ខ្ញុំមិនឃើញក្តី ជាអ្នកពោលពាក្យកុហក តាំងដឹងខ្លួន ព្រោះហេតុខ្លួនខ្លះ ព្រោះហេតុបុគ្គលដទៃខ្លះ ព្រោះហេតុអាមិសៈបន្តិចបន្តួចខ្លះ នេះ ហៅថា ពាក្យកុហក ។ មួយទៀត មុសាវាទ ដោយអាការ ៣ ដោយអាការៈ បួន ប្រាំ ប្រាំមួយ ប្រាំពីរ ប្រាំបី ។បេ។ នេះ មុសាវាទ ដោយអាការៈប្រាំបី ។ ពាក្យថា គប្បីគេចចេញចាកពាក្យកុហក បានសេចក្តីថា មិនគប្បីបណ្តោយ មិនគប្បីបន្ទោក មិនគប្បីបណ្តើរ ដោយពាក្យកុហក គឺគប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស

១ ការប្រព្រឹត្តិសាហ័ស គឺការប្រព្រឹត្តហ៊ាន ដោយកម្លាំងលោភៈ ទោសៈ មោហៈ ជាដើម ហៅថា សាហសាចារៈ ។

អនុកាវត្តិយេយ្យ មោសវជ្ជា អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ(១) វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន(២) ចេតសា វិហរេយ្យាតិ មោសវជ្ជេន និយ្យេថ ។

(១៣០) រូបេ ស្នេហំ ន កុព្វយេតិ រូបន្តិ ចត្តារោ ច មហាភូតា ចតុន្នញ្ច មហាភូតានំ ឧបាទាយរូបំ ។ រូបេ ស្នេហំ ន កុព្វយេតិ រូបេ ស្នេហំ ន ករេយ្យ ឆន្ទំ ន ករេយ្យ បេមំ ន ករេយ្យ រាគំ ន ករេយ្យ ន ជនេយ្យ ន សញ្ជនេយ្យ ន និព្វត្តេយ្យ នាភិនិព្វត្តេយ្យាតិ រូបេ ស្នេហំ ន កុព្វយេ ។

(១៣១) មានញ្ច បរិជានេយ្យាតិ មានោតិ ឯកវិធេន មានោ(៣) យា ចិត្តស្ស ឧណ្ណតិ ។ ទុវិធេន មានោ អត្តុក្កំសនមានោ បរវម្ភនមានោ ។ តិវិធេន មានោ សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ សទិសោហមស្មីតិ មានោ ហីនោហមស្មីតិ មានោ ។ ចតុព្វិធេន មានោ លាភេន មានំ ជនេតិ យសេន មានំ ជនេតិ បសំសាយ មានំ ជនេតិ សុខេន មានំ ជនេតិ ។

១ ម. សព្វត្ថ ឋានេសុ និស្សដ្ឋោតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. សព្វត្ថ ឋានេសុ វិមរិយាទីកតេនាតិ ទិស្សតិ ។ ៣ ម. បន្ថេសុ យោ-សទ្ទោតិ ទិស្សតិ ។

ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវពាក្យកុហក គប្បីជាអ្នកចៀសវាង គេចចេញ វៀរ ស្រឡះ រត់ចេញ លះបង់ចេញ រួចចេញ ប្រាសចេញ ចាកពាក្យកុហក ជាអ្នកមានចិត្ត ប្រាសចាកសេចក្ដីសល់សៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីគេចចេញចាកពាក្យកុហក ។

(១៣០) ពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើសេចក្ដីស្នេហាក្នុងរូប ត្រង់ពាក្យថា រូប បានដល់ មហាភូតរូប ៤ និងឧបាទាយរូបរបស់មហាភូតរូប ៤ ។ ពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើសេចក្ដីស្នេហាក្នុងរូប គឺមិនគប្បីធ្វើស្នេហា មិនគប្បីធ្វើសេចក្ដីពេញចិត្ត មិនគប្បីធ្វើសេចក្ដីស្រឡាញ់ មិនគប្បីធ្វើ មិនគប្បីឲ្យកើត មិនគប្បីឲ្យផុះផុល មិនគប្បីឲ្យលូតលាស់ មិនគប្បីឲ្យកើតឡើងនូវតម្រេកក្នុងរូប ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីធ្វើសេចក្ដីស្នេហាក្នុងរូប ។

(១៣១) អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីស្គាល់មានះ ត្រង់ពាក្យថា មានះ សេចក្ដីថា មានះដោយចំណែក ១ បានដល់ ការលើកតម្កើងនៃចិត្ត ។ មានះដោយចំណែក ២ គឺ មានះដោយការលើកខ្លួនឯង ១ មានះដោយការបង្អាប់អ្នកដទៃ ១ ។ មានះដោយចំណែក ៣ គឺ មានះថាអញជាបុគ្គលប្រសើរ ១ មានះថាអញជាបុគ្គលស្មើ ១ មានះថាអញជាបុគ្គលថោកទាប ១ ។ មានះដោយចំណែក ៤ គឺ បុគ្គលញ៉ាំងមានះឲ្យកើត ព្រោះលាភ ១ ញ៉ាំងមានះឲ្យកើត ព្រោះយស ១ ញ៉ាំងមានះឲ្យកើត ព្រោះសេចក្ដីសរសើរ ១ ញ៉ាំងមានះឲ្យកើត ព្រោះសុខ ១ ។

បញ្ចវិធេន មានោ លាភិម្ហិ មនាបិកានំ រូបានន្តិ មានំ ជនេតិ(១) មនាបិកានំ សទ្ទានំ គន្ធានំ រសានំ ផោដ្ឋព្វានន្តិ មានំ ជនេតិ ។ ឆព្វិធេន មានោ ចក្ខុសម្បទាយ មានំ ជនេតិ សោតសម្បទាយ ឃានសម្បទាយ ជិវ្ហាសម្បទាយ កាយសម្បទាយ មនោសម្បទាយ មានំ ជនេតិ ។ សត្តវិធេន មានោ មានោ អតិមានោ មានាតិមានោ ឱមានោ អធិមានោ អស្មិមានោ មិច្ឆាមានោ ។ អដ្ឋវិធេន មានោ លាភេន មានំ ជនេតិ អលាភេន ឱមានំ ជនេតិ យសេន មានំ ជនេតិ អយសេន ឱមានំ ជនេតិ បសំសាយ មានំ ជនេតិ និន្ទាយ ឱមានំ ជនេតិ សុខេន មានំ ជនេតិ ទុក្ខេន ឱមានំ ជនេតិ ។ នវវិធេន មានោ សេយ្យស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ សេយ្យស្ស សទិសោហមស្មីតិ មានោ សេយ្យស្ស ហីនោហមស្មីតិ មានោ សទិសស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ សទិសស្ស សទិសោហមស្មីតិ មានោ សទិសស្ស ហីនោហមស្មីតិ មានោ ហីនស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ

១ ម. ជនេតិ លាភិម្ហីតិ ទិស្សតិ ។

មានះដោយចំណែក ៥ គឺ បុគ្គលញុំាងមានះឲ្យកើតថា អញបានរូបជាទីគាប់ចិត្ត ញុំាងមានះឲ្យកើតថា អញបានសំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វជាទីគាប់ចិត្ត ។ មានះដោយចំណែក ៦ គឺ បុគ្គលញុំាងមានះឲ្យកើត ព្រោះចក្ខុសម្បទា ញុំាងមានះឲ្យកើត ព្រោះសោតសម្បទា ឃានសម្បទា ជិវ្ហាសម្បទា កាយសម្បទា មនោសម្បទា ។ មានះដោយចំណែក ៧ គឺមានះ អតិមានះ មានាតិមានះ ឱមានះ អធិមានះ អស្មិមានះ មិច្ឆាមានះ ។ មានះដោយចំណែក ៨ គឺបុគ្គលញុំាងមានះឲ្យកើត ព្រោះលាភ ញុំាងឱមានះឲ្យកើត ព្រោះអលាភ ញុំាងមានះឲ្យកើត ព្រោះយស ញុំាងឱមានះឲ្យកើត ព្រោះអយស ញុំាងមានះឲ្យកើត ព្រោះបសំសា ញុំាងឱមានះឲ្យកើត ព្រោះនិន្ទា ញុំាងមានះឲ្យកើត ព្រោះសុខ ញុំាងឱមានះឲ្យកើត ព្រោះទុក្ខ ។ មានះដោយចំណែក ៩ គឺ មានះថាអញប្រសើរជាងបុគ្គលប្រសើរ មានះថាអញស្មើនឹងបុគ្គលប្រសើរ មានះថាអញថោកទាបជាងបុគ្គលប្រសើរ មានះថាអញប្រសើរជាងបុគ្គលអ្នកស្មើ មានះថាអញស្មើនឹងបុគ្គលអ្នកស្មើ មានះថាអញថោកទាបជាងបុគ្គលអ្នកស្មើ មានះថាអញប្រសើរជាងបុគ្គលអ្នកថោកទាប

ហីនស្ស សទិសោហមស្មីតិ មានោ ហីនស្ស ហីនោហមស្មីតិ មានោ ។ ទសវិធេន មានោ ឥធេកច្ចោ មានំ ជនេតិ ជាតិយា វា គោត្តេន វា ។បេ។ អញ្ញតរញ្ញតរេន វា វត្ថុនា យោ ឯវរូបោ មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧណ្ណតិ ឧណ្ណាមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ មានោ ។

អាគម្ម បរិជានេយ្យាតិ មានំ តីហិ បរិញ្ញាហិ បរិជានេយ្យ ញាតបរិញ្ញាយ តីរណបរិញ្ញាយ បហានបរិញ្ញាយ ។ កតមា ញាតបរិញ្ញា ។ មានំ ជានាតិ អយំ ឯកវិធេន មានោ ចិត្តស្ស ឧណ្ណតិ អយំ ទុវិធេន មានោ អត្តុក្កំសនមានោ បរវម្ភនមានោ ។បេ។ អយំ ទសវិធេន មានោ ឥធេកច្ចោ មានំ ជនេតិ ជាតិយា វា គោត្តេន វា ។បេ។ អញ្ញតរញ្ញតរេន វា វត្ថុនា ជានាតិ បស្សតិ អយំ ញាតបរិញ្ញា ។ កតមា តីរណបរិញ្ញា ។ ឯវំ ញាតា(១) មានំ តីរេតិ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ ។បេ។ អនិស្សរណតោ តីរេតិ អយំ តីរណបរិញ្ញា ។

១ ម. ឯវំ ញាតំ កត្វា ។

មានះថាអញស្មើ នឹងបុគ្គលអ្នកថោកទាប មានះថាអញថោកទាបជាងបុគ្គលអ្នកថោកទាប ។ មានះដោយចំណែក ១០ គឺ បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ញ៉ាំងមានះឲ្យកើតដោយជាតិក្តី គោត្រក្តី ។បេ។ ដោយវត្ថុណាមួយក្តី សេចក្តីប្រកាន់ ការចាត់ទុកប្រកាន់ ភាពនៃចិត្តប្រកាន់ ការលើកខ្លួនឡើង សភាពលើកខ្លួនឡើង ចិត្តដូចទង់ ការប្រកាន់ខ្ពស់ ភាពនៃចិត្តប្រាថ្នាដូចទង់ជ័យណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ លោកហៅថា មានះ ។

ពាក្យថា គប្បីស្គាល់មានះ គឺគប្បីស្គាល់មានះ ដោយបរិញ្ញា ៣ គឺ ញាតបរិញ្ញា ១ តីរណបរិញ្ញា ១ បហានបរិញ្ញា ១ ។ ញាតបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលស្គាល់មានះថា មានះនេះដោយចំណែក ១ គឺការលើកខ្លួនឡើងនៃចិត្ត មានះនេះដោយចំណែក ២ គឺមានះដោយការលើកខ្លួនឯង មានះដោយការបន្ទាបបន្ថោកអ្នកដទៃ ។បេ។ មានះនេះដោយចំណែក ១០ គឺបុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ញ៉ាំងមានះឲ្យកើត ដោយជាតិក្តី គោត្រក្តី ។បេ។ ដោយវត្ថុណាមួយក្តី បុគ្គលដឹង ឃើញដូច្នេះ នេះ ញាតបរិញ្ញា ។ តីរណបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ហើយពិចារណានូវមានះ ដោយសេចក្តីមិនទៀង ជាទុក្ខ ។បេ។ ពិចារណានូវមានះ ដោយសេចក្តីមិនជាទីរលាស់ចេញ នេះ តីរណបរិញ្ញា ។

កតមា បហានបរិញ្ញា ។ ឯវំ តីរេត្វា(១) មានំ បជហាតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ អយំ បហានបរិញ្ញា ។ មានញ្ច បរិជានេយ្យាតិ មានំ ឥមាហិ តីហិ បរិញ្ញាហិ បរិជានេយ្យាតិ មានញ្ច បរិជានេយ្យ ។

(១៣៦) សាហសា វិរតោ ចរេតិ កតមា សាហសាចរិយា ។ រត្តស្ស រាគចរិយា សាហសាចរិយា ទុដ្ឋស្ស ទោសចរិយា សាហសាចរិយា មូឡ្ហស្ស មោហចរិយា សាហសាចរិយា វិនិពទ្ធស្ស មានចរិយា សាហសាចរិយា បរាមដ្ឋស្ស ទិដ្ឋិចរិយា សាហសាចរិយា វិក្ខេបគតស្ស ឧទ្ធច្ចចរិយា សាហសាចរិយា អនិដ្ឋង្គតស្ស វិចិកិច្ឆាចរិយា សាហសាចរិយា ថាមគតស្ស អនុសយចរិយា សាហសាចរិយា អយំ សាហសាចរិយា ។ សាហសា វិរតោ ចរេតិ សាហសាចរិយាយ អារតោ

១ ម. តីរយិត្វា ។

បហានបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពិចារណា យ៉ាងនេះហើយ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវមានះ នេះ បហានបរិញ្ញា ។ ពាក្យថា គប្បីស្គាល់មានះ គឺ គប្បីស្គាល់មានះ ដោយបរិញ្ញា ៣ នេះឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីស្គាល់មានះ ។

(១៣៦) ពាក្យថា ជាអ្នកគប្បីប្រព្រឹត្តវៀរស្រឡះចាកសាហសាចរិយា សេចក្តីថា សាហសាចរិយា តើដូចម្តេច ។ ការប្រព្រឹត្តដោយតម្រេក របស់បុគ្គល ដែលត្រេកអរ ឈ្មោះថា សាហសាចរិយា ការប្រព្រឹត្តដោយកំហឹង របស់បុគ្គលដែលខឹង ឈ្មោះថា សាហសាចរិយា ការប្រព្រឹត្តដោយល្ងង់ខ្លៅ របស់បុគ្គលដែលល្ងង់ ឈ្មោះថា សាហសាចរិយា ការប្រព្រឹត្តដោយមានះ របស់បុគ្គលដែលប្រកាន់ខ្ជាប់ ឈ្មោះថា សាហសាចរិយា ការប្រព្រឹត្តដោយទិដ្ឋិ របស់បុគ្គលដែលស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថា សាហសាចរិយា ការប្រព្រឹត្តដោយឧទ្ធច្ចៈ របស់បុគ្គលដែលដល់នូវសេចក្តីរាយមាយ ឈ្មោះថា សាហសាចរិយា ការប្រព្រឹត្តដោយវិចិកិច្ឆា របស់បុគ្គលអ្នកដល់នូវសេចក្តីមិនដាច់ស្រេច ឈ្មោះថា សាហសាចរិយា ការប្រព្រឹត្តដោយអនុស័យ របស់បុគ្គលដែលដល់នូវកំឡាំង ឈ្មោះថា សាហសាចរិយា នេះ សាហសាចរិយា ។ ពាក្យថា គប្បីប្រព្រឹត្តវៀរស្រឡះ ចាកសាហសាចរិយា គឺ គប្បីចៀសចាក

អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរេយ្យ ចរេយ្យ វិចរេយ្យ ឥរិយេយ្យ វត្តេយ្យ បាលេយ្យ យបេយ្យ យាបេយ្យាតិ សាហសា វិរតោ ចរេ ។ តេនាហ ភគវា

មោសវជ្ជេ ន និយ្យេថ រូបេ ស្នេហំ ន កុព្វយេ
មានញ្ច បរិជានេយ្យ សាហសា វិរតោ ចរេតិ ។

(១៣៣) បុរាណំ នាភិនន្ទេយ្យ នវេ ខន្តិមកុព្វយេ
ហីយមានេ ន សោចេយ្យ អាកាសំ(១) ន សិតោ សិយា ។

(១៣៤) បុរាណំ នាភិនន្ទេយ្យាតិ បុរាណា វុច្ចន្តិ អតីតា រូបា វេទនា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ ។ អតីតេ សង្ខារេ តណ្ហាវសេន ទិដ្ឋិវសេន នាភិនន្ទេយ្យ នាភិវទេយ្យ ន អជ្ឈោសេយ្យ

១ ម. អាកាសំ ។

គេចចេញ វៀរចេញ វាងចេញ រលាស់ចេញ រួចចេញ ប្រាសចេញ ចាកសាហសកិរិយា គប្បីនៅ ត្រាច់ទៅ ទៅ សម្រេចឥរិយាបថ ប្រព្រឹត្ត រក្សា យាត្រា យាត្រាទៅ ដោយចិត្តប្រាសចាកសេចក្តីសល់សល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីប្រព្រឹត្តវៀរស្រឡះ ចាកសាហសកិរិយា ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

បុគ្គលគប្បីគេចចេញចាកពាក្យកុហក មិនគប្បីធ្វើ
សេចក្តីស្នេហាក្នុងរូប គប្បីស្គាល់មានះ ទាំងគប្បី
ប្រព្រឹត្តវៀរស្រឡះ ចាកសាហសកិរិយា ។

(១៣៣) បុគ្គលមិនគប្បីត្រេកអរចំពោះបុរាណក្ខន្ធ (ខន្ធចាស់)
មិនគប្បីធ្វើសេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងខន្ធថ្មី (ខន្ធថ្មី)
មិនគប្បីសោកស្តាយ ចំពោះវត្ថុកាលវិនាស មិន
គប្បីជាអ្នកអាស្រ័យសភាវៈជាគ្រឿងទាញមក ។

(១៣៤) ពាក្យថា មិនគប្បីត្រេកអរចំពោះបុរាណក្ខន្ធ សេចក្តីថា រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ជាអតីត លោកហៅថា បុរាណក្ខន្ធ ។ បុគ្គលមិនគប្បីត្រេកអរ មិនគប្បីសរសើរ មិនគប្បីជ្រុលជ្រប់ ក៏គប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវការត្រេកអរ

អភិនន្ទំ អភិវទំ អជ្ឈោសានំ គាហំ បរាមាសំ អភិនិវេសំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវង្គមេយ្យាតិ បុរាណំ នាភិនន្ទេយ្យ ។

(១៣៥) នវេ ខន្តិមកុព្វយេតិ នវា វុច្ចន្តិ បច្ចុប្បន្នា រូបា វេទនា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ ។ បច្ចុប្បន្នេ សង្ខារេ តណ្ហាវសេន ទិដ្ឋិវសេន ខន្តិំ ន ករេយ្យ ឆន្ទំ ន ករេយ្យ បេមំ ន ករេយ្យ រាគំ ន ករេយ្យ ន ជនេយ្យ ន សញ្ជនេយ្យ ន និព្វត្តេយ្យ នាភិនិព្វត្តេយ្យាតិ នវេ ខន្តិមកុព្វយេ ។

(១៣៦) ហីយមានេ ន សោចេយ្យាតិ ហីយមានេ ហាយមានេ បរិហាយមានេ វេមានេ វិគច្ឆមានេ អន្តរធាយមានេ ន សោចេយ្យ ន កិលមេយ្យ ន បរិទេវេយ្យ ន ឧរត្តាឡឹ កន្ទេយ្យ ន សម្មោហំ អាបជ្ជេយ្យ ចក្ខុស្មឹ ហីយមានេ ហាយមានេ បរិហាយមានេ វេមានេ វិគច្ឆមានេ អន្តរធាយមានេ សោតស្មឹ ឃានស្មឹ ជិវ្ហាយ កាយស្មឹ រូបស្មឹ សទ្ទស្មឹ គន្ធស្មឹ រសស្មឹ ផោដ្ឋព្វស្មឹ

ការសរសើរ ការជ្រួលជ្រប់ ការប្រកាន់ ការស្ទាបអង្អែល ការដាប់ចំពាក់ ចំពោះសង្ខារជាអតីត ដោយអំណាចតណ្ហា ដោយអំណាចទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីត្រេកអរចំពោះការបុរាណក្តី ។

(១៣៥) ពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើសេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងនវក្ខន្ធ សេចក្តីថា រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ជាបច្ចុប្បន្ន លោកហៅថា នវក្ខន្ធ ។ បុគ្គលមិនគប្បីធ្វើសេចក្តីពេញចិត្ត មិនគប្បីធ្វើសេចក្តីប្រាថ្នា មិនគប្បីធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ គឺមិនគប្បីធ្វើ មិនគប្បីឲ្យកើត មិនគប្បីឲ្យលូតលាស់ មិនគប្បីឲ្យផុសផុល មិនគប្បីឲ្យកើតឡើងព្រមចំពោះសង្ខារជាបច្ចុប្បន្ន ដោយអំណាចតណ្ហា ដោយអំណាចទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីធ្វើសេចក្តីពេញចិត្តក្នុងនវក្ខន្ធ ។

(១៣៦) ពាក្យថា មិនគប្បីសោកស្តាយ ចំពោះវត្ថុដ៏កាលវិនាស គឺ មិនគប្បីសោកស្តាយ មិនគប្បីលំបាក មិនគប្បីស្ទាបអង្អែល មិនគប្បីខ្សឹកខ្សួល មិនគប្បីគក់ទ្រូង មិនគប្បីដល់នូវសេចក្តីវង្វេង ចំពោះវត្ថុកាលវិនាស ខូចខាត សាបសូន្យ បាត់បង់ ប្រាសប្រាស អន្តរធាន គឺមិនគប្បីសោកស្តាយ មិនគប្បីលំបាក មិនគប្បីស្ទាបអង្អែល មិនគប្បីខ្សឹកខ្សួល មិនគប្បីគក់ទ្រូង មិនគប្បីដល់នូវសេចក្តីវង្វេង ចំពោះចក្ខុ កាលវិនាស ខូចខាត សាបសូន្យ បាត់បង់ ប្រាសប្រាស អន្តរធាន ចំពោះសោតៈ ឃានៈ ជិវ្ហា កាយ រូប សទ្ទៈ គន្ធៈ រសៈ ផោដ្ឋព្វៈ

កុលស្មិំ គណស្មិំ អាវាសស្មិំ លាភស្មិំ យសស្មិំ បសំសាយ សុខស្មិំ ចីវរស្មិំ បិណ្ឌបាតស្មិំ សេនាសនស្មិំ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារស្មិំ ហីយមានេ ហាយមានេ បរិហាយមានេ វេមានេ វិគច្ឆមានេ អន្តរធាយមានេ ន សោចេយ្យ ន កិលមេយ្យ ន បរិទេវេយ្យ ន ឧរត្តាឡិំ កន្ទេយ្យ ន សម្មោហំ អាបជ្ជេយ្យាតិ ហីយមានេ ន សោចេយ្យ ។

[១៣៧] អាកស្សំ ន សិតោ សិយាតិ អាកស្សំ វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ កិំការណា អាកស្សំ វុច្ចតិ តណ្ហា ។ យាយ តណ្ហាយ រូបំ អាកស្សតិ សមាកស្សតិ គណ្ហាតិ បរាមសតិ អភិនិវិសតិ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ គតិំ ឧបបត្តិំ បដិសន្ធិំ ភវំ សំសារំ វដ្ដំ អាកស្សតិ សមាកស្សតិ គណ្ហាតិ បរាមសតិ អភិនិវិសតិ តំការណា អាកស្សំ វុច្ចតិ តណ្ហា ។ អាកស្សំ ន សិតោ សិយាតិ តណ្ហំ ន សិតោ សិយា តណ្ហំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំគមេយ្យ

ត្រកូល គណៈ អាវាស លាភ យស បសំសា សុខ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ច័យភេសជ្ជបរិក្ខារ ការវិនាស ខូចខាត សាបសូន្យ ឃ្លាតចេញ ព្រាត់ប្រាស អន្តរធាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីសោកស្ដាយចំពោះវត្ថុការវិនាស ។

(១៣៧) ពាក្យថា មិនគប្បីជាអ្នកអាស្រ័យសភាវៈជាគ្រឿងទាញមក អធិប្បាយថា តណ្ហា លោកហៅថា សភាវៈជាគ្រឿងទាញមក បានដល់ រាគៈ រាគៈខាងកំឡាំង ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។ តណ្ហា លោកហៅថា សភាវៈជាគ្រឿងទាញមក តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលតែងទាញមក ប្រមូលមក កាន់យក ស្ទាបអង្អែល ជាប់ចំពាក់ ចំពោះរូប បុគ្គលតែងទាញមក ប្រមូលមក កាន់យក ស្ទាបអង្អែល ជាប់ចំពាក់ ចំពោះវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ គតិ ឧបបត្តិ បដិសន្ធិ ភព សំសារវដ្ដៈ ដោយតណ្ហាណា ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហានោះ លោកហៅថា ជាគ្រឿងទាញមក ។ ពាក្យថា មិនគប្បីជាអ្នកអាស្រ័យសភាវៈជាគ្រឿងទាញមក គឺមិនគប្បីជាអ្នកអាស្រ័យនូវតណ្ហា គឺគប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាននូវតណ្ហា

តណ្ហាយ អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរេយ្យាតិ អាកាសំ ន សិតោ សិយា ។ តេនាហ ភគវា

បុរាណំ នាភិនន្ទេយ្យ នវេ ខន្តិមកុព្វយេ
ហីយមានេ ន សោចេយ្យ អាកាសំ ន សិតោ សិយាតិ ។

(១៣៨) គេធំ ព្រូមិ មហោឃោតិ អាចមំ ព្រូមិ ជប្បនំ
អារម្មណំ បកប្បនំ កាមបង្កោ ទុរច្ចយោ ។

(១៣៩) គេធំ ព្រូមិ មហោឃោតិ គេធោ វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ មហោឃោ វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ គេធំ ព្រូមិ មហោឃោតិ គេធំ មហោឃោតិ ព្រូមិ អាចិក្ខាមិ ទេសេមិ បញ្ញបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវរាមិ វិភជាមិ ឧត្តានីករោមិ

បុគ្គលគប្បីទៀសវាង គេចចេញ វៀរស្រឡះ រត់ចេញ រលាស់ចេញ រួចចេញ ប្រាសចេញ ចាកតណ្ហា ជាអ្នកមានចិត្តប្រាសចាកសេចក្តីសង្ខៃ ហេតុនោះ (ទើបត្រាស់ថា) មិនគប្បីអាស្រ័យសភាវៈជាគ្រឿងទាញមក ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

បុគ្គលមិនគប្បីត្រេកអរចំពោះបុរាណក្ខន្ធ (ខន្ធចាស់)
មិនគប្បីធ្វើសេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងនវក្ខន្ធ (ខន្ធថ្មី) មិន
គប្បីសោកស្តាយ ចំពោះវត្ថុដែលវិនាស មិនគប្បី
អាស្រ័យសភាវៈជាគ្រឿងទាញមក ។

(១៣៨) តថាគតពោលថា សេចក្តីប្រាថ្នា ជាអន្លង់ធំ
ពោលថា តណ្ហា ជាគាចម ជាចំណង់ ជាអារម្មណ៍
ជាគ្រឿងញាប់ញ័រ ជា កាមជាភក់ ដែលសត្វ
ឆ្លងបានដោយក្រ ។

(១៣៩) ពាក្យថា តថាគតពោលថា សេចក្តីប្រាថ្នា ជាអន្លង់ធំ សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីប្រាថ្នា បានដល់រាគៈ រាគៈមានកំឡាំង ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។ តណ្ហា លោកហៅថា អន្លង់ធំ បានដល់រាគៈ រាគៈមានកំឡាំង ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។ ពាក្យថា តថាគតពោលថាសេចក្តីប្រាថ្នាជាអន្លង់ធំ បាន សេចក្តីថា តថាគតពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើកបែក ធ្វើឲ្យរាក់

បច្ចាសីសតីតិ គេធំ ព្រូមិ មហោឃោតិ ។

(១៦០) អាជវំ ព្រូមិ ជប្បនន្តិ អាជវា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ ជប្បា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ អាជវំ ព្រូមិ ជប្បនន្តិ អាជវំ ជប្បនំ ព្រូមិ អាចិក្ខាមិ ទេសេមិ បញ្ញាបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវរាមិ វិភជាមិ ឧត្តានីករោមិ បកាសេមិ អាជវំ ព្រូមិ ជប្បនំ ។

(១៦១) អារម្មណំ បកប្បនន្តិ អារម្មណា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ បកប្បនា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលន្តិ អារម្មណំ បកប្បនំ ។

ប្រកាស នូវសេចក្តីច្រាញ់ ថាជាអន្លង់ធំ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតពោលថា សេចក្តីច្រាញ់ ជាអន្លង់ធំ ។

[១៦០] ពាក្យថា តថាគតពោលថា តណ្ហាជាអាចម ជាបំណង សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា អាចម បានដល់រាគៈ រាគៈខាងក្នុង ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។ តណ្ហា លោកហៅថា បំណង បានដល់រាគៈ រាគៈខាងក្នុង ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។ ពាក្យថា តថាគតពោលថា តណ្ហាជាអាចម ជាបំណង បានសេចក្តីថា តថាគតពោល ប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្តិ តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាសនូវតណ្ហាថា ដូចជាអាចម ជាជាបំណង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតពោលថា តណ្ហាជាអាចម ជាបំណង ។

[១៦១] ពាក្យថា ជាអារម្មណ៍ ជាគ្រឿងញាប់ញ័រ សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា អារម្មណ៍ បានដល់ រាគៈ រាគៈខាងក្នុង ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។ តណ្ហា លោកហៅថា គ្រឿងញាប់ញ័រ បានដល់ រាគៈ រាគៈខាងក្នុង ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអារម្មណ៍ ជាគ្រឿងញាប់ញ័រ ។

[១៦៦] កាមបង្កោ ទុរច្ចយោតិ កាមបង្កោ កាមកទ្ទមោ កាមកិលេសោ កាមបលិបោ កាមបលិពោធោ ទុរច្ចយោ ទុត្តរោ ទុគ្គហោ ទុប្បតរោ ទុស្សមតិក្កមោ ទុវីតិវត្តោតិ កាមបង្កោ ទុរច្ចយោ។ តេនាហ ភគវា

គេធំ ព្រូមិ មហោឃោតិ អាជវំ ព្រូមិ ជប្បនំ
អារម្មណំ បកប្បនំ កាមបង្កោ ទុរច្ចយោតិ។

[១៦៧] សច្ចា អវោក្កម្មំ មុនិ ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោ
សព្វំ សោ បដិនិស្សជ្ជ ស វេ សន្តោតិ វុច្ចតិ។

[១៦៨] សច្ចា អវោក្កម្ម មុនីតិ សច្ចវាចាយ អវោក្កម្ម សម្មាទិដ្ឋិយា អវោក្កម្ម អរិយា អដ្ឋង្គិកា មគ្គា អវោក្កម្ម។ មុនីតិ មោនំ វុច្ចតិ ញាណំ យា បញ្ញា បជានា

(១៦៦) ពាក្យថា កាមជាភក់ ដែលសត្វកន្លងបានដោយក្រ សេចក្តីថា កាមដូចជាភក់ កាមដូចជាល្បាប់ សេចក្តីសៅហ្មង គឺកាម គ្រឿងស្អិតគឺកាម សេចក្តីកង្វល់គឺកាម ដែលសត្វឆ្លងបាន ដោយក្រ កន្លងបានដោយក្រ ឆ្លងបានដោយក្រ ឆ្លងឡើងបាន ដោយក្រ ឈានកន្លងបានដោយក្រ ប្រព្រឹត្តកន្លងបាន ដោយក្រ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាមជាភក់ ដែលសត្វកន្លងបានដោយក្រ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

តថាគតពោលថា សេចក្តីត្រេកត្រអាលជាអន្លង់ធំ ពោលថា តណ្ហា ជាគាចម ជាចំណង់ ជាអារម្មណ៍ ជាគ្រឿងញាប់ញ័រ ថា កាមជាភក់ដែលសត្វកន្លងបានដោយក្រ ។

(១៦៧) មុនិ មិនឃ្លាតចាកសច្ចៈ ជាព្រាហ្មណ៍ ឋិតនៅលើ ទីទួល មុនិនោះ លះបង់នូវធម៌ទាំងពួង មុនិនោះឯង តថាគតហៅថា អ្នកស្ងប់ ។

(១៦៨) ពាក្យថា មុនិ មិនឃ្លាតចាកសច្ចៈ គឺ មិនឃ្លាតចាកសច្ចវាចា មិនឃ្លាតចាកសម្មាទិដ្ឋិ មិនឃ្លាតចាកអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ។ ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា មោនៈ បានដល់ប្រាជ្ញា

។បេ។ សង្គជាលមតិច្ច សោ មុនីតិ សង្គា អនេក្កម្មំ មុនិ ។

(១៦៥) ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោតិ ថលំ វុច្ចតិ អមតំ និព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ សព្វូបធិប្បដិនិស្សគ្គោ តណ្ហក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្វានំ ។ ព្រាហ្មណោតិ សត្តន្នំ ធម្មានំ ពាហិតត្តា ព្រាហ្មណោ ។បេ។ អនិស្សិតោ តាទិ បវុច្ចតេ ស ព្រហ្មា ។ ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោតិ ព្រាហ្មណោ ថលេ តិដ្ឋតិ ទីបេ តិដ្ឋតិ តាណេ តិដ្ឋតិ លេណេ តិដ្ឋតិ សរណេ តិដ្ឋតិ អភយេ តិដ្ឋតិ អច្ចុតេ តិដ្ឋតិ អមតេ តិដ្ឋតិ និព្វានេ តិដ្ឋតីតិ ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោ ។

(១៦៦) សព្វំ សោ បដិនិស្សជ្ជាតិ សព្វំ វុច្ចតិ ទ្វាទសាយតនានិ ចក្ខុញ្ចេវ រូបា ច ។បេ។ មនោ ចេវ ធម្មា ច ។ យតោ អជ្ឈត្តិកពាហិរេសុ អាយតនេសុ ឆន្ទរាគោ បហីនោ ហោតិ ឧច្ឆិន្នមូលោ តាលាវត្ថុកតោ អនភាវង្កតោ អាយតឹ អនុប្បាទធម្មោ

១៨០
សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ការបើកច្បាស់ ។បេ។ មុនិនោះ កន្លងនូវបណ្តាញ ជាគ្រឿងចំពាក់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិ មិនឃ្លាតចាកសង្គៈ ។

(១៦៥) ពាក្យថា ជាព្រាហ្មណ៍ ឋិតនៅលើទីទួល សេចក្តីថា អមតនិព្វាន លោកហៅថា ទីទួល បានខាង ការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការលះបង់ឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ការរលត់ និព្វាន ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ គឺ ឈ្មោះថា ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះលះបង់ធម៌ ៧ ។បេ។ ជាអ្នកមិនអាស្រ័យ (ដោយតណ្ហានិងទិដ្ឋិ) ប្រកបដោយតាទិគុណ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា ព្រាហ្មណ៍ ។ ពាក្យថា ជាព្រាហ្មណ៍ ឋិតនៅលើទីទួល បានសេចក្តីថា ព្រាហ្មណ៍ឋិតនៅលើទីទួល គឺឋិតនៅលើកោះ ឋិតនៅលើទីពំនាក់ ឋិតនៅលើទីពួន ឋិតនៅលើទីពឹង ឋិតនៅលើទីមិនមានភ័យ ឋិតនៅលើទីមិនច្យុត ឋិតនៅលើទីមិនស្លាប់ ឋិតនៅលើទីមិនមានទុក្ខៈ (ព្រះនិព្វាន) ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាព្រាហ្មណ៍ ឋិតនៅលើទីទួល ។

(១៦៦) ពាក្យថា មុនិនោះ លះបង់វត្ថុទាំងពួង អធិប្បាយថា វត្ថុទាំងពួង លោកពោលសំដៅយកអាយតនៈ ១៦ គឺចក្ខុ ១ រូប ១ ។បេ។ ចិត្ត ១ ធម៌ ១ ។ ឆន្ទរាគៈក្នុងអាយតនៈទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅ មុនិនោះ បានលះបង់ ផ្តាច់បង់ឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើតដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ដល់នូវការមិនមាន មិនឲ្យមានការកើតជាធម្មតាទៅ ក្នុងកាល

ឯត្តាវតាបិ សត្តំ ចត្តំ ហោតិ វន្តំ មុត្តំ បហីនំ បដិនិស្សដ្ឋំ ។ យតោ តណ្ហា ច ទិដ្ឋិ ច មានោ ច បហីនា ហោន្តិ ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា ឯត្តាវតាបិ សត្តំ ចត្តំ ហោតិ វន្តំ មុត្តំ បហីនំ បដិនិស្សដ្ឋំ ។ យតោ បុញ្ញាភិសង្ខារោ ច អបុញ្ញាភិសង្ខារោ ច អានេញ្ជាភិសង្ខារោ ច បហីនា ហោន្តិ ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា ឯត្តាវតាបិ សត្តំ ចត្តំ ហោតិ វន្តំ មុត្តំ បហីនំ បដិនិស្សដ្ឋន្តិ សត្តំ សោ បដិនិស្សដ្ឋោ ។

[១៤៧] ស វេ សន្តោតិ វុច្ចតីតិ សោ សន្តោ ឧបសន្តោ វូបសន្តោ និព្វុតោ បដិប្បស្សទ្ធោតិ វុច្ចតិ បវុច្ចតិ កថិយតិ ភណិយតិ ទីបិយតិ វោហរិយតីតិ ។ ស វេ សន្តោតិ វុច្ចតិ ។ តេនាហ ភគវា

ណា វត្ថុទាំងនុ៎ះ ឈ្មោះថា មុនីនោះបានលះហើយ ខ្ជាក់ចេញ រួចស្រឡះ លះបង់ រលាស់ចោល ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ក្នុងកាលនោះ ។ តណ្ហា ១ ទិដ្ឋិ ១ មានះ ១ មុនីនោះបានលះហើយ ផ្តាច់បង់ឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើតដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ដល់នូវការមិនមាន មិនឲ្យមានការកើតជាធម្មតាទៅ ក្នុងកាលណា វត្ថុទាំងនុ៎ះ ឈ្មោះថា មុនីនោះបានលះហើយ ខ្ជាក់ចេញ រួចស្រឡះ លះបង់ រលាស់ចោល ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ក្នុងកាលនោះ ។ បុញ្ញាភិសង្ខារ អបុញ្ញាភិ-សង្ខារ និងអនេញ្ជាភិសង្ខារ មុនីនោះបានលះហើយ ផ្តាច់បង់ឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ដល់នូវការមិនមាន មិនឲ្យមានការកើតជាធម្មតាទៅ ក្នុងកាលណា វត្ថុទាំងនុ៎ះ ឈ្មោះថា មុនីនោះបានលះហើយ ខ្ជាក់ចេញ រួចស្រឡះ លះបង់ រលាស់ចោល ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ក្នុងកាលនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនីនោះ លះបង់វត្ថុទាំងនុ៎ះ ។

[១៤៧] ពាក្យថា មុនីនោះឯង គេតែងហៅថា អ្នកស្ងប់ គឺមុនីនោះ គេតែងហៅ សំដែង និយាយ ប្រាប់ បញ្ចេញ ថាជាអ្នកស្ងប់ រម្ងាប់ ស្ងប់រម្ងាប់ រលត់ សះស្បើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនីនោះ គេតែងហៅថា អ្នកស្ងប់ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

សច្ចា អវោក្កម្ម មុនិ ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោ
សព្វំ សោ បដិនិស្សជ្ជ សវេ សន្តោតិ វុច្ចតីតិ ។

(១៦៨) ស វេ វិទ្វា[១] ស វេទគូ ញត្វា ធម្មំ អនិស្សិតោ
សម្មា សោ លោកេ ឥរិយានោ ន បិហេតីធ កស្សចិ ។

(១៦៩) ស វេ វិទ្វា[១] ស វេទគូតិ វិទ្វាតិ វិទ្វា វិជ្ជាគតោ ញាណី ពុទ្ធិមា វិភាវី មេធាវី ។ វេទគូតិ វេទា វុច្ចន្តិ ចតូសុ មគ្គេសុ ញាណំ ។បេ។ សព្វវេទនាសុ វីតរាគោ សព្វវេទមតិច្ច វេទគូ សោតិ ស វេ វិទ្វា ស វេទគូ ។

(១៧០) ញត្វា ធម្មំ អនិស្សិតោតិ ញត្វា ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ ញត្វា ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា

១ ម. វិទូ ។

មុនិ មិនឃ្លាតចាកសច្ចៈ ជាព្រាហ្មណ៍ ឋិតនៅ
លើទីទួល មុនិនោះ លះបង់វត្ថុទាំងពួង មុនិនោះ
ឯង គេហៅថា អ្នកស្ងប់ ។

(១៦៨) មុនិនោះ ឈ្មោះថាអ្នកដឹង មុនិនោះ ឈ្មោះថា
អ្នកដល់នូវវេទ ឈ្មោះថាមិនអាស្រ័យធម៌ ព្រោះដឹង
មុនិនោះ ឈ្មោះថាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងលោក ដោយប្រពៃ
តែងមិនស្រឡាញ់ចំពោះបុគ្គលណាមួយ ក្នុងលោកនេះ ។

(១៦៩) ត្រង់ពាក្យថា មុនិនោះ ឈ្មោះថា អ្នកដឹង មុនិនោះ ឈ្មោះថា អ្នកដល់នូវវេទ ត្រង់ពាក្យថា អ្នកដឹង គឺអ្នកចេះដឹង អ្នកដល់នូវវិជ្ជា មានញាណ មានប្រាជ្ញា មានប្រាជ្ញាញែកយល់ មានប្រាជ្ញាទូលំទូលាយ ។ ពាក្យថា អ្នកដល់នូវវេទ សេចក្តីថា ញាណក្នុងមគ្គ ៤ លោកហៅថា វេទ ។បេ។ មុនិនោះជាអ្នកប្រាសចាកតម្រេកក្នុងវេទនាទាំងពួង កន្លងវេទទាំងពួង ឈ្មោះថា អ្នកដល់នូវវេទ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិនោះ ឈ្មោះថា អ្នកដឹង មុនិនោះ ឈ្មោះថា អ្នកដល់នូវវេទ ។

(១៧០) ពាក្យថា ឈ្មោះថាមិនអាស្រ័យធម៌ ព្រោះដឹង គឺ ព្រោះដឹង ស្គាល់ ថ្លឹង ពិចារណា យល់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា សង្ខារទាំងពួង មិនទៀង ព្រោះដឹង ស្គាល់ ថ្លឹង ពិចារណា

វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា សព្វេ សង្ខារា ទុក្ខាតិ ។បេ។ យង្កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធធម្មន្តិ ញត្វា ជានិត្វា តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា ។ អនិស្សិតោតិ ទ្វេ និស្សយា តណ្ហានិស្សយោ ច ទិដ្ឋិនិស្សយោ ច ។បេ។ អយំ តណ្ហានិស្សយោ ។បេ។ អយំ ទិដ្ឋិនិស្សយោ ។ តណ្ហានិស្សយំ បហាយ ទិដ្ឋិនិស្សយំ បដិនិស្សជ្ជិត្វា ចក្ខុំ អនិស្សិតោ សោតំ អនិស្សិតោ ឃានំ អនិស្សិតោ ។បេ។ ទិដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ អនិស្សិតោ អនល្លីនោ អនុបគតោ អនជ្ឈោសិតោ អនធិមុត្តោ និក្ខន្តោ និស្សដោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរតីតិ ញត្វា ធម្មំ អនិស្សិតោ ។

(១៨១) សម្មា សោ លោកេ ឥរិយានោតិ យតោ អជ្ឈត្តិកពាហិរេសុ អាយតនេសុ ឆន្ទរាគោ បហីនោ ហោតិ ឧច្ឆិន្នមូលោ តាលាវត្ថុកតោ អនភាវង្កតោ អាយតិំ អនុប្បាទធម្មោ ឯត្តាវតាបិ សម្មា សោ លោកេ ចរតិ វិហរតិ ឥរិយតិ វត្តតិ បាលេតិ យបេតិ យាបេតិ ។

យល់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា សង្ខារទាំងពួងជាទុក្ខ ។បេ។ ព្រោះដឹង ស្គាល់ ថ្លឹង ពិចារណា យល់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា ធម្មជាតណាមួយ មានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។ ពាក្យថា មិនអាស្រ័យ គឺនិស្ស័យ ២ គឺ តណ្ហានិស្ស័យ ១ ទិដ្ឋិនិស្ស័យ ១ ។បេ។ នេះ តណ្ហានិស្ស័យ ។បេ។ នេះ ទិដ្ឋិនិស្ស័យ ។ មុនិលះបង់តណ្ហានិស្ស័យ រលាស់ចេញនូវទិដ្ឋិនិស្ស័យ មិនអាស្រ័យចក្ខុ មិនអាស្រ័យសោតៈ មិនអាស្រ័យឃានៈ ។បេ។ មិនអាស្រ័យធម៌ដែលគប្បីឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬ ដឹង មិនក្រញទៅ មិនចូលទៅជិត មិនជ្រុលជ្រប់ មិនចុះស៊ប់ គឺជាអ្នកចេញ រលាស់ចេញ រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ មានចិត្តប្រាសចាកសេចក្តីសល់ល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឈ្មោះថាមិនអាស្រ័យធម៌ ព្រោះដឹង ។

(១៨១) ពាក្យថា មុនិនោះ ឈ្មោះថារស់នៅ ក្នុងលោក ដោយប្រពៃ អធិប្បាយថា ឆន្ទរាគក្នុងអាយតនៈ ទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅ មុនិនោះបានលះបង់ ផ្តាច់ឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ដល់នូវការមិនមាន មិនឲ្យមានការកើតជាធម្មតាតទៅ ក្នុងកាលណា មុនិនោះ ឈ្មោះថា ត្រាច់ទៅ នៅ សម្រេចឥរិយាបថ ប្រព្រឹត្ត រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ក្នុងលោក ដោយប្រពៃ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ក្នុងកាលនោះ ។

យតោ បុញ្ញាភិសង្ខារោ ច អបុញ្ញាភិសង្ខារោ ច អានេញ្ជាភិសង្ខារោ ច បហីនា ហោន្តិ ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា ឯត្តាវតាបិ សម្មា សោ លោកេ ចរតិ វិហរតិ ឥរិយតិ វត្តតិ បាលេតិ យបេតិ យាបេតិ សម្មា សោ លោកេ ឥរិយានោ ។

(១៨៦) នប្បិយេហតីធ កស្សចីតិ បិយា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ យស្សេសា បិយា តណ្ហា បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍា សោ កស្សចិ នប្បិយេហតិ ខត្តិយស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា វេស្សស្ស វា សុទ្ទស្ស វា គហដ្ឋស្ស វា បព្វជិតស្ស វា ទេវស្ស វា មនុស្សស្ស វាតិ នប្បិយេហតីធ កស្សចីតិ ។ តេនាហ ភគវា

ស វេ វិទ្វា ស វេទគូ ញត្វា ធម្មំ អនិស្សិតោ

១៨៦
សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បុញ្ញាភិសង្ខារ អបុញ្ញាភិសង្ខារ និងអានេញ្ជាភិសង្ខារ មុនិនោះបានលះបង់ ផ្តាច់ឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ដល់នូវការមិនមាន មិនឲ្យមានការកើតជាធម្មតាទៅ ក្នុងកាលណា មុនិនោះ ឈ្មោះថាត្រាច់ទៅ នៅ សម្រេចឥរិយាបថ ប្រព្រឹត្ត រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ក្នុងលោក ដោយប្រពៃ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ក្នុងកាលនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិនោះ ឈ្មោះថាដើរទៅ ក្នុងលោក ដោយប្រពៃ ។

(១៨៦) ពាក្យថា តែងមិនស្រឡាញ់ចំពោះបុគ្គលណាមួយក្នុងលោកនេះ សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីស្រឡាញ់ បានដល់រាគៈ សារាគៈ ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។ សេចក្តីស្រឡាញ់ គឺតណ្ហានុ៎ះ មុនិណាបានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើង គឺញាណហើយ មុនិនោះមិនស្រឡាញ់ចំពោះបុគ្គលណាមួយ ទោះជាក្សត្រិយ៍ក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី វេស្សក្តី សុទ្ទក្តី គ្រហស្ថក្តី បព្វជិតក្តី ទេវតាក្តី មនុស្សក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តែងមិនស្រឡាញ់ចំពោះបុគ្គលណាមួយក្នុងលោកនេះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

មុនិនោះ ឈ្មោះថាអ្នកដឹង មុនិនោះ ឈ្មោះថាអ្នក
ដល់នូវវេទ ឈ្មោះថាមិនអាស្រ័យធម៌ ព្រោះដឹង

សម្មា សោ លោកេ ឥរិយានោ ន បិហេតីធ កស្សចីតិ ។

(១៨៣) យោធ កាមេ អច្ចតរិ សង្គំ លោកេ ទុរច្ចយំ

ន សោ សោចតិ នាជ្ឈេតិ ឆិន្នសោតោ អពន្ធនោ ។

(១៨៤) យោធ កាមេ អច្ចតរិ សង្គំ លោកេ ទុរច្ចយន្តិ យោតិ យោ យាទិសោ យថាយុត្តោ យថាវិហិតោ យថាប្បការោ យំឋានប្បត្តោ យំធម្មសមន្នាគតោ ខត្តិយោ វា ព្រាហ្មណោ វា វេស្សោ វា សុទ្ទោ វា គហដ្ឋោ វា បព្វជិតោ វា ទេវោ វា មនុស្សោ វា ។ កាមាតិ ឧទ្ទានតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច កិលេសកាមា ច ។បេ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្ថុកាមា ។បេ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេសកាមា ។ សង្គាតិ សត្ត សង្គា រាគសង្គោ ទោសសង្គោ មោហសង្គោ មានសង្គោ ទិដ្ឋិសង្គោ កិលេសសង្គោ ទុច្ចរិតសង្គោ ។ លោកេតិ អបាយលោកេ

មុនិនោះ ឈ្មោះថាដើរទៅក្នុងលោក ដោយប្រពៃ តែងមិនស្រឡាញ់ ចំពោះបុគ្គលណាមួយ ក្នុងលោកនេះ ។

(១៨៣) បុគ្គលណា បានឆ្លងផុតកាមផង នូវគ្រឿងជំពាក់ ដែលសត្វឆ្លងបានដោយក្រក្នុងលោកផង បុគ្គលនោះ រមែងមិនសោកស្តាយ មិនសញ្ជប់សញ្ជឹង (ព្រោះ) ជាអ្នកមានខ្សែដាច់ហើយ ជាអ្នកមិនមានចំណង ។

(១៨៤) អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលណា បានឆ្លងផុតកាមផង នូវគ្រឿងជំពាក់ ដែលសត្វឆ្លងបានដោយក្រក្នុងលោកផង ត្រង់ពាក្យថា បុគ្គលណា គឺជនណា បែបណា ប្រកបយ៉ាងណា មានបែបផែនយ៉ាងណា មានប្រការយ៉ាងណា ដល់នូវឋានៈយ៉ាងណា ប្រកបដោយធម៌ណា ទោះជាក្សត្រក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី វេស្សៈក្តី សុទ្ទៈក្តី គ្រហស្ថក្តី បព្វជិតក្តី ទេវតាក្តី មនុស្សក្តី ។ ពាក្យថា កាម តាមឧទ្ទាន កាមមាន ២ គឺវត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។បេ។ នេះហៅថា វត្ថុកាម ។បេ។ នេះហៅថា កិលេសកាម ។ ពាក្យថា គ្រឿងជំពាក់ បានដល់គ្រឿងជំពាក់ ៧ គឺ គ្រឿងជំពាក់គឺរាគៈ ១ គ្រឿងជំពាក់គឺទោសៈ ១ គ្រឿងជំពាក់គឺមោហៈ ១ គ្រឿងជំពាក់គឺមានះ ១ គ្រឿងជំពាក់គឺទិដ្ឋិ ១ គ្រឿងជំពាក់គឺកិលេស ១ គ្រឿងជំពាក់គឺទុច្ចរិត ១ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក

មនុស្សលោកេ ទេវលោកេ ខន្ធលោកេ ធាតុលោកេ អាយតនលោកេ ។ ទុរច្ចយន្តិ[1] យោ កាមេ ច សង្គំ ច លោកេ ទុរច្ចយេ ទុរតិវត្តេ ទុត្តរេ ទុប្បតរេ ទុស្សមតិក្កមេ ទុព្វីតិវត្តេ អតរិ ឧត្តរិ បតរិ សមតិក្កមិ វីតិវត្តយីតិ យោ ច កាមេ អច្ចតរិ សង្គំ លោកេ ទុរច្ចយំ ។

(១៥៥) ន សោ សោចតិ នាជ្ឈេតីតិ វិបរិណតំ វា វត្ថុំ ន សោចតិ វិបរិណតស្មឹ វា វត្ថុស្មឹ ន សោចតិ ចក្ខុ មេ វិបរិណតន្តិ ន សោចតិ សោតំ មេ ឃានំ មេ ជិវ្ហា មេ កាយោ មេ រូបា មេ សទ្ទា មេ គន្ធា មេ រសា មេ ផោដ្ឋព្វា មេ កុលំ មេ គណោ មេ អាវាសោ មេ លាភោ មេ យសោ មេ បសំសា មេ សុខំ មេ ចីវរំ មេ បិណ្ឌបាតោ មេ សេនាសនំ មេ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារោ មេ មាតា មេ បិតា មេ ភាតា មេ ភគិនី មេ បុត្តោ មេ

១ ម. សង្គំ លោកេ ទុរច្ចយន្តិ ទិស្សតិ ។

មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ។ ពាក្យថា ដែលសត្វឆ្លងបានដោយក្រ សេចក្តីថា បុគ្គលណា បានឆ្លង ឆ្លងឡើង ឆ្លងកាត់ ឈានកន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវកាម និងគ្រឿងជំពាក់ ដែលសត្វឆ្លងបានដោយក្រ ដែលកន្លងបានដោយក្រ ឆ្លងចេញបានដោយក្រ ឆ្លងកាត់បានដោយក្រ ឈានកន្លងបានដោយក្រ ប្រព្រឹត្តកន្លងបានដោយក្រ ក្នុងលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលណាបានឆ្លងនូវកាមផង នូវគ្រឿងជំពាក់ ដែលសត្វឆ្លងបានដោយក្រក្នុងលោកផង ។

(១៥៥) ពាក្យថា បុគ្គលនោះ រមែងមិនសោកស្តាយ មិនសញ្ជប់សញ្ជឹង អធិប្បាយថា បុគ្គលនោះរមែងមិនសោកស្តាយនៅក្នុងវត្ថុដែលប្រែប្រួល ឬ កាលវត្ថុប្រែប្រួលហើយ មិនសោកស្តាយ គឺមិនសោកស្តាយថា ចក្ខុរបស់អញ ប្រែប្រួលហើយ មិនសោកស្តាយ មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិនគក់ទ្រូង មិនដល់នូវសេចក្តីវង្វេងថា សោតៈរបស់អញ ឃានៈរបស់អញ ជិវ្ហារបស់អញ កាយរបស់អញ រូបរបស់អញ សំឡេងរបស់អញ ក្លិនរបស់អញ រសរបស់អញ ផោដ្ឋព្វៈរបស់អញ ត្រកូលរបស់អញ ពួករបស់អញ អាវាសរបស់អញ លាភរបស់អញ យសរបស់អញ សេចក្តីសរសើររបស់អញ សុខរបស់អញ ចីវររបស់អញ បិណ្ឌបាតរបស់អញ សេនាសនៈរបស់អញ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខាររបស់អញ មាតារបស់អញ បិតារបស់អញ បងប្អូនប្រុសរបស់អញ បងប្អូនស្រីរបស់អញ បុត្ររបស់អញ

ធីតា មេ មិត្តា មេ អមច្ចា មេ ញាតិសាលោហិតា មេ វិបរិណតាតិ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ ន ឧរត្តាឡិ កន្ទតិ ន សម្មោហំ អាបជ្ជតីតិ ន សោចតិ ។ នាជ្ឈេតីតិ នាជ្ឈេតិ ន អជ្ឈេតិ ន ឧបនិជ្ឈាយតិ ន និជ្ឈាយតិ ន បជ្ឈាយតិ ។ អថវា ន ជាយតិ ន ជីយតិ ន មីយតិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតីតិ ន សោក សោចតិ នាជ្ឈេតិ ។

(១៨៦) ឆិន្នសោតោ អពន្ធនោតិ សោតា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ យស្សេសា សោតា តណ្ហា បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍា សោ វុច្ចតិ ឆិន្នសោតោ ។ អពន្ធនោតិ សត្ត ពន្ធនានិ រាគពន្ធនំ ទោសពន្ធនំ មោហពន្ធនំ មានពន្ធនំ ទិដ្ឋិពន្ធនំ កិលេសពន្ធនំ ទុច្ចរិតពន្ធនំ ។ យស្សេតានិ ពន្ធនានិ បហីនានិ សមុច្ឆិន្នានិ វូបសន្តានិ បដិប្បស្សទ្ធានិ អភព្វុប្បត្តិកានិ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍានិ សោ វុច្ចតិ អពន្ធនោតិ ឆិន្នសោតោ អពន្ធនោ ។

ធីតារបស់អញ មិត្តរបស់អញ អាមាត្យរបស់អញ ញាតិសាលោហិតរបស់អញ ប្រែប្រួលហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) រមែងមិនសោកស្តាយ ។ ពាក្យថា មិនសញ្ជប់សញ្ជឹង គឺ មិនព្រួយនឹងព្រួយម៉ើយ មិនស្រេកឃ្លានស្រេកពាន់ មិនខ្វល់ មិនជ្រប់ មិនស្ញប់ស្ញែង ឬថា មិនកើត មិនចាស់ មិនស្លាប់ មិនច្យុត មិនឧប្បត្តិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ រមែងមិនសោកស្តាយ មិនសញ្ជប់សញ្ជឹង ។

(១៨៦) ពាក្យថា ជាអ្នកមានខ្សែដាច់ហើយ ជាអ្នកមិនមានចំណង សេចក្តីថា តណ្ហា លោក ហៅថា ខ្សែ បានដល់ រាគៈ រាគៈមានកំឡាំង ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។ តណ្ហាឈ្មោះថាខ្សែនុ៎ះ បុគ្គលណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានខ្សែដាច់ហើយ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមិនមានចំណង សេចក្តីថា ចំណង ៧ ចំណងគឺរាគៈ ១ ចំណងគឺទោសៈ ១ ចំណងគឺមោហៈ ១ ចំណងគឺមានះ ១ ចំណងគឺទិដ្ឋិ ១ ចំណងគឺកិលេស ១ ចំណងគឺទុច្ចរិត ១ ។ ចំណងទាំងនុ៎ះ បុគ្គលណា បានលះបង់ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានចំណង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកមានខ្សែដាច់ហើយ ជាអ្នកមិនមានចំណង ។

តេនាហ ភគវា

យោ ច កាមេ អច្ចតរិ សង្គំ លោកេ ទុរច្ចយំ

ន សោ សោចតិ នាជ្ឈេតិ ឆិន្នសោតោ អពន្ធនោតិ ។

(១៨៧) យំ បុព្វេ តំ វិសោសេហិ បច្ឆា តេ មាហុ កិញ្ចនំ

មជ្ឈេ ចេ នោ គហេស្សសិ ឧបសន្តោ ចរិស្សសិ ។

(១៨៨) យំ បុព្វេ តំ វិសោសេហីតិ អតីតេ សង្ខារេ អារព្ភ យេ កិលេសា ឧប្បជ្ជេយ្យុំ តេ កិលេសេ សោសេហិ វិសោសេហិ សុក្ខាបេហិ បជហាហិ វិនោទេហិ ព្យន្តីករោហិ[១] អនភាវំ-គមេហីតិ ឯវម្បិ យំ បុព្វេ តំ វិសោសេហិ ។ អថវា យេ អតីតា កម្មាភិសង្ខារា អវិបក្កវិបាកា តេ កម្មាភិសង្ខារេ សោសេហិ វិសោសេហិ

១ ម. វិសុក្ខាបេហិ អគ្គឹ ករោហិ បជហ វិនោទេហិ ព្យន្តីករោហីតិ ទិស្សន្តិ ។

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

បុគ្គលណា បានឆ្លងនូវកាមផង នូវគ្រឿងជំពាក់
ដែលសត្វឆ្លងបានដោយក្រក្នុងលោកផង បុគ្គលនោះ
រមែងមិនសោកស្ដាយ មិនសញ្ជប់សញ្ជឹង (ព្រោះ)
ជាអ្នកមានខ្សែដាច់ហើយ ជាអ្នកមិនមានចំណង ។

(១៨៧) កិលេសជាតណា (ដែលកើត) ក្នុងកាលមុន
អ្នកចូរញ៉ាំងកិលេសជាតនោះ ឲ្យរីងស្ងួត កិលេស
ជាតជាគ្រឿងកង្វល់ កុំមានដល់អ្នក ក្នុងកាល
ជាខាងក្រោយឡើយ បើអ្នកមិនកាន់យកក្នុងខាង
កណ្ដាលទេ អ្នកនឹងជាបុគ្គលស្ងប់ ត្រាច់ទៅ ។

(១៨៨) ពាក្យថា កិលេសជាតណា (ដែលកើត) ក្នុងកាលមុន អ្នកចូរញ៉ាំងកិលេសជាតនោះឲ្យរីងស្ងួត អធិប្បាយថា កិលេសទាំងឡាយណា គប្បីកើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវសង្ខារជាអតីត អ្នកចូរញ៉ាំងកិលេសទាំងនោះ ឲ្យស្ងួត ឲ្យរីង ឲ្យក្រៀម គឺចូរលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវកិលេសទាំងនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កិលេសជាតណា (ដែលកើត) ក្នុងកាលមុន អ្នកចូរញ៉ាំងកិលេសជាតនោះ ឲ្យរីងស្ងួត យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត កម្មាភិសង្ខារណាមានផលមិនទាន់ចាស់ ជាអតីត អ្នកចូរញ៉ាំងកម្មាភិសង្ខារទាំងនោះឲ្យស្ងួត ឲ្យរីង

សុក្ខាបេហិ អពីជំ ការេហិ បជហេហិ វិនោទេហិ ព្យន្តីករោហិ អនភាវំគមេហីតិ យំ បុព្វេ តំ វិសោសេហិ ។

(១៥៩) បច្ឆា តេ មាហុ កិញ្ចនន្តិ បច្ឆា វុច្ចតិ អនាគតំ ។ អនាគតេ សង្ខារេ អារព្ភ យានិ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ រាគកិញ្ចនំ ទោសកិញ្ចនំ មោហកិញ្ចនំ មានកិញ្ចនំ ទិដ្ឋិកិញ្ចនំ កិលេសកិញ្ចនំ ទុច្ចរិតកិញ្ចនំ ឥមានិ កិញ្ចនានិ តុយ្ហំ មា អហុ មា បាតុរកាសិ មា ជនេសិ មា សញ្ជនេសិ មា និព្វត្តេសិ មា អភិនិព្វត្តេសិ បជហេហិ វិនោទេហិ ព្យន្តីករោហិ អនភាវំគមេហីតិ បច្ឆា តេ មាហុ កិញ្ចនំ ។

(១៦០) មជ្ឈេ ចេ នោ គហេស្សសីតិ មជ្ឈំ វុច្ចតិ បច្ចុប្បន្នា រូបា វេទនា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ ។ បច្ចុប្បន្នេ សង្ខារេ តណ្ហាវសេន ទិដ្ឋិវសេន ន គហេស្សសិ ន ឧគ្គហេស្សសិ ន គណ្ហិស្សសិ ន បរាមសិស្សសិ នាភិនន្ទិស្សសិ នាភិវទិស្សសិ ន អជ្ឈោសិស្សសិ

ឲ្យក្រៀម គឺចូរធ្វើមិនឲ្យជាពូជ ចូរលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវកម្មកិលេសទាំងនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កិលេសជាគ្រឿង (ដែលកើត) ក្នុងកាលមុន អ្នកចូរញុំាងកិលេសជាគ្រឿងនោះឲ្យរីងស្ងួត យ៉ាងនេះខ្លះ ។

(១៥៩) ពាក្យថា កិលេសជាគ្រឿងកង្វល់ ចូរកុំមានដល់អ្នក ក្នុងកាលជាខាងក្រោយឡើយ សេចក្តីថា អនាគត លោកហៅថា កាលខាងក្រោយ ។ គ្រឿងកង្វល់ទាំងឡាយណា គប្បីកើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវសង្ខារជាអនាគត គ្រឿងកង្វល់ទាំងនេះ គឺកង្វល់គឺរាគៈ កង្វល់គឺទោសៈ កង្វល់គឺមោហៈ កង្វល់គឺមានះ កង្វល់គឺទិដ្ឋិ កង្វល់គឺកិលេស កង្វល់គឺទុច្ចរិត កុំមានដល់អ្នកឡើយ ទាំងអ្នកកុំធ្វើឲ្យប្រាកដ កុំញុំាងគ្រឿងកង្វល់ឲ្យកើតឡើង កុំឲ្យផុសផុល កុំឲ្យលូតលាស់ កុំឲ្យកើតឡើងចំពោះ គឺចូរលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាននូវគ្រឿងកង្វល់ទាំងនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កិលេសជាគ ជាគ្រឿងកង្វល់ ចូរកុំមានដល់អ្នក ក្នុងកាលជាខាងក្រោយឡើយ ។

(១៦០) ពាក្យថា បើអ្នកមិនកាន់យក ក្នុងខន្ធជាកណ្តាល សេចក្តីថា រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ជាបច្ចុប្បន្ន ហៅថា ខន្ធជាកណ្តាល បើអ្នកមិនកាន់ មិនស្ទួយ មិនចាប់ មិនកាន់ មិនត្រេកអរ មិនស្រស់ស្រាយ មិនជ្រុលជ្រប់ ចំពោះសង្ខារជាបច្ចុប្បន្ន ដោយអំណាចតណ្ហានឹងទិដ្ឋិទេ

អភិនន្ទនំ អភិនិវេសំ អជ្ឈោសានំ គាហំ បរាមាសំ អភិនិវេសំ បជហិស្សសិ វិនោទេស្សសិ ព្យន្តីករិស្សសិ អនភាវំ គមិស្សសីតិ មជ្ឈេ ចេ នោ គហេស្សសិ ។

(១៦១) ឧបសន្តោ ចរិស្សសីតិ រាគស្ស សន្តត្តា សន្តោ ទោសស្ស សន្តត្តា សន្តោ ។បេ។ សព្វាកុសលាភិសង្ខារានំ សន្តត្តា សមិតត្តា វូបសមិតត្តា វិជ្ឈាតត្តា និព្វុតត្តា វិគតត្តា បដិប្បស្សទ្ធត្តា សន្តោ ឧបសន្តោ វូបសន្តោ និព្វុតោ បដិប្បស្សទ្ធោ ចរិស្សសិ វិហរិស្សសិ ឥរិយិស្សសិ វត្តិស្សសិ បាលិស្សសិ យបិស្សសិ យាបិស្សសីតិ ឧបសន្តោ ចរិស្សសិ ។ តេនាហ ភគវា

យំ បុព្វេ តំ វិសោសេហិ បច្ឆា តេ មាហុ កិញ្ចនំ
មជ្ឈេ ចេ នោ គហេស្សសិ ឧបសន្តោ ចរិស្សសីតិ ។

គឺថា បើអ្នកលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវសេចក្តីត្រេកអរ សេចក្តីស្រស់ស្រាយ សេចក្តីជ្រុលជ្រប់ សេចក្តីប្រកាន់ ការស្ទាបអង្អែល ការជាប់ចំពាក់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បើអ្នកមិនកាន់យក ក្នុងខន្ធជាកណ្តាល ។

[១៦១] ពាក្យថា អ្នកនឹងជាបុគ្គលស្ងប់ ត្រាច់ទៅ គឺអ្នកនឹងជាបុគ្គលស្ងប់ ព្រោះស្ងប់រាគៈ ជាបុគ្គលស្ងប់ ព្រោះស្ងប់ទោសៈ ។បេ។ នឹងជាអ្នកស្ងប់ អ្នករម្ងាប់ អ្នកស្ងប់រម្ងាប់ អ្នករលត់ទុក្ខ អ្នកសះស្បើយទុក្ខ ព្រោះស្ងប់ ព្រោះរម្ងាប់ ព្រោះស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះផុត ព្រោះរលត់ទុក្ខ ព្រោះប្រាសទៅ ព្រោះទ្រុឌទ្រោមទៅ នៃអភិសង្ខារជាអកុសលទាំងពួង ហើយនឹងត្រាច់ទៅ នៅ សម្រេចឥរិយាបថ ប្រព្រឹត្ត រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកនឹងជាបុគ្គលស្ងប់ ត្រាច់ទៅ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

កិលេសជាតណា (ដែលកើត) ក្នុងកាលមុន អ្នកចូរ
ញុំាងកិលេសជាតនោះ ឲ្យរីងស្ងួត កិលេសជាត
ជាគ្រឿងកង្វល់ កុំមានដល់អ្នក ក្នុងកាលជា
ខាងក្រោយឡើយ បើអ្នកមិនកាន់យក ក្នុងខន្ធជា
កណ្តាលទេ អ្នកនឹងជាបុគ្គលស្ងប់ ត្រាច់ទៅ ។

(១៦៦) សព្វសោ នាមរូបស្មឹ យស្ស នត្ថិ មមាយិតំ
អសតា ច ន សោចតិ ស វេ លោកេ ន ជីយតីតិ។

(១៦៧) សព្វសោ នាមរូបស្មឹ យស្ស នត្ថិ មមាយិតន្តិ សព្វសោតិ សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ និស្សេសំ បរិយាទាយវចនមេតំ សព្វសោតិ ។ នាមន្តិ ចត្តារោ អរូបិនោ ខន្ធា ។ រូបន្តិ ចត្តារោ ច មហាភូតា ចតុន្នញ្ច មហាភូតានំ ឧបាទាយរូបំ ។ យស្សាតិ អរហតោ ខីណាសវស្ស ។ មមត្តន្តិ ទ្វេ មមត្តា តណ្ហាមមត្តញ្ច ទិដ្ឋិមមត្តញ្ច ។បេ។ ឥទំ តណ្ហាមមត្តំ ។បេ។ ឥទំ ទិដ្ឋិមមត្តំ ។ សព្វសោ នាមរូបស្មឹ យស្ស នត្ថិ មមាយិតន្តិ សព្វសោ នាមរូបស្មឹ មមត្តា យស្ស នត្ថិ ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ នុបលព្ភន្តិ បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍាតិ សព្វសោ នាមរូបស្មឹ យស្ស នត្ថិ មមាយិតំ ។

(១៦៦) សេចក្ដីប្រកាន់ ក្នុងនាមនិងរូប ដោយសព្វគ្រប់
នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ បុគ្គលនោះ រមែងមិន
សោក ព្រោះសេចក្ដីវិនាស ដែលមិនមាន បុគ្គល
នោះឯង រមែងមិនសាបសូន្យ ក្នុងលោកឡើយ ។

(១៦៧) អធិប្បាយពាក្យថា សេចក្ដីប្រកាន់ ក្នុងនាមនិងរូប ដោយសព្វគ្រប់ នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ ត្រង់ពាក្យថា ដោយសព្វគ្រប់ គឺគ្រប់ទាំងអស់ សព្វទាំងអស់ ឥតសេសសល់ មិនមានសេសសល់ ពាក្យថា ដោយសព្វគ្រប់ នុ៎ះ ជាពាក្យប្រមូល ។ ពាក្យថា នាម បានដល់អរូបក្ខន្ធ ៤ ។ ពាក្យថា រូប បានដល់មហាភូតរូប ៤ និងឧបាទាយរូប របស់មហាភូតរូប ៤ ។ ពាក្យថា នៃបុគ្គលណា គឺនៃព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថា សេចក្ដីប្រកាន់ បានដល់សេចក្ដីប្រកាន់ ២ សេចក្ដីប្រកាន់គឺតណ្ហា ១ សេចក្ដីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ១ ។បេ។ នេះសេចក្ដីប្រកាន់គឺតណ្ហា ។បេ។ នេះសេចក្ដីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា ការប្រកាន់ក្នុងនាមនិងរូប ដោយសព្វគ្រប់នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ បានសេចក្ដីថា សេចក្ដីប្រកាន់ ក្នុងនាមនិងរូបដោយសព្វគ្រប់នៃបុគ្គលណា មិនមាន ឥតមាន មិនបាន គឺបុគ្គលណាបានលះបង់ ផ្ដាច់ផ្ដិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្ដីប្រកាន់ ក្នុងនាមនិងរូបដោយសព្វគ្រប់នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ ។

(១៦៦) អសតា ច ន សោចតីតិ វិបរិណតំ វា វត្ថុំ ន សោចតិ វិបរិណតស្មិំ វា វត្ថុស្មិំ ន សោចតិ ចក្ខុ មេ វិបរិណតន្តិ ន សោចតិ សោតំ មេ ឃានំ មេ ជិវ្ហា មេ កាយោ មេ រូបា មេ សទ្ទា មេ គន្ធា មេ រសា មេ ផោដ្ឋព្វា មេ កុលំ មេ គណោ មេ អាវាសោ មេ លាភោ មេ ។ បេ ។ ញាតិសាលោហិតា មេ វិបរិណតាតិ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ ន ឧរត្តាឡិំ កន្ទតិ ន សម្មោហំ អាបជ្ជតីតិ ឯវម្បិ អសតា ច ន សោចតិ ។ អថវា អសតាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ ន ឧរត្តាឡិំ កន្ទតិ ន សម្មោហំ អាបជ្ជតីតិ ឯវម្បិ អសតា ច ន សោចតិ ។ អថវា ចក្ខុរោគេន ផុដ្ឋោ បរេតោ ។ បេ ។ ឌំសមកសវាតាតបសរីសបសម្ផស្សេហិ ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ ន ឧរត្តាឡិំ កន្ទតិ ន សម្មោហំ អាបជ្ជតិ

(១៦៦) ពាក្យថា បុគ្គលនោះរមែងមិនសោក ព្រោះសត្វនិងសង្ខារ ដែលមិនមាន អធិប្បាយថា បុគ្គលរមែងមិនសោកព្រោះវត្ថុដែលប្រែប្រួល ឬកាលវត្ថុប្រែប្រួលហើយ មិនសោក គឺមិនសោកថា ចក្ខុរបស់អញ ប្រែប្រួលហើយ មិនសោក មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិនគក់ទ្រូង មិនដល់នូវការវង្វេងថា សោតៈរបស់អញ ឃានៈរបស់អញ ជិវ្ហារបស់អញ កាយរបស់អញ រូបរបស់អញ សំឡេងរបស់អញ ក្លិនរបស់អញ រសរបស់អញ ផ្សព្វរបស់អញ ត្រកូលរបស់អញ គណៈរបស់អញ អាវាសរបស់អញ លាភរបស់អញ ។ បេ ។ ញាតិសាលោហិតរបស់អញ ប្រែប្រួលហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលរមែងមិនសោក ព្រោះសត្វនិងសង្ខារដែលមិនមាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត បុគ្គលដែលត្រូវទុក្ខវេទនា មិនជាទីត្រេកអរ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ រួបរឹត ប្រកបហើយ រមែងមិនសោក មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិនគក់ទ្រូង មិនដល់នូវការវង្វេង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ រមែងមិនសោក ព្រោះសត្វនិងសង្ខារ ដែលមិនមាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត បុគ្គលដែលត្រូវចក្ខុរោគ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ។ បេ ។ ត្រូវសម្ផស្សនៃរបោម មូស ខ្យល់ កំដៅថ្ងៃ និងពស់ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ រួបរឹត ប្រកបហើយ រមែងមិនសោក មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិនគក់ទ្រូង មិនដល់នូវការវង្វេង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)

ឯវម្បិ អសតា ច ន សោចតិ ។ អថវា អសន្តេ អសំវិជ្ជមានេ អនុបលព្ភិយមានេ អហុ វត មេ តំ វត មេ នត្ថិ សិយា វត មេ តំ វតាហំ ន លភាមីតិ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ ន ឧរត្តាឡិ កន្ទតិ ន សម្មោហំ អាបជ្ជតីតិ ឯវម្បិ អសតា ច ន សោចតិ ។

(១៦៩) ស វេ លោកេ ន ជីយតីតិ យស្ស មយ្ហំ វា ឥទំ បរេសំ វា ឥទន្តិ កិញ្ចិ រូបគតំ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ គហិតំ បរាមដ្ឋំ អភិនិវិដ្ឋំ អជ្ឈោសិតំ អធិមុត្តំ អត្ថិ តស្ស ជានិ អត្ថិ ។ ភាសិតម្បិ ហេតំ

ជិន្នោ រថស្សំ មណិកុណ្ឌលេ ច
បុត្តេ ច ទារេ ច តថេវ ជិន្នោ
សព្ពេសុ ភោគេសុ អសេវិតេសុ
កស្មា ន សន្តប្បសិ សោកកាលេ ។
បុព្វេវ មច្ចំ វិជហន្តិ ភោគា
មច្ចោ ធនេ បុព្វតរំ ជហាតិ

បុគ្គលរមែងមិនសោក ព្រោះវត្ថុមិនស្ថិតស្ថេរ ដែលមិនមាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយវិញទៀត កាលវត្ថុមិនស្ថិតស្ថេរមិនមាន ឥតមាន ដែលមិនបាន បុគ្គលក៏មិនសោក មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិនគក់ទ្រូង មិនដល់នូវការវង្វេងថា ឱហ្ន៎ វត្ថុនោះ មានដល់អញហើយ ឱហ្ន៎ វត្ថុនោះ មិនមានដល់អញទេ ឱហ្ន៎ សូមឲ្យវត្ថុនោះ មានដល់អញ ឱហ្ន៎ អញមិនបានវត្ថុនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលរមែងមិនសោក ព្រោះវត្ថុមិនស្ថិតស្ថេរ ដែលមិនមាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។

(១៦៩) ពាក្យថា បុគ្គលនោះឯង រមែងមិនសាបសូន្យ ក្នុងលោក អធិប្បាយថា រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ណាមួយ ដែលខ្លួនកាន់យក ខ្លួនស្ទាបអង្អែល ខ្លួនជាប់ចំពាក់ ខ្លួនជ្រួលជ្រាប ខ្លួនចុះស៊ប់ ថា នេះរបស់អញក្តី ថានេះរបស់បុគ្គលដទៃក្តី នៃបុគ្គលណា មាន ឯសេចក្តីសាបសូន្យ នៃបុគ្គលនោះ ក៏មាន ។ សមដូចភាសិតនុះថា

ព្រះអង្គសាបសូន្យចាករថ សេះ កែវមណី និងកុណ្ឌល
សាបសូន្យចាកបុត្រ និងភរិយា ដូចគ្នាដែរ កាល
ភោគៈ ទាំងអស់ ព្រះអង្គមិនបានសេពសោយហើយ
ហេតុអ្វី ទើបព្រះអង្គមិនក្តៅក្រហាយ ក្នុងកាលដែល
ខ្លួនសោក ។ ភោគៈទាំងឡាយ លះបង់សត្វមុន ក៏មាន
សត្វលះបង់ភោគៈទាំងនោះ មុនជាងនោះទៀត ក៏មាន

អស្សត្ថា ហោតិហោ កាមកាមី
តស្មា ន សោចាមហំ សោកកាលេ ។
ឧទេតិ អាបូរតិ វេតិ ចន្ទោ
អត្ថំ តមេត្វាន បលេតិ សុរិយោ
វិទិតា មយា អដ្ឋ(១) លោកធម្មា
តស្មា ន សោចាមហំ សោកកាលេតិ ។

យស្ស មយ្ហំ វា ឥទំ បរេសំ វា ឥទន្តិ កិញ្ចិ រូបគតំ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ គហិតំ បរាមដ្ឋំ អភិនិវិដ្ឋំ អជ្ឈោសិតំ អធិមុត្តំ នត្ថិ តស្ស ហានំ នត្ថិ ។ ភាសិតម្បិ ហេតំ នន្ទសិ សមណាតិ កឹ លទ្ធា អាវុសោតិ តេនហិ សមណ សោចសីតិ កឹ ជីយិត្ថ អាវុសោតិ តេនហិ សមណ នេវ នន្ទសិ ន សោចសីតិ ឯវមាវុសោតិ ។

ចិរស្សំ វត បស្សាម ព្រាហ្មណំ បរិនិព្វុតំ
អនន្ទី អនីឃំ ភិក្ខុំ តិណ្ណំ លោកេ វិសត្តិកន្តិ

១ ឱ. សុត្វា ។ ម. សុត្វា ។

បពិត្រព្រះអង្គអ្នកមានប្រាជ្ញាកាម ក្នុងជនអ្នកមានរាគៈ
មិនមានអ្វីជារបស់ខ្ញុំទេ ហេតុនោះ ទើបខ្ញុំមិនសោកក្នុង
កាលដែលគួរសោក ។ ព្រះច័ន្ទរមែងរះឡើង រួចពេញវង់
ហើយអស់ទៅវិញ ព្រះអាទិត្យអស្តង្គតទៅ លោកធម៌
ទាំង៨ ខ្ញុំដឹងច្បាស់ហើយ ហេតុនោះ ទើបខ្ញុំមិនសោក
ក្នុងកាលដែលគួរសោក ។

រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ណាមួយ ដែលគួរកាន់យក គួរស្ទាបអង្អែល គួរជាប់ចំពាក់ គួរជ្រុលជ្រប់ គួរចុះស៊ប់ថា នេះរបស់អញក្តី ជារបស់បុគ្គលដទៃក្តី នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ សេចក្តីសាបសូន្យនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិនមាន ។ សមដូចភាសិតនុះថា បពិត្រសមណៈ លោកត្រេកអរឬ ម្នាលអ្នកមានអាយុ យើងត្រេកអរព្រោះបានអ្វី បពិត្រសមណៈ បើដូច្នោះលោកសោកឬ ម្នាលអ្នកមានអាយុ យើងសាបសូន្យអ្វីហើយ បពិត្រសមណៈ បើដូច្នោះ លោកមិនត្រេកអរ មិនសោកឬ ម្នាលអ្នកមានអាយុ យ៉ាងហ្នឹងហើយ ។

យូរណាស់ហើយ យើងទើបឃើញព្រាហ្មណ៍ ដែល
មានទុក្ខរលត់ហើយ ដែលមិនមានសេចក្តីត្រេកអរ
ដែលមិនមានសេចក្តីតានតឹង ជាភិក្ខុឆ្លងតណ្ហា ដែល
ផ្សាយទៅកាន់អារម្មណ៍ផ្សេងៗ ក្នុងលោក ។

ស វេ លោកេ ន ជីយ្យតិ ។ តេនាហ ភគវា

សព្វសោ នាមរូបស្មឹ យស្ស នត្ថិ មមាយិតំ

អសតា ច ន សោចតិ ស វេ លោកេ ន ជីយ្យតីតិ ។

(១៦៦) យស្ស នត្ថិ ឥទំ មេតិ បរេសំ វាបិ កិញ្ចនំ

មមត្តំ សោ អសំវិន្ទំ នត្ថិ មេតិ ន សោចតិ ។

(១៦៧) យស្ស នត្ថិ ឥទំ មេតិ បរេសំ វាបិ កិញ្ចនន្តិ យស្សាតិ អរហតោ ខីណាសវស្ស ។ យស្ស មយ្ហំ វា ឥទំ បរេសំ វា ឥទន្តិ កិញ្ចិ រូបគតំ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ គហិតំ បរាមដ្ឋំ អភិនិវិដ្ឋំ អជ្ឈោសិតំ អធិមុត្តំ នត្ថិ ន សំវិជ្ជតិ នុបលព្ភតិ បហីនំ សមុច្ឆិន្នំ វូបសន្តំ បដិប្បស្សទ្ធំ អភព្វុប្បត្តិកំ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍំ

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះឯង រមែងមិនសាបសូន្យក្នុងលោក ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

សេចក្តីប្រកាន់ ក្នុងនាមនិងរូប ដោយសព្វគ្រប់

នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ បុគ្គលនោះ រមែងមិន

សោក ព្រោះវត្ថុនិងសង្ខារដែលមិនមាន បុគ្គល

នោះឯង រមែងមិនសាបសូន្យ ក្នុងលោក ។

(១៦៦) ខន្ធនីមួយដែលគួរប្រកាន់ថា នេះរបស់អញ

ឬថា នេះបុគ្គលរបស់ដទៃ នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ

បុគ្គលនោះ កាលមិនបានសេចក្តីប្រកាន់ រមែងមិន

សោកថា អញ មិនមានរបស់នេះ ដូច្នេះឡើយ ។

(១៦៧) អធិប្បាយពាក្យថា ខន្ធនីមួយដែលគួរប្រកាន់ថា នេះរបស់អញ ឬថា នេះរបស់បុគ្គលដទៃ នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ ត្រង់ពាក្យថា នៃបុគ្គលណា គឺនៃព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ណាមួយ ដែលគួរកាន់ គួរស្ទាបអង្អែល គួរជាប់ចំពាក់ គួរជ្រួលជ្រាប គួរចុះស៊ប់ថា នេះរបស់អញ ឬថា នេះរបស់បុគ្គលដទៃ នៃបុគ្គលណា មិនមាន មិនមានព្រម ដែលមិនបាន គឺបុគ្គលណាបានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើង ដុតដោយភ្លើង គឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)

ឯវម្បិ យស្ស នត្ថិ ឥទំ មេតិ បរេសំ វាបិ កិញ្ចនំ ។ វុត្តំ ហេតំ ភគវតា នាយំ ភិក្ខវេ កាយោ តុម្ហាកំ នបិ អញ្ញេសំ បុរាណមិទំ ភិក្ខវេ កម្មំ អភិសង្ខតំ អភិសញ្ចេតយិតំ វេទនិយំ ទដ្ឋព្វំ តត្រ ភិក្ខវេ សុតវា អរិយសាវកោ បដិច្ចសមុប្បាទំយេវ សាធុកំ យោនិសោ មនសិករោតិ ឥតិ ឥមស្មឹ សតិ ឥទំ ហោតិ ឥមស្សុប្បាទា ឥទំ ឧប្បជ្ជតិ ឥមស្មឹ អសតិ ឥទំ ន ហោតិ ឥមស្ស និរោធា ឥទំ និរុជ្ឈតិ យទិទំ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ ។បេ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។ អវិជ្ជាយត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សង្ខារនិរោធោ ។បេ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតីតិ ។ ឯវម្បិ យស្ស នត្ថិ ឥទំ មេតិ បរេសំ វាបិ កិញ្ចនំ ។ វុត្តំ ហេតំ ភគវតា

ខ្ទង់មួយដែលគួរប្រកាន់ថា នេះរបស់អញ ឬថា នេះរបស់បុគ្គលដទៃ នៃបុគ្គលណា មិនមាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគក៏បានត្រាស់ហើយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាយនេះ មិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ ទាំងមិនមែនរបស់អ្នកដទៃទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កម្មនេះ ជារបស់ចាស់ ដែលគេតាក់តែងហើយ ដែលចិត្តសម្រេចហើយ ជាទីតាំងនៃវេទនា អ្នកទាំងឡាយត្រូវឃើញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងដំណើរនោះ អរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង រមែងកំណត់ទុកក្នុងចិត្តដោយឧបាយ ចំពោះបដិច្ចសមុប្បាទនោះដោយល្អថា កាលបើនេះមាន នេះក៏មាន នេះកើតឡើង ព្រោះនេះកើត កាលបើនេះមិនមាន នេះក៏មិនមាន នេះរលត់ ព្រោះនេះរលត់ គឺថា សង្ខារទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។បេ។ ការកើតឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន យ៉ាងនេះ ។ ការរលត់សង្ខារ ព្រោះការរលត់រលាយអស់អវិជ្ជាមិនមានសេសសល់ ។បេ។ ការរលត់កងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន យ៉ាងនេះឯង ។ ខ្ទង់មួយ (ដែលគួរប្រកាន់ថា) នេះរបស់អញ ឬថា នេះរបស់បុគ្គលដទៃ នៃបុគ្គលណា មិនមាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគក៏បានត្រាស់ហើយថា

សុញ្ញតោ លោកំ អវេក្ខស្សុ មោឃរាជ សទា សតោ
អត្តានុទិដ្ឋឹ ឩហច្ច ឯវំ មច្ចុតរោ សិយា
ឯវំ លោកំ អវេក្ខន្តំ មច្ចុរាជា ន បស្សតីតិ ។

ឯវម្បិ យស្ស នត្ថិ ឥទំ មេតិ បរេសំ វាបិ កិញ្ចនំ ។

វុត្តំ ហេតំ ភគវតា យំ ភិក្ខវេ ន តុម្ហាកំ តំ បជហថ តំ វោ បហីនំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតីតិ ។ កិញ្ច ភិក្ខវេ ន តុម្ហាកំ រូបំ ភិក្ខវេ ន តុម្ហាកំ តំ បជហថ តំ វោ បហីនំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ វេទនា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ ន តុម្ហាកំ តំ បជហថ តំ វោ បហីនំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ តំ កឹ មញ្ញថ ភិក្ខវេ យំ ឥមស្មឹ ជេតវនេ តិណកដ្ឋសាខាបលាសំ

ម្នាលមោឃរាជ អ្នកចូរមានស្មារតីគ្រប់កាលសំឡឹងមើល
នូវលោក ថាជារបស់សូន្យទទេ បុគ្គលដកអត្តានុទិដ្ឋិហើយ
គប្បីឆ្លងមច្ចុបានដោយហេតុយ៉ាងនេះ មច្ចុរាជរមែងមិនជួបប្រទះ
នូវបុគ្គលដែលសំឡឹងមើលលោក យ៉ាងនោះ ។

ខន្ធមួយ (ដែលគ្នាប្រកាន់ថា) នេះរបស់អញ ឬថា នេះរបស់បុគ្គលដទៃ នៃបុគ្គលណា មិនមាន យ៉ាងនេះទេ ។

មួយទៀត ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មជាតណា មិនមែនជារបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់នូវធម្មជាតនោះចេញ ធម្មជាតនោះ ដែលអ្នកទាំងឡាយ លះបង់បានហើយ នឹងមានប្រយោជន៍ មានសេចក្ដីសុខ អស់កាលដ៏វែង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មជាតដូចម្ដេច មិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះរូបនោះចេញ រូបនោះដែលអ្នកទាំងឡាយលះហើយ នឹងមានប្រយោជន៍ មានសេចក្ដីសុខអស់កាលវែង វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ មិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់នាមខន្ធនោះចេញ នាមខន្ធនោះដែលអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយនឹងមានប្រយោជន៍ មានសេចក្ដីសុខអស់កាលវែង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ សំគាល់ ហេតុនោះដូចម្ដេច ស្មៅឈើ មែកឈើ ស្លឹកឈើណា មាននៅក្នុងវត្តជេតពននេះ

តំ ជនោ ហរេយ្យ វា ឌហេយ្យ វា យថាបច្ចយំ វា ករេយ្យ អបិ នុ តុម្ហាកំ ឯវមស្ស អម្ហេ ជនោ ហរតិ វា ឌហតិ វា យថាបច្ចយំ វា ករោតីតិ ។ នោ ហេតំ ភន្តេ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ ន ហិ នោ ឯតំ ភន្តេ អត្តា វា អត្តនិយំ វាតិ ។ ឯវំ ខោ ភិក្ខវេ យំ ន តុម្ហាកំ តំ បជហថ តំ វោ បហីនំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតីតិ ។ កិញ្ច ភិក្ខវេ ន តុម្ហាកំ រូបំ ភិក្ខវេ ន តុម្ហាកំ តំ បជហថ តំ វោ បហីនំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ វេទនា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ ន តុម្ហាកំ តំ បជហថ តំ វោ បហីនំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតីតិ ។ ឯវម្បិ យស្ស នត្ថិ មមំ បរេសំ វាបិ កិញ្ចនំ ។

ភាសិតម្បិ ហេតំ

អ្នកដទៃគប្បីនាំយកចេញ ឬដុត ឬក៏ធ្វើឲ្យស្មើតាមដើមនោះ ឲ្យសមគួរដល់បច្ច័យ ចុះអ្នកទាំងឡាយ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថែវឬទេថា អ្នកដទៃនាំយក ឬដុត ឬក៏ធ្វើ នូវយើងទាំងឡាយ ឲ្យសមគួរដល់បច្ច័យ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ដំណើរនុ៎ះ មិនដូច្នោះទេ ។ ដំណើរនុ៎ះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ខ្លួនក្តី វត្ថុជារបស់ខ្លួនក្តី នុ៎ះមិនមែនជារបស់យើងខ្ញុំទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ យ៉ាងនោះឯងហើយ វត្ថុណាមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់វត្ថុនោះចេញ វត្ថុនោះដែលអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយ នឹងមានប្រយោជន៍ មានសេចក្តីសុខ អស់កាលវែង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វត្ថុអ្វី មិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់រូបនោះចេញ រូបនោះដែលអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយ នឹងមានប្រយោជន៍ មានសេចក្តីសុខ អស់កាលវែង ។ វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ មិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់នាមខន្ធនោះចេញ នាមខន្ធនោះ ដែលអ្នកទាំងឡាយ លះបង់ហើយ នឹងមានប្រយោជន៍ មានសេចក្តីសុខ អស់កាលដ៏វែង ។ ខន្ធមួយ (ដែលគួរប្រកាន់ថា) នេះរបស់អញ ឬថា នេះរបស់បុគ្គលដទៃ នៃបុគ្គលណា មិនមានយ៉ាងនេះទេ ។ មួយទៀត មានភាសិតនេះថា

សុទ្ធកមសមុប្បាទំ(១) សុទ្ធសង្ខារសន្តតិំ
បស្សន្តស្ស យថាភូតំ ន ភយំ ហោតិ គាមណិ
តិណកដ្ឋសមំ លោកំ យទា បញ្ញាយ បស្សតិ
នាញ្ញំ បត្ថយតេ កិញ្ចិ អញ្ញត្រ អប្បដិសន្ធិយាតិ(២)។

វជិរា ភិក្ខុនី មារំ ឯតទវោច

កិន្នុ សត្តោតិ បច្ចេសិ មារ ទិដ្ឋិគតំ នុ តេ
សុទ្ធសង្ខារបុញ្ជោយំ នយិធ សត្តូបលព្ភតិ
យថាបិ អង្គសម្ភារា ហោតិ សទ្ទោ រថោ ឥតិ
ឯវំ ខន្ធេសុ សន្តេសុ ហោតិ សត្តោតិ សម្មុតិ
ទុក្ខមេវ ហិ សម្ភោតិ ទុក្ខំ តិដ្ឋតិ វេតិ ច
នាញ្ញត្រ ទុក្ខា សម្ភោតិ នាញ្ញំ ទុក្ខា និរុជ្ឈតីតិ ។

ឯវម្បិ យស្ស នត្ថិ ឥទំ មេតិ បរេសំ វាបិ កិញ្ចនំ ។

ឯវមេវ ខោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ រូបំ សមន្នេសតិ យាវតា រូបស្ស គតិ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ សមន្នេសតិ យាវតា វិញ្ញាណស្ស គតិ

១ ម. សុទ្ធធម្មសមុប្បាទំ ។ ២ ម. ឥតោ បរំ ឯវម្បិ យស្ស នត្ថិ ឥទំ មេតិ បរេសំ វាបិ កិញ្ចនន្តិ ទិស្សតិ ។

ហេតុអ្នកជាធំ បុគ្គលកាលឃើញ នូវការកើតឡើងនៃការប្រព្រឹត្តទៅសុទ្ធ នូវតំណនៃសង្ខារសុទ្ធ ភ័យរមែងមិនមានដោយពិត បុគ្គលឃើញដោយបញ្ញានូវសត្វលោក ទុកស្មើដោយស្មៅនិងកំណាត់ឈើ ក្នុងកាលណា ក្នុងកាលនោះ រមែងមិនប្រាថ្នានូវវត្ថុដទៃបន្តិចបន្តួច ក្រៅអំពីមិនបដិសន្ធិ ។

វជិរាភិក្ខុនី បាននិយាយពាក្យនុ៎ះ នឹងមារមានចិត្តបាបថា

ម្នាលមារ អ្នកជឿនូវអ្វីហ្ន៎ថាជាសត្វ ទិដ្ឋិរបស់អ្នកដូច្នោះឬ នេះជាគំនរនៃសង្ខារសុទ្ធ សត្វក្នុងគំនរនេះ បុគ្គលរកមិនបានទេ ពាក្យថារថដូច្នេះ រមែងកើតមាន ព្រោះគ្រឿងផ្សំនៃរថ យ៉ាងណាមិញ កាលបើខន្ធទាំងឡាយមាន សេចក្តីសន្មតថាសត្វ ក៏រមែងមាន យ៉ាងនោះដែរ ពិតណាស់ ទុក្ខហ្នឹងឯង រមែងកើតឡើង ទុក្ខរមែងឋិតនៅផង រលត់ទៅផង មិនមានធម្មជាតណាមួយ ក្រៅអំពីទុក្ខ កើតឡើង មិនមានធម្មជាតដទៃ ក្រៅអំពីទុក្ខ រលត់ទៅ ។

វត្ថុមួយ (ដែលគួរប្រកាន់) ថា នេះរបស់អញ ឬថា នេះរបស់បុគ្គលដទៃ នៃបុគ្គលណា មិនមាន យ៉ាងនេះ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុស្វែងរករូប ហោចដល់គតិ របស់រូប ស្វែងរកវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ហោចដល់គតិរបស់វិញ្ញាណ

តស្ស រូបំ សមន្នេសតោ យាវតា រូបស្ស គតិ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ សមន្នេសតោ យាវតា វិញ្ញាណស្ស គតិ យម្បិ យស្ស ហោតិ អហន្តិ វា មមន្តិ វា អស្មីតិ វា តម្បិ តស្ស ន ហោតីតិ ។ ឯវម្បិ យស្ស នត្ថិ ឥទំ មេតិ បរេសំ វាបិ កិញ្ចនំ ។

អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច សុញ្ញោ លោកោ សុញ្ញោ លោកោតិ ភន្តេ វុច្ចតិ កិត្តាវតា នុ ខោ ភន្តេ សុញ្ញោ លោកោតិ វុច្ចតីតិ ។ យស្មា ខោ អានន្ទ សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា តស្មា សុញ្ញោ លោកោតិ វុច្ចតិ ។ កិញ្ចានន្ទ សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា ។ ចក្ខុ ខោ អានន្ទ សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា រូបា សុញ្ញា ចក្ខុវិញ្ញាណំ សុញ្ញំ ចក្ខុសម្ផស្សោ សុញ្ញោ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ សុញ្ញំ ។ សោតំ សុញ្ញំ សទ្ទា សុញ្ញា ឃានំ សុញ្ញំ គន្ធា សុញ្ញា ជិវ្ហា សុញ្ញា រសា សុញ្ញា កាយោ សុញ្ញោ ផោដ្ឋព្វា សុញ្ញា

កាលបើភិក្ខុនោះ ស្វែងរកឲ្យបរហូតដល់គតិរបស់រូប ស្វែងរកវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ រហូតដល់គតិរបស់វិញ្ញាណ យ៉ាងនេះហើយ (សេចក្តីប្រកាន់) ណាថា អញដូច្នេះក្តី ជារបស់អញដូច្នេះក្តី (ថាអញ) មានដូច្នេះក្តី របស់ភិក្ខុណា (សេចក្តីប្រកាន់) នោះ របស់ភិក្ខុនោះ មិនមានទេ ។ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ខន្ធនីមួយដែលគួរប្រកាន់ថា នេះរបស់អញ ឬថា នេះរបស់បុគ្គលដទៃ នៃបុគ្គលណា មិនមាន យ៉ាងនេះឯង ។

ព្រះអានន្ទមានអាយុ ក្រាបបង្គំទូលសួរដំណើរនេះ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ពាក្យដែលព្រះអង្គពោលថា លោកសូន្យ លោកសូន្យដូច្នេះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ពាក្យដែលព្រះអង្គពោលថា លោកសូន្យ តើដោយហេតុដូចម្តេច ។ ម្នាលអានន្ទ ធម្មជាតសូន្យ ចាកខ្លួន ឬចាកវត្ថុជារបស់ខ្លួន ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ បានជាតថាគត ពោលថាលោកសូន្យ ។ ម្នាលអានន្ទ ធម្មជាតដូចម្តេច ដែលសូន្យចាកខ្លួន ឬចាកវត្ថុជារបស់ខ្លួន ។ ម្នាលអានន្ទ ចក្ខុហ្នឹងឯង សូន្យចាកខ្លួន ឬចាកវត្ថុជារបស់ខ្លួន រូបទាំងឡាយសូន្យ ចក្ខុវិញ្ញាណសូន្យ ចក្ខុសម្ផស្សសូន្យ សុខក្តី ទុក្ខក្តី អទុក្ខមសុខក្តី ណា ដែលបុគ្គលដឹងហើយ រមែងកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ ធម្មជាតមានសុខជាដើម នោះឯង ជារបស់សូន្យ សោតៈសូន្យ សទ្ទៈសូន្យ ឃានៈសូន្យ គន្ធៈសូន្យ ជិវ្ហាសូន្យ រសទាំងឡាយសូន្យ កាយសូន្យ ផោដ្ឋព្វៈទាំងឡាយសូន្យ

មនោ សុញ្ញោ ធម្មា សុញ្ញា មនោវិញ្ញាណំ សុញ្ញំ មនោសម្ផស្សោ សុញ្ញោ យទិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា យស្មា ខោ អានន្ទ សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា តស្មា សុញ្ញោ លោកោតិ វុច្ចតីតិ ។ ឯវម្បិ យស្ស នត្ថិ ឥទំ មេតិ បរេសំ វាបិ កិញ្ចនំ ។

(១៦៨) មមត្តំ សោ អសំវិន្ទន្តិ មមត្តាតិ ទ្វេ មមត្តា តណ្ហាមមត្តញ្ច ទិដ្ឋិមមត្តញ្ច ។បេ។ ឥទំ តណ្ហាមមត្តំ ។បេ។ ឥទំ ទិដ្ឋិមមត្តំ ។ តណ្ហាមមត្តំ បហាយ ទិដ្ឋិមមត្តំ បដិនិស្សជ្ជិត្វា មមត្តំ អវិន្ទន្តោ អសំវិន្ទន្តោ អនធិគច្ឆន្តោ អប្បដិលភន្តោតិ មមត្តំ សោ អសំវិន្ទំ ។

(១៦៩) នត្ថិ មេតិ ន សោចតីតិ វិបរិណតំ វា វត្ថុំ ន សោចតិ វិបរិណតស្មឹ វា វត្ថុស្មឹ ន សោចតិ ចក្ខុ មេ វិបរិណតន្តិ ន សោចតិ សោតំ មេ ។បេ។

មនះសូន្យ ធម្មះសូន្យ មនោវិញ្ញាណសូន្យ មនោសម្ផស្សសូន្យ សុខក្តី ទុក្ខក្តី អទុក្ខមសុខក្តី ណា ដែលបុគ្គលដឹងហើយ កើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ ធម្មជាតមានសុខជាដើមនោះឯង ជារបស់សូន្យ ចាកខ្លួន ឬចាកវត្ថុជារបស់ខ្លួន ម្នាលអានន្ទ ធម្មជាតដែលសូន្យ ចាកខ្លួន ឬចាកវត្ថុជារបស់ខ្លួន ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ តថាគតពោលថា លោកសូន្យ ។ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ខន្ធណាមួយដែលគួរប្រកាន់ថា នេះរបស់អញ ឬថា នេះរបស់បុគ្គលដទៃ នៃបុគ្គលណា មិនមាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។

[១៦៨] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ កាលមិនបានសេចក្តីប្រកាន់ ត្រង់ពាក្យថា សេចក្តីប្រកាន់ បានដល់ សេចក្តីប្រកាន់ ២ សេចក្តីប្រកាន់គឺតណ្ហា ១ សេចក្តីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះសេចក្តីប្រកាន់គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះសេចក្តីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ។ បុគ្គលកាលលះបង់សេចក្តីប្រកាន់គឺតណ្ហា រលាស់ចោលសេចក្តីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ហើយមិនជួប មិនប្រទះ មិនបាន មិនបានចំពោះ នូវសេចក្តីប្រកាន់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ កាលមិនបាននូវសេចក្តីប្រកាន់ ។

[១៦៩] ពាក្យថា រមែងមិនសោកថា អញមិនមានរបស់នេះ គឺបុគ្គលមិនសោកនូវវត្ថុដែលប្រែប្រួល ឬក្នុងវត្ថុដែលប្រែប្រួលហើយ មិនសោក គឺមិនសោកថា ចក្ខុរបស់អញប្រែប្រួល សោតៈរបស់អញ ។ បេ ។

សាលោហិតា មេ វិបរិណតាតិ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ ន ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ ន សម្មោហំ អាបជ្ជតីតិ នត្ថិ មេតិ ន សោចតិ ។ តេនាហ ភគវា

យស្ស នត្ថិ ឥទំ មេតិ បរេសំ វាបិ កិញ្ចនំ

មមត្តំ សោ អសំវិន្ទំ នត្ថិ មេតិ ន សោចតីតិ ។

(១៧០) អនិដ្ឋុរី អនានុគិទ្ធោ អនេជោ សព្វធី សមោ

តមានិសំសំ បព្រូមិ បុច្ឆិតោ អវិកម្បិនំ ។

(១៧១) អនិដ្ឋុរី អនានុគិទ្ធោតិ កតមំ និដ្ឋុរិយំ ។ ឥធេកច្ចោ និដ្ឋុរី ហោតិ បរលាភសក្ការគរុការមានន-វន្ទនបូជនាសុ ឥស្សតិ ឧស្សុយតិ ឥស្សំ ពន្ធតិ យំ ឯវរូបំ និដ្ឋុរិយំ និដ្ឋុរិយកម្មំ ឥស្សា ឥស្សាយនា

មិនសោក មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិនគក់ទ្រូង មិនដល់នូវការវង្វេង ថា ញាតិសាលោហិត របស់អញ ប្រែប្រួលហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមិនសោកថា អញមិនមាន របស់នេះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ខន្ធនីមួយ (ដែលគួរប្រកាន់ថា) នេះ របស់អញ ឬថា នេះរបស់ បុគ្គលដទៃ នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ បុគ្គលនោះ កាល មិនបាននូវសេចក្តីប្រកាន់ ថែមទាំងមិនសោកថា អញមិនមាន របស់នេះ ដូច្នេះឡើយ ។

[១៧០] តថាគតដែលគេសួរ នឹងពោលពួកបុគ្គលអ្នកមិន ញាប់ញ័រហើយ នូវអានិសង្ស (នៃពួកបុគ្គល) នោះ គឺបុគ្គលអ្នកមិនមាននូវសេចក្តីច្រណែន អ្នកមិនប្រាថ្នា អ្នកមិន មានការញាប់ញ័រ អ្នកមានចិត្តស្មើក្នុងទីទាំងពួង ។

[១៧១] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលអ្នកមិនមាននូវសេចក្តីច្រណែន អ្នកមិន ប្រាថ្នា សំនួរថា សេចក្តីច្រណែនតើដូចម្តេច បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ជាអ្នក ច្រណែន រមែងច្រណែន ឈ្នានីស ចងនូវសេចក្តីច្រណែនទុក ក្នុងលាភ សក្ការៈ ការគោរព ការរាប់អាន ការថ្វាយបង្គំ ការបូជា របស់បុគ្គលដទៃ សេចក្តីច្រណែន អាការនៃសេចក្តីច្រណែន សេចក្តីឫស្យា អាការនៃឫស្យា

ឥស្សាយិតត្តំ ឧស្សុយា ឧស្សុយនា ឧស្សុយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ ឥស្សាយំ ។ យស្សេតំ ឥស្សាយំ បហីនំ សមុច្ឆិន្នំ វូបសន្តំ បដិប្បស្សទ្ធំ អភព្វុប្បត្តិកំ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍំ សោ វុច្ចតិ អនិស្សុកីតិ អនិស្សុកី ។ អនានុគិទ្ធោតិ គេធោ វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ យស្សេសោ គេធោ បហីនោ សមុច្ឆិន្នោ វូបសន្តោ បដិប្បស្សទ្ធោ អភព្វុប្បត្តិកោ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍោ សោ វុច្ចតិ អនានុគិទ្ធោ ។ សោ រូបេ អគិទ្ធោ ។បេ។ ទិដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតព្វេសុ ធម្មេសុ អគិទ្ធោ អគធិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈោបន្នោ វីតគេធោ វិគតគេធោ ចត្តគេធោ វន្តគេធោ មុត្តគេធោ បហីនគេធោ បដិនិស្សដ្ឋគេធោ វីតរាគោ វិគតរាគោ ចត្តរាគោ វន្តរាគោ មុត្តរាគោ បហីនរាគោ បដិនិស្សដ្ឋរាគោ និច្ឆាតោ និព្វុតោ សីតិភូតោ សុខប្បដិសំវេទី

ការឲ្យសេចក្ដីឫស្យា សេចក្ដីឈ្នានីស អាការនៃឈ្នានីស ភាពនៃសេចក្ដីឈ្នានីស ណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ លោកហៅថា សេចក្ដីប្រណែន ។ សេចក្ដីប្រណែននុ៎ះ បុគ្គលណា បានលះបង់ ផ្ដាច់ផ្ដិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើង គឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានសេចក្ដីប្រណែន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនមានសេចក្ដីប្រណែន ។ ពាក្យថា អ្នកមិនប្រាថ្នា សេចក្ដីថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្ដីប្រាថ្នា បានដល់ រាគៈ រាគៈ មានកំឡាំង ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។ សេចក្ដីប្រាថ្នានុ៎ះ បុគ្គលណា បានលះបង់ ផ្ដាច់ផ្ដិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើង គឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនប្រាថ្នា ។ បុគ្គលនោះ មិនប្រាថ្នាក្នុងរូប ។បេ។ មិនប្រាថ្នា មិនចង់បាន មិនលោភ មិនជ្រុលជ្រប់ ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងឡាយ ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬគប្បីដឹង គឺជាអ្នកអស់ចំណង់ គ្មានចំណង់ លះបង់ចំណង់ ខ្ជាក់ចោលចំណង់ មានចំណង់រួចស្រឡះ មានចំណង់វិនាស មានចំណង់លះសំចេញ ជាអ្នកអស់តម្រេក គ្មានតម្រេក លះបង់តម្រេក ខ្ជាក់ចោលតម្រេក មានតម្រេករួចស្រឡះ មានតម្រេកវិនាស មានតម្រេកលះសំចេញ ជាអ្នកមិនឃ្លាន រលត់ចំណង់ មានចិត្តត្រជាក់ ទទួលសុខ

ព្រហ្មចរិយេន អត្តនា វិហរតីតិ អនិច្ឆោ អនានុគិទ្ធោ ។

(១៧៦) អនេជោ សត្តំ សមេតិ ឯជា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ យស្សេសា ឯជា តណ្ហា បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍា សោ វុច្ចតិ អនេជោ ។ ឯជាយ បហីនត្តា អនេជោ សោ លាភេបិ ន ឥញ្ជតិ អលាភេបិ ន ឥញ្ជតិ យសេបិ ន ឥញ្ជតិ អយសេបិ ន ឥញ្ជតិ បសំសាយបិ ន ឥញ្ជតិ និន្ទាយបិ ន ឥញ្ជតិ សុខេបិ ន ឥញ្ជតិ ទុក្ខេបិ ន ឥញ្ជតិ ន ចលតិ ន វេធតិ នប្បវេធតិ ន សម្បវេធតីតិ អនេជោ ។ សត្តំ សមេតិ សត្តំ វុច្ចតិ ឆឡាយតនានិ ចក្ខុ ចេវ រូបា ច ។បេ។ មនោ ចេវ ធម្មា ច ។ យតោ អជ្ឈត្តិកពាហិរេសុ អាយតនេសុ ឆន្ទរាគោ បហីនោ ហោតិ ឧច្ឆិន្នមូលោ

មានខ្លួនដ៏ប្រសើរ សម្រាន្តនៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនមានសេចក្តីច្រណែន អ្នកមិនប្រាថ្នា ។

(១៧៦) ពាក្យថា អ្នកមិនមានការញាប់ញ័រ អ្នកមានចិត្តស្មើក្នុងអារម្មណ៍ទាំងពួង អធិប្បាយថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីញាប់ញ័រ បានដល់រាគៈ សារាគៈ ។បេ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។ តណ្ហា ជាគ្រឿងញាប់ញ័រនុ៎ះ បុគ្គលណា លះបង់ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនឲ្យគួរកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានការញាប់ញ័រ ។ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា អ្នកមិនមានការញាប់ញ័រ ព្រោះលះតណ្ហាជាគ្រឿងញាប់ញ័រហើយ រមែងមិនញាប់ញ័រ ក្នុងលាភខ្លះ មិនញាប់ញ័រ ក្នុងអលាភខ្លះ មិនញាប់ញ័រ ក្នុងយសខ្លះ មិនញាប់ញ័រ ក្នុងអយសខ្លះ មិនញាប់ញ័រ ក្នុងបសំសាខ្លះ មិនញាប់ញ័រ ក្នុងនិន្ទាខ្លះ មិនញាប់ញ័រ ក្នុងសុខខ្លះ មិនញាប់ញ័រ មិនកំរើក មិនរំភើប មិនរន្ធត់ មិនស្លន់ស្លោ ក្នុងទុក្ខខ្លះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនមានការញាប់ញ័រ ។ ពាក្យថា អ្នកមានចិត្តស្មើក្នុងធម៌ទាំងពួង សេចក្តីថា ធម៌ទាំងពួង លោកពោលសំដៅ អាយតនៈ ៦ គឺ ចក្ខុ ១ រូប ១ ។បេ។ មនៈ ១ ធម្មៈ ១ ។ កាលណា ឆន្ទរាគៈ ក្នុងអាយតនៈទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅ បុគ្គលបានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់

តាលាវត្ថុកតោ អនភាវង្កតោ អាយតឹ អនុប្បាទធម្មោ សោ វុច្ចតិ សព្វត្ថ សមោ សព្វត្ថ តាទិ សព្វត្ថ មជ្ឈត្តោ សព្វត្ថ ឧបេក្ខកោតិ អនេជោ សព្វធិ សមោ ។

(១៧៣) តមាធិសំសំ បច្ច្រ័ម បុគ្គលោ អវិកម្បិនន្តិ អវិកម្បំ បុគ្គលំ បុជ្ជោ បុទ្ធោ យាជនោ អញ្ញុស្សិតោ បសាទិតោ ឥមេ ធក្កោ អាទិសំសេ បច្ច្រ័ម យោ សោ អនេជ្ជី អនាទុតិទ្ធោ អនេជោ សព្វធិ សមោតិ ព្រហ្ម អាទិច្ចាមិ ។ បេ ។ បការ-សេមីតិ តមាធិសំសំ បច្ច្រ័ម បុទ្ធោ អវិកម្បំ ។ តេនាហ ភគវា

អនេជ្ជី អនាទុតិទ្ធោ អនេជោ សព្វធិ សមោ
តមាធិសំសំ បច្ច្រ័ម បុទ្ធោ អវិកម្បិនន្តិ ។

ព្រោះមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ដល់នូវភាពមិនមាន មិនឲ្យមានការកើតតទៅជាធម្មតា បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានចិត្តស្មើក្នុងទីទាំងពួង អ្នកនឹងនឹងក្នុងទីទាំងពួង អ្នកកណ្តាល ក្នុងទីទាំងពួង អ្នកព្រងើយកន្តើយ ក្នុងទីទាំងពួង ក្នុងកាលនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនមានការញាប់ញ័រ អ្នកមានចិត្តស្មើក្នុងទីទាំងពួង ។

(១៧៣) ពាក្យថា តថាគត ដែលត្រាស់ដឹង អំពីពួកបុគ្គល អ្នកមិនញាប់ញ័រ នឹងការខ្វះខាតសម្បត្តិ (នៃពួកបុគ្គល) នោះ គឺ តថាគតដែលត្រាស់ដឹង គេជេរដោល គេសូម គេតាពខម គេជ្រើសថា អំពីពួកបុគ្គលអ្នកមិនញាប់ញ័រ នឹងការ នឹងសរសើរ នឹងច្រាប់ ។ បេ ។ នឹងប្រកាសនូវគុណសម្បត្តិ ៤ នេះ ថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីប្រែប្រួល ១ អ្នកមិនច្រាញ ១ អ្នកមិនមានការញាប់ញ័រ ១ អ្នកមានចិត្តស្មើក្នុងទីទាំងពួង ១ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគត ដែលត្រាស់ដឹង អំពីពួកបុគ្គលអ្នកមិនញាប់ញ័រ នឹងការខ្វះខាតសម្បត្តិ (នៃពួកបុគ្គល) នោះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

តថាគតដែលត្រាស់ដឹង អំពីពួកបុគ្គល អ្នកមិនញាប់ញ័រ នឹង
ការខ្វះខាតសម្បត្តិ (នៃពួកបុគ្គល) នោះ គឺបុគ្គលអ្នកមិនមាន
សេចក្តីប្រែប្រួល អ្នកមិនច្រាញ អ្នកមិនមានការញាប់ញ័រ
អ្នកមានចិត្តស្មើ ក្នុងទីទាំងពួង ។

[១៧៦] អនេជស្ស វិជានតោ នត្ថិ កាចិ និសង្ខិតិ
វិរតោ សោ វិយារព្ភា ខេមំ បស្សតិ សព្វធិ ។

[១៧៧] អនេជស្ស វិជានតោតិ ឯជា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ យស្សេសា ឯជា តណ្ហា បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍា សោ វុច្ចតិ អនេជោ ។ ឯជាយ បហីនត្តា អនេជោ សោ លាភេបិ ន ឥញ្ជតិ អលាភេបិ ន ឥញ្ជតិ យសេបិ ន ឥញ្ជតិ អយសេបិ ន ឥញ្ជតិ បសំសាយបិ ន ឥញ្ជតិ និន្ទាយបិ ន ឥញ្ជតិ សុខេបិ ន ឥញ្ជតិ ទុក្ខេបិ ន ឥញ្ជតិ ន ចលតិ ន វេធតិ នប្បវេធតិ ន សម្បវេធតីតិ អនេជស្ស ។ វិជានតោតិ ជានតោ អាជានតោ វិជានតោ បដិវិជានតោ បដិវិជ្ឈតោ សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ ជានតោ អាជានតោ វិជានតោ បដិវិជានតោ បដិវិជ្ឈតោ សព្វេ សង្ខារា ទុក្ខាតិ ។ បេ ។

[១៧៦] ការតាក់តែង ណាមួយ នៃបុគ្គលអ្នកមិនមានការញាប់ញ័រ អ្នកដឹងច្បាស់ មិនមានឡើយ បុគ្គលនោះ វៀរចាកការផ្តើមផ្សង ។ រមែងឃើញសេចក្តីក្សេមក្សាន្តក្នុងទីទាំងពួង ។

[១៧៧] ពាក្យថា អ្នកមិនមានការញាប់ញ័រ អ្នកដឹងច្បាស់ សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា ការញាប់ញ័រ បានខាង រាគៈ រាគៈមានកំឡាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។ តណ្ហាជាគ្រឿងញាប់ញ័រនុ៎ះ បុគ្គលណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានការញាប់ញ័រ ។ បុគ្គលឈ្មោះថា អ្នកមិនមានការញាប់ញ័រនោះ ព្រោះលះតណ្ហាជាគ្រឿងញាប់ញ័រហើយ រមែងមិនញាប់ញ័រក្នុងលាភខ្លះ មិនញាប់ញ័រ ក្នុងអលាភខ្លះ មិនញាប់ញ័រក្នុងយសខ្លះ មិនញាប់ញ័រ ក្នុងអយសខ្លះ មិនញាប់ញ័រ ក្នុងបសំសាខ្លះ មិនញាប់ញ័រ ក្នុងនិន្ទាខ្លះ មិនញាប់ញ័រ ក្នុងសុខខ្លះ មិនញាប់ញ័រ មិនកំរើក មិនរំភើប មិនរន្ធត់ មិនស្ទាំស្ទា ក្នុងទុក្ខខ្លះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនមានការញាប់ញ័រ ។ ពាក្យថា អ្នកដឹងច្បាស់ គឺអ្នកដឹង ដឹងទូទៅ ដឹងច្បាស់ ដឹងចំពោះ យល់ច្បាស់ថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង អ្នកដឹង ដឹងទូទៅ ដឹងច្បាស់ ដឹងចំពោះ យល់ច្បាស់ថា សង្ខារទាំងពួងជាទុក្ខ ។ បេ ។

យង្កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធធម្មន្តិ ជានតោ អាជានតោ វិជានតោ បដិវិជានតោ បដិវិជ្ឈតោតិ អនេជស្ស វិជានតោ ។

[១៧៦] នត្ថិ កាចិ និសង្ខិតីតិ និសង្ខិតិយោ វុច្ចន្តិ បុញ្ញាភិសង្ខារា អបុញ្ញាភិសង្ខារា អនេញ្ជាភិសង្ខារា ។ យតោ បុញ្ញាភិសង្ខារា ច អបុញ្ញាភិសង្ខារា ច អនេញ្ជាភិសង្ខារា ច បហីនា ហោន្តិ ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតឹ អនុប្បាទធម្មា ឯត្តាវតា និសង្ខិតិយោ នត្ថិ ន សំវិជ្ជន្តិ នុបលព្ភន្តិ បហីនា សមុច្ឆិន្នា វូបសន្តា បដិប្បស្សទ្ធា អភព្វុប្បត្តិកា ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍាតិ នត្ថិ កាចិ និសង្ខិតិ ។

[១៧៧] វិរតោ សោ វិយារម្ភាតិ វិយារម្ភា វុច្ចតិ បុញ្ញាភិសង្ខារា អបុញ្ញាភិសង្ខារា អនេញ្ជាភិសង្ខារា ។ យតោ បុញ្ញាភិសង្ខារា ច អបុញ្ញាភិសង្ខារា ច អនេញ្ជាភិសង្ខារា ច បហីនា ហោន្តិ ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា

អ្នកដឹង ដឹងទូទៅ ដឹងច្បាស់ ដឹងចំពោះ យល់ច្បាស់ថា ធម្មជាតណាមួយ មានការកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះ មានការរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនមានការញាប់ញ័រ អ្នកដឹងច្បាស់ ។

(១៧៦) ពាក្យថា ការតាក់តែងណានីមួយ មិនមាន សេចក្ដីថា ការតាក់តែងទាំងឡាយ លោកពោលសំដៅយក បុញ្ញាភិសង្ខារ អបុញ្ញាភិសង្ខារ អនេញ្ជាភិសង្ខារ ។ បុញ្ញាភិសង្ខារ អបុញ្ញាភិសង្ខារ អនេញ្ជាភិសង្ខារ បុគ្គលលះបង់ ផ្ដាច់ឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើតដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ដល់នូវការមិនមាន មិនឲ្យមានការកើតតទៅជាធម្មតា ក្នុងកាលណា ការតាក់តែងទាំងឡាយនៃបុគ្គល មិនមាន ឥតមាន ដែលមិនបាន គឺលោកបានលះបង់ ផ្ដាច់ផ្ដិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះ ក្នុងកាលនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការតាក់តែងណានីមួយ មិនមាន ។

(១៧៧) ពាក្យថា បុគ្គលនោះ វៀរចាកការផ្ដើមផ្សើម ។ សេចក្ដីថា បុញ្ញាភិសង្ខារ អបុញ្ញាភិសង្ខារ អនេញ្ជាភិសង្ខារ លោកហៅថា ការផ្ដើមផ្សើម ។ បុញ្ញាភិសង្ខារ អបុញ្ញាភិសង្ខារ អនេញ្ជាភិសង្ខារ បុគ្គលលះបង់ ផ្ដាច់ឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ដល់នូវការមិនមាន

អាយតឹ អនុប្បាទធម្មា បហីនា(១) វិយារម្ភា អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ(២) និស្សដោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរតីតិ វិរតោ សោ វិយារម្ភា ។

(១៧៨) ខេមំ បស្សតិ សព្វធីតិ ភយការកោ រាគោ ភយការកោ ទោសោ ភយការកោ មោហោ ។បេ។ ភយការកា កិលេសា ។ ភយការកស្ស រាគស្ស បហីនត្តា ។បេ។ ភយការកានំ កិលេសានំ បហីនត្តា សព្វត្ថ ខេមំ បស្សតិ សព្វត្ថ អភយំ បស្សតិ សព្វត្ថ អនីតិកំ បស្សតិ សព្វត្ថ អនុបទ្ទវំ បស្សតិ សព្វត្ថ អនុបសគ្គំ បស្សតិ សព្វត្ថ បស្សទ្ធំ បស្សតីតិ ខេមំ បស្សតិ សព្វធិ ។ តេនាហ ភគវា

អនេជស្ស វិជានតោ នត្ថិ កាចិ និសង្ខិតិ
វិរតោ សោ វិយារម្ភា ខេមំ បស្សតិ សព្វធីតិ ។

១ ម. ឯត្ថន្តរេ អនុត្តាតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. និក្ខន្តោ ។

មិនឲ្យមានការកើតតទៅជាធម្មតា ក្នុងកាលណា បុគ្គលជាអ្នកវៀរស្រឡះ គេចចេញ វៀរស្រឡះផ្សេងៗ រត់ចេញ រលាស់ចេញ រួចស្រឡះ ប្រាសប្រាស ចាកការផ្តើមផ្សេងៗ មានចិត្តប្រាសចាកសេចក្តីសង្វៀលនៅ ដោយហេតុប៉ុណ្ណោះ ក្នុងកាលនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ វៀរចាកការតាក់តែងផ្សេងៗ ។

(១៧៨) ពាក្យថា រមែងឃើញសេចក្តីក្សេមក្នុងទីទាំងពួង សេចក្តីថា រាគៈជាគ្រឿងធ្វើនូវភ័យ ទោសៈជាគ្រឿងធ្វើនូវភ័យ មោហៈជាគ្រឿងធ្វើនូវភ័យ ។បេ។ កិលេសទាំងឡាយ ជាគ្រឿងធ្វើនូវភ័យ ។ ព្រោះរាគៈជាគ្រឿងធ្វើនូវភ័យ លោកលះបង់ហើយ ។បេ។ ព្រោះកិលេសជាគ្រឿងធ្វើនូវភ័យ លោកលះបង់ហើយ ទើបឈ្មោះថា ឃើញសេចក្តីក្សេមក្នុងទីទាំងពួង គឺឃើញហេតុមិនមានភ័យក្នុងទីទាំងពួង ឃើញហេតុមិនមានចង្រៃក្នុងទីទាំងពួង ឃើញហេតុមិនមានឧបទ្រពក្នុងទីទាំងពួង ឃើញការមិនមានឧបសគ្គក្នុងទីទាំងពួង ឃើញគុណជាតស្ងប់រម្ងាប់ក្នុងទីទាំងពួង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) រមែងឃើញសេចក្តីក្សេមក្នុងទីទាំងពួង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ការតាក់តែងណាមួយ នៃបុគ្គលអ្នកមិនមានការញាប់ញ័រ
អ្នកដឹងច្បាស់ មិនមានទេ បុគ្គលនោះ វៀរចាកការផ្តើម
ផ្សេងៗ រមែងឃើញសេចក្តីក្សេមក្នុងទីទាំងពួង ។

(១៧៩) ន សមេសុ ន ឱមេសុ ន ឧស្សេសុ វទតេ មុនិ
សន្តោ សោ វីតមច្ឆរោ នាទេតិ ន និរស្សតីតិ
(គាថា) ។

(១៨០) ន សមេសុ ន ឱមេសុ ន ឧស្សេសុ វទតេ មុនីតិ មោនំ វុច្ចតិ ញាណំ យា បញ្ញា បជាននា ។បេ។ សង្គជាលមតិច្ច សោ មុនីតិ ។ មុនិ សេយ្យោហមស្មីតិ វា សទិសោហមស្មីតិ វា ហីនោហមស្មីតិ វា ន វទតិ ន កថេតិ ន ភណតិ ន ទីបយតិ ន វោហរតីតិ ន សមេសុ ន ឱមេសុ ន ឧស្សេសុ វទតេ មុនិ ។

(១៨១) សន្តោ សោ វីតមច្ឆរោតិ សន្តោតិ រាគស្ស សន្តត្តា(១) សន្តោ ទោសស្ស មោហស្ស ។បេ។ សព្វាកុសលាភិសង្ខារានំ សន្តត្តា សមិតត្តា វូប-សមិតត្តា វិជ្ឈាតត្តា និព្វុតត្តា វិគតត្តា បដិប្បស្សទ្ធត្តា សន្តោ ឧបសន្តោ វូបសន្តោ និព្វុតោ បដិប្បស្សទ្ធោតិ

១ ម. និព្វុត សមិតត្តាតិ ទិស្សតិ ។

(១៧៩) មុនិ មិននិយាយ ក្នុងហេតុដ៏ស្មើ មិននិយាយ ក្នុងហេតុដ៏ថោកថយ មិននិយាយក្នុងហេតុដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ទេ (ព្រោះ) លោកជាអ្នកស្ងប់ ប្រាសចាកកំណាញ់ មិនប្រកាន់ មិនលះបង់ (ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះ) ។

(១៨០) ពាក្យថា មុនិ មិននិយាយ ក្នុងហេតុដ៏ស្មើ មិននិយាយ ក្នុងហេតុដ៏ថោកថយ មិននិយាយ ក្នុងហេតុដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ទេ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា មោនៈ បានដល់ប្រាជ្ញា ការដឹងសព្វ ។បេ។ មុនិនោះ កន្លងនូវបណ្តាញជាគ្រឿងជំពាក់ ។ មុនិ តែងមិននិយាយ មិនសំដែង មិនពោល មិនបំភ្លឺ មិនបញ្ចេញថា អាត្មាជាបុគ្គលប្រសើរ ឬថា អាត្មាជាបុគ្គលស្មើ ឬក៏ថា អាត្មាជាបុគ្គលថោកថយ ដូច្នេះឡើយ ហេតុនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា មុនិ មិននិយាយក្នុងហេតុដ៏ស្មើ មិននិយាយក្នុងហេតុដ៏ថោកថយ មិននិយាយក្នុងហេតុដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ទេ ។

(១៨១) អធិប្បាយពាក្យថា លោកជាអ្នកស្ងប់ ប្រាសចាកកំណាញ់ ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកស្ងប់ គឺជាអ្នកស្ងប់ ព្រោះស្ងប់រាគៈ ជាអ្នកស្ងប់ អ្នករម្ងាប់ អ្នកស្ងប់រម្ងាប់ អ្នករលត់ទុក្ខ អ្នកស្ងប់ស្ងៀមទុក្ខ ព្រោះស្ងប់ទោសៈ មោហៈ ។បេ។ ព្រោះស្ងប់ ព្រោះរម្ងាប់ ព្រោះខ្ជះខ្ជាយ ព្រោះរលត់ ព្រោះប្រាសចេញ ព្រោះស្ងប់ស្ងៀម នូវអភិសង្ខារជាអកុសលទាំងពួង

សន្តោ សោ ។ វីតមច្ឆរោតិ បញ្ច មច្ឆរិយានិ អាវាស-មច្ឆរិយំ ។ បេ ។ គាហោ ឥទំ វុច្ចតិ មច្ឆរិយំ ។ យស្សេតំ មច្ឆរិយំ បហីនំ សមុច្ឆិន្នំ វូបសន្តំ បដិប្បស្សទ្ធំ អភព្វុប្បត្តិកំ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍំ សោ វុច្ចតិ វីតមច្ឆរោ វិគតមច្ឆរោ ចត្តមច្ឆរោ វន្តមច្ឆរោ មុត្តមច្ឆរោ បហីនមច្ឆរោ បដិនិស្សដ្ឋមច្ឆរោតិ សន្តោ សោ វីតមច្ឆរោ ។

(១៨៦) នាទេតិ ន និរស្សតីតិ គកកតិ នាទេតីតិ រូបំ នាទេតិ នាទិយតិ ន ឧបាទិយតិ ន គណ្ហាតិ ន បរាមសតិ នាភិនិវិសតិ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ គតិំ ឧបបត្តិំ បដិសន្ធិំ ភវំ សំសារំ វដ្ដំ

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកស្ងប់ ។ ពាក្យថា ប្រាសចាកកំណាញ់ សេចក្ដីថា កំណាញ់ ៥ គឺកំណាញ់អាវាស ។ បេ ។ ការប្រកាន់ នេះ លោកហៅថា ការកំណាញ់ ។ ការកំណាញ់នុ៎ះ បុគ្គលណា លះបង់ ផ្ដាច់ផ្ដិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរ ឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានកំណាញ់ទៅប្រាស មានកំណាញ់ឃ្លាតចេញ មានកំណាញ់លះបង់ មានកំណាញ់ខ្ជាក់ចោល មានកំណាញ់រួចចេញ មានកំណាញ់បន្សាត់ចេញ មានកំណាញ់រលាស់ចេញហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លោកជាអ្នកស្ងប់ ប្រាសចាកកំណាញ់ ។

(១៨៦) អធិប្បាយពាក្យថា មិនប្រកាន់ មិនលះចោល ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ដូច្នេះ ត្រង់ពាក្យថា មិនប្រកាន់ គឺមិនប្រកាន់ មិនក្ដោបកាន់ មិនទទឹងទាញទុក មិនកាន់យក មិនស្ទាបអង្អែល មិនជាប់ចំពាក់ ចំពោះរូប មិនប្រកាន់ មិនក្ដោបកាន់ មិនទទឹងទាញទុក មិនស្ទាបអង្អែល មិនជាប់ចំពាក់ ចំពោះវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ គតិ ឧបបត្តិ បដិសន្ធិ ភព សំសារ វដ្ដៈ

នាទេតិ នាទិយតិ ន ឧបាទិយតិ ន គណ្ហាតិ ន បរាមសតិ នាភិនិវិសតីតិ នាទេតិ ។ ន និរស្សតីតិ រូបំ ន បជហតិ ន វិនោទេតិ ន ព្យន្តីករោតិ ន អនភាវង្គមេតិ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ គតិំ ឧបបត្តិំ បដិសន្ធិំ ភវំ សំសារំ វដ្ដំ ន បជហតិ ន វិនោទេតិ ន ព្យន្តីករោតិ ន អនភាវង្គមេតីតិ ន និរស្សតិ ។ ភគវាតិ គារវាធិវចនំ ។ បេ ។ សច្ឆិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភគវាតិ ។ តេនាហ ភគវា

ន សមេសុ ន ឱមេសុ ន ឧស្សេសុ វទតេ មុនិ
សន្តោ សោ វីតមច្ឆរោ នាទេតិ ន និរស្សតីតិ (ភគវា) ។

បណ្ណរសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនប្រកាន់ ។ ពាក្យថា មិនលះចោល គឺមិនលះបង់ មិនបន្ទោបង់ មិនធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យដល់ការមិនមាន នូវរូប មិនលះបង់ មិនបន្ទោបង់ មិនធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យដល់ការមិនមាន នូវវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ គតិ ឧបបត្តិ បដិសន្ធិ ភព សំសារ វដ្ដៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនលះចោល ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

មុនិ មិននិយាយ ក្នុងហេតុដ៏ស្មើ មិននិយាយក្នុងហេតុដ៏ថោកទាប មិននិយាយក្នុងហេតុដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ (ព្រោះ) លោកជាអ្នកស្ងប់ ប្រាសចាកកំណាញ់ មិនប្រកាន់ មិនលះចោល (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ដូច្នេះ) ។

ចប់អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសទី ១៥ ។

៦. សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

(១៨៣) ន មេ ទិដ្ឋោ ឥតោ បុព្វេ (ឥច្ចាយស្មា
សារីបុត្តោ)

ន សុតោ ឧទ កស្សចិ
ឯវំ វគ្គុវទោ សត្ថា
តុសិតា គណិមាគតោ ។

(១៨៤) ន មេ ទិដ្ឋោ ឥតោ បុព្វេតិ ឥតោ បុព្វេ ន មយា ទិដ្ឋបុព្វោ សោ ភគវា ឥមិនា ចក្ខុនា ឥមិនា អត្តភាវេន ។ យទា ភគវា តាវតឹសភវនេ បារិច្ឆត្តកមូលេ បណ្ឌុកម្ពលសិលាយំ វស្សំ វុដ្ឋោ ទេវគណបរិវុតោ មជ្ឈេ មណិមយេន សោបានេន សង្កស្សនគរំ ឱតិណ្ណោ ឥមំ ទស្សនំ បុព្វេ ន ទិដ្ឋោតិ ន មេ ទិដ្ឋោ ឥតោ បុព្វេ ។

(១៨៥) ឥច្ចាយស្មា សារីបុត្តោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្ធិ បទសំសគ្គោ បទបារិបូរី អក្ខរសមវាយោ ព្យញ្ជនសិ-លិដ្ឋតា បទានុបុព្វតាមេតំ ឥច្ចាតិ ។ អាយស្មាតិ បិយវ-ចនំ គរុវចនំ សគារវសប្បតិស្សវចនមេតំ អាយស្មាតិ ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

(១៨៣) (ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ ពោលដូច្នេះថា) ក្នុងកាលមុនអំពីកាលនេះ ខ្ញុំមិនបានឃើញ ទាំងមិនបានឮ (អំពីសំ-ណាក់) អ្នកណាមួយទេ ព្រះសាស្តា មានព្រះសូរសៀងពីរោះ យ៉ាងនេះ ទ្រង់ចុះចាកឋានតុសិតមកកាន់ពួក ។

(១៨៤) ពាក្យថា ក្នុងកាលមុនអំពីកាលនេះ ខ្ញុំមិនបានឃើញ គឺ ក្នុងកាលមុនអំពីកាលនេះ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ខ្ញុំមិនធ្លាប់ឃើញ ដោយចក្ខុនេះ ដោយអត្តភាពនេះទេ ។ កាលដែលព្រះមានព្រះភាគ គង់ចាំវស្សាលើថ្មបណ្ឌុកម្ពលក្រោមម្លប់បារិច្ឆត្តព្រឹក្ស ឋានតាវត្តិង្ស មានពួកទេវតាហែហម ទ្រង់យាងចុះកាន់ក្រុងសង្កស្សៈតាមជណ្តើរកែវត្រង់កណ្តាល ខ្ញុំមិនបានឃើញក្នុងកាលមុន វៀរលែងតែការឃើញនេះ ។ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ក្នុងកាលមុន អំពីកាលនេះ ខ្ញុំមិនបានឃើញ ។

(១៨៥) ពាក្យថា ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ (ពោល) ដូច្នេះ ត្រង់ពាក្យថា ដូច្នេះ ជាពាក្យតបទ ភ្ជាប់បទ បំពេញបទ ប្រជុំអក្ខរៈ ជាពាក្យសម្រួលព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា ដូច្នេះ នុ៎ះ គឺជាលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព ពាក្យថា មានអាយុ នុ៎ះ ជាពាក្យប្រកបដោយសេចក្តីគោរព កោតក្រែង ។

សារីបុត្តោតិ តស្ស ថេរស្ស នាមំ សង្ខា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ វោហារោ នាមំ នាមកម្មំ នាមធេយ្យំ និរុត្តិ ព្យញ្ជនំ អភិលាបោតិ អាយស្មា សារីបុត្តោ ។

[១៨៦] ន សុតោ ឧទ កស្សចីតិ នាតិ បដិក្ខេបោ។ ឧទាតិ បទសន្ធិ បទសំសគ្គោ បទបារិបូរី អក្ខរសមវាយោ ព្យញ្ជនសិលិដ្ឋតា បទានុបុព្វតាមេតំ ឧទាតិ ។ កស្សចីតិ កស្សចិ ខត្តិយស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា វេស្សស្ស វា សុទ្ទស្ស វា គហដ្ឋស្ស វា បព្វជិតស្ស វា ទេវស្ស វា មនុស្សស្ស វាតិ ន សុតោ ឧទ កស្សចិ ។

[១៨៧] ឯវំ វគ្គុវទោ សត្ថាតិ ឯវំ វគ្គុវទោ មធុរវទោ បេមនីយវទោ ហទយង្គមវទោ ករវីករុតមញ្ជុស្សរោ(១) ។ អដ្ឋង្គសមន្នាគតោ ខោ បន តស្ស ភគវតោ មុខតោ ឃោសោ និច្ឆរតិ វិស្សដ្ឋោ ច វិញ្ញេយ្យោ ច មញ្ជុ ច សវនីយោ ច ពិន្ទុ(២) ច អវិសារី ច គម្ភីរោ ច និន្នាទី ច ។

១ ម. ករវិករុតមញ្ជុឃោសោ ។ ២ ម. ពិន្ទូ ។

ពាក្យថា ព្រះសារីបុត្ត គឺជាឈ្មោះ ជាការរាប់ ជាពាក្យសំគាល់ ជាបញ្ញត្តិ ជាពាក្យហៅ ជានាម ជានាមកម្ម ជានាមបញ្ញត្តិ ជាសំដី ជាគ្រឿងបញ្ជាក់ ជាគ្រឿងប្រកាស របស់ព្រះថេរៈនោះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះសារីបុត្ត មានអាយុ ពោលដូច្នេះ ។

[១៨៦] ពាក្យថា ទាំងមិនបានឮ អំពីសំណាក់អ្នកណាមួយទេ ត្រង់ពាក្យថា មិន ជាពាក្យហាមឃាត់ ។ ពាក្យថា ទាំង ជាពាក្យតបទ ភ្ជាប់បទ បំពេញបទ ប្រជុំអក្ខរៈ ជាពាក្យស្រួលព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា ទាំង នុ៎ះ គឺជាលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា អ្នកណាមួយ គឺអ្នកណាមួយ ទោះក្សត្រក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី វេស្សៈក្តី សូទ្រៈក្តី គ្រហស្ថក្តី បព្វជិតក្តី ទេវតាក្តី មនុស្សក្តី ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ទាំងមិនបានឮ អំពីសំណាក់អ្នកណាមួយទេ ។

[១៨៧] ពាក្យថា ព្រះសាស្តាមានព្រះសូរសៀងពីរោះ យ៉ាងនេះ អធិប្បាយថា ព្រះអង្គមានព្រះសូរសៀងពីរោះ សូរសៀងទន់ផ្អែម សូរសៀងគួរជាទីស្រឡាញ់ សូរសៀងជាទីគាប់ចិត្ត សូរសៀងពីរោះ ដូចសំឡេងសត្វករវិក យ៉ាងនេះ ។ ព្រះសូរសៀងដែលផ្សាយចេញចាកព្រះឱស្ឋ របស់ព្រះមានព្រះភាគនោះ ប្រកបដោយអង្គ ៨ គឺ ច្បាស់ល្អ ១ គប្បីដឹងបានដោយងាយ ១ ទន់ពីរោះ ១ ស្រួលស្តាប់ ១ មូល ១ មិនរាយប្រាក ១ ជ្រៅ ១ លាន់ឮ ១ ។

យថា បរិសំ ខោ បន សោ ភគវា សរេន វិញ្ញាបេតិ ន ពហិទ្ធា បរិសាយ ឃោសោ និច្ឆរតិ ។ ព្រហ្មស្សរោ ហិ បន សោ ភគវា ករវីកភាណីតិ ឯវំ វគ្គុវទោ ។ សត្ថាតិ ភគវា សត្ថវាហោ ។ យថា សត្ថវាហោ សត្ថេ កន្តារំ តារេតិ ចោរកន្តារំ តារេតិ វាឡកន្តារំ តារេតិ ទុព្ភិក្ខកន្តារំ តារេតិ និរុទកកន្តារំ តារេតិ ឧត្តារេតិ និត្ថារេតិ បត្តារេតិ ខេមន្តភូមឹ សម្បាបេតិ ឯវមេវ ភគវា សត្ថវាហោ សត្តេ កន្តារំ តារេតិ ជាតិកន្តារំ តារេតិ ជរាកន្តារំ តារេតិ ព្យាធិកន្តារំ តារេតិ មរណសោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសកន្តារំ តារេតិ រាគកន្តារំ តារេតិ ទោសមោហមានទិដ្ឋិកិលេសទុច្ចរិតកន្តារំ តារេតិ រាគគហនំ តារេតិ ទោសមោហមានទិដ្ឋិគហនំ តារេតិ កិលេសគហនំ តារេតិ ឧត្តារេតិ និត្ថារេតិ បត្តារេតិ ខេមន្តំ អមតំ និព្វានំ សម្បាបេតីតិ ឯវម្បិ ភគវា សត្ថវាហោ ។ អថវា ភគវា នេតា វិនេតា អនុនេតា

កាលណា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ញ៉ាំងបរិស័ទឲ្យដឹងដោយព្រះសូរសៀង ព្រះសូរសៀងព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ មិនឆ្ពាយចេញទៅខាងក្រៅអំពីបរិស័ទ ។ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ មានព្រះសូរសៀងដូចជាសំឡេងព្រហ្ម មានព្រះសូរសៀងដូចជាសំឡេងសត្វករវិក ហេតុនោះ លោកពោលថា ព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះសូរសៀងពីរោះ យ៉ាងនេះ ។ ពាក្យថា ព្រះសាស្តា គឺព្រះមានព្រះភាគជាអ្នកនាំពួក ។ នាយពួក ញ៉ាំងពួកទាំងឡាយឲ្យឆ្លងផុតផ្លូវលំបាក គឺឲ្យឆ្លងផុតផ្លូវលំបាកគឺចោរ ឲ្យឆ្លងផុតផ្លូវលំបាកគឺម្រឹគសាហាវ ឲ្យឆ្លងផុតផ្លូវលំបាកគឺការអត់ឃ្លាន ឲ្យឆ្លង ឲ្យឆ្លងឡើង ឲ្យឆ្លងចេញ ឲ្យឆ្លងផុតផ្លូវលំបាកគឺការមិនមានទឹក ឲ្យបានដល់ទីក្សេម យ៉ាងណាមិញ ព្រះមានព្រះភាគជាអ្នកនាំពួក តែងញ៉ាំងពួកសត្វឲ្យឆ្លងផុតផ្លូវលំបាក គឺឲ្យឆ្លងផុតផ្លូវលំបាកគឺជាតិ ឲ្យឆ្លងផុតផ្លូវលំបាកគឺជរា ឲ្យឆ្លងផុតផ្លូវលំបាកគឺព្យាធិ ឲ្យឆ្លងផុតផ្លូវលំបាក គឺ មរណៈ សោកៈ បរិទេវៈ ទុក្ខៈ ទោមនស្សៈ ឧបាយាសៈ ឲ្យឆ្លងផុតផ្លូវលំបាកគឺរាគៈ ឲ្យឆ្លងផុតផ្លូវលំបាកគឺទោសៈ មោហៈ មានះ ទិដ្ឋិ កិលេស ទុច្ចរិត ឲ្យឆ្លងសេចក្តីសាំញ៉ាំគឺរាគៈ ឲ្យឆ្លងសេចក្តីសាំញ៉ាំគឺទោសៈ មោហៈ មានះ ទិដ្ឋិ ឲ្យឆ្លង ឲ្យឆ្លងឡើង ឲ្យឆ្លងចេញ ឲ្យឆ្លងផុត នូវសេចក្តីសាំញ៉ាំគឺកិលេស ឲ្យដល់ទីក្សេម គឺអមតនិព្វាន ក៏យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគជាអ្នកនាំពួក យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់នាំទៅ ណែនាំ ប្រៀនប្រដៅ

សញ្ញាបេតា និជ្ឈាបេតា បេក្ខេតា បសាទេតាតិ ឯវម្បិ ភគវា សត្ថវាហោ ។ អថវា ភគវា អនុប្បន្នស្ស មគ្គស្ស ឧប្បាទេតា អសញ្ជាតស្ស មគ្គស្ស សញ្ជនេតា អនក្ខាតស្ស មគ្គស្ស អក្ខាតា មគ្គញ្ញូ មគ្គវិទូ មគ្គកោវិទោ ។ មគ្គានុគា ច បន ឯតរហិ សាវកា វិហរន្តិ បច្ឆាសមន្នាគតាតិ ឯវម្បិ ភគវា សត្ថវាហោតិ ឯវំ វិស្សុតោ សត្ថា ។

(១៨៨) តុសិតា គណិមាគតោតិ ភគវា តុសិតា កាយា ចវិត្វា សតោ សម្បជានោ មាតុកុច្ឆឹ ឱក្កន្តោតិ ឯវម្បិ តុសិតា គណិមាគតោ ។ អថវា តុសិតា វុច្ចន្តិ ទេវា ។ តេ តុដ្ឋា សន្តុដ្ឋា អត្តមនា បមុទិតា បីតិសោមនស្សជាតា តុសិត-ទេវលោកតោ គណិមាគតោតិ ឯវម្បិ តុសិតា គណិមាគតោ ។ អថវា តុសិតា វុច្ចន្តិ អរហន្តោ ។ តេ តុដ្ឋា សន្តុដ្ឋា អត្តមនា បរិបុណ្ណសង្កប្បា

ឲ្យស្គាល់ ឲ្យពាក់ព័ន្ធ ឲ្យសំឡឹងមើល ឲ្យជ្រះថ្លា ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគជាអ្នកនាំពួក យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ធ្វើផ្លូវដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង ទ្រង់ធ្វើផ្លូវដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតព្រម ទ្រង់ប្រាប់ផ្លូវដែលមិនទាន់គេប្រាប់ ជាអ្នកដឹងនូវផ្លូវ ជ្រាបច្បាស់នូវផ្លូវ ឈ្លាសក្នុងផ្លូវ ។ ឯពួកសាវ័កសព្វថ្ងៃនេះ ជាអ្នកដើរតាមផ្លូវ ជាអ្នកប្រកបតាមក្រោយ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាជាអ្នកនាំពួក យ៉ាងនេះខ្លះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះសាស្តាមានព្រះសូរសៀងពីរោះ យ៉ាងនេះឯង ។

(១៨៨) ពាក្យថា ចុះចាកឋានតុសិត មកកាន់ពួក អធិប្បាយថា ព្រះមានព្រះភាគ ចុះចាកកាយតុសិត ស្តេចមកកាន់ផ្ទៃមាតា ទាំងមានស្មារតី ដឹងច្បាស់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះសាស្តាចុះចាកឋានតុសិតមកកាន់ពួក យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត ពួកទេវតា លោកហៅថា តុសិត ។ ពួកទេវតាទាំងនោះ ជាអ្នកត្រេកអរ ត្រេកអរព្រម ពេញចិត្ត រីករាយ មានបីតិនិងសោមនស្ស ព្រះសាស្តាចុះចាកឋានតុសិតទេវលោក មកកាន់ពួក ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ចុះចាកឋានតុសិត មកកាន់ពួក យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយវិញទៀត ព្រះអរហន្តទាំងឡាយ លោកហៅថា តុសិត ។ ព្រះអរហន្តទាំងនោះ ជាអ្នកត្រេកអរ ត្រេកអរព្រម ពេញចិត្ត រីករាយ មានបីតិនិងសោមនស្ស

អរហត្តំ គណិមាគតោតិ បវុយ្ហ គុសិតា គណិមា-គតោ ។ គណីតិ គណី ។ ភគវា គណាចរិយោតិ គណី ។ គណស្ស សត្ថាតិ គណី ។ គណំ បរិហរតីតិ គណី ។ គណំ ឱវទតីតិ គណី ។ គណំ អនុសាសតីតិ គណី ។ វិសារទោ គណំ ឧបសង្ក-មតីតិ គណី ។ គណស្ស សុស្សូសតិ សោតំ ឱទហតិ អញ្ញា ចិត្តំ ឧបដ្ឋបេតីតិ គណី ។ គណំ អកុសលា វុដ្ឋាបេត្វា កុសលេ បតិដ្ឋាបេតីតិ គណី ។ ភិក្ខុគណស្ស គណី ។ ភិក្ខុនីគណស្ស គណី ។ ឧបាសកគណស្ស គណី ។ ឧបាសិកាគណស្ស គណី ។ រាជគណស្ស គណី ។ ខត្តិយគណស្ស ព្រាហ្មណគណស្ស វេស្សគណស្ស សុទ្ទគណស្ស ទេវគណស្ស ព្រហ្មគណស្ស គណី ។

ព្រះមានព្រះភាគស្តេចមកកាន់ពួកព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ចុះតាកយ៉ាងនេះស៊ិក មកកាន់ពួកយ៉ាងនេះ ៗ ព្រះមានព្រះភាគឈ្មោះថាមានពួក ព្រោះមានពួក ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក ព្រោះជាអាចារ្យនៃពួក ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក ព្រោះជាសាស្តានៃពួក ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក ព្រោះទ្រង់គ្រប់គ្រងពួក ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក ព្រោះទ្រង់ទូន្មានពួក ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក ព្រោះទ្រង់ប្រៀនប្រដៅពួក ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក ព្រោះទ្រង់អង់អាច ចូលទៅរកពួក ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក ព្រោះពួកតែងស្តាប់ដោយគោរព (នូវពាក្យ) នៃព្រះមានព្រះភាគនោះ ផ្ទៀងសោតៈស្តាប់ ដំកល់ទុកនូវចិត្តដើម្បីដឹង ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក ព្រោះទ្រង់ញុំាងពួកឲ្យក្រោកចេញអំពីអកុសលធម៌ហើយឲ្យតាំងនៅក្នុងកុសលធម៌ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក របស់ពួកនៃភិក្ខុ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក របស់ពួកនៃភិក្ខុនី ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក របស់ពួកនៃឧបាសក ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក របស់ពួកនៃឧបាសិកា ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួករបស់ពួក នៃព្រះរាជា ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក របស់ពួកនៃក្សត្រ របស់ពួកនៃព្រាហ្មណ៍ របស់ពួកនៃវេស្សៈ របស់ពួកនៃសុទ្ទៈ របស់ពួកនៃទេវតា របស់ពួកនៃព្រហ្ម ។

សង្ឃី គណី ។ គណាចរិយោ អាគតោ ឧបគតោ សមុបគតោ សម្បត្តោ សង្កស្សនគរន្តិ តុសិតា គណិមាគតោ ។ តេនាហ សារីបុត្តត្ថេរោ

ន មេ ទិដ្ឋោ ឥតោ បុព្វេ (ឥច្ចាយស្មា សារីបុត្តោ)
ន សុតោ ឧទ កស្សចិ
ឯវំ វគ្គុវទោ សត្ថា
តុសិតា គណិមាគតោតិ ។

(១៨៩) សទេវកស្ស លោកស្ស
យថា ទិស្សតិ ចក្ខុមា
សព្វំ តមំ វិនោទេត្វា
ឯកោវ រតិមជ្ឈគា ។

[១៩០] សទេវកស្ស លោកស្សាតិ សទេវកស្ស លោកស្ស សមារកស្ស សព្រហ្មកស្ស សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយាតិ សទេវកស្ស លោកស្ស ។

[១៩១] យថា ទិស្សតិ ចក្ខុមាតិ យថា ភគវន្តំ តាវតឹសភវនេ បារិច្ឆត្តកមូលេ បណ្ឌុកម្ពលសិលាយំ និសិន្នំ ធម្មំ ទេសេន្តំ ទេវតា បស្សន្តិ

ព្រះមានព្រះភាគ មានសង្ឃ មានគណៈ ជាគណាចារ្យ បានស្តេចមក ចូលទៅជិត ចូលទៅជិតព្រម បានដល់នូវសង្កស្សនគរ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះមានព្រះភាគ ចុះចាកឋានតុសិតមកកាន់ពួក ។ ហេតុនោះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរពោលថា

(ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ ពោលដូច្នេះថា) ក្នុងកាលមុនអំពីកាលនេះ ខ្ញុំមិនបានឃើញ ទាំងមិនបានឮ (អំពីសំណាក់) អ្នកណាមួយទេ ព្រះសាស្តា មានព្រះសូរសៀងពីរោះ យ៉ាងនេះ ទ្រង់ចុះចាកឋានតុសិត មកកាន់ពួក ។

(១៨៩) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចក្ខុ ប្រាកដ ដល់លោក ព្រមទាំងទេវលោក ទ្រង់កំចាត់បង់នូវងងឹតទាំងពួង តែមួយ ឯកឯង បានដល់នូវសេចក្តីត្រេកអរ ។

[១៩០] ពាក្យថា ដល់លោកព្រមទាំងទេវលោក គឺដល់លោក ព្រមទាំងទេវលោក ព្រមទាំងមារលោក ព្រមទាំងព្រហ្មលោក ដល់ពពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព នឹងមនុស្សដ៏សេស ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ដល់លោកព្រមទាំងទេវលោក ។

[១៩១] ពាក្យថា ទ្រង់មានចក្ខុ ប្រាកដ អធិប្បាយថា ពួកទេវតាឃើញព្រះមានព្រះភាគ កាលគង់លើបណ្ឌុកម្ពល ក្រោមម្លប់ បារិច្ឆត្តកព្រឹក្ស ឋានតាវត្តិង្ស ទ្រង់សំដែងធម៌ យ៉ាងណា

តថា មនុស្សា បស្សន្តិ ។ យថា មនុស្សា បស្សន្តិ តថា ទេវា បស្សន្តិ ។ យថា ទេវានំ ទិស្សតិ តថា មនុស្សានំ ទិស្សតិ ។ យថា មនុស្សានំ ទិស្សតិ តថា ទេវានំ ទិស្សតីតិ ឯវម្បិ យថា ទិស្សតិ ចក្ខុមា ។ យថា វា បនេតេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា អទន្តា ទន្តាការេន ទិស្សន្តិ អសន្តា សន្តាការេន ទិស្សន្តិ អនុបសន្តា ឧបសន្តាការេន ទិស្សន្តិ អនិព្វុតា និព្វុតាការេន ទិស្សន្តិ ។

បតិរូបកោ មត្តិកាកុណ្ឌលោវ
លោហឌ្ឍមាសោវ(១) សុវណ្ណឆន្នោ
ចរន្តិ លោកេ បរិវារឆន្នា
អន្តោ អសុទ្ធា ពហិ សោភមានា ។

ន ភគវា ឯវម្បិ ទិស្សតិ ។ ភគវា ភូតេន តច្ឆេន តថេន យាថាវេន អវិបរីតេន សភាវេន ទន្តោ ទន្តាការេន ទិស្សតិ សន្តោ សន្តាការេន ទិស្សតិ ឧបសន្តោ ឧបសន្តាការេន ទិស្សតិ និព្វុតោ

១ ម. លោហឌ្ឍមាសោវ ។

ពួកមនុស្សក៏មើលឃើញ យ៉ាងនោះ ។ មនុស្សទាំងឡាយ ឃើញ យ៉ាងណា ពួកទេវតាឃើញ យ៉ាងនោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគប្រាកដ ដល់ពួកទេវតា យ៉ាងណា ប្រាកដដល់ពួកមនុស្ស យ៉ាងនោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគប្រាកដ ដល់ពួកមនុស្ស យ៉ាងណា ប្រាកដដល់ពួកទេវតា យ៉ាងនោះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) មានចក្ខុប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើនទាំងនុ៎ះ ដែលមានចិត្តមិនទាន់ទូន្មានទេ ប្រាកដដោយអាការនៃអ្នកមានចិត្តទូន្មាន មានចិត្តមិនទាន់រម្ងាប់ទេ ប្រាកដដោយអាការនៃអ្នកមានចិត្តរម្ងាប់ មានចិត្តមិនទាន់ស្ងប់ស្ងាត់ទេ ប្រាកដដោយអាការនៃអ្នកមានចិត្តស្ងប់ស្ងាត់ មិនទាន់មានទុក្ខរលត់ទេ ប្រាកដដោយអាការនៃអ្នកមានទុក្ខរលត់ យ៉ាងណាមិញ ។

ពួកសមណៈព្រាហ្មណ៍ ដែលមានបរិវារហ៊ោហ៊ាម មិនមាន
សេចក្តីបរិសុទ្ធខាងក្នុង មានលំអខាងក្រៅ ត្រាច់ទៅក្នុងលោក
ដូចជាកុណ្ឌលដែលធ្វើអំពីដីស្អិត មានសភាពដូចមាស ឬ
ដូចជាមាសកៈទង់ដែង ដែលស្រោបមាស (យ៉ាងណាមិញ) ។

ចំណែកព្រះមានព្រះភាគ មិនប្រាកដ យ៉ាងនោះទេ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះទ័យទូន្មានហើយ ប្រាកដដោយអាការនៃអ្នកមានចិត្តទូន្មាន ទ្រង់មានព្រះទ័យរម្ងាប់ហើយ ប្រាកដដោយអាការនៃអ្នកមានចិត្តរម្ងាប់ ទ្រង់មានព្រះទ័យស្ងប់រម្ងាប់ហើយ ប្រាកដដោយអាការនៃអ្នកមានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់

និច្ចកាលេណ្ណាន ទិស្សតិ ។ អគាម្បិតកាវិយកបថា ច ពុទ្ធា ភគវន្តោ បណិធិសម្បន្នាតិ ឯវម្បិ យថា ទិស្សតិ ចក្ខុមា ។ អថ វា ភគវា វិសុទ្ធសទ្ទោ គតកិត្តិសទ្ទសិលោកោ នាគភវនេ ច សុបណ្ណភវនេ ច យក្ខភវនេ ច អសុរភវនេ ច គន្ធព្វភវនេ ច មហារាជភវនេ ច ឥន្ទភវនេ ច ព្រហ្មភវនេ ច ឯតាទិសោ ច តាទិសោ ច តតោ ច ភិយ្យោតិ ឯវម្បិ យថា ទិស្សតិ ចក្ខុមា ។ អថ វា ភគវា ទសហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ ចតូហិ វេសារជ្ជេហិ ចតូហិ បដិសម្ភិទាហិ ឆហិ អភិញ្ញាហិ ឆហិ ពុទ្ធធម្មេហិ តេជេន ច ពលេន ច គុណេន ច វីរិយេន ច បញ្ញាយ ច ទិស្សតិ ញាយតិ បញ្ញាយតិ ។

ទូរេ សន្តោ បកាសេន្តិ ហិមវន្តោវ បព្វតោ
អសន្តេត្ថ ន ទិស្សន្តិ រត្តឹ ខិត្តា យថា សរា ។

ទ្រង់មានចក្ខុល្អហើយ ប្រាកដដោយហេតុ ដែលអ្នកមានចក្ខុល្អហើយ ដោយពិត ប្រាកដ ទៀងទាត់ មិនប្រែប្រួល មិនវិបរិត ពិតមែន ។ មួយទៀត ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ មានព្រះភាគ មានព្រះអភិនីហារមិនបាន ញាប់ញ័រ សិរីបរិបូណ៌ដោយសេចក្ដីប្រាថ្នា ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុ ប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គមានកិត្តិសព្ទដ៏បរិសុទ្ធ មានកិត្តិសព្ទនិងសេចក្ដីសរសើរទៅកាន់ពេញ ក្នុងភពនៃនាគផង ក្នុងភពនៃគ្រុឌផង ក្នុងភពនៃយក្សផង ក្នុងភពនៃអសុរផង ក្នុងភពនៃគន្ធព្វផង ក្នុងភពនៃមហារាជផង ក្នុងភពនៃព្រះឥន្ទផង ក្នុងភពនៃព្រហ្មផង និង ព្រះអង្គ មានកិត្តិសព្ទនិងសេចក្ដីសរសើរ ប្រាកដស្មើនេះផង ប្រាកដស្មើនោះផង លើសលប់ជាងនោះផង ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គប្រកបដោយកំឡាំង ១០ ដ៏ប្រាកដ ទាំងប្រកបដោយវេសារជ្ជញាណ ៤ បដិសម្ភិទា ៤ អភិញ្ញា ៦ ពុទ្ធធម៌ ៦ តេជះ ១ ពលៈ ១ គុណ ១ វីរិយ ១ បញ្ញា ១ ។

សប្បុរសទាំងឡាយ រមែងប្រាកដក្នុងទីឆ្ងាយ ដូចភ្នំហិមវន្ត
អសប្បុរសទាំងឡាយ មិនប្រាកដក្នុងទីនោះឡើយ
ដូចជាសរដែលគេបាញ់ទៅក្នុងពេលយប់ ។

ឋវេម្បៀ យថា និស្សន្តិ ចក្ខុមា ។

ចក្ខុមាតិ ភគវា បញ្ចហិ ចក្ខូហិ ចក្ខុមា មំសចក្ខុនា-
បិ ចក្ខុមា ទិព្វចក្ខុនាបិ ចក្ខុមា បញ្ញាចក្ខុនាបិ ចក្ខុមា
ពុទ្ធចក្ខុនាបិ ចក្ខុមា សមន្តចក្ខុនាបិ ចក្ខុមា ។

កថំ ភគវា មំសចក្ខុនាបិ ចក្ខុមា ។ មំស-
ចក្ខុម្ហិ ភគវតោ បញ្ច វណ្ណា សំវិជ្ជន្តិ នីលោ ច
វណ្ណោ បីតកោ ច វណ្ណោ លោហិតកោ ច
វណ្ណោ កណ្ហោ ច វណ្ណោ ឱទាតោ ច វណ្ណោ ។
យត្ថ ច ភគវតោ អក្ខិលោមានិ បតិដ្ឋិតានិ តំ
នីលំ ហោតិ សុនីលំ បាសាទិកំ ទស្សនេយ្យំ
ឧម្មាបុប្ផសមានំ ។ តស្ស បរតោ បីតកំ ហោតិ
សុបីតកំ សុវណ្ណវណ្ណំ បាសាទិកំ ទស្សនេយ្យំ
កណ្ណិការបុប្ផសមានំ ។ ឧភតោ ច អក្ខិកូ-
ដានិ ភគវតោ លោហិតកានិ ហោន្តិ សុលោ-
ហិតកានិ បាសាទិកានិ ទស្សនេយ្យានិ ឥន្ទគោ-
បកសមានានិ ។ មជ្ឈេ កណ្ហំ ហោតិ សុកណ្ហំ
អលូខំ សិនិទ្ធំ បាសាទិកំ ទស្សនេយ្យំ អទ្ទារិដ្ឋក-
សមានំ ។ តស្ស បរតោ ឱទាតំ ហោតិ សុឱទាតំ

៦៦០

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុប្រាកដ
យ៉ាងនេះខ្លះ ។

ពាក្យថា ទ្រង់មានចក្ខុ សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុដោយ
ចក្ខុ ៥ គឺមានចក្ខុដោយមំសចក្ខុ ១ មានចក្ខុដោយទិព្វចក្ខុ ១ មានចក្ខុ
ដោយបញ្ញាចក្ខុ ១ មានចក្ខុដោយពុទ្ធចក្ខុ១ មានចក្ខុដោយសមន្តចក្ខុ១ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុដោយមំសចក្ខុ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងមំសចក្ខុ
របស់ព្រះមានព្រះភាគមានសម្បុរ ៥ គឺសម្បុរខៀវ ១ សម្បុរលឿង ១
សម្បុរក្រហម ១ សម្បុរខ្មៅ ១ សម្បុរស ១ ។ រោមព្រះនេត្រ របស់
ព្រះមានព្រះភាគ តាំងនៅត្រង់ណា ទីនោះ មានសម្បុរខៀវ ខៀវ
ស្រគាត់ គួរជ្រះថ្លា គួរមើលមើល ស្រដៀងនឹងផ្កាត្រកៀត ។ ទីក្រៅអំពី
នោះ មានសម្បុរលឿង លឿងខ្ចី ដូចសម្បុរមាស គួរជ្រះថ្លា គួរ
មើលមើល ស្រដៀងនឹងផ្កាកណ្ណិការ ។ ត្របកព្រះនេត្រទាំងពីរខាង
របស់ព្រះមានព្រះភាគ មានសម្បុរក្រហម ក្រហមឆ្អៅ គួរជ្រះថ្លា
គួរមើលមើល ស្រដៀងនឹងអណ្តើកមាស ។ ត្រង់កណ្តាល មាន
សម្បុរខ្មៅ ខ្មៅស្រិល មិនមានសៅហ្មង ហាក់ស្លិទ្ធ គួរជ្រះថ្លា គួរមើល
មើល ស្រដៀងនឹងផ្លែផ្តុំ ។ ក្រៅអំពីនោះ មានសម្បុរស សស្គុះ

សេតំ បណ្ឌរំ បាសាទិកំ ទស្សនេយ្យំ ឱសធិតារកសមានំ ។ តេន ភគវា បាកតិកេន មំសចក្ខុនា អត្តភាវបរិយាបន្នេន បុរិមសុចរិតកម្មាភិនិព្វត្តេន សមន្តា យោជនំ បស្សតិ ទិវា ចេវ រត្តិញ្ច ។ យទាបិ ចតុរង្គសមន្នាគតោ អន្ធការោ ហោតិ សុរិយោ ច អត្ថង្គមិតោ ហោតិ កាឡបក្ខោ ច ឧបោសថោ ហោតិ តិព្វោ ច វនសណ្ឌោ ហោតិ មហា ច អកាលមេឃោ អព្ភុដ្ឋិតោ ហោតិ ។ ឯវរូបេបិ ចតុរង្គសមន្នាគតេ អន្ធការេ សមន្តា យោជនំ បស្សតិ ។ នត្ថិ សោ កុដ្ដោ វា កវាដំ វា បាការោ វា បព្វតោ វា គច្ឆោ វា លតា វា អាវរណំ រូបានំ ទស្សនាយ ។ ឯកញ្ចេ តិលផលំ និមិត្តំ កត្វា តិលវាហេ បក្ខិបេយ្យ តញ្ញេវ តិលផលំ ឧទ្ធរេយ្យ ។ ឯវំ បរិសុទ្ធំ ភគវតោ បាកតិកំ មំសចក្ខុ ។ ឯវំ ភគវា មំសចក្ខុនាបិ ចក្ខុមា ។

កថំ ភគវា ទិព្វេន ចក្ខុនាបិ ចក្ខុមា ។ ភគវា ទិព្វេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ

សក្បុះ សក្រស់ គួរជ្រះថ្លា គួររមិលមើល ស្រដៀងនឹងផ្កាយព្រឹក ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ទតឃើញជុំវិញចម្ងាយ ១ យោជន៍ ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ដោយព្រះមំសចក្ខុតាមប្រក្រតីនោះ ដែលកើតអំពីសុចរិតកម្មក្នុងកាលមុន រាប់ចូលក្នុងអត្តភាពផង ។ ពោះបើទុកជាប្រកបដោយអង្គ ៤ គឺព្រះអាទិត្យអស្តង្គត ១ ថ្ងៃឧបោសថជាខាងរនោច ១ ដងព្រៃជិតស្និទ ១ ភ្លៀងធំខុសកាលតាំងឡើង ១ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទតឃើញជុំវិញ ចម្ងាយ ១ យោជន៍ ក្នុងទីងងឹតប្រកបដោយអង្គ ៤ សូម្បីមានសភាពយ៉ាងនេះ ។ ព្រះអង្គ មិនមានជញ្ជាំង ឬសន្ទះទ្វារ កំផែង ភ្នំ គុម្ពឈើ ឬវល្លិ ជាគ្រឿងកំបាំងនូវការឃើញរូបទាំងឡាយទេ ។ បើទុកជាគេដាក់គ្រាប់ល្ង ១ គ្រាប់ ក្នុងរទេះ ពេញដោយល្ង ធ្វើឲ្យជាគ្រឿងចំណាំ គឺនៅតែព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់រើសយកគ្រាប់ល្ងនោះបានវិញដដែល ។ ព្រះមំសចក្ខុជាប្រក្រតី របស់ព្រះមានព្រះភាគបរិសុទ្ធយ៉ាងនេះឯង ។ ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុដោយមំសចក្ខុយ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុដោយទិព្វចក្ខុ តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចក្ខុដ៏ជាទិព្វ ដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងផុតចក្ខុរបស់មនុស្ស ទ្រង់ទតឃើញពួកសត្វ កំពុងច្យុត កំពុងកើត ជាសត្វថោកទាប

បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្វណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ ឥមេ វត ភោន្តោ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា តេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា ឥមេ វា បន ភោន្តោ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា តេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នាតិ ឥតិ ទិព្វេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្វណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ ។ អាកង្ខមានោ ច ភគវា ឯកម្បិ លោកធាតុំ បស្សេយ្យ ទ្វេបិ លោកធាតុយោ បស្សេយ្យ តិស្សោបិ លោកធាតុយោ បស្សេយ្យ

ឧត្តម មានវណ្ណៈល្អ មានវណ្ណៈអាក្រក់ មានដំណើរល្អ មានដំណើរអាក្រក់ ដឹងច្បាស់នូវពួកសត្វដែលអន្ទោលទៅតាមកម្មថា អើហ្ន៎ ពួកសត្វដ៏ចំរើនទាំងនេះ ប្រកបដោយកាយទុច្ចរិត ប្រកបដោយវចីទុច្ចរិត ប្រកបដោយមនោទុច្ចរិត តិះដៀលព្រះអរិយៈ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ កាន់យកអំពើនៃមិច្ឆាទិដ្ឋិ ពួកសត្វនោះ លុះបែកធ្លាយនៃកាយស្លាប់ទៅហើយ ក៏ទៅកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ម្យ៉ាងទៀត ពួកសត្វដ៏ចំរើនទាំងនេះ ប្រកបដោយកាយសុចរិត ប្រកបដោយវចីសុចរិត ប្រកបដោយមនោសុចរិត មិនតិះដៀលព្រះអរិយៈ ជាសម្មាទិដ្ឋិ កាន់យកអំពើនៃសម្មាទិដ្ឋិ សត្វទាំងនោះ លុះបែកធ្លាយនៃកាយស្លាប់ទៅហើយ ក៏ទៅកើតក្នុងសុគតិ សួគ៌ ទេវ-លោក ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់មានចក្ខុ ដូចជាទិព្វ ដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងផុតចក្ខុរបស់មនុស្ស ទ្រង់ឃើញពួកសត្វ ដែលកំពុងច្យុត កំពុងកើត ជាសត្វថោកទាប ឧត្តម មានវណ្ណៈល្អ មានវណ្ណៈអាក្រក់ មានដំណើរល្អ មានដំណើរអាក្រក់ ទ្រង់ជ្រាបនូវពួកសត្វដែលអន្ទោលទៅតាមកម្មយ៉ាងនេះ ។ មួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគកាលបើចង់ឃើញ គប្បីឃើញលោកធាតុ ១ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ២ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ៣ ខ្លះ

ចតស្សោបិ លោកធាតុយោ បស្សេយ្យ បញ្ចបិ លោកធាតុយោ បស្សេយ្យ ទសបិ លោកធាតុយោ បស្សេយ្យ វីសម្បិ លោកធាតុយោ បស្សេយ្យ តឹសម្បិ លោកធាតុយោ បស្សេយ្យ ចត្តាលីសម្បិ លោកធាតុយោ បស្សេយ្យ បញ្ញាសម្បិ លោកធាតុយោ បស្សេយ្យ សហស្សិម្បិ ចូឡនិកំ លោកធាតុំ បស្សេយ្យ ទ្វិសហស្សិម្បិ មជ្ឈិមិកំ លោកធាតុំ បស្សេយ្យ តិសហស្សិម្បិ លោកធាតុំ បស្សេយ្យ មហាសហស្សិម្បិ លោកធាតុំ បស្សេយ្យ ។ សោ យាវតកំ អាកង្ខេយ្យ តាវតកំ បស្សេយ្យ ។ ឯវំ បរិសុទ្ធំ ភគវតោ ទិព្វចក្ខុ ។ ឯវំ ភគវា ទិព្វេន ចក្ខុនាបិ ចក្ខុមា ។

កថំ ភគវា បញ្ញាចក្ខុនាបិ ចក្ខុមា ។ ភគវា មហាបញ្ញោ បុថុបញ្ញោ ហាសបញ្ញោ ជវនបញ្ញោ តិក្ខបញ្ញោ និព្វេធិកបញ្ញោ បញ្ញាប្បភេទកុសលោ បភិន្នញាណោ អធិគតបដិសម្ភិទោ ចតុវេសារជ្ជប្បត្តោ ទសពលធារី បុរិសាសភោ បុរិសសីហោ បុរិសនាគោ បុរិសាជញ្ញោ បុរិសធោរយ្ហោ អនន្តញាណោ អនន្តតេជោ អនន្តយសោ អឌ្ឍោ មហទ្ធនោ ធនវា នេតា វិនេតា

ឃើញលោកធាតុ ៤ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ៥ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ១០ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ២០ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ៣០ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ៤០ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ៥០ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុតូច ១ ពាន់ខ្លះ ឃើញលោកធាតុជាកណ្ដាល ១ ពាន់ ២ ដងខ្លះ (១ លាន) ឃើញលោកធាតុ ១ ពាន់ ៣ ដងខ្លះ (១០០ កោដិ) ឃើញលោកធាតុច្រើនពាន់ខ្លះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រូវការ ទ្រង់ប្រាថ្នាត្រឹមណា នឹងទតឃើញ ត្រឹមនោះ ។ ទិព្វចក្ខុរបស់ព្រះមានព្រះភាគ បរិសុទ្ធ យ៉ាងនេះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចក្ខុ ដោយទិព្វចក្ខុ យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុដោយបញ្ញាចក្ខុ តើដូចម្ដេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ មានបញ្ញាច្រើន មានបញ្ញាក្រាស់ មានបញ្ញារីករាយ មានបញ្ញារហ័ស មានបញ្ញាក្លាហាន មានបញ្ញាទំលាយបង់នូវកិលេស ឈ្លាសក្នុងប្រភេទនៃបញ្ញា មានញាណបែកធ្លាយ បានសម្រេចបដិសម្ភិទា បានសម្រេចចតុវេសារជ្ជញ្ញាណ ទ្រទ្រង់នូវកម្លាំង ១០ ជាបុរសដ៏ប្រសើរ ជាសីហបុរស ជានាគបុរស ជាអាជញ្ញបុរស ជាបុរសអ្នកនាំនូវធុរៈ មានញាណមិនមានទីបំផុត មានតេជះមិនមានទីបំផុត មានយសមិនមានទីបំផុត ស្ដុកស្ដម្ភ ធំមួន មានទ្រព្យ ទ្រង់ខ្មាន ណែនាំ

អនុនេតា សញ្ញាបេតា និជ្ឈាបេតា បេក្ខេតា បសាទេ-
តា ។ សោ ហិ ភគវា អនុប្បន្នស្ស មគ្គស្ស ឧប្បា-
ទេតា អសញ្ជាតស្ស មគ្គស្ស សញ្ជនេតា អនក្ខា-
តស្ស មគ្គស្ស អក្ខាតា មគ្គញ្ញូ មគ្គវិទូ មគ្គកោវិ-
ទោ ។ មគ្គានុគា ច បន ឯតរហិ សាវកា វិហរន្តិ
បច្ឆា សមន្នាគតា ។ សោ ហិ ភគវា ជានំ ជានាតិ
បស្សំ បស្សតិ ចក្ខុភូតោ ញាណភូតោ ធម្មភូតោ
ព្រហ្មភូតោ វត្តា បវត្តា អត្ថស្ស និន្នេតា អមតស្ស
ទាតា ធម្មស្សាមី តថាគតោ ។ នត្ថិ តស្ស ភគវតោ
អញ្ញាតំ អទិដ្ឋំ អវិទិតំ អសច្ឆិកតំ អផុសិតំ បញ្ញា-
យ ។ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ ឧបាទាយ សព្វេ
ធម្មា សព្វាការេន ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណមុខេ
អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ ។ យង្កិញ្ចិ នេយ្យំ នាម អត្ថិ ជានិតព្វំ
អត្តត្ថោ វា បរត្ថោ វា ឧភយត្ថោ វា ទិដ្ឋធម្មិកោ វា
អត្ថោ សម្បរាយិកោ វា អត្ថោ ឧត្តានោ វា អត្ថោ
គម្ភីរោ វា អត្ថោ គូឡ្ហោ វា អត្ថោ បដិច្ឆន្នោ វា អត្ថោ
នេយ្យោ វា អត្ថោ នីតោ វា អត្ថោ អនវជ្ជោ វា អត្ថោ

ប្រៀនប្រដៅ ឲ្យស្គាល់ ឲ្យពាក់ធ្លុះ ឲ្យច្រាញ ឲ្យជ្រះថ្លា ។ ព្រោះ
ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ញុំាងមគ្គដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើត
ឡើង ទ្រង់ញុំាងមគ្គដែលមិនទាន់កើតឡើងព្រម ឲ្យកើតឡើងព្រម
ទ្រង់ប្រាប់មគ្គដែលមិនទាន់បានប្រាប់ ជាអ្នកដឹងនូវមគ្គ ជ្រាបច្បាស់
នូវមគ្គ ឈ្លាសវៃក្នុងមគ្គ ។ ឯពួកសាវ័កក្នុងកាលឥឡូវនេះ ត្រាច់ទៅ
ជាអ្នកដើរតាមផ្លូវមកតាមក្រោយ ។ ព្រោះថា ព្រះមានព្រះភាគនោះ
ទ្រង់ជ្រាបហេតុដែលគួរជ្រាប ទ្រង់ឃើញហេតុដែលគួរឃើញ ទ្រង់មាន
ចក្ខុ មានធម៌ មានញ្ញាណ មានគុណដ៏ប្រសើរ ទ្រង់ពោល សំដែង
បញ្ចេញនូវប្រយោជន៍ ជាអ្នកឲ្យនូវព្រះនិព្វាន ជាម្ចាស់ហេតុធម៌ ជាព្រះ
តថាគត ។ ហេតុណាមួយ ដែលព្រះមានព្រះភាគនោះ មិនជ្រាប មិន
ឃើញ មិនដឹងច្បាស់ មិនធ្វើឲ្យប្រាកដ មិនពាល់ត្រូវដោយបញ្ញា
មិនដែលមានទេ ។ ធម៌ទាំងអស់ គឺទាំងអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន
រមែងមកកាន់គន្លងចំមុខព្រះញ្ញាណនៃព្រះពុទ្ធដ៏មានព្រះភាគ ដោយអា-
ការទាំងពួង ។ ឈ្មោះថាហេតុណាមួយ ដែលត្រូវយល់ ត្រូវដឹង ប្រយោជន៍
ខ្លួនក្តី ប្រយោជន៍អ្នកដទៃក្តី ប្រយោជន៍ទាំងពីរក្តី ប្រយោជន៍ជាបច្ចុប្បន្នក្តី
ប្រយោជន៍ក្នុងលោកខាងមុខក្តី ប្រយោជន៍រាក់ក្តី ប្រយោជន៍ជ្រៅក្តី
ប្រយោជន៍លាក់ក្តី ប្រយោជន៍កំបាំងក្តី ប្រយោជន៍ដែលត្រូវណែនាំក្តី
ប្រយោជន៍ដែលបាននាំចេញស្រេចហើយក្តី ប្រយោជន៍មិនមានទោសក្តី

និក្កិលេសោ វា អត្ថោ វោទានោ វា អត្ថោ បរមត្ថោ វា អត្ថោ សព្វន្តំ អន្តោ ពុទ្ធញាណេ បរិវត្តតិ ។ អតីតេ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ អប្បដិហតំ ញាណំ អនាគតេ អប្បដិហតំ ញាណំ បច្ចុប្បន្នេ អប្បដិហតំ ញាណំ ។ សព្វំ កាយកម្មំ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណានុបរិវត្តិ សព្វំ វចីកម្មំ សព្វំ មនោកម្មំ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណានុបរិវត្តិ ។ យាវតកំ ញេយ្យំ តាវតកំ ញាណំ យាវតកំ ញាណំ តាវតកំ ញេយ្យំ ញេយ្យបរិយន្តិកំ ញាណំ ញាណបរិយន្តិកំ ញេយ្យំ ញេយ្យំ អតិក្កមិត្វា ញាណំ នប្បវត្តតិ ញាណំ អតិក្កមិត្វា ញេយ្យបថោ នត្ថិ អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ តេ ធម្មា ។ យថា ទ្វិន្នំ សមុគ្គបដលានំ សម្មា ផុសិតានំ ហេដ្ឋិមំ សមុគ្គបដលំ ឧបរិមំ នាតិវត្តតិ ឧបរិមំ សមុគ្គបដលំ ហេដ្ឋិមំ នាតិវត្តតិ អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ ហោន្តិ ឯវមេវ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញេយ្យញ្ច ញាណញ្ច អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ យាវតកំ ញេយ្យំ តាវតកំ ញាណំ យាវតកំ ញាណំ តាវតកំ ញេយ្យំ

ប្រយោជន៍មិនមានកិលេសក្តី ប្រយោជន៍ផូរផង់ក្តី ប្រយោជន៍ដ៏សំខាន់ក្តី ទាំងអស់នោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងក្នុងនៃពុទ្ធញាណ ។ ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ មានព្រះញាណ មិនទើសទាក់ក្នុងអតីត មានព្រះញាណមិនទើសទាក់ក្នុងអនាគត ព្រះមានញាណមិនទើសទាក់ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ កាយកម្មទាំងអស់ ប្រព្រឹត្តទៅតាមព្រះញាណរបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ វចីកម្មទាំងអស់ មនោកម្មទាំងអស់ ប្រព្រឹត្តទៅតាមព្រះញាណ របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ។ ហេតុដែលត្រូវដឹងមានត្រឹមណា ព្រះញាណ ក៏មានត្រឹមនោះ ព្រះញាណមានត្រឹមណា ហេតុដែលត្រូវដឹង ក៏មានត្រឹមនោះ ព្រះញាណមានហេតុដែលត្រូវដឹងជាទីបំផុត ហេតុដែលត្រូវដឹងក៏មានញាណជាទីបំផុត ព្រះញាណមិនប្រព្រឹត្តកន្លងហេតុដែលត្រូវដឹង គន្លងដែលត្រូវដឹង ប្រព្រឹត្តកន្លងព្រះញាណក៏មិនមាន ធម៌ទាំងនោះ រមែងឋិតនៅក្នុងទីបំផុតនៃគ្នានឹងគ្នា ។ ផ្ទៃស្រុកទាំងពីរដែលស្និទ្ធល្អ ផ្ទៃស្រុកខាងក្រោម មិនប្រព្រឹត្តហួសផ្ទៃស្រុកខាងលើ ផ្ទៃស្រុកខាងលើ មិនហួសផ្ទៃស្រុកខាងក្រោម ផ្ទៃស្រុកទាំងពីររមែងឋិតនៅក្នុងទីបំផុតនៃគ្នានឹងគ្នា យ៉ាងណាមិញ ហេតុដែលត្រូវដឹងផងព្រះញាណផង របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ តាំងនៅក្នុងទីបំផុតនៃគ្នានឹងគ្នាយ៉ាងនោះឯង ។ ហេតុដែលត្រូវដឹងមានត្រឹមណា ព្រះញាណក៏មានត្រឹមនោះ ព្រះញាណមានត្រឹមណា ហេតុដែលត្រូវដឹង ក៏មានត្រឹមនោះ

ញេយ្យបរិយន្តិកំ ញាណំ ញាណបរិយន្តិកំ ញេយ្យំ ញេយ្យំ អតិក្កមិត្វា ញាណំ នប្បវត្តតិ ញាណំ អតិក្កមិត្វា ញេយ្យបថោ នត្ថិ អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ តេ ធម្មា ។ សព្វធម្មេសុ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណំ បវត្តតិ ។ សព្វេ ធម្មា ពុទ្ធស្ស ភគវតោ អាវជ្ជនបដិពទ្ធា អាកង្ខបដិពទ្ធា មនសិការបដិពទ្ធា ចិត្តុប្បាទបដិពទ្ធា ។ សព្វសត្តេសុ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណំ បវត្តតិ ។ សព្វេសំ សត្តានំ ភគវា អាសយំ ជានាតិ អនុសយំ ជានាតិ ចរិតំ ជានាតិ អធិមុត្តិំ ជានាតិ អប្បរជក្ខេ មហារជក្ខេ តិក្ខិន្ទ្រិយេ មុទិន្ទ្រិយេ ស្វាការេ ទ្វាការេ សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេ ភព្ពាភព្ពេ សត្តេ បជានាតិ ។ សទេវកោ លោកោ សមារកោ សព្រហ្មកោ សស្សមណព្រាហ្មណី បជា សទេវមនុស្សា អន្តោពុទ្ធញាណេ បរិវត្តតិ ។ យថា យេ កេចិ មច្ឆកច្ឆបា អន្តមសោ តិមិតិមិង្គលំ ឧបាទាយ អន្តោមហាសមុទ្ទេ បរិវត្តន្តិ ឯវមេវ សទេវកោ លោកោ

ព្រះញាណមានហេតុដែលគួរដឹងជាទីបំផុត ហេតុដែលគួរដឹង ក៏មានព្រះញាណជាទីបំផុត ព្រះញាណ មិនប្រព្រឹត្តកន្លងហេតុដែលគួរដឹង គន្លងដែលគួរដឹង ប្រព្រឹត្តកន្លងព្រះញាណក៏មិនមាន ធម៌ទាំងនោះ រមែងតាំងនៅ ក្នុងទីបំផុតនៃគ្នានឹងគ្នា ។ ព្រះញាណរបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងធម៌ទាំងពួង ។ ធម៌ទាំងពួងជាប់ដោយការពិចារណា ជាប់ដោយសេចក្តីប្រាថ្នា ជាប់ដោយការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាប់ដោយចិត្តុប្បាទ នៃព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ។ ព្រះញាណរបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកសត្វទាំងពួង ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបអាធ្យាស្រ័យ ជ្រាបអនុស័យ ជ្រាបចរិត ជ្រាបនូវអធិមុត្តិនៃសត្វទាំងពួង ជ្រាបច្បាស់នូវសត្វទាំងឡាយ ដែលមានធូលីតិចក្នុងភ្នែក មានធូលីច្រើនក្នុងភ្នែក មានឥន្ទ្រិយក្លៀវក្លា មានឥន្ទ្រិយទន់ មានអាការល្អ មានអាការអាក្រក់ ឲ្យដឹងបានដោយងាយ ឲ្យដឹងបានដោយក្រ ជាសត្វគួរ និងមិនគួរត្រាស់ដឹង ។ លោកព្រមទាំងទេវលោក ព្រមទាំងមារ ព្រមទាំងព្រហ្ម ពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេស រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពុទ្ធញាណ ។ ហ្វូងត្រីនិងអណ្តើកណាមួយ ដោយហោចទៅ រាប់ទាំងពពួកត្រីឈ្មោះតិមិ និងត្រីឈ្មោះតិមិង្គលៈ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងក្នុងមហាសមុទ្រ យ៉ាងណា លោកព្រមទាំងទេវលោក ព្រមទាំងមារ

សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិ បជា សទេវមនុស្សា អន្តោពុទ្ធញ្ញាណេ បវត្តតិ ។ យថា យេ កេចិ បក្ខី អន្តមសោ គរុឡំ វេនតេយ្យំ ឧបាទាយ អាកាសស្ស បទេសេ បវត្តន្តិ ឯវមេវ យេបិ តេ សារីបុត្តសមា បញ្ញាយ តេបិ ពុទ្ធ-ញ្ញាណស្ស បទេសេ បវត្តន្តិ ។ ពុទ្ធញ្ញាណំ ទេវ-មនុស្សានំ បញ្ញំ ផរិត្វា អតិផរិត្វា តិដ្ឋតិ ។ យេបិ តេ ខត្តិយបណ្ឌិតា ព្រាហ្មណបណ្ឌិតា គហបតិ-បណ្ឌិតា សមណបណ្ឌិតា និបុណា កតបរប្បវាទា វាលវេធិរូបា វោភិន្ទន្តា មញ្ញេ ចរន្តិ បញ្ញាគតេន ទិដ្ឋិគតានិ តេ បញ្ហំ អភិសង្ខរិត្វា អភិសង្ខរិត្វា តថា-គតំ ឧបសង្កមិត្វា បុច្ឆន្តិ ។ កថិតា ច វិសជ្ជិតា ច តេ បញ្ហា ភគវតា ហោន្តិ និទ្ទិដ្ឋការណា ឧបក្ខិត្តកា ច ។ តេ ភគវតោ សម្បជ្ជន្តិ ។ អថ ខោ ភគវា តត្ថ អតិរោចតិ យទិទំ បញ្ញាយាតិ ។ ឯវំ ភគវា បញ្ញាចក្ខុនាបិ ចក្ខុមា ។

កថំ ភគវា ពុទ្ធចក្ខុនាបិ ចក្ខុមា ។ ភគវា ពុទ្ធចក្ខុនា លោកំ វោលោកេន្តោ អទ្ទស

ព្រមទាំងព្រហ្ម ក្នុងសត្វ ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេស ក៏ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុងពុទ្ធញាណតែយ៉ាងនោះឯង ។ ពួកបក្សីណាមួយ ដោយហោចទៅ រាប់ទាំងពីគ្រុឌឈ្មោះវេនតេយ្យ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងប្រទេសនៃអាកាស យ៉ាងណា ពួកជនណា មានបញ្ញាស្មើនឹងព្រះសារីបុត្រ សូម្បីជនទាំងនោះ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងប្រទេសនៃពុទ្ធញាណ យ៉ាងនោះឯង ។ ពុទ្ធញាណផ្សាយគ្របសង្កត់បញ្ញានៃទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយហើយឋិតនៅ ។ ពួកជនណាមួយ ជាខត្តិយបណ្ឌិតក្តី ព្រាហ្មណ៍បណ្ឌិតក្តី គហបតិបណ្ឌិតក្តី សមណបណ្ឌិតក្តី ជាបណ្ឌិតមានប្រាជ្ញាល្អិត មានបរប្បវាទធ្វើហើយ មានសភាពដូចជាខ្មាន់ធ្នូបាញ់រោមកន្ទុយ គាប់ទំលាយនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយដោយប្រាជ្ញាខាន ពួកជនទាំងនោះក៏តាក់តែងរៀបចំនូវបញ្ហា ហើយចូលទៅសួរព្រះតថាគត ។ បញ្ហាទាំងនោះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងដោះស្រាយហើយ ជាប្រស្នាដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សំដែងចេញនូវហេតុ ទាំងជាប្រស្នាដែលព្រះអង្គទ្រង់បញ្ចប់ទុក ។ ជនទាំងនោះនាំគ្នាចុះចូលព្រះមានព្រះភាគ ។ គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់រុងរឿងក្នុងទីប្រជុំនោះ ដោយបញ្ញា ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុដោយបញ្ញាចក្ខុ យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុ ដោយពុទ្ធចក្ខុ តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រមើលមើលសត្វលោក ដោយពុទ្ធចក្ខុ បានឃើញ

សត្តេ អប្បរជក្ខេ មហារជក្ខេ តិក្ខិន្ទ្រិយេ មុទិន្ទ្រិយេ ស្វាការេ ទ្វាការេ សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេ អប្បេកច្ចេ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោ វិហរន្តេ ។ សេយ្យថាបិ នាម ឧប្បលិនិយំ វា បទុមិនិយំ វា បុណ្ឌរីកិនិយំ វា អប្បេកច្ចានិ ឧប្បលានិ វា បទុមានិ វា បុណ្ឌរីកានិ វា ឧទកេ ជាតានិ ឧទកេ សំវឌ្ឍានិ ឧទកានុគ្គតានិ អន្តោ និមុគ្គបោសីនិ អប្បេកច្ចានិ ឧប្បលានិ វា បទុមានិ វា បុណ្ឌរីកានិ វា ឧទកេ ជាតានិ ឧទកេ សំវឌ្ឍានិ សមោទកដ្ឋិតានិ អប្បេកច្ចានិ ឧប្បលានិ វា បទុមានិ វា បុណ្ឌរីកានិ វា ឧទកេ ជាតានិ ឧទកេ សំវឌ្ឍានិ ឧទកា អច្ចុគ្គម្ម តិដ្ឋន្តិ អនុបលិត្តានិ ឧទកេន ឯវមេវ ភគវា ពុទ្ធចក្ខុនា លោកំ វោលោកេន្តោ អទ្ទស សត្តេ អប្បរជក្ខេ មហារជក្ខេ តិក្ខិន្ទ្រិយេ មុទិន្ទ្រិយេ ស្វាការេ ទ្វាការេ សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេ អប្បេកច្ចេ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោ វិហរន្តេ ។ ជានាតិ ភគវា អយំ បុគ្គលោ រាគចរិតោ អយំ ទោសចរិតោ អយំ មោហចរិតោ អយំ វិតក្កចរិតោ អយំ សទ្ធាចរិតោ

នូវសត្វទាំងឡាយ មានធុលីស្រាលស្តើងក្នុងភ្នែក មានធុលីក្រាស់ក្នុងភ្នែក មានឥន្ទ្រិយក្លៀវក្លា មានឥន្ទ្រិយទន់ មានអាការល្អ មានអាការអាក្រក់ ជាសត្វឲ្យដឹងបានដោយងាយ ឲ្យដឹងបានដោយក្រ នូវសត្វពួកខ្លះ ជាអ្នកឃើញទោសក្នុងបរលោក ជាគួរខ្លាច ។ ដូចផលជាតពួកខ្លះ គឺព្រលិតក្តី ឈូកក្រហមក្តី ឈូកសក្តី ក្នុងត្រពាំងព្រលិតក្តី ក្នុងត្រពាំងឈូកក្រហមក្តី ក្នុងត្រពាំងឈូកសក្តី ដុះក្នុងទឹក ចំរើនក្នុងទឹក លូតតាមទឹក លិចចុះខាងក្នុងដែលទឹកចិញ្ចឹមហើយ ក្តី ផលជាតពួកខ្លះ គឺព្រលិតក្តី ឈូកក្រហមក្តី ឈូកសក្តី ដុះក្នុងទឹក ចំរើនក្នុងទឹក បិតទៅស្មើនឹងទឹក ផលជាតពួកខ្លះ គឺព្រលិតក្តី ឈូកក្រហមក្តី ឈូកសក្តី ដុះក្នុងទឹក ចំរើនក្នុងទឹក បិតទៅផុតពីទឹក មិនទទឹកដោយទឹក យ៉ាងណា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រមើលមើលសត្វលោកដោយពុទ្ធចក្ខុ ទ្រង់ទតឃើញ នូវសត្វទាំងឡាយដែលមានធុលីតិចក្នុងភ្នែក មានធុលីច្រើនក្នុងភ្នែក មានឥន្ទ្រិយក្លៀវក្លា មានឥន្ទ្រិយទន់ មានអាការល្អ មានអាការអាក្រក់ ជាសត្វឲ្យដឹងបានដោយងាយ ឲ្យដឹងបានដោយក្រ នូវសត្វពួកខ្លះ ជាអ្នកឃើញទោសក្នុងបរលោកថា គួរខ្លាច ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបថា បុគ្គលនេះ ជារាគចរិត នេះជាទោសចរិត នេះជាមោហចរិត នេះជាវិតក្កចរិត នេះជាសទ្ធាចរិត

អយំ ញាណចរិតោតិ ។ រាគចរិតស្ស ភគវា បុគ្គលស្ស អសុភកថំ កថេតិ ។ ទោសចរិតស្ស ភគវា បុគ្គលស្ស មេត្តាភាវនំ អាចិក្ខតិ ។ មោហចរិតំ ភគវា បុគ្គលំ ឧទ្ទេសេ បរិបុច្ឆាយ កាលេន ធម្មស្សវនេ កាលេន ធម្មសាកច្ឆាយ គរុសំវាសេ និវេសេតិ ។ វិតក្កចរិតស្ស ភគវា បុគ្គលស្ស អានាបានស្សតឹ អាចិក្ខតិ ។ សទ្ធាចរិតស្ស ភគវា បុគ្គលស្ស បសាទនីយំ និមិត្តំ អាចិក្ខតិ ពុទ្ធសុពោធឹ ធម្មសុធម្មតំ សង្ឃសុប្បដិបត្តឹ សីលានិ ច អត្តនោ ។ ញាណចរិតស្ស ភគវា បុគ្គលស្ស វិបស្សនានិមិត្តំ អាចិក្ខតិ អនិច្ចាការំ ទុក្ខាការំ អនត្តាការំ ។

សេលេ យថា បព្វតមុទ្ធនិដ្ឋិតោ
យថាបិ បស្សេ ជនតំ សមន្តតោ
តថូបមំ ធម្មមយំ សុមេធ
បាសាទមារុយ្ហ សមន្តចក្ខុ
សោកាវតិណ្ណំ ជនតមបេតសោកោ
អវេក្ខស្សុ ជាតិជរាភិភូតន្តិ ។

ឯវំ ភគវា ពុទ្ធចក្ខុនាបិ ចក្ខុមា ។

នេះជាញាណចរិត ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងអសុភកថា ដល់បុគ្គលជារាគចរិត ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ប្រាប់មេត្តាភាវនា ដល់បុគ្គលជាទោសចរិត ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ញុំាងបុគ្គលជាមោហចរិត ឲ្យតាំងនៅក្នុងឧទ្ទេស (ការរៀនបាលី) ក្នុងបរិបុច្ឆា (ការរៀនអដ្ឋកថា) ក្នុងការស្តាប់ធម៌តាមកាល ក្នុងការសន្ទនាគ្នាទៅវិញទៅមកនូវធម៌តាមកាល ក្នុងការនៅជាមួយនឹងគ្រូ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រាប់អានាបានស្សតិ ដល់បុគ្គលជាវិតក្កចរិត ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រាប់និមិត្តដែលគួរជ្រះថ្លា គឺការត្រាស់ដឹងដ៏ប្រពៃនៃព្រះពុទ្ធ ការល្អប្រពៃនៃព្រះធម៌ សេចក្តីប្រតិបត្តិល្អនៃព្រះសង្ឃ នឹងសីលទាំងឡាយសម្រាប់ខ្លួន ដល់បុគ្គលជាសទ្ធាចរិត ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ប្រាប់នូវវិបស្សនានិមិត្ត គឺអាការមិនទៀង អាការជាទុក្ខ អាការមិនមែនខ្លួន ដល់បុគ្គលជាញាណចរិត ។

បុគ្គលឈរលើកំពូលភ្នំ គប្បីឃើញប្រជុំជន ដោយជុំវិញ
យ៉ាងណាមិញ បពិត្រព្រះអង្គមានប្រាជ្ញាល្អ មានសមន្តចក្ខុ
ព្រះអង្គមានសេចក្តីសោកទៅប្រាសហើយ សូមទ្រង់យាងឡើង
កាន់ប្រាសាទគឺធម៌ ហើយរមិលប្រជុំជន ដែលធ្លាក់ដោយ
សេចក្តីសោក ត្រូវជាតិនឹងជរាគ្របសង្កត់ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុដោយពុទ្ធចក្ខុ យ៉ាងនេះ ។

កថំ ភគវា សមន្តចក្ខុនាបិ ចក្ខុមា ។ សមន្តចក្ខុ វុច្ចតិ សព្វញ្ញុតញ្ញាណំ ។ ភគវា សព្វញ្ញុតញ្ញាណេន ឧបេតោ សមុបេតោ ឧបគតោ សមុបគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្នាគតោ ។

ន តស្ស អទិដ្ឋមិធត្ថិ កិញ្ចិ
អថោ អវិញ្ញាតមជានិតព្វំ
សព្វំ អភិញ្ញាសិ យទត្ថិ នេយ្យំ
តថាគតោ តេន សមន្តចក្ខូតិ ។

ឯវំ ភគវា សមន្តចក្ខុនាបិ ចក្ខុមាតិ យថា ទិស្សតិ ចក្ខុមា ។

(១៤៦) សព្វំ តមំ វិនោទេត្វាតិ សព្វំ រាគតមំ ទោសតមំ មោហតមំ មានតមំ ទិដ្ឋិតមំ កិលេសតមំ ទុច្ចរិតតមំ អន្ធការណំ អចក្ខុករណំ អញ្ញាណករណំ បញ្ញានិរោធិកំ វិឃាតបក្ខិកំ អនិព្វានសំវត្តនិកំ បនុទិត្វា បជហិត្វា វិនោទេត្វា ព្យន្តីការិត្វា អនភាវង្គមេត្វាតិ សព្វំ តមំ វិនោទេត្វា ។

ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុដោយសមន្តចក្ខុ តើដូចម្តេច ។ ព្រះសព្វញ្ញុតញ្ញាណ លោកហៅថា សមន្តចក្ខុ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចូល ចូលព្រម ទៅជិត ជិតព្រម ដល់ ដល់ព្រម ប្រកបដោយសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ។

ហេតុនីមួយក្នុងលោកនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគនោះ ទ្រង់
មិនឃើញ ឬថាមិនទ្រង់ជ្រាប មិនគួរជ្រាប មិនមានទេ ហេតុ
ណា ដែលគួរដឹង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបហេតុ
នោះទាំងអស់ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះតថាគតទើបឈ្មោះថា
សមន្តចក្ខុ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុដោយសមន្តចក្ខុ យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុប្រាកដ ។

(១៤៦) ពាក្យថា កំចាត់បង់នូវងងឹតទាំងពួង គឺទ្រង់បន្សាត់ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យដល់នូវភាពៈមិនមានបែបភាព នូវងងឹតគឺរាគៈ ងងឹតគឺទោសៈ ងងឹតគឺមោហៈ ងងឹតគឺមានះ ងងឹតគឺទិដ្ឋិ ងងឹតគឺកិលេស ងងឹតគឺទុច្ចរិត គ្រឿងធ្វើឲ្យងងឹត គ្រឿងធ្វើមិនឲ្យមានបញ្ញាចក្ខុ គ្រឿងធ្វើមិនឲ្យមានញាណ ជាគ្រឿងរលត់បញ្ញា ជាចំណែកនៃការបៀតបៀន ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីព្រះនិព្វាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) កំចាត់បង់នូវងងឹតទាំងពួង ។

(១៤៣) ឯកោវ រតិមជ្ឈគាតិ(១) ភគវា បព្ពជ្ជាសង្ខាតេន ឯកោ អទុតិយដ្ឋេន ឯកោ តណ្ហាយ បហានដ្ឋេន ឯកោ ឯកន្តវីតរាគោតិ ឯកោ ឯកន្តវីតទោសោតិ ឯកោ ឯកន្តវីតមោហោតិ ឯកោ ឯកន្តនិក្កិលេសោតិ ឯកោ ឯកាយនមគ្គំ គតោតិ ឯកោ ឯកោ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធឹ អភិសម្ពុទ្ធោតិ ឯកោ ។

កថំ ភគវា បព្ពជ្ជាសង្ខាតេន ឯកោ ។ ភគវា ទហរោវ សមានោ សុសុកាឡកេសោ ភទ្រេន យោព្វនេន សមន្នាគតោ បឋមេន វយសា អកាមកានំ មាតាបិតូនំ អស្សុមុខានំ រុទន្តានំ វិលបន្តានំ ញាតិសង្ឃំ បហាយ សព្វំ យសបលិពោធំ ឆិន្ទិត្វា បុត្តទារបលិពោធំ ឆិន្ទិត្វា ញាតិបលិពោធំ ឆិន្ទិត្វា មិត្តាមច្ចបលិពោធំ ឆិន្ទិត្វា សន្និធិបលិពោធំ ឆិន្ទិត្វា កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា

១ ឱ. ម. ឯកត្តួម អភោគិ ចំស្សុតិ ។

(១៤៣) ពាក្យថា ដល់នូវការត្រេកអរ តែមួយព្រះអង្គឯង អធិប្បាយថា ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯងដោយចំណែកបព្វជ្ជា មួយព្រះអង្គឯងដោយសេចក្តីថាមិនមានបុគ្គលជាទីពីរ មួយព្រះអង្គឯងដោយអត្ថថាលះបង់តណ្ហា មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះព្រះអង្គប្រាសចាករាគៈដោយចំណែកមួយ មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះព្រះអង្គប្រាសចាកទោសៈដោយចំណែកមួយ មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះព្រះអង្គប្រាសចាកមោហៈដោយចំណែកមួយ មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះព្រះអង្គមិនមានកិលេសដោយចំណែកមួយ មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះព្រះអង្គយាងទៅកាន់ផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះព្រះអង្គតែម្នាក់ឯងទ្រង់ត្រាស់ដឹងនូវអនុត្តរសម្មាសម្ពោធិ ហេតុនោះ (លោកពោល) តែមួយព្រះអង្គឯង ។

ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង ដោយចំណែកបព្វជ្ជានោះ តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ កាលនៅជាកំលោះនៅឡើយ មានព្រះកេសាខ្មៅស្រិល ប្រកបដោយវ័យកំពុងចំរើន គឺបឋមវ័យ កាលដែលព្រះមាតាបិតា ទ្រង់មិនពេញព្រះទ័យ (និងការទ្រង់ផ្នួស) ដែលមានព្រះភក្ត្រជោកទៅ ដោយទឹកព្រះនេត្រ ទ្រង់ព្រះកន្សែងសោយសោកហើយ ទ្រង់ក៏លះបង់ពួកញាតិ កាត់យសបលិពោធ ទាំងអស់ កាត់បុត្តទារបលិពោធ កាត់ញាតិបលិពោធ កាត់មិត្តាមច្ចបលិពោធ កាត់សន្និធិបលិពោធ ហើយកោរសក់ និងពុកមាត់

កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្វជិត្វា អកិញ្ចនភាវំ ឧបគន្ត្វា ឯកោ ចរតិ វិហរតិ ឥរិយតិ វត្តតិ បាលេតិ យបេតិ យាបេតិ ឯវំ ភកក បព្វជ្ជាសង្ខាតេន ឯកោ ។

កថំ ភកក អទុតិយដ្ឋេន ឯកោ ។ សោ ឯវំ បព្វជិតោ សមានោ ឯកោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវតិ អប្បសទ្ទានិ អប្បនិគ្ឃោសានិ វិជនវាតានិ មនុស្សរាហសេយ្យកានិ បដិសល្លានសារុប្បានិ សោ ឯកោ គច្ឆតិ ឯកោ តិដ្ឋតិ ឯកោ និសីទតិ ឯកោ សេយ្យំ កប្បេតិ ឯកោ គាមំ បិណ្ឌាយ បវិសតិ ឯកោ បដិក្កមតិ ឯកោ រហោ និសីទតិ ឯកោ ចង្កមំ អធិដ្ឋាតិ ឯកោ ចរតិ វិហរតិ ឥរិយតិ វត្តតិ បាលេតិ យបេតិ យាបេតិ ឯវំ ភកក អទុតិយដ្ឋេន ឯកោ ។

ស្លៀកដណ្ដប់សំពត់កាសាវៈ ចេញចាកផ្ទះចូលទៅកាន់ផ្នួស ដល់នូវភាពមិនមានការកង្វល់ ត្រាច់ទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ ចរទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា រស់នៅ ញុំាងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ មួយអង្គឯង ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថា មួយព្រះអង្គឯង ដោយចំណែកបព្វជ្ជា យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង ដោយសេចក្ដីថា មិនមានបុគ្គលជាទីពីរ តើដូចម្ដេច ។ ព្រះមានព្រះភាគនោះ កាលទ្រង់ព្រះផ្នួសហើយយ៉ាងនេះ តែមួយព្រះអង្គ ទ្រង់អាស្រ័យសេនាសនៈស្ងាត់ ដែលជាទីនៅក្នុងព្រៃ តូចធំ មានសំឡេងតិច មានគឹកកងតិច ប្រាសចាកសំដីមនុស្សអ្នកដើរទៅមក សមគួរដល់ការកំបាំងអំពីពួកមនុស្ស គួរជាទីលាក់ខ្លួនសម្ងំបាន ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ យាងទៅមួយអង្គឯង ឈរមួយអង្គឯង គង់នៅមួយអង្គឯង សម្រេចការផ្ទំមួយអង្គឯង ចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាតមួយអង្គឯង ចៀសចេញទៅមួយអង្គឯង គង់នៅក្នុងទីស្ងាត់មួយអង្គឯង អធិដ្ឋានចង្ក្រមមួយអង្គឯង ត្រាច់ទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ ចរទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា រស់នៅ ញុំាងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមួយព្រះអង្គឯង ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមួយព្រះអង្គឯង ដោយសេចក្ដីថា មិនមានបុគ្គលជាទីពីរ យ៉ាងនេះ ។

កថំ ភិក្ខុ តណ្ហាយ បហានដ្ឋេន ឯកោ ។ សោ ឯកោ ឯកោ អទុតិយោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ នជ្ជា នេរញ្ជរាយ តីរេ ពោធិរុក្ខមូលេ មហាបធានំ បទហន្តោ មារំ សសេនំ នមុចឹ បមត្តពន្ធុំ វិធមេត្វា តណ្ហំ ជាលិនឹ សរិតំ វិសត្តិកំ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ ។

តណ្ហាទុតិយោ បុរិសោ ទីឃមទ្ធានំ សំសរំ
ឥត្ថភាវញ្ញថាភាវំ សំសារំ នាតិវត្តតិ
ឯតមាទីនវំ ញត្វា តណ្ហំ ទុក្ខស្ស សម្ភវំ
វីតតណ្ហោ អនាទានោ សតោ ភិក្ខុ បរិព្វជេតិ ។

ឯវំ ភិក្ខុ តណ្ហាយ បហានដ្ឋេន ឯកោ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង ដោយសេចក្តីលះបង់តណ្ហា នោះ តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ មួយព្រះអង្គឯង មិនមានបុគ្គលជាគំរប់ពីរ យ៉ាងនេះហើយ ព្រះអង្គមិនមានសេចក្តីប្រមាទ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស មានព្រះទ័យបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ទ្រង់គង់នៅក្រោមដើមពោធិព្រឹក្ស ទៀបឆ្នេរស្ទឹងនេរញ្ជរា កាន់ទុកនូវមហាបធាន កំចាត់បង់នូវមារ ដែលមិនលែងនូវពួកសត្វ ព្រមទាំងសេនា ជាផៅពង្សនៃអ្នកប្រមាទ ហើយលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវតណ្ហា ដែលជាបណ្តាញ ជាគ្រឿងហូរទៅ ជាចំណងក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេងៗ ។

បុរសដែលមានតណ្ហាជាគំរប់ពីរ រមែងអន្ទោលទៅអស់កាល
ជាយូរអង្វែង មិនប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសំសារវដ្ត ជាភាពមាន
ប្រការយ៉ាងនេះ ជាភាពមានប្រការដទៃ ភិក្ខុដឹងនូវទោស
នុ៎ះហើយ គប្បីជាអ្នកប្រាសចាកតណ្ហា មិនមានការប្រកាន់
មានស្មារតី វៀរនូវតណ្ហា ដែលជាដែនកើតទុក្ខ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះជាមួយព្រះអង្គឯង ដោយសេចក្តីលះបង់តណ្ហា យ៉ាងនេះ ។

កថំ ភគវា ឯកន្តវីតរាគោតិ ឯកោ ។ រាគស្ស បហីនត្តា ឯកន្តវីតរាគោតិ ឯកោ ។ ទោសស្ស បហីនត្តា ឯកន្តវីតទោសោតិ ឯកោ ។ មោហស្ស បហីនត្តា ឯកន្តវីតមោហោតិ ឯកោ ។ កិលេសានំ បហីនត្តា ឯកន្តនិក្កិលេសោតិ ឯកោ ។

កថំ ភគវា ឯកាយនមគ្គំ គតោតិ ឯកោ ។ ឯកាយនមគ្គោ វុច្ចតិ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ចត្តារោ សម្មប្បធានា ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បញ្ច ពលានិ សត្ត ពោជ្ឈង្គា អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ។

ឯកាយនំ ជាតិខយន្តទស្សី
មគ្គំ បជានាតិ ហិតានុកម្បី
ឯតេន មគ្គេន អតរឹសុ បុព្វេ
តរិស្សន្តិ យេ ច តរន្តិ ឱឃន្តិ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះព្រះអង្គប្រាសចាករាគៈ ដោយចំណែកមួយ តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះប្រាសចាករាគៈ ដោយចំណែកមួយ ព្រោះលះបង់រាគៈហើយ ។ ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះប្រាសចាកទោសៈ ដោយចំណែកមួយ ព្រោះលះបង់ទោសៈហើយ ។ ព្រះមានព្រះភាគមួយព្រះអង្គឯង ព្រោះប្រាសចាកមោហៈ ដោយចំណែកមួយ ព្រោះលះបង់មោហៈហើយ ។ ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះមិនមានកិលេស ដោយចំណែកមួយ ព្រោះលះបង់នូវកិលេសទាំងឡាយហើយ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះស្តេចទៅកាន់ផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង តើដូចម្តេច ។ ផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង (នោះ) សំដៅយកសតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មានប្រក្រតីឃើញនូវទីបំផុត នៃធម៌ជា
គ្រឿងអស់ទៅនៃជាតិ មានសេចក្តីអនុគ្រោះ ដោយប្រ-
យោជន៍ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ នូវផ្លូវជាទីទៅ នៃបុគ្គលម្នាក់ឯង
ជនទាំងឡាយក្នុងកាលមុន បានឆ្លងហើយតាមផ្លូវនុ៎ះ ជន
ទាំងឡាយប្រុងនឹងឆ្លង ទាំងជនទាំងឡាយកំពុងឆ្លង
នូវឱឃៈ (ក៏ឆ្លងតាមផ្លូវនុ៎ះ) ។

ឯវំ ភគវា ឯកាយនមគ្គំ គតោតិ ឯកោ ។

កថំ ភគវា ឯកោ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធឹ អភិសម្ពុទ្ធោតិ ឯកោ ។ ពោធិ វុច្ចតិ ចតូសុ មគ្គេសុ ញាណំ បញ្ញា បញ្ញិន្ទ្រិយំ បញ្ញាពលំ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ វីមំសា វិបស្សនា សម្មាទិដ្ឋិ ។ ភគវា តេន ពោធិញ្ញាណេន សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ ពុជ្ឈិ សព្វេ សង្ខារា ទុក្ខាតិ ពុជ្ឈិ សព្វេ ធម្មា អនត្តាតិ ពុជ្ឈិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតិ ពុជ្ឈិ ។បេ។ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណន្តិ ពុជ្ឈិ អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោតិ ពុជ្ឈិ ។បេ។ ជាតិនិរោធា ជរាមរណនិរោធោតិ ពុជ្ឈិ ឥទំ ទុក្ខន្តិ ពុជ្ឈិ អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ ពុជ្ឈិ អយំ ទុក្ខនិរោធោតិ ពុជ្ឈិ អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ ពុជ្ឈិ ឥមេ អាសវាតិ ពុជ្ឈិ អយំ អាសវសមុទយោតិ ពុជ្ឈិ អយំ អាសវនិរោធោតិ ពុជ្ឈិ អយំ អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ ពុជ្ឈិ ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យាតិ ពុជ្ឈិ ឥមេ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យាតិ ពុជ្ឈិ ឥមេ ធម្មា បហាតព្វាតិ ពុជ្ឈិ ឥមេ ធម្មា ភាវេតព្វាតិ ពុជ្ឈិ

ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះស្តេចទៅកាន់ផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះព្រះអង្គតែម្នាក់ឯង ទ្រង់ត្រាស់ដឹងនូវអនុត្តរសម្មាសម្ពោធិ តើដូចម្តេច ។ ញាណ បញ្ញា បញ្ញិន្ទ្រិយ បញ្ញាពលៈ ធម្មវិចយៈ សម្ពោជ្ឈង្គ វីមំសា វិបស្សនា សម្មាទិដ្ឋិ ក្នុងមគ្គ ៤ លោកហៅថា ពោធិ ។ ដោយសារពោធិញ្ញាណនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទើបទ្រង់ត្រាស់ដឹងថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ត្រាស់ដឹងថា សង្ខារទាំងពួងជាទុក្ខ ត្រាស់ដឹងថា ធម៌ទាំងពួងជាអនត្តា ត្រាស់ដឹងថា សង្ខារទាំងឡាយមានអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។បេ។ ត្រាស់ដឹងថា ជរាមរណៈមានជាតិជាបច្ច័យ ត្រាស់ដឹងថា សេចក្តីរលត់នៃសង្ខារ ព្រោះរលត់អវិជ្ជា ។បេ។ ត្រាស់ដឹងថា ការរលត់នៃជរាមរណៈ ព្រោះរលត់ជាតិ ត្រាស់ដឹងថា នេះទុក្ខ ត្រាស់ដឹងថា នេះទុក្ខសមុទ័យ ត្រាស់ដឹងថា នេះទុក្ខនិរោធ ត្រាស់ដឹងថា នេះទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទា ត្រាស់ដឹងថា នេះអាសវៈ ត្រាស់ដឹងថា នេះអាសវសមុទ័យ ត្រាស់ដឹងថា នេះអាសវនិរោធ ត្រាស់ដឹងថា នេះអាសវនិរោធគាមិនីបដិបទា ត្រាស់ដឹងថា ធម៌ទាំងនេះ. គប្បីដឹង ត្រាស់ដឹងថា ធម៌ទាំងនេះ គួរកំណត់ ត្រាស់ដឹងថា ធម៌ទាំងនេះ គួរលះបង់ ត្រាស់ដឹងថា ធម៌ទាំងនេះ គួរចំរើន

ឥមេ ធម្មា សច្ឆិកាតព្វាតិ ពុជ្ឈិ ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច ពុជ្ឈិ បញ្ចន្នំ ឧបាទានក្ខន្ធានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច ពុជ្ឈិ ចតុន្នំ មហាភូតានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច ពុជ្ឈិ យំ កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វំ តំ និរោធធម្មន្តិ ពុជ្ឈិ ។ អថវា យំ កិញ្ចិ ពុជ្ឈិតព្វំ បដិពុជ្ឈិតព្វំ សម្ពុជ្ឈិតព្វំ អធិគន្តព្វំ ផុសិតព្វំ សច្ឆិកាតព្វំ សព្វំ តំ តេន ពោធិញ្ញាណេន ពុជ្ឈិ អនុពុជ្ឈិ បដិពុជ្ឈិ សម្ពុជ្ឈិ សម្មាពុជ្ឈិ អធិគច្ឆិ ផស្សេសិ សច្ឆាកាសិ ឯវំ ភគវា ធីរោ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោតិ ធីរោ ។

រតិមជ្ឈគាតិ រតីតិ នេក្ខម្មរតិ បវិវេករតិ ឧបសមរតិ សម្ពោធិរតិ អជ្ឈគា(១) អធិគច្ឆិ ផស្សេសិ សច្ឆាកាសីតិ

១ ឱ.ម. និទ្ទេសេ សមជ្ឈគាតិ ទិស្សតិ ។

ត្រាស់ដឹងថា ធម៌ទាំងនេះ គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ត្រាស់ដឹងនូវហេតុដែលនាំឲ្យកើតឡើងផង នូវសេចក្ដីអស់ផង នូវអានិសង្សផង នូវទោសផង នូវគ្រឿងរលាស់ចេញផង នៃផស្សាយតនៈ ៦ ត្រាស់ដឹងនូវហេតុដែលនាំឲ្យកើតឡើងផង នូវសេចក្ដីអស់ផង នូវអានិសង្សផង នូវទោសផង នូវគ្រឿងរលាស់ចេញផង នៃឧបាទានក្ខន្ធ ៥ ត្រាស់ដឹងនូវហេតុដែលនាំឲ្យកើតឡើងផង នូវសេចក្ដីអស់ផង នូវអានិសង្សផង នូវទោសផង នូវគ្រឿងរលាស់ចេញផង នៃមហាភូតរូប ៤ ត្រាស់ដឹងថា ធម្មជាតណាមួយ មានការកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះ តែងរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។ មួយទៀត ធម្មជាតណាមួយ ដែលព្រះមានព្រះភាគគប្បីត្រាស់ គប្បីត្រាស់ចំពោះ គប្បីត្រាស់ព្រម គប្បីត្រាស់ដឹង គប្បីពាល់ត្រូវ គប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ទ្រង់ត្រាស់ ត្រាស់តាមលំដាប់ ត្រាស់ចំពោះ ត្រាស់ព្រម ត្រាស់ដោយប្រពៃ ត្រាស់ដឹងបានចំពោះ ពាល់ត្រូវ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម្មជាតទាំងអស់នោះ ដោយពោធិញ្ញាណនោះ ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះព្រះអង្គតែមួយព្រះអង្គឯង ត្រាស់ដឹងនូវអនុត្តរសម្មាសម្ពោធិ យ៉ាងនេះ ។

ពាក្យថា សេចក្ដីត្រេកអរ គឺបទថា បានដល់នូវសេចក្ដីត្រេកអរ មានសេចក្ដីថា ព្រះមានព្រះភាគ ដល់ សម្រេច ពាល់ត្រូវ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសេចក្ដីត្រេកអរក្នុងនេក្ខម្មៈ នូវសេចក្ដីត្រេកអរក្នុងបវិវេក

ឯកោ រតិមជ្ឈគា ។ តេនាហ សារីបុត្តត្ថេរោ

សទេវកស្ស លោកស្ស យថា ទិស្សតិ ចក្ខុមា
សព្វំ តមំ វិនោទេត្វា ឯកោ រតិមជ្ឈគាតិ ។

(១៩៦) តំ ពុទ្ធំ អសិតំ តាទិំ អកុហំ គណិមាគតំ
ពហុន្នមិធ ពទ្ធានំ អត្ថិ បញ្ហេន អាគមំ ។

(១៩៨) តំ ពុទ្ធំ អសិតំ តាទិន្តិ ពុទ្ធោតិ យោ សោ ភគវា សយម្ភូ អនាចរិយកោ បុព្វេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ សាមំ សច្ចានិ អភិសម្ពុជ្ឈិ តត្ថ ច សព្វញ្ញុតំ បត្តោ ពលេសុ ច វសីភាវំ បត្តោ ។ ពុទ្ធោតិ កេនដ្ឋេន ពុទ្ធោ ។ ពុជ្ឈិតា សច្ចានីតិ ពុទ្ធោ ។ ពោធេតា បជាយាតិ ពុទ្ធោ ។

នូវសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងការស្ងប់រម្ងាប់ នូវសេចក្តីត្រេកអរក្នុងសមាធិ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បានដល់នូវសេចក្តីត្រេកអរ មួយព្រះអង្គឯង ។ ហេតុនោះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរពោលថា

ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុប្រាកដដល់លោក ព្រមទាំង
ទេវលោក ទ្រង់កំចាត់បង់ នូវងងឹតទាំងពួង តែមួយ
អង្គឯង បានដល់នូវសេចក្តីត្រេកអរ ។

(១៩៦) ខ្ញុំមកនឹងសួរប្រស្នា ដើម្បីពួកជនអ្នកជាប់ច្រើន
នាក់ ក្នុងទីនេះ ចំពោះព្រះពុទ្ធ អង្គនោះ ព្រះអង្គមិន
អាស្រ័យ ទ្រង់នឹងនឹង ព្រះអង្គមិនកុហក ព្រះអង្គជាមេពួក
ទ្រង់យាងមក ។

(១៩៨) អធិប្បាយពាក្យថា ចំពោះព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ព្រះអង្គមិនអាស្រ័យ ជាតាទិបុគ្គល ត្រង់ពាក្យថា ព្រះពុទ្ធ បានដល់ ព្រះមានព្រះភាគ ជាសយម្ភូ ឥតមានគ្រូអាចារ្យ បានត្រាស់ដឹងសច្ចៈដោយព្រះអង្គឯង ក្នុងធម៌ទាំងឡាយដែលមិនធ្លាប់ឮក្នុងកាលមុនផង ទ្រង់ដល់នូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណក្នុងសច្ចៈនោះផង ទ្រង់ដល់នូវភាវៈស្ទាត់ក្នុងពលៈទាំងឡាយផង ។ សំនួរត្រង់ពាក្យថា ព្រះពុទ្ធ ថាព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ដោយអត្ថដូចម្តេច ។ ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុព្រះអង្គត្រាស់ដឹងសច្ចៈទាំងឡាយ ។ ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុព្រះអង្គញុំាងពួកសត្វឲ្យត្រាស់ដឹង ។

សព្វញ្ញុតាយ ពុទ្ធោ ។ សព្វទស្សាវិតាយ ពុទ្ធោ ។ អនញ្ញនេយ្យតាយ(១) ពុទ្ធោ វិកសិតាយ(២) ពុទ្ធោ ។ ខីណាសវសង្ខាតេន ពុទ្ធោ ។ និរុបក្កិលេសសង្ខាតេន ពុទ្ធោ ។ ឯកន្តវីតរាគោតិ ពុទ្ធោ ។ ឯកន្តវីតទោសោតិ ពុទ្ធោ ។ ឯកន្តវីតមោហោតិ ពុទ្ធោ ។ ឯកន្តនិក្កិលេសោតិ ពុទ្ធោ ។ ឯកាយនមគ្គំ គតោតិ ពុទ្ធោ ។ ឯកោ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធឹ អភិសម្ពុទ្ធោតិ ពុទ្ធោ ។ អពុទ្ធិវិហតត្តា ពុទ្ធិប្បដិលាភត្តា ពុទ្ធោ ។ ពុទ្ធោតិ នេតំ នាមំ មាតរា កតំ ន បិតរា កតំ ន ភាតរា កតំ ន ភគិនិយា កតំ ន មិត្តាមច្ចេហិ កតំ ន ញាតិសាលោហិតេហិ កតំ ន សមណព្រាហ្មណេហិ កតំ ន ទេវតាហិ កតំ វិមោក្ខន្តិកមេតំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ ពោធិយា មូលេ សហ សព្វញ្ញុតញ្ញាណស្ស បដិលាភា

១ ម. អនញ្ញនេយ្យតាយ ។ ឱ. អនញ្ញនេយ្យតាយ ។ ២ ម. វិសវិតាយ ។

ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះទ្រង់ត្រាស់ដឹងនូវធម៌ទាំងអស់ ។ ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះទ្រង់ឃើញច្បាស់នូវធម៌ទាំងអស់ ។ ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះទ្រង់ត្រាស់ដឹងដោយព្រះអង្គឯង ។ ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គរីកហើយ ។ ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះការរាប់ថាជាព្រះខីណាស្រព ។ ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះការរាប់ថាមិនមានឧបក្កិលេស ។ ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គប្រាសចាករាគៈ ដោយចំណែកមួយ ។ ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គប្រាសចាកទោសៈ ដោយចំណែកមួយ ។ ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គប្រាសចាកមោហៈ ដោយចំណែកមួយ ។ ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គមិនមានកិលេសដោយចំណែកមួយ ។ ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គយាងទៅកាន់ផ្លូវជាទីទៅតែមួយអង្គឯង ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គត្រាស់ដឹងនូវអនុត្តរសម្មាសម្ពោធិតែមួយអង្គឯង ។ ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គកំចាត់បង់នូវសេចក្តីមិនដឹង ព្រោះព្រះអង្គបាននូវសេចក្តីត្រាស់ដឹង ។ ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធនុ៎ះ ព្រះមាតាមិនបានថ្វាយ ព្រះបិតាមិនបានថ្វាយ បងប្អូនប្រុសមិនបានថ្វាយ បងប្អូនស្រីមិនបានថ្វាយ ពួកមិត្តនិងអាមាត្យមិនបានថ្វាយ ពួកញាតិសាលោហិតមិនបានថ្វាយ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍មិនបានថ្វាយ ពួកទេវតាក៏មិនបានថ្វាយ ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធនុ៎ះ ជាព្រះនាមមានក្នុងទីបំផុតនៃវិមោក្ខ របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយទ្រង់មានជោគ ការបញ្ញត្តិថា · ព្រះពុទ្ធនេះ (កើត) ដោយការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រមដោយការបានចំពោះ

សច្ឆិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ពុទ្ធោតិ តំ ពុទ្ធំ ។

(១៤៦) អសិតន្តិ ទ្វេ និស្សយា តណ្ហានិស្សយោ ច ទិដ្ឋិនិស្សយោ ច ។

កតមោ តណ្ហានិស្សយោ ។ យាវតា តណ្ហាសង្ខាតេន សីមកតំ មរិយាទិកតំ ឱធិកតំ បរិយន្តកតំ បរិគ្គហិតំ មមាយិតំ ឥទំ មមំ ឯតំ មមំ ឯត្តកំ មមំ ឯត្តាវតា មមំ មម រូបា សទ្ទា គន្ធា រសា ផោដ្ឋព្វា អត្ថរណា បាវុរណា ទាសីទាសា អជេឡកា កុក្កុដសូករា ហត្ថិគវាស្សវឡវា ខេត្តំ វត្ថុំ ហិរញ្ញំ សុវណ្ណំ គាមនិគមរាជធានិយោ រដ្ឋញ្ច ជនបទោ ច កោសោ ច កោដ្ឋាគារញ្ច កេវលម្បិ មហាបឋវឹ តណ្ហាវសេន មមាយតិ យាវតា អដ្ឋសតតណ្ហាវិចរិតំ(១) អយំ តណ្ហានិស្សយោ ។

កតមោ ទិដ្ឋិនិស្សយោ ។ វីសតិវត្ថុកា សក្កាយទិដ្ឋិ ទសវត្ថុកា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទសវត្ថុកា អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ យា ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ទិដ្ឋិគហនំ ទិដ្ឋិកន្តារោ ទិដ្ឋិវិសូកាយិកំ ទិដ្ឋិវិប្ផន្ទិតំ

១-ម. អដ្ឋសតំ តណ្ហាវិចរិតំ ។

នូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ទៀបគល់ពោធិព្រឹក្ស ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ចំពោះព្រះពុទ្ធនោះ ។

[១៤៦] ពាក្យថា ព្រះអង្គមិនអាស្រ័យ អធិប្បាយថា គ្រឿងអាស្រ័យមាន ២ គ្រឿងអាស្រ័យគឺតណ្ហា ១ គ្រឿងអាស្រ័យគឺទិដ្ឋិ ១ ។

គ្រឿងអាស្រ័យគឺតណ្ហា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលប្រកាន់នូវដែលខ្លួនធ្វើឲ្យជាសីមា ធ្វើឲ្យជាព្រំ ធ្វើឲ្យជាប្រចល់ដែន ធ្វើឲ្យជាទីបំផុត កាន់កាប់ ប្រកាន់ ដោយចំណែកតណ្ហា គឺដឹងសម្គាល់ថា នេះរបស់អញ នុ៎ះរបស់អញ ប៉ុណ្ណោះរបស់អញ សម្ភារទាំងនេះរបស់អញ រូប សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ កំរាល គ្រឿងដណ្តប់ ខ្ញុំស្រី ខ្ញុំប្រុស ពពែ ចៀម មាន់ ជ្រូក ដំរី គោ សេះឈ្មោលសេះញី ស្រែ ចម្ការ ប្រាក់ មាស ស្រុកនិគម រាជធានី ដែន ជនបទ ឃ្លាំងនិងជង្រុករបស់អញ សូម្បីការប្រកាន់នូវផែនដីធំទាំងមូល ដោយអំណាចតណ្ហា ការប្រព្រឹត្តិនៃតណ្ហា ១០៨ គឺដឹងសម្គាល់ទាំងនេះគ្រឿងអាស្រ័យគឺតណ្ហា ។

គ្រឿងអាស្រ័យគឺទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ សក្កាយទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ២០ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិមានវត្ថុ ១០ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ព្រៃស្បាតគឺទិដ្ឋិ ផ្លូវលំបាកគឺទិដ្ឋិ ឧបមាដូចជាសត្រូវគឺទិដ្ឋិ ឧបមាដូចជាការញាប់ញ័រគឺទិដ្ឋិ

ទិដ្ឋិសំយោជនំ គាហោ បតិដ្ឋាហោ អភិនិវេសោ បរាមាសោ កុម្មគ្គោ មិច្ឆាបថោ មិច្ឆត្តំ តិត្ថាយតនំ វិបរិយេសគ្គាហោ វិបរីតគ្គាហោ វិបល្លាសគ្គាហោ មិច្ឆាគាហោ អយាថាវកស្មឹ យាថាវកន្តិ គាហោ យាវតា ទ្វាសដ្ឋី ទិដ្ឋិគតានិ អយំ ទិដ្ឋិនិស្សយោ ។

ពុទ្ធស្ស ភគវតោ តណ្ហានិស្សយោ បហីនោ ទិដ្ឋិនិស្សយោ បដិនិស្សដ្ឋោ ។ តណ្ហានិស្សយស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋិនិស្សយស្ស បដិនិស្សដ្ឋត្តា ភគវា ចក្ខុំ អនិស្សិតោ សោតំ ឃានំ ជិវ្ហំ កាយំ មនំ អនិស្សិតោ រូបេ សទ្ទេ គន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្ពេ កុលំ គណំ អាវាសំ លាភំ យសំ បសំសំ សុខំ ចីវរំ បិណ្ឌបាតំ សេនាសនំ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ កាមធាតុំ រូបធាតុំ អរូបធាតុំ កាមភវំ រូបភវំ អរូបភវំ សញ្ញាភវំ អសញ្ញាភវំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាភវំ ឯកវោការភវំ ចតុវោការភវំ បញ្ចវោការភវំ អតីតំ អនាគតំ បច្ចុប្បន្នំ ទិដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ អនិស្សិតោ អនល្លីនោ អនុបគតោ អនជ្ឈោសិតោ អនធិមុត្តោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ

គ្រឿងចងគឺទិដ្ឋិ កំណាន់ កំណាន់ស៊ប់ស្ងួន ការប្រកាន់មាំ ការស្ទាបអង្អែល ផ្លូវគួរខ្ពើម ផ្លូវខុស សភាពខុស ទីជួបជាកំពង់ កំណាន់ដោយការស្ទើរស្ទីរគេវេរ្យន៍ ។ កំណាន់ផ្ទុយ កំណាន់ប្រែប្រួល កំណាន់ខុស កំណាន់ថា ទៀងក្នុងវត្ថុដែលមិនទៀង ទិដ្ឋិ ៦២ ពួក អម្បាលមាន នេះគ្រឿងអាស្រ័យគឺទិដ្ឋិ ។

ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ លះបង់គ្រឿងអាស្រ័យគឺតណ្ហា រលាស់ចោលគ្រឿងអាស្រ័យគឺទិដ្ឋិហើយ ។ ព្រោះលះបង់គ្រឿងអាស្រ័យគឺតណ្ហា រលាស់ចោលគ្រឿងអាស្រ័យគឺទិដ្ឋិ ព្រះមានព្រះភាគ មិនអាស្រ័យចក្ខុ មិនអាស្រ័យសោតៈ ឃានៈ ជិវ្ហា កាយ ចិត្ត មិនអាស្រ័យ មិនស្អិត មិនចូលទៅជិត មិនជក់ចិត្ត មិនចុះចិត្ត ស្រះចេញ រួចចេញ ឃ្លាតចេញ ប្រាសចេញ ចាករូប សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ត្រកូល ពួក អាវាស លាភ យស សេចក្ដីសរសើរ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ កាមធាតុ រូបធាតុ អរូបធាតុ កាមភព រូបភព អរូបភព សញ្ញាភព អសញ្ញាភព នេវសញ្ញានាសញ្ញាភព ឯកវោការភព ចតុវោការភព បញ្ចវោការភព ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ធម៌ទាំងឡាយដែលខ្លួនឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬធ្លាប់ដឹង

វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរតីតិ តំ ពុទ្ធំ អសិតំ ។

(១៤៧) តាទីតិ ភគវា បញ្ចហាការេហិ តាទី ឥដ្ឋានិដ្ឋេ តាទី ចត្តាវីតិ តាទី តិណ្ណាវីតិ តាទី មុត្តាវីតិ តាទី តំនិទ្ទេសា តាទី ។

កថំ ភគវា ឥដ្ឋានិដ្ឋេ តាទី ។ ភគវា លាភេបិ តាទី អលាភេបិ តាទី យសេបិ តាទី អយសេបិ តាទី បសំសាយបិ តាទី និន្ទាយបិ តាទី សុខេបិ តាទី ទុក្ខេបិ តាទី ។ ឯកញ្ចេ ពាហំ គន្ធេន លិម្បេយ្យុំ ឯកញ្ចេ ពាហំ វាសិយា តច្ឆេយ្យុំ ។ អមុស្មឹ នត្ថិ រាគោ អមុស្មឹ នត្ថិ បដិឃំ ។ អនុនយបដិឃវិប្បហីនោ ឧគ្ឃាតិនិគ្ឃាតិវីតិវត្តោ អនុរោធវិរោធសមតិក្កន្តោ ។ ឯវំ ភគវា ឥដ្ឋានិដ្ឋេ តាទី ។

កថំ ភគវា ចត្តាវីតិ តាទី ។ ភគវតោ(១)

---

១ ឯត្ថ បុព្វ ភគវា តាទីតិ ទិស្សតិ ។

មានព្រំដែនសម្រេចសម្រាន្តនៅ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ព្រះអង្គមិនអាស្រ័យ ។

(១៤៧) ពាក្យថា ទ្រង់ទំនឹង អធិប្បាយថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ទំនឹង ដោយអាការ ៥ គឺទ្រង់ទំនឹងក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍និងអនិដ្ឋារម្មណ៍ ១ ទ្រង់ទំនឹង ព្រោះព្រះអង្គបានលះ ១ ទ្រង់ទំនឹងព្រោះព្រះអង្គបានឆ្លង ១ ទ្រង់ទំនឹង ព្រោះព្រះអង្គបានរួច ១ ទ្រង់ទំនឹងព្រោះការសំដែងចេញនូវគុណនោះ ១ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទំនឹងក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍និងអនិដ្ឋារម្មណ៍ តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ទំនឹងក្នុងលាភផង ទ្រង់ទំនឹងក្នុងការមិនមានលាភផង ទ្រង់ទំនឹងក្នុងយសផង ទ្រង់ទំនឹងក្នុងការមិនមានយសផង ទ្រង់ទំនឹងក្នុងសេចក្តីសរសើរផង ទ្រង់ទំនឹងក្នុងនិន្ទាផង ទ្រង់ទំនឹងក្នុងសុខផង ទ្រង់ទំនឹងក្នុងទុក្ខផង ។ បើពួកជនគប្បីលាបព្រះពាហាម្ខាងដោយគ្រឿងក្រអូប គប្បីព្រាស់ព្រះពាហាម្ខាងដោយកាំបិតព្រា ។ តម្រេកក្នុងការលាបដោយគ្រឿងក្រអូបឯណោះមិនមាន សេចក្តីថាំងថាក់ក្នុងការព្រាស់ដោយកាំបិតព្រាឯណោះមិនមាន ។ ព្រះមានព្រះភាគលះស្រឡះនូវសេចក្តីត្រេកត្រអាលនិងសេចក្តីថាំងថាក់ កន្លងផុតនូវសេចក្តីកាន់ជើងនិងសេចក្តីស្ញប់ស្ញាល់ កន្លងផុតស្រឡះនូវសេចក្តីត្រេកអរនិងសេចក្តីទាស់ចិត្ត ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទំនឹងក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍និងអនិដ្ឋារម្មណ៍ យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ទំនឹង ព្រោះព្រះអង្គបានលះ តើដូចម្តេច ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

រាគោ ចត្តោ វន្តោ មុត្តោ បហីនោ បដិនិស្សដ្ឋោ ។ ទោសោ មោហោ កោធោ ឧបនាហោ មក្ខោ បឡាសោ ឥស្សា មច្ឆរិយំ មាយា សាឋេយ្យំ ថម្ភោ សារម្ភោ មានោ អតិមានោ មទោ បមាទោ សព្វេ កិលេសា សព្វេ ទុច្ចរិតា សព្វេ ទរថា សព្វេ បរិឡាហា សព្វេ សន្តាបា សព្វាកុសលាភិសង្ខារា ចត្តា វន្តា មុត្តា បហីនា បដិនិស្សដ្ឋា ។ ឯវំ ភគវា ចត្តាវីតិ តាទិ ។

កថំ ភគវា តិណ្ណាវីតិ តាទិ ។ ភគវា កាមោឃំ តិណ្ណោ ភវោឃំ តិណ្ណោ ទិដ្ឋោឃំ តិណ្ណោ អវិជ្ជោឃំ តិណ្ណោ សព្វសំសារបថំ តិណ្ណោ ឧត្តិណ្ណោ និត្តិណ្ណោ អតិក្កន្តោ សមតិក្កន្តោ វីតិវត្តោ ។ សោ វុដ្ឋវាសោ ចិណ្ណចរណោ គតទ្ធោ គតទិសោ គតកោដិកោ បាលិតព្រហ្មចរិយោ ឧត្តមទិដ្ឋិប្បត្តោ ភាវិតមគ្គោ បហីនកិលេសោ បដិវិទ្ធាកុប្បោ សច្ឆិកតនិរោធោ ។ ទុក្ខំ តស្ស បរិញ្ញាតំ សមុទយោ បហីនោ មគ្គោ ភាវិតោ និរោធោ សច្ឆិកតោ អភិញ្ញេយ្យំ អភិញ្ញាតំ បរិញ្ញេយ្យំ បរិញ្ញាតំ

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បានលះ ខ្ជាក់ លែង កំចាត់ លះបង់រាគៈ ។ ទ្រង់បានលះ ខ្ជាក់ លែង កំចាត់ លះបង់ទោសៈ មោហៈ ក្រោធៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា សាថេយ្យៈ ថម្ភៈ សារម្ភៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេសទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់ សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ ការអន្ទះអន្ទែងទាំងអស់ ការក្តៅក្រហាយទាំងអស់ អភិសង្ខារជាអកុសលទាំងអស់ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់នឹងធឹង ព្រោះព្រះអង្គបានលះ យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់នឹងធឹង ព្រោះទ្រង់បានឆ្លង តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បានឆ្លងកាមោឃៈ ឆ្លងភវោឃៈ ឆ្លងទិដ្ឋោឃៈ ឆ្លងអវិជ្ជោឃៈ ឆ្លង ឆ្លងផុត ឆ្លងរួច កន្លង កន្លងដោយប្រពៃ រំលង នូវផ្លូវសង្សារទាំងអស់ ។ ព្រះអង្គគង់នៅក្នុងអរិយវាស ប្រព្រឹត្តចរណៈធម៌ហួសផ្លូវឆ្ងាយគឺសង្សារ ដល់នូវទិស គឺ (ព្រះនិព្វាន) ដល់នូវទីបំផុត (គឺអនុបាទិសេសនិព្វាន) រក្សាព្រហ្មចរិយៈ ដល់នូវទិដ្ឋិដ៏ឧត្តម ចំរើនមគ្គ លះបង់កិលេស ចាក់ធ្លុះព្រះអរហត្តផល ដែលមិនកំរើក ធ្វើឲ្យច្បាស់លាស់នូវនិរោធ ។ ព្រះអង្គកំណត់ដឹងទុក្ខ លះបង់សមុទយៈ ចំរើនមគ្គ ធ្វើឲ្យច្បាស់លាស់នូវនិរោធ ត្រាស់ដឹងធម៌ដែលគួរត្រាស់ដឹង កំណត់ធម៌ដែលគួរកំណត់ដឹង

បហាតព្វំ បហីនំ ភាវេតព្វំ ភាវិតំ សច្ឆិកាតព្វំ សច្ឆិកតំ ។ សោ ឧក្ខិត្តបលិឃោ សង្កិណ្ណបរិក្ខោ អព្វុឡ្ហេសិកោ និរគ្គឡោ អរិយោ បន្នទ្ធជោ បន្នភារោ វិសញ្ញុត្តោ បញ្ចង្គវិប្បហីនោ ឆឡង្គសមន្នាគតោ ឯការក្ខោ ចតុរាបស្សេនោ បនុណ្ណបច្ចេកសច្ចោ សមវយសដ្ឋេសនោ អនាវិលសង្កប្បោ បស្សទ្ធកាយ-

សង្ខារោ សុវិមុត្តចិត្តោ សុវិមុត្តប្បញ្ញោ កេវលី វុសិតវា ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ បរមប្បត្តិប្បត្តោ ។ សោ

នេវ អាចិនាតិ ន អបចិនាតិ អបចិនិត្វា ឋិតោ

នេវ បជហតិ ន ឧបាទិយតិ បជហិត្វា ឋិតោ

នេវ វិសិនេតិ ន ឧស្សិនេតិ វិសិនេត្វា ឋិតោ

នេវ វិធុបេតិ ន សន្ធុបេតិ វិធុបេត្វា ឋិតោ

អសេក្ខេន សីលក្ខន្ធេន សមន្នាគតត្តា ឋិតោ

លះបង់ធម៌ដែលគួរលះបង់ ចំរើនធម៌ដែលគួរចំរើន ធ្វើឲ្យច្បាស់លាស់នូវធម៌ ដែលគួរធ្វើឲ្យច្បាស់លាស់ ។ ព្រះអរហន្តដកគន្លឹះទ្វារ គឺអវិជ្ជា កំចាត់ស្នាមភ្លោះគឺកម្មកិលេស ដកសសរខឿន គឺតណ្ហា មិនមានសន្លឹះទ្វារ គឺសំយោជនៈ ជាបុគ្គលបរិសុទ្ធ ទំលាក់ទង់ជ័យ គឺមានះ ហើយដាក់ភារៈ គឺខន្ធជាដើម ប្រាសចាកយោគៈ គឺកិលេស លះស្រឡះនូវអង្គ ៥ គឺនីវរណៈ ប្រកបអង្គ ៦ គឺឧបេក្ខា មានការឃុំគ្រងយ៉ាងឯក គឺសតិ មានអបស្សេនធម៌ ៤ បន្ទោបង់បច្ចេកសច្ចៈ មានការស្វែងរកគ្រប់យ៉ាង លះចោលហើយដោយប្រពៃ មានសង្កប្បៈមិនល្អក់ ស្ងប់កាយសង្ខារ មានចិត្តរួចស្រឡះដោយល្អ មានបញ្ញារួចស្រឡះដោយល្អ មានគុណដ៏បរិបូណ៌ អប់រំព្រហ្មចរិយៈ ជាបុរសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ជាបុរសដ៏ប្រសើរ ដល់ហើយនូវកិរិយាបាននូវអមតៈ ។ ព្រះអរហន្តឈប់គរទុក ឈប់កំចាត់កំចាយ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួនព្រោះកំចាត់កំចាយ (កិលេស) ព្រះអរហន្តឈប់លះបង់ឈប់ប្រកាន់មាំ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ព្រោះលះបង់ ព្រះអរហន្តឈប់ពាក់ស្រែះ ឈប់ក្រអឺតក្រោធ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ព្រោះមិនពាក់ស្រែះ ព្រះអរហន្តឈប់រលត់ ឈប់បង្កាត់ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ព្រោះរលត់ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ព្រោះប្រកបដោយអសេក្ខសីលក្ខន្ធ

អសេក្ខេន សមាធិក្ខន្ធេន សមន្នាគតត្តា ឋិតោ អសេក្ខេន បញ្ញាក្ខន្ធេន សមន្នាគតត្តា ឋិតោ អសេក្ខេន វិមុត្តិក្ខន្ធេន សមន្នាគតត្តា ឋិតោ អសេក្ខេន វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនក្ខន្ធេន សមន្នាគតត្តា ឋិតោ សច្ចំ បដិទានយិត្វា ឋិតោ ឯជំ សមតិក្កមិត្វា ឋិតោ កិលេសគ្គឹ បរិយាទយិត្វា ឋិតោ អបរិគមនតាយ ឋិតោ កដំ(១) សមាទាយ ឋិតោ មុត្តិបដិសេវនតាយ ឋិតោ មេត្តាយ បារិសុទ្ធិយា ឋិតោ ករុណាយ បារិសុទ្ធិយា ឋិតោ មុទិតាយ បារិសុទ្ធិយា ឋិតោ ឧបេក្ខាយ បារិសុទ្ធិយា ឋិតោ អច្ចន្តបារិសុទ្ធិយា ឋិតោ អកម្មញ្ញតាយ បារិសុទ្ធិយា ឋិតោ វិមុត្តត្តា ឋិតោ សន្តុសិតត្តា ឋិតោ ខន្ធបរិយន្តេ ឋិតោ ធាតុបរិយន្តេ ឋិតោ អាយតនបរិយន្តេ ឋិតោ គតិបរិយន្តេ ឋិតោ ឧបបត្តិបរិយន្តេ ឋិតោ បដិសន្ធិបរិយន្តេ ឋិតោ ភវបរិយន្តេ ឋិតោ

១ ឱ. ម. កតំ ។

ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ព្រោះប្រកបដោយអសេក្ខសមាធិក្ខន្ធ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ព្រោះប្រកបដោយអសេក្ខបញ្ញាខន្ធ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ព្រោះប្រកបដោយអសេក្ខវិមុត្តិខន្ធ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ព្រោះប្រកបដោយអសេក្ខវិមុត្តិញាណទស្សនខន្ធ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ព្រោះដឹងអរិយសច្ច ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ព្រោះកន្លង(តណ្ហាជាគ្រឿងញាប់ញ័រ)យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ព្រោះរលត់ភ្លើងគឺកិលេស ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ព្រោះមិនមានការត្រឡប់វិញ ឈ្មោះថា ទ្រង់នឹងខ្លួន ព្រោះចាប់កំពូល (គឺជ័យ) បាន ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ព្រោះការសេពចំពោះនូវការរួច ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ព្រោះមេត្តាដ៏បរិសុទ្ធ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ព្រោះករុណាដ៏បរិសុទ្ធ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ព្រោះមុទិតាដ៏បរិសុទ្ធ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ព្រោះឧបេក្ខាដ៏បរិសុទ្ធ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ព្រោះបរិសុទ្ធិយ៉ាងដាច់ខាត ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ព្រោះបរិសុទ្ធ មិនមានតណ្ហា ទិដ្ឋិ មានះ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ព្រោះទ្រង់រួចស្រឡះ (ចាកកិលេស) ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ព្រោះជាអ្នកសន្ដោស ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួនក្នុងទីបំផុតខន្ធ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ក្នុងទីបំផុតធាតុ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ក្នុងទីបំផុតអាយតនៈ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ក្នុងទីបំផុតគតិ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ក្នុងទីបំផុតឧបបត្តិ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ក្នុងទីបំផុតបដិសន្ធិ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងខ្លួន ក្នុងទីបំផុតភព

សំសារបរិយន្តោ បិ ឯតំ វដ្ដបរិយន្តោ បិ ឯតំ អន្តិមភវោ បិ ឯតំ អន្តិមសមុស្សយោ បិ ឯតំ អន្តិមទេហធរោ ភគវា ។

> តស្សាយំ បច្ឆិមកោ ភវោ ចរិមោយំ សមុស្សយោ
> ជាតិមរណសំសារោ នត្ថិ តស្ស បុនព្ភវោតិ ។

ឯវំ ភគវា តិណ្ណាវីតិ តាទិ ។

កថំ ភគវា មុត្តាវីតិ តាទិ ។ ភគវតោ រាគា ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ ។ ទោសា ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ ។ មោហា ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ ។ កោធា ឧបនាហា មក្ខា បឡាសា ឥស្សាយ[១] មច្ឆរិយា មាយាយ សាឋេយ្យា ថម្ភា សារម្ភា មានា អតិមានា មទា បមាទា សព្វកិលេសេហិ សព្វទុច្ចរិតេហិ សព្វទរថេហិ សព្វបរិឡាហេហិ សព្វសន្តាបេហិ សព្វាកុសលាភិសង្ខារេហិ ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ ។ ឯវំ ភគវា មុត្តាវីតិ តាទិ ។

កថំ ភគវា តំនិទ្ទេសា តាទិ ។ ភគវា សីលេ សតិ សីលវាតិ តំនិទ្ទេសា តាទិ ។ សទ្ធាយ សតិ សទ្ធោតិ

១ ម. ឥស្សា ។

ឈ្មោះថាទ្រង់នូវខ្លួន ក្នុងទីបំផុតសង្សារ ឈ្មោះថាទ្រង់នូវខ្លួនក្នុងទីបំផុតវដ្ដៈ ឈ្មោះថាទ្រង់នូវខ្លួនក្នុងភពចុងបំផុត ឈ្មោះថាទ្រង់នូវខ្លួន ក្នុងសរីរៈចុងបំផុត គឺទ្រទ្រង់នូវសរីរៈចុងបំផុត ហើយញុំាងខ្លួនឲ្យដំណើរទៅកាន់ភពថ្មី ។

> នេះជាភពចុងបំផុត របស់ព្រះអង្គ នេះជាសរីរៈក្រោយ
> បង្អស់របស់ព្រះអង្គ ព្រះអង្គមិនមានជាតិ មរណៈ សង្សារ
> និងភពថ្មីទៀតទេ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់នឹងនឹង ព្រោះបានឆ្លង យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់នឹងនឹង ព្រោះបានរួច តើដូចម្ដេច ។ ព្រះហឫទ័យរបស់ព្រះមានព្រះភាគរួច រួចស្រឡះ រួចផុតចាករាគៈ ។ ព្រះហឫទ័យរួច រួចស្រឡះ រួចផុតចាកទោសៈ ។ ព្រះហឫទ័យរួច រួចស្រឡះ រួចផុតចាកមោហៈ ។ ព្រះហឫទ័យ រួច រួចស្រឡះ រួចផុតចាកក្រោធៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា សាឋេយ្យៈ ថម្ភៈ សារម្ភៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្ដីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្ដីអន្ទះអន្ទែងទាំងពួង សេចក្ដីក្ដៅក្រហាយទាំងពួង អភិសង្ខារជាអកុសល ទាំងពួង ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់នឹងនឹង ព្រោះបានរួច យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់នឹងនឹង ព្រោះការសំដែងចេញនូវគុណនោះ តើដូចម្ដេច ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់នឹងនឹង ព្រោះការសំដែងចេញនូវគុណនោះថា កាលបើសីលមាន ទ្រង់ក៏មានសីល ។ ទ្រង់នឹងនឹង ព្រោះការសំដែងចេញនូវ

កិំនិទានេសា ជាតិ ។ វីរិយេ សតិ វីរិយបកតិ កិំនិទានេសា ជាតិ ។ សតិយា សតិ សតិបកតិ កិំនិទានេសា ជាតិ ។ សមាធិម្ហិ សតិ សមាធិបកតិ កិំនិទានេសា ជាតិ ។ បញ្ញាយ សតិ បញ្ញាបកតិ កិំនិទានេសា ជាតិ ។ វិជ្ជាយ សតិ តេវិជ្ជាបកតិ កិំនិទានេសា ជាតិ ។ អភិញ្ញាយ សតិ ឆឡភិញ្ញាបកតិ កិំនិទានេសា ជាតិ ។ ពលេ សតិ ទសពលបកតិ កិំនិទានេសា ជាតិ ។ បរំ គតោ កិំនិទានេសា ជាតីតិ តំ ពុទ្ធំ អសិតំ តាទឹ ។

(១៩៨) អកុហំ គណិមាគតន្តិ អកុហោតិ តីណិ កុហនវត្ថូនិ បច្ចយបដិសេវនសង្ខាតំ កុហនវត្ថុ ឥរិយាបថសង្ខាតំ កុហនវត្ថុ សាមន្តជប្បនសង្ខាតំ កុហនវត្ថុ ។

កតមំ បច្ចយបដិសេវនសង្ខាតំ កុហនវត្ថុ ។ ឥធ គហបតិកា ភិក្ខុំ និមន្តេន្តិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេហិ ។

គុណនោះថា កាលបើសទ្ធាមាន ទ្រង់ក៏មានសទ្ធា ។ ទ្រង់ឥតទីពឹង ព្រោះការសំដែងចេញនូវគុណនោះថា កាលបើវីរិយៈមាន ទ្រង់ក៏មានវីរិយ ទ្រង់ឥតទីពឹង ព្រោះការសំដែងចេញនូវគុណនោះថា កាលបើសតិមាន ទ្រង់ក៏មានសតិ ។ ទ្រង់ឥតទីពឹង ព្រោះការសំដែងចេញនូវគុណនោះថា កាលបើសមាធិមាន ទ្រង់ក៏តាំងព្រះហឫទ័យខ្ជាប់ ។ ទ្រង់ឥតទីពឹង ព្រោះការសំដែងចេញនូវគុណនោះថា កាលបើបញ្ញាមាន ទ្រង់ក៏មានបញ្ញា ។ ទ្រង់ឥតទីពឹង ព្រោះការសំដែងចេញនូវគុណនោះថា កាលបើវិជ្ជាមាន ទ្រង់ក៏មានត្រៃវិជ្ជា ។ ទ្រង់ឥតទីពឹង ព្រោះការសំដែងចេញនូវគុណនោះថា កាលបើអភិញ្ញាមាន ទ្រង់ក៏មានអភិញ្ញា ៦ ។ ទ្រង់ឥតទីពឹង ព្រោះការសំដែងចេញនូវគុណនោះថា កាលបើពលៈមាន ទ្រង់ក៏មានពលៈ ១០ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ឥតទីពឹង ព្រោះការសំដែងចេញនូវគុណនោះ យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ចំពោះព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ព្រះអង្គមិនអាស្រ័យ ទ្រង់ឥតទីពឹង ។

(១៩៨) អធិប្បាយពាក្យថា ព្រះអង្គមិនកុហក ព្រះអង្គជាមេពួក ទ្រង់យាងមក ត្រង់ពាក្យថា មិនកុហក សេចក្តីថា វត្ថុនៃការកុហកមាន ៣ គឺវត្ថុនៃការកុហកចំណែកខាងការសេពបច្ច័យ ១ វត្ថុនៃការកុហកចំណែកខាងឥរិយាបថ ១ វត្ថុនៃការកុហកចំណែកខាងការពោលក្បែរជិត ១ ។

វត្ថុនៃការកុហកចំណែកខាងការសេពបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ពួកគហបតី ក្នុងសាសនានេះ និមន្តភិក្ខុដោយចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលាន-

សោ បាបិច្ឆោ ឥច្ឆាបកតោ អត្ថិកោ ចីវរបិណ្ឌបាត-សេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ ភិយ្យោ-កាម្យតំ ឧបាទាយ ចីវរំ បច្ចក្ខាតិ បិណ្ឌបាតំ បច្ចក្ខាតិ សេនាសនំ បច្ចក្ខាតិ គិលានប្បច្ចយ-ភេសជ្ជបរិក្ខារំ បច្ចក្ខាតិ ។ សោ ឯវមាហ កឹ សមណស្ស មហគ្ឃេន ចីវរេន ឯតំ សារុប្បំ យំ សមណោ សុសានា វា សង្ការកូដា វា បាបណិកា វា នន្តកានិ ឧច្ចិនិត្វា សង្ឃាដឹ ករិត្វា ធារេយ្យ កឹ សមណស្ស មហគ្ឃេន បិណ្ឌបាតេន ឯតំ សារុប្បំ យំ សមណោ ឧញ្ឆាចរិយាយ បិណ្ឌិយាលោបេន ជីវិកំ កប្បេយ្យ កឹ សមណស្ស មហគ្ឃេន សេនាសនេន ឯតំ សារុប្បំ យំ សមណោ រុក្ខមូលិកោ វា អស្ស សោសានិកោ វា អព្ភោកាសិកោ វា កឹ សមណស្ស មហគ្ឃេន គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន ឯតំ សារុប្បំ យំ សមណោ បូតិមុត្តេន វា ហរីតកីខណ្ឌេន វា ឱសធំ ករេយ្យាតិ តទុបាទាយ លូខំ ចីវរំ ធារេតិ លូខំ បិណ្ឌបាតំ ភុញ្ជតិ លូខំ សេនាសនំ បដិសេវតិ

ប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ។ ភិក្ខុនោះ មានសេចក្តីប្រាថ្នាអាក្រក់ ត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាគ្របសង្កត់ មានសេចក្តីត្រូវការ អាស្រ័យសេចក្តីប្រាថ្នានូវចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ដ៏លើសលប់ ហើយហាមឃាត់ចីវរ ហាមឃាត់បិណ្ឌបាត ហាមឃាត់សេនាសនៈ ហាមឃាត់គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ។ ភិក្ខុនោះ បាននិយាយយ៉ាងនេះថា ស្រមណ៍ មានប្រយោជន៍អ្វី ដោយចីវរមានថ្លៃច្រើន ឯការសមគួរនុ៎ះ ស្រមណ៍ ត្រូវតែរើសសំពត់ ដែលមិនមានជាយ ចាក់ធ្លាយ អំពីព្រៃស្មសាន ឬអំពីគំនរសម្រាម ឬក៏ដែលធ្លាក់ក្នុងបន្ទាប់ផ្សារ យកមកធ្វើសង្ឃាដិប្រើប្រាស់ ស្រមណ៍មានប្រយោជន៍អ្វី ដោយបិណ្ឌបាតមានថ្លៃច្រើន ឯការសមគួរនុ៎ះ ស្រមណ៍ត្រូវតែចិញ្ចឹមជីវិតដោយពំនូតបាយ ដែលធ្វើឲ្យទៅជាដុំ ដោយការដើរទៅស្វែងរក ស្រមណ៍មានប្រយោជន៍អ្វី ដោយសេនាសនៈមានថ្លៃច្រើន ឯការសមគួរនុ៎ះ ស្រមណ៍ ត្រូវតែជាអ្នកនៅជិតដើមឈើ ឬនៅក្នុងព្រៃស្មសាន ពុំនោះសោត នៅក្នុងទីវាល ស្រមណ៍មានប្រយោជន៍អ្វី ដោយគិលា-នប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារមានថ្លៃច្រើន ឯការសមគួរនុ៎ះ ស្រមណ៍ ត្រូវតែធ្វើថ្នាំដោយទឹកមូត្រស្អុយ ដោយចំណិតផ្លែសម៉ ។ តាំងពីកាលនោះ ក៏ប្រើប្រាស់ចីវរសៅហ្មង បរិភោគបិណ្ឌបាតសៅហ្មង សេពសេនាសនៈ

សុចិំ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ បដិសេវតិ ។ តមេនំ គហបតិកា ឯវំ ជានន្តិ អយំ សមណោ អប្បិច្ឆោ សន្តុដ្ឋោ បវិវិត្តោ អសំសដ្ឋោ អារទ្ធវិរិយោ ធុតវាទោតិ ភិយ្យោ ភិយ្យោ និមន្តេន្តិ ចីវរបិណ្ឌបាត-សេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេហិ ។ សោ ឯវមាហ តិណ្ណំ សម្មុខីភាវា សទ្ធោ កុលបុត្តោ ពហុំ បុញ្ញំ បសវតិ សទ្ធាយ សម្មុខីភាវា សទ្ធោ កុលបុត្តោ ពហុំ បុញ្ញំ បសវតិ ទេយ្យធម្មស្ស សម្មុខីភាវា សទ្ធោ កុលបុត្តោ ពហុំ បុញ្ញំ បសវតិ ទក្ខិណេយ្យានំ សម្មុខីភាវា សទ្ធោ កុលបុត្តោ ពហុំ បុញ្ញំ បសវតិ តុម្ហាកញ្ចាយំ សទ្ធា អត្ថិ ទេយ្យធម្មោ ច សំវិជ្ជតិ អហញ្ច បដិគ្គាហកោ សចាហំ ន បដិគ្គហេស្សាមិ ឯវំ តុម្ហេ បុញ្ញេន បរិពាហិរា ភវិស្សថ ន មយ្ហំ ឥមិនា អត្ថោ អបិច តុម្ហាកំយេវ អនុកម្បាយ បដិគ្គណ្ហាមីតិ តទុបាទាយ ពហុម្បិ ចីវរំ បដិគ្គណ្ហាតិ ពហុម្បិ បិណ្ឌបាតំ បដិគ្គណ្ហាតិ ពហុម្បិ សេនាសនំ បដិគ្គណ្ហាតិ

សៅហ្មង សេពសោយគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ដ៏សៅហ្មង ។ ពួកគហបតីដឹងភិក្ខុនោះ យ៉ាងនេះថា សមណៈនេះ មានសេចក្តីប្រាថ្នាតិច ជាអ្នកសន្តោស ស្ងប់ស្ងាត់ មិនច្រឡូកច្រឡំ ផ្តើមព្យាយាម ពោលធុតគុណ ដូច្នេះហើយ ក៏រឹតតែនិមន្តដោយចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ។ ភិក្ខុនោះឆ្លើយយ៉ាងនេះថា កុលបុត្រមានសទ្ធា បានបុណ្យច្រើន ព្រោះវត្ថុ ៣ ប្រការមានក្នុងទីចំពោះមុខ គឺកុលបុត្រមានសទ្ធាបានបុណ្យច្រើន ព្រោះសទ្ធាមានក្នុងទីចំពោះមុខ ១ កុលបុត្រមានសទ្ធា បានបុណ្យច្រើន ព្រោះទេយ្យធម៌មានក្នុងទីចំពោះមុខ ១ កុលបុត្រមានសទ្ធា បានបុណ្យច្រើន ព្រោះពួកទក្ខិណេយ្យបុគ្គលមានក្នុងទីចំពោះមុខ ១ សទ្ធារបស់ពួកអ្នកក៏មាន ទេយ្យធម៌ក៏មានព្រម អាត្មាក៏ជាអ្នកទទួល បើអាត្មានឹងមិនទទួល ការណ៍បើយ៉ាងនេះ ពួកអ្នកមុខជាឃ្លាតឆ្ងាយចាកបុណ្យមិនខាន អាត្មាមិនមានសេចក្តីត្រូវការដោយវត្ថុនេះទេ ប៉ុន្តែអាត្មាទទួល ដើម្បីអនុគ្រោះដល់ពួកអ្នកទេតើ ចាំដើមអំពីនោះមកភិក្ខុនោះទទួលចីវរក៏ច្រើន ទទួលបិណ្ឌបាតក៏ច្រើន ទទួលសេនាសនៈក៏ច្រើន

ពហុម្បិ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ បដិគ្គណ្ហាតិ ។ យា ឯវរូបា ភាកុដិកា ភាកុដិយំ កុហនា កុហាយនា កុហិតត្តំ ឥទំ វុច្ចតិ បច្ចយបដិសេវនសង្ខាតំ កុហនវត្ថុ ។

កតមំ ឥរិយាបថសង្ខាតំ កុហនវត្ថុ ។ ឥធេកច្ចោ បាបិច្ឆោ ឥច្ឆាបកតោ សម្ភាវនាធិប្បាយោ ឯវំ មំ ជនោ សម្ភាវេស្សតីតិ គមនំ សណ្ឋាបេតិ ឋានំ សណ្ឋាបេតិ និសជ្ជំ សណ្ឋាបេតិ សេយ្យំ សណ្ឋាបេតិ បណិធាយ គច្ឆតិ បណិធាយ តិដ្ឋតិ បណិធាយ និសីទតិ បណិធាយ សេយ្យំ កប្បេតិ សមាហិតោ វិយ គច្ឆតិ សមាហិតោ វិយ តិដ្ឋតិ សមាហិតោ វិយ និសីទតិ សមាហិតោ វិយ សេយ្យំ កប្បេតិ អាបាថកជ្ឈាយីវ ហោតិ ។ យា ឯវរូបា ឥរិយាបថស្ស អាឋបនា ឋបនា សណ្ឋបនា ភាកុដិកា ភាកុដិយំ កុហនា កុហាយនា កុហិតត្តំ ឥទំ វុច្ចតិ ឥរិយាបថសង្ខាតំ កុហនវត្ថុ ។

ទទួលគិលានប្បច្ច័យភេសជ្ជបរិក្ខារក៏ច្រើន ។ ការធ្វើមុខស្រពោន ភាពនៃការធ្វើមុខស្រពោន ការបំភាន់ អាការនៃការបំភាន់ ភាពនៃការបំភាន់ មានសភាពយ៉ាងនេះ ឯណា នេះលោកហៅថា វត្ថុនៃការកុហកចំណែកខាងការសេពបច្ច័យ ។

វត្ថុនៃការកុហកចំណែកខាងឥរិយាបថ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ មានសេចក្តីប្រាថ្នាអាក្រក់ ត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាគ្របសង្កត់ ប្រាថ្នាការសរសើរ (គិត) ថា អ្នកផងនឹងសរសើរអាត្មាអញយ៉ាងនេះ ហើយរៀបចំដំណើរ រៀបចំការឈរ រៀបចំការអង្គុយ រៀបចំការដេក ប្រុងចិត្តហើយ ទើបដើរ ប្រុងចិត្តហើយទើបឈរ ប្រុងចិត្តហើយទើបអង្គុយ ប្រុងចិត្តហើយទើបសម្រេចនូវការដេក ដើរធ្វើហាក់ដូចជាចូលកាន់សមាធិ ឈរធ្វើហាក់ដូចជាចូលកាន់សមាធិ អង្គុយធ្វើហាក់ដូចជាចូលកាន់សមាធិ សម្រេចការដេកធ្វើហាក់ដូចជាចូលកាន់សមាធិ ជាបុគ្គលហាក់ដូចជាចូលឈានក្នុងទីចំពោះមុខ (នៃអ្នកដទៃ) ។ កិរិយាតម្កល់ កិរិយាតាំងទុក កិរិយារៀបចំនូវឥរិយាបថ កិរិយាធ្វើមុខស្រពោន ភាពនៃការធ្វើមុខស្រពោន កិរិយាបំភាន់ អាការនៃការបំភាន់ ភាពនៃការបំភាន់ មានសភាពយ៉ាងនេះ ឯណា នេះលោកហៅថា វត្ថុនៃការកុហក ចំណែកខាងឥរិយាបថ ។

កតមំ សាមន្តជប្បនសន្និស្សិតំ កុហនវត្ថុ ។ ឥធេកច្ចោ បាបិច្ឆោ ឥច្ឆាបកតោ សម្ភាវនាធិប្បាយោ ឯវំ មំ ជនោ សម្ភាវេស្សតីតិ អរិយធម្មសន្និស្សិតំ វាចំ ភាសតិ យោ ឯវរូបំ ចីវរំ ធារេតិ សោ សមណោ មហេសក្ខោតិ ភណតិ យោ ឯវរូបំ បត្តំ ធារេតិ លោហថាលកំ ធារេតិ ធម្មករកំ ធារេតិ បរិស្សាវនំ ធារេតិ កុញ្ចិកំ ធារេតិ ឧបាហនំ ធារេតិ កាយពន្ធនំ ធារេតិ អាយោគំ ធារេតិ សោ សមណោ មហេសក្ខោតិ ភណតិ ។ យស្ស ឯវរូបោ ឧបជ្ឈាយោ សោ សមណោ មហេសក្ខោតិ ភណតិ ។ យស្ស ឯវរូបោ អាចរិយោ សមានុបជ្ឈាយកា សមានាចរិយកា មិត្តា សន្ទិដ្ឋា សម្ភត្តា សហាយា សោ សមណោ មហេសក្ខោតិ ភណតិ ។ យោ ឯវរូបេ វិហារេ វសតិ សោ សមណោ មហេសក្ខោតិ ភណតិ ។ យោ ឯវរូបេ អឌ្ឍយោគេ វសតិ បាសាទេ វសតិ ហម្មិយេ វសតិ គុហាយំ វសតិ លេណេ វសតិ កុដិយា វសតិ កូដាគារេ វសតិ អដ្ដេ វសតិ មាឡេ វសតិ ឧទ្ទណ្ឌេ វសតិ

វត្ថុនៃការកុហក ដំណែកខាងការពោលក្បែរទីជិត តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ មានសេចក្តីប្រាថ្នាអាក្រក់ ត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាគ្របសង្កត់ ប្រាថ្នាការសរសើរ (គិត) ថា អ្នកដទៃនឹងសរសើរអាត្មាអញយ៉ាងនេះ ហើយពោលពាក្យដែលអាស្រ័យព្រមនូវអរិយធម៌ គឺពោលថា ស្រមណ៍ណា ទ្រទ្រង់ចីវរមានសភាពយ៉ាងនេះ ស្រមណ៍នោះមានស័ក្តិធំ ពោលថា ស្រមណ៍ណា ទ្រទ្រង់បាត្រ ទ្រទ្រង់ថាលលោហៈ ទ្រទ្រង់ធម្មករក ទ្រទ្រង់សំពត់តម្រងទឹក ទ្រទ្រង់កូនសោ ទ្រទ្រង់ស្បែកជើង ទ្រទ្រង់វត្ថុពន្ធចង្កេះ ទ្រទ្រង់សំពត់អាយោគៈ មានសភាពយ៉ាងនេះ ស្រមណ៍នោះមានស័ក្តិធំ ។ ពោលថា ស្រមណ៍ណា មានឧបជ្ឈាយ៍បែបនេះ ស្រមណ៍នោះ មានស័ក្តិធំ ។ ពោលថា ស្រមណ៍ណា មានអាចារ្យ មានឧបជ្ឈាយ៍ស្មើគ្នា មានអាចារ្យស្មើគ្នា មានពួកមិត្រ មានពួកភឿន យ៉ាងជិតដិត យ៉ាងស្និទ្ធស្នាល បែបនេះ ស្រមណ៍នោះ មានស័ក្តិធំ ។ ពោលថា ស្រមណ៍ណា នៅក្នុងវិហារបែបនេះ ស្រមណ៍នោះ មានស័ក្តិធំ ។ ពោលថា ស្រមណ៍ណា នៅក្នុងជង្រុក នៅក្នុងប្រាសាទ នៅក្នុងផ្ទះ មានដំបូលលើង នៅក្នុងរូងភ្នំ នៅក្នុងទីសម្រាប់ជ្រកកោន នៅក្នុងកុដិ នៅក្នុងផ្ទះមានកំពូល នៅក្នុងប៉ម នៅក្នុងផ្ទះមូល នៅក្នុងថែវ

ឧបដ្ឋានសាលាយំ វសតិ មណ្ឌបេ វសតិ រុក្ខមូលេ វសតិ សោ សមណោ មហេសក្ខោតិ ភណតិ ។ អថវា កោរជិកកោរជិកោ ភាកុដិកភាកុដិកោ កុហកកុហោ លបលបោ មុខសម្ភាវិតោ អយំ សមណោ ឥមាសំ ឯវរូបានំ សន្តានំ វិហារសមាបត្តីនំ លាភីតិ តាទិសំ គម្ភីរំ គូឡ្ហំ និបុណំ បដិច្ឆន្នំ លោកុត្តរសុញ្ញតាបដិសំយុត្តំ កថំ កថេតិ ។ យា ឯវរូបា ភាកុដិកា ភាកុដិយំ កុហនា កុហាយនា កុហិតត្តំ ឥទំ វុច្ចតិ សាមន្តជប្បនសង្ខាតំ កុហនវត្ថុ ។

ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ឥមានិ តីណិ កុហនវត្ថូនិ បហីនានិ សមុច្ឆិន្នានិ វូបសន្តានិ បដិប្បស្សទ្ធានិ អភព្វុប្បត្តិកានិ ញាណគ្គិនា ទឌ្ឍានិ តស្មា ពុទ្ធោ អកុហោតិ អកុហោ ។

[១៩៩] គណិមាគតន្តិ គណីតិ គណី ។ ភគវា គណាចរិយោតិ គណី ។ គណស្ស សត្ថាតិ គណី ។ គណំ បរិហរតីតិ គណី ។ គណំ ឱវទតីតិ គណី ។ គណំ អនុសាសតីតិ គណី ។

នៅក្នុងរោងឆាន់ នៅក្នុងបាក់ នៅក្នុងម្លប់ឈើ បែបនេះ ស្រមណ៍នោះ មានស័ក្តិ ។ មួយទៀត ភិក្ខុធ្វើមុខស្រងូតស្រងាត់ ធ្វើមុខស្រពោន ស្រពាប់ ប៉ាន់ប៉ាក់ ខ្ជាយកក់ចាក់ ត្រាំតែសរសើរដោយអំណាចមាត់ គឺការសំដីដ៏ជ្រៅ កំបាំង ល្អិត ដ៏បិទបាំង ប្រកបព្រមដោយព្រះនិព្វានដែលជាលោកុត្តរធម៌ ប្រាកដដូច្នោះថា ស្រមណ៍នេះ ជាអ្នកបាននូវវិហារសមាបត្តិទាំងឡាយ ដ៏ស្ងប់ មានសភាពយ៉ាងនេះ ។ កិរិយាធ្វើមុខស្រពោន ភាពនៃការធ្វើមុខស្រពោន កិរិយាប៉ាកាន់ សភាពនៃការប៉ាកាន់ ភាពនៃការប៉ាកាន់ មានសភាពយ៉ាងនេះ ឯណា នេះលោកហៅថា វត្ថុនៃការកុហកចំណែកខាងការពោលក្បែរខ្លួន ។

វត្ថុនៃការកុហកទាំង ៣ នេះ ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគបានលះបង់ ផ្ដាច់ ផ្ដិល រលត់រលាយ រំសាយរំសោះ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធ ឈ្មោះថាព្រះអង្គមិនកុហក ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះអង្គមិនកុហក ។

[១៩៩] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រះអង្គជាមេពួក ទ្រង់យាងមក ត្រង់ពាក្យថា ព្រះអង្គជាមេពួក គឺព្រះមានព្រះភាគជាមេពួក ។ ព្រះមានព្រះភាគឈ្មោះថាមេពួក ព្រោះជាអាចារ្យរបស់ពួក ។ ឈ្មោះថាមេពួក ព្រោះជាគ្រូរបស់ពួក ។ ឈ្មោះថាមេពួក ព្រោះគ្រប់គ្រងពួក ។ ឈ្មោះថាមេពួក ព្រោះទូន្មានពួក ។ ឈ្មោះថាមេពួក ព្រោះប្រៀនប្រដៅពួក ។

វិហារតោ គណំ ឧបសង្កមតីតិ គណី ។ គណស្ស សុស្សូសតិ សោតំ ឱទហតិ អញ្ញាចិត្តំ ឧបដ្ឋបេតីតិ គណី ។ គណំ អកុសលា វុដ្ឋាបេត្វា កុសលេ បតិដ្ឋាបេតីតិ គណី ។ ភិក្ខុគណស្ស គណី ។ ភិក្ខុនីគណស្ស គណី ។ ឧបាសកគណស្ស គណី ។ ឧបាសិកាគណស្ស គណី ។ រាជគណស្ស គណី ។ ខត្តិយគណស្ស គណី ។ ព្រាហ្មណគណស្ស គណី ។ វេស្សគណស្ស គណី ។ សុទ្ទគណស្ស គណី ។ ព្រហ្មគណស្ស គណី ។ ទេវគណស្ស គណី ។ សង្ឃី គណី គណាចរិយោ អាគតោ ឧបាគតោ សមុបាគតោ សម្បត្តោ អស្សកនគរន្តិ អកុហំ គណិមាគតិ ។

(៦០០) ពហុន្នមិធ ពទ្ធានន្តិ ពហុន្នំ ខត្តិយានំ ព្រាហ្មណានំ វេស្សានំ សុទ្ទានំ គហដ្ឋានំ បព្វជិតានំ ទេវានំ មនុស្សានំ ។ ពទ្ធានន្តិ ពទ្ធានំ ពទ្ធចរានំ បរិចារិកានំ សិស្សានន្តិ ពហុន្នមិធ ពទ្ធានំ ។

ឈ្មោះថាមេពួក ព្រោះចៀកចូលទៅកាន់ពួក ។ ឈ្មោះថាមេពួក ព្រោះពួកប្រាថ្នាដើម្បីស្តាប់ ផ្ទៀងសោតៈ ដំកល់ចិត្តដើម្បីដឹង (ព្រះពុទ្ធដីកា) របស់ព្រះអង្គ ។ ឈ្មោះថាមេពួក ព្រោះញុំាងពួកឲ្យចេញចាកអកុសលហើយ ឲ្យតាំងនៅមាំក្នុងកុសល ។ ឈ្មោះថាមេពួក របស់ពួកភិក្ខុ ។ ឈ្មោះថាមេពួក របស់ពួកភិក្ខុនី ។ ឈ្មោះថាមេពួក របស់ពួកឧបាសក ។ ឈ្មោះថា មេពួក របស់ពួកឧបាសិកា ។ ឈ្មោះថា មេពួក របស់ពួកព្រះរាជា ។ ឈ្មោះថា មេពួក របស់ពួកក្សត្រិយ៍ ។ ឈ្មោះថាមេពួក របស់ពួកព្រាហ្មណ៍ ។ ឈ្មោះថា មេពួក របស់ពួកវេស្សៈ ។ ឈ្មោះថា មេពួក របស់ពួកសុទ្ទៈ ។ ឈ្មោះថាមេពួក របស់ពួកព្រហ្ម ។ ឈ្មោះថាមេពួក របស់ពួកទេវតា ។ ទ្រង់មានក្រុម មានពួក ជាអាចារ្យរបស់ពួក យាងមកហើយ ចូលមកជិតហើយ ចូលមកជិតព្រមហើយ ដល់ព្រមហើយនូវអស្សកនគរ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះអង្គមិនកុហក ព្រះអង្គជាមេពួក ទ្រង់យាងមក ។

(៦០០) ពាក្យថា ដើម្បីពួកជនអ្នកជាប់ច្រើននាក់ក្នុងទីនេះ គឺពាក្យថា ច្រើននាក់ គឺដើម្បីពួកក្សត្រិយ៍ ពួកព្រាហ្មណ៍ ពួកវេស្សៈ ពួកសុទ្ទៈ ពួកគ្រហស្ថ ពួកបព្វជិត ពួកទេវតា ពួកមនុស្សច្រើននាក់ ។ ពាក្យថា ដើម្បីពួកជនអ្នកជាប់ៗ គឺដើម្បីពួកជនអ្នកជាប់ អ្នកប្រព្រឹត្តជាប់ អ្នកបំរើ គឺដើម្បីពួកសិស្ស ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ដើម្បីពួកជនអ្នកជាប់ដ៏ច្រើននាក់ក្នុងទីនេះ ។

(២០១) អត្ថិ បញ្ហេន អាគមន្តិ បញ្ហេន អត្ថិកោ អាគតោម្ហិ បញ្ហំ បុច្ឆិតុកាមោ អាគតោម្ហិ បញ្ហំ សោតុកាមោ អាគតោម្ហីតិ ឯវម្បិ អត្ថិ បញ្ហេន អាគមំ ។ អថវា បញ្ហត្ថិកានំ បញ្ហបុច្ឆកានំ បញ្ហំ សោតុកាមានំ អាគមនំ អភិក្កមនំ ឧបសង្កមនំ បយិរុបាសនា អត្ថីតិ ឯវម្បិ អត្ថិ បញ្ហេន អាគមំ ។ អថវា បញ្ហាគមោ តុយ្ហំ អត្ថិ តុវម្បិ[១] អលមត្តោ មយា បុច្ឆិតំ កថេតុំ វិស្សជ្ជេតុំ វហស្សេតំ[២] ភារន្តិ ឯវម្បិ អត្ថិ បញ្ហេន អាគមំ ។ តេនាហ សារីបុត្តត្ថេរោ

តំ ពុទ្ធំ អសិតំ តាទឹ អកុហំ គណិមាគតំ
ពហុន្នមិធ ពទ្ធានំ អត្ថិ បញ្ហេន អាគមន្តិ ។

(២០២) ភិក្ខុនោ វិជិគុច្ឆតោ ភជតោ រិត្តមាសនំ
រុក្ខមូលំ សុសានំ វា បព្ពតានំ គុហាសុ វា ។

១ ម. តុម្ហេ ពហុសីតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. វហស្សេតំ ។

(២០១) ពាក្យថា ខ្ញុំមកនឹងសួរប្រស្នា គឺខ្ញុំជាបុគ្គលមកហើយ ដោយត្រូវការប្រស្នា ខ្ញុំជាបុគ្គលចង់សួរប្រស្នា ទើបមក ជាបុគ្គលចង់ស្តាប់ប្រស្នាទើបមក ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំមកនឹងសួរប្រស្នា យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត កិរិយាមក កិរិយាឈានទៅមុខ កិរិយាឈានចូលទៅជិត កិរិយាអង្គុយជិត នៃពួកជនដែលមានសេចក្តីត្រូវការដោយប្រស្នា នៃពួកជនអ្នកសួរប្រស្នា នៃពួកជនអ្នកចង់ស្តាប់ប្រស្នា ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំមកនឹងសួរប្រស្នា យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយវិញទៀត ព្រះអង្គមានការមកដោយប្រស្នា ព្រះអង្គជាបុគ្គលអាច ដើម្បីទ្រទ្រង់ព្រះអង្គសួរ ដើម្បីសំដែង ដើម្បីឆ្លើយ នេះជាភាររបស់ព្រះអង្គគួរសំដែង ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំមកនឹងសួរប្រស្នា យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ហេតុនោះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរពោលថា

ខ្ញុំមកនឹងសួរប្រស្នា ដើម្បីពួកជនអ្នកជាប់ច្រើននាក់ ក្នុងទីនេះ ចំពោះព្រះពុទ្ធ អង្គនោះ ព្រះអង្គមិនអាស្រ័យ ទ្រង់នឹងធឹង ព្រះអង្គមិនកុហក ព្រះអង្គជាមេពួក ទ្រង់យាងមក ។

(២០២) ភិក្ខុខ្ពើមរអើម តែងសេពសេនាសនៈទទេ គឺគល់ឈើ ព្រៃស្មសាន ឬក្នុងរូងភ្នំទាំងឡាយ ។

[៦០៣] ភិក្ខុនោ វិជិគុច្ឆតោតិ ភិក្ខុនោតិ កល្យាណបុថុជ្ជនស្ស វា ភិក្ខុនោ សេក្ខស្ស វា ភិក្ខុនោ ។ វិជិគុច្ឆតោតិ ជាតិយា វិជិគុច្ឆតោ ជរាយ ព្យាធិនា មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ វិជិគុច្ឆតោ នេរយិកេន ទុក្ខេន តិរច្ឆានយោនិកេន ទុក្ខេន បេត្តិវិសយិកេន ទុក្ខេន មានុសកេន ទុក្ខេន គព្ភោក្កន្តិមូលកេន ទុក្ខេន គព្ភេ ឋិតិមូលកេន ទុក្ខេន គព្ភាវុដ្ឋានមូលកេន ទុក្ខេន ជាតស្សូបនិពន្ធកេន ទុក្ខេន ជាតស្ស បរាធេយ្យកេន ទុក្ខេន អត្តុបក្កមេន ទុក្ខេន បរូបក្កមេន ទុក្ខេន ទុក្ខទុក្ខេន សង្ខារទុក្ខេន វិបរិណាមទុក្ខេន ចក្ខុរោគេន ទុក្ខេន សោតរោគេន ទុក្ខេន ឃានរោគេន ទុក្ខេន ជិវ្ហារោគេន ទុក្ខេន កាយរោគេន ទុក្ខេន សីសរោគេន ទុក្ខេន កណ្ណរោគេន ទុក្ខេន មុខរោគេន ទុក្ខេន ទន្តរោគេន ទុក្ខេន កាសេន សាសេន បិនាសេន ឌាហេន ជរេន កុច្ឆិរោគេន មុច្ឆាយ បក្ខន្ទិកាយ សូលាយ វិសូចិកាយ កុដ្ឋេន គណ្ឌេន

(៦០៣) អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុខ្ពើមរអើម ត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុ គឺភិក្ខុជាកល្យាណបុថុជ្ជន ឬជាសេក្ខៈ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ភិក្ខុ ។ ពាក្យថា ខ្ពើមរអើម គឺខ្ពើមរអើមជាតិ ខ្ពើមរអើមជរា ព្យាធិ មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីទុក្ខ សេចក្តីតូចចិត្ត សេចក្តីសង្រេងសង្រៅ ខ្ពើមរអើម ព្រួយចិត្ត ទៀត ខ្ពើមទុក្ខដែលកើតក្នុងនរក ទុក្ខដែលកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ទុក្ខដែលកើតក្នុងបិត្តិវិស័យ ទុក្ខដែលកើតក្នុងមនុស្ស ទុក្ខមានកិរិយាចូលកាន់គភ៌ជាដើមចម ទុក្ខមានកិរិយាឋិតនៅក្នុងគភ៌ជាដើមចម ទុក្ខមានកិរិយាចេញចាកគភ៌ជាដើមចម ទុក្ខដែលចូលទៅចងក្រៀកនូវសត្វដែលកើតហើយ ទុក្ខដែលជាប់តអំពីអ្នកដទៃនៃសត្វដែលកើតហើយ ទុក្ខដោយសេចក្តីព្យាយាមរបស់ខ្លួន ទុក្ខដោយសេចក្តីព្យាយាមរបស់គេ ទុក្ខដោយសេចក្តីលំបាក ទុក្ខដោយសង្ខារ ទុក្ខដោយការប្រែប្រួល ទុក្ខដោយរោគភ្នែក ទុក្ខដោយរោគត្រចៀក ទុក្ខដោយរោគច្រមុះ ទុក្ខដោយរោគអណ្តាត ទុក្ខដោយរោគកាយ ទុក្ខដោយរោគក្បាល ទុក្ខដោយរោគត្រចៀក ទុក្ខដោយរោគមាត់ ទុក្ខដោយរោគធ្មេញ ក្អក ហឺត រោគច្រមុះ ក្តៅក្នុង គ្រាំគ្រា ឃ្លង់ ពក រោគក្នុងពោះ សន្លប់ សន្លំ ចុះឈាម ចុកសៀត ចុះរាគរូស

កិលាសេន សោសេន អបមារេន ទទ្ទុយា កណ្ឌុ-យា កច្ឆុយា រខសាយ វិតច្ឆិកាយ លោហិតេន បិត្តេន មធុមេហេន អំសាយ បិឡកាយ ភគន្ទ-លាយ បិត្តសមុដ្ឋានេហិ អាពាធេហិ សេម្ហសមុដ្ឋា-នេហិ អាពាធេហិ វាតសមុដ្ឋានេហិ អាពាធេហិ សន្និបាតិកេហិ អាពាធេហិ ឧតុបរិណាមជេហិ អា-ពាធេហិ វិសមបរិហារជេហិ អាពាធេហិ ឱបក្កមិកេ-ហិ អាពាធេហិ កម្មវិបាកជេហិ អាពាធេហិ សីតេន ឧណ្ហេន ជិឃច្ឆាយ បិបាសាយ ឧច្ចារេន បស្សា-វេន ឌំសមកសវាតាតបសិរិំសបសម្ផស្សេហិ ទុក្ខេហិ មាតុមរណេន ទុក្ខេន បិតុមរណេន ទុក្ខេន ភាតុ-មរណេន ទុក្ខេន ភគិនីមរណេន ទុក្ខេន បុត្តមរ-ណេន ទុក្ខេន ធីតុមរណេន ទុក្ខេន ញាតិព្យស-នេន ភោគព្យសនេន រោគព្យសនេន សីលព្យស-នេន ទិដ្ឋិព្យសនេន ទុក្ខេន វិជិគុច្ឆតោ អដ្ដីយតោ ហរាយតោ ជិគុច្ឆតោតិ ភិក្ខុនោ វិជិគុច្ឆតោ ។

[៦០៤] ភជតោ រិត្តមាសនន្តិ អាសនំ វុច្ចតិ យត្ថ និសីទតិ មញ្ចោ បីឋំ ភិសិ តដ្ដិកា

ស្រែង របេង ឆ្កួតជ្រូក ដំបៅពិស រមាស់ កមរ រោគកើតក្រិនកន្ទើលដែលខ្វារជាយក្រចក ឫសដែក ឈាម ប្រមាត់ ប្រមេះទឹកមូត្រផ្អែម ឫសដូងដុះ លេកកែ ឫសដូងបាត អាពាធកើតអំពីប្រមាត់ អាពាធកើតអំពីស្លេស្ម អាពាធកើតអំពីខ្យល់ អាពាធកើតអំពីប្រជុំខ្យល់ប្រមាត់និងស្លេស្ម អាពាធកើតអំពីរដូវប្រែប្រួល អាពាធកើតដោយការផ្លាស់ប្តូរឥរិយាបថមិនស្មើគ្នា អាពាធកើតដោយការព្យាយាម (មានគេវាយនឹងឈើជាដើម) អាពាធកើតដោយវិបាកនៃកម្ម ត្រជាក់ ក្តៅ ឃ្លាន ស្រេក ជុះ នោម ទុក្ខកើតអំពីសម្ផស្សនៃរបោម មូស ខ្យល់ កំដៅថ្ងៃ និងសត្វលូន ទុក្ខ ព្រោះមាតាស្លាប់ ទុក្ខ ព្រោះបិតាស្លាប់ ទុក្ខ ព្រោះបងប្អូនប្រុសស្លាប់ ទុក្ខ ព្រោះបងប្អូនស្រីស្លាប់ ទុក្ខ ព្រោះកូនប្រុសស្លាប់ ទុក្ខ ព្រោះកូនស្រីស្លាប់ ទុក្ខ ព្រោះវិនាសញាតិ ព្រោះវិនាសភោគៈ ព្រោះវិនាសរោគ ព្រោះវិនាសសីល ព្រោះវិនាសទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ភិក្ខុខ្ពើមរអើម ។

[៦០៤] ពាក្យថា សេពនូវអាសនៈទទេ សេចក្តីថា គេអង្គុយលើទីណា ទីនោះ លោកហៅថា អាសនៈ គឺ គ្រែ តាំង ពូក កន្ទេល

ចម្មខណ្ឌោ តិណសន្ថារោ បណ្ណសន្ថារោ បលាល-សន្ថារោ ។ តំ អាសនំ អសប្បាយរូបទស្សនេន រិត្តំ វិវិត្តំ បវិវិត្តំ អសប្បាយសទ្ទស្សវនេន រិត្តំ វិវិត្តំ បវិវិត្តំ ។ បេ ។ អសប្បាយេហិ បញ្ចហិ កាមគុណេហិ រិត្តំ វិវិត្តំ បវិវិត្តំ តំ អាសនំ ភជតោ សម្ភជតោ សេវតោ និសេវតោ សំសេវតោ បដិសេវតោតិ ភជតោ រិត្តមាសនំ ។

[៦០៥] រុក្ខមូលំ សុសានំ វាតិ រុក្ខមូលំយេវ រុក្ខ-មូលំ សុសានំយេវ សុសានន្តិ រុក្ខមូលំ សុសានំ វា ។

[៦០៦] បព្វតានំ គុហាសុ វាតិ បព្វតាយេវ បព្វតា កន្ទរាយេវ កន្ទរា គិរិគុហាយេវ គិរិគុហា បព្វតន្តរិកាយោ វុច្ចន្តិ បព្វតគព្ភរា បព្វតានន្តិ បព្វតានំ គុហាសុ វា ។ តេនាហ សារីបុត្តត្ថេរោ

ភិក្ខុនោ វិជិគុច្ឆតោ ភជតោ រិត្តមាសនំ
រុក្ខមូលំ សុសានំ វា បព្វតានំ គុហាសុ វាតិ ។

កំណាត់ស្បែក កម្រាលស្មៅ កម្រាលស្លឹកឈើក្ដី កម្រាលស្លឹកឈើទុំ ។ អាសនៈនោះទទេ ស្ងាត់ ស្ងាត់ស្ងៀម ព្រោះការឃើញរូបមិនជាទីសប្បាយ ទទេ ស្ងាត់ ស្ងាត់ស្ងៀម ព្រោះការស្ដាប់សំឡេងមិនជាទីសប្បាយ ។ បេ ។ ទទេ ស្ងាត់ ស្ងាត់ស្ងៀម ព្រោះកាមគុណ ៥ មិនជាទីសប្បាយ ។ គប់ គប់ព្រម សេព សេពដោយគស់ដើរ សេពព្រម សេពស៊ប់នូវអាសនៈនោះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) គប់អាសនៈទទេ ។

(៦០៥) ពាក្យថា គល់ឈើ ឬ ព្រៃស្មសាន សេចក្ដីថា គល់ឈើហ្នឹងឯង ឈ្មោះថាគល់ឈើ ព្រៃស្មសានហ្នឹងឯង ឈ្មោះថា ព្រៃស្មសាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) គល់ឈើ ឬព្រៃស្មសាន ។

(៦០៦) ពាក្យថា ឬក្នុងរូងភ្នំទាំងឡាយ សេចក្ដីថា ភ្នំទាំងឡាយហ្នឹងឯង ឈ្មោះថាភ្នំ ក្រែកភ្នំទាំងឡាយហ្នឹងឯង ឈ្មោះថា ក្រែកភ្នំ រូងភ្នំទាំងឡាយហ្នឹងឯង ឈ្មោះថារូងភ្នំ ផ្នែករបស់ភ្នំទាំងឡាយ ឈ្មោះថាចន្លោះភ្នំទាំងឡាយ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ឬក្នុងរូងភ្នំទាំងឡាយ ។ ហេតុនោះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរពោលថា

ភិក្ខុខ្ពើមរអើម កាលបើគប់អាសនៈទទេ គឺគល់ឈើ
ឬព្រៃស្មសាន ឬក្នុងរូងភ្នំទាំងឡាយ ។

[៦០៧] ឧច្ចាវចេសុ សយនេសុ កីវន្តោ(១) តត្ថ ភេរវា

យេហិ ភិក្ខុ ន វេធេយ្យ និគ្ឃោសេ សយនាសនេ ។

[៦០៨] ឧច្ចាវចេសុ សយនេសូតិ ឧច្ចាវចេសូតិ ឧច្ចាវចេសុ ហីនប្បណីតេសុ ឆេកបាបកេសុ ។ សយនេសូតិ សយនំ វុច្ចតិ សេនាសនំ វិហារោ អឌ្ឍយោគោ បាសាទោ ហម្មិយំ គុហាតិ ។ ឧច្ចាវចេសុ សយនេសុ ។

[៦០៩] កីវន្តោ(១) តត្ថ ភេរវាតិ កីវន្តោតិ កីវន្តា កូជន្តា ឧន្នទន្តា សទ្ទំ ករោន្តា ។ អថវា កីវន្តា កិត្តកា កីវតកា កីវពហុកា ។ តេ ភេរវាតិ សីហា ព្យគ្ឃា ទីបី អច្ឆតរច្ឆា កោកា គោមហិសា ហត្ថី អហិ វិច្ឆិកា សតបទី ចោរា វា អស្សុ មាណវា កតកម្មា វា អកតកម្មា វាតិ កីវន្តោ តត្ថ ភេរវា ។

[៦១០] យេហិ ភិក្ខុ ន វេធេយ្យាតិ យេហីតិ យេហិ ភេរវេហិ បស្សិត្វា វា សុណិត្វា វា ន វេធេយ្យ នប្បវេធេយ្យ ន សម្បវេធេយ្យ ន តសេយ្យ

---
១ ម. កិវន្តោ ។

[៦០៧] ពួកសត្វគួរខ្លាច ស្រែកក្នុងសយនៈ ខ្ពស់ទីទាបនោះ

ជាពួកសត្វដែលភិក្ខុ មិនគប្បីញ័រ ក្នុងសេនាសនៈ

មិនមានសំឡេងគឹកកង ។

[៦០៨] ពាក្យថា ខ្ពស់ទីទាប ក្នុងបទថា ក្នុងសយនៈ ខ្ពស់ទីទាប គឺខ្ពស់ទីទាប ថោកនិងថ្លៃ ល្អនិងអាក្រក់ ។ ពាក្យថា ក្នុងសយនៈ សេចក្តីថា សេនាសនៈ លោកហៅថា សយនៈ គឺវិហារ អឌ្ឍយោគ ប្រាសាទ ផ្ទះមានដំបូលរាបស្មើ រូងភ្នំ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ក្នុងសយនៈ ខ្ពស់ទីទាប ។

[៦០៩] ពាក្យថា ពួកសត្វគួរខ្លាច ស្រែកក្នុងសយនៈនោះ ត្រង់ពាក្យថា ស្រែក គឺស្រែកសន្ធាប់ យំ ធ្វើសំឡេង ។ មួយទៀត ពាក្យ ប៉ុន្មាន ប៉ុន្មាន មានប្រមាណប៉ុន្មាន មានកំណត់ប៉ុន្មាន ច្រើនប៉ុន្មាន ។

ពាក្យថា ពួកសត្វគួរខ្លាច គឺពួកសីហៈ ខ្លាធំ ខ្លាដំបង ខ្លាឃ្មុំ ខ្លារខិន ឆ្កែព្រៃ គោ ក្របី ដំរី ពស់ ខ្ទួយ ក្អែប ពួកចោរ ឬពួកមាណពមានការងារធ្វើហើយក្តី មានការងារមិនទាន់ធ្វើហើយក្តី ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ពួកសត្វគួរខ្លាច ស្រែកក្នុងសយនៈនោះ ។

[៦១០] ពាក្យថា ជាពួកសត្វ ដែលភិក្ខុមិនគប្បីញ័រ ត្រង់ពាក្យថា ដែលភិក្ខុ បានសេចក្តីថា ភិក្ខុមិនគប្បីញ័រ មិនគប្បីញាប់ញ័រ មិនគប្បីញាប់ញ័រក្រៃ មិនគប្បីតក់ស្លុត មិនគប្បីស្ទន់ស្ទា

ន ឧត្តសេយ្យ ន បរិត្តសេយ្យ ន កាយេយ្យ ន សន្តាសំ អាបជ្ជេយ្យ អភីរុ អស្សុ អច្ឆម្ភី អនុត្រាសី អបលាយី បហីនភយភេរវោ វិគតលោមហំសោ វិហរេយ្យាតិ យេហិ ភិក្ខុ ន វេធេយ្យ ។

(៦១១) និគ្ឃោសេ សយនាសនេតិ អប្បសទ្ទេ អប្បនិគ្ឃោសេ វិជនវាតេ មនុស្សរាហសេយ្យកេ បដិសល្លានសារុប្បេ សេនាសនេតិ និគ្ឃោសេ សយនាសនេ ។ តេនាហ សារីបុត្តត្ថេរោ

ឧច្ចាវចេសុ សយនេសុ កីវន្តោ តត្ថ ភេរវា
យេហិ ភិក្ខុ ន វេធេយ្យ និគ្ឃោសេ សយនាសនេតិ ។

(៦១២) កតី បរិស្សយា លោកេ គច្ឆតោ អគតំ ទិសំ
យេ ភិក្ខុ អភិសម្ភវេ បន្តម្ហិ សយនាសនេ ។

(៦១៣) កតី បរិស្សយេ លោកេតិ កតីតិ

មិនគប្បីញ័រញាប់ មិនគប្បីខ្លាច មិនគប្បីដល់នូវការស្ញប់ស្ញែង គប្បីជាបុគ្គលមិនខ្លាច មិនខ្មាស់ មិនស្លន់ មិនរត់ លះបង់សេចក្តីខ្លាច និងសេចក្តីរន្ធត់ ប្រាសចាកសេចក្តីព្រឺព្រួចនៃរោម ព្រោះពួកសត្វគួរខ្លាច ក៏ព្រោះឃើញ ឬព្រោះឮ នូវពួកសត្វគួរខ្លាច ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ពួកសត្វដែលភិក្ខុ មិនគប្បីញ័រ ។

(៦១១) ពាក្យថា ក្នុងសេនាសនៈ មិនមានសំឡេងគឹកកង គឺក្នុងសេនាសនៈ មិនមានសំឡេង មិនមានសំឡេងគឹកកង ប្រាសចាកខ្យល់កាយរបស់ជន គួរដល់សេចក្តីស្ងាត់របស់មនុស្ស គួរដល់សេចក្តីស្ងំ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ក្នុងសេនាសនៈ មិនមានសំឡេងគឹកកង ។ ហេតុនោះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ ពោលថា

ក្នុងសេនាសនៈខ្ពស់ទាប ប្រែក្នុងសយនៈ គួរខ្លាចក្នុងទីនោះ ជាពួក
សត្វដែលភិក្ខុ មិនគប្បីញ័រ ក្នុងសេនាសនៈ មិនមាន
សំឡេងគឹកកង ។

(៦១២) ភិក្ខុគប្បីគ្របសង្កត់ពួកបរិស្សយៈ (អន្តរាយ) ណា
ក្នុងសេនាសនៈ ដ៏ចុងបំផុត បរិស្សយៈ (ទាំងនោះ) ក្នុងលោក
របស់ភិក្ខុទៅកាន់ទិសដែលមិនដែលទៅ តើមានប៉ុន្មាន ។

(៦១៣) អធិប្បាយពាក្យថា បរិស្សយៈទាំងឡាយ ក្នុងលោក តើមានប៉ុន្មាន ត្រង់ពាក្យថា តើមានប៉ុន្មាន គឺ មានប៉ុន្មាន

កតិ កិត្តកា កីវតកា កីវពហុកា ។ បរិស្សយាតិ ទ្វេ បរិស្សយា បាកដបរិស្សយា ច បដិច្ឆន្នបរិស្សយា ច ។

កតមេ បាកដបរិស្សយា ។ សីហា ព្យគ្ឃា ទីបី អច្ឆតរច្ឆា កោកា មហិសា ហត្ថី អហិ វិច្ឆិកា សតបទី ចោរា វា អស្សុ មាណវា វា កតកម្មា វា អកតកម្មា វា ចក្ខុរោគោ សោតរោគោ ឃានរោគោ ជិវ្ហារោគោ កាយរោគោ សីសរោគោ កណ្ណរោគោ មុខរោគោ ទន្តរោគោ កាសោ សាសោ បិនាសោ ឌាហោ ជរោ កុច្ឆិរោគោ មុច្ឆា បក្ខន្ទិកា សូលា វិសូចិកា កុដ្ឋំ គណ្ឌោ កិលាសោ សោសោ អបមារោ ទទ្ទុ កណ្ឌុ កច្ឆុ រខសា វិតច្ឆិកា លោហិតំ បិត្តំ មធុមេហោ អំសា បិឡកា ភគន្ទលា បិត្តសមុដ្ឋានា អាពាធា សេម្ហសមុដ្ឋានា អាពាធា វាតសមុដ្ឋានា អាពាធា សន្និបាតិកា អាពាធា ឧតុបរិណាមជា អាពាធា វិសមបរិហារជា អាពាធា ឱបក្កមិកា អាពាធា កម្មវិបាកជា អាពាធា សីតំ ឧណ្ហំ ជិឃច្ឆា បិបាសា ឧច្ចារោ បស្សាវោ ឌំសមកសវាតាតបសរីសបសម្ផស្សា

មានប្រមាណប៉ុន្មាន មានកំណត់ប៉ុន្មាន ច្រើនប៉ុន្មាន ។ ពាក្យថា បរិស្សយៈទាំងឡាយ គឺ បរិស្សយៈ មាន ២ គឺ បាកដបរិស្សយៈ (អន្តរាយប្រាកដ) ១ បដិច្ឆន្នបរិស្សយៈ (អន្តរាយកំបាំង) ១ ។

ពួកបាកដបរិស្សយៈ តើដូចម្តេច ។ ពួកសីហៈ ខ្លាធំ ខ្លាដំបង ខ្លាឃ្មុំ ខ្លារខិន ឆ្កែព្រៃ គោ ក្របី ដំរី ពស់ ខ្ទួយ ក្អែប ពួកចោរ ឬមាណពមានការធ្វើរួចហើយក្តី មានការធ្វើមិនទាន់ធ្វើហើយក្តី រោគភ្នែក រោគត្រចៀក រោគច្រមុះ រោគអណ្តាត រោគកាយ រោគក្បាល រោគស្លឹកត្រចៀក រោគមាត់ រោគធ្មេញ ក្អក ហឺត រោគច្រមុះ រោគក្តៅក្នុង រោគគ្រុន រោគក្នុងពោះ សន្លប់ ស្តុំ ចុះឈាម ចុកសៀត កក្អួត ឃ្លង់ គក ស្រែង រេចរឹល ឆ្កួតជ្រូក ដំបៅពិស រមាស់ កម រោគកើតក្រចកនិងខ្ញីដែលខ្វារដោយក្រចក ឬដែក ឈាម ប្រមាត់ ប្រមេះទឹកមូត្រផ្អែម ឫសដូងដុះ រលកកៃ ឫសដូងបាត ពួកអាពាធកើតអំពីប្រមាត់ ពួកអាពាធកើតអំពីស្លេស្ម ពួកអាពាធកើតអំពីខ្យល់ ពួកអាពាធកើតដោយការប្រជុំ (ខ្យល់ប្រមាត់និងស្លេស្ម) ពួកអាពាធកើតអំពីការប្រែប្រួលរដូវ ពួកអាពាធកើតអំពីការផ្លាស់ប្តូរឥរិយាបថមិនស្មើ ពួកអាពាធកើតដោយការព្យាយាមរបស់អ្នកដទៃ ពួកអាពាធកើតដោយវិបាកនៃកម្ម ត្រជាក់ ក្តៅ ឃ្លាន ស្រេក ឧច្ចារៈ បស្សាវៈ សម្ផស្សនៃរបោម មូស ខ្យល់ កំដៅថ្ងៃ និងសត្វលូន

ឥតិ វា ឥមេ វុច្ចន្តិ បាកដបរិស្សយា ។

កតមេ បដិច្ឆន្នបរិស្សយា ។ កាយទុច្ចរិតំ វចីទុច្ចរិតំ មនោទុច្ចរិតំ កាមច្ឆន្ទនីវរណំ ព្យាបាទនីវរណំ ថីនមិទ្ធនីវរណំ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចនីវរណំ វិចិកិច្ឆានីវរណំ រាគោ ទោសោ មោហោ កោធោ ឧបនាហោ មក្ខោ បឡាសោ ឥស្សា មច្ឆរិយំ មាយា សាឋេយ្យំ ថម្ភោ សារម្ភោ មានោ អតិមានោ មទោ បមាទោ សព្វេ កិលេសា សព្វេ ទុច្ចរិតា សព្វេ ទរថា សព្វេ បរិឡាហា សព្វេ សន្តាបា សព្វាកុសលាភិសង្ខារា ឥមេ វុច្ចន្តិ បដិច្ឆន្នបរិស្សយា ។

បរិស្សយាតិ កេនដ្ឋេន បរិស្សយា ។ បរិសហន្តីតិ បរិស្សយា ។ បរិហានាយ សំវត្តន្តីតិ បរិស្សយា ។ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

កថំ បរិសហន្តីតិ បរិស្សយា ។ តេ បរិស្សយា តំ បុគ្គលំ សហន្តិ បរិសហន្តិ អភិភវន្តិ អជ្ឈោត្ថរន្តិ បរិយាទិយន្តិ មទ្ទន្តិ ។ ឯវំ បរិសហន្តីតិ បរិស្សយា ។

ធម៌ទាំងនេះ លោកហៅថា ពួកបាកដបរិស្សយៈ ដូច្នេះ ។

ពួកបដិច្ឆន្នបរិស្សយៈ តើដូចម្តេច ។ កាយទុច្ចរិត វចីទុច្ចរិត មនោទុច្ចរិត កាមច្ឆន្ទនីវរណៈ ព្យាបាទនីវរណៈ ថីនមិទ្ធនីវរណៈ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចនីវរណៈ វិចិកិច្ឆានីវរណៈ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ កោធៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា សាឋេយ្យៈ ថម្ភៈ សារម្ភៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង អភិសង្ខារជាអកុសលទាំងពួង ធម៌ទាំងនេះ លោកហៅថា ពួកបដិច្ឆន្នបរិស្សយៈ ។

សំនួរក្រោយគឺពាក្យថា បរិស្សយៈ គឺៈ បរិស្សយៈ តើដោយសេចក្តីដូចម្តេច ។ បរិស្សយៈ ព្រោះហេតុគ្របសង្កត់ ។ បរិស្សយៈ ព្រោះហេតុប្រព្រឹត្តទៅព្រម ដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យ ។ បរិស្សយៈ ព្រោះហេតុអាស្រ័យក្នុងសរីរៈនោះ ។

បរិស្សយៈ ព្រោះហេតុគ្របសង្កត់ តើដូចម្តេច ។ បរិស្សយៈ ធម៌ទាំងនោះ រមែងសង្កត់ គ្របសង្កត់ បង្ក្រាប រួត ក្តោបញាំញីបុគ្គលនោះ ។ បរិស្សយៈ ព្រោះហេតុគ្របសង្កត់ យ៉ាងនេះ ។

កថំ បរិហានាយ សំវត្តន្តីតិ បរិស្សយោ ។ យេ បរិស្សយា កុសលានំ ធម្មានំ បរិហានាយ អន្តរាយាយ សំវត្តន្តិ ។ កតមេសំ កុសលានំ ធម្មានំ ។ សម្មាបដិបទាយ អនុលោមបដិបទាយ អបច្ចនីកបដិបទាយ អន្វត្ថបដិបទាយ ធម្មានុធម្មបដិបទាយ សីលេសុ បរិបូរការិតាយ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតាយ ភោជនេ មត្តញ្ញុតាយ ជាគរិយានុយោគស្ស សតិសម្បជញ្ញស្ស ចតុន្នំ សតិបដ្ឋានានំ ភាវនានុយោគស្ស ចតុន្នំ សម្មប្បធានានំ ចតុន្នំ ឥទ្ធិបាទានំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ បញ្ចន្នំ ពលានំ សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្ស ភាវនានុយោគស្ស ឥមេសំ កុសលានំ ធម្មានំ បរិហានាយ អន្តរាយាយ សំវត្តន្តិ ។ ឯវំ បរិហានាយ សំវត្តន្តីតិ បរិស្សយោ ។

កថំ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។ តត្ថេតេ បាបកា អកុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ អត្តភាវសន្និស្សយា ។ យថា ពិលេ ពិលាសយា បាណា សយន្តិ ទកេ ទកាសយា បាណា សយន្តិ វនេ វនាសយា បាណា សយន្តិ រុក្ខេ រុក្ខាសយា បាណា សយន្តិ

បរិស្សយៈ ព្រោះហេតុប្រព្រឹត្តទៅព្រម ដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យ តើដូចម្តេច ។ បរិស្សយៈ ទាំងនោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅព្រម ដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យ ដើម្បីអន្តរាយ នៃកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។ ពួកកុសលធម៌ តើដូចម្តេច ។ (ពួកបរិស្សយៈ) រមែងប្រព្រឹត្តទៅព្រម ដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យ ដើម្បីអន្តរាយនៃកុសលធម៌ទាំងនេះ គឺ សម្មាបដិបទា អនុលោមបដិបទា អបច្ចនីកបដិបទា អន្វត្ថបដិបទា ធម្មានុធម្មបដិបទា កិរិយាធ្វើឲ្យពេញលេញ ក្នុងសីលទាំងឡាយ កិរិយាគ្រប់គ្រងទ្វារ ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ កិរិយាដឹងប្រមាណក្នុងភោជន កិរិយាប្រកបរឿយ ៗ នូវសេចក្តីភ្ញាក់រឭក កិរិយាប្រកបរឿយ ៗ ក្នុងភាវនានូវសតិនិងសម្បជញ្ញៈ សតិប្បដ្ឋាន ៤ កិរិយាប្រកបរឿយ ៗ ក្នុងភាវនានូវសម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គៈ ៧ មគ្គដ៏ប្រសើរប្រកបដោយអង្គ ៨ ។ បរិស្សយៈ ព្រោះហេតុប្រព្រឹត្តទៅព្រម ដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យ យ៉ាងនេះ ។

បរិស្សយៈ ព្រោះជាទីអាស្រ័យក្នុងសរីរៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ពួកអកុសលធម៌ ដ៏លាមកទាំងនេះ អាស្រ័យព្រម នូវអត្តភាព កើតក្នុងអត្តភាពនោះ ។ ពួកសត្វអាស្រ័យរូង ដេកក្នុងរូង ពួកសត្វអាស្រ័យទឹក ដេកក្នុងទឹក ពួកសត្វអាស្រ័យព្រៃ ដេកក្នុងព្រៃ ពួកសត្វអាស្រ័យដើមឈើ ដេកលើដើមឈើ យ៉ាងណាមិញ

ឯវមេវ តត្ថេតេ បាបកា អកុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ អត្តភាវសន្និស្សយាតិ ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

វុត្តំ ហេតំ ភគវតា សាន្តេវាសិកោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ សាចរិយកោ ទុក្ខំ ន ផាសុ វិហរតិ កថញ្ច ភិក្ខវេ ភិក្ខុ សាន្តេវាសិកោ សាចរិយកោ ទុក្ខំ ន ផាសុ វិហរតិ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ឧប្បជ្ជន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មា សរសង្កប្បា សញ្ញោជនិយា ត្យស្ស អន្តោ វសន្តិ អន្វាសវន្តិ បា-បកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្មា សាន្តេវាសិកោតិ វុច្ចតិ តេ នំ សមុទាចរន្តិ(១) បាបកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្មា សាចរិយកោតិ វុច្ចតិ បុនចបរំ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា កាយេន ផោដ្ឋព្វំ ផុសិត្វា មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ឧប្បជ្ជន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មា

១ ម. និទ្ទេសេ សមុទាចរន្តីតិ ទិស្សតិ ។

ពួកអកុសលធម៌ ដ៏អាក្រក់នេះ អាស្រ័យព្រមនូវអត្តភាព កើតក្នុងអត្តភាពនោះ យ៉ាងនោះផង បរិស្សយៈ ព្រោះហេតុអាស្រ័យក្នុងសរីរៈនោះ យ៉ាងនេះ ដូច្នេះ ។

សមដូចព្រះតម្រាស់នេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកនៅរួមនឹងសិស្ស អ្នកនៅរួមនឹងអាចារ្យ រមែងនៅជាទុក្ខមិនសប្បាយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកនៅរួមនឹងសិស្ស អ្នកនៅរួមនឹងអាចារ្យ រមែងនៅជាទុក្ខមិនសប្បាយ តើដូចម្តេច ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកអកុសលធម៌ដ៏អាក្រក់ ជាតម្រិះដោយអំណាចកិរិយាស្ទុះទៅ (ក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេង ៗ) ជាគ្រឿងទំនុកបំរុងរបស់សំយោជនៈ កើតដល់ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ព្រោះឃើញរូបដោយចក្ខុ ពួកអកុសលធម៌ដ៏អាក្រក់នោះ នៅជាប់ជិតជាមួយខាងក្នុងនៃភិក្ខុនោះ ហេតុនោះ គេហៅភិក្ខុនោះថា អ្នកនៅរួមនឹងសិស្ស ពួកអកុសលធម៌ដ៏អាក្រក់នោះ គ្រប់គ្រងនូវភិក្ខុនោះ ហេតុនោះ គេហៅភិក្ខុនោះថាអ្នកនៅរួមនឹងអាចារ្យ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការដទៃនៅមានទៀត ពួកអកុសលធម៌ដ៏អាក្រក់ ជាតម្រិះកើតដោយអំណាចកិរិយាស្ទុះទៅ ជាគ្រឿងទំនុកបំរុង នៃសំយោជនៈ កើតដល់ភិក្ខុ ព្រោះឮសំឡេងដោយត្រចៀក ធុំក្លិនដោយច្រមុះ ត្រេកត្អាករសដោយអណ្តាត ពាល់ត្រូវផ្សព្វដោយកាយ ដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត ពួកអកុសលធម៌ដ៏អាក្រក់នោះ

សរសង្កប្បា សញ្ញោជនិយា ត្យស្ស អន្តោ វសន្តិ អន្វាស្សវន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្មា សាន្តេវាសិកោតិ វុច្ចតិ តេ នំ សមុទាចរន្តិ (១) បាបកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្មា សាចរិយកោតិ វុច្ចតិ ឯវំ ខោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ សាន្តេវាសិកោ សាចរិយកោ ទុក្ខំ ន ផាសុ វិហរតីតិ ។ ឯវម្បិ តត្រាសយាតំ បរិស្សយា ។

វុត្តំ ហេតំ ភគវតា តយោមេ ភិក្ខវេ អន្តរាមលា អន្តរាអមិត្តា អន្តរាសបត្តា អន្តរាវធកា អន្តរាបច្ចត្ថិកា កតមេ តយោ លោភោ ភិក្ខវេ អន្តរាមលោ អន្តរាអមិត្តោ អន្តរាសបត្តោ អន្តរាវធកោ អន្តរាបច្ចត្ថិកោ ទោសោ ភិក្ខវេ អន្តរាមលោ អន្តរាអមិត្តោ អន្តរាសបត្តោ អន្តរាវធកោ អន្តរាបច្ចត្ថិកោ មោហោ ភិក្ខវេ អន្តរាមលោ អន្តរាអមិត្តោ អន្តរាសបត្តោ អន្តរាវធកោ អន្តរាបច្ចត្ថិកោ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ តយោ អន្តរាមលា អន្តរាអមិត្តា អន្តរាសបត្តា អន្តរាវធកា អន្តរាបច្ចត្ថិកា ។

១ ម. ឯត្ថ សមុទាចរន្តីតិ ទិស្សតិ ។

រមែងនៅជាប់ជំពាក់មកក្នុងភិក្ខុនោះ ហេតុនោះ តថាគតហៅភិក្ខុនោះ ជាអ្នកនៅរួមនឹងសិស្ស ពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមកនោះ គ្រប់គ្រងភិក្ខុនោះ ហេតុនោះ តថាគតហៅភិក្ខុនោះថា អ្នកនៅរួមនឹងអាចារ្យ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកនៅរួមនឹងសិស្ស អ្នកនៅរួមនឹងអាចារ្យ ជាទុក្ខ មិនសប្បាយ យ៉ាងនេះឯង ។ បរិស្សយៈ គ្រោះថ្នាក់អាស្រ័យក្នុងសរីរៈនោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

មួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកមន្ទិលខាងក្នុង ពួកខ្មាំងខាងក្នុង ពួកអ្នកមានពៀរខាងក្នុង ពួកអ្នកសំឡាប់ខាងក្នុង ពួកបច្ចាមិត្រខាងក្នុង នេះមាន ៣ ទាំង ៣ តើអ្វីខ្លះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លោភៈ ជាមន្ទិលខាងក្នុង ជាខ្មាំងខាងក្នុង ជាអ្នកមានពៀរខាងក្នុង ជាអ្នកសំឡាប់ខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្រខាងក្នុង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទោសៈ ជាមន្ទិលខាងក្នុង ជាខ្មាំងខាងក្នុង ជាអ្នកមានពៀរខាងក្នុង ជាអ្នកសំឡាប់ខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្រខាងក្នុង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មោហៈ ជាមន្ទិលខាងក្នុង ជាខ្មាំងខាងក្នុង ជាអ្នកមានពៀរខាងក្នុង ជាអ្នកសំឡាប់ខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្រខាងក្នុង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកមន្ទិលខាងក្នុង ពួកខ្មាំងខាងក្នុង ពួកអ្នកមានពៀរខាងក្នុង ពួកបច្ចាមិត្រខាងក្នុង មាន ៣ យ៉ាងនេះឯង ។

អនត្ថជននោ លោភោ លោភោ ចិត្តប្បកោបនោ
ភយមន្តរតោ ជាតំ តំ ជនោ នាវពុជ្ឈតិ
លុទ្ធោ អត្ថំ ន ជានាតិ លុទ្ធោ ធម្មំ ន បស្សតិ
អន្ធតមំ តទា ហោតិ យំ លោភោ សហតេ នរំ
អនត្ថជននោ ទោសោ ទោសោ ចិត្តប្បកោបនោ
ភយមន្តរតោ ជាតំ តំ ជនោ នាវពុជ្ឈតិ
កុទ្ធោ អត្ថំ ន ជានាតិ កុទ្ធោ ធម្មំ ន បស្សតិ
អន្ធតមំ តទា ហោតិ យំ កោធោ សហតេ នរំ
អនត្ថជននោ មោហោ មោហោ ចិត្តប្បកោបនោ
ភយមន្តរតោ ជាតំ តំ ជនោ នាវពុជ្ឈតិ
មូឡ្ហោ អត្ថំ ន ជានាតិ មូឡ្ហោ ធម្មំ ន បស្សតិ
អន្ធតមំ តទា ហោតិ យំ មោហោ សហតេ នរន្តិ។

ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

វុត្តំ ហេតំ ភគវតា តយោ មេ មហារាជ បុរិសស្ស ធម្មា អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជន្តិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អផាសុវិហារាយ កតមេ តយោ លោភោ ខោ មហារាជ បុរិសស្ស ធម្មោ អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមានោ ឧប្បជ្ជតិ អហិតាយ

លោភៈ ឲ្យកើតវិនាស លោភៈ បណ្ដាលឲ្យចិត្តកំរើក ភ័យកើតហើយក្នុងខាងក្នុង អ្នកផងមិនដឹងនូវភ័យនោះ ជនល្មោភ រមែងមិនស្គាល់ផល ជនល្មោភរមែងមិនឃើញហេតុ ងងឹតឈឹងកើតមាន ក្នុងកាលដែលលោភៈគ្របសង្កត់នរៈ ទោសៈឲ្យកើតវិនាស ទោសៈ បណ្ដាលឲ្យចិត្តកំរើក ភ័យកើតហើយក្នុងខាងក្នុង អ្នកផងមិនដឹងនូវភ័យនោះ ជនទឹង រមែងមិនស្គាល់ផល ជនទឹងរមែងមិនឃើញហេតុ ងងឹតឈឹងកើតមាន ក្នុងកាលដែលកោធៈគ្របសង្កត់នរៈ មោហៈឲ្យកើតវិនាស មោហៈ បណ្ដាលឲ្យចិត្តកំរើក ភ័យកើតហើយក្នុងខាងក្នុង អ្នកផងមិនដឹងនូវភ័យនោះ ជនវង្វេង រមែងមិនស្គាល់ផល ជនវង្វេង រមែងមិនឃើញហេតុ ងងឹតឈឹងកើតមាន ក្នុងកាលដែលមោហៈគ្របសង្កត់នរៈ ។

បរិស្សយៈ ព្រោះហេតុការស្រយក្នុងសរីរៈនោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

មួយវិញទៀត ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះថា បពិត្រមហារាជ ធម្មទាំង ៣ កាលដែលកើតខាងក្នុងនៃបុរស តែងកើតដើម្បីមិនឲ្យមានសេចក្ដីចំរើន ដើម្បីឲ្យលំបាក ដើម្បីឲ្យនៅមិនស្រួល ធម៌ ៣ គឺអ្វីខ្លះ បពិត្រមហារាជ លោភៈ ជាធម៌កាលដែលកើតឡើង ក្នុងសន្ដានៃបុរស តែងកើតឡើងដើម្បីមិនឲ្យមានសេចក្ដីចំរើន

ទុក្ខាយ អផាសុវិហារាយ ទោសោ ខោ មហារាជ បុរិសស្ស ធម្មោ អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមានោ ឧប្បជ្ជតិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អផាសុវិហារាយ មោហោ ខោ មហារាជ បុរិសស្ស ធម្មោ អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមានោ ឧប្បជ្ជតិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អផាសុវិហារាយ ឥមេ ខោ មហារាជ តយោ បុរិសស្ស ធម្មា អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជន្តិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អផាសុវិហារាយាតិ ។

លោភោ ទោសោ ច មោហោ ច បុរិសំ បាបចេតសំ
ហឹសន្តិ អត្តសម្ភូតា តចសារំវ សម្ផលន្តិ។

ឃរម្ហិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

វុត្តំ ហេតំ ភគវតា

រាគោ ច ទោសោ ច កុតោនិទានា
អរតី រតី លោមហំសោ កុតោជា
កុតោ សមុដ្ឋាយ មនោវិតក្កា
កុមារកា ធង្កមិវោស្សជន្តីតិ ។

ដើម្បីឲ្យលំបាក ដើម្បីឲ្យនៅមិនស្រួល បពិត្រមហារាជ ទោសៈ ជាធម៌កាលដែលកើតឡើងក្នុងសន្តានៃបុរស ក៏កើតឡើង ដើម្បីមិនឲ្យមានសេចក្តីចំរើន ដើម្បីឲ្យលំបាក ដើម្បីឲ្យនៅមិនស្រួល បពិត្រមហារាជ មោហៈ ជាធម៌កាលដែលកើតឡើង ក្នុងសន្តានៃបុរស ក៏កើតឡើង ដើម្បីមិនឲ្យមានសេចក្តីចំរើន ដើម្បីឲ្យលំបាក ដើម្បីឲ្យនៅមិនស្រួល បពិត្រមហារាជ ធម៌ ៣ នេះឯង កាលដែលកើតឡើងក្នុងសន្តានៃបុរស ក៏កើតឡើង ដើម្បីមិនឲ្យមានសេចក្តីចំរើន ដើម្បីឲ្យលំបាក ដើម្បីឲ្យនៅមិនស្រួល ។

លោភៈ ទោសៈ និងមោហៈ កកើតអំពីចិត្ត តែងបៀតបៀន
បុរស ដែលមានចិត្តអាក្រក់ ដូចដើមឫស្សីស្លាប់
ដោយសារផ្លែរបស់ខ្លួន ។

បរិស្សយៈ ព្រោះហេតុអាស្រ័យក្នុងសរីរៈនោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

មួយវិញទៀត ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះថា

រាគៈ និងទោសៈ មានអត្តភាពនេះជាដើមទង សេចក្តីអផ្សុក
សេចក្តីត្រេកអរ និងសេចក្តីព្រឺព្រួចរោម កើតអំពីអត្តភាព
នេះ សេចក្តីជញ្ជឹងក្នុងចិត្តតាំងឡើង តាំងឡើងអំពីអត្តភាព
នេះ ហើយលែង (នូវចិត្ត) ដូចពួកក្មេងលែងក្អែក ។

ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។ លោកេតិ មនុស្សលោកេតិ កតី បរិស្សយា លោកេ ។

[៦០៦] គច្ឆតោ អគតំ ទិសន្តិ អគតទិសា វុច្ចតិ អមតំ និព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ សព្វូបធិប្បដិនិស្សគ្គោ តណ្ហក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្វានំ ។ អគតបុព្វា ន សា ទិសា គតបុព្វា(១) ឥមិនា ទីឃេន អទ្ធុនា ។ សមតិត្តិកំ អនវសេកំ តេលបត្តំ យថា បរិហរេយ្យ ឯវំ សចិត្តមនុរក្ខេយ្យ បត្ថយានោ(២) ទិសំ អគតបុព្វំ ។ អគតបុព្វំ ទិសំ វជតោ គច្ឆតោ អភិក្កមតោតិ គច្ឆតោ អគតំ ទិសំ ។

[៦០៧] យេ ភិក្ខុ អភិសម្ភវេតិ(៣) យេ បរិស្សយេ អភិសម្ភវេយ្យ អភិភវេយ្យ អជ្ឈោត្ថរេយ្យ បរិយាទិយេយ្យ មទ្ទេយ្យាតិ យេ ភិក្ខុ អភិសម្ភវេ ។

[៦០៨] បន្តម្ហិ សយនាសនេតិ អន្តំ បន្តំ បរិយន្តំ សេលន្តំ វា វនន្តំ វា ឧទកន្តំ វា

១ ម. អគតបុព្វា សា ទិសា ។ សា ទិសា គតបុព្វា ឥតិ បាឋន្តរំ ទិស្សតិ ។
២ ម. បត្ថយានោ ។ ៣ ឱ.ម. អភិសម្ភវេ ឥតិ ទិស្សតិ ។

បរិស្សយៈ ព្រោះហេតុអាស្រ័យក្នុងសរីរៈនោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងមនុស្សលោក ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បរិស្សយៈទាំងឡាយ ក្នុងលោក មានប៉ុន្មាន ។

[៦០៦] ពាក្យថា ទៅកាន់ទិសដែលមិនដែលទៅ សេចក្ដីថា អមតនិព្វាន លោកហៅថា ទិសដែលមិនដែលទៅ បានដល់ការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការលះបង់នូវឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាស ការរលត់ ព្រះនិព្វាន ។ ទិសដែលមិនដែលទៅ មិនធ្លាប់ទៅ ដោយកាលដ៏វែងនេះ ។ បុគ្គលថ្នមនូវភាជន៍ប្រេង ដែលគេញាំងស្មើ មិនឲ្យហៀរហូរ យ៉ាងណា បុគ្គលកាលប្រាថ្នា នូវទិសដែលមិនធ្លាប់ទៅ ត្រូវរក្សាចិត្តរបស់ខ្លួន យ៉ាងនោះ ។ កាលដើរ កាលទៅ កាលឈានទៅ កាន់ទិសដែលមិនធ្លាប់ទៅ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ទៅកាន់ទិសដែលមិនដែលទៅ ។

[៦០៧] ពាក្យថា ភិក្ខុគប្បីគ្របសង្កត់នូវបរិស្សយៈណា គឺគប្បីគ្របសង្កត់ គប្បីគ្រប គប្បីសង្រ្កិប គប្បីបង្រ្កិប គប្បីញាំញី នូវពួកបរិស្សយៈណា ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ភិក្ខុគប្បីគ្របសង្កត់នូវពួកបរិស្សយៈណា ។

[៦០៨] ពាក្យថា ក្នុងសយនាសនៈដ៏បំផុត គឺក្នុងសេនាសនៈ ទីបំផុត ខាងចុង ខាងចុងបំផុត គឺទីបំផុតភ្នំ ទីបំផុតព្រៃ ទីបំផុតទឹក

ចតុទ្ទេ ក យត្ថ ន កាសំយតិ ន វេធយតិ ជនន្តំ អតិក្កមិត្វា មនុស្សានំ អនុបចារេ សេនាសនេតិ បន្តម្ហិ សយនាសនេ ។ តេនាហ សារីបុត្តត្ថេរោ

កតី បរិស្សយា លោកេ គច្ឆតោ អគតំ ទិសំ
យេ ភិក្ខុ អភិសម្ភវេ បន្តម្ហិ សយនាសនេតិ ។

(៦០៧) ក្យាស្ស ព្យប្បថយោ អស្សុ ក្យាស្សស្សុ ឥធ គោចរា
កានិ សីលព្វតានាស្សុ បហិតត្តស្ស ភិក្ខុនោ ។

(៦០៨) ក្យាស្ស ព្យប្បថយោ អស្សូតិ កីទិសេន ព្យប្បថេន សមន្នាគតោ អស្ស កីសណ្ឋិតេន កីបការេន កីបដិភាគេន វចីបារិសុទ្ធិំ បុច្ឆតិ ។

កតមា វចីបារិសុទ្ធិ ។ ឥធ ភិក្ខុ មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ សច្ចវាទី សច្ចសន្ធោ ថេតោ បច្ចយិកោ អវិសំវាទកោ លោកស្ស បិសុណំ វាចំ បហាយ បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ ឥតោ សុត្វា ន អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ភេទាយ អមុត្រ វា សុត្វា ន ឥមេសំ អក្ខាតា អមូសំ ភេទាយ

ទីបំផុតខាងក្នុង បានដល់ទីដែលគេមិនភ្ជួរ មិនសាបព្រោះ មិនមែនជាឧបចារៈរបស់ពួកមនុស្ស គឺទីឆ្ងាយដ៏បំផុតនៃដែន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ក្នុងសេនាសនៈដ៏បំផុត ។ ហេតុនោះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរពោលថា

ភិក្ខុគប្បីគ្របសង្កត់ពួកបរិស្សយៈណា ក្នុងសេនាសនៈដ៏បំផុត បរិស្សយៈទាំងនោះក្នុងលោក របស់ភិក្ខុទៅកាន់ទិស
ដែលមិនដែលទៅ តើមានប៉ុន្មាន ។

(៦០៧) ភិក្ខុមានចិត្តបញ្ជូនទៅហើយនោះ គួរមានសំដីដូចម្តេច ភិក្ខុនោះគួរមានគោចរ ដូចម្តេច ក្នុងសាសនានេះ
គួរមានសីលនិងវត្តដូចម្តេច ។

(៦០៨) ពាក្យថា គួរមានសំដី ដូចម្តេច គឺព្រះសារីបុត្តត្ថេរសួរនូវវចីបារិសុទ្ធិថា ភិក្ខុគប្បីប្រកបដោយសំដីថ្នាក់ដូចម្តេច មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្តេច មានបែបដូចម្តេច មានភាគដូចម្តេច ។

វចីបារិសុទ្ធិ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ លះបង់មុសាវាទ ជាអ្នកវៀរស្រឡះ ចាកមុសាវាទ ពោលតែពាក្យពិត តពាក្យពិត មានពាក្យខ្ជាប់ខ្ជួន គួរឲ្យអ្នកដទៃជឿបាន មិនពោលបំភាន់សត្វលោក លះបង់បិសុណាវាចា ជាអ្នកវៀរស្រឡះ ចាកបិសុណាវាចា គឺឮអំពីពួកជននេះ មិនប្រាប់ពួកជនឯណោះ ដើម្បីបំបែកពួកជននេះ ឬឮអំពីពួកជនឯណោះ មិនប្រាប់ដល់ពួកជននេះ ដើម្បីបំបែកពួកជនឯណោះ

ភេត្តា ភិន្នានំ វា សន្ធាតា សហិតានំ វា អនុប្បទាតា សមគ្គារាមោ សមគ្គរតោ សមគ្គនន្ទី សមគ្គករណឹ វាចំ ភាសិតា ហោតិ ផរុសំ វាចំ បហាយ ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ យា សា វាចា នេលា កណ្ណសុខា បេមនីយា ហទយង្គមា បោរី ពហុជនកន្តា ពហុជនមនាបា តថារូបិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ សម្ផប្បលាបំ បហាយ សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ កាលវាទី ភូតវាទី អត្ថវាទី ធម្មវាទី វិនយវាទី និធានវតឹ វាចំ ភាសិតា ហោតិ កាលេន សាបទេសំ បរិយន្តវតឹ អត្ថសញ្ហិតំ ចតូហិ វចីសុចរិតេហិ សមន្នាគតោ ចតុទ្ទោសាបគតំ វាចំ ភាសតិ ពត្តិំសាយ តិរច្ឆានកថាយ អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរតិ ទស កថាវត្ថូនិ កថេតិ សេយ្យថីទំ អប្បិច្ឆកថំ សន្តុដ្ឋិកថំ បវិវេកកថំ អសំសគ្គកថំ វីរិយារម្ភកថំ សីលកថំ សមាធិកថំ បញ្ញាកថំ វិមុត្តិកថំ វិមុត្តិញាណទស្សនកថំ សតិប្បដ្ឋានកថំ សម្មប្បធានកថំ

ជាអ្នកបង្រួបបង្រួមពួកជនដែលបែកគ្នាហើយ ឬជាអ្នកឲ្យកំឡាំងដល់ពួកជនដែលព្រួតព្រៀងគ្នាហើយ មានសេចក្ដីព្រមព្រៀងជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរក្នុងសេចក្ដីព្រមព្រៀង រីករាយក្នុងការព្រមព្រៀង ពោលពាក្យដែលធ្វើឲ្យព្រមព្រៀងគ្នា ដោយប្រការដូច្នេះ លះបង់ផរុសវាចា ជាអ្នកវៀរស្រឡះ ចាកផរុសវាចា វាចាណា ដែលជាសំដីឥតមានទោស ស្រួលដល់ត្រចៀក គួរឲ្យស្រឡាញ់ ពេញហឫទ័យ ជាសំដីរបស់អ្នកក្រុង ជាទីត្រេកអរដល់ជនច្រើនគ្នា ពេញចិត្តដល់ជនច្រើនគ្នា តែងពោលតែពាក្យបែបនោះឯង លះបង់សម្ផប្បលាបៈ ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកសម្ផប្បលាបៈ ពោលក្នុងកាលគួរ ពោលពាក្យពិត ពោលអត្ថ ពោលធម៌ ពោលវិន័យ ពោលពាក្យជាទីតាំងទុក ក្នុងហឫទ័យតាមកាល ប្រកបដោយគ្រឿងអាង មានគ្រឿងកំណត់ ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ប្រកបដោយវចីសុចរិត ៤ ពោលពាក្យប្រាសចាកទោស ៤ គប្បីជាអ្នកគម វៀរ វៀរស្រឡះ ចេញ រួច ឃ្លាត ប្រាសចេញចាកតិរច្ឆានកថា ៣២ នៅដោយចិត្តដែលធ្វើឲ្យប្រាសចាកដែន ពោលកថាវត្ថុ ១០ គឺ អប្បិច្ឆកថា សន្តុដ្ឋិកថា បវិវេកកថា អសំសគ្គកថា វីរិយារម្ភកថា សីលកថា សមាធិកថា បញ្ញាកថា វិមុត្តិកថា វិមុត្តិញាណទស្សនកថា សតិប្បដ្ឋានកថា សម្មប្បធានកថា

ឥទ្ធិបាទកថំ ឥន្ទ្រិយកថំ ពលកថំ ពោជ្ឈង្គកថំ មគ្គកថំ ផលកថំ និព្វានកថំ កថេតិ ភាសាយ យតោ យត្តោ បដិយត្តោ គុត្តោ គោបិតោ រក្ខិតោ សំវុតោ អយំ វចីគោចរវិសុទ្ធិ ។ ឯតិសាយ វចីគោចរវិសុទ្ធិយា សមន្នាគតោ អស្សាតិ ក្យាស្ស ព្យប្បថយោ អស្សុ ។

[៦០៩] ក្យាស្សស្សុ ឥធ គោចរាតិ កីទិសេន គោចរេន សមន្នាគតោ អស្ស កឹសណ្ឋិតេន កឹបការេន កឹបដិភាគេន គោចរេន ភវេយ្យាតិ(១) ។ អត្ថិ អគោចរោ អត្ថិ គោចរោ ។

កតមោ អគោចរោ ។ ឥធេកច្ចោ វេសិយគោចរោ វា ហោតិ វិធវគោចរោ វា ហោតិ ថុល្លកុមារីគោចរោ វា ហោតិ បណ្ឌកគោចរោ វា ហោតិ ភិក្ខុនីគោចរោ វា ហោតិ បានាគារគោចរោ វា ហោតិ សំសដ្ឋោ វិហរតិ រាជូហិ រាជមហាមត្តេហិ តិត្ថិយេហិ តិត្ថិយសាវកេហិ អននុលោមិកេន គិហិសំសគ្គេន យានិ វា បន តានិ កុលានិ អស្សទ្ធានិ អប្បសន្នានិ អនោបានភូតានិ

១ ម. គោចរេន ភវេយ្យ ។

ឥទ្ធិបាទកថា ឥន្ទ្រិយកថា ពលកថា ពោជ្ឈង្គកថា មគ្គកថា ផលកថា និព្វានកថា ជាអ្នកប្រឹងប្រែង ប្រយ័ត្ន រក្សា គ្រប់គ្រង ឃុំគ្រង រក្សា សង្រួម ដោយវាចា នេះ វចីគោចរសុទ្ធិ ។ គប្បីជាអ្នកប្រកបដោយវចីគោចរសុទ្ធិ ប្រាកដដូច្នេះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ត្រូវមានសំដីដូចម្តេច ។

[៦០៩] ពាក្យថា ភិក្ខុនោះត្រូវមានគោចរដូចម្តេច ក្នុងសាសនានេះ គឺព្រះសារីបុត្តត្ថេរ សួរថា (ភិក្ខុនោះ) គប្បីជាអ្នកប្រកបដោយគោចរប្រាកដដូចម្តេច មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្តេច មានបែបដូចម្តេច មានចំណែកដូចម្តេច ។ អគោចរក៏មាន គោចរក៏មាន ។

អគោចរ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកត្រាច់ទៅកាន់ផ្ទះស្ត្រីពេស្យា ជាអ្នកត្រាច់ទៅកាន់ផ្ទះស្ត្រីមេម៉ាយ ជាអ្នកត្រាច់ទៅកាន់ផ្ទះស្ត្រីក្រមុំចាស់ ជាអ្នកត្រាច់ទៅកាន់សំណាក់មនុស្សខ្ទើយ ជាអ្នកត្រាច់ទៅកាន់សំណាក់ភិក្ខុនី ជាអ្នកត្រាច់ទៅកាន់រោងស្រា នៅច្រឡូកច្រឡំនឹងពួកព្រះរាជា ពួកមហាមាត្យរបស់ព្រះរាជា នឹងពួកតិរ្ថិយ នឹងពួកសាវ័កនៃតិរ្ថិយ នឹងការច្រឡូកច្រឡំដោយគ្រហស្ថមិនត្រូវទំនង ពោល គឺ ត្រកូលទាំងឡាយណា ជាត្រកូលមិនមានសទ្ធា មិនជ្រះថ្លា មិនមែនជាអណ្តូង

អក្កោសកបរិភាសកានំ អនត្ថកាមានំ អហិតកាមានំ អផាសុកកាមានំ អយោគក្ខេមកាមានំ ភិក្ខូនំ ភិក្ខុនីនំ ឧបាសកានំ ឧបាសិកានំ តថារូបានិ កុលានិ សេវតិ ភជតិ បយិរុបាសតិ អយំ វុច្ចតិ អគោចរោ ។ អថវា អន្តរឃរំ បវិដ្ឋោ វីថឹ បដិបន្នោ អសំវុតោ គច្ឆតិ ហត្ថឹ ឱលោកេន្តោ អស្សំ ឱលោកេន្តោ រថំ ឱលោកេន្តោ បត្តឹ ឱលោកេន្តោ ឥត្ថិយោ ឱលោកេន្តោ បុរិសេ ឱលោកេន្តោ កុមារកេ ឱលោកេន្តោ កុមារិកាយោ ឱលោកេន្តោ អន្តរាបណំ ឱលោកេន្តោ ឃរមុខានិ ឱលោកេន្តោ ឧទ្ធំ ឱលោកេន្តោ អធោ ឱលោកេន្តោ ទិសាវិទិសំ វិបេក្ខមានោ គច្ឆតិ អយម្បិ វុច្ចតិ អគោចរោ ។ អថវា ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា និមិត្តគ្គាហី ហោតិ អនុព្យញ្ជនគ្គាហី យត្វាធិករណមេនំ ។បេ។ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស ន សំវរាយ បដិបជ្ជតិ ន រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយេ ន សំវរំ អាបជ្ជតិ អយម្បិ វុច្ចតិ អគោចរោ ។

ជាអ្នកជេរជេលាយ ប្រាថ្នាការមិនចំរើន ប្រាថ្នាការមិនជាប្រយោជន៍ ប្រាថ្នាការមិនស្រួល ប្រាថ្នាការមិនក្សេមចាកយោគៈ ដើម្បីពួកភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា នេះ ហៅថា អគោចរ ។ មួយទៀត ភិក្ខុចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ ដើរតាមផ្លូវ មិនសង្រួម ដើរទៅក្រឡេកមើលដំរី មើលសេះ មើលរថ មើលពលថ្មើរជើង មើលពួកស្រី មើលពួកប្រុស មើលពួកក្មេងប្រុស មើលពួកក្មេងស្រី មើលចន្លោះផ្សារ មើលមុខផ្ទះ មើលលើ មើលក្រោម មៀងមើលទិសតូចទិសធំ ដើរទៅ នេះក៏ហៅថា អគោចរដែរ ។ មួយទៀត ភិក្ខុឃើញរូបដោយចក្ខុ ជាអ្នកកាន់យកនូវនិមិត្ត កាន់យកនូវអនុព្យញ្ជនៈ ពួកអកុសលធម៌ដ៏អាក្រក់ គឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស គប្បីជាប់តាមភិក្ខុនេះ ព្រោះហេតុនៃការមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយណា ។បេ។ មិនសង្រួមមនិន្ទ្រិយ មិនប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមនូវមនិន្ទ្រិយនោះ មិនរក្សាមនិន្ទ្រិយ មិនដល់នូវការសង្រួម ក្នុងមនិន្ទ្រិយ នេះក៏ហៅថា អគោចរដែរ ។

យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ វិសូកទស្សនំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ សេយ្យថីទំ នច្ចំ គីតំ វាទិតំ បេក្ខំ អក្ខានំ បាណិស្សរំ វេតាឡំ កុម្ភថូនំ សោភនករកំ ចណ្ឌាលំ វំសំ ធោវនំ ហត្ថិយុទ្ធំ អស្សយុទ្ធំ មហិំសយុទ្ធំ ឧសភយុទ្ធំ អជយុទ្ធំ មេណ្ឌកយុទ្ធំ កុក្កុដយុទ្ធំ វដ្ដកយុទ្ធំ ទណ្ឌយុទ្ធំ មុដ្ឋិយុទ្ធំ និព្ពុទ្ធំ ឧយ្យោធិកំ ពលគ្គំ សេនាព្យូហំ អណីកទស្សនំ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបំ វិសូកទស្សនំ អនុយុត្តា ហោន្តិ អយម្បិ វុច្ចតិ អគោចរោ ។ បញ្ចបិ កាមគុណា អគោចរោ ។ វុត្តំ ហេតំ ភគវតា មា ភិក្ខវេ អគោចរេ ចរថ បរវិសយេ អគោចរេ ភិក្ខវេ ចរតំ បរវិសយេ លច្ឆតិ មារោ ឱតារំ លច្ឆតិ មារោ អារម្មណំ ។ កោ ច ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ អគោចរោ បរវិសយោ យទិទំ បញ្ច កាមគុណា ។ កតមេ បញ្ច

ពុំនោះសោត ដូចជាសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ដ៏ចំរើន ពួកមួយ បរិភោគភោជន ដែលគេឲ្យដោយសទ្ធាហើយ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ តែងប្រកបរឿយ ៗ នូវការមើលល្បែង ដែលជាសត្រូវដល់កុសលធម៌ មានសភាពយ៉ាងនេះ គឺ រាំ ច្រៀង ប្រគំ មហោស្រព និទានរឿង គង រគាំង ស្គរតាមជើង ៤ រូបខ្មូរ ល្បែងដំដែក ល្បែងកាំ ល្បែងលាងឆ្អឹង ប្រជល់ដំរី ប្រជល់សេះ ប្រជល់ក្របី ប្រជល់គោ ប្រជល់ពពែ ប្រជល់ចៀម ប្រជល់មាន់ ប្រជល់ក្រួច ល្បែងគុនដំបង ប្រដាល់ ចំបាប់ ទីសម្រាប់ច្បាំងគ្នា ទីសម្រាប់រៀបពល រាប់ពលកងទ័ព ទីសម្រាប់រៀបរៀងសេនាប្រកបដោយអង្គ ៤ ជាអ្នកប្រកបរឿយ ៗ នូវការមើលល្បែង ដែលជាសត្រូវដល់កុសលធម៌ មានសភាពយ៉ាងនេះផ្សេងៗ នេះហៅថាអគោចរវិស័យ ។ សូម្បីកាមគុណទាំង ៥ ក៏ឈ្មោះថា អគោចរ ។ សមដូចព្រះតម្រាស់នេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយកុំប្រព្រឹត្ត ក្នុងអគោចរដែលជាវិស័យនៃសត្រូវ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តក្នុងអគោចរ ដែលជាវិស័យនៃសត្រូវ មារនឹងបានឱកាស មារនឹងបានអារម្មណ៍ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អគោចររបស់ភិក្ខុដែលជាវិស័យនៃសត្រូវ គឺអ្វី គឺកាមគុណទាំង ៥ កាមគុណទាំង ៥ តើដូចម្តេច

ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា សោតវិញ្ញេយ្យា សទ្ទា ឃានវិញ្ញេយ្យា គន្ធា ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្វា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ អគោចរោ បរវិសយោតិ ។ អយម្បិ វុច្ចតិ អគោចរោ ។

កតមោ គោចរោ ។ ឥធ ភិក្ខុ ន វេសិយគោចរោ ហោតិ ន វិធវាគោចរោ ហោតិ ន ថុល្លកុមារីគោចរោ ហោតិ ន បណ្ឌកគោចរោ ហោតិ ន ភិក្ខុនីគោចរោ ហោតិ ន បានាគារគោចរោ ហោតិ អសំសដ្ឋោ វិហរតិ រាជូហិ រាជមហាមត្តេហិ តិត្ថិយេហិ តិត្ថិយសាវកេហិ អននុលោមិកេន គិហិសំសគ្គេន យានិ វា បន តានិ កុលានិ សទ្ធានិ បសន្នានិ ឱបានភូតានិ កាសាវបជ្ជោតានិ ឥសិវាតបដិវាតានិ អត្ថកាមានិ ហិតកាមានិ ផាសុកាមានិ យោគក្ខេមកាមានិ

គឺរូបទាំងឡាយ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយចក្ខុ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួរជាទីត្រេកត្រអាល សំឡេងទាំងឡាយ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយត្រចៀក ក្លិនទាំងឡាយ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយច្រមុះ រសទាំងឡាយ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយអណ្តាត ផោដ្ឋព្វៈទាំងឡាយដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយកាយ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួរជាទីត្រេកត្រអាល ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថា អគោចររបស់ភិក្ខុ ដែលជាវិស័យនៃសត្វដទៃ ។ នេះក៏លោកហៅថា អគោចរដែរ ។

គោចរ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមិនត្រាច់ទៅកាន់សំណាក់ស្ត្រីពេស្យា មិនត្រាច់ទៅកាន់សំណាក់ស្ត្រីមេម៉ាយ មិនត្រាច់ទៅកាន់សំណាក់ស្ត្រីក្រមុំចាស់ មិនត្រាច់ទៅកាន់សំណាក់មនុស្សខ្ទើយ មិនត្រាច់ទៅកាន់សំណាក់ភិក្ខុនី មិនត្រាច់ទៅកាន់ហាងស្រា មិនទៅច្របូកច្របល់នឹងពួកស្តេច នឹងពួកមហាមាត្យរបស់ព្រះរាជា នឹងពួកតិរ្ថិយ នឹងពួកសាវ័កតិរ្ថិយ នឹងការច្របូកច្របល់ដោយគ្រហស្ថ មិនត្រូវទំនង គប់ ចូលទៅអង្គុយជិត នឹងពួកត្រកូលដែលមានសទ្ធា ជ្រះថ្លា ជាអណ្តូងទឹក ចិញ្ចាចដោយកាសាវពស្ត្រ សាយភាយដោយខ្យល់ឥសី ប្រាថ្នាសេចក្តីចំរើន ប្រាថ្នាប្រយោជន៍ ប្រាថ្នាសេចក្តីស្រួល ប្រាថ្នាសេចក្តីក្សេមចាកយោគៈ

ភិក្ខូនំ ភិក្ខុនីនំ ឧបាសកានំ ឧបាសិកានំ តថារូបានិ កុលានិ សេវតិ ភជតិ បយិរុបាសតិ អយំ វុច្ចតិ គោចរោ ។ អថ វា ភិក្ខុ អន្តរឃរំ បវិដ្ឋោ វីថឹ បដិបន្នោ សំវុតោ គច្ឆតិ ន ហត្ថឹ ឱលោកេន្តោ ន អស្សំ ឱលោកេន្តោ ន រថំ ឱលោកេន្តោ ន បត្តឹ ឱលោកេន្តោ ។បេ។ ន ទិសាវិទិសំ បេក្ខមានោ គច្ឆតិ អយម្បិ វុច្ចតិ គោចរោ ។

អថវា[1] ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ ។បេ។ ឥន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ អយម្បិ វុច្ចតិ គោចរោ ។ យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ វិសូកទស្សនំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ សេយ្យថីទំ នច្ចំ គីតំ វាទិតំ ។បេ។ អនីកទស្សនំ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបា វិសូកទស្សនានុយោគា បដិវិរតោ ហោតិ អយម្បិ វុច្ចតិ គោចរោ ។ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា គោចរោ ។ វុត្តំ ហេតំ ភគវតា គោចរេ ភិក្ខវេ ចរថ សកេ បេត្តិកេ វិសយេ គោចរេ ភិក្ខវេ ចរតំ

១ ម. [illegible] ភិក្ខុ [illegible] ។

ដើម្បីពួកភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា នេះហៅថា គោចរ ។ មួយទៀត ភិក្ខុចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ ដើរតាមផ្លូវ សង្រួមដើរទៅ មិនក្រឡេកមើលដំរី មិនមើលសេះ មិនមើលរថ មិនមើលពលថ្មើរជើង ។ បេ ។ មិនឈ្លៀងមើលទិសធំទិសតូចឡើយ ដើរទៅ នេះក៏ហៅថា គោចរដែរ ។ មួយវិញទៀត ភិក្ខុឃើញរូបដោយចក្ខុ ជាអ្នកមិនកាន់យកនូវនិមិត្ត ។ បេ ។ ដល់នូវសេចក្ដីសង្រួមក្នុងឥន្ទ្រិយ នេះហៅថា គោចរដែរ ។ ពុំនោះសោត ដូចជាសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើនពួកមួយ បរិភោគភោជន ដែលគេឲ្យដោយសទ្ធាហើយ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ មិនប្រកបឡើយ ។ នូវការមើលល្បែងដែលជាសត្រូវដល់កុសលធម៌ មានសភាពយ៉ាងនេះ គឺល្បែង រាំ ច្រៀង ប្រគំ ។ បេ ។ ទស្សនាមើលសេនា ប្រកបដោយអង្គ ៤ ជាអ្នកវៀរស្រឡះ ចាកកិរិយាប្រកបឡើយ ។ នូវការមើលល្បែងដែលជាសត្រូវដល់កុសលធម៌ មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ ក៏ហៅថា គោចរដែរ ។ សតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ក៏ឈ្មោះថា គោចរដែរ ។ សមដូចព្រះពុទ្ធភាសិតនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរប្រព្រឹត្តក្នុងគោចរ ដែលជាវិស័យរបស់បិតាខ្លួន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយប្រព្រឹត្តក្នុងគោចរ

សកេ បេត្តិកេ វិសយេ ន លច្ឆតិ មារោ ឱតារំ ន លច្ឆតិ មារោ អារម្មណំ ។ កោ ច ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ គោចរោ សកោ បេត្តិកោ វិសយោ យទិទំ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា កតមេ ចត្តារោ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ វេទនាសុ ចិត្តេ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈា-ទោមនស្សំ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ គោចរោ សកោ បេត្តិកោ វិសយោតិ ។ អយម្បិ វុច្ចតិ គោចរោ ។ ឥមិនា គោចរេន សមន្នាគតោ អស្សាតិ ក្យាស្សស្សុ ឥធ គោចរា ។

(៦៦០) កានិ សីលព្វតានស្សូតិ កីទិសេន សីលព្វតេន សមន្នាគតោ អស្ស កឹសណ្ឋិតេន កឹ-បការេន កឹបដិភាគេនាតិ សីលព្វតបារិសុទ្ធឹ បុច្ឆតិ ។

កតមា សីលព្វតបារិសុទ្ធិ ។ អត្ថិ សីលញ្ចេវ វត្តញ្ច អត្ថិ វត្តំ ន សីលំ ។

ដែលជាវិស័យរបស់បិតាខ្លួន មារនឹងមិនបានចន្លោះ មារនឹងមិនបាន អារម្មណ៍ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គោចរ ដែលជាវិស័យរបស់បិតាខ្លួន គឺអ្វី គឺសតិប្បដ្ឋាន ៤ ។ ចុះសតិប្បដ្ឋាន ៤ តើដូចម្តេច ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកឃើញរឿយ ៗ នូវកាយក្នុងកាយ មានព្យាយាម ដុតកំដៅកិលេស ដឹងខ្លួន មានស្មារតី កំចាត់បង់អភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ក្នុងលោក (ជាអ្នកឃើញរឿយ ៗ នូវវេទនា) ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ (ជាអ្នកឃើញរឿយ ៗ នូវចិត្ត) ក្នុងចិត្ត ជាអ្នកឃើញរឿយៗ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ មានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស ដឹងខ្លួន មានស្មារតី កំចាត់បង់អភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ក្នុងលោក ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថាគោចរ ដែលជាវិស័យរបស់បិតាខ្លួន ។ នេះក៏លោកហៅថា គោចរដែរ ។ ភិក្ខុគប្បីជាអ្នកប្រកបដោយគោចរប្រាកដដូច្នេះ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ភិក្ខុនោះមានគោចរដូចម្តេច ក្នុងសាសនានេះ ។

(៦៦០) ពាក្យថា ត្រូវមានសីលនិងវត្តដូចម្តេច គឺព្រះសារីបុត្ត-ត្ថេរ សួរសីលព្វតបារិសុទ្ធិថា គប្បីជាអ្នកប្រកបដោយសីលនិងវត្ត ប្រាកដដូចម្តេច មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្តេច មានបែបដូចម្តេច មានភាគដូចម្តេច ។

សីលព្វតបារិសុទ្ធិ តើដូចម្តេច ។ សីលផង វត្តផង ក៏មាន វត្ត មិនមែនសីល ក៏មាន ។

កតមំ សីលញ្ច វត្តញ្ច ។ ឥធ ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោ-ចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី សមា-ទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ យោ តត្ថ សំយមោ សំវរោ អវីតិក្កមោ ឥទំ សីលំ ។ យំ សមាទានំ តំ វត្តំ ។ សំវរដ្ឋេន សីលំ សមាទានដ្ឋេន វត្តំ ឥទំ វុច្ចតិ សីលញ្ច វត្តញ្ច ។

កតមំ វត្តំ ន សីលំ ។ អដ្ឋ ធុតង្គានិ អារញ្ញិកង្គំ បិណ្ឌបាតិកង្គំ បំសុកូលិកង្គំ តេចី-វរិកង្គំ សបទានចារិកង្គំ ខលុបច្ឆាភត្តិកង្គំ នេស-ជ្ជិកង្គំ យថាសន្ថតិកង្គំ ឥទំ វុច្ចតិ វត្តំ ន សីលំ ។ វីរិយសមាទានម្បិ វុច្ចតិ វត្តំ ន សីលំ ។ កាមំ តចោ ច ន្ហារុ ច អដ្ឋិ ច អវសុស្សតុ សរីរេ ឧបសុស្សតុ មំសលោហិតំ យន្តំ បុរិសត្ថាមេន បុរិសវីរិយេន បុរិសបរក្កមេន បត្តព្វំ ន តំ អបាបុណិត្វា វីរិយស្ស សណ្ឋានំ ភវិស្សតីតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឯវរូបម្បិ វីរិយសមាទានំ វុច្ចតិ វត្តំ ន សីលំ ។

សីលផង វត្តផង តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមាន សីល ជាអ្នកសង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខសំវរៈ បរិបូណ៌ ដោយអាចារៈនិងគោចរ ឃើញភ័យក្នុងទោសទាំងឡាយ ត្រឹមតែបន្តិចបន្តួច សមាទានសិក្សាក្នុង សិក្ខាបទទាំងឡាយ សេចក្តីរក្សា សេចក្តីសង្រួម សេចក្តីមិនប្រព្រឹត្ត ល្មើស ណា ក្នុងសិក្ខាបទទាំងនោះ នេះ សីល ។ ការសមាទានណា ការសមាទាននោះ ជាវត្ត ។ ឈ្មោះថា សីល ដោយសេចក្តីថាសង្រួម ឈ្មោះថាវត្ត ដោយសេចក្តីថាសមាទាន ។ នេះលោកហៅថា សីល ផង វត្តផង ។

វត្តមិនមែនសីល តើដូចម្តេច ។ ធុតង្គ ៨ គឺ អារញ្ញិកង្គៈ បិណ្ឌបា-តិកង្គៈ បំសុកូលិកង្គៈ តេចីវរិកង្គៈ សបទានចារិកង្គៈ ខលុបច្ឆាភត្តិកង្គៈ នេសជ្ជិកង្គៈ យថាសន្ថតិកង្គៈ នេះ លោកហៅថា វត្ត មិនមែន សីល ។ វីរិយសមាទាន ក៏លោកហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។ ភិក្ខុផ្គង ចិត្តថា ស្បែក សរសៃ និងឆ្អឹង ចូរសល់នៅតាមប្រាថ្នាចុះ សាច់និងឈាម ចូរស្ងួតក្នុងសរីរៈចុះ គុណជាតណា ដែលគេគប្បី សម្រេច ដោយកំឡាំងកាយនៃបុរស ដោយកំឡាំងប្រាជ្ញានៃបុរស ដោយការព្យាយាមនៃបុរស ដោយសេចក្តីប្រឹងប្រែង នៃបុរស ការ មិនបានសម្រេចនូវគុណជាតនោះទេ នឹងមិនឈប់ព្យាយាមឡើយ វីរិយ-សមាទាន មានសភាពយ៉ាងនេះ លោកហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។

នាសិស្សំ ន បិវិស្សាមិ វិហារតោ ន និក្ខមេ

នបិ បស្សំ និបាតេស្សំ តណ្ហាសល្លេ អនូហតេតិ

ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឯវរូបំ វីរិយសមាទានំ វត្តំ វត្តំ ន សីលំ ។ ន តាវាហំ ឥមំ បល្លង្កំ ភិន្ទិស្សាមិ យាវ មេ ន អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចិស្សតីតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឯវរូបំ វីរិយសមាទានំ វត្តំ វត្តំ ន សីលំ ។ ន តាវាហំ ឥមម្ហា អាសនា វុដ្ឋហិស្សាមិ ចង្កមា ឱរោហិស្សាមិ វិហារា និក្ខមិស្សាមិ អឌ្ឍយោគា និក្ខមិស្សាមិ បាសាទា និក្ខមិស្សាមិ ហម្មិយា និក្ខមិស្សាមិ គុហាយ និក្ខមិស្សាមិ លេណា និក្ខមិស្សាមិ កុដិយា និក្ខមិស្សាមិ កូដាគារា និក្ខមិស្សាមិ អដ្ដា និក្ខមិស្សាមិ មាឡា និក្ខមិស្សាមិ ឧទ្ទណ្ឌា និក្ខមិស្សាមិ ឧបដ្ឋានសាលាយ និក្ខមិស្សាមិ មណ្ឌបា និក្ខមិស្សាមិ រុក្ខមូលា និក្ខមិស្សាមិ យាវ មេ ន អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចិស្សតីតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឯវរូបំ វីរិយសមាទានំ វត្តំ វត្តំ ន សីលំ ។ ឥមស្មិញ្ញេវ បុព្វណ្ហសមយំ អរិយធម្មំ

ភិក្ខុផ្គងតំកល់ចិត្តថា

អាត្មាអញ នឹងមិនបរិភោគ នឹងមិនផឹក នឹងមិនចេញអំពីវត្ត

នឹងមិនទម្រេត បើព្រួញគឺតណ្ហាអាត្មាអញដកមិនទាន់រួចទេ

វិរិយសមាទាន មានសភាពយ៉ាងនេះ លោកហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។ ភិក្ខុផ្គងតំកល់ចិត្តថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ មិនទាន់រួចស្រឡះចាកអាសវៈ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំដរាបណា អាត្មាអញនឹងមិនទំលាយភ្នែននេះចេញដរាបនោះ វិរិយសមាទាន មានសភាពយ៉ាងនេះ លោកហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។ ភិក្ខុផ្គងតំកល់ចិត្តថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ បើមិនទាន់រួចស្រឡះចាកអាសវៈ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ដរាបណា អាត្មាអញនឹងមិនក្រោកចាកអាសនៈនេះ មិនចុះអំពីទីចង្ក្រម មិនចេញអំពីវត្ត មិនចេញអំពីអឌ្ឍយោគ មិនចេញអំពីប្រាសាទ មិនចេញអំពីប្រាសាទក្រឡិល មិនចេញអំពីគុហា មិនចេញអំពីទីពួន មិនចេញអំពីកុដិ មិនចេញអំពីផ្ទះកំពូល មិនចេញអំពីប៉ម មិនចេញអំពីរោង មិនចេញអំពីទីតស្រ័យ មិនចេញអំពីរោងទាន មិនចេញអំពីមណ្ឌប មិនចេញអំពីគល់ឈើ ដរាបនោះ វិរិយសមាទាន មានសភាពយ៉ាងនេះ លោកហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។ ភិក្ខុផ្គងតំកល់ចិត្តថា ក្នុងបុព្វណ្ហសម័យនេះឯង អាត្មាអញនឹងនាំមក នឹងប្រមូលមក នឹងត្រាស់ដឹង

អាហរិស្សាមិ សមាហរិស្សាមិ អភិសង្ខរិស្សាមិ ធុស-យិស្សាមិ សង្ខរិស្សាមីតិ ចិត្តំ ឧប្បណ្ណាតិ បជហាតិ វិនោទេតិ វីរិយសមាធានំ ទ្វេតិ ទ្វេត្តិ ច សីលំ ។ (១)បុព្វណ្ហសមយំ មជ្ឈន្តិកសមយំ សា-យណ្ហសមយំ បុរេភត្តំ បច្ឆាភត្តំ បុរិមំ យាមំ មជ្ឈិមំ យាមំ បច្ឆិមំ យាមំ កាឡេ ជុណ្ហេ វស្សេ ហេមន្តេ គិម្ហេ បុរិមេ វយោខន្ធេ មជ្ឈិមេ វយោខន្ធេ បច្ឆិមេ វយោខន្ធេ អរិយធម្មំ អាហរិស្សាមិ សមា-ហរិស្សាមិ អភិសង្ខរិស្សាមិ ធុសយិស្សាមិ សង្ខរិស្សា-មីតិ ចិត្តំ ឧប្បណ្ណាតិ បជហាតិ វិនោទេតិ វីរិយស-មាធានំ ទ្វេតិ ទ្វេត្តិ ច សីលំ ។ អយំ សីលព្វត-បារិសុទ្ធិ ។ ឥមាយ សីលព្វតបារិសុទ្ធិយា ស-មន្នាគតោ អសម្ភិន្ន ការេ សីលព្វតចរណស្ស ។

(៦៦១) បហិតត្តស្ស ភិក្ខុនោតិ បហិត-ត្តស្ស អារទ្ធវីរិយស្ស ថាមវតោ ទឡ្ហបរក្កមស្ស

១ ម. ចិត្តុប្បាទ ឥមស្មិំ បុព្វណ្ហសមយំ អរិយធម្មំ អាហរិស្សាមិ សមាហ-រិស្សាមិ អភិសង្ខរិស្សាមិ ធុសយិស្សាមិ សង្ខរិស្សាមីតិ ចិត្តំ បជហាតិ វិនោទេតិ វីរិយសមាធានំ ទ្វេតិ ទ្វេត្តិ ច សីលំ ទុតិយ វារោ ទិស្សតិ ។

នឹងកាត់ក្រៅ នឹងធ្វើ ឲ្យជាក់ច្បាស់ ឆ្លៀតយកចិត្ត ឲ្យតាំងតែចុះ វីរិយសមាធិ មានសភាពយ៉ាងនេះ លោកហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។ ភិក្ខុនឹងកើតចិត្តថា គង់នៅវេលាព្រឹកខាងដើម គង់នៅវេលាថ្ងៃរសៀល គង់នៅវេលាមុនបាយ គង់នៅវេលាក្រោយបាយ គង់យាមខាងដើម គង់យាមកណ្តាល គង់យាមខាងក្រោយ គង់កាលខាងរនោច គង់កាលខាងខ្នើត គង់រដូវភ្លៀង គង់រដូវត្រជាក់ គង់រដូវក្តៅ គង់វ័យខាងដើម គង់វ័យខាងកណ្តាលនេះ គង់វ័យខាងក្រោយ អាត្មាអញនឹងនាំមក នឹងប្រមូលមក នឹងក្រសំដីដី នឹងកាត់ក្រៅ នឹងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ឆ្លៀតយកចិត្ត ឲ្យតាំងតែចុះ វីរិយសមាធិ មានសភាពយ៉ាងនេះ លោក ហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។ នេះ សីលព្វតបារិសុទ្ធិ ។ ភិក្ខុបរិបូណ៌ប្រកប ដោយសីលព្វតបារិសុទ្ធិ ក្រាស់ដុះនេះ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ត្រូវមានសីលនិងវត្ត ដូចម្តេច ។

(៦៦១) ត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុមានចិត្ត បញ្ជូនទៅ ត្រង់ពាក្យថា មានចិត្តបញ្ជូនទៅ គឺមានសេចក្តីព្យាយាមតាំងតែង មាន កំឡាំងចិត្ត មានសេចក្តីប្រឹងប្រែង ដ៏មុតមាំ មានធុរៈមិនដាក់ចុះ

អនិក្ខិត្តឆន្ទស្ស អនិក្ខិត្តធុរស្ស កុសលេសុ ធម្មេសុ ។ អថវា បេសិតត្តស្ស យស្សត្ថាយ បេសិតោ អត្ថោ ច ញាយោ ច លក្ខណោ ច ការណោ ច ឋានាឋានោ ច ។ សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ បេសិតត្តស្ស ។ សព្វេ សង្ខារា ទុក្ខាតិ បេសិតត្តស្ស ។ សព្វេ ធម្មា អនត្តាតិ បេសិតត្តស្ស អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតិ បេសិតត្តស្ស ។ បេ ។ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណន្តិ បេសិតត្តស្ស ។ អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោតិ បេសិតត្តស្ស ។ បេ ។ ជាតិនិរោធា ជរាមរណនិរោធោតិ បេសិតត្តស្ស ។ ឥទំ ទុក្ខន្តិ បេសិតត្តស្ស ។ បេ ។ អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ បេសិតត្តស្ស ។ ឥមេ អាសវាតិ បេសិតត្តស្ស ។ បេ ។ អយំ អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ បេសិតត្តស្ស ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យាតិ បេសិតត្តស្ស ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា សច្ឆិកាតព្វាតិ បេសិតត្តស្ស ។ ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច បេសិតត្តស្ស ។

មានព្យាយាមមិនដាក់ចុះ ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។ មួយទៀត មានចិត្តបញ្ជូនទៅ ចំពោះប្រយោជន៍នៃបុគ្គល ដែលបញ្ជូនចិត្តទៅ គឺប្រយោជន៍នូវផល គឺធម៌(១)នូវដើមផល គឺលក្ខណៈនៃផល គឺហេតុផល គឺហេតុនិងមិនមែនហេតុ ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា សង្ខារទាំងពួង ជាទុក្ខ ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា ធម៌ទាំងពួង មិនមែនខ្លួន ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា សង្ខារ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បេ ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា ជរាមរណៈ (កើតមាន) ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា ការរលត់សង្ខារ ព្រោះរលត់អវិជ្ជា ។ បេ ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា ការរលត់ជរាមរណៈ ព្រោះរលត់ជាតិ ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា នេះ ទុក្ខ ។ បេ ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា នេះ បដិបទា ជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់ទុក្ខ ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា នេះ អាសវៈ ។ បេ ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា នេះ បដិបទា ជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់អាសវៈ ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា ធម៌ទាំងឡាយនេះ គួរដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា ធម៌នេះ គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ការកើត ការរលត់ គុណសម្បត្តិ ទោស និងការរលាស់ចេញនៃផស្សាយតនៈ ៦ ។

១ [illegible]

បញ្ញត្តិំ ទុហាគោ(?)គ្គាន្នំ ចតុន្នំ មហាភូតានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច បស្សិតព្វំ ។ យំកិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធធម្មន្តិ បស្សិតព្វំ ។ ភិក្ខុនោ កល្យា-ណបុថុជ្ជនស្ស វា ភិក្ខុនោ សេក្ខស្ស វា ភិក្ខុនោ បហិតត្តស្ស ភិក្ខុនោ ។ តេនាហ សារីបុត្តត្ថេរោ

ក្យាស្ស ព្យប្បថយោ អស្សុ ក្យាស្សស្សុ ឥធ គោចរា
កានិ សីលព្វតានស្សុ បហិតត្តស្ស ភិក្ខុនោតិ ។

(៦៦៦) កំ សោ សិក្ខំ សមាទាយ ឯកោទិ និបកោ សតោ
កម្មារោ រជតស្សេវ និទ្ធមេ មលមត្តនោ ។

(៦៦៧) កំ សោ សិក្ខំ សមាទាយាតិ កំ សោ សិក្ខំ អាទាយ សមាទាយ អាទិយិត្វា គណ្ហិត្វា បរាមសិត្វា អភិនិវិសិត្វាតិ កំ សោ សិក្ខំ សមាទាយ ។ ឯកោទិ និបកោ សតោតិ ឯកោទីតិ ឯកគ្គចិត្តោ អវិក្ខិត្តចិត្តោ អវិសាហដមានសោតិ ឯកោទិ ។

មានចិត្តសង្រួមទៅតាមការកើត ការវិនាស គុណរស ទោស និងការរលាស់ចេញ នៃឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ផង នៃមហាភូតរូបទាំង ៤ ផង ។ មានចិត្តសង្រួមទៅថា របស់ណា មានការកើតជាធម្មតា របស់ទាំងអស់នោះ មានការរលត់ជាធម្មតា ។ ពាក្យថា ភិក្ខុ គឺភិក្ខុជាកល្យាណបុថុជ្ជន ឬភិក្ខុជាសេក្ខៈ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ភិក្ខុមានចិត្តបញ្ជូនទៅ ។ ហេតុនោះ ព្រះសារីបុត្ត ពោលថា

ភិក្ខុមានចិត្តបញ្ជូនទៅហើយនោះ ត្រូវមានសំដី ដូចម្ដេច
ភិក្ខុនោះ ត្រូវមានគោចរ ដូចម្ដេច ក្នុងសាសនានេះ ត្រូវ
មានសីលនិងវត្ត ដូចម្ដេច ។

(៦៦៦) ភិក្ខុនោះ សមាទានសិក្ខាដូចម្ដេច មានចិត្តខ្ពស់
ឯក មានប្រាជ្ញា មានស្មារតី (ដូចម្ដេច) ទើបកំចាត់បង់
មន្ទិលរបស់ខ្លួនបាន ដូចជាងទងលោហៈ ជម្រះមន្ទិលប្រាក់ ។

(៦៦៧) ពាក្យថា ភិក្ខុនោះ សមាទានសិក្ខាដូចម្ដេច គឺភិក្ខុនោះ កាន់ សមាទាន កាន់យក ក្ដោបកាន់ ប៉ះពាល់ ប្រកាន់ស្អិត នូវសិក្ខាដូចម្ដេច ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ភិក្ខុនោះ សមាទានសិក្ខាដូចម្ដេច ។ ពាក្យថា មានចិត្តខ្ពស់ឯក មានប្រាជ្ញា មានស្មារតី គឺពាក្យថា មានចិត្តខ្ពស់ឯក គឺមានចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ មានចិត្តមិនរវើរវាយ មានចិត្តមិនរសេមរសាម ហេតុនោះ (លោកពោលថា) មានចិត្តខ្ពស់ឯក ។

និបកោតិ និបកោ បណ្ឌិតោ បញ្ញវា ពុទ្ធិមា ញាណី វិភាវី មេធាវី ។ សតោតិ ចតូហិ ការណេហិ សតោ កាយេ កាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋានំ ភាវេន្តោ សតោ វេទនាសុ ចិត្តេ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិបដ្ឋានំ ភាវេន្តោ សតោ ។ សោ វុច្ចតិ សតោ(១) ។ កំ សោ សិក្ខំ សមាទាយាតិ អធិសីលសិក្ខំ បុច្ឆតិ ។ ឯកោទីតិ អធិចិត្តសិក្ខំ បុច្ឆតិ ។ និបកោតិ អធិបញ្ញាសិក្ខំ បុច្ឆតិ ។ សតោតិ សតិបារិសុទ្ធឹ បុច្ឆតិ ។ កំ សោ សិក្ខំ សមាទាយ ឯកោទិ និបកោ សតោ ។

[៦៦៦] កម្មារោ រជតស្សេវ និទ្ធមេ មលមត្តនោតិ កម្មារោ វុច្ចតិ សុវណ្ណការោ ។ រជតំ វុច្ចតិ ជាតរូបំ ។ យថា សុវណ្ណការោ ជាតរូបស្ស ឱឡារិកម្បិ មលំ ធមតិ សន្ធមតិ និទ្ធមតិ មជ្ឈិមកម្បិ មលំ ធមតិ សន្ធមតិ និទ្ធមតិ សុខុមកម្បិ មលំ ធមតិ សន្ធមតិ និទ្ធមតិ

១ ម. សតោតិ ទិស្សតិ ។

ពាក្យថា មានប្រាជ្ញា គឺមានប្រាជ្ញាចាស់ ជាបណ្ឌិត មានប្រាជ្ញា មានការដឹង មានញាណ មានការភ្លឺច្បាស់ មានប្រាជ្ញាកំចាត់បង់កិលេស ។ ពាក្យថា មានស្មារតី គឺមានស្មារតី ដោយហេតុ ៤ គឺមានស្មារតី ចំរើនសតិប្បដ្ឋានជាគ្រឿងពិចារណានូវកាយ ក្នុងកាយ មានស្មារតី ចំរើនសតិប្បដ្ឋានជាគ្រឿងពិចារណានូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ មានស្មារតី ចំរើនសតិប្បដ្ឋានជាគ្រឿងពិចារណានូវចិត្ត ក្នុងចិត្ត មានស្មារតី ចំរើនសតិប្បដ្ឋានជាគ្រឿងពិចារណា នូវធម៌ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុនោះ ហៅថា អ្នកមានស្មារតី ។ ត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុនោះសមាទានសិក្ខា ដូចម្តេច គឺលោកសួរអធិសីលសិក្ខា ។ ត្រង់ពាក្យថា មានចិត្តខ្ពស់ឯក គឺលោក សួរអធិចិត្តសិក្ខា ។ ត្រង់ពាក្យថា មានប្រាជ្ញា គឺលោកសួរអធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ត្រង់ពាក្យថា មានស្មារតី គឺលោកសួរសតិបារិសុទ្ធិ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ភិក្ខុនោះ មានចិត្តខ្ពស់ឯក មានប្រាជ្ញា មានស្មារតី សមាទានសិក្ខា ដូចម្តេច ។

(៦៦៦) ពាក្យថា គប្បីកំចាត់បង់មន្ទិល របស់ខ្លួន ដូចជាងនោះ ដែលផ្លុំមន្ទិលប្រាក់ អធិប្បាយថា ជាងមាស លោកហៅថា ជាងនោះ ។ ជាតរូប លោកហៅថា ប្រាក់ ។ ជាងមាស កំចាត់ ផ្លុំចាក់ ផ្លុំមន្ទិលប្រាក់ដ៏គ្រោតគ្រាតខ្លះ កំចាត់ ផ្លុំចាក់ ផ្លុំមន្ទិលប្រាក់កណ្តាលខ្លះ កំចាត់ ផ្លុំចាក់ ផ្លុំមន្ទិលប្រាក់ល្អិតខ្លះ

ឯវមេវ ភិក្ខុ អត្តនោ ឱឡារិកេ កិលេសេ ធមតិ សន្ធមតិ និទ្ធមតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ មជ្ឈិមេ កិលេសេ ធមតិ សន្ធមតិ និទ្ធមតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ សុខុមេ កិលេសេ ធមតិ សន្ធមតិ និទ្ធមតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ ។ អថវា ភិក្ខុ អត្តនោ រាគមលំ ទោសមលំ មោហមលំ មានមលំ ទិដ្ឋិមលំ កិលេសមលំ ទុច្ចរិតមលំ អន្ធករណំ អចក្ខុករណំ អញ្ញាណករណំ បញ្ញានិរោធិកំ វិឃាតបក្ខិកំ អនិព្វានសំវត្តនិកំ ធមតិ សន្ធមតិ និទ្ធមតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ ។ អថវា សម្មាទិដ្ឋិយា មិច្ឆាទិដ្ឋិំ ធមតិ សន្ធមតិ និទ្ធមតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ សម្មាសង្កប្បេន មិច្ឆាសង្កប្បំ សម្មាវាចាយ មិច្ឆាវាចំ សម្មាកម្មន្តេន មិច្ឆាកម្មន្តំ សម្មាអាជីវេន មិច្ឆាអាជីវំ សម្មាវាយាមេន មិច្ឆាវាយាមំ សម្មាសតិយា

មានឧបមាយ៉ាងណា ភិក្ខុ កំចាត់ ផុសកាត់ ផ្ចាញ់ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវកិលេសគ្រោតគ្រាតរបស់ខ្លួនផង កំចាត់ ផុសកាត់ ផ្ចាញ់ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវកិលេសជាកណ្តាលផង កំចាត់ ផុសកាត់ ផ្ចាញ់ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវកិលេសដ៏ល្អិតផង ក៏មានឧបមេយ្យយ៉ាងនោះដែរ ។ មួយទៀត ភិក្ខុ កំចាត់ ផុសកាត់ ផ្ចាញ់ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវមន្ទិលគឺរាគៈ មន្ទិលគឺទោសៈ មន្ទិលគឺមោហៈ មន្ទិលគឺមានះ មន្ទិលគឺទិដ្ឋិ មន្ទិលគឺកិលេស មន្ទិលគឺទុច្ចរិតរបស់ខ្លួន ជាកិលេសជាគ្រឿងធ្វើឲ្យងងឹត ធ្វើមិនឲ្យមានចក្ខុ ធ្វើមិនឲ្យមានញាណ ជាគ្រឿងធ្វើឲ្យរលត់បញ្ញា ជាកិលេសជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកធម៌ ធ្វើឲ្យចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទីមិនមែនជាព្រះនិព្វាន ។ មួយទៀត ភិក្ខុ កំចាត់ ផុសកាត់ ផ្ចាញ់ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវមិច្ឆាទិដ្ឋិ ដោយសម្មាទិដ្ឋិ កំចាត់ផុសកាត់ ផ្ចាញ់ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវមិច្ឆាសង្កប្បៈ ដោយសម្មាសង្កប្បៈ នូវមិច្ឆាវាចា ដោយសម្មាវាចា នូវមិច្ឆាកម្មន្តៈ ដោយសម្មាកម្មន្តៈ នូវមិច្ឆាអាជីវៈ ដោយសម្មាអាជីវៈ នូវមិច្ឆាវាយាមៈ ដោយសម្មាវាយាមៈ នូវមិច្ឆាសតិ ដោយសម្មាសតិ

មិច្ឆាសតិំ សម្មាសមាធិនា មិច្ឆាសមាធិំ សម្មាញាណេន មិច្ឆាញាណំ សម្មាវិមុត្តិយា មិច្ឆាវិមុត្តិំ ធមតិ សន្ធមតិ និទ្ធមតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំគមេតិ ។ អថវា អរិយេន អដ្ឋង្គិកេន មគ្គេន សព្វេ កិលេសេ សព្វេ ទុច្ចរិតេ សព្វេ ទរថេ សព្វេ បរិឡាហេ សព្វេ សន្តាបេ សព្វាកុសលាភិសង្ខារេ ធមតិ សន្ធមតិ និទ្ធមតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំគមេតីតិ កម្មារោ រជតស្សេវ និទ្ធមេ មលមត្តនោ ។ តេនាហ សារីបុត្តត្ថេរោ

កោ សោ សិក្ខំ សមាទាយ ឯកោទិ និបកោ សតោ
កម្មារោ រជតស្សេវ និទ្ធមេ មលមត្តនោតិ ។

(៦៦៨) វិជិគុច្ឆមានស្ស យទិទំ ផាសុ
(សារីបុត្តាតិ ភគវា)
រិត្តាសនំ សយនំ សេវតោ ចេ
សម្ពោធិកាមស្ស យថានុធម្មំ
តន្តេ បវក្ខាមិ យថាបជានំ ។

(៦៦៩) វិជិគុច្ឆមានស្ស យទិទំ ផាសូតិ វិជិគុច្ឆមានស្សាតិ ជាតិយា វិជិគុច្ឆមានស្ស ជរាយ

នូវមិច្ឆាសមាធិ ដោយសម្មាសមាធិ នូវមិច្ឆាញាណ ដោយសម្មាញាណ នូវមិច្ឆាវិមុត្តិ ដោយសម្មាវិមុត្តិ ។ មួយវិញទៀត ភិក្ខុកំចាត់កំសាត់ចេញ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវកិលេសទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់ សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងអស់ សេចក្តីក្រហល់ក្រហាយទាំងអស់ អភិសង្ខារជាអកុសលទាំងអស់ ដោយអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ហេតុនោះ (លោកត្រាស់) ថាកំចាត់បង់មន្ទិល របស់ខ្លួនចេញ ដូចជាងដែលោហៈ ចេញមន្ទិលប្រាក់ ។ ហេតុនោះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរពោលថា

ភិក្ខុនោះ សមាទានសិក្ខាដូចម្តេច មានចិត្តខ្ពស់ឯក មាន
ប្រាជ្ញា មានស្មារតី (ដូចម្តេច) ទើបកំចាត់បង់មន្ទិល
របស់ខ្លួនចេញ ដូចជាងដែលោហៈចេញមន្ទិលប្រាក់ ។

(៦៦៨) (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់តបថា ម្នាលសារីបុត្ត)
ការសប្បាយណា របស់ភិក្ខុកាលខ្ពើមរអើម សេពទីអង្គុយ
ទីដេកដ៏ស្ងាត់ មានបំណងនូវសម្ពោធិញ្ញាណ តាម
លំដាប់ធម៌ តថាគតនឹងប្រាប់ការសប្បាយនោះ ដល់អ្នក
តាមដំណើរដែលតថាគតដឹង ។

(៦៦៩) អធិប្បាយពាក្យថា ការសប្បាយណារបស់ភិក្ខុកាលខ្ពើមរអើម គឺពាក្យថា កាលខ្ពើមរអើម គឺខ្ពើមរអើមព្រោះជាតិ ព្រោះជរា

ព្យាធិនា មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ ។ បេ ។ ទិដ្ឋិព្យស-នេន ទុក្ខេន វិជិគុច្ឆមានស្ស ។ អដ្ដីយមានស្ស ហរាយមានស្សាតិ វិជិគុច្ឆមានស្ស ។ យទិទំ ផាសូតិ យំ ផាសុ ផាសុវិហារំ តំ ភជេស្សាមិ ។ កតមោ ផាសុវិហារោ ។ សម្មាបដិបទា អនុលោមបដិបទា អបច្ចនីកបដិបទា អន្វត្ថបដិបទា ធម្មានុធម្មបដិបទា សីលេសុ បរិបូរការិតា ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតា ភោជនេ មត្តញ្ញុតា ជាគរិយានុយោគោ សតិសម្ប-ជញ្ញំ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ចត្តារោ សម្មប្បធានា ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បញ្ច ពលានិ សត្ត ពោជ្ឈង្គា អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ និព្វានញ្ច និព្វាន-គាមិនី ច បដិបទា អយំ ផាសុវិហារោតិ វិជិគុច្ឆ-មានស្ស យទិទំ ផាសុ ។

(៦៦៧) សារីបុត្តាតិ ភគវា តំ ថេរំ នាមេនា-លបតិ ។ ភគវាតិ គារវាធិវចនំ ។ អបិច ភគ្គ-រាគោតិ ភគវា ។ ភគ្គទោសោតិ ភគវា ។

ព្រោះព្យាធិ ព្រោះមរណៈ ព្រោះសោក ព្រោះសេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ព្រោះទុក្ខ ព្រោះទោមនស្ស ព្រោះសេចក្តីតានតឹង ។ បេ ។ ខ្ពើមរអើម ធុញទ្រាន់ នឿយណាយ ព្រោះទុក្ខគឺវិនាសទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការខ្ពើមរអើម ។ ពាក្យថា ការសប្បាយណា សេចក្តីថា ការសប្បាយ ការនៅសប្បាយណា គឺជាគតិដ៏ស្រួលនៃការនៅសប្បាយនោះ ។ ការនៅសប្បាយ តើដូចម្តេច ។ ការប្រតិបត្តិដោយប្រពៃ ការប្រតិបត្តិជាអនុលោម ការប្រតិបត្តិមិនជាសត្រូវ ការប្រតិបត្តិតាមសេចក្តីប្រយោជន៍ ការប្រតិបត្តិស្របតាមធម៌សមគួរដល់ធម៌ ភាពជាអ្នកបំពេញក្នុងសីល ភាពជាអ្នកគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយ ភាពជាអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ការប្រកបរឿយៗ នូវការភ្ញាក់រឭក សតិសម្បជញ្ញៈ សតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ និព្វាន និងបដិបទាជាដំណើរទៅកាន់ព្រះនិព្វាន នេះឈ្មោះថា ការនៅសប្បាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការសប្បាយណា របស់ភិក្ខុកាលខ្ពើមរអើម ។

(៦៦៧) ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហៅ ម្នាលសារីបុត្ត គឺទ្រង់ត្រាស់ហៅព្រះថេរនោះតាមឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ជាពាក្យនិយាយដោយគោរព ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់បង់នូវរាគៈ ។ ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់

ភគ្គមោហោតិ ភគវា ។ ភគ្គមានោតិ ភគវា ។ ភគ្គទិដ្ឋីតិ ភគវា ។ ភគ្គកណ្ដកោតិ ភគវា ។ ភគ្គកិលេសោតិ ភគវា ។ ភជិ វិភជិ បវិភជិ ធម្មរតនន្តិ ភគវា ។ ភវានំ អន្តករោតិ ភគវា ។ ភាវិតកាយោតិ ភគវា ។ ភាវិតសីលោតិ ភាវិតចិត្តោតិ ភាវិតបញ្ញោតិ ភគវា ។ ភជិ វា ភគវា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ អប្បសទ្ទានិ អប្បនិគ្ឃោសានិ វិជនវាតានិ មនុស្សរាហស្សេយ្យកានិ បដិសល្លានសារុប្បានីតិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានន្តិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា អត្ថរសស្ស ធម្មរសស្ស វិមុត្តិរសស្ស អធិសីលស្ស អធិចិត្តស្ស អធិប្បញ្ញាយាតិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា

ចោលទោសៈ ។ ព្រះអង្គជាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់ចោលមោហៈ ។ ព្រះអង្គជាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់ចោលមានះ ។ ព្រះអង្គជាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់ចោលទិដ្ឋិ ។ ព្រះអង្គជាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់ចោលកិលេសដូចបន្លា ។ ព្រះអង្គជាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់ចោលកិលេស ។ ព្រះអង្គជាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់ចែក រំលែក ចំណែក នូវធម្មរតនៈ ។ ព្រះអង្គជាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះអង្គធ្វើនូវទីបំផុតនៃភព ។ ព្រះអង្គជាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះអង្គមានកាយអប់រំហើយ ។ ព្រះអង្គជាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះអង្គមានសីលអប់រំហើយ ព្រោះព្រះអង្គមានព្រះទ័យអប់រំហើយ ព្រោះព្រះអង្គមានប្រាជ្ញាអប់រំហើយ ។ មួយទៀត ព្រះអង្គជាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់គប់រកព្រៃ ឬទីព្រៃធំ ជាសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ មានសំឡេងតិច មានសូរកងរំពងតិច ប្រាសចាកខ្យល់ដែលកើត (អំពីសរីរៈមនុស្ស) ជាទីគួរដល់ការកំបាំងអំពីមនុស្ស សមគួរដល់ការពួនសម្ងំ ។ មួយទៀត ព្រះអង្គជាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានចំណែកនៃ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងគ្រឿងបរិក្ខារគឺថ្នាំជាបច្ច័យ នៃអ្នកជម្ងឺ ។ មួយទៀត ព្រះអង្គជាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានចំណែកនៃអត្ថរស ធម្មរស វិមុត្តិរស អធិសីល អធិចិត្ត អធិប្បញ្ញា ។ មួយទៀត ព្រះអង្គជាព្រះមានព្រះភាគ

ចតុន្នំ ឈានានំ ចតុន្នំ អប្បមញ្ញានំ ចតុន្នំ អរូប-សមាបត្តីនន្តិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា អដ្ឋន្នំ វិមោក្ខានំ អដ្ឋន្នំ អភិភាយតនានំ នវន្នំ អនុបុព្វ-វិហារសមាបត្តីនន្តិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា ទសន្នំ សញ្ញាភាវនានំ ទសន្នំ កសិណសមាបត្តីនំ អានាបានស្សតិសមាធិស្ស អសុភសមាបត្តិយាតិ ភ-គវា ។ ភាគី វា ភគវា ចតុន្នំ សតិប្បដ្ឋានានំ ចតុន្នំ សម្មប្បធានានំ ចតុន្នំ ឥទ្ធិបាទានំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិ-យានំ បញ្ចន្នំ ពលានំ សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្សាតិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា ទសន្នំ តថាគតពលានំ ចតុន្នំ វេសារជ្ជានំ ចតុន្នំ បដិសម្ភិទានំ ឆន្នំ អភិញ្ញានំ ឆន្នំ ពុទ្ធធម្មានន្តិ ភគ-វា ។ ភគវាតិ នេតំ នាមំ មាតរា កតំ ន បិតរា កតំ ន ភាតរា កតំ ន ភគិនិយា កតំ ន មិត្តាម-ច្ចេហិ កតំ ន ញាតិសាលោហិតេហិ កតំ ន សមណព្រាហ្មណេហិ កតំ ន ទេវតាហិ កតំ វិមោក្ខន្តិកមេតំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ ពោធិយា មូលេ សហ សព្វញ្ញុតញ្ញាណស្ស បដិលាភា សច្ឆិកា

ព្រោះហេតុព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានការនាំនូវឈាន ៤ អប្បមញ្ញា ៤ អរូប-សមាបត្តិ ៤ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានការនាំនូវវិមោក្ខ ៨ អភិភាយតនៈ ៨ អនុបុព្វវិហារ-សមាបត្តិ ៩ ។ ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានការនាំនូវសញ្ញាភាវនា ១០ កសិណសមាបត្តិ ១០ អានាបាន-ស្សតិសមាធិ អសុភសមាបត្តិ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានការនាំនូវសតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានការនាំនូវតថាគតពលៈ ១០ វេសារជ្ជៈ ៤ បដិ-សម្ភិទា ៤ អភិញ្ញា ៦ ពុទ្ធធម៌ ៦ ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ មិនមែនព្រះមាតាថ្វាយ មិនមែនព្រះបិតាថ្វាយ មិនមែនបងប្អូនប្រុសថ្វាយ មិនមែនបងប្អូនស្រីថ្វាយ មិនមែនពួកមិត្រអាមាត្យថ្វាយ មិនមែនពួកញាតិសាលោហិតថ្វាយ មិនមែនពួកសមណព្រាហ្មណ៍ថ្វាយ មិនមែនពួកទេវតាថ្វាយ ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគនេះ មានក្នុងទីបំផុតនៃវិមោក្ខរបស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ដ៏មានព្រះភាគ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគនេះ កើតដោយការត្រាស់ដឹងដោយខ្លួនឯង ព្រមទាំងការ បានចំពោះនូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ទៀបគល់ពោធិព្រឹក្ស ព្រោះហេតុនោះ

បញ្ញត្តិ យេនិទំ កតកំ សាវបុត្តានំ កតកំ ។

(២២៨) វិត្តាសនំ សយំ សេវកោ ទេតិ អាសនំ វុត្តំ យត្ថ និសីទតិ មញ្ចោ បីឋំ ភិសិ តដ្ដិកា ចម្មខណ្ឌោ តិណសន្ថារោ បណ្ណសន្ថារោ បលាលសន្ថារោ ។ សយនំ វុច្ចតិ សេនាសនំ វិហារោ អឌ្ឍយោគោ បាសាទោ ហម្មិយំ គុហា ។ សយនាសនំ អសប្បាយរូបទស្សនេន វិត្តំ វិវិត្តំ បវិវិត្តំ អសប្បាយសទ្ទស្សវនេន ។បេ។ អសប្បាយេហិ បញ្ចហិ កាមគុណេហិ វិត្តំ វិវិត្តំ បវិវិត្តំ ។ វិត្តំ សយនាសនំ សេវតិ និសេវតិ សំសេវតិ បដិសេវតីតិ វិត្តាសនំ សយំ សេវកោ ទេតិ ។

(២២៩) សន្និធិកាមស្ស យថាទុឡម្ពដ្ឋិ សន្និធិ វុត្តំ ចត្តសុ មគ្គេសុ ញាណំ បញ្ញា បញ្ញិន្ទ្រិយំ បញ្ញាពលំ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ វីមំសា វិបស្សនា សម្មាទិដ្ឋិ ។ តំ សន្និធិ កុជ្ឈិតុកាមស្ស អនុកុជ្ឈិតុកាមស្ស បដិកុជ្ឈិតុកាមស្ស សម្ពុជ្ឈិតុកាមស្ស អធិគន្តុកាមស្ស ផស្សិតុកាមស្ស សច្ឆិកាតុកាមស្សាតិ

(ដោយសេចក្ដីលោភ) ប្រការណាមួយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបហៅថា ...ផ្ដេក ។

(២២៨) ពាក្យថា សេចក្ដីរីករាយនឹងទីដេកទីអង្គុយដ៏ស្ងាត់ អធិប្បាយថា អាសនៈលោកហៅថា ទីអង្គុយ គឺគ្រែ តាំង ពូក កន្ទេល ស្បែកខ្លា កម្រាលស្មៅ កម្រាលស្លឹក កម្រាលចំបើង ។ ទីដេកលោកហៅថា វិហារ អឌ្ឍយោគ ប្រាសាទ ប្រាសាទស្រឡៅ គូហា លោកហៅថា ទីដេក ។ ទីដេកទីអង្គុយដ៏ស្ងាត់ ស្ងាត់ឈឹង ស្ងាត់ស្ងៀម ដោយការឃើញរូបមិនជាទីសប្បាយ ដោយការស្ដាប់សំឡេងមិនជាទីសប្បាយ ។បេ។ ដ៏ស្ងាត់ ស្ងាត់ឈឹង ស្ងាត់ស្ងៀម ដោយកាមគុណ ៥ មិនជាទីសប្បាយ ។ សេពគប់ គប់រក សេពគប់ គប់ជុំ នូវទីដេកទីអង្គុយដ៏ស្ងាត់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្ដីរីករាយនឹងទីដេកទីអង្គុយដ៏ស្ងាត់ ។

(២២៩) ពាក្យថា មានបំណងនូវសេចក្ដីត្រាស់ដឹង គឺការដឹងប្រាកដក្នុងមគ្គ ៤ ញាណ បញ្ញា បញ្ញិន្ទ្រិយ បញ្ញាពលៈ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គៈ វីមំសា វិបស្សនា សម្មាទិដ្ឋិ ឈ្មោះថា សម្ពោធិ ។ មានបំណង ដើម្បីត្រាស់ដឹង មានបំណងដើម្បីត្រាស់ដឹងតាម មានបំណង ដើម្បីត្រាស់ដឹងចំពោះ មានបំណង ដើម្បីត្រាស់ដឹងព្រម មានបំណង ដើម្បីបាន មានបំណងដើម្បីពាល់ត្រូវ មានបំណងដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសេចក្ដីត្រាស់ដឹងនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មានបំណង ដើម្បីសេចក្ដីត្រាស់ដឹង ។

សម្ពោធិកាមស្ស ។ យថានុធម្មន្តិ កតមោ ពោធិយា អនុធម្មោ ។ សម្មាបដិបទា អនុលោមប្បដិបទា អបច្ចនីកប្បដិបទា អន្វត្ថប្បដិបទា ធម្មានុធម្មប្បដិបទា សីលេសុ បរិបូរិការិតា ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតា ភោជនេ មត្តញ្ញុតា ជាគរិយានុយោគោ សតិសម្បជញ្ញំ ឥមេ វុច្ចន្តិ ពោធិយា អនុធម្មា ។ អថវា ចតុន្នំ មគ្គានំ បុព្វភាគេ វិបស្សនា ឥមេ វុច្ចន្តិ ពោធិយា អនុធម្មាតិ សម្ពោធិកាមស្ស យថានុធម្មំ ។

(៦៣០) តន្តេ បវក្ខាមិ យថាបជានន្តិ តន្តិ ពោធិយា អនុធម្មំ ។ បវក្ខាមីតិ វក្ខាមិ បវក្ខាមិ អាចិក្ខិស្សាមិ ទេសិស្សាមិ បញ្ញបេស្សាមិ បដ្ឋបេស្សាមិ វិវរិស្សាមិ វិភជិស្សាមិ ឧត្តានីករិស្សាមិ បកាសិស្សាមិ ។ យថាបជានន្តិ យថា បជានន្តោ អាជានន្តោ វិជានន្តោ បដិវិជានន្តោ បដិវិជ្ឈន្តោ ន ឥតិហីតិហំ ន ឥតិកិរាយ ន បរម្បរាយ ន បិដកសម្បទាយ

សំនួរក្រោមពាក្យថា តាមលំដាប់ធម៌ ចុះតាមលំដាប់ធម៌ នៃពោធិញ្ញាណ តើដូចម្ដេច ។ ការប្រតិបត្តិដោយប្រពៃ ការប្រតិបត្តិជាអនុលោម ការប្រតិបត្តិមិនជាសត្រូវ ការប្រតិបត្តិតាមលំដាប់ប្រយោជន៍ ការប្រតិបត្តិធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌ ភាពជាអ្នកបំពេញក្នុងសីល ភាពជាអ្នកគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយ ភាពជាអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ការប្រកបរឿយៗ នូវសេចក្ដីភ្ញាក់រឭក សតិសម្បជញ្ញៈ ធម៌ទាំងនេះ លោកហៅថា តាមលំដាប់ធម៌ នៃពោធិញ្ញាណ ។ មួយទៀត វិបស្សនាក្នុងចំណែកខាងដើមនៃមគ្គ ៤ នេះ លោកហៅថាតាមលំដាប់ធម៌ នៃពោធិញ្ញាណ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មានបំណងនូវពោធិញ្ញាណ តាមលំដាប់ធម៌ ។

(៦៣០) អធិប្បាយពាក្យថា តថាគតនឹងប្រាប់ការសប្បាយនោះដល់អ្នក តាមទំនងដែលតថាគតដឹង ត្រង់ពាក្យថា ការសប្បាយនោះ គឺធម៌តាមលំដាប់នៃពោធិញ្ញាណ ។ ពាក្យថា តថាគតនឹងប្រាប់ គឺតថាគតនឹងពោលប្រាប់ ចង្អុល បង្ហាញ សំដែង ធ្វើឲ្យដឹងច្បាស់ តាំងផ្ដើមបើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស ។ ពាក្យថា តាមទំនងដែលតថាគតដឹង គឺតថាគតកាលដឹង យល់ ចូលចិត្ត ដឹងច្បាស់ ចាក់ធ្លុះយ៉ាងណា ទើបសំដែងនូវធម៌នោះ យ៉ាងនោះដោយខ្លួនឯង ជាធម៌ដឹងចំពោះខ្លួនឯង ច្បាស់ចំពោះខ្លួន មិនមែនដោយយល់ថា យ៉ាងនេះយ៉ាងនោះទេ មិនមែនតាមឮថា ដូច្នេះ មិនមែនឮត ៗ គ្នាមកទេ មិនមែនដោយការប្រកាន់តាមក្បួន

ន តក្កហេតុ ន នយហេតុ ន អាការបរិវិតក្កេន ន ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា សាមំ សយមភិញ្ញាតំ អត្តបច្ចក្ខំ ធម្មំ តំ កថយិស្សាមីតិ តន្តេ បវក្ខាមិ យថាបជានំ ។ តេនាហ ភគវា

វិជិគុច្ឆមានស្ស យទិទំ ផាសុ (សារីបុត្តាតិ ភគវា)
រិត្តាសនំ សយនំ សេវតោ ចេ
សម្ពោធិកាមស្ស យថានុធម្មំ
តន្តេ បវក្ខាមិ យថាបជានន្តិ ។

(២៣១) បញ្ចន្នំ ធីរោ ភយានំ ន ភាយេ
ភិក្ខុ សតោ សបរិយន្តចារី
ឌំសាធិបាតានំ សរីសបានំ
មនុស្សផស្សានំ ចតុប្បទានំ ។

(២៣២) បញ្ចន្នំ ធីរោ ភយានំ ន ភាយេតិ ធីរោតិ ធីរោ បណ្ឌិតោ បញ្ញវា ពុទ្ធិមា ញាណី វិភាវី មេធាវី ។ ធីរោ បញ្ចន្នំ ភយានំ ន ភាយេយ្យ ន តសេយ្យ ន សន្តសេយ្យ ន បរិត្តសេយ្យ ន សន្តាសំ អាបជ្ជេយ្យ អភីរុ អស្ស អច្ឆម្ភី

មិនមែនដោយការប្រកាន់តាមត្រិះរិះ មិនមែនដោយការប្រកាន់តាមន័យ មិនមែនត្រិះរិះដោយអាការៈ មិនមែនដោយការពិចារណាតាមការគួរដោយទិដ្ឋិទេ ហេតុនោះ (ទើបត្រាស់ថា) តថាគត នឹងប្រាប់ការសប្បាយនោះ ដល់អ្នក តាមទំនងដែលតថាគតដឹង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់តបថា ម្នាលសារីបុត្ត) ការ
សប្បាយណា របស់ភិក្ខុកាលខ្ពើមរអើម សេពទីអង្គុយ
ទីដេកដ៏ស្ងាត់ មានបំណងនូវសម្ពោធិញ្ញាណ តាមលំដាប់ធម៌
តថាគតនឹងប្រាប់ការសប្បាយនោះ ដល់អ្នក តាមទំនង
ដែលតថាគតដឹង ។

(២៣១) ភិក្ខុជាធីរៈ មានស្មារតី ប្រព្រឹត្តនូវបែបដោយទីបំផុត
ជុំវិញ មិនគប្បីខ្លាច ចំពោះភ័យ ៥ យ៉ាង គឺរបោម មូស
ពស់ សម្ផស្សរបស់មនុស្ស និងសត្វចតុប្បាទ ។

(២៣២) ពាក្យថា ធីរៈ ភិក្ខុជាធីរៈ មិនគប្បីខ្លាចចំពោះភ័យ ៥ យ៉ាង ចុះដែល ធីរៈ បណ្ឌិត អ្នកមានប្រាជ្ញា មានការត្រាស់ដឹង មានញាណ មានការភ្លឺច្បាស់ មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងកំចាត់បង់នូវកិលេស ។ ភិក្ខុជាធីរៈ មិនគប្បីខ្លាច មិនគប្បីតក់ស្លុត មិនគប្បីរន្ធត់ មិនគប្បីស្លន់ស្លោ មិនគប្បីដល់នូវសេចក្តីតក់ស្លុត មិនគប្បីជាអ្នកស្លន់ មិនញាប់ញ័រ

អនុត្រាសី អបលាយី បហីនភយភេរវោ វិគតលោ-មហំសោ វិហរេយ្យាតិ បញ្ចន្នំ ឋានេ ភយានិ ន ភាយេ ។

(៦៣៣) ភិក្ខុ សតោ សបរិយន្តចារីតិ ភិក្ខូតិ កល្យាណបុថុជ្ជនោ វា ភិក្ខុ សេក្ខោ វា ភិក្ខុ ។ សតោតិ ចតូហិ ការណេហិ សតោ កាយេ កាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋានំ ភាវេន្តោ សតោ វេទនាសុ ចិត្តេ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិបដ្ឋានំ ភាវេន្តោ សតោ សោ វុច្ចតិ សតោ ។ សបរិយន្តចារីតិ ចត្តារោ បរិយន្តា សីលសំវរបរិយន្តោ ឥន្ទ្រិយសំវរបរិយន្តោ ភោជនេ មត្តញ្ញុតាបរិយន្តោ ជាគរិយានុយោគបរិយន្តោ ។

កតមោ សីលសំវរបរិយន្តោ ។ ឥធ ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ អន្តោ បូតិភាវំ បច្ចវេក្ខមានោ

មិនតក់ស្លុត មិនរត់ចេញ លះបង់នូវសេចក្តីខ្លាចនិងសេចក្តីភ័យ ជាអ្នកប្រាសចាកសេចក្តីព្រឺរោម ចំពោះភ័យ ៥ យ៉ាង ហេតុនោះ (ព្រះអង្គត្រាស់ថា) ភិក្ខុជាធីរៈ មិនគប្បីខ្លាចចំពោះភ័យ ៥ យ៉ាង ។

(៦៣៣) អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុមានស្មារតី ប្រព្រឹត្តធម៌ប្រកបដោយទីបំផុតជុំវិញ ត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុ បានដល់ភិក្ខុជាកល្យាណបុថុជ្ជន ឬភិក្ខុជាសេក្ខៈ ។ ពាក្យថា មានស្មារតី បានដល់ភិក្ខុមានស្មារតីដោយហេតុ ៤ គឺមានស្មារតី ចំរើនសតិប្បដ្ឋាន ជាគ្រឿងពិចារណានូវកាយក្នុងកាយ មានស្មារតី ចំរើនសតិប្បដ្ឋាន ជាគ្រឿងពិចារណានូវវេទនាក្នុងវេទនា មានស្មារតី ចំរើនសតិប្បដ្ឋាន ជាគ្រឿងពិចារណានូវចិត្តក្នុងចិត្ត មានស្មារតី ចំរើនសតិប្បដ្ឋាន ជាគ្រឿងពិចារណានូវធម៌ក្នុងធម៌ ភិក្ខុនោះ លោកហៅថា អ្នកមានស្មារតី ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្តធម៌ប្រកបដោយទីបំផុតជុំវិញ បានដល់ទីបំផុតជុំវិញ ៤ គឺ ទីបំផុតជុំវិញដោយការសង្រួមសីល ១ ទីបំផុតជុំវិញដោយការសង្រួមឥន្ទ្រិយ ១ ទីបំផុតជុំវិញដោយការដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ១ ទីបំផុតជុំវិញដោយការប្រកបរឿយ ៗ នូវការភ្ញាក់រលឹក ១ ។

ទីបំផុតជុំវិញដោយការសង្រួមសីលតើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានសីល សង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខសំវរសីល បរិបូណ៌ដោយអាចារៈនិងគោចរៈ ឃើញភ័យក្នុងទោសមានប្រមាណតិចតួច សមាទានសិក្សាក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយ ពិចារណាឃើញច្បាស់នូវភាពស្អុយក្នុងខាងក្នុង

អន្តោ សីលសំវរបរិយន្តេ ចរតិ មរិយាទំ ន ភិន្ទតិ អយំ សីលសំវរបរិយន្តោ ។

កតមោ ឥន្ទ្រិយសំវរបរិយន្តោ ។ ឥធ ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ ចក្ខុន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា កាយេន ផោដ្ឋព្វំ ផុសិត្វា មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ អាទិត្តបរិយាយំ បច្ចវេក្ខមានោ អន្តោ ឥន្ទ្រិយសំវរបរិយន្តេ ចរតិ មរិយាទំ ន ភិន្ទតិ អយំ ឥន្ទ្រិយសំវរបរិយន្តោ ។

កតមោ ភោជនេ មត្តញ្ញុតាបរិយន្តោ ។

ប្រព្រឹត្តនូវទីបំផុតជុំវិញដោយការសង្រួមសីលក្នុងខាងក្នុង មិនចំលាយនូវខេត្តដែន (នៃសីល) នេះទីបំផុតជុំវិញ ដោយការសង្រួមសីល ។

ទីបំផុតជុំវិញ ដោយការសង្រួមឥន្ទ្រិយ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ឃើញរូបដោយភ្នែក ជាអ្នកមិនក្តោបកាន់នូវនិមិត្ត មិនក្តោបកាន់នូវអនុព្យញ្ជនៈ ធម៌ជាអកុសល ដ៏លាមក គឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស គប្បីជាប់តាមបុគ្គលមិនសង្រួមនូវចក្ខុន្ទ្រិយ ព្រោះការមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយណាជាហេតុ ប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយនោះ រក្សាចក្ខុន្ទ្រិយ ដល់នូវការសង្រួម ក្នុងចក្ខុន្ទ្រិយ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ធុំក្លិនដោយច្រមុះ លិទ្ធរសដោយអណ្តាត ប៉ះពាល់សម្ផស្សដោយកាយ ដឹងធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត ជាអ្នកមិនក្តោបកាន់នូវនិមិត្ត មិនក្តោបកាន់នូវអនុព្យញ្ជនៈ ធម៌ជាអកុសលដ៏លាមក គឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស មិនជាប់តាមបុគ្គលមិនសង្រួមមនិន្ទ្រិយ ព្រោះការមិនសង្រួមមនិន្ទ្រិយណាជាហេតុ ប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមមនិន្ទ្រិយនោះ រក្សាមនិន្ទ្រិយ ដល់នូវការសង្រួមក្នុងមនិន្ទ្រិយ ពិចារណានូវអាទិត្តបរិយាយសូត្រ ប្រព្រឹត្តក្នុងទីបំផុតជុំវិញ ដោយការសង្រួមឥន្ទ្រិយខាងក្នុង មិនចំលាយខេត្តដែន នេះទីបំផុតជុំវិញ ដោយការសង្រួមឥន្ទ្រិយ ។

ទីបំផុតជុំវិញ ដោយការដឹងប្រមាណក្នុងភោជន តើដូចម្តេច ។

ឥធ ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ អាហារំ អាហារេតិ នេវ ទវាយ ន មទាយ ន មណ្ឌនាយ ន វិភូសនាយ យាវទេវ ឥមស្ស កាយស្ស ឋិតិយា យាបនាយ វិហឹសូបរតិយា ព្រហ្មចរិយានុគ្គហាយ ឥតិ បុរាណញ្ច វេទនំ បដិហង្ខាមិ នវញ្ច វេទនំ ន ឧប្បាទេស្សាមិ យាត្រា ច មេ ភវិស្សតិ អនវជ្ជតា ច ផាសុវិហារោ ចាតិ អក្ខព្ភញ្ជនវណប្បដិច្ឆាទនបុត្តមំសូបមំ បច្ចវេក្ខមានោ អគ្គា ភោជនេ មត្តញ្ញុតាបរិយន្តំ ចរតិ មរិយាទំ ន ភិន្ទតិ អយំ ភោជនេ មត្តញ្ញុតាបរិយន្តោ ។

កតមោ ជាគរិយានុយោគបរិយន្តោ ។ ឥធ ភិក្ខុ ទិវសំ[១] ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ រត្តិយា បឋមំ យាមំ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ រត្តិយា មជ្ឈិមំ យាមំ ទក្ខិណេន បស្សេន សីហសេយ្យំ កប្បេតិ បាទេ បាទំ អច្ចាធាយ សតោ សម្បជានោ ឧដ្ឋានសញ្ញំ មនសិការិត្វា រត្តិយា បច្ឆិមំ យាមំ បច្ចុដ្ឋាយ

១ ម. ទិវា ។

ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពិចារណាដោយឧបាយ ហើយបរិភោគអាហារចំណាក្អាតញ្ញូមិនបរិភោគ ដើម្បីការលេង មិនដើម្បីការស្រវឹង មិនដើម្បីការតាក់តែង មិនដើម្បីការផូរផង់ គ្រាន់តែដើម្បីការតាំងនៅនៃកាយនេះ ដើម្បីការញុំាងជីវិតឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបំបាត់បង់នូវសេចក្តីលំបាក ដើម្បីអនុគ្រោះដល់ព្រហ្មចារ្យ នឹងកំចាត់បង់នូវវេទនាចាស់ផង នឹងមិនញុំាងវេទនាថ្មីឲ្យកើតឡើងផង កិរិយាប្រព្រឹត្តទៅ (នៃឥរិយាបថទាំង ៤) ផង សេចក្តីមិនមានទោសផង ការនៅសប្បាយផង នឹងមានដល់អាត្មាអញដូច្នេះ ភិក្ខុពិចារណានូវអាហារ ឧបមាដោយប្រេងសម្រាប់លាបភ្លៅរទេះ នឹងសំពត់សម្រាប់រុំដំបៅនឹងសាច់កូន ប្រព្រឹត្តទៅបំផុតជុំវិញ ដោយការដឹងប្រមាណ ក្នុងភោជនក្តី មិនចំលោយនូវខ្ទុតែន នេះទីបំផុតជុំវិញ ដោយការដឹងប្រមាណ ក្នុងភោជន ។

ទីបំផុតជុំវិញ ដោយការប្រកបរឿយ ៗ នូវការភ្ញាក់រលឹក តើដូចម្តេច ? ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ញុំាងចិត្តឲ្យបរិសុទ្ធចាកធម៌ជាគ្រឿងកាង ដោយការចង្ក្រម ដោយការអង្គុយ អស់វេលាថ្ងៃ ញុំាងចិត្តឲ្យបរិសុទ្ធ ចាកធម៌ជាគ្រឿងកាង ដោយការចង្ក្រម ដោយការអង្គុយ អស់បឋមយាមនៃរាត្រី សម្រេចសីហសេយ្យា ដោយខាងខាងស្តាំ អស់មជ្ឈិមយាមនៃរាត្រី យកជើងត្រួតលើជើង មានស្មារតី ដឹងខ្លួន ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវសញ្ញាថានឹងក្រោក ហើយក្រោកក្នុងបច្ឆិមយាមនៃរាត្រី

ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ កាន្ទុការត្តិយាមំ បច្ចវេក្ខមានោ អញ្ញា ជាគរិយានុយោគបរិយន្តេ ចរតិ មរិយាទំ ច គិន្ទតិ អយំ ជាគរិយានុយោគបរិយន្តោតិ ភិក្ខុ សតោ សបរិយន្តចារី ។

(៦៣៧) ទីឃរាជិតាតាឧ សរីរសាធន្តិ ទីឃរាជិ វុច្ចតិ មិច្ឆាមត្តិកា ។ អនិតាតិកា វុច្ចតិ សញ្ញា-បិ មត្តិកាយោ ។ កេការណា អនិតាតិកា វុច្ចតិ សញ្ញាបិ មត្តិកាយោ ។ តា ឧប្បត្តិ ឧប្បត្តិ ឥតានន្តិ កិការណា អនិតាតិកា វុច្ចតិ សញ្ញាបិ មត្តិកាយោ ។ សរីរសតា វុច្ចតិ អហិតិ ទីឃរាជិតា-តាឧ សរីរសាធំ ។

(៦៣៨) មនុស្សជស្សាធ ឧតុប្បធានន្តិ មនុស្ស-ជស្សា វុច្ចតិ ហោត ភ អស្ស មាណភ គកក-ការម្មា ភ អកាគកាម្មា ភ ។ តេ កិតុំ បញ្ញា-ភ បុច្ឆេយ្យុំ ភតំ ភ អាហរេយ្យុំ អក្កោសេយ្យុំ បរិភា-សេយ្យុំ រោសេយ្យុំ វិរោសេយ្យុំ ហឹសេយ្យុំ វិហឹសេយ្យុំ ហោដេយ្យុំ វិហេដេយ្យុំ ឃាតេយ្យុំ ឧបឃាតេយ្យុំ

ញ៉ាំងចិត្តឲ្យបរិសុទ្ធចាកធម៌ជាគ្រឿងរាំងរា ដោយការចង្រ្កម ដោយការអង្គុយ គឺថារលាស់នូវការទៅតាមរបៀបតាមគន្លងព្រះ ប្រព្រឹត្តក្នុងទីបំផុតជុំវិញ ដោយការប្រកបរឿយៗនូវការភ្ញាក់រលឹកចាក់ស្តុង មិនចំណាយនូវខ្លួនក្តីថែទ នេះទីបំផុតជុំវិញ ដោយការប្រកបរឿយៗនូវការភ្ញាក់រលឹក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុមានស្មារតី ប្រព្រឹត្តមិប្រែកបរដោយទីបំផុតជុំវិញ ។

(៦៣៧) ពាក្យថា រញ្ចម មោច គល់ សេចក្តីថា រយៈក្រហម លោកហៅថា រញ្ចួន ។ ពួករយៈទាំងអស់ លោកហៅថា មោច ។ ព្រោះអ្វី បានជាពួករយៈទាំងអស់ លោកហៅថា មោច ។ ពួករយៈទាំងនោះ កើតហើយរឿយៗ ផ្ញាក់ទៅវិញ ព្រោះហេតុនោះ ពួករយៈទាំងអស់ លោកហៅថា មោច ។ គល់ទាំងឡាយ លោកហៅថា គល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) រញ្ចម មោច គល់ ។

(៦៣៨) ពាក្យថា សម្ផស្សរបស់មនុស្ស ដ៏និសត្វបត្តិខ្ច សេចក្តីថា ពួកចោរក្តី មាណពមានការការធ្វើហើយក្តី មានការធ្វើការមិនទាន់ហើយក្តី លោកហៅថា សម្ផស្សរបស់មនុស្ស ។ ពួកជនទាំងនោះ គប្បីសួរប្រស្នាចំពោះភិក្ខុក្តី ជេរក្តី ដេរក្តី ប្រទេចក្តី ទឹងក្តី ក្រៅក្រោធក្តី បៀតបៀនក្តី បៀតបៀនផ្សេងៗក្តី គ្រប់សង្កត់ក្តី ជិះជាន់ក្តី ប្រហារក្តី ប្រហារម៉ាក្តី

ឧបឃាតំ វា ករេយ្យុំ ។ យោ កោចិ មនុស្សតោ ឧបឃាតោ មនុស្សផស្សោ ។ ចតុប្បទានន្តិ សីហា ព្យគ្ឃា ទីបិ អច្ឆតរច្ឆា កោកា គោមហិសា ហត្ថី ។ តេ ភិក្ខុំ ហនេយ្យុំ ខាទេយ្យុំ ហឹសេយ្យុំ វិហឹសេយ្យុំ ហេឋេយ្យុំ វិហេឋេយ្យុំ ឃាតេយ្យុំ ឧបឃាតេយ្យុំ ឧបឃាតំ វា ករេយ្យុំ ។ ចតុប្បទតោ ឧបឃាតោ យង្កិញ្ចិ ចតុប្បទភយន្តិ មនុស្សផស្សានំ ចតុប្បទានំ ។ តេនាហ ភគវា

បញ្ចន្នំ ធីរោ ភយានំ ន ភាយេ
ភិក្ខុ សតោ សបរិយន្តចារី
ឌំសាធិបាតានំ សរីសបានំ
មនុស្សផស្សានំ ចតុប្បទានំ ។

(៦៣៦) បរធម្មិកានំបិ ន សន្តសេយ្យ
ទិស្វាបិ តេសំ ពហុភេរវានិ
អថាបរានិ អភិសម្ភវេយ្យ
បរិស្សយានិ កុសលានុឯសី ។

(៦៣៧) បរធម្មិកានំបិ ន សន្តសេយ្យ ទិស្វាបិ តេសំ ពហុភេរវានីតិ បរធម្មិកា វុច្ចន្តិ

ធ្វើនូវការបៀតបៀនដល់ក្តី ។ ការបៀតបៀន អំពីមនុស្សណានីមួយ (ការបៀតបៀននោះ) ឈ្មោះថា សម្ផស្សរបស់មនុស្ស ។ ពាក្យថា សត្វចតុប្បាទ គឺសត្វសីហា ខ្លាធំ ខ្លាដំបង ខ្លាឃ្មុំ ខ្លាទ្រាំង ឆ្កែព្រៃ គោ ក្របី ដំរី ។ សត្វទាំងនោះគប្បីញាំញី ខាំស៊ី បៀតបៀន បៀតបៀនផ្សេងៗ គ្របសង្កត់ ជះជាន់ ប្រហារ ប្រហារចុះ ធ្វើការប្រហារចុះចំពោះភិក្ខុ ។ ការបៀតបៀនចុះ អំពីសត្វចតុប្បាទ ក្តី អំពីសត្វចតុប្បាទណានីមួយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សម្ផស្ស របស់មនុស្ស និងសត្វចតុប្បាទ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ភិក្ខុជាធីរៈ មានស្មារតី ប្រព្រឹត្តធម៌ប្រកបដោយទីបំផុតជុំវិញ
មិនគប្បីខ្លាច ចំពោះភ័យ ៥ យ៉ាងគឺ រុយ មូស ពស់
សម្ផស្សរបស់មនុស្ស និងសត្វចតុប្បាទ ។

(៦៣៦) ភិក្ខុឃើញហេតុគួរខ្លាចដ៏ច្រើន របស់ពួកអ្នកកាន់ធម៌
ដទៃនោះ មិនគប្បីតក់ស្លុតទេ មួយទៀត ភិក្ខុទាំងឡាយ
អ្នកស្វែងរកកុសលធម៌ គប្បីគ្របសង្កត់អន្តរាយទាំងឡាយ
ដទៃបាន ។

(៦៣៧) ពាក្យថា ភិក្ខុឃើញហេតុគួរខ្លាច ដ៏ច្រើន របស់ពួកអ្នកកាន់ធម៌ ដទៃនោះ មិនគប្បីតក់ស្លុត អធិប្បាយថា

សន្តា សហធម្មិកោ ឋបេត្វា យេ កេចិ ពុទ្ធេ អប្បសន្នា ធម្មេ អប្បសន្នា សង្ឃេ អប្បសន្នា ។ តេ ភិក្ខុំ បញ្ហំ វា បុច្ឆេយ្យុំ ភណ្ឌំ វា អាកោបេយ្យុំ អក្កោសេយ្យុំ បរិភាសេយ្យុំ រោសេយ្យុំ វិរោសេយ្យុំ ហឹសេយ្យុំ វិហឹសេយ្យុំ ហេឋេយ្យុំ វិហេឋេយ្យុំ ឃាតេយ្យុំ ឧប-ឃាតេយ្យុំ ឧបឃាតំ វា ករេយ្យុំ តេសំ ពហុ ភេរវំ បស្សិត្វា វា សុណិត្វា វា ន វេធេយ្យ នប្បវេធេយ្យ ន សម្បវេធេយ្យ ន តសេយ្យ ន សន្តសេយ្យ ន ឧត្ត-សេយ្យ ន បរិត្តសេយ្យ ន ភាយេយ្យ ន សន្តាសំ អាបជ្ជេយ្យ អភិរុ(១) អស្ស អច្ឆម្ភី អនុត្រាសី អបលាយី បហីនភយភេរវោ វិគតលោមហំសោ វិហរេយ្យាតិ បរ-ធម្មិកានំ ន សន្តសេយ្យ ទិស្វាបិ តេសំ ពហុភេរវានិ ។

(៦៣៨) អថាបរានិ អភិសម្ភវេយ្យ បរិស្សយានិ កុសលានុឯសីតិ អថាបរានិបិ អត្ថិ អភិសម្ភោ-តព្វានិ អភិភវិតព្វានិ អជ្ឈោត្ថរិតព្វានិ បរិយាទិយិ-តព្វានិ មទ្ទិតព្វានិ ។ បរិស្សយាតិ ទ្វេ បរិស្សយា បាកដបរិស្សយា ច បដិច្ឆន្នបរិស្សយា ច ។បេ។

១ ម. អភីរុ ។

ជនទាំងឡាយណានីមួយ មិនជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធ មិនជ្រះថ្លាក្នុងព្រះធម៌ មិនជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសង្ឃ លើកលែងតែសហធម្មិកបុគ្គល ៧ ពួកចេញ លោកហៅថា ពួកអ្នកកាន់ធម៌ដទៃ ។ ពួកជននោះ គប្បីសួរប្រស្នា នឹងភិក្ខុ ឬលើកពេចៈ ជេរប្រទេច ទឹងក្រេវក្រោធ បៀតបៀន បៀតបៀនផ្សេង ៗ គ្របសង្កត់ ជិះជាន់ ប្រហារ ប្រហារទាំង ធ្វើនូវការបៀតបៀនទាំង ភិក្ខុឃើញក្តី ឮក្តី នូវហេតុគួរខ្លាចដ៏ច្រើន របស់ជននោះ មិនគប្បីញាប់ញ័រ មិនគប្បីរន្ធត់ មិនគប្បីសស្ងើកសស្លុក មិនគប្បីតក់ស្លុត មិនគប្បីស្លុតរន្ធត់ មិនគប្បីរតើប មិនគប្បីញ័រច្រប់ មិនគប្បីខ្លាច មិនគប្បីដល់នូវការតក់ស្លុត គប្បីជាអ្នកមិនខ្លាច មិនញាប់ញ័រ មិនតក់ស្លុត មិនរត់ចេញ លះបង់ នូវសេចក្តីខ្លាច នឹងការភ្ញើក មានការព្រឺរោមទៅប្រាសហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុឃើញហេតុគួរខ្លាចដ៏ច្រើន របស់ពួកអ្នកកាន់ធម៌ដទៃនោះ មិនគប្បីតក់ស្លុតទេ ។

(៦៣៨) ពាក្យថា មួយទៀត ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកស្វែងរកកុសលធម៌ គប្បីគ្របសង្កត់អន្តរាយ ទាំងឡាយដទៃបាន សេចក្តីថា មួយទៀត សេចក្តីអន្តរាយ ទាំងឡាយដទៃ ដែលគួរគ្របសង្កត់ ជិះជាន់ សង្កត់សង្កិន បំផ្លាញ ញាំញី ក៏មាន ។ ពាក្យថា សេចក្តីអន្តរាយ បានដល់សេចក្តីអន្តរាយ ២ គឺ អន្តរាយប្រាកដ ១ អន្តរាយកំបាំង ១ ។បេ។

បវេធេន្តិ ឧត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។ កុសលានុឯសីតិ សម្មាបដិបទំ អនុលោមប្បដិបទំ អបច្ចនីកប្បដិបទំ អន្វត្ថប្បដិបទំ ។បេ។ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ និព្វានញ្ច និព្វានគាមិនិញ្ច បដិបទំ ឯសន្តេន គវេសន្តេន បរិយេសន្តេន បរិស្សយា អភិសម្ភោតព្វា អភិភវិតព្វា អជ្ឈោត្ថរិតព្វា បរិយាទិយិតព្វា មទ្ទិតព្វាតិ អថាបរានិ អភិសម្ភវេយ្យ បរិស្សយានិ កុសលានុឯសី ។ តេនាហ ភគវា

បរធម្មិកានំ ន សន្តសេយ្យ
ទិស្វាបិ តេសំ ពហុភេរវានិ
អថាបរានិ អភិសម្ភវេយ្យ
បរិស្សយានិ កុសលានុឯសីតិ ។

(៦៥៩) អាតង្កផស្សេន ខុទាយ ផុដ្ឋោ
សីតំ អតុណ្ហំ(១) អធិវាសយេយ្យ
សោ តេហិ ផុដ្ឋោ ពហុធា អនោកោ
វីរិយំ បរក្កម្ម ទឡ្ហំ ករេយ្យ ។

(៦៦០) អាតង្កផស្សេន ខុទាយ ផុដ្ឋោតិ អាតង្កផស្សោ វុច្ចតិ រោគផស្សោ ។

១ ឱ. អច្ចុណ្ហំ ។ ម. អតុណ្ហំ ។

ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាពអាស្រ័យក្នុងសរីរៈនោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ពាក្យថា អ្នកស្វែងរកកុសលធម៌ គឺ ភិក្ខុអ្នកស្វែងរក ស្វះស្វែងរក ប្រមើលមើលនូវការប្រតិបត្តិល្អ ការប្រតិបត្តិជាអនុលោម ការប្រតិបត្តិដ៏សមគួរដល់អត្ថ ។បេ។ នូវមគ្គដ៏ប្រសើរមានអង្គ ៨ ព្រះនិព្វាន ការប្រតិបត្តិជាដំណើរទៅកាន់ព្រះនិព្វាន គប្បីគ្របសង្កត់ ជិះជាន់ សង្កត់សង្កិន បំផ្លាញ ញាំញី នូវសេចក្តីអន្តរាយទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មួយទៀត ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកស្វែងរកកុសលធម៌ គប្បីគ្របសង្កត់ អន្តរាយទាំងឡាយដទៃបាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភិក្ខុឃើញហេតុគួរខ្លាចជាច្រើន របស់ពួកអ្នកកាន់ធម៌ដទៃនោះ
មិនគប្បីតក់ស្លុតទេ មួយទៀត ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកស្វែងរក
កុសលធម៌ គប្បីគ្របសង្កត់ អន្តរាយទាំងឡាយដទៃបាន ។

(៦៥៩) ភិក្ខុត្រូវសម្ផស្សជម្ងឺ ឬឃ្លានពាល់ត្រូវហើយ គប្បី
ទ្រាំអត់ ចំពោះត្រជាក់និងក្តៅ ភិក្ខុនោះ ដែលអាការដ៏ច្រើន
នោះ ពាល់ត្រូវហើយ មិនគប្បីជាអ្នកធ្វើឱកាស គប្បី
ធ្វើព្យាយាម ប្រឹងប្រែងឲ្យនៅតែមុឹងមាត់ ។

(៦៦០) ពាក្យថា ភិក្ខុត្រូវសម្ផស្សជម្ងឺ (ឬ) ឃ្លាន ពាល់ត្រូវហើយ សេចក្តីថា សម្ផស្សនៃរោគ លោកហៅថា សម្ផស្សជម្ងឺ ។

រោគផស្សេន ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ អស្ស ចក្ខុរោគេន ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ អស្ស សោតរោគេន ឃានរោគេន ជិវ្ហារោគេន កាយរោគេន ។បេ។ ឌំសមកសវាតាតបសរីសបសម្ផស្សេន ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ អស្ស ។ ខុទា វុច្ចតិ ឆាតកោ ។ ឆាតកេន ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ អស្សាតិ អាតង្កផស្សេន ខុទាយ ផុដ្ឋោ ។

(២៤៧) សីតំ អច្ចុណ្ហំ អធិវាសេយ្យាតិ សីតន្តិ ទ្វីហិ ការណេហិ សីតំ ហោតិ អព្ភន្តរធាតុប្បកោបវសេន វា សីតំ ហោតិ ពហិទ្ធា ឧតុវសេន វា សីតំ ហោតិ ។ ឧណ្ហន្តិ ទ្វីហិ ការណេហិ ឧណ្ហំ ហោតិ អព្ភន្តរធាតុប្បកោបវសេន វា ឧណ្ហំ ហោតិ ពហិទ្ធា ឧតុវសេន វា ឧណ្ហំ ហោតិ ។ សីតំ អច្ចុណ្ហំ អធិវាសេយ្យាតិ ខមោ អស្ស សីតស្ស ឧណ្ហស្ស ជិឃច្ឆាយ បិបាសាយ ឌំសមកសវាតាតបសរីសបសម្ផស្សានំ ទុរុត្តានំ ទុរាគតានំ វចនបថានំ

ក៏ត្រូវសម្ផ័ស្សនៃរោគ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ស្រោបចុះ ប្រកបព្រម គឺថា ត្រូវរោគភ្នែកពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ស្រោបចុះ ប្រកបព្រម ត្រូវរោគត្រចៀក រោគច្រមុះ រោគអណ្ដាត រោគកាយ ។បេ។ ត្រូវសម្ផ័ស្សនៃរបោម មូស ខ្យល់ កំដៅថ្ងៃ និងពស់ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ស្រោបចុះ ប្រកបព្រម ។ សេចក្ដីឃ្លាន លោកហៅថា តំណាន ។ ក៏ត្រូវតំណាន ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ស្រោបចុះ ប្រកបព្រម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ត្រូវសម្ផ័ស្សរោគ ពាល់ត្រូវហើយ ។

(២២១) ពាក្យថា គប្បីត្រាំអត់ ចំពោះត្រជាក់និងក្ដៅ ត្រង់ពាក្យថា ត្រជាក់ បានដល់ត្រជាក់ដោយហេតុ ២ គឺ ត្រជាក់ដោយអំណាចធាតុខាងក្នុងកម្រើក ១ ត្រជាក់ដោយអំណាចរដូវខាងក្រៅ ១ ។ ពាក្យថា ក្ដៅ បានដល់ការក្ដៅដោយហេតុ ២ គឺ ក្ដៅដោយអំណាចធាតុខាងក្នុងកម្រើក ១ ក្ដៅដោយអំណាចរដូវខាងក្រៅ ១ ។ ពាក្យថា គប្បីត្រាំអត់ចំពោះត្រជាក់ និងក្ដៅ បានសេចក្ដីថា ភិក្ខុគប្បីជាអ្នកអត់ធន់ចំពោះត្រជាក់ ក្ដៅ សេចក្ដីឃ្លាន សេចក្ដីស្រេក សម្ផ័ស្សនៃរបោម មូស ខ្យល់ កំដៅថ្ងៃ ពស់ ចំពោះគន្លងនៃពាក្យដែលគេពោលអាក្រក់ មកអាក្រក់

ឧប្បន្នានំ សារីរិកានំ វេទនានំ ទុក្ខានំ តិព្វានំ ខរានំ កដុកានំ អសាតានំ អមនាបានំ បាណហរានំ អធិវាសកជាតិកោ អស្សាតិ សីតំ អច្ចុណ្ហំ អធិវាសេយ្យ ។

[៦៦៦] សោ តេហិ ផុដ្ឋោ ពហុធា អនោកោតិ សោ តេហីតិ[១] អាតង្កផស្សេន ច ខុទាយ ច សីតេន ច ឧណ្ហេន ច ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ អស្សាតិ សោ តេហិ ផុដ្ឋោ ។ ពហុធាតិ អនេកវិធេហិ អាការេហិ ផុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ អស្សាតិ សោ តេហិ ផុដ្ឋោ ពហុធា ។ អនោកោតិ អភិសង្ខារសហគតវិញ្ញាណស្ស ឱកាសំ ន ករោតីតិ អនោកោ ។ អថវា កាយទុច្ចរិតស្ស វចីទុច្ចរិតស្ស មនោទុច្ចរិតស្ស ឱកាសំ ន ករោតីតិ អនោកោ សោ តេហិ ផុដ្ឋោ ពហុធា អនោកោ ។

១ សោ តេហិ ផុដ្ឋោតិ [illegible] ។

គប្បីជាអ្នកប្រកបដោយជាតិ ជាអ្នកអត់ធន់វេទនា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសរីរៈ ដែលកើតហើយ ជាទុក្ខ ខ្លាំងក្លា ក្រោចផ្សា ក្ដៅផ្សា មិនស្រួល មិនជាទីគាប់ចិត្ត ដែលអាចនាំយកជីវិតបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុគប្បីអត់សង្កត់ចំពោះត្រជាក់នឹងក្ដៅ ។

[៦៦៦] អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុនោះ ដែលអាការដ៏ច្រើននោះ ពាល់ត្រូវហើយ មិនគប្បីជាអ្នកធ្វើឱកាស ត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុនោះដែលអាការនោះ គឺ ភិក្ខុនោះ ជាអ្នកត្រូវសម្ផស្សជម្ងឺផង ឃ្លានផង ត្រជាក់ផង ក្ដៅផង ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ស្រោចទុះ ប្រកបព្រម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុនោះ ដែលអាការនោះ ពាល់ត្រូវហើយ ។ ពាក្យថា ដោយច្រើន គឺត្រូវអាការច្រើនយ៉ាង ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ស្រោចទុះ ប្រកបព្រម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុនោះដែលអាការដ៏ច្រើននោះ ពាល់ត្រូវហើយ ។ ពាក្យថា មិនគប្បីជាអ្នកធ្វើឱកាស គឺ ឈ្មោះថាមិនធ្វើឱកាស ព្រោះមិនធ្វើឱកាសដល់វិញ្ញាណ ដែលប្រកបដោយអភិសង្ខារ ក៏មាន ឬឈ្មោះថាមិនធ្វើឱកាស ព្រោះមិនធ្វើឱកាសដល់កាយទុច្ចរិត វចីទុច្ចរិត មនោទុច្ចរិត ក៏មាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុនោះ ដែលអាការដ៏ច្រើននោះ ពាល់ត្រូវហើយ មិនគប្បីជាអ្នកធ្វើឱកាស ។

(៦៦៣) វីរិយបរក្កមំ ទឡ្ហំ ករេយ្យាតិ វីរិយ-
បរក្កមោ វុច្ចតិ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ
និក្កមោ បរក្កមោ ឧយ្យាមោ វាយាមោ ឧស្សាហោ
ឧស្សោឡ្ហី ថាមោ ធិតិ អសិថិលបរក្កម-
តា អនិក្ខិត្តច្ឆន្ទតា អនិក្ខិត្តធុរតា ធុរសម្បគ្គា-
ហោ វីរិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ វីរិយពលំ សម្មាវាយាមោ ។
វីរិយបរក្កមំ ទឡ្ហំ ករេយ្យ ទឡ្ហសមាទានោ អស្ស
អវដ្ឋិតសមាទានោតិ វីរិយបរក្កមំ ទឡ្ហំ ករេយ្យ ។
តេនាហ ភគវា

អាតង្កផស្សេន ខុទាយ ផុដ្ឋោ
សីតំ អច្ចុណ្ហំ អធិវាសយេយ្យ
សោ តេហិ ផុដ្ឋោ ពហុធា អនោកោ
វីរិយបរក្កមំ ទឡ្ហំ ករេយ្យាតិ ។

(៦៦៤) ថេយ្យំ ន ការេយ្យ ន មុសា ភណេយ្យ
មេត្តាយ ផស្សេ តសថាវរានិ
យទាវិលត្តំ មនសោ វិជញ្ញា
កណ្ហស្ស បក្ខោតិ វិនោទយេយ្យ ។

(៦៦៣) ពាក្យថា គប្បីធ្វើព្យាយាមប្រឹងប្រែងឲ្យទៅតែម៉ឺងម៉ាត់ សេចក្តីថា ការព្យាយាមតឹងតែង ការសន្ទុះ ការប្រឹងប្រែង ការខំហាត ការព្យាយាម ការឧស្សាហ៍ ការខ្មីឃ្មាត ការមិនបន្ធូរបន្ថយ កម្លាំងកាយ ការតាំងមាំ ការប្រឹងប្រែងមិនធូរថយ ការមិនដាក់ចុះនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ការមិនដាក់ធុរៈ ការផ្គងធុរៈ ការព្យាយាម ការព្យាយាមជាធំ ការព្យាយាមជាកំឡាំង ការព្យាយាមត្រូវ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ឯណា នេះ លោកហៅថា ការព្យាយាមប្រឹងប្រែង ។ ភិក្ខុគប្បីធ្វើព្យាយាម ប្រឹងប្រែងឲ្យម៉ឺងម៉ាត់ គឺគប្បីជាអ្នកសមាទានដ៏មាំទាំ ជាអ្នកសមាទានដ៏មុតមាំ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុគប្បីធ្វើព្យាយាម ប្រឹងប្រែងឲ្យម៉ឺងម៉ាត់ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភិក្ខុត្រូវសម្ផស្សជម្ងឺ (ឬ)នំឃ្លានពាល់ត្រូវហើយ គប្បីទ្រាំអត់
ចំពោះត្រជាក់ និងក្តៅ ភិក្ខុនោះ ដែលអាការជាច្រើននោះ
ពាល់ត្រូវហើយ មិនគប្បីជាអ្នកធ្វើទុកស គប្បីធ្វើព្យាយាម
ប្រឹងប្រែងឲ្យទៅតែម៉ឺងម៉ាត់ ។

(៦៦៤) ភិក្ខុមិនគប្បីធ្វើការលួច មិនគប្បីពោលកុហក គប្បី
ផ្សព្វផ្សាយមេត្តា ចំពោះពួកសត្វ ដែលមានសន្តានតក់ស្លុត
និងមានសន្តានរឹងប៉ឹង ភិក្ខុដឹងនូវសេចក្តីល្អក់ចិត្ត ក្នុងកាល
ណា គប្បីបន្ទោបង់ នូវសេចក្តីល្អក់ចិត្តនោះ (ដោយគិត)
ថា នេះបក្សពួករបស់ខ្មៅ ក្នុងកាលនោះ ។

(៦៦៨) ថេយ្យំ ន ការេយ្យ ន មុសា ភណេយ្យាតិ ថេយ្យំ ន ការេយ្យាតិ ឥធ ភិក្ខុ អទិន្នំ បហាយ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ អស្ស ទិន្នាទាយី ទិន្នបាដិកង្ខី អថេនេន សុចិភូតេន អត្តនា វិហរេយ្យាតិ ថេយ្យំ ន ការេយ្យ ។ ន មុសា ភណេយ្យាតិ ឥធ ភិក្ខុ មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ អស្ស សច្ចវាទី សច្ចសន្ធោ ថេតោ បច្ចយិកោ អវិសំវាទកោ លោកស្សាតិ ថេយ្យំ ន ការេយ្យ ន មុសា ភណេយ្យ ។

(៦៦៩) មេត្តាយ ផស្សេ តសថាវរានិ មេត្តាតិ យា សត្តេសុ មេត្តិ មេត្តាយនា មេត្តាយិតត្តំ អនុទា អនុទាយនា អនុទាយិតត្តំ ហិតេសិតា អនុកម្បា អព្យាបាទោ អព្យាបជ្ជោ អទោសោ កុសលមូលំ ។ តសាតិ យេសំ តសិណា តណ្ហា អប្បហីនា យេសញ្ច ភយភេរវា អប្បហីនា ។

(៦៦៨) អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុមិនគប្បីធ្វើការលួច មិនគប្បីពោលកុហក ត្រង់ពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើការលួច សេចក្តីថា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ គប្បីជាអ្នកលះបង់អទិន្នាទាន វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន កាន់យកតែរបស់ដែលគេឲ្យ ប្រាថ្នាតែរបស់ដែលគេឲ្យ មានខ្លួនជាអ្នកមិនលួច មានសភាពជាស្អាត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីធ្វើការលួច ។ ពាក្យថា មិនគប្បីពោលកុហក គឺភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ គប្បីជាអ្នកលះបង់មុសាវាទ វៀរស្រឡះចាកមុសាវាទ ជាអ្នកពោលតែពាក្យពិត តពាក្យពិត មានពាក្យខ្ជាប់ខ្ជួន គួរឲ្យអ្នកដទៃជឿបាន មិនពោលបំភាន់សត្វលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុមិនគប្បីធ្វើការលួច មិនគប្បីពោលកុហក ។

(៦៦៩) អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីផ្សព្វផ្សាយមេត្តា ចំពោះពួកសត្វដែលមានសណ្តានតក់ស្លុត និងមានសណ្តានរឹងប៉ឹង ត្រង់ពាក្យថា មេត្តា បានដល់ សេចក្តីរាប់អាន អាការនៃសេចក្តីរាប់អាន ភាពនៃសេចក្តីរាប់អាន សេចក្តីអាណិត អាការនៃសេចក្តីអាណិត ភាពនៃសេចក្តីអាណិត ការស្វែងរកប្រយោជន៍ សេចក្តីអនុគ្រោះ ការមិនព្យាបាទ ការមិនបៀតបៀន ការមិនប្រទូស្ត កុសលមូល ចំពោះពួកសត្វ ។ ពួកសត្វដែលមិនទាន់លះបង់សេចក្តីតក់ស្លុត គឺតណ្ហាផង ពួកសត្វដែលមិនលះបង់សេចក្តីភ័យចិត្តខ្លាចផង ឈ្មោះថា ពួកសត្វមានសណ្តានតក់ស្លុត ។

កឹការណា វុច្ចន្តិ តសា(១) ។ តេ តសន្តិ ឧត្ត-សន្តិ បរិតសន្តិ ភាយន្តិ សន្តាសំ អាបជ្ជន្តិ កឹ-ការណា វុច្ចន្តិ តសា ។ ថាវរាតិ យេសំ តសិណា តណ្ហា បហីនា យេសញ្ច ភយភេរវា បហីនា ។ កឹការណា វុច្ចន្តិ ថាវរា ។ តេ ន តសន្តិ ន ឧត្តសន្តិ ន បរិតសន្តិ ន ភាយន្តិ ន សន្តាសំ អាបជ្ជន្តិ តំការណា វុច្ចន្តិ ថាវរា ។ មេត្តាយ ផស្សេ តសថាវរានីតិ តសេ ច ថាវរេ ច មេត្តាយ ផស្សេយ្យ ផរេយ្យ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុ-លេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យា-បជ្ឈេន ផរិត្វា វិហរេយ្យាតិ មេត្តាយ ផស្សេ តស-ថាវរានិ ។

(៤៤៧) យទាវិលត្តំ មនសោ វិជញ្ញាតិ យទាតិ យទា ។ មនសោតិ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ហទយំ បណ្ឌរំ មនោ មនាយតនំ មនិន្ទ្រិយំ

១ ម. តសោ បរំ អប្បហីនតណ្ហាតិ ទិស្សតិ ។

ព្រោះហេតុអ្វី ទើបលោកហៅថា ពួកសត្វមានសន្តានតក់ស្លុត ? ព្រោះថាពួកសត្វនោះ តែងតក់ស្លុត ខ្លាច ញាប់ញ័រ ភិតភ័យ ដល់នូវសេចក្តីតក់ស្លុត ហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា ពួកសត្វមានសន្តានតក់ស្លុត ។ ពួកសត្វដែលលះបង់សេចក្តីតក់ស្លុត គឺតណ្ហាផង ពួកសត្វដែលលះបង់សេចក្តីភ័យដ៏គួរខ្លាចផង ឈ្មោះថា ពួកសត្វមានសន្តានរឹងប៉ឹង ។ ព្រោះហេតុអ្វី ទើបលោកហៅថា ពួកសត្វមានសន្តានរឹងប៉ឹង ? (ព្រោះថា) ពួកសត្វទាំងនោះ តែងមិនតក់ស្លុត មិនខ្លាច មិនញាប់ញ័រ មិនភិត មិនដល់នូវការតក់ស្លុត ហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា ពួកសត្វមានសន្តានរឹងប៉ឹង ។ ពាក្យថា គប្បីផ្សព្វផ្សាយមេត្តា ចំពោះពួកសត្វដែលមានសន្តានតក់ស្លុត និងមានសន្តានរឹងប៉ឹង បានសេចក្តីថា គប្បីប៉ះពាល់ គប្បីផ្សាយមេត្តា ចំពោះសត្វមានសន្តានតក់ស្លុត និងមានសន្តានរឹងប៉ឹង គឺថា គប្បីផ្សាយទៅដោយចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងមេត្តា ដ៏ទូលាយ ជាមហគ្គត មិនមានប្រមាណ មិនមានពៀរ មិនមានព្យាបាទ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីផ្សព្វផ្សាយមេត្តា ចំពោះពួកសត្វដែលមានសន្តានតក់ស្លុត និងមានសន្តានរឹងប៉ឹង ។

(៤៤៧) ពាក្យថា ភិក្ខុ បើដឹងនូវសេចក្តីល្អក់ចិត្ត ក្នុងកាលណា ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងកាលណា គឺក្នុងវេលាណា ។ ពាក្យថា ចិត្ត បានដល់ចិត្ត មនោ មានសៈ ហទយៈ បណ្ឌរៈ មនោ មនាយតនៈ មនិន្ទ្រិយ

វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ។ កាយទុច្ចរិតេន ចិត្តំ អាវិលំ ហោតិ លុឡិតំ ឯរិតំ ឃដ្ដិតំ ចលិតំ ភន្តំ អវូបសន្តំ វចីទុច្ចរិតេន មនោ-ទុច្ចរិតេន រាគេន ទោសេន មោហេន កោធេន ឧបនាហេន មក្ខេន បឡាសេន ឥស្សាយ មច្ឆរិយេន មាយាយ សាឋេយ្យេន ថម្ភេន សារម្ភេន មានេន អតិមានេន មទេន បមាទេន សព្វកិលេសេហិ សព្វទុច្ចរិតេហិ សព្វទរថេហិ សព្វបរិឡាហេហិ សព្វសន្តាបេហិ សព្វាកុសលាភិសង្ខារេហិ ចិត្តំ អាវិលំ ហោតិ លុឡិតំ ឯរិតំ ឃដ្ដិតំ ចលិតំ ភន្តំ អវូបសន្តំ ។ យទាវិលត្តំ មនសោ វិជញ្ញាតិ ចិត្តស្ស អាវិលករំ ជានេយ្យ អាជានេយ្យ វិជានេយ្យ បដិវិជានេយ្យ បដិវិជ្ឈេយ្យាតិ យទាវិលត្តំ មនសោ វិជញ្ញា ។

(៦៦៨) កណ្ហស្ស បក្ខោតិ វិនោទយេយ្យាតិ កណ្ហោតិ យោ សោ មារោ កណ្ហោ អធិបតិ អន្តគូ នមុចិ បមត្តពន្ធុ ។ កណ្ហស្ស បក្ខោតិ វិនោ-ទយេយ្យាតិ កណ្ហបក្ខា មារបក្ខា មារបាសា

វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណក្ខន្ធនោះ ។ ចិត្តតែងល្អក់ វឹកវរ រំភើប ត្ទាំងខ្ទប់ ញាប់ញ័រ ភ្ញាក់ផ្អើល មិនស្ងប់ ព្រោះកាយទុច្ចរិត ចិត្តតែងល្អក់ វឹកវរ រំភើប ត្ទាំងខ្ទប់ ញាប់-ញ័រ ភ្ញាក់ផ្អើល មិនស្ងប់ ព្រោះវចីទុច្ចរិត មនោទុច្ចរិត រាគៈ ទោសៈ មោហៈ កោធៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា សាឋេយ្យៈ ថម្ភៈ សារម្ភៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេសទាំង-ពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងពួង តំរៅទាំងពួង អភិសង្ខារជាអកុសលទាំងពួង ។ ពាក្យថា ភិក្ខុបើដឹងសេចក្តីល្អក់ចិត្ត ក្នុងកាលណា គឺ គប្បីដឹង គប្បីយល់ គប្បីចូលចិត្ត គប្បីដឹងច្បាស់ គប្បីចាក់ធ្លុះ នូវការនៃចិត្តល្អក់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីដឹងសេចក្តីល្អក់ចិត្ត ក្នុងកាលណា ។

(៦៦៨) ពាក្យថា គប្បីបន្ទោបង់នូវសេចក្តីល្អក់ចិត្តនោះ (ដោយគិត) ថា នេះបក្សពួករបស់ខ្មៅ គ្រង់ពាក្យថា ខ្មៅ គឺមារ ឈ្មោះថា ខ្មៅ អធិបតី អ្នកដល់នូវទីបំផុត អ្នកមិនឲ្យរួច ផៅពង្សអ្នកប្រមាទ ។ ពាក្យថា គប្បីបន្ទោបង់នូវសេចក្តីល្អក់ចិត្តនោះ (ដោយគិត) ថា នេះបក្សពួករបស់ខ្មៅ សេចក្តីថា ភិក្ខុគប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ឲ្យដល់នូវការមិនមាន ដោយគិតថា នេះជាបក្សពួករបស់ខ្មៅ ជាពួករបស់មារ ជាអន្ទាក់របស់មារ

មារពលិសំ មារាមិសំ មារវិសយោ មារនិវាបោ(១) មារគោចរោ មារពន្ធនំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យាតិ ឯវម្បិ កណ្ហស្ស បក្ខានិ វិនោទេយ្យ ។ អថវា កណ្ហបក្ខា មារបក្ខា អកុសលបក្ខា ទុក្ខុទ្រយា ទុក្ខវិបាកា និរយសំវត្តនិកា តិរច្ឆានយោនិសំវត្តនិកា បេត្តិ-វិសយសំវត្តនិកាតិ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យាតិ ឯវម្បិ កណ្ហស្ស បក្ខានិ វិនោទេយ្យ ។ តេនាហ ភគវា

ថេយ្យំ ន ការេយ្យ(២) ន មុសា ភណេយ្យ
មេត្តាយ ផស្សេ តសថាវរានិ
យទាវិលត្តំ មនសោ វិជញ្ញា
កណ្ហស្ស បក្ខោតិ វិនោទយេយ្យាតិ ។

[៦៤៩] កោធាតិមានស្ស វសំ ន គច្ឆេ
មូលម្បិ តេសំ បលិខញ្ញ តិដ្ឋេ
អថប្បិយំ វា បន អប្បិយំ វា
អទ្ធា ភវន្តោ អភិសម្ភវេយ្យ ។

---

១ ម. មារនិវាសោ ។ អដ្ឋ. មារនិវាបោ ។ ២ ម. ន ការេ ។

ជាសន្ទូចរបស់មារ ជាទុយរបស់មារ ជាវិស័យរបស់មារ ជាគ្រឿងបំប៉ុករបស់មារ ជាគោចររបស់មារ ជាចំណងរបស់មារ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីបន្ទោបង់ ឲ្យស្រេចក្តីល្អក់ចិត្តនោះ (ដោយគិត) ថា នេះបក្ខពួករបស់ខ្មៅ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយវិញទៀត ភិក្ខុគប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ឲ្យដល់នូវភាពមិនមាន (ដោយគិត) ថា នេះជាបក្ខពួករបស់ខ្មៅ ជាពួករបស់មារ ជាពួកអកុសល ជាកិលេសចំរើនទុក្ខ ជាផលនៃទុក្ខ ជាកិ-លេសប្រកបក្នុងការប្រព្រឹត្តទៅក្នុងនរក ប្រកបក្នុងការប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកំណើតសត្វតិរច្ឆាន ប្រកបក្នុងការប្រព្រឹត្តទៅក្នុងបិត្តិវិស័យ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីបន្ទោបង់ ឲ្យស្រេចក្តីល្អក់ចិត្តនោះ (ដោយគិត) ថា នេះបក្ខពួករបស់ខ្មៅ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភិក្ខុមិនគប្បីធ្វើការលួច មិនគប្បីពោលកុហក គប្បីផ្សព្វផ្សាយ
មេត្តាចំពោះពួកសត្វ ដែលមានសន្តានតក់ស្លុត និងមាន
សន្តានរឹងប៉ឹង ភិក្ខុ ដឹងនូវសេចក្តីល្អក់ចិត្ត ក្នុងកាលណា គប្បី
បន្ទោបង់ ឲ្យស្រេចក្តីល្អក់ចិត្តនោះ (ដោយគិត) ថា នេះបក្ខ
ពួករបស់ខ្មៅ ក្នុងកាលនោះ ។

(៦៤៩) ភិក្ខុមិនគប្បីលុះអំណាចក្រោធ និងការមើលងាយ ទាំង
គប្បីកាស់ឫសនៃកិលេសទាំងនោះចេញ មួយទៀត គប្បីគ្រប
សង្កត់ឲ្យទាំនូវសភាវៈ ជាទីស្រឡាញ់ ឬមិនជាទីស្រឡាញ់ ។

[៤៩០] កោធាតិមានស្ស វសំ ន គច្ឆេតិ កោធោតិ យោ ចិត្តស្ស អាឃាតោ បដិឃាតោ ។បេ។ ចណ្ឌិក្កំ អស្សុរោបោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស ។ អតិមានោតិ ឥធេកច្ចោ បរំ អតិមញ្ញតិ ជាតិយា វា គោត្តេន វា ។បេ។ អញ្ញតរញ្ញតរេន វា វត្ថុនា ។ កោធាតិមានស្ស វសំ ន គច្ឆេតិ កោធស្ស ច អតិមានស្ស ច វសំ ន គច្ឆេយ្យ កោធញ្ច អតិមានញ្ច បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យាតិ កោធាតិមានស្ស វសំ ន គច្ឆេ ។

[៤៩១] មូលម្បិ តេសំ បលិខញ្ញ តិដ្ឋេតិ កតមំ កោធស្ស មូលំ ។ អវិជ្ជា មូលំ អយោនិសោមនសិការោ មូលំ អស្មិមានោ មូលំ អហិរិកំ មូលំ អនោត្តប្បំ មូលំ ឧទ្ធច្ចំ មូលំ ឥទំ កោធស្ស មូលំ ។ កតមំ អតិមានស្ស មូលំ ។ អវិជ្ជា មូលំ អយោនិសោមនសិការោ មូលំ អស្មិមានោ មូលំ អហិរិកំ មូលំ អនោត្តប្បំ មូលំ ឧទ្ធច្ចំ មូលំ ឥទំ អតិមានស្ស មូលំ ។

[៤៩០] ពាក្យថា ភិក្ខុមិនគប្បីលុះអំណាចក្រោធ នឹងការមើលងាយ ត្រង់ពាក្យថា ក្រោធ បានដល់ការអាឃាត ការគំនុំរបស់ចិត្ត ។បេ។ ភាពជាអ្នកកាច ការចេញទឹកភ្នែក ការអាក់អន់ចិត្ត ។ ពាក្យថា ការមើលងាយ សេចក្តីថា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ មើលងាយបុគ្គលដទៃដោយជាតិក៏មាន ដោយគោត្រក៏មាន ។បេ។ ដោយវត្ថុណាមួយក៏មាន ។ ពាក្យថា មិនគប្បីលុះអំណាចក្រោធ នឹងការមើលងាយ បានសេចក្តីថា មិនគប្បីលុះអំណាចក្រោធផង ការមើលងាយផង គប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវសេចក្តីក្រោធផង នូវការមើលងាយផង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុមិនគប្បីលុះអំណាចក្រោធ នឹងការមើលងាយ ។

[៤៩១] សំនួរត្រង់ពាក្យថា គង់គប្បីគាស់ឫសនៃកិលេសទាំងនោះចេញ តើឫសក្រោធ ដូចម្តេច ។ អវិជ្ជាជាឫស អយោនិសោមនសិការៈជាឫស អស្មិមានៈជាឫស អហិរិកៈជាឫស អនោត្តប្បៈជាឫស ឧទ្ធច្ចៈជាឫស នេះឫសនៃក្រោធ ។ ឫសនៃការមើលងាយ តើដូចម្តេច ។ អវិជ្ជាជាឫស អយោនិសោមនសិការៈជាឫស អស្មិមានៈជាឫស អហិរិកៈជាឫស អនោត្តប្បៈជាឫស ឧទ្ធច្ចៈជាឫស នេះឫសនៃការមើលងាយ ។

មូលម្បិ តេសំ បលិខញ្ញ តិដ្ឋេតិ កោធស្ស ច អតិមានស្ស ច មូលំ បលិខណិត្វា ឧទ្ធរិត្វា សមុទ្ធរិត្វា ឧប្បាដយិត្វា សមុប្បាដយិត្វា បជហិត្វា វិនោទេត្វា ព្យន្តីករិត្វា អនភាវង្គមេត្វា តិដ្ឋេយ្យាតិ មូលម្បិ តេសំ បលិខញ្ញ តិដ្ឋេ ។

[២៨២] អថប្បិយំ វា បន អប្បិយំ វា អទ្ធា ភវន្តោ អភិសម្ភវេយ្យាតិ អថាតិ បទសន្ធិ បទសំសគ្គោ បទបារិបូរី អក្ខរសមវាយោ ព្យញ្ជនសិលិដ្ឋតា បទានុបុព្វតាមេតំ អថាតិ ។ បិយាតិ ទ្វេ បិយា សត្តា វា សង្ខារា វា ។ កតមេ សត្តា បិយា ។ ឥធ យស្ស តេ ហោន្តិ អត្ថកាមា ហិតកាមា ផាសុកាមា យោគក្ខេមកាមា មាតា វា បិតា វា ភាតា វា ភគិនី វា បុត្តា វា ធីតា វា មិត្តា វា អមច្ចា វា ញាតី វា សាលោហិតា វា ឥមេ សត្តា បិយា ។ កតមេ សង្ខារា បិយា ។ មនាបិកា រូបា មនាបិកា សទ្ទា មនាបិកា គន្ធា មនាបិកា រសា មនាបិកា ផោដ្ឋព្វា

ពាក្យថា គប្បីគាស់ឫសនៃកិលេសទាំងនោះចេញ បានសេចក្តីថា គប្បីគាស់រំលើង រើចោល ផ្តាច់ចោល ផ្តាច់ផ្តិល លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ឲ្យដល់នូវភាពមិនមាន នូវឫសនៃក្រោធផង នៃការមើលងាយផង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទាំងគប្បីគាស់ឫស នៃកិលេសទាំងនោះចេញ ។

(២៨២) អធិប្បាយពាក្យថា មួយទៀត គប្បីគ្របសង្កត់ឲ្យមាំខ្ជួ សភាវៈជាទីស្រឡាញ់ ឬមិនជាទីស្រឡាញ់ ត្រង់ពាក្យថា មួយទៀត គឺជាពាក្យតបទ ជាពាក្យជាប់ដោយបទ បំពេញបទ ប្រជុំអក្សរ សម្រួលព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា មួយទៀត នេះ ជាលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា សភាវៈជាទីស្រឡាញ់ បានដល់របស់ជាទីស្រឡាញ់ ២ គឺពួកសត្វ ឬពួកសង្ខារ ។ ពួកសត្វជាទីស្រឡាញ់ តើដូចម្តេច ។ សត្វទាំងនោះ ឯណា ក្នុងលោកនេះ មានប្រាថ្នាសេចក្តីចំរើន ប្រាថ្នាប្រយោជន៍ ប្រាថ្នាសេចក្តីសប្បាយ ប្រាថ្នាសេចក្តីក្សេមចាកយោគៈ គឺជាមាតាក្តី បិតាក្តី បងប្អូនប្រុសក្តី បងប្អូនស្រីក្តី កូនប្រុសក្តី កូនស្រីក្តី មិត្តក្តី អាមាត្យក្តី ញាតិក្តី សាលោហិតក្តី របស់ជននោះ នេះពួកសត្វជាទីស្រឡាញ់ ។ ពួកសង្ខារជាទីស្រឡាញ់ តើដូចម្តេច ។ រូបទាំងឡាយជាទីពេញចិត្ត សំឡេងជាទីពេញចិត្ត ក្លិនជាទីពេញចិត្ត រសជាទីពេញចិត្ត ផ្សព្វជាទីពេញចិត្ត

ឥមេ សង្ខារា បិយា ។ អប្បិយាតិ ទ្វេ អប្បិយា សត្តា ច សង្ខារា ច ។ កតមេ សត្តា អប្បិយា ។ ឥធ យស្ស តេ ហោន្តិ អនត្ថកាមា អហិតកាមា អផាសុកាមា អយោគក្ខេមកាមា ជីវិតា វោរោបេតុកាមា ឥមេ សត្តា អប្បិយា ។ កតមេ សង្ខារា អប្បិយា ។ អមនាបិកា រូបា អមនាបិកា សទ្ទា គន្ធា រសា ផោដ្ឋព្វា ឥមេ សង្ខារា អប្បិយា ។ អទ្ធាតិ ឯកំសវចនំ និស្សំសយវចនំ និក្កង្ខវចនំ អទ្វេជ្ឈវចនំ អទ្វេឡ្ហកវចនំ និយោគវចនំ អបណ្ណកវចនំ អវត្ថាបនវចនមេតំ អទ្ធាតិ ។ អថប្បិយំ វា បន អប្បិយំ វា អទ្ធា ភវន្តោ អភិសម្ភវេយ្យាតិ បិយាប្បិយំ សាតាសាតំ សុខទុក្ខំ សោមនស្សទោមនស្សំ ឥដ្ឋានិដ្ឋំ អភិសម្ភវន្តោ វា អភិភវេយ្យ អភិភវន្តោ វា អភិសម្ភវេយ្យាតិ អថប្បិយំ វា បន អប្បិយំ វា អទ្ធា ភវន្តោ អភិសម្ភវេយ្យ ។ តេនាហ ភគវា

នេះពួក សង្ខារជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា មិនជាទីស្រឡាញ់ បានដល់ សភាវៈមិនជាទីស្រឡាញ់ ២ គឺ ពួកសត្វ ១ ពួកសង្ខារ ១ ។ ពួកសត្វមិនជាទីស្រឡាញ់ តើដូចម្តេច ។ ពួកសត្វ ណា ក្នុងលោកនេះ ប្រាថ្នាការមិនចំរើន ប្រាថ្នាការឥតប្រយោជន៍ ប្រាថ្នាការមិនសប្បាយ ប្រាថ្នាការមិនក្សេមចាកយោគៈ ប្រាថ្នាដើម្បីផ្តាច់ផ្តិលចាកជីវិត របស់ជននោះ នេះពួកសត្វមិនជាទីស្រឡាញ់ ។ ពួកសង្ខារមិនជាទីស្រឡាញ់ តើដូចម្តេច ។ រូបទាំងឡាយ មិនជាទីពេញចិត្ត សំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វ មិនជាទីពេញចិត្ត នេះពួកសង្ខារមិនជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា ឲ្យមាំ ជាពាក្យនិយាយចំណែកមួយ ជាពាក្យមិនឲ្យសង្ស័យ ជាពាក្យមិនឲ្យសន្ទិះ ជាពាក្យមិនបែកជាពីរ ជាពាក្យមិនមានហេតុទំយេពីរ ជាពាក្យប្រកបជាប់ស្រេច ជាពាក្យមិនខុស ពាក្យថា ឲ្យមាំ នេះ ជាពាក្យមានកំណត់ ។ ពាក្យថា មួយទៀត គប្បីគ្របសង្កត់នូវសភាវៈជាទីស្រឡាញ់ ឬមិនជាទីស្រឡាញ់ បានសេចក្តីថា គប្បីគ្របសង្កត់ គប្បីសង្កត់គ្រប នូវសភាវៈជាទីស្រឡាញ់ នឹងមិនជាទីស្រឡាញ់ នូវអារម្មណ៍ដ៏ឆ្ញាញ់នឹងមិនឆ្ញាញ់ នូវសុខនឹងទុក្ខ នូវសោមនស្សនឹងទោមនស្ស នូវអារម្មណ៍ជាទីប្រាថ្នា នឹងមិនជាទីប្រាថ្នា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មួយទៀត គប្បីគ្របសង្កត់នូវសភាវៈជាទីស្រឡាញ់ ឬមិនជាទីស្រឡាញ់ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

កោធាតិមានស្ស វសំ ន គច្ឆេ
មូលម្បិ តេសំ បលិខញ្ញ តិដ្ឋេ
អថប្បិយំ វា បន អប្បិយំ វា
អទ្ធា ភវន្តោ អភិសម្ភវេយ្យាតិ ។

(៤៩៣) បញ្ញំ បុរក្ខត្វា កល្យាណបីតិ
វិក្ខម្ភយេ តានិ បរិស្សយានិ
អរតឹ សហេថ សយនម្ហិ បន្តេ
ចតុរោ សហេថ បរិទេវធម្មេ ។

(៤៩៤) បញ្ញំ បុរក្ខត្វា កល្យាណបីតីតិ បញ្ញាតិ យា បញ្ញា បជានា វិចយោ បវិចយោ ធម្មវិចយោ ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បញ្ញំ បុរក្ខត្វាតិ ឥធេកច្ចោ បញ្ញំ បុរតោ កត្វា ចរតិ បញ្ញាធជោ បញ្ញាកេតុ បញ្ញាធិបតេយ្យោ វិចយពហុលោ បវិចយពហុលោ ឱក្ខាយនពហុលោ សមោក្ខាយនពហុលោ(១) វិភូតវិហារី តច្ចរិតោ តព្ពហុលោ តគ្គរុកោ តន្និន្នោ តប្បោណោ តប្បព្ភារោ តទធិមុត្តោ តទាធិបតេយ្យោតិ ឯវម្បិ បញ្ញំ បុរក្ខត្វា ។

១ ម. សមេក្ខាយនពហុលោ ។

ភិក្ខុមិនគប្បីលុះអំណាចក្រោធ នឹងការមើលងាយ តាំងគប្បីគាស់ឫសនៃកិលេសទាំងនោះចេញ មួយទៀត គប្បីគ្របសង្កត់ឲ្យមាំនូវសភាវៈជាទីស្រឡាញ់ ឬមិនជាទីស្រឡាញ់ ។

[៤៩៣] ភិក្ខុមានបីតិដ៏ល្អ គប្បីធ្វើបញ្ញាឲ្យជាប្រធាន ហើយសង្កត់សង្កិននូវអន្តរាយទាំងនោះ គប្បីគ្របសង្កត់នូវសេចក្ដីអផ្សុកក្នុងសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ គប្បីគ្របសង្កត់នូវបរិទេវធម៌ ៤ ។

(៤៩៤) ពាក្យថា ភិក្ខុមានបីតិដ៏ល្អ គប្បីធ្វើបញ្ញាឲ្យជាប្រធាន ត្រង់ពាក្យថា បញ្ញា បានដល់ប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ការពិច័យ ការពិច័យដោយវិសេស ការពិចារណាធម៌ ។បេ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ សេចក្ដីយល់ឃើញត្រូវ ។ ពាក្យថា ធ្វើបញ្ញាឲ្យជាប្រធាន សេចក្ដីថា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ប្រព្រឹត្តធ្វើបញ្ញាឲ្យជាប្រធាន មានប្រាជ្ញាជាទង់ជ័យ មានប្រាជ្ញាជាទង់ មានប្រាជ្ញាជាអធិបតី ជាអ្នកច្រើនដោយការពិចារណា ជាអ្នកច្រើនដោយការជ្រើសរើស ច្រើនដោយការឈ្វេងយល់ ច្រើនដោយការស្ទង់រក នៅដោយការដឹងប្រាកដ ប្រព្រឹត្តដោយប្រាជ្ញានោះ ច្រើនដោយប្រាជ្ញានោះ ធ្ងន់ដោយប្រាជ្ញានោះ បង្អោនទៅដោយប្រាជ្ញានោះ ទោរទៅដោយប្រាជ្ញានោះ បន្ទន់ទៅដោយប្រាជ្ញានោះ មានចិត្តចុះស៊ប់ក្នុងប្រាជ្ញានោះ មានប្រាជ្ញានោះជាអធិបតី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុធ្វើប្រាជ្ញាឲ្យជាប្រធាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។

អថវា គច្ឆន្តោ វា គច្ឆាមីតិ បជានាតិ ឋិតោ វា ឋិតោម្ហីតិ បជានាតិ និសិន្នោ វា និសិន្នោម្ហីតិ បជានាតិ សយានោ វា សយានោម្ហីតិ បជានាតិ យថា យថា វា បនស្ស កាយោ បណិហិតោ ហោតិ តថា តថា នំ បជានាតីតិ ឯវម្បិ បញ្ញំ បុរក្ខត្វា ។ អថវា អភិក្កន្តេ បដិក្កន្តេ សម្បជានការី ហោតិ អាលោកិតេ វិលោកិតេ សម្បជានការី ហោតិ សមិញ្ជិតេ បសារិតេ សម្បជានការី ហោតិ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណេ សម្បជានការី ហោតិ អសិតេ បីតេ ខាយិតេ សាយិតេ សម្បជានការី ហោតិ ឧច្ចារបស្សាវកម្មេ សម្បជានការី ហោតិ គតេ ឋិតេ និសិន្នេ សុត្តេ ជាគរិតេ ភាសិតេ តុណ្ហីភាវេ សម្បជានការី ហោតីតិ ឯវម្បិ បញ្ញំ បុរក្ខត្វា ។ កល្យាណបីតីតិ ពុទ្ធានុស្សតិវសេន ឧប្បជ្ជតិ បីតិ បាមុជ្ជំ កល្យាណបីតិ ធម្មានុស្សតិវសេន សង្ឃានុស្សតិវសេន សីលានុស្សតិវសេន ចាគានុស្សតិវសេន ទេវតានុស្សតិវសេន អានាបានស្សតិវសេន មរណានុស្សតិវសេន

ន័យមួយទៀត ភិក្ខុកំពុងដើរក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថាអញដើរ កំពុងឈរក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថាអញឈរ កំពុងអង្គុយក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថាអញអង្គុយ កំពុងដេកក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថាអញដេក ឬកាយរបស់ភិក្ខុនោះ ជាអត្តភាពតាំងនៅដោយប្រការណា ៗ ក៏ដឹងច្បាស់កាយនោះ ដោយប្រការនោះ ៗ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុធ្វើបញ្ញាឲ្យជាប្រធាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ន័យមួយវិញទៀត ភិក្ខុតែងធ្វើនូវការដឹងខ្លួន ក្នុងការឈានទៅមុខ ឈានថយក្រោយ តែងធ្វើនូវការដឹងខ្លួន ក្នុងការមើលមើលទៅមុខ មើលមើលផ្សេង ៗ តែងធ្វើនូវការដឹងខ្លួន ក្នុងការបត់ដៃចូល លាដៃចេញ តែងធ្វើនូវការដឹងខ្លួន ក្នុងការទ្រទ្រង់នូវសង្ឃាដិ បាត្រ ចីវរ តែងធ្វើនូវការដឹងខ្លួន ក្នុងការស៊ី ផឹក ទំពាស៊ី លិទ្ធភក្ស តែងធ្វើនូវការដឹងខ្លួន ក្នុងការធ្វើឧច្ចារៈ បស្សាវៈ តែងធ្វើនូវការដឹងខ្លួន ក្នុងការដើរ ឈរ អង្គុយ ដេកលក់ ភ្ញាក់ឭក និយាយ ស្ងៀម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុធ្វើប្រាជ្ញាឲ្យជាប្រធាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ពាក្យថា មានបីតិដ៏ល្អ សេចក្តីថា បីតិ បាមោជ្ជៈ កើតឡើងដោយអំណាចពុទ្ធានុស្សតិ ឈ្មោះថាបីតិដ៏ល្អ បីតិ បាមោជ្ជៈ កើតឡើង ដោយអំណាចធម្មានុស្សតិ ដោយអំណាចសង្ឃានុស្សតិ ដោយអំណាចសីលានុស្សតិ ដោយអំណាចចាគានុស្សតិ ដោយអំណាចទេវតានុស្សតិ ដោយអំណាចអានាបានស្សតិ ដោយអំណាចមរណានុស្សតិ

កាយគតាសតិវសេន ឧបសមានុស្សតិវសេន ឧប្ប-ជ្ជតិ បីតិបាមុជ្ជំ កល្យាណបីតិ បញ្ចំ មុទិតា កល្យាណបីតិ ។

(៤៨៥) វិក្ខម្ភយេ តានិ បរិស្សយានីតិ បរិស្ស-យាតិ ទ្វេ បរិស្សយា បាកដបរិស្សយា ច បដិច្ឆ-ន្នបរិស្សយា ច ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ បាកដបរិស្ស-យា ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ បដិច្ឆន្នបរិស្សយា ។ បេ ។ ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។ វិក្ខម្ភយេ តានិ បរិស្សយានីតិ តានិ បរិស្សយានិ វិក្ខម្ភេយ្យ អភិភវេយ្យ អជ្ឈោត្ថរេយ្យ បរិយាទិយេយ្យ មទ្ទេយ្យាតិ វិក្ខម្ភយេ តានិ បរិស្សយានិ ។

(៤៨៦) អរតឹ សហេថ សយនម្ហិ បន្តេតិ អរតីតិ យា អរតិ អរតិតា អនភិរតិ អនភិរមនា ឧក្កណ្ឋិតា បរិត្តសិតា ។ សយនម្ហិ បន្តេតិ បន្តេសុ វា សេនា-សនេសុ អញ្ញតរញ្ញតរេសុ វា អធិកុសលេសុ ធម្មេ-សុ អរតឹ សហេយ្យ អភិភវេយ្យ អជ្ឈោត្ថរេយ្យ បរិយាទិយេយ្យ មទ្ទេយ្យាតិ អរតឹ សហេថ សយនម្ហិ បន្តេ ។

ដោយអំណាចកាយគតាសតិ ដោយអំណាចឧបសមានុស្សតិ ឈ្មោះថា បីតិដ៏ល្អ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ក៏គួរមានបីតិដ៏ល្អ ធ្វើប្រាជ្ញឲ្យជាប្រធាន ។

(៤៨៥) ពាក្យថា អន្តរាយ ក្នុងបទថា គប្បីសង្កត់សង្កិនអន្តរាយទាំងនោះ បានដល់ អន្តរាយ ២ គឺ អន្តរាយប្រាកដ ១ អន្តរាយកំបាំង ១ ។ បេ ។ ទាំងនេះ ហៅថា អន្តរាយប្រាកដ ។ បេ ។ ទាំងនេះ ហៅថា អន្តរាយកំបាំង ។ បេ ។ ឈ្មោះថា អន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈអាស្រ័យក្នុងសរីរៈនោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ពាក្យថា គប្បីគ្របសង្កត់អន្តរាយទាំងនោះ គឺគប្បីអត់សង្កត់ គ្របសង្កត់ សង្កត់សង្កិន រួបរឹត ញាំញី នូវអន្តរាយទាំងនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីគ្របសង្កត់អន្តរាយទាំងនោះ ។

(៤៨៦) ពាក្យថា គប្បីគ្របសង្កត់សេចក្តីអផ្សុក ក្នុងសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ ត្រង់ពាក្យថា សេចក្តីអផ្សុក បានដល់សេចក្តីមិនត្រេកអរ អាការនៃសេចក្តីមិនត្រេកអរ សេចក្តីមិនរីករាយ អាការនៃសេចក្តីមិនរីករាយ អាការនៃសេចក្តីអផ្សុក សេចក្តីរសាប់រសល់ ។ ពាក្យថា ក្នុងសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ គឺគប្បីអត់ធន់ គ្របសង្កត់ រួបរឹត ស្រូបយក ញាំញី នូវសេចក្តីអផ្សុក ក្នុងសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ ឬក្នុងធម៌ជាអធិកុសលណា-មួយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីគ្របសង្កត់នូវសេចក្តីអផ្សុក ក្នុងសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ ។

(២៨៧) ចតុរោ សហេថ បរិទេវធម្មេតិ ចត្តារោ បរិទេវនីយេ ធម្មេ សហេយ្យ អធិវាសេយ្យ អជ្ឈោត្ថរេយ្យ បរិយាទិយេយ្យ មទ្ទេយ្យាតិ ចតុរោ សហេថ បរិទេវធម្មេ ។ តេនាហ ភគវា

បញ្ញំ បុរក្ខត្វា កល្យាណបីតិ
វិក្ខម្ភយេ តានិ បរិស្សយានិ
អរតឹ សហេថ សយនម្ហិ បន្តេ
ចតុរោ សហេថ បរិទេវធម្មេ ។

(២៨៨) កឹសូ អសិស្សាមិ កុវំ វា អសិស្សំ
ទុក្ខំ វត សេត្ថ ក្វជ្ជ សេស្សំ[1]
ឯតេ វិតក្កេ បរិទេវនេយ្យេ
វិនយេថ សេក្ខោ អនិកេតចារី[2] ។

(២៨៩) កឹសូ អសិស្សាមិ កុវំ វា អសិស្សន្តិ កឹសូ អសិស្សាមីតិ កឹ ភុញ្ជិស្សាមិ ឱទនំ វា កុម្មាសំ វា សត្តុំ វា មច្ឆំ វា មំសំ វាតិ កឹសូ អសិស្សាមិ ។ កុវំ វា អសិស្សន្តិ កត្ថ ភុញ្ជិស្សាមិ ខត្តិយកុលេ

១ ម. កឹសុ អសិស្សំ កុវំ វា អសិស្សំ ទុក្ខំ វត សេត្ថ កុហឹ សេយ្យន្តិ ឥតិ បាឋោ ទិស្សតិ ។
២ ម. អនិកេតចារី ។

(២៨៧) ពាក្យថា គប្បីគ្រប់សង្កត់នូវបរិទេវធម៌ ៤ គឺ គប្បីអត់សង្កត់ គ្រប់សង្កត់ ប្រឹក ក្រសោប ញាំញី នូវធម៌ដែលគេគប្បីខ្សឹកខ្សួល ៤ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីគ្រប់សង្កត់នូវបរិទេវធម៌ ៤ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ភិក្ខុមានបីតិដ៏ល្អ គប្បីធ្វើបញ្ញាឲ្យជាប្រធាន ហើយសង្កត់
សង្កិននូវអន្តរាយទាំងនោះ គប្បីគ្រប់សង្កត់សេចក្តីអផ្សុកក្នុង
សេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ គប្បីគ្រប់សង្កត់នូវបរិទេវធម៌ ៤ ។

(២៨៨) អាត្មាអញនឹងបរិភោគអ្វី ឬនឹងបរិភោគ ក្នុងទីណា
ហ្ន៎ អាត្មាអញដេកមិនស្រួលសោះក្នុងថ្ងៃនេះ អាត្មាអញ
នឹងដេកក្នុងទីណា ភិក្ខុជាសេក្ខៈ ជាអ្នកត្រាច់ទៅដោយ
ការមិនអាឡោះអាល័យ គប្បីកំចាត់បង់នូវវិតក្កៈ ដែល
គប្បីត្អូញយំទាំងនេះចេញ ។

(២៨៩) ពាក្យថា អាត្មាអញនឹងបរិភោគអ្វី ក្នុងបទថា អាត្មាអញនឹងបរិភោគអ្វី ឬនឹងបរិភោគ ក្នុងទីណា គឺអាត្មាអញនឹងបរិភោគអ្វី បាយ ឬនំកុម្មាស សត្តុ ឬត្រី ឬសាច់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អាត្មាអញ នឹងបរិភោគអ្វី ។ ពាក្យថា ឬនឹងបរិភោគក្នុងទីណា គឺ អាត្មាអញនឹងបរិភោគក្នុងទីណា ក្នុងខត្តិយត្រកូល

វា ព្រាហ្មណកុលេ វា វេស្សកុលេ វា សុទ្ទកុលេ វាតិ កិំសុ អសិស្សាមិ កុវំ វា អសិស្សំ ។

[៦៦០] ទុក្ខំ វត សេត្ថ ក្វជ្ជ សេស្សន្តិ ឥមំ រត្តិំ ទុក្ខំ សយិំ ផលកេ វា តដ្ដិកាយ វា ចម្មខណ្ឌេ វា តិណសន្ថារេ វា បណ្ណសន្ថារេ វា បលាលសន្ថារេ វា អាគាមិរត្តិំ កត្ថ សុខំ សយិស្សាមិ មញ្ចេ វា បីឋេ វា ភិសិយា វា ពិម្ពោហនេ[1] វា វិហារេ វា អឌ្ឍយោគេ វា បាសាទេ វា ហម្មិយេ វា គុហាយ វាតិ ទុក្ខំ វត សេត្ថ ក្វជ្ជ សេស្សំ ។

[៦៦១] ឯតេ វិតក្កេ បរិទេវនេយ្យេតិ ឯតេ វិតក្កេតិ ទ្វេ បិណ្ឌបាតប្បដិសញ្ញុត្តេ វិតក្កេ ទ្វេ សេនាសនប្បដិសញ្ញុត្តេ វិតក្កេ បរិទេវនេយ្យេ អាទេវនេយ្យេ បរិទេវនេយ្យាតិ[2] ឯតេ វិតក្កេ បរិទេវនេយ្យេ[2] ។

[៦៦២] វិនយេថ សេក្ខោ អនិកេតសារីតិ សេក្ខោតិ កិំការណា វុច្ចតិ សេក្ខោ ។

១ ក្វចិ ឃរេ ពិម្ពោហនេតិបិ បាឋោ ។ ២ បរិទេវនេយ្យាតិ អភិផ្លុបទំ មញ្ញេ ។

ឬព្រាហ្មណត្រកូល វេស្សត្រកូល ឬសុទ្ទត្រកូល ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អាត្មាអញនឹងបរិភោគអ្វី ឬនឹងបរិភោគក្នុងទីណា ។

(៦៦០) ពាក្យថា ទុក្ខ អាត្មាអញដេកមិនស្រួលសោះក្នុងថ្ងៃនេះ អាត្មាអញនឹងដេក ក្នុងទីណា គឺ យប់នេះ អាត្មាអញដេកមិនស្រួល ហើយលើបន្ទះក្ដារ ឬលើកន្ទេល លើចម្នក់ស្បែក ឬលើកម្រាលស្មៅ លើកម្រាលស្លឹក ឬលើកម្រាលចំបើង លុះដល់យប់មកទៀត តើអាត្មាអញនឹងដេកឲ្យស្រួលក្នុងទីណា លើគ្រែ ឬលើតាំង លើពូក ឬលើខ្នើយ ក្នុងវិហារ ឬក្នុងអឌ្ឍយោគ ក្នុងប្រាសាទ ឬក្នុងប្រាសាទត្រដិល ឬក្នុងគុហា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទុក្ខ អាត្មាអញដេកមិនស្រួលសោះ ក្នុងថ្ងៃនេះ អាត្មាអញនឹងដេក ក្នុងទីណា ។

(៦៦១) ពាក្យថា នូវវិតក្កៈ ទាំងនេះ ក្នុងបទថា នូវវិតក្កៈដែលគប្បីទួញយំទាំងនេះ គឺ វិតក្កៈ ប្រកបដោយបិណ្ឌបាតពីរ វិតក្កៈ ប្រកបដោយសេនាសនៈពីរ ដែលគប្បីទួញយំ ទួញយំខ្លាំង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នូវវិតក្កៈ ដែលគប្បីទួញយំទាំងនេះ ។

(៦៦២) អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុជាសេក្ខៈ ជាអ្នកត្រាច់ទៅ ដោយការមិនអាឡោះអាល័យ គប្បីកំចាត់បង់ សំនួរត្រង់ពាក្យថា សេក្ខៈ ចុះ ព្រោះហេតុអ្វី ភិក្ខុ លោក ហៅថា សេក្ខៈ ។

សិក្ខតីតិ សេក្ខោ ។ កិញ្ច[៣] សិក្ខតិ ។ អធិសីលម្បិ សិក្ខតិ អធិចិត្តម្បិ សិក្ខតិ អធិប្បញ្ញម្បិ សិក្ខតិ ។ កតមា អធិសីលសិក្ខា ។បេ។ អយំ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ឥមា តិស្សោ សិក្ខា អាវជ្ជេន្តោ សិក្ខតិ ជានន្តោ សិក្ខតិ បស្សន្តោ សិក្ខតិ បច្ចវេក្ខន្តោ សិក្ខតិ ចិត្តំ អធិដ្ឋហន្តោ សិក្ខតិ សទ្ធាយ អធិមុច្ចន្តោ សិក្ខតិ វីរិយំ បគ្គណ្ហន្តោ សិក្ខតិ សតឹ ឧបដ្ឋហន្តោ សិក្ខតិ ចិត្តំ សមាទហន្តោ សិក្ខតិ បញ្ញាយ បជានន្តោ សិក្ខតិ អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តោ សិក្ខតិ បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានន្តោ សិក្ខតិ បហាតព្វំ បជហន្តោ សិក្ខតិ សច្ឆិកាតព្វំ សច្ឆិករោន្តោ សិក្ខតិ ភាវេតព្វំ ភាវេន្តោ សិក្ខតិ អាចរតិ សមាចរតិ សមាទាយ សិក្ខតិ ។ តំការណា វុច្ចតិ សេក្ខោ ។ សេក្ខោ វិនយាយ អធិវិនយាយ បហានាយ វូបសមាយ បដិនិស្សគ្គាយ បដិប្បស្សទ្ធិយា អធិសីលម្បិ សិក្ខេយ្យ អធិចិត្តម្បិ សិក្ខេយ្យ អធិប្បញ្ញម្បិ សិក្ខេយ្យ

៣ ឱ. កញ្ចិ ។

ឈ្មោះថាសេក្ខៈ ព្រោះហេតុលោកសិក្សា ។ ចុះសិក្សាអ្វី ។ សិក្សាអធិសីលផង សិក្សាអធិចិត្តផង សិក្សាអធិប្បញ្ញាផង ។ អធិសីលសិក្សា តើដូចម្តេច ។បេ។ នេះហៅថា អធិប្បញ្ញាសិក្សា ។ ភិក្ខុ កាលពិចារណាត្រៃសិក្ខាទាំងនេះ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលដឹង ឈ្មោះថាសិក្សា កាលឃើញ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលពិចារណា ឈ្មោះថាសិក្សា កាលតាំងចិត្ត ឈ្មោះថាសិក្សា កាលចុះចិត្តស៊ប់ដោយសទ្ធា ឈ្មោះថាសិក្សា កាលផ្គងព្យាយាម ឈ្មោះថាសិក្សា កាលតំកល់ស្មារតី ឈ្មោះថាសិក្សា កាលតំកល់ចិត្តមាំ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលដឹងច្បាស់ដោយប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាសិក្សា កាលដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលគួរដឹង ឈ្មោះថាសិក្សា កាលកំណត់ដឹងនូវធម៌ដែលគួរកំណត់ដឹង ឈ្មោះថាសិក្សា កាលលះបង់នូវធម៌ដែលគួរលះបង់ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលចំរើននូវធម៌ដែលគួរចំរើន ឈ្មោះថាសិក្សា ជាប្រព្រឹត្ត ជាប្រព្រឹត្តព្រម ជាសមាទាន ជាសិក្សា ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា សេក្ខៈ ។ សេក្ខបុគ្គលគប្បីសិក្សា អធិសីលផង គប្បីសិក្សាអធិចិត្តផង គប្បីសិក្សាអធិប្បញ្ញាផង ដើម្បីកំចាត់បង់ បន្ទោបង់ លះបង់ ស្ងប់ រលះចោល ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់

ឥមា តិស្សោ សិក្ខា អាវជ្ជេន្តោ សិក្ខេយ្យ ជានន្តោ ។បេ។ សច្ឆិកាតព្វំ សច្ឆិករោន្តោ សិក្ខេយ្យ អាចរេយ្យ សមាចរេយ្យ សមាទាយ វត្តេយ្យាតិ វិនយេថ សេក្ខោ ។

(៦៦៣) អនោកសារីតិ កថំ ឱកសារី ហោតិ ។ ឥធេកច្ចោ កុលបលិពោធេន សមន្នាគតោ ហោតិ គណបលិពោធេន អាវាសបលិពោធេន ចីវរបលិពោធេន បិណ្ឌបាតបលិពោធេន សេនាសនបលិពោធេន គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារបលិពោធេន សមន្នាគតោ ហោតិ ឯវំ ឱកសារី ហោតិ ។

កថំ អនោកសារី ហោតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ ន កុលបលិពោធេន សមន្នាគតោ ហោតិ ន គណអាវាសចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារបលិពោធេន សមន្នាគតោ ហោតិ ឯវំ អនោកសារី ហោតិ ។

មគធំ គតា កោសលំ គតា
ឯកច្ចិយា(១) វជ្ជិភូមិយា

១ ម. ឯកច្ចប បតាត់ វិស្សតិ ។

ដឹងថា កាលបើដឹង គប្បីសិក្សា នូវសិក្ខាទាំង ៣ នេះ កាលដឹង ។បេ។ កាលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ ធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ គប្បីសិក្សា គប្បីប្រព្រឹត្ត គប្បីប្រព្រឹត្តព្រម គប្បីសមាទានប្រព្រឹត្ត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេក្ខៈ គប្បីកំចាត់បង់ ។

(៦៦៣) សំនួរត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកត្រាច់ទៅដោយការមិនកាឡោះកាល័យ ចុះភិក្ខុជាអ្នកត្រាច់ទៅ ដោយការកាឡោះកាល័យ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកប្រកបដោយការកង្វល់ព្រោះត្រកូល ដោយការកង្វល់ព្រោះពួក ដោយការកង្វល់ព្រោះអាវាស ដោយការកង្វល់ព្រោះចីវរ ដោយការកង្វល់ព្រោះបិណ្ឌបាត ដោយការកង្វល់ព្រោះសេនាសនៈ ជាអ្នកប្រកបដោយការកង្វល់ ព្រោះថ្នាំជាគ្រឿងរំលែករោគ ដែលជាបរិក្ខារសម្រាប់ជីវិត ភិក្ខុជាអ្នកត្រាច់ទៅដោយការកាឡោះកាល័យ យ៉ាងនេះ ។ ភិក្ខុជាអ្នកត្រាច់ទៅដោយការមិនកាឡោះកាល័យ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមិនប្រកបដោយការកង្វល់ព្រោះត្រកូល ជាអ្នកមិនប្រកបដោយការកង្វល់ ព្រោះពួក អាវាស ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងថ្នាំជាបច្ច័យគ្រឿងរំលែករោគ ដែលជាបរិក្ខារសម្រាប់ជីវិត ភិក្ខុជាអ្នកត្រាច់ទៅដោយការមិនកាឡោះកាល័យ យ៉ាងនេះ ។

បុគ្គលពួកខ្លះ (ចេញហើយ) អំពីដែនវជ្ជី ទៅកាន់ដែន
មគធៈ ទៅកាន់ដែនកោសល ពួកភិក្ខុនៅក្នុងដែនមគធៈ

មាតជា   វិសេវ្យតារិតា(១)
អនិកេតា   វិហរន្តិ   ភិក្ខវោ
សាធុ ចរិតំ សាធុ សុចរិតំ
សាធុ សទា អនិកេតវិហារោ
អត្ថបុច្ឆនំ   បទក្ខកម្មំ (២)
ឯតំ សាមញ្ញំ អកិញ្ចនស្សាតិ ។

វិនយេថ សេក្ខោ អនិកេតសារី ។ តេនាហ ថេរោ

កឹសូ អសិស្សាមិ កុវំ វា អសិស្សំ
ទុក្ខំ វត សេត្ថ ក្វជ្ជ សេស្សំ
ឯតេ វិតក្កេ បរិទេវនេយ្យេ
វិនយេថ សេក្ខោ អនិកេតសារីតិ ។

(៦៦៤) អន្នញ្ច លទ្ធា វសនញ្ច កាលេ
មត្តំ សោ ជញ្ញា ឥធ តោសនត្ថំ
សោ តេសុ គុត្តោ យតចារី គាមេ
រុសិតោបិ វាចំ ផរុសំ ន វជ្ជា ។

១ ម. បតកា វិយ សង្ឃាដិកោតា ទិស្សន្តិ ។ ២ ម. បទក្ខិណំ កម្មន្តិ ទិស្សតិ ។

ជាអ្នកត្រាច់ទៅ ប្រាសចាកក្តួក ឥតមានការឡោះអាល័យ ការត្រាច់ទៅ ជាការប្រពៃ ការប្រព្រឹត្តល្អ ជាការប្រពៃ ការនៅដោយមិនការឡោះអាល័យ សព្វកាល ជាការប្រពៃ ការសាកសួរអត្ថ និងការធ្វើរបស់ជនអ្នកប្រសប់ នុ៎ះជាកិច្ចខ្ពស់ទៅ របស់បុគ្គលអ្នកមិនមានកង្វល់ ។

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុជា សេក្ខៈ ជាអ្នកត្រាច់ទៅដោយការមិនការឡោះអាល័យ គប្បីកំចាត់បង់ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

កាត្តាអញនឹងបរិភោគអ្វី ឬនឹងបរិភោគក្នុងទីណា ឱហ្ន៎ កាត្តាអញដេកមិនស្រួលសោះ ក្នុងថ្ងៃនេះ កាត្តាអញនឹងដេកក្នុងទីណា ភិក្ខុជាសេក្ខៈ ជាអ្នកត្រាច់ទៅដោយការមិនការឡោះអាល័យ គប្បីកំចាត់បង់នូវវិតក្កៈ ដែលគប្បីខ្ញួញយំ ទាំងនេះចេញ ។

(៦៦៤) ភិក្ខុនោះ ក្នុងសាសនានេះ បានសម្បចំណី នឹងគ្រឿងស្លៀកដណ្ដប់ ក្នុងកាលដ៏គួរហើយ គប្បីដឹងប្រមាណ ដើម្បីសន្តោស ភិក្ខុនោះជាអ្នកគ្រប់គ្រង ក្នុងបច្ច័យទាំង ៤ នោះ ជាអ្នកប្រុងប្រយ័ត្ន ហើយត្រាច់ទៅក្នុងស្រុក សូម្បីត្រូវគេកោសរួស ក៏មិនគប្បីពោលពាក្យទ្រគោះទេ ។

[៦៦៨] អន្នញ្ច លទ្ធា វសនញ្ច កាលេតិ អន្នន្តិ ឱទនោ កុម្មាសោ សត្តុ មច្ឆោ មំសំ ។ វសនន្តិ ឆ ចីវរានិ ខោមំ កប្បាសិកំ កោសេយ្យំ កម្ពលំ សាណំ ភង្គំ ។ អន្នញ្ច លទ្ធា វសនញ្ច កាលេតិ ចីវរំ លភិត្វា បិណ្ឌបាតំ លភិត្វា ន កុហនាយ ន លបនាយ ន នេមិត្តិកតាយ ន និប្បេសិកតាយ ន លាភេន លាភំ និជិគីសនតាយ ន ទារុទានេន ន វេឡុទានេន ន បត្តទានេន ន បុប្ផទានេន ន ផលទានេន ន សិនានទានេន ន ចុណ្ណទានេន ន មត្តិកាទានេន ន ទន្តកដ្ឋទានេន ន មុខោទក-ទានេន ន ចាដុកម្យតាយ ន មុគ្គសូប្យតាយ ន បារិភដ្យតាយ ន បីឋមទ្ទិកតាយ(១) ន វត្ថុវិជ្ជាយ ន តិរច្ឆានវិជ្ជាយ ន អង្គវិជ្ជាយ ន នក្ខត្តវិជ្ជាយ

១ ម. ឆ. បិដ្ឋមទ្ទិកតាយ ។ ឱ. ន. បីឋិមសិកតាយ ។

[៦៦៨] អធិប្បាយពាក្យថា បានម្ហូបចំណី និងគ្រឿងស្លៀកដណ្តប់តាមកាលគួរ ត្រង់ពាក្យថា ម្ហូបចំណី បានដល់បាយ នំកុម្មាស សត្តុ ត្រី សាច់ ។ ពាក្យថា គ្រឿងស្លៀកដណ្តប់ បានដល់ចីវរ ៦ យ៉ាងគឺ ចីវរដែលធ្វើដោយសំបកឈើ ធ្វើដោយកប្បាស ធ្វើដោយសូត្រ ធ្វើដោយរោមសត្វ ធ្វើដោយសំបកធ្មៃ ធ្វើលាយដោយវត្ថុ ៥ យ៉ាងខាងដើម ។ ពាក្យថា បានម្ហូបចំណី និងគ្រឿងស្លៀកដណ្តប់ តាមកាលគួរ គឺបានសេចក្តីថា ភិក្ខុបានចីវរ បានបិណ្ឌបាត មិនមែនដោយកុហក មិនមែនដោយការរួសរាយ មិនមែនដោយការធ្វើនិមិត្ត មិនមែនដោយការកិនបំបាក់ មិនមែនដោយការស្វែងរកលាភដោយលាភ មិនមែនដោយការឲ្យឈើ មិនមែនដោយការឲ្យឫស្សី មិនមែនដោយការឲ្យស្លឹក មិនមែនដោយការឲ្យផ្កា មិនមែនដោយការឲ្យផ្លែ មិនមែនដោយការឲ្យគ្រឿងងូត មិនមែនដោយការឲ្យគ្រឿងលំអិត មិនមែនដោយការឲ្យដីស្អិត មិនមែនដោយការឲ្យឈើស្ទន់ មិនមែនដោយការឲ្យទឹកលុបមុខ មិនមែនដោយភាពជាអ្នកប្រព្រឹត្តបន្ទាបខ្លួន មិនមែនដោយភាពជាអ្នកពោលពាក្យ ដូចសម្លសណ្តែកបាយ មិនមែនដោយភាពជាអ្នកបំរើត្រកូល មិនមែនដោយភាពជាអ្នកលេះលង់ទី ចូលទៅកាន់ផ្ទះ ហើយអង្គុយលើតាំង មិនមែនដោយវិជ្ជាតាមភូមិឋាន មិនមែនដោយតិរច្ឆាន-វិជ្ជា មិនមែនដោយវិជ្ជាតាមអវយវៈ មិនមែនដោយវិជ្ជាតាមនក្ខត្តឫក្ស

ន ទូតកម្មេន ន បហិណគមនេន ន ជង្ឃបេស-
និយេន(១) ន វេជ្ជកម្មេន ន បិណ្ឌកេន ន ទានានុប្ប-
ទានេន ធម្មេន សមេន លទ្ធា លភិត្វា អធិគន្ត្វា
បដិលភិត្វា អន្នញ្ច លទ្ធា វសនញ្ច កាលេ ។

(៦៦៦) មត្តំ សោ ជញ្ញា ឥធ តោសនត្ថំ មត្តំ
សោ ជញ្ញាតិ ទ្វីហិ ការណេហិ មត្តំ ជានាតិ
បដិគ្គហណតោ វា បរិភោគតោ វា ។

កថំ បដិគ្គហណតោ មត្តំ ជានាតិ ។ ថោកេបិ
ទិយ្យមានេ កុលានុទ្ទយាយ កុលានុរក្ខាយ កុលា-
នុកម្បាយ បដិគ្គណ្ហាតិ ពហុកេបិ ទិយ្យមានេ កាយ-
បរិហារិកំ ចីវរំ បដិគ្គណ្ហាតិ កុច្ឆិបរិហារិកំ បិណ្ឌ-
បាតំ បដិគ្គណ្ហាតិ ឯវំ បដិគ្គហណតោ មត្តំ ជានាតិ ។

កថំ បរិភោគតោ មត្តំ ជានាតិ ។ បដិសង្ខា យោនិ-
សោ ចីវរំ បដិសេវតិ យាវទេវ សីតស្ស បដិឃាតាយ
ឧណ្ហស្ស បដិឃាតាយ ឌំសមកសវាតាតបសរីសប-
សម្ផស្សានំ បដិឃាតាយ យាវទេវ ហិរិកោបីនប្បដិច្ឆា-
ទនត្ថំ ។ បដិសង្ខា យោនិសោ បិណ្ឌបាតំ បដិសេវតិ

១ ម. ន ជង្ឃបេសនិកេន ។

មិនមែនដោយដំណើរនាំទូត មិនមែនដោយដំណើរ ដែលគេបញ្ជូនទៅ
មិនមែនដោយការបំរើដោយស្មង មិនមែនដោយវេជ្ជកម្ម មិនមែនដោយ
ឲ្យដុំបាយ មិនមែនដោយឲ្យទៅឲ្យមក ក៏បាន បានហើយ បានចំពោះ
បានចំពោះហើយ ដោយធម៌ស្មើ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បាន
ម្ហូបចំណី និងគ្រឿងស្លៀកដណ្តប់ ក្នុងកាលដ៏គួរ ។

(៦៦៦) អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុនោះ ក្នុងសាសនានេះ គប្បីដឹងប្រមាណ
ដើម្បីសន្តោស ត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុនោះ គប្បីដឹងប្រមាណ សេចក្តីថា ភិក្ខុ
ដឹងប្រមាណដោយហេតុ ២ គឺ ដោយការទទួល ឬដោយការបរិភោគ ។

ភិក្ខុដឹងប្រមាណដោយការទទួល តើដូចម្តេច ។ កាលវត្ថុតិច ដែល
ទាយកឲ្យ ភិក្ខុទទួលដើម្បីអាណិតត្រកូល ដើម្បីតាមរក្សាត្រកូល ដើម្បី
អនុគ្រោះត្រកូល កាលវត្ថុច្រើនដែលទាយកឲ្យ ភិក្ខុទទួលចីវរល្មមតែ
រក្សាកាយ ទទួលបិណ្ឌបាតល្មមតែរក្សាផ្ទៃ ភិក្ខុដឹងប្រមាណដោយការ
ទទួល យ៉ាងនេះ ។

ភិក្ខុដឹងប្រមាណដោយការបរិភោគ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុពិចារណា
ដោយឧបាយហើយប្រើប្រាស់ចីវរ គ្រាន់តែដើម្បីការពារត្រជាក់ ដើម្បី
ការពារក្តៅ ដើម្បីការពារសម្ផស្ស នៃរបោម មូស ខ្យល់ កំដៅថ្ងៃ
និងពស់ទាំងឡាយ គ្រាន់តែដើម្បីនឹងបិទបាំងអវយវៈ ដែលញ៉ាំងសេចក្តី
ខ្មាសឲ្យកំរើក ភិក្ខុពិចារណាដោយឧបាយ ហើយបរិភោគបិណ្ឌបាត

នេវ ទវាយ ន មទាយ ន មណ្ឌនាយ ន វិភូសនាយ យាវទេវ ឥមស្ស កាយស្ស ឋិតិយា យាបនាយ វិហឹសូបរតិយា ព្រហ្មចរិយានុគ្គហាយ ឥតិ បុរាណញ្ច វេទនំ បដិហង្ខាមិ នវញ្ច វេទនំ ន ឧប្បាទេស្សាមិ យាត្រា ច មេ ភវិស្សតិ អនវជ្ជតា ច ផាសុវិហារោ ចាតិ ។ បដិសង្ខា យោនិសោ សេនាសនំ បដិសេវតិ យាវទេវ សីតស្ស បដិឃាតាយ ឧណ្ហស្ស បដិឃាតាយ ឌំសមកសវាតាតបសិរឹសបសម្ផស្សានំ បដិឃាតាយ យាវទេវ ឧតុបរិស្សយវិនោទនំ បដិសល្លានារាមត្ថំ ។ បដិសង្ខា យោនិសោ គិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ បដិសេវតិ យាវទេវ ឧប្បន្នានំ វេយ្យាពាធិកានំ វេទនានំ បដិឃាតាយ អព្យាបជ្ឈបរមតាយ ។ ឯវំ បរិភោគេ មត្តំ ជានាតិ ។ មត្តំ សោ ជញ្ញាតិ ឥមេហិ ទ្វីហិ ការណេហិ មត្តំ ជានេយ្យ អាជានេយ្យ វិជានេយ្យ បដិវិជានេយ្យ បដិវិជ្ឈេយ្យាតិ មត្តំ សោ ជញ្ញា ។

ជា អាហារ (បរិភោគ) ដើម្បីការលេងក៏ទេ ដើម្បីការស្រវឹងក៏ទេ ដើម្បីការប្រដាប់ក៏ទេ ដើម្បីការផូរផង់ក៏ទេ គ្រាន់តែដើម្បីឲ្យតាំងនៅនៃកាយនេះ ដើម្បីនឹងញ៉ាំងជីវិតឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបំបាត់សេចក្តីលំបាក ដើម្បីអនុគ្រោះព្រហ្មចរិយៈ អាហារនេះ នឹងកំចាត់បង់នូវវេទនាចាស់ផង នឹងញ៉ាំងវេទនាថ្មី មិនឲ្យកើតឡើងផង ការប្រព្រឹត្តទៅ នៃឥរិយាបថទាំង ៤ ផង សេចក្តីមិនមានទោសផង ការនៅសប្បាយផង នឹងមានដល់អាហារនេះ ដោយបានបរិភោគ នូវចង្ហាន់បិណ្ឌបាតនេះ ។ ភិក្ខុពិចារណាដោយឧបាយ ហើយសេពសេនាសនៈ គ្រាន់តែដើម្បីការពារត្រជាក់ ដើម្បីការពារក្តៅ ដើម្បីការពារសម្ផស្សនៃរបោម មូស ខ្យល់ កំដៅថ្ងៃ នឹងពស់ទាំងឡាយ គ្រាន់តែដើម្បីបន្ទោបង់នូវអន្តរាយគឺរដូវ នឹងការត្រេកអរក្នុងការសម្ងំនៅ ។ ភិក្ខុពិចារណាដោយឧបាយ ហើយសេពនូវថ្នាំជាគ្រឿងកែរោគ ដែលជាបរិក្ខាររបស់ជីវិត គ្រាន់តែដើម្បីកំចាត់បង់វេទនាទាំងឡាយ ដែលបៀតបៀនផ្សេង ៗ ដែលកើតឡើងហើយ ដើម្បីប្រាសចាកទុក្ខទាំងពីរជាធម្មតា ។ ភិក្ខុដឹងប្រមាណដោយការបរិភោគ យ៉ាងនេះ ។ ពាក្យថា ភិក្ខុនោះ គប្បីដឹងប្រមាណ គឺគប្បីដឹង យល់ ដឹងច្បាស់ ដឹងចំពោះ ចាក់ធ្លុះចំពោះ នូវប្រមាណដោយហេតុ ២ នេះ ហេតុនោះ (ទើបត្រាស់ថា) ភិក្ខុនោះ គប្បីដឹងប្រមាណ ។

[៦៦៧] ឥធ តោសនត្ថិ ឥធ ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតរីតរេន ចីវរេន ឥតរីតរចីវរសន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទី ន ច ចីវរហេតុ អនេសនំ អប្បតិរូបំ អាបជ្ជតិ អលទ្ធា ច ចីវរំ ន បរិតស្សតិ លទ្ធា ច ចីវរំ អគធិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈោបន្នោ អាទីនវទស្សាវី និស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ តាយ ច បន ឥតរីតរចីវរសន្តុដ្ឋិយា នេវត្តានុក្កំសេតិ ន បរំ វម្ភេតិ យោ ហិ តត្ថ ទក្ខោ អនលសោ សម្បជានោ បដិស្សតោ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុ ពោរាណេ អគ្គញ្ញេ អរិយវំសេ ឋិតោ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតរីតរេន បិណ្ឌបាតេន ឥតរីតរបិណ្ឌបាតសន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទី ន ច បិណ្ឌបាតហេតុ អនេសនំ អប្បតិរូបំ អាបជ្ជតិ អលទ្ធា ច បិណ្ឌបាតំ ន បរិតស្សតិ លទ្ធា ច បិណ្ឌបាតំ អគធិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈោបន្នោ អាទីនវទស្សាវី និស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ តាយ ច បន ឥតរីតរបិណ្ឌបាតសន្តុដ្ឋិយា នេវត្តានុក្កំសេតិ ន បរំ វម្ភេតិ យោ ហិ តត្ថ ទក្ខោ អនលសោ សម្បជានោ បដិស្សតោ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុ

[៦៦៧] ពាក្យថា ក្នុងសាសនានេះ ដើម្បីសន្តោស សេចក្តីថា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកសន្តោសដោយចីវរតាមមានតាមបាន ជាអ្នកសរសើរគុណសន្តោសដោយចីវរតាមមានតាមបាន តែមិនដល់នូវអនេសនៈ ជាកម្មមិនសមគួរព្រោះហេតុនៃចីវរ មិនបានចីវរក៏មិនអន្ទះសា បានចីវរហើយ ក៏មិនជាប់ចំពាក់ មិនជ្រប់ មិនងប់ មានប្រក្រតីឃើញទោស មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរលាស់ខ្លួនចេញ ហើយបរិភោគ មួយទៀត មិនលើកតំកើងខ្លួន មិនបន្តុះបង្អាប់អ្នកដទៃ ព្រោះតែសន្តោសដោយចីវរតាមមានតាមបាននោះ ភិក្ខុណា ឈ្លាសវៃ មិនខ្ជិល មានការដឹងខ្លួន ប្រុងស្មារតី ក្នុងចីវរសន្តោសនោះ ភិក្ខុនេះ លោកហៅថា អ្នកឋិតនៅក្នុងអរិយវង្ស ជាវង្សគេស្គាល់ថាប្រសើរ ដែលមានមកតាំងពីដើម ។ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកសន្តោស ដោយបិណ្ឌបាតតាមមានតាមបាន ជាអ្នកសរសើរគុណសន្តោស ដោយបិណ្ឌបាត តាមមានតាមបាន តែមិនដល់នូវអនេសនៈជាកម្មមិនសមគួរ ព្រោះហេតុនៃបិណ្ឌបាត មិនបានបិណ្ឌបាតក៏មិនអន្ទះសា បានបិណ្ឌបាតហើយក៏មិនជាប់ចំពាក់ មិនជ្រប់ មិនងប់ មានប្រក្រតីឃើញទោស មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរលាស់ខ្លួនចេញ ហើយបរិភោគ មួយទៀត មិនលើកតំកើងខ្លួន មិនបន្តុះបង្អាប់អ្នកដទៃ ព្រោះតែសន្តោសដោយបិណ្ឌបាតតាមមានតាមបាននោះ ភិក្ខុណា ឈ្លាសវៃ មិនខ្ជិល មានការដឹងខ្លួន ប្រុងស្មារតី ក្នុងបិណ្ឌបាតសន្តោសនោះ ភិក្ខុនេះ លោកហៅថា

បោរាណេ អគ្គញ្ញេ អរិយវំសេ ឋិតោ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតរីតរេន សេនាសនេន ឥតរីតរ-សេនាសនសន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទី ន ច សេនាសន-ហេតុ អនេសនំ អប្បដិរូបំ អាបជ្ជតិ អលទ្ធា ច សេនាសនំ ន បរិតស្សតិ លទ្ធា ច សេនាសនំ អគធិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈាបន្នោ អាទីនវទស្សាវី និស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ តាយ ច បន ឥតរីតរសេ-នាសនសន្តុដ្ឋិយា នេវត្តានុក្កំសេតិ ន បរំ វម្ភេតិ យោ ហិ តត្ថ ទក្ខោ អនលសោ សម្បជានោ បដិស្ស-តោ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុ បោរាណេ អគ្គញ្ញេ អរិយវំសេ ឋិតោ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតរីត-រេន គិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន ឥតរីតរគិលាន-បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារសន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទី ន ច គិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារហេតុ អនេសនំ អប្បដិ-រូបំ អាបជ្ជតិ អលទ្ធា ច គិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ ន បរិតស្សតិ លទ្ធា ច គិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ អគធិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈាបន្នោ អាទីនវទស្សាវី និស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ តាយ ច បន

អ្នកប៉ិននៅក្នុងអរិយវង្ស ជាវង្សគេស្គាល់ថាប្រសើរ ដែលមានមកតាំងអំពីដើម ។ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកសន្តោសដោយសេនាសនៈ តាមមានតាមបាន តាំងជាអ្នកសរសើរគុណសន្តោសដោយសេនាសនៈ តាមមានតាមបាន តែមិនដល់នូវអនេសនៈ ជាកម្មមិនសមគួរ ព្រោះហេតុនៃសេនាសនៈ មិនបានសេនាសនៈ ក៏មិនអន្ទះសា បានសេនាសនៈហើយក៏មិនជាប់ជំពាក់ មិនជ្រប់ មិនងប់ មានប្រក្រតីឃើញទោស មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរលាស់ខ្លួនចេញ ហើយបរិភោគ មួយទៀត មិនលើកតំកើងខ្លួន មិនបង្អាប់អ្នកដទៃ ព្រោះតែសន្តោសដោយសេនាសនៈ តាមមានតាមបាននោះ ភិក្ខុណា ឈ្លាសវៃ មិនខ្ជិល មានការដឹងខ្លួន ប្រុងស្មារតី ក្នុងសេនាសនសន្តោសនោះ ភិក្ខុនេះ លោកហៅថា អ្នកប៉ិននៅក្នុងអរិយវង្ស ជាវង្សគេស្គាល់ថាប្រសើរ ដែលមានមកតាំងអំពីដើម ។ មួយវិញទៀត ភិក្ខុជាអ្នកសន្តោស ដោយគិលានបច្ច័យភេសជ្ជបរិក្ខារ តាមមានតាមបាន តាំងជាអ្នកសរសើរគុណសន្តោស ដោយគិលានប-ច្ច័យភេសជ្ជបរិក្ខារ តាមមានតាមបាន តែមិនដល់នូវអនេសនៈជាកម្មមិនសមគួរ ព្រោះហេតុគិលានបច្ច័យភេសជ្ជបរិក្ខារ មិនបានគិ-លានបច្ច័យភេសជ្ជបរិក្ខារ ក៏មិនអន្ទះសា បានគិលានបច្ច័យភេសជ្ជ-បរិក្ខារហើយ ក៏មិនជាប់ជំពាក់ មិនជ្រប់ មិនងប់ មានប្រក្រតីឃើញទោស មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរលាស់ខ្លួន ហើយបរិភោគ មួយទៀត

ឥតរីតរគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារសន្តុដ្ឋិយា នេវត្តានុក្កំសេតិ ន បរំ វម្ភេតិ យោ ហិ តត្ថ ទក្ខោ អនលសោ សម្បជានោ បដិស្សតោ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុ ពោរាណេ អគ្គញ្ញេ អរិយវំសេ ឋិតោតិ មត្តំ សោ ជញ្ញា ឥធ តោសនត្ថំ ។

(៦៦៨) សោ តេសុ គុត្តោ យតចារី គាមេតិ សោ តេសុ គុត្តោតិ ចីវរេ បិណ្ឌបាតេ សេនាសនេ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេ គុត្តោ គោបិតោ រក្ខិតោ សំវុតោតិ ឯវម្បិ សោ តេសុ គុត្តោ ។ អថវា អាយតនេសុ គុត្តោ គោបិតោ រក្ខិតោ សំវុតោតិ ឯវម្បិ សោ តេសុ គុត្តោ ។ យតចារី គាមេតិ គាមេ យតោ យត្តោ បដិយត្តោ គុត្តោ គោបិតោ រក្ខិតោ សំវុតោតិ សោ តេសុ គុត្តោ យតចារី គាមេ ។

មិនលើកតំកើងខ្លួន មិនបង្អាប់ជនដទៃ ព្រោះសន្តោសដោយគិលានប្បច្ច័យភេសជ្ជបរិក្ខារតាមមាន តាមបាននោះ ភិក្ខុណា ឈ្លាសវៃ មិនខ្ជិល មានការដឹងខ្លួន ប្រុងស្មារតី ក្នុងគិលានប្បច្ច័យភេសជ្ជបរិក្ខារសន្តោសនោះ ភិក្ខុនេះ លោកហៅថា អ្នកឋិតនៅក្នុងអរិយវង្ស ជាវង្សដែលគេស្គាល់ថា ប្រសើរ ដែលមានមកតាំងអំពីដើម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុនោះ ក្នុងសាសនានេះ គប្បីស្គាល់ប្រមាណ ដើម្បីសន្តោស ។

(៦៦៨) អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុនោះ ជាអ្នកគ្រប់គ្រង ក្នុងបច្ច័យទាំង ៤ នោះ ជាអ្នកប្រុងប្រយ័ត្ន ហើយត្រាច់ទៅក្នុងស្រុក ត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុនោះ ជាអ្នកគ្រប់គ្រង ក្នុងបច្ច័យទាំង ៤ នោះ គឺជាអ្នកគ្រប់គ្រង បិទបាំង រក្សា សង្រួម ក្នុងចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ច័យភេសជ្ជបរិក្ខារ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុនោះជាអ្នកគ្រប់គ្រងក្នុងបច្ច័យទាំង ៤ នោះ យ៉ាងនេះក៏មាន ។ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកគ្រប់គ្រង បិទបាំង រក្សា សង្រួម ក្នុងអាយតនៈទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុនោះជាអ្នកគ្រប់គ្រងក្នុងអាយតនៈទាំងនោះ យ៉ាងនេះក៏មាន ។ ពាក្យថា ជាអ្នកប្រុងប្រយ័ត្នហើយ ត្រាច់ទៅក្នុងស្រុក គឺជាអ្នកប្រយ័ត្ន ប្រុងប្រៀប រៀបចំ គ្រប់គ្រង បិទបាំង រក្សា សង្រួម ក្នុងស្រុក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុនោះជាអ្នកគ្រប់គ្រង ក្នុងបច្ច័យទាំង ៤ នោះ ជាអ្នកប្រុងប្រយ័ត្ន ហើយត្រាច់ទៅក្នុងស្រុក ។

(២៦៤) រុសិតោបិ[១] វាចំ ផរុសំ ន វជ្ជាតិ រុសិតោ ខុំសិតោ វម្ភិតោ ឃដ្ដិតោ គរហិតោ ឧបវទិតោ[២] ផរុសេន កក្កសេន ភណន្តំ[៣] នប្បដិភណេយ្យ អក្កោសន្តំ ន បច្ចក្កោសេយ្យ រោសន្តំ នប្បដិរោសេយ្យ ភណ្ឌន្តំ នប្បដិភណ្ឌេយ្យ ន កលហំ ករេយ្យ ន ភណ្ឌនំ ករេយ្យ ន វិគ្គហំ ករេយ្យ ន វិវាទំ ករេយ្យ ន មេធគំ ករេយ្យ កលហភណ្ឌនវិគ្គហវិវាទមេធគំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យ កលហភណ្ឌនវិគ្គហវិវាទមេធគា អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដោ[៤] វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរេយ្យាតិ រុសិតោបិ វាចំ ផរុសំ ន វជ្ជា ។ តេនាហ ភគវា

> អន្នញ្ច លទ្ធា វសនញ្ច កាលេ
> មត្តំ ស ជញ្ញា ឥធ តោសនត្ថំ
> សោ តេសុ គុត្តោ យតចារិ គាមេ
> រុសិតោបិ វាចំ ផរុសំ ន វជ្ជាតិ ។

១ ម. ទូសិតោបិ ។ ២ ឱ. ឧបវទិតោ ។ ៣ ឱ. បដិភណន្តំ ។ ម. នប្បដិវជ្ជា ។
៤ ម. និស្សដ្ឋោ ។

(២៦៤) ពាក្យថា សូម្បីក្រោធខឹងសម្បារ ក៏មិនគប្បីពោលពាក្យទ្រគោះ គឺក្រោធខឹងសម្បារ ជេរ ប្រទេច ខ្ទាំងខ្ទប់ តិះដៀល បង្អាប់ បង្អួន ក៏មិនគប្បីនិយាយតបនឹងគេ ដែលនិយាយដោយពាក្យទ្រគោះគ្រោតគ្រាត មិនគប្បីជេរតបនឹងគេដែលជេរ មិនគប្បីខឹងតបនឹងគេដែលខឹង មិនគប្បីបង្កហេតុនឹងគេដែលបង្កហេតុ មិនគប្បីធ្វើជម្លោះ មិនគប្បីធ្វើការបង្កហេតុ មិនគប្បីធ្វើការប្រកួតប្រកាន់ មិនគប្បីធ្វើវិវាទ មិនគប្បីធ្វើការប្រកែកប្រកាន់ គឺគប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យបាត់បង់នូវជម្លោះ ការបង្កហេតុ ការប្រកួតប្រកាន់ វិវាទនឹងការប្រកែកប្រកាន់ គប្បីជាបុគ្គលវៀរចាក វៀរស្រឡះ វៀរផុត ចេញទៅ លាស់ចេញ ផុតស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកជម្លោះ ការបង្កហេតុ ការប្រកួតប្រកាន់ វិវាទនឹងការប្រកែកប្រកាន់ ហើយនៅដោយចិត្តដែលធ្វើឲ្យប្រាសចាកដែន ហេតុនោះ (ទើបត្រាស់ថា) សូម្បីក្រោធខឹងសម្បារ ក៏មិនគប្បីពោលពាក្យទ្រគោះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

> ភិក្ខុនោះ ក្នុងសាសនានេះ បានម្ហូបចំណី និងគ្រឿងស្លៀក
> ដណ្តប់ ក្នុងកាលដ៏គួរហើយ គប្បីដឹងប្រមាណ ដើម្បី
> សន្តោស ភិក្ខុនោះជាអ្នកគ្រប់គ្រង ក្នុងបច្ច័យទាំងនោះ
> ជាអ្នកប្រព្រឹត្តប្រយ័ត្ន ហើយត្រាច់ទៅក្នុងស្រុក សូម្បីគេ
> ខឹងសម្បារ ក៏មិនគប្បីពោលពាក្យទ្រគោះទេ ។

[៦៧០] ឱក្ខិត្តចក្ខុ ន ច បាទលោលោ
ឈានានុយុត្តោ ពហុជាគរស្ស
ឧបេក្ខមារព្ភ សមាហិតត្តោ
តក្កាសយំ កុក្កុច្ចិយូបច្ឆិន្ទេ(១) ។

[៦៧១] ឱក្ខិត្តចក្ខុ ន ច បាទលោលោតិ កថំ ខិត្តចក្ខុ ហោតិ ។ ឥធេកច្ចោ(២) ចក្ខុលោលោ ចក្ខុលោលិយេន សមន្នាគតោ ហោតិ អទិដ្ឋំ ទក្ខិតព្វំ ទិដ្ឋំ សមតិក្កមិតព្វន្តិ អារាមេន អារាមំ ឧយ្យានេន ឧយ្យានំ គាមេន គាមំ និគមេន និគមំ នគរេន នគរំ រដ្ឋេន រដ្ឋំ ជនបទេន ជនបទំ ទីឃចារិកំ អនវត្ថចារិកំ(៣) អនុយុត្តោ ហោតិ រូបទស្សនាយ ឯវម្បិ ខិត្តចក្ខុ ហោតិ ។ អថវា អន្តរឃរំ បវិដ្ឋោ វីថិំ បដិបន្នោ អសំវុតោ គច្ឆតិ ហត្ថឹ ឱលោកេន្តោ អស្សំ ឱលោកេន្តោ រថំ ឱលោកេន្តោ បត្តឹ ឱលោកេន្តោ ឥត្ថិយោ ឱលោកេន្តោ បុរិសេ ឱលោកេន្តោ កុមារកេ ឱលោកេន្តោ កុមារិកាយោ ឱលោកេន្តោ

១ ម. កុក្កុច្ចិយូបច្ឆិន្ទេ ។ ២ ឱ.ម. ឯកច្ចោ ភិក្ខុ ឥតិ ទិស្សតិ ។ ៣ ឥស្ថិកសុត្ត-ត្ថៃរស អនវត្ថិតចារិកន្តិ ទិស្សតិ ។

[៦៧០] ភិក្ខុគប្បីមានភ្នែកសំឡឹងចុះក្រោម មិនគប្បីរលោភរលាំដោយជើង គប្បីប្រកបរឿយៗ ក្នុងឈាន ជាអ្នកភ្ញាក់រលឹកច្រើន គប្បីប្រារព្ធឧបេក្ខា ហើយជាអ្នកមានចិត្តតាំងមាំ គប្បីផ្ដាច់បង់ នូវសេចក្ដីត្រិះរិះផង នូវធម៌ជាទីអាស្រ័យនៃសេចក្ដីត្រិះរិះផង នូវកុក្កុច្ចៈផង ។

[៦៧១] អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុគប្បីមានភ្នែកសំឡឹងចុះក្រោម គប្បីមិនរលោភរលាំដោយជើង សំនួរថា ភិក្ខុមានភ្នែកក្រឡេកមើល តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នករឡេររឡោះដោយភ្នែក ប្រកបដោយការរឡេររឡោះដោយភ្នែក គិតថា អាត្មាអញគួរឃើញនូវរបស់ដែលមិនទាន់ឃើញ គួររំលងនូវរបស់ដែលឃើញហើយ ប្រកបរឿយៗនូវការត្រាច់ទៅឆ្ងាយ ត្រាច់ទៅមិនឈប់ឈរ អំពីសួនច្បារទៅសួនច្បារ អំពីឧទ្យានទៅឧទ្យាន អំពីស្រុកទៅស្រុក អំពីនិគមទៅនិគម អំពីនគរទៅនគរ អំពីដែនទៅដែន អំពីជនបទ ទៅជនបទ ដើម្បីមើលរូប ភិក្ខុមានភ្នែកក្រឡេកមើល យ៉ាងនេះក៏មាន ។ មួយទៀត ភិក្ខុចូលទៅចន្លោះផ្ទះ ដើរតាមថ្នល់ ទៅមិនសង្រួម ក្រឡេកមើលដំរី មើលសេះ មើលរថ មើលពលថ្មើរជើង មើលពួកស្រី មើលពួកប្រុស មើលក្មេងប្រុស មើលក្មេងស្រី

អន្តរាបណំ ឱលោកេន្តោ ឃរមុខានិ ឱលោកេន្តោ ឧទ្ធំ ឱលោកេន្តោ អធោ ឱលោកេន្តោ ទិសាវិទិសំ បេក្ខមានោ គច្ឆតិ ឯវម្បិ ទិត្តចក្ខុ ហោតិ ។ អបរំ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា និមិត្តគ្គាហី ហោតិ អនុព្យញ្ជនគ្គាហី យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ ន បដិបជ្ជតិ ន រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ ចក្ខុន្ទ្រិយេ ន សំវរំ អាបជ្ជតិ ឯវម្បិ ទិត្តចក្ខុ ហោតិ ។ យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា តេ ឯវរូបំ វិសូកទស្សនំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ សេយ្យថីទំ នច្ចំ គីតំ វាទិតំ បេក្ខំ អក្ខានំ បាណិស្សរំ វេតាឡំ កុម្ភថូនំ សោភនករកំ ចណ្ឌាលំ វំសំ ធោវនំ ហត្ថិយុទ្ធំ អស្សយុទ្ធំ មហិសយុទ្ធំ ឧសភយុទ្ធំ អជយុទ្ធំ មេណ្ឌយុទ្ធំ កុក្កុដយុទ្ធំ វដ្ដកយុទ្ធំ ទណ្ឌយុទ្ធំ មុដ្ឋិយុទ្ធំ និព្វុទ្ធំ ឧយ្យោធិកំ ពលគ្គំ សេនាព្យូហំ អនីកទស្សនំ ឥតិ វា ឯវម្បិ ទិត្តចក្ខុ ហោតិ ។ កថំ ន ទិត្តចក្ខុ ហោតិ ។

មើលចន្លោះកេនផ្សារ មើលមុខផ្ទះ មើលលើ មើលក្រោម សំឡឹងមើលទិសតូចទិសធំ ភិក្ខុមានភ្នែកក្រឡេកមើល យ៉ាងនេះក៏មាន ១ មួយទៀត ភិក្ខុបានឃើញរូបដោយភ្នែក ហើយជាអ្នកកាន់យកនិមិត្ត កាន់យកអនុព្យញ្ជនៈ ធម៌ទាំងឡាយ ជាអកុសលដ៏លាមក គឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស គប្បីជាប់តាមនូវភិក្ខុអ្នកមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយនុ៎ះ ព្រោះហេតុតែការមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយណា មិនប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយនោះ មិនរក្សាចក្ខុន្ទ្រិយ មិនដល់នូវការសង្រួម ក្នុងចក្ខុន្ទ្រិយ ភិក្ខុមានភ្នែកក្រឡេកមើល យ៉ាងនេះក៏មាន ១ មួយវិញទៀត ដូចជាសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ពួកខ្លះ បរិភោគភោជនដែលគេឲ្យដោយសទ្ធា តែសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ តែងប្រកបរឿយៗនូវការស្ដាប់និងការមើលល្បែងជាសត្រូវដល់កុសលធម៌ មានសភាពយ៉ាងនេះ គឺល្បែងរាំ ច្រៀង ប្រគំ មហោស្រព ចម្រៀងនិស្ដូចការកេះដៃនិងគោះកម្រមជាដើម គង តន់ ស្គរមានជ្រុងបួន រូបគំនូរ ល្បែងទុំផែក ល្បែងកាំ ល្បែងលាងឆ្អឹង ប្រជល់ដំរី ប្រណាំងសេះ ប្រជល់ក្របី ប្រជល់គោ ប្រជល់ពពែ ប្រជល់ចៀម ប្រជល់មាន់ ប្រជល់ទា ល្បែងគុណដំបង ប្រដាល់ ចំបាប់ ទីសម្រាប់ច្បាំងគ្នា ទីសម្រាប់រៀបពល ទីលំនៅនៃទ័ព សេនាព្យូហ៍ ទីមើលកងទ័ព ដូច្នេះខ្លះ ភិក្ខុមានភ្នែកក្រឡេកមើល យ៉ាងនេះក៏មាន ១ ភិក្ខុមានភ្នែកមិនក្រឡេកមើល តើដូចម្ដេច ។

៩៥(១) កថំ ន ចក្ខុលោលោ ចក្ខុលោលិយេន សមន្នាគតោ ហោតិ អទិដ្ឋំ ទក្ខិតព្វំ ទិដ្ឋំ សមតិក្កមិតព្វន្តិ អារាមេន អារាមំ ឧយ្យានេន ឧយ្យានំ គាមេន គាមំ និគមេន និគមំ នគរេន នគរំ រដ្ឋេន រដ្ឋំ ជនបទេន ជនបទំ ទីឃចារិកំ អនវត្ថចារិកំ អនុយុត្តោ ហោតិ រូបទស្សនាយ ឯវម្បិ ន ចក្ខុលោលោ ហោតិ ។ អថវា ភិក្ខុ អន្តរឃរំ បវិដ្ឋោ វីថិំ បដិបន្នោ សំវុតោ គច្ឆតិ ន ហត្ថិំ ឱលោកេន្តោ ។ បេ ។ ន ទិសាវិទិសំ វិបេក្ខមានោ គច្ឆតិ ឯវម្បិ ន ចក្ខុលោលោ ហោតិ ។ អថវា ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ ។ បេ ។ ចក្ខុន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ ឯវម្បិ ន ចក្ខុលោលោ ហោតិ ។ យថា វា បនេកេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ ភោជនានិ ភុញ្ជិត្វា ។ បេ ។ អនីកទស្សនំ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបា វិសូកទស្សនានុយោគា បដិវិរតោ ហោតិ ឯវម្បិ ន ចក្ខុលោលោ ។ ហោតីតិ ន ចក្ខុលោលោ ។

---

១. ឱ. ម. នវកា ។

ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមិនលោលល្មោភដោយភ្នែក ជាអ្នកមិនប្រកបដោយការលោលល្មោភដោយភ្នែក ដោយគិតថា គប្បីអញគួរឃើញរបស់ដែលមិនទាន់ឃើញ គួរកន្លងរបស់ដែលឃើញហើយ មិនប្រកបរឿយៗ នូវការត្រាច់ទៅឆ្ងាយ ត្រាច់ទៅមិនឈប់ឈរ អំពីសួនច្បារទៅសួនច្បារ អំពីឧទ្យានទៅឧទ្យាន អំពីស្រុកទៅស្រុក អំពីនិគមទៅនិគម អំពីក្រុងទៅក្រុង អំពីដែនទៅដែន អំពីជនបទ ទៅជនបទ ដើម្បីមើលរូប ភិក្ខុមានភ្នែកមិនក្រឡេកមើល យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត ភិក្ខុចូលទៅកាន់ផ្ទះ ដើរតាមថ្នល់ ទៅសង្រួម មិនក្រឡេកមើលនូវដំរី ។ បេ ។ មិនសម្លឹងមើលទិសតូច ទិសធំ ដើរទៅ ភិក្ខុមានភ្នែកមិនក្រឡេកមើល យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត ភិក្ខុឃើញរូបដោយភ្នែក មិនកាន់យកនូវនិមិត្ត ។ បេ ។ ដល់នូវការសង្រួម ក្នុងចក្ខុន្ទ្រិយ ភិក្ខុមានភ្នែកមិនក្រឡេកមើល យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយវិញទៀត ដូចជាសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើនពួកខ្លះ បរិភោគភោជនដែលគេឲ្យដោយសទ្ធាហើយ ។ បេ ។ ទីមើលកងទ័ព ដូច្នេះខ្លះ ភិក្ខុជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកការប្រកបរឿយៗ នូវការស្តាប់ទីការមើលល្បែង ដែលជាសត្រូវ មានសភាពយ៉ាងនេះ ភិក្ខុ មានភ្នែកមិនក្រឡេកមើល យ៉ាងនេះខ្លះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុគប្បីមានភ្នែកសម្លឹងចុះក្រោម ។

[៤៧៦] ន ច ចក្ខុលោលោតិ កថំ ចក្ខុលោលោ ហោតិ ឥធេកច្ចោ ចក្ខុលោលោ ចក្ខុលោលិយេន សមន្នាគតោ ហោតិ អារាមេន អារាមំ ។ បេ ។ ទីឃចារិកំ អនវត្ថចារិកំ អនុយុត្តោ ហោតិ រូបទស្សនាយ ឯវម្បិ ចក្ខុលោលោ ហោតិ ។ អថវា ភិក្ខុ អន្តោសង្ឃារាមេ ចក្ខុលោលោ ចក្ខុលោលិយេន សមន្នាគតោ ហោតិ ន អត្ថហេតុ ន ការណហេតុ ឧទ្ធតោ អវូបសន្តចិត្តោ បរិវេណតោ បរិវេណំ គច្ឆតិ ។ បេ ។ ឥតិភវាភវកថំ កថេសិ ឯវម្បិ ចក្ខុលោលោ ហោតិ ។ ន ច ចក្ខុលោលោតិ ចក្ខុលោលិយំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យ ចក្ខុលោលិយា អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរេយ្យ បដិសល្លានារាមោ អស្ស បដិសល្លានរតោ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថមនុយុត្តោ អនិរាកតជ្ឈានោ វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ ព្រូហេតា សុញ្ញាគារំ ឈាយី

(៤៧៦) អធិប្បាយពាក្យថា មិនគប្បីលោភលន់ដោយភ្នែក សំនួរថា ភិក្ខុអ្នកលោភលន់ដោយភ្នែក តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុពួកខ្លះក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកលោភលន់ដោយភ្នែក ប្រកបដោយការលោភលន់ដោយភ្នែក ប្រកបរឿយ ៗ នូវការត្រាច់ទៅឆ្ងាយ ត្រាច់ទៅមិនឈប់ឈរ គឺពីសួនច្បារទៅសួនច្បារ ។ បេ ។ ដើម្បីតែឃើញរូប ភិក្ខុអ្នកលោភលន់ដោយភ្នែក យ៉ាងនេះក៏មាន ។ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកលោភលន់ដោយភ្នែក ប្រកបដោយការលោភលន់ដោយភ្នែក ខាងក្នុងសង្ឃារាម ជាអ្នកមានចិត្តរាយមាយ មានចិត្តមិនស្ងប់ ទៅអំពីបរិវេណ កាន់បរិវេណ មិនមែនព្រោះហេតុនៃអត្ថ មិនមែនព្រោះហេតុនៃការណ៍ ។ បេ ។ ពោលនូវពាក្យ គឺសេចក្ដីចំរើននិងវិនាស ដូច្នេះ ៗ ដូច្នោះ ៗ ភិក្ខុអ្នកលោភលន់ដោយភ្នែក យ៉ាងនេះក៏មាន ។ ពាក្យថា មិនគប្បីលោភលន់ដោយភ្នែក គឺសេចក្ដីថា គប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យដាច់បង់ នូវការលោភលន់ដោយភ្នែក គប្បីជាអ្នកវៀរឆ្ងាយ វៀរចេញ វៀរស្រឡះ ចេញទៅ រលាស់ចេញ ផុតស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកការលោភលន់ដោយភ្នែក សម្រាកនៅដោយចិត្ត ដែលធ្វើឲ្យប្រាសចាកដែន ជាអ្នកមានការត្រេកអរ ក្នុងការពួនសម្ងំ ជាអ្នកត្រេកអរក្នុងការពួនសម្ងំ ជាអ្នកប្រកប នូវសេចក្ដីស្ងប់ចិត្តរបស់ខ្លួន មានឈានមិនសាបសូន្យ ប្រកបដោយវិបស្សនា ជាអ្នកចំរើននូវការនៅក្នុងផ្ទះស្ងាត់ មានឈាន

ឈានេតោ ឯកត្តមនុយុត្តោ សន្តុដ្ឋកោតិ ទុក្ខក្ខ-ចក្ខុ ន ច ពាទលោលោ ។

(៤៧៣) ឈានានុយុត្តោ ពហុជាគរស្សាតិ ឈានា-នុយុត្តោតិ ទ្វីហិ ការណេហិ ឈានានុយុត្តោ អនុប្បន្ន-ស្ស វា បឋមស្ស ឈានស្ស ឧប្បាទាយ យុត្តោ ប-យុត្តោ អាយុត្តោ សមាយុត្តោ អនុប្បន្នស្ស វា ទុតិ-យស្ស ឈានស្ស តតិយស្ស ឈានស្ស ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស ឧប្បាទាយ យុត្តោ បយុត្តោ អាយុត្តោ សមាយុត្តោតិ ឯវម្បិ ឈានានុយុត្តោ ។ អថវា ឧប្បន្នំ វា បឋមំ ឈានំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ ឧប្បន្នំ វា ទុតិយំ ឈានំ តតិយំ ឈានំ ចតុត្ថំ ឈានំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតីតិ ឯវម្បិ ឈានា-នុយុត្តោ ។ ពហុជាគរស្សាតិ ឥធ ភិក្ខុ ទិវសំ ចង្ក-មេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិ-សោធេតិ រត្តិយា បឋមំ យាមំ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ រត្តិយា មជ្ឈិមំ យាមំ ទក្ខិណេន បស្សេន សីហសេយ្យំ កប្បេតិ បាទេ បាទំ អច្ចាធាយ សតោ

ត្រេកអរក្នុងឈាន ប្រកបខ្លួនក្នុងនៅម្នាក់ឯង ជាអ្នកដល់នូវប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុគប្បីមានភ្នែកសំឡឹងចុះក្រោម មិនគប្បីរលោរលាំដោយជើង ។

[៤៧៣] អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីប្រកបរឿយ ៗ ក្នុងឈាន ទាំងជាអ្នកភ្ញាក់រលឹកច្រើន ត្រង់ពាក្យថា ប្រកបរឿយៗក្នុងឈាន គឺ ប្រកបរឿយ ៗ ក្នុងឈានដោយហេតុ ២ គឺប្រកប ខ្វល់ខ្វាយ ផ្សែផ្សំ ប្រកបព្រម ដើម្បីញុំាងបឋមជ្ឈាន ដែលមិនទាន់កើតឲ្យកើតឡើង ឬប្រកប ខ្វល់ខ្វាយ ផ្សែផ្សំ ប្រកបព្រម ដើម្បីញុំាងទុតិយជ្ឈាន តតិយជ្ឈាន ចតុត្ថជ្ឈាន ដែលមិនទាន់កើតឲ្យកើតឡើង ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ប្រកបរឿយ ៗ ក្នុងឈាន យ៉ាងនេះក៏មាន ។ មួយទៀត ភិក្ខុសេព ដោយច្រើន ចំរើន ធ្វើឲ្យច្រើន នូវបឋមជ្ឈាន ដែលកើតឡើងហើយ ឬសេពគប់ដោយច្រើន ចំរើន ធ្វើឲ្យច្រើន នូវទុតិយជ្ឈាន តតិយជ្ឈាន ចតុត្ថជ្ឈាន ដែលកើតហើយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ប្រកបរឿយ ៗ ក្នុងឈាន យ៉ាងនេះក៏មាន ។ ពាក្យថា ទាំងជាអ្នកភ្ញាក់រលឹកច្រើន គឺ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះញុំាងចិត្តឲ្យស្អាត ចាកធម៌ជាគ្រឿងរារាំង ដោយការចង្ក្រម ដោយការអង្គុយអស់វេលាថ្ងៃ ញុំាងចិត្តឲ្យស្អាត ចាកធម៌ជាគ្រឿងរារាំង ដោយការចង្ក្រម ដោយការអង្គុយ អស់បឋមយាមនៃរាត្រី សម្រេចសីហ-សេយ្យាដោយចំហៀងខាងស្តាំ ដាក់ជើងម្ខាងលើជើងម្ខាង មានសតិ

សម្បជានោ ឧដ្ឋានសញ្ញី មនសិការិត្វា រត្តិយា បច្ឆិមំ យាមំ បច្ចុដ្ឋាយ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវ-រណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតីតិ ឈានានុ-យុត្តោ ពហុជាគរស្ស ។

(៦៧៦) ឧបេក្ខមារព្ភ សមាហិតត្តោតិ ឧបេក្ខាតិ យា ចតុត្ថេ ឈានេ ឧបេក្ខា ឧបេក្ខនា អជ្ឈុបេ-ក្ខនា ចិត្តសមតា ចិត្តប្បស្សទ្ធតា មជ្ឈត្តតា ចិត្តស្ស ។ សមាហិតត្តោតិ យា ចិត្តស្ស ឋិតិ សណ្ឋិតិ អវ-ដ្ឋិតិ អវិសាហារោ អវិក្ខេបោ អវិសាហដមានសតា សមថោ សមាធិន្ទ្រិយំ សមាធិពលំ សម្មាសមាធីតិ ។ ឧបេក្ខមារព្ភ សមាហិតត្តោតិ ចតុត្ថេ ឈានេ ឧ-បេក្ខមារព្ភ ឯកគ្គចិត្តោ អវិក្ខិត្តចិត្តោ អវិសាហដ-មានសោតិ ឧបេក្ខមារព្ភ សមាហិតត្តោ ។

(៦៧៨) តក្កាសយំ កុក្កុច្ចិយូបច្ឆិន្ទេតិ តក្កាតិ នវ វិតក្កា កាមវិតក្កោ ព្យាបាទវិតក្កោ វិហឹសាវិតក្កោ

មានសម្បជញ្ញៈ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវសញ្ញាជាគ្រឿងក្រោក អស់បច្ឆិម-យាមនៃរាត្រី ញុំាងចិត្តឲ្យស្អាត ចាកធម៌ជាគ្រឿងរាំង ដោយការចង្ក្រម ដោយការអង្គុយ អស់បច្ឆិមយាមនៃរាត្រី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីប្រកបរឿយៗ ក្នុងឈាន ជាអ្នកភ្ញាក់រលឹកច្រើន ។

(៦៧៦) ពាក្យថា គប្បីប្រារព្ធឧបេក្ខា ហើយជាអ្នកមានចិត្តតាំងមាំ ត្រង់ពាក្យថា ឧបេក្ខា បានដល់ ការតាំងចិត្តជាកណ្តាល ការព្រងើយ ការសំឡឹងតោះ ការមានចិត្តស្មើ ការមានចិត្តស្ងប់ ការមានចិត្តជាកណ្តាល ក្នុងចតុត្ថជ្ឈាន ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមានចិត្តតាំងមាំ គឺការតាំងនៅ ការឋិតនៅ ការឋិតនៅនឹង ការមិនកន្ទុះ ការមិនរើរាយ ការមិនរសាប់រសល់ ការស្ងប់នៃចិត្ត សមាធិន្ទ្រិយ សមាធិពលៈ សម្មា-សមាធិ ។ ពាក្យថា គួរប្រារព្ធឧបេក្ខា ហើយជាអ្នកមានចិត្តតាំងមាំ បានសេចក្តីថា គួរប្រារព្ធឧបេក្ខា ក្នុងចតុត្ថជ្ឈាន ហើយជាអ្នកមានចិត្តមូលក្នុងអារម្មណ៍តែមួយ មានចិត្តមិនរាយមាយ មានចិត្តមិនរសាប់រសល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីប្រារព្ធឧបេក្ខា ហើយជាអ្នកមានចិត្តតាំងមាំ ។

[៦៧៨] អធិប្បាយពាក្យ ថាគប្បីកាត់បង់នូវសេចក្តីត្រិះរិះផង នូវធម៌ជាទីអាស្រ័យនៃសេចក្តីត្រិះរិះផង នូវកុក្កុច្ចៈផង ត្រង់ពាក្យថា សេចក្តីត្រិះរិះ បានដល់សេចក្តីត្រិះរិះ ៩ គឺការត្រិះរិះកាម ការត្រិះរិះព្យាបាទ ការត្រិះរិះវិហឹសា

ញាតិវិតក្កោ ជនបទវិតក្កោ អមរវិតក្កោ បរានុទ្ទយតាបដិសញ្ញុត្តោ វិតក្កោ លាភសក្ការសិលោកបដិសញ្ញុត្តោ វិតក្កោ អនវញ្ញត្តិបដិសញ្ញុត្តោ វិតក្កោ ឥមេ វុច្ចន្តិ នវ វិតក្កា ។ កាមវិតក្កានំ កាមសញ្ញាសយោ ព្យាបាទវិតក្កានំ ព្យាបាទសញ្ញាសយោ វិហឹសាវិតក្កានំ វិហឹសាសញ្ញាសយោ ។ អបិច តក្កានំ សង្កប្បានំ អវិជ្ជាសយោ អយោនិសោ មនសិការោ អាសយោ អស្មិមានោ អាសយោ អនោត្តប្បំ អាសយោ ឧទ្ធច្ចំ អាសយោ ។ កុក្កុច្ចន្តិ ហត្ថកុក្កុច្ចម្បិ កុក្កុច្ចំ បាទកុក្កុច្ចម្បិ កុក្កុច្ចំ ហត្ថបាទកុក្កុច្ចម្បិ កុក្កុច្ចំ អកប្បិយេ កប្បិយសញ្ញិតា កប្បិយេ អកប្បិយសញ្ញិតា អវជ្ជេ វជ្ជសញ្ញិតា វជ្ជេ អវជ្ជសញ្ញិតា យំ ឯវរូបំ កុក្កុច្ចំ កុក្កុច្ចាយនា កុក្កុច្ចាយិតត្តំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ឥទំ វុច្ចតិ កុក្កុច្ចំ ។ អបិច ទ្វីហិ ការណេហិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ កតត្តា ច អកតត្តា ច ។

ការត្រិះរិះញាតិ ការត្រិះរិះជនបទ ការត្រិះរិះទេវតា ការត្រិះរិះប្រកបដោយការអាណិតជនដទៃ ការត្រិះរិះប្រកបដោយលាភសក្ការៈនិងសេចក្តីសរសើរ ការត្រិះរិះប្រកបដោយសេចក្តីមិនឲ្យគេមើលងាយ នេះ លោកហៅថា សេចក្តីត្រិះរិះ តាំងប្រាំបួន ។ កាមសញ្ញា ជាទីអាស្រ័យនៃកាមវិតក្កៈ ព្យាបាទសញ្ញា ជាទីអាស្រ័យនៃព្យាបាទវិតក្កៈ វិហឹសាសញ្ញា ជាទីអាស្រ័យនៃវិហឹសាវិតក្កៈ ។ មួយទៀត អវិជ្ជា ជាទីអាស្រ័យ អយោនិសោមនសិការ ជាទីអាស្រ័យ អស្មិមានះ ជាទីអាស្រ័យ អនោត្តប្បៈ ជាទីអាស្រ័យ ឧទ្ធច្ចៈ ជាទីអាស្រ័យ នៃវិតក្កៈ គឺសេចក្តីត្រិះរិះ ។ ពាក្យថា កុក្កុច្ចៈ គឺកុក្កុច្ចៈ បានដល់ការរើសដៃក៏មាន កុក្កុច្ចៈ បានដល់ការរើសជើងក៏មាន កុក្កុច្ចៈ បានដល់ការរើសទាំងដៃទាំងជើងក៏មាន សេចក្តីសំគាល់ថាគួរក្នុងរបស់ដែលមិនគួរ សេចក្តីសំគាល់ថាមិនគួរ ក្នុងរបស់ដែលគួរ សេចក្តីសំគាល់ថាមានទោសក្នុងរបស់ដែលមិនមានទោស សេចក្តីសំគាល់ថាមិនមានទោស ក្នុងរបស់ដែលមានទោស សេចក្តីសង្ស័យ អាការនៃសេចក្តីសង្ស័យ ភាពនៃសេចក្តីសង្ស័យ សេចក្តីក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត សភាពៈជាគំនូសនៃចិត្ត ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ លោកហៅថា កុក្កុច្ចៈ ។ មួយទៀត កុក្កុច្ចៈ សេចក្តីក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត គំនូសនៃចិត្ត កើតឡើង ដោយហេតុ ២ គឺ ភាពដែលបានធ្វើ ១ ភាពដែលមិនបានធ្វើ ១ ។

កថំ កតត្តា ច អកតត្តា ច ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។ កតំ មេ កាយទុច្ចរិតំ អកតំ មេ កាយសុចរិតន្តិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។ កតំ មេ វចីទុច្ចរិតំ ។ កតំ មេ មនោទុច្ចរិតំ ។ កតោ មេ បាណាតិបាតោ អកតា មេ បាណាតិបាតា វេរមណីតិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។ កតំ មេ អទិន្នាទានំ ។ កតោ មេ កាមេសុ មិច្ឆាចារោ ។ កតោ មេ មុសាវាទោ ។ កតា មេ បិសុណា វាចា ។ កតា មេ ផរុសា វាចា ។ កតោ មេ សម្ផប្បលាបោ ។ កតា មេ អភិជ្ឈា ។ កតោ មេ ព្យាបាទោ ។ កតា មេ មិច្ឆាទិដ្ឋិ អកតា មេ សម្មាទិដ្ឋីតិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។ ឯវំ កតត្តា ច អកតត្តា ច ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។ អថវា សីលេសុម្ហិ ន បរិបូរការីតិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។ ឥន្ទ្រិយេសុម្ហិ អគុត្តទ្វារោតិ ។

កុក្កុច្ចៈ គឺសេចក្តីក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត គំនុំសៅនៃចិត្ត កើតឡើងដោយការដែលបានធ្វើនិងការដែលមិនបានធ្វើ តើដូចម្តេច ។ កុក្កុច្ចៈ សេចក្តីក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត គំនុំសៅនៃចិត្ត កើតឡើងដោយគិតថា កាយទុច្ចរិត អាត្មាអញបានធ្វើ កាយសុចរិត អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ វចីទុច្ចរិត អាត្មាអញបានធ្វើ ។ មនោទុច្ចរិត អាត្មាអញបានធ្វើ ។ កុក្កុច្ចៈ សេចក្តីក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត គំនុំសៅនៃចិត្ត កើតឡើងដោយគិតថា បាណាតិបាត អាត្មាអញបានធ្វើ ចេតនាជាហេតុវៀរចាកបាណាតិបាត អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ អទិន្នាទាន អាត្មាអញបានធ្វើ ។ កាមេសុមិច្ឆាចារ អាត្មាអញបានធ្វើ ។ មុសាវាទ អាត្មាអញបានធ្វើ ។ បិសុណាវាចា អាត្មាអញបានធ្វើ ។ ផរុសវាចា អាត្មាអញបានធ្វើ ។ សម្ផប្បលាបៈ អាត្មាអញបានធ្វើ ។ អភិជ្ឈា អាត្មាអញបានធ្វើ ។ ព្យាបាទ អាត្មាអញបានធ្វើ ។ កុក្កុច្ចៈសេចក្តីក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត គំនុំសៅនៃចិត្ត កើតឡើងដោយគិតថា មិច្ឆាទិដ្ឋិ អាត្មាអញបានធ្វើ សម្មាទិដ្ឋិ អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ កុក្កុច្ចៈ សេចក្តីក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត គំនុំសៅនៃចិត្តកើតឡើងដោយការដែលបានធ្វើ និងការដែលមិនបានធ្វើ យ៉ាងនេះ ។ មួយវិញទៀត កុក្កុច្ចៈ សេចក្តីក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត គំនុំសៅនៃចិត្ត កើតឡើងដោយគិតថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ក្នុងសីលទាំងឡាយ ។ ថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនមានទ្វារគ្រប់គ្រងក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ។

ភោជនេ អមត្តញ្ញុម្ហីតិ ។ ជាគរិយំ អននុយុត្តោម្ហីតិ ។ ន សតិសម្បជញ្ញេន សមន្នាគតោម្ហីតិ ។ អភាវិតា មេ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានាតិ ។ អភាវិតា មេ ចត្តារោ សម្មប្បធានាតិ ។ អភាវិតា មេ ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទាតិ ។ អភាវិតានិ មេ បញ្ចិន្ទ្រិយានីតិ ។ អភាវិតានិ មេ បញ្ចពលានីតិ ។ អភាវិតា មេ សត្ត ពោជ្ឈង្គាតិ ។ អភាវិតោ មេ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោតិ ។ ទុក្ខំ មេ អបរិញ្ញាតន្តិ ។ ទុក្ខសមុទយោ មេ អប្បហីនោតិ ។ មគ្គោ មេ អភាវិតោតិ ។ និរោធោ មេ អសច្ឆិកតោតិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។ តក្កាសយំ កុក្កុច្ចិយូបច្ឆិន្ទេតិ តក្កញ្ច តក្កាសយញ្ច កុក្កុច្ចញ្ច ឧបច្ឆិន្ទេយ្យ សមុច្ឆិន្ទេយ្យ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវង្គមេយ្យាតិ តក្កាសយំ កុក្កុច្ចិយូបច្ឆិន្ទេ ។ តេនាហ ភគវា

ឱក្ខិត្តចក្ខុ ន ច បាទលោលោ
ឈានានុយុត្តោ ពហុជាគរស្ស

ថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនស្គាល់ប្រមាណក្នុងភោជន ។ ថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនប្រកបរឿយៗនូវការភ្ញាក់រឭក ។ ថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនប្រកបដោយសតិនិងសម្បជញ្ញៈ ។ ថា អាត្មាអញមិនបានចំរើនសតិប្បដ្ឋាន ៤ ។ ថា អាត្មាអញមិនបានចំរើនសម្មប្បធាន ៤ ។ ថា អាត្មាអញមិនបានចំរើនឥទ្ធិបាទ ៤ ។ ថា អាត្មាអញមិនបានចំរើនឥន្ទ្រិយ ៥ ។ ថា អាត្មាអញមិនបានចំរើនពលៈ ៥ ។ ថា អាត្មាអញមិនបានចំរើនពោជ្ឈង្គ ៧ ។ ថា អាត្មាអញមិនបានចំរើនអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ថា អាត្មាអញមិនបានកំណត់ដឹងនូវទុក្ខ ។ ថា អាត្មាអញមិនបានលះបង់ទុក្ខសមុទ័យ ។ ថា អាត្មាអញមិនបានចំរើនមគ្គ ។ កុក្កុច្ចៈ គឺសេចក្តីក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត គំនូសនៃចិត្ត កើតឡើងដោយគិតថា អាត្មាអញមិនបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធទេ ។ ពាក្យថា គប្បីផ្តាច់បង់នូវសេចក្តីត្រិះរិះផង នូវធម៌ជាទីតាំងនៃសេចក្តីត្រិះរិះផង នូវកុក្កុច្ចៈផង បានសេចក្តីថា គប្បីផ្តាច់បង់ គាស់ផ្តាច់ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យបាត់បង់ នូវការត្រិះរិះផង នូវសភាវៈជាទីអាស្រ័យ នៃសេចក្តីត្រិះរិះផង នូវកុក្កុច្ចៈផង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីផ្តាច់បង់ នូវសេចក្តីត្រិះរិះផង នូវធម៌ជាទីតាំងនៃសេចក្តីត្រិះរិះផង នូវកុក្កុច្ចៈផង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភិក្ខុគប្បីមានភ្នែកសំឡឹងចុះក្រោម មិនគប្បីរវើរវាយដោយ
ជើង គប្បីប្រកបរឿយៗក្នុងឈាន ជាអ្នកភ្ញាក់រឭកច្រើន

ឧបេក្ខមារព្ភ សមាហិតត្តោ
តក្កាសយំ កុក្កុច្ចិយូបច្ឆិន្ទេ ។

(៦៧៦) ចុទិតោ វចីភិ សតិមាភិនន្ទេ
សព្រហ្មចារីសុ ខិលំ បភិន្ទេ
វាចំ បមុញ្ចេ កុសលំ នាតិវេលំ
ជនវាទធម្មាយ ន ចេតយេយ្យ ។

(៦៧៧) ចុទិតោ វចីភិ សតិមាភិនន្ទេតិ ចុទិតោតិ ឧបជ្ឈាយា វា អាចរិយា វា សមានុបជ្ឈាយកា វា សមានាចរិយកា វា មិត្តា វា សន្ទិដ្ឋា វា សម្ភត្តា វា សហាយា វា ចោទេន្តិ ឥទំ តេ អាវុសោ អយុត្តំ ឥទំ តេ អប្បត្តំ ឥទំ តេ អសារុប្បំ ឥទំ តេ អសីលដ្ឋំ សតឹ ឧបដ្ឋាបេត្វា តំ ចោទនំ នន្ទេយ្យ អភិនន្ទេយ្យ មោទេយ្យ អនុមោទេយ្យ ឥច្ឆេយ្យ សាទិយេយ្យ បត្ថេយ្យ[១] បិហយេយ្យ អភិជប្បេយ្យ ។ យថា ឥត្ថី វា បុរិសោ វា ទហរោ យុវា មណ្ឌនកជាតិកោ សីសំន្ហាតោ ឧប្បលមាលំ វា វស្សិកមាលំ វា អតិមុត្តកមាលំ វា លភិត្វា ឧភោហិ ហត្ថេហិ បដិគ្គហេត្វា

១ ម. សព្វត្ថ បាឋេសុ បត្ថយេយ្យាតិ ទិស្សតិ ។

គប្បីប្រារព្ធឧបេក្ខា ហើយជាអ្នកមានចិត្តតាំងមាំ គប្បីផ្តាច់បង់នូវសេចក្តីត្រិះរិះផង នូវធម៌ជាទីអាស្រ័យ នៃសេចក្តីត្រិះរិះផង នូវកុក្កុច្ចៈផង ។

(៦៧៦) បុគ្គលដែលគេដាស់តឿន ដោយវាចាហើយ គួរជាអ្នកមានស្មារតី ត្រេកអរចំពោះ គួរទំលាយចោលនូវសេចក្តីរឹងរូស ចំពោះពួកសព្រហ្មចារី គួរបញ្ចេញវាចាជាកុសល កុំឲ្យហួសកម្រិត មិនគួរគិតនូវពាក្យចចាមរបស់អ្នកដទៃ ។

(៦៧៧) អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលដែលគេដាស់តឿន ដោយវាចាហើយ គួរជាអ្នកមានស្មារតី ត្រេកអរចំពោះ ត្រង់ពាក្យថា ដែលគេដាស់តឿន សេចក្តីថា ឧបជ្ឈាយ៍ក្តី អាចារ្យក្តី ភិក្ខុដែលមានឧបជ្ឈាយ៍ស្មើគ្នាក្តី ភិក្ខុមានអាចារ្យស្មើគ្នាក្តី មិត្តក្តី ជនដែលធ្លាប់ឃើញគ្នាក្តី ជនដែលធ្លាប់គប់រកគ្នាក្តី សំឡាញ់ក្តី ដាស់តឿនថា នែលោកមានអាយុ អំពើរបស់លោកនេះ មិនគួរទេ អំពើរបស់លោកនេះ មិនសមល្មមទេ អំពើរបស់លោកនេះ មិនសមគួរទេ អំពើរបស់លោកនេះ មិនមែនតាំងនៅក្នុងសីលទេដូច្នេះ បុគ្គលគួរប្រុងស្មារតី ហើយត្រេកអរ ត្រេកអរចំពោះ រីករាយ រីករាយតាម ប្រាថ្នា ត្រេកអរ ប៉ុនប៉ង ស្រឡាញ់ជាប់ចិត្ត នឹងការដាស់តឿននោះ ។ ដូចស្ត្រីឬបុរស ដែលនៅក្មេង ជាក្រមុំកំលោះ មានជាតិជាអ្នកប្រដាប់កាយ មានក្បាលកក់ហើយ បានកម្រងផ្កាឧប្បលក្តី កម្រងផ្កាម្លិះក្តី កម្រងផ្កាថ្កុលក្តី ហើយទទួលយកដោយដៃទាំងពីរ

ឧត្តមង្គេ សិរស្មឹ បតិដ្ឋាបេត្វា នន្ទេយ្យ អភិនន្ទេយ្យ មោទេយ្យ អនុមោទេយ្យ ឥច្ឆេយ្យ សាទិយេយ្យ បត្ថេយ្យ បិហយេយ្យ អភិជប្បេយ្យ ឯវមេវ សតី ឧបដ្ឋាបេត្វា(១) តំ ឱវាទំ នន្ទេយ្យ អភិនន្ទេយ្យ មោទេយ្យ អនុមោទេយ្យ ឥច្ឆេយ្យ សាទិយេយ្យ បត្ថេយ្យ បិហយេយ្យ អភិជប្បេយ្យ ។

និធីនំវ បវត្តារំ យំ បស្សេ វជ្ជទស្សិនំ
និគ្គយ្ហវាទឹ មេធាវឹ តាទិសំ បណ្ឌិតំ ភជេ
តាទិសំ ភជមានស្ស សេយ្យោ ហោតិ ន បាបិយោ
ឱវទេយ្យានុសាសេយ្យ អសព្ភា ច និវារយេ
សតញ្ហិ សោ បិយោ ហោតិ
អសតំ ហោតិ អប្បិយោ ។

ចុទិតោ វចីភិ សតិមាភិនន្ទេ ។

[៦៧៨] សព្រហ្មចារីសុ ខិលំ បភិន្ទេតិ សព្រហ្មចារីតិ ឯកកម្មំ ឯកុទ្ទេសោ សមសិក្ខតា ។ សព្រហ្មចារីសុ ខិលំ បភិន្ទេ សព្រហ្មចារីសុ

១. ឧបដ្ឋបេត្វា ។

ប្រដាប់លើក្បាល ដែលជាអវយវៈដ៏ឧត្តម រួចត្រេកអរ ត្រេកអរចំពោះ រីករាយ រីករាយតាម ប្រាថ្នា រករាយ ប៉ុនប៉ង ស្រឡាញ់ជាប់ចិត្ត យ៉ាងណា បុគ្គលគួរប្រុងស្មារតី ហើយត្រេកអរ ត្រេកអរចំពោះ រីករាយ រីករាយតាម ប្រាថ្នា រករាយ ប៉ុនប៉ង ស្រឡាញ់ ជាប់ចិត្ត នូវការដាស់តឿននោះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

បុគ្គលបើឃើញនូវអ្នកប្រាជ្ញណា ដែលមានប្រក្រតីបង្ហាញនូវទោស ដែលសង្កត់ពោលផ្ចាញផ្ចាល់ ដូចជាអ្នកបង្ហាញកំណប់ទ្រព្យ គួរតែគប់រកនូវបណ្ឌិត ប្រាជ្ញដូច្នោះ កាលបើបុគ្គលគប់រក បណ្ឌិតប្រាជ្ញដូច្នោះ សេចក្តីល្អ រមែងកើតមាន មិនមែនជាការអាក្រក់ទេ ជនគួរទូន្មានគេ គួរប្រៀនប្រដៅគេ ទាំងគួរឃាត់ចាកអសប្បុរស ព្រោះថា ជនអ្នកទូន្មានគេនោះ រមែងជាទីស្រឡាញ់នៃពួកសប្បុរស តែមិនជាទីស្រឡាញ់នៃពួកអសប្បុរសទេ ។

ភិក្ខុនោះ (ទុកជាគេស្តីថា) ដែលគេដាស់តឿនដោយវាចាហើយ គួរជាអ្នកត្រេកអរចំពោះ ។

(៦៧៨) ពាក្យថា គួរទំលាយចោលនូវសេចក្តីរឹងត្អឹង ចំពោះពួកសព្រហ្មចារី សេចក្តីថា បុគ្គលមានសង្ឃកម្មជាមួយគ្នា មានឧទ្ទេសជាមួយគ្នា មានការសិក្សាស្មើគ្នា ឈ្មោះថាសព្រហ្មចារី ។ ពាក្យថា គួរទំលាយចោលនូវសេចក្តីរឹងត្អឹង ចំពោះពួកសព្រហ្មចារី គឺគួរទំលាយចោល

អាហតចិត្តំ ខិលជាតតំ(១) បភិន្ទេយ្យ បញ្ចបិ ចេតោខិលេ បភិន្ទេយ្យ កតមេ ចេតោខិលេ បភិន្ទេយ្យ រាគខិលំ ទោសខិលំ មោហខិលំ ភិន្ទេយ្យ បភិន្ទេយ្យ សម្ភិន្ទេយ្យាតិ សព្រហ្មចារីសុ ខិលំ បភិន្ទេ ។

(៦៧៨) កថំ បមុញ្ចេ កុសលំ ជាតិវេលន្តិ ញាណសមុដ្ឋិតំ កថំ មុញ្ចេយ្យ អត្ថូបសំហិតំ ធម្មូបសំហិតំ កាលេន សាបទេសំ បរិយន្តវតី អត្ថសំហិតំ កថំ មុញ្ចេយ្យ បមុញ្ចេយ្យ សម្បមុញ្ចេយ្យាតិ កថំ បមុញ្ចេ កុសលំ ។ ជាតិវេលន្តិ វេលាតិ ទ្វេ វេលា កាលវេលា ច សីលវេលា ច ។

កតមា កាលវេលា ។ កាលាតិក្កន្តំ កថំ ន ភាសេយ្យ វេលាតិក្កន្តំ កថំ ន ភាសេយ្យ កាលវេលាតិក្កន្តំ កថំ ន ភាសេយ្យ កាលំ អសម្បត្តំ កថំ ន ភាសេយ្យ វេលំ អសម្បត្តំ កថំ ន ភាសេយ្យ កាលវេលំ អសម្បត្តំ កថំ ន ភាសេយ្យ ។

១ ម. ខិលជាតិកំ ។

នូវការមានចិត្តចង្អៀតចង្អល់ ការមានចិត្តរឹងត្អឹង ចំពោះពួកសព្រហ្មចារី គប្បីទំលាយចោល នូវការរឹងត្អឹងនៃចិត្ត ៥ ផង គប្បីទំលាយចោលនូវការរឹងត្អឹងនៃចិត្ត ៣ ផង គប្បីទំលាយចោល បំបែកចោល កំទេចចោល នូវការរឹងត្អឹងដោយរាគៈ ការរឹងត្អឹងដោយទោសៈ ការរឹងត្អឹងដោយមោហៈ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីទំលាយចោល នូវសេចក្តីរឹងត្អឹង ចំពោះពួកសព្រហ្មចារី ។

(៦៧៨) ពាក្យថា គប្បីបញ្ចេញវាចាជាកុសល កុំឲ្យហួសកម្រិត គឺ គប្បីបញ្ចេញវាចាដែលផុសផុលឡើងអំពីប្រាជ្ញា គឺថា គប្បីបញ្ចេញ នូវវាចា គួរស្រដីនូវវាចា ដែលប្រកបដោយអត្ថ ប្រកបដោយធម៌ តាមកាលគួរ ប្រកបដោយគ្រឿងអាង ជាវាចាមានទីបំផុត អាស្រ័យប្រយោជន៍ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីបញ្ចេញវាចាជាកុសល ។ ពាក្យថា កម្រិត ក្នុងបទថា គប្បីបញ្ចេញវាចា កុំឲ្យហួសកម្រិត បានដល់កម្រិត ២ គឺ កម្រិតកាល ១ កម្រិតសីល ១ ។

កម្រិតកាល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលមិនគួរពោលវាចាឲ្យហួសកាល មិនគួរពោលវាចាឲ្យហួសកម្រិត មិនគួរពោលវាចាឲ្យកន្លងហួសកាលនឹងកម្រិត មិនគួរពោលវាចាដែលមិនទាន់ដល់កាល មិនគួរពោលវាចាដែលមិនទាន់ដល់កម្រិត មិនគួរពោលវាចាដែលមិនទាន់ដល់កាលនឹងកម្រិត ។

យោ ច កាលេ អសម្បត្តេ អតិវេលំ ច ភាសតិ
ឯវំ សោ និហតោ សេតិ កោកិលាយេវ អត្រជោតិ ។
អយំ កាលវេលា ។

កតមា សីលវេលា ។ រត្តោ វាចំ ន ភាសេយ្យ ទុដ្ឋោ វាចំ ន ភាសេយ្យ មូឡ្ហោ វាចំ ន ភាសេយ្យ មុសាវាទំ ន ភាសេយ្យ បិសុណាវាចំ ន ភាសេយ្យ ផរុសវាចំ ន ភាសេយ្យ សម្ផប្បលាបំ ន ភាសេយ្យ ន កថេយ្យ ន ភណេយ្យ ន ទីបេយ្យ ន វោហរេយ្យ អយំ សីលវេលាតិ វាចំ បមុញ្ចេ កុសលំ នាតិវេលំ ។

(២៨០) ជនវាទធម្មាយ ន ចេតយេយ្យាតិ ជនោតិ ខត្តិយា ច ព្រាហ្មណា ច វេស្សា ច សុទ្ទា ច គហដ្ឋា ច បព្វជិតា ច ទេវា ច មនុស្សា ច ។ ជនស្ស វាចាយ ឧបវាទាយ និន្ទាយ គរហាយ អកិត្តិយា អវណ្ណហារិកាយ សីលវិបត្តិយា វា អាចារវិបត្តិយា វា ទិដ្ឋិវិបត្តិយា វា អាជីវវិបត្តិយា វា ន ចេតយេយ្យ ចេតនំ ន ឧប្បាទេយ្យ ចិត្តសង្កប្បំ ន ឧប្បាទេយ្យ[១] មនសិការំ ន ឧប្បាទេយ្យាតិ ជនវាទធម្មាយ ន ចេតយេយ្យ ។ តេនាហ ភគវា

១ ម. ចិត្តំ ន ឧប្បាទេយ្យ សង្កប្បំ ន ឧប្បាទេយ្យាតិ ឥមេ បាឋា វិសេសា ហោន្តិ ។

ជនណា កាលបើមិនទាន់ដល់កាលគួរ ហើយពោលឲ្យ
ហួសកម្រិត ជននោះ រមែងដេកជាទុក្ខ ដូចកូនតាវ៉ៅ
ដែលក្អែកក្បួ ហ៊ាន់ទោះបង់ ។
នេះ កម្រិតកាល ។

កម្រិតសីល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលត្រេកត្រអាលហើយ មិនគួរពោលវាចា ប្រទូស្តហើយ មិនគួរពោលវាចា វង្វេងហើយ មិនគួរពោលវាចា មិនគួរពោលពាក្យកុហក មិនគួរពោលពាក្យញុះញង់ មិនគួរពោលពាក្យទ្រគោះ មិនគួរពោល មិនគួរនិយាយ មិនគួរបង្ហាញ មិនគួរពណ៌នា មិនគួរស្រដី នូវពាក្យឥតប្រយោជន៍ នេះកម្រិតសីល ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គួរបញ្ចេញវាចាជាកុសល កុំឲ្យហួសកម្រិត ។

(២៨០) ពាក្យថា មិនគួរគិតគូរអំពីពាក្យធម៌របស់អ្នកដទៃ ត្រង់ពាក្យថា អ្នកដទៃ បានដល់ ពួកក្សត្រិយ៍ ព្រាហ្មណ៍ វេស្សៈ សូទ្រៈ គ្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតានិងមនុស្ស ។ បុគ្គលមិនគួរគិតគូរ មិនគួរញ៉ាំងចេតនាឲ្យកើតឡើង មិនគួរញ៉ាំងសេចក្តីត្រិះរិះក្នុងចិត្តឲ្យកើតឡើង មិនគួរញ៉ាំងការធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យកើតឡើង អំពីពាក្យ ការពោលបង្អាប់ ការនិន្ទា ការបន្តុះបង្អាប់ ការតិះដៀល ការនាំទោស របស់ជន ព្រោះសីលវិបត្តិ ព្រោះអាចារវិបត្តិ ព្រោះទិដ្ឋិវិបត្តិ ព្រោះអាជីវវិបត្តិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគួរគិតគូរអំពីពាក្យធម៌របស់អ្នកដទៃ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ចុទិតោ វចីភិ សតិមាភិនន្ទេ
សព្រហ្មចារីសុ ខិលំ បភិន្ទេ
វាចំ បមុញ្ចេ កុសលំ នាតិវេលំ
ជនវាទធម្មាយ ន ចេតយេយ្យាតិ ។

(៦៨៥) អថាបរំ បញ្ច រជានិ លោកេ
យេសំ សតីមា វិនយាយ សិក្ខេ
រូបេសុ សទ្ទេសុ អថោ រសេសុ
គន្ធេសុ ផស្សេសុ សហេថ រាគំ ។

(៦៨៦) អថាបរំ បញ្ច រជានិ លោកេតិ អថាតិ បទសន្ធិ បទសំសគ្គោ បទបារិបូរី អក្ខរសមវាយោ ព្យញ្ជនសិលិដ្ឋតា បទានុបុព្វតាមេតំ អថាតិ ។ បញ្ច រជានីតិ (១)រូបរជោ សទ្ទរជោ គន្ធរជោ រសរជោ ផោដ្ឋព្វរជោ ។ អថវា

រាគោ រជោ ន ច បន រេណុ វុច្ចតិ
រាគស្សេតំ អធិវចនំ រជោតិ
ឯតំ រជំ វិប្បជហិត្វ បណ្ឌិតា
វិហរន្តិ តេ វិគតរជស្ស សាសនេ ។

១ ម. រូបរាគោ សទ្ទរាគោ គន្ធរាគោ រសរាគោ ផោដ្ឋព្វរាគោ ។

បុគ្គលដែលគេដាស់តឿនដោយវាចាហើយ គួរជាអ្នកមានស្មារតី ត្រេកអរចំពោះ គួរទំលាយចោលនូវសេចក្តីរឹងត្អឹង ចំពោះពួកសព្រហ្មចារី គួរបញ្ចេញវាចាជាកុសល កុំឲ្យហួសកម្រិត មិនគួរគិតនូវតំរិះក្នុងធម៌របស់អ្នកដទៃ ។

(៦៨៥) មួយទៀត ភិក្ខុមានស្មារតី គួរសិក្សាដើម្បីកិរិយា នាំចេញ នូវធូលីទាំងឡាយណា ធូលី (តំរេះ) មាន ៥ ក្នុងលោក គួរសង្កត់សង្កិននូវតម្រេក ក្នុងរូប សំឡេង រស ក្លិន និងផស្សៈទាំងឡាយ ។

(៦៨៦) ពាក្យថា មួយទៀត ធូលី (តំរេះ) មាន ៥ ក្នុងលោក ត្រង់ពាក្យថា មួយទៀត គឺ ជាពាក្យតបទ ជាពាក្យជាប់ទាក់ទងដោយបទ ជាពាក្យបំពេញបទ ជាពាក្យប្រជុំអក្ខរៈ ជាពាក្យសម្រួលព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា មួយទៀត នុ៎ះ ជាលំដាប់នៃបទ ។ តម្រេកក្នុងរូប ១ តម្រេកក្នុងសំឡេង ១ តម្រេកក្នុងក្លិន ១ តម្រេកក្នុងរស ១ តម្រេកក្នុងផ្សព្វ ១ ឈ្មោះថា ធូលី ៥ ។ មួយទៀត

ធូលី គឺរាគៈ មិនមែនលំអងដីទេ ពាក្យថាធូលីនុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃរាគៈ បណ្ឌិតទាំងនោះ លះបង់នូវធូលីនុ៎ះ ហើយសម្រាកសម្រាន្តនៅ ក្នុងសាសនានៃព្រះពុទ្ធ ដែលប្រាសចាកធូលី ។

ទោសោ រជោ ន ច បន រេណុ វុច្ចតិ
ទោសស្សេតំ អធិវចនំ រជោតិ
ឯតំ រជំ វិប្បជហិត្វា បណ្ឌិតា
វិហរន្តិ តេ វិគតរជស្ស សាសនេ ។
មោហោ រជោ ន ច បន រេណុ វុច្ចតិ
មោហស្សេតំ អធិវចនំ រជោតិ
ឯតំ រជំ វិប្បជហិត្វា បណ្ឌិតា
វិហរន្តិ តេ វិគតរជស្ស សាសនេ ។

លោកេតិ អបាយលោកេ មនុស្សលោកេ ទេវលោកេ ខន្ធលោកេ ធាតុលោកេ អាយតនលោកេតិ អជាបរំ បញ្ច រជានិ លោកេ ។

(៦៨៣) យេសំ សតិមា វិនយាយ សិក្ខេតិ យេសន្តិ រូបកស្ស សទ្ទកស្ស គន្ធកស្ស រសកស្ស ផោដ្ឋព្វកស្ស ។ សតិមាតិ យា សតិ អនុស្សតិ បដិស្សតិ សតិ សរណតា ធារណតា អបិលាបនតា អសម្មុស្សនតា សតិ សតិន្ទ្រិយំ សតិពលំ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ឯកាយនមគ្គោ អយំ វុច្ចតិ សតិ ។

ធូលី គឺទោសៈ មិនមែនសំដៅយកលំអងទេ ពាក្យថាធូលីនុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃទោសៈ បណ្ឌិតទាំងនោះ លះបង់នូវធូលីនុ៎ះ ហើយសម្រាកសម្រាន្តនៅ ក្នុងសាសនា នៃព្រះពុទ្ធ ដែលប្រាសចាកធូលី ។ ធូលី គឺមោហៈ មិនមែនសំដៅយកលំអងទេ ពាក្យថាធូលីនុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃមោហៈ បណ្ឌិតទាំងនោះ លះបង់នូវធូលីនុ៎ះ ហើយសម្រាកសម្រាន្តនៅ ក្នុងសាសនានៃព្រះពុទ្ធ ដែលប្រាសចាកធូលី ។

ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មួយទៀត ធូលី(ទាំងនោះ) មាន ៥ ក្នុងលោក ។

(៦៨៣) អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុមានស្មារតី គប្បីសិក្សាដើម្បីកំចាត់បង់ នូវធូលីទាំងឡាយណា ត្រង់ពាក្យថា នូវធូលីទាំងឡាយណា គឺនូវតម្រេកក្នុងរូប តម្រេកក្នុងសំឡេង តម្រេកក្នុងក្លិន តម្រេកក្នុងរស តម្រេកក្នុងផ្សព្វ ។ ពាក្យថា មានស្មារតី សេចក្ដីថា ការរលឹក ការរលឹករឿយៗ ការរលឹកចំពោះ ការនឹកឃើញ ការភ្ញាក់ឃើញ ការចាំទុក ការមិនភាន់ច្រឡំ ការមិនភ្លេច សតិ ឥន្ទ្រិយគឺសតិ កំឡាំងគឺសតិ ការរលឹកប្រពៃ សម្ពោជ្ឈង្គគឺសតិ ផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង ណា នេះ លោកហៅថា ស្មារតី ។

ឥមាយ សតិយា ឧបេតោ សមុបេតោ ឧបគតោ សមុបគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្នាគតោ ។ សោ វុច្ចតិ សតិមា ។ សិក្ខេតិ តិស្សោ សិក្ខា អធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ កតមា អធិសីលសិក្ខា ។ បេ ។ អយំ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ យេសំ សតិមា វិនយាយ សិក្ខេតិ សតិមា បុគ្គលោ យេសំ រូបគតស្ស សទ្ទគតស្ស គន្ធគតស្ស រសគតស្ស ផោដ្ឋព្វគតស្ស វិនយាយ បដិវិនយាយ បហានាយ វូបសមាយ បដិនិស្សគ្គាយ បដិប្បស្សទ្ធិយា អធិសីលម្បិ សិក្ខេយ្យ អធិចិត្តម្បិ សិក្ខេយ្យ អធិប្បញ្ញម្បិ សិក្ខេយ្យ ឥមា តិស្សោ សិក្ខា អាវជ្ជេន្តោ សិក្ខេយ្យ ជានន្តោ សិក្ខេយ្យ ។ បេ ។ សច្ឆិកាតព្វំ សច្ឆិករោន្តោ សិក្ខេយ្យ អាចរេយ្យ សមាចរេយ្យ សមាទាយ វត្តេយ្យាតិ យេសំ សតិមា វិនយាយ សិក្ខេ ។

[៦៤៦] រូបេសុ សទ្ទេសុ អថោ រសេសុ គន្ធេសុ ផស្សេសុ សហេថ រាគន្តិ រូបេសុ សទ្ទេសុ គន្ធេសុ រសេសុ ផោដ្ឋព្វេសុ រាគំ សហេយ្យ បរិសហេយ្យ អភិភវេយ្យ អជ្ឈោត្ថរេយ្យ បរិយាទិយេយ្យ មទ្ទេយ្យាតិ

ភិក្ខុណាប្រកប ប្រកបព្រម ចូលទៅជិត ចូលទៅជិតព្រម ចូលទៅដល់ ចូលទៅដល់ព្រម បរិបូណ៌ដោយស្មារតីនេះ ។ ភិក្ខុនោះ លោកហៅថា អ្នកមានស្មារតី ។ ពាក្យថា គួរសិក្សា បានដល់សិក្ខា ៣ គឺ អធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ អធិសីលសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ បេ ។ នេះ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ពាក្យថា ភិក្ខុមានស្មារតី គួរសិក្សាដើម្បីកំចាត់ចេញ នូវធូលីទាំងឡាយណា បានសេចក្តីថា បុគ្គលអ្នកមានស្មារតី គួរសិក្សា អធិសីលផង គួរសិក្សាអធិចិត្តផង គួរសិក្សាអធិប្បញ្ញាផង គប្បីនឹកកើតសិក្សា គប្បីដឹងសិក្សា ។ បេ ។ គប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សិក្សា គប្បីប្រព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តដោយប្រពៃ ប្រព្រឹត្តសមាទាន នូវសិក្សាទាំង៣ នេះ ដើម្បីកំចាត់ចេញ ការបន្ទោបង់ ការលះបង់ ការរម្ងាប់ ការលាស់ចេញ ការកំចាត់បង់ នូវតម្រេកក្នុងរូប តម្រេកក្នុងសំឡេង តម្រេកក្នុងក្លិន តម្រេកក្នុងរស តម្រេកក្នុងផ្សព្វ ឯណា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុមានស្មារតី គួរសិក្សាដើម្បីកំចាត់ចេញ នូវធូលីទាំងឡាយណា ។

[៦៤៦] ពាក្យថា គួរសង្កត់សង្កិន នូវតម្រេក ក្នុងរូប សំឡេង រស ក្លិន និងផស្សៈ ទាំងឡាយ គឺ គួរសង្កត់សង្កិន គ្របសង្កត់ រំលត់ ស្រូបយក ជាន់កំទេច ញាំញី នូវតម្រេក ក្នុងរូប សំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)

រូបេសុ សទ្ទេសុ អថោ រសេសុ គន្ធេសុ ផស្សេសុ សហេថ រាគំ ។ តេនាហ ភគវា

អថាបរំ បញ្ច រជានិ លោកេ
យេសំ សតីមា វិនយាយ សិក្ខេ
រូបេសុ សទ្ទេសុ អថោ រសេសុ
គន្ធេសុ ផស្សេសុ សហេថ រាគន្តិ ។

(២៨៥) ឯតេសុ ធម្មេសុ វិនេយ្យ ឆន្ទំ
ភិក្ខុ សតីមា សុវិមុត្តចិត្តោ
កាលេន សោ សម្មា ធម្មំ បរិវីមំសមានោ
ឯកោទិភូតោ វិហនេ តមំ សោតិ ភគវា ។

(២៨៦) ឯតេសុ ធម្មេសុ វិនេយ្យ ឆន្ទន្តិ ឯតេសូតិ រូបេសុ សទ្ទេសុ គន្ធេសុ រសេសុ ផោដ្ឋព្វេសុ ។ ឆន្ទោតិ យោ កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ កាមរាគោ កាមនន្ទិ កាមតណ្ហា កាមស្នេហោ កាមបរិឡាហោ កាមមុច្ឆា កាមជ្ឈោសានំ កាមោឃោ កាមយោគោ កាមុបាទានំ កាមច្ឆន្ទនីវរណំ ។ ឯតេសុ ធម្មេសុ វិនេយ្យ ឆន្ទន្តិ ឯតេសុ ធម្មេសុ

គួរសង្កត់សង្កិន នូវតម្រេកក្នុងរូប សំឡេង រស ក្លិន និងផស្សៈទាំងឡាយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

មួយទៀត ភិក្ខុមានស្មារតី គួរសិក្សា ដើម្បីកំចាត់ចេញ
នូវធូលីទាំងឡាយណា ធូលី (ទាំងនោះ) មាន ៥ ក្នុងលោក
គួរសង្កត់សង្កិន តម្រេក ក្នុងរូប សំឡេង រស ក្លិន និង
ផស្សៈទាំងឡាយ ។

(២៨៥) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ភិក្ខុមានស្មារតី មានចិត្ត
ផុតស្រឡះល្អ គប្បីបន្ទោបង់ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុង
អារម្មណ៍ ទាំងនុ៎ះចេញ ភិក្ខុនោះ កាលពិចារណាធម៌
ដោយប្រពៃ តាមកាលគួរ ភិក្ខុនោះ ទើបជាអ្នកមានចិត្ត
ខ្ពស់ឯក គប្បីកំចាត់បង់នូវងងឹតបាន ។

(២៨៦) ពាក្យថា គប្បីបន្ទោបង់ នូវសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនុ៎ះចេញ ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនុ៎ះ គឺ ក្នុងរូប សំឡេង ក្លិន រស និងផ្សព្វ ។ ពាក្យថា សេចក្តីប្រាថ្នា បានដល់ សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាម តម្រេកក្នុងកាម សេចក្តីរីករាយក្នុងកាម ចំណង់ក្នុងកាម ស្នេហាក្នុងកាម ការក្តៅក្រហាយក្នុងកាម ការជ្រប់ក្នុងកាម ការលិចលង់ក្នុងកាម ឱឃៈក្នុងកាម យោគៈក្នុងកាម ឧបាទានក្នុងកាម នីវរណៈគឺកាមច្ឆន្ទៈ ក្នុងកាមទាំងឡាយ ។ ពាក្យថា គប្បីបន្ទោបង់ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនុ៎ះចេញ

ឆន្ទំ វិនេយ្យ បដិវិនេយ្យ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវង្គមេយ្យាតិ ឯតេសុ ធម្មេសុ វិនេយ្យ ឆន្ទំ ។

[៤៨៧] ភិក្ខុ សតិមា សុវិមុត្តចិត្តោតិ ភិក្ខូតិ កល្យាណបុថុជ្ជនោ វា ភិក្ខុ សេក្ខោ វា ភិក្ខុ ។ សតិមាតិ យា សតិ អនុស្សតិ ។បេ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ឯកាយនមគ្គោ អយំ វុច្ចតិ សតិ ។ ឥមាយ សតិយា ឧបេតោ ។បេ។ សោ វុច្ចតិ សតិមាតិ ភិក្ខុ សតិមា ។ សុវិមុត្តចិត្តោតិ បឋមំ ឈានំ សមាបន្នស្ស នីវរណេហិ ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ ទុតិយំ ឈានំ សមាបន្នស្ស វិតក្កវិចារេហិ ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ តតិយំ ឈានំ សមាបន្នស្ស បីតិយា ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ ចតុត្ថំ ឈានំ សមាបន្នស្ស សុខទុក្ខេហិ ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមាបន្នស្ស រូបសញ្ញាយ បដិឃសញ្ញាយ នានត្តសញ្ញាយ ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមាបន្នស្ស

គប្បីនាំចេញ កំចាត់បង់ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យបាត់បង់ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនុ៎ះចេញ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីបន្ទោបង់ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនុ៎ះចេញ ។

(៤៨៧) អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុជាអ្នកមានស្មារតី មានចិត្តផុតស្រឡះល្អ ត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុ គឺភិក្ខុជាកល្យាណបុថុជ្ជន ឬភិក្ខុជាសេក្ខៈ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមានស្មារតី សេចក្តីថា ការរលឹក ការរលឹករឿយៗ ។បេ។ ការរលឹកដោយប្រពៃ សម្មាសតិ ដែលជាទីរៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង នេះ លោកហៅថា ស្មារតី ។ ភិក្ខុប្រកបដោយស្មារតីនេះ ។បេ។ ភិក្ខុនោះ លោកហៅថា អ្នកមានស្មារតី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុជាអ្នកមានស្មារតី ។ ពាក្យថា មានចិត្តផុតស្រឡះល្អ សេចក្តីថា ចិត្តរបស់ភិក្ខុចូលបឋមជ្ឈាន ជាចិត្តផុត ផុតស្រឡះ ផុតស្រឡះល្អ ចាកនីវរណៈទាំងឡាយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុចូលទុតិយជ្ឈាន ជាចិត្តផុត ផុតស្រឡះ ផុតស្រឡះល្អ ចាកវិតក្កៈ និងវិចារៈទាំងឡាយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុ ចូលតតិយជ្ឈាន ជាចិត្តផុត ផុតស្រឡះ ផុតស្រឡះល្អ ចាកបីតិ ចិត្តរបស់ភិក្ខុ ចូលចតុត្ថជ្ឈាន ជាចិត្តផុត ផុតស្រឡះ ផុតស្រឡះល្អ ចាកសុខនិងទុក្ខទាំងឡាយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុ ចូលអាកាសានញ្ចាយតនៈ ជាចិត្តផុត ផុតស្រឡះ ផុតស្រឡះល្អ ចាករូបសញ្ញា ចាកបដិឃសញ្ញា ចាកនានត្តសញ្ញា ចិត្តរបស់ភិក្ខុ ចូលវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ ជាចិត្ត (ផុត)

អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញាយ ចិត្តំ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញាយ ចិត្តំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញាយ ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ សោតាបន្នស្ស សក្កាយទិដ្ឋិយា វិចិកិច្ឆាយ សីលព្វតបរាមាសា ទិដ្ឋានុសយា វិចិកិច្ឆានុសយា តទេកដ្ឋេហិ ច កិលេសេហិ ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ សកទាគាមិស្ស ឱឡារិកា កាមរាគានុសយា បដិឃានុសយា តទេកដ្ឋេហិ ច កិលេសេហិ ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ អនាគាមិស្ស អណុសហគតា កាមរាគសញ្ញោជនា បដិឃសញ្ញោជនា អណុសហគតា កាមរាគានុសយា បដិឃានុសយា តទេកដ្ឋេហិ ច កិលេសេហិ ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ អរហតោ រូបរាគា អរូបរាគា មានា ឧទ្ធច្ចា អវិជ្ជាយ មានានុសយា ភវរាគានុសយា អវិជ្ជានុសយា តទេកដ្ឋេហិ ច កិលេសេហិ ពហិទ្ធា ច សព្វនិមិត្តេហិ ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តន្តិ ភិក្ខុ សតិមា សុវិមុត្តចិត្តោ ។

ចាកអាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញា ចិត្តរបស់ភិក្ខុ ចូលអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ជាចិត្ត (ផុត) ចាកវិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញា ចិត្តរបស់ភិក្ខុ ចូលនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ជាចិត្តផុត ផុតស្រឡះ ផុតស្រឡះល្អ ចាកអាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា ចិត្តរបស់ភិក្ខុជាសោតាបន្ន ជាចិត្តផុត ផុតស្រឡះ ផុតស្រឡះល្អ ចាកសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា សីលព្វតបរាមាសៈ ទិដ្ឋានុស័យ វិចិកិច្ឆានុស័យ និងកិលេសទាំងឡាយ ដែលនៅជាមួយនឹងសំយោជនៈនោះ ចិត្តរបស់ភិក្ខុ ដែលជាសកទាគាមិ ជាចិត្តផុត ផុតស្រឡះ ផុតស្រឡះល្អ ចាកកាមរាគានុស័យ បដិឃានុស័យ ដ៏គ្រោតគ្រាត និងកិលេសទាំងឡាយដែលតាំងនៅជាមួយសំយោជនៈនោះ ចិត្តរបស់ភិក្ខុជាអនាគាមិ ជាចិត្តផុត ផុតស្រឡះ ផុតស្រឡះល្អ ចាកកាមរាគសញ្ញោជនៈ ចាកបដិឃសញ្ញោជនៈ ដ៏ល្អិត ចាកកាមរាគានុស័យ ចាកបដិឃានុស័យ ដ៏ល្អិត និងកិលេសទាំងឡាយដែលតាំងនៅជាមួយអនុស័យនោះ ចិត្តរបស់ភិក្ខុ ជាអរហន្ត ជាចិត្តផុត ផុតស្រឡះ ផុតស្រឡះល្អ ចាករូបរាគៈ អរូបរាគៈ មានៈ ឧទ្ធច្ចៈ អវិជ្ជា មានានុស័យ ភវរាគានុស័យ អវិជ្ជានុស័យ និងកិលេសទាំងឡាយ ដែលតាំងនៅជាមួយអនុស័យនោះ និងនិមិត្តទាំងពួង ខាងក្រៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុជាអ្នកមានស្មារតី មានចិត្តផុតស្រឡះល្អ ។

(៦៨៨) កាលេន សោ សម្មា ធម្មំ បរិវីមំសមា-
នោតិ កាលេនាតិ ឧទ្ធតេ ចិត្តេ សមថស្ស កាលោ
សមាហិតេ ចិត្តេ វិបស្សនាយ កាលោ ។

កាលេ បគ្គណ្ហតី ចិត្តំ និគ្គណ្ហាតិ អថាបរេ(១)
សម្បហំសតិ កាលេន កាលេ ចិត្តំ សមាទហតិ
អជ្ឈុបេក្ខតិ កាលេន សោ យោគី កាលកោវិទោ
កិម្ហិ កាលម្ហិ បគ្គាហោ កិម្ហិ កាលេ វិនិគ្គហោ
កិម្ហិ បហំសនាកាលោ សមថកាលោ ច កីទិសោ
ឧបេក្ខាកាលំ ចិត្តស្ស កថំ ទស្សេតិ យោគិនោ
លីនេ ចិត្តម្ហិ បគ្គាហោ ឧទ្ធតស្មឹ វិនិគ្គហោ
និរស្សាទគតំ ចិត្តំ សម្បហំសេយ្យ តាវទេ
សម្បហដ្ឋំ យទា ចិត្តំ អលីនំ ភវតិនុទ្ធតំ
សមថស្ស ច សោ កាលោ អជ្ឈត្តំ រមយេ មនោ
ឯតេន មេវុបាយេន យទា ហោតិ សមាហិតំ

១ ម. បុនាបរេ ។

(៦៨៨) អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុនោះកាលពិចារណាធម៌ដោយប្រពៃ តាមកាលគួរ ត្រង់ពាក្យថា តាមកាលគួរ គឺ កាលបើចិត្តរាយមាយ នេះជាកាលគួរដល់សមថៈ កាលបើចិត្តតាំងមាំ នេះជាកាលគួរដល់វិបស្សនា ។

ព្រះយោគី ជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងកាល តែងផ្គងចិត្តក្នុងកាលគួរ
មួយទៀត តែងសង្កត់សង្កិនចិត្ត ក្នុងកាលដទៃ តែងពន្រើក
ពន្រាយចិត្ត ក្នុងកាលគួរ តែងតាំងចិត្តឲ្យមាំ ក្នុងកាលគួរ
តែងព្រងើយកន្តើយ ក្នុងកាលគួរ ការផ្គូផ្គង (ចិត្ត) ក្នុង
កាលដូចម្តេច ការសង្កត់សង្កិន (ចិត្ត) ក្នុងកាលដូចម្តេច
កាលជាទីពន្រើកពន្រាយ (ចិត្ត) ក្នុងកាលដូចម្តេច កាល
ជាទីតម្កល់នូវសមថៈ តើដូចម្តេច ព្រះមានព្រះភាគ សំដែង
នូវកាលគួរ ដល់ការព្រងើយនៃចិត្ត របស់ព្រះយោគី ដោយ
ប្រការដូចម្តេច ការផ្គូផ្គង ក្នុងកាលចិត្តរួញរា ការសង្កត់
សង្កិន ក្នុងកាលចិត្តរាយមាយ ព្រះយោគី គួរពន្រើកពន្រាយ
ចិត្ត ដែលគ្មានសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងខណៈនោះឯង កាលណា
ចិត្តត្រេកអរ មិនរួញរា មិនរវើរវាយ កាលនោះជាកាលគួរដល់
សមថៈ ព្រះយោគីគួរធ្វើចិត្តឲ្យត្រេកអរខាងក្នុង កាលណា
ចិត្តតាំងមាំដោយឧបាយនុ៎ះយ៉ាងនេះ កាលនោះព្រះយោគី

សមាហិតំ ចិត្តំ បញ្ញាយ អជ្ឈុបេក្ខេយ្យ កាលេន
ឯវំ កាលវិទូ ធីរោ កាលញ្ញូ កាលកោវិទោ
កាលេន កាលំ ចិត្តស្ស និមិត្តមុបលក្ខយេតិ ។

កាលេន សោ ។ សម្មា ធម្មំ បរិវីមំសមានោតិ សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ សម្មា ធម្មំ បរិវីមំសមានោ សព្វេ សង្ខារា ទុក្ខាតិ សម្មា ធម្មំ បរិវីមំសមានោ សព្វេ ធម្មា អនត្តាតិ សម្មា ធម្មំ បរិវីមំសមានោ ។ បេ ។ យង្កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធធម្មន្តិ សម្មា ធម្មំ បរិវីមំសមានោ ។

(៦៨៤) ឯកោទិភូតោ វិហនេ តមំ សោតិ ឯកោទីតិ ឯកគ្គចិត្តោ អវិក្ខិត្តចិត្តោ អវិសាហដមានសោតិ ឯកោទិភូតោ ។ វិហនេ តមំ សោតិ រាគតមំ ទោសតមំ មោហតមំ មានតមំ ទិដ្ឋិតមំ កិលេសតមំ ទុច្ចរិតតមំ អន្ធការណំ អចក្ខុការណំ អញ្ញាណការណំ បញ្ញានិរោធិកំ វិឃាតបក្ខិកំ អនិព្វានសំវត្តនិកំ ហនេយ្យ វិហនេយ្យ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តីករេយ្យ អនភាវំ គមេយ្យ ។

នូវចិត្តដែលតាំងមាំ ឲ្យព្រងើយកន្តើយ ដោយប្រាជ្ញា
អ្នកប្រាជ្ញជាអ្នកដឹងកាល ស្គាល់កាល ឈ្លាសវៃក្នុងកាល
នូវកំណត់នូវនិមិត្តនៃចិត្ត សព្វកាល យ៉ាងនេះ ។

ពាក្យថា ភិក្ខុនោះកាលពិចារណាធម៌ដោយប្រពៃ តាមកាលគួរ បានសេចក្តីថា ពិចារណាធម៌ដោយប្រពៃថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ពិចារណាធម៌ដោយប្រពៃថា សង្ខារទាំងពួងជាទុក្ខ ពិចារណាធម៌ដោយប្រពៃថា ធម៌ទាំងពួងមិនមែនខ្លួន ។បេ។ ពិចារណាធម៌ដោយប្រពៃថា ធម្មជាតណាមួយមានកិរិយាកើតជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ជាធម្មតា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុនោះកាលពិចារណាធម៌ដោយប្រពៃ ។

[៦៨៤] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ភិក្ខុនោះទើបជាអ្នកមានចិត្តខ្ពស់ឯក កំចាត់បង់នូវងងឹត ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកមានចិត្តខ្ពស់ឯក គឺមានចិត្តប្រសើរតែមួយ មានចិត្តមិនរាយមាយ មានចិត្តមិនកន្ទុក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកមានចិត្តខ្ពស់ឯក ។ ពាក្យថា ភិក្ខុនោះទើបកំចាត់បង់នូវងងឹត គឺនឹងសម្លាប់ កំចាត់បង់ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យដាច់បង់ នូវងងឹតគឺរាគៈ ងងឹតគឺទោសៈ ងងឹតគឺមោហៈ ងងឹតគឺមានះ ងងឹតគឺទិដ្ឋិ ងងឹតគឺកិលេស ងងឹតគឺទុច្ចរិត ធម្មជាតជាគ្រឿងធ្វើឲ្យងងឹត ធ្វើមិនឲ្យមានចក្ខុ ធ្វើមិនឲ្យមានញាណ ធ្វើឲ្យរលត់ប្រាជ្ញា ជាចំណែកនៃសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីនិព្វាន ។

ភគវាតិ គារវាធិវចនំ ។ អបិច ភគ្គរាគោតិ ភគវា ។ ភគ្គទោសោតិ ភគវា ។ ភគ្គមោហោតិ ភគវា ។ ភគ្គមានោតិ ភគវា ។ ភគ្គទិដ្ឋីតិ ភគវា ។ ភគ្គកណ្ដកោតិ ភគវា ។ ភគ្គកិលេសោតិ ភគវា ។ ភជិ វិភជិ បដិវិភជិ ធម្មរតនន្តិ ភគវា ។ ភវានំ អន្តករោតិ ភគវា ។ ភាវិតកាយោតិ ភគវា ។ ភាវិតសីលោតិ ភាវិតចិត្តោតិ ភាវិតបញ្ញោតិ ភគវា ។ ភជិ វា ភគវា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ អប្បសទ្ទានិ អប្បនិគ្ឃោសានិ វិជនវាតានិ មនុស្សរាហស្សេយ្យកានិ បដិសល្លានសារុប្បានីតិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានន្តិ ភគវា ។ ភាគី វា ភគវា អត្ថរសស្ស ធម្មរសស្ស វិមុត្តិរសស្ស អធិសីលស្ស អធិចិត្តស្ស អធិបញ្ញាយាតិ ភគវា ។

ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់កាច់បង់រាគៈ ។ ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់កាច់បង់ទោសៈ ។ ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់កាច់បង់មោហៈ ។ ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់កាច់បង់មានះ ។ ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់កាច់បង់ទិដ្ឋិ ។ ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់កាច់បង់បន្លាគឺកាមគុណ ។ ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់កាច់បង់កិលេស ។ ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់ចែក ញែក រំលែក នូវធម្មរតនៈ ។ ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់ធ្វើនូវទីបំផុតនៃភព ។ ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់បានចំរើនកាយគឺរូបនិងនាម ។ ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់បានចំរើនសីល ព្រោះទ្រង់បានចំរើនចិត្ត ព្រោះទ្រង់បានចំរើនប្រាជ្ញា ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់បានគប់រកព្រៃតូចនិងព្រៃធំ ជាសេនាសនៈស្ងាត់ មានសំឡេងតិច មានការគឹកកងតិច ប្រាសចាកខ្យល់កាយនៃជន គួរដល់អំពើស្ងាត់ របស់មនុស្ស សមគួរដល់កិរិយាពួនសម្ងំ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យទ្រង់មានភាគនៃចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យទ្រង់មានភាគនៃអត្ថរស ធម្មរស វិមុត្តិរស អធិសីល អធិចិត្តនិងអធិប្បញ្ញា ។

លាភី វា ភគវា ចតុន្នំ ឈានំ ចតុន្នំ អប្បមញ្ញានំ ចតុន្នំ អរូបសមាបត្តីនន្តិ ភគវា ។ លាភី វា ភគវា អដ្ឋន្នំ វិមោក្ខានំ អដ្ឋន្នំ អភិភាយតនានំ នវន្នំ អនុបុព្វវិហារសមាបត្តីនន្តិ ភគវា ។ លាភី វា ភគវា ទសន្នំ សញ្ញាភាវនានំ ទសន្នំ កសិណសមាបត្តីនំ អានាបានស្សតិសមាធិស្ស អសុភសមាបត្តិយាតិ(១) ភគវា ។ លាភី វា ភគវា ចតុន្នំ សតិបដ្ឋានានំ ចតុន្នំ សម្មប្បធានានំ ចតុន្នំ ឥទ្ធិបាទានំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ បញ្ចន្នំ ពលានំ សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្សាតិ ភគវា ។ លាភី វា ភគវា ទសន្នំ តថាគតពលានំ ចតុន្នំ វេសារជ្ជានំ ចតុន្នំ បដិសម្ភិទានំ ឆន្នំ អភិញ្ញានំ ឆន្នំ ពុទ្ធធម្មានន្តិ ភគវា ។ ភគវាតិ នេតំ នាមំ មាតរា កតំ ន បិតរា កតំ ន ភាតរា កតំ ន ភគិនិយា កតំ ន មិត្តាមច្ចេហិ កតំ ន ញាតិសាលោហិតេហិ កតំ ន សមណព្រាហ្មណេហិ កតំ ន ទេវតាហិ កតំ វិមោក្ខន្តិកមេតំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ

១ ម. អសុភសមាបត្តិយាតិ ។

មួយទៀត ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់បានលាភនៃឈាន ៤ អប្បមញ្ញា ៤ និង អរូបសមាបត្តិ ៤ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់បានលាភ នៃវិមោក្ខ ៨ អភិភាយតនៈ ៨ និងអនុបុព្វវិហារសមាបត្តិ ៩ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាមានព្រះព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់បានលាភ នៃសញ្ញាភាវនា ១០ កសិណសមាបត្តិ ១០ អានាបានស្សតិសមាធិ និងអសុភសមាបត្តិ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់បានលាភ នៃសតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គៈ ៧ និងមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ ។ មួយវិញទៀត ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់បានលាភ នៃតថាគតពលៈ ១០ វេសារជ្ជញាណ ៤ បដិសម្ភិទា ៤ អភិញ្ញា ៦ និងពុទ្ធធម៌ ៦ ។ ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគនេះ មិនមែនព្រះមាតាថ្វាយ មិនមែនព្រះបិតាថ្វាយ មិនមែនបងប្អូនប្រុសថ្វាយ មិនមែនបងប្អូនស្រីថ្វាយ មិនមែនពួកមិត្តនិងអាមាត្យថ្វាយ មិនមែនពួកញាតិសាលោហិតថ្វាយ មិនមែនពួកសមណព្រាហ្មណ៍ថ្វាយ មិនមែនពួកទេវតាថ្វាយទេ ឯព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគនេះ មានក្នុងទីបំផុតនៃវិមោក្ខរបស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់មានជោគ

ពោធិយា មូលេ សហ សព្វញ្ញុតញ្ញាណស្ស បដិលាភា សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភគវាតិ ឯកោទិភូតោ វិហនេ តមំ សោតិ ភគវា ។ តេនាហ ភគវា

ឯតេសុ ធម្មេសុ វិនេយ្យ ឆន្ទំ
ភិក្ខុ សតិមា សុវិមុត្តចិត្តោ
កាលេន សោ សម្មា ធម្មំ បរិវីមំសមានោ
ឯកោទិភូតោ វិហនេ តមំ សោតិ ភគវាតិ ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ ។

អដ្ឋកវគ្គិកម្ហិ សោឡស សុត្តនិទ្ទេសា

សមត្តា ។

ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ដោយការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រមទាំងការបាននូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ទៀបគល់ពោធិព្រឹក្ស ហេតុនោះ (ទើបមានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ភិក្ខុនោះនឹងជាអ្នកមានចិត្តខ្ពស់ឯក កំចាត់បង់នូវងងឹតបាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភិក្ខុមានស្មារតី មានចិត្តផុតស្រឡះល្អ គប្បីបន្ទោបង់ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនុ៎ះចេញ ភិក្ខុនោះកាលពិចារណាធម៌ ដោយប្រពៃ តាមកាលគួរ ភិក្ខុនោះ នឹងជាអ្នកមានចិត្តខ្ពស់ឯក កំចាត់បង់នូវងងឹតបាន ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះ ។

ចប់ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦ ។

ចប់ សុត្តនិទ្ទេសទាំង ១៦ ក្នុងអដ្ឋកវគ្គ ។